

पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रम
शासन निर्णय संग्रह पुस्तिका

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

**पाणी शुद्धीकरण नियमित करू,
सर्वांचे जीवन आरोग्य संपन्न करू.**

प्रस्तावना...

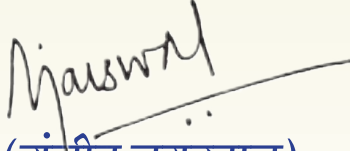

आज पुनश्च: आपल्यासमोर राज्यातील ग्रामीण भागात पुरविण्यात येणाऱ्या पिण्याच्या पाण्याची गुणवत्ता सुधारण्याबाबत विविध शासन निर्णय/परिपत्रकांचा संग्रह प्रसिद्ध करताना मला अत्यंत आनंद होत आहे.

‘जल हेच जीवन आहे’ अशी एक म्हण आहे आणि ती अत्यंत योग्य आहे. मनुष्याला जीवन जगण्यासाठी लागणारे पाणी हा सर्वात महत्त्वाचा घटक आहे. पाणी असेल तरच मनुष्याचे जीवन आहे. पाणी शुद्ध ठेवणे खूप महत्त्वाचे आहे. ‘जल जीवन मिशन’ अंतर्गत ग्रामीण भागातील जनतेला सातत्यपूर्ण शुद्ध पिण्याचे पाणी उपलब्ध करून देणे आणि त्याद्वारे जलजन्य रोगांचा प्रादुर्भाव रोखणे हे महत्त्वपूर्ण उद्दिष्ट आहे. त्यासाठी राज्यामध्ये पाणी गुणवत्ता संचिंयंत्रण आणि सर्वेक्षण कार्यक्रम राबविण्यात येत आहे.

पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे व घरगुती नळ जोडणीच्या पाणी नमुन्यांची क्षेत्रिय व प्रयोगशाळेमध्ये तपासणी करणे, तपासलेल्या पाणी नमुन्यांच्या नोंदी संकेतस्थळावर घेणे, पाणी गुणवत्ताविषयक जनजागृती करणे, सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे स्वच्छता सर्वेक्षण करणे इत्यादी विविध बाबींद्वारे पिण्याच्या पाण्याची गुणवत्ता योग्य राखली जाते. या योजनेबाबत शासनाने वेळोवेळी प्रसिद्ध केलेले निर्णय एकत्रित्या या संग्रह पुस्तिकेमध्ये उपलब्ध करून देण्यात आलेले आहेत. तसेच हे निर्णय लवकरच विभागाच्या संकेतस्थळावर देखिल एकत्रित उपलब्ध करून देण्यात येणार आहेत.

मला पूर्ण खात्री आहे की, ही संग्रह पुस्तिका शासकीय कामकाजामध्ये योजनेची अंमलबजावणी करताना फारच उपयोगी ठरेल व त्यायोगे शासनाचा धोरणात्मक कार्यक्रम सक्षमपणे राबविणे सुलभ होईल.

(संजीव जयस्वाल)

प्रधान सचिव

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
मंत्रालय, मुंबई.

पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रम
शासन निर्णय संग्रह पुस्तिका

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	तपशिल	पृष्ठ क्र.
१)	पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/उपकरणे यांचे प्रमाणीकरण करण्यासाठी तांत्रिक सल्लागार समितीची स्थापना (१९/०९/२००१)	५
२)	पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/उपकरणे व अनुषंगिक सेवा यांचा राज्यस्तरीय पॅनलवर समावेश करण्याबाबत. (२८/०५/२००२)	९
३)	पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/उपकरणे व अनुषंगिक सेवा यांचा राज्यस्तरीय पॅनलवर समावेश करण्याबाबत. (०९/०७/२००२)	१३
४)	पाणी गुणवत्ता तपासणी प्रयोगशाळा व पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरण्यात येणारी उपकरणे यांच्या राज्य स्तरीय पॅनलवरील समावेशास मुदतवाढ देण्याबाबत. (०२/०६/२००३)	१७
५)	पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/उपकरणे यांच्या राज्य स्तरीय पॅनलवरील समावेशास मुदतवाढ देण्याबाबत. (०८/०८/२००३)	२१
६)	पाणी गुणवत्ता नियंत्रणासाठी क्षेत्रीय स्तरावर करावयाच्या उपाययोजना. (०८/१०/२००३)	२५
७)	पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/संयंत्रे यांच्या राज्य स्तरीय पॅनलवरील समावेशास मुदतवाढ देण्याबाबत. (०२/०६/२००४)	२९
८)	पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/उपकरणे यांच्या राज्य स्तरीय पॅनलवरील समावेशास मुदतवाढ देण्याबाबत. (१४/०७/२००४)	३३
९)	पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/उपकरणे/उत्पादने यांच्या राज्य स्तरीय पॅनलवरील समावेश करण्याबाबत. (११/०८/२००४)	३५
१०)	आदिवासी भागात नवसंजीवन योजना अंमलबजावणी व संनियंत्रण करण्यासाठी उच्च स्तरीय स्थापना (१९/०७/२००४)	३७
११)	पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/संयंत्रे यांच्या राज्य स्तरीय पॅनलवरील समावेशास मुदतवाढ देण्याबाबत. (०८/०६/२००५)	४१
१२)	पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/उपकरणे यांच्या राज्य स्तरीय पॅनलवरील समावेशास मुदतवाढ देण्याबाबत. (०८/०७/२००५)	४५
१३)	पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/संयंत्रे यांच्या राज्यस्तरीय पॅनलवरील समावेशास मुदतवाढ देण्याबाबत. (१०/०८/२००५)	४९
१४)	ग्रामीण पिण्याचे पाणी गुणवत्ता बाधित गावांसाठी उपाययोजन करण्याबाबत राज्य स्तरीय समितीची स्थापना. (०६/०७/२००६)	५३
१५)	राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत घेण्यात येणाऱ्या प्रशिक्षण कार्यक्रमाबाबत. (२९/०९/२००६)	५५
१६)	पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/उपकरणे/उत्पादने यांचा राज्य स्तरीय पॅनलवरील समावेश करण्याबाबत. (२०/१०/२००६)	६१

अ.क्र.	तपशिल	पृष्ठ क्र.
१७)	क्र.डब्ल्यूक्यूएम-२००७/प्र.क्र.२५/पापु.-१२ पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय मुंबई-४०० ०३२. (१२/०५/२००८)	६५
१८)	राज्यातील पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे स्वच्छता सर्वेक्षणाचे निकष व कार्यप्रणाली. (१०/१०/२०१२)	६७
१९)	पाणी गुणवत्ता नियंत्रणासाठी भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेतील प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करण्यासाठी निधी मंजूर करणेबाबत. (२६/०२/२००८)	६९
२०)	पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/उपकरणे/तंत्रज्ञान यांचा राज्यस्तरीय अनुसूचीवर समावेश करण्याबाबत. (०५/०४/२००८)	७३
२१)	राज्यात पिण्याच्या पाण्याच्या शुद्धीकरणाकरीता करावयाच्या उपाययोजना. (१०/०६/२००८)	७९
२२)	राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत जिल्हास्तरीय निरीक्षक समन्वयक म्हणून अतिरिक्त जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांची नेमणूक करण्याबाबत. (१४/०७/२००८)	८९
२३)	केंद्र शासन पुरस्कृत जलमणी योजनेंतर्गत राज्याच्या ग्रामीण भागातील शाळांमध्ये स्वतंत्र जलशुद्धीकरण संयंत्रे बसविण्याबाबत. (२०/०२/२००९)	९१
२४)	पाणी गुणवत्ता नियंत्रणासाठी भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेतील प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करण्यासाठी निधी मंजूर करणेबाबत. (०२/०६/२००९)	९५
२५)	पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/उपकरणे/तंत्रज्ञान यांचा राज्यस्तरीय अनुसूचीवर समावेश करण्याबाबत. (२६/११/२००९)	९७
२७)	पुणे जिल्ह्यातील गावांना शुद्ध पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करण्यासाठी अल्पकालीन व दीर्घकालीन उपाययोजना सुचविण्यासाठी जिल्हास्तरीय समिती व राज्यस्तरीय समिती गठीत करण्याबाबत. (११/०५/२०१०)	१०३
२८)	पाणी गुणवत्ता नियंत्रणाबाबत. (०८/०६/२०१०)	१०७
२९)	राज्यातील सर्व गावे/वाड्यां-वस्त्यां मधील पिण्याचे पाण्याचे स्रोतांचे संख्यात्मक सर्वेक्षण करणे व त्याची संकेतस्थळावर नोंद करण्याची कार्यवाही. (३०/१०/२०१०)	११५
३०)	राज्यात प्रत्येक ग्रामपंचायतीमधील कार्यरत असणाऱ्या पाणी पुरवठा कर्मचाऱ्यांस "जलसुरक्षक" म्हणून संबोधण्याबाबत. (३०/०३/२०११)	१२५
३१)	शासन निर्णय क्रमांक डब्ल्यूक्यूएम २०१०/प्र.क्र.९८/पापु. १२ मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२. (३०/०३/२०११) चे सहपत्र. प्रपत्र-अ	१२७
३२)	शासन निर्णय क्रमांक डब्ल्यूक्यूएम २०१०/प्र.क्र.९८/पापु. १२ मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२. (३०/०३/२०११) चे सहपत्र. परिशिष्ट-क	१३१
३३)	पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण आणि सर्वेक्षणाच्या प्रभावी अंमलबजावणी बाबत. (३०/०३/२०११)	१३३
३४)	शासन निर्णय क्रमांक डब्ल्यूक्यूएम २०१०/प्र.क्र.९८/पापु. १२ मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२. (३०/०३/२०११) चे सहपत्र. परिशिष्ट-४	१३४
३५)	पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/उपकरणे/तंत्रज्ञान यांचा राज्यस्तरीय अनुसूचीवर समावेश करण्याबाबत. (१६/०६/२०११)	१४६

अ.क्र.	तपशिल	पृष्ठ क्र.
३६)	जिल्हा पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांच्या जबाबदाऱ्या व प्रशासकीय बाबी. (२३/१२/२०११)	१५१
३७)	राज्यातील सर्व सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांच्या रासायनिक तपासणी अभियानाबाबत. (०१/०२/२०१२)	१५५
३८)	राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत ९९ प्रयोगशाळा बळकटीकरण करून त्या उपविभागीय प्रयोगशाळा म्हणून कार्यरत करणेबाबत. (०३/०३/२०१२)	१६७
३९)	राज्यातील पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे स्वच्छता सर्वेक्षणाचे निकष व कार्यप्रणाली. (२९/०८/२०१२)	१७१
४०)	राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत ३९ प्रयोगशाळा बळकटीकरण करून त्या उपविभागीय प्रयोगशाळा म्हणून कार्यरत करण्याबाबत. (२६/११/२०१२)	१७७
४१)	जिल्हा पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांना मोबाईल भत्ता देणे व पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत जिल्ह्यांना वितरीत केलेल्या निधीतून प्रवासभत्ता देणेबाबत. (२८/०१/२०१३)	१९१
४२)	राज्यातील सर्व गावे/वाड्या-वस्त्यां मधील पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांना सांकेतांक देण्याबाबतची नविन कार्यप्रणाली. (१२/०३/२०१३)	१९३
४३)	पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/उपकरणे/तंत्रज्ञान यांचा राज्यस्तरीय अनुसूचीवर समावेश करण्याबाबत. (०७/०२/२०१४)	१९५
४४)	NRDWP अंतर्गत पाणी गुणवत्ता बाधित भागासाठी कायमस्वरूपी उपाययोजना राबविणे शक्य नसल्यास पाणी शुद्धीकरणासाठी उपकरणे व तंत्रज्ञान. (२८/०५/२०१४)	२०१
४५)	राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत १० प्रयोगशाळा बळकटीकरण करून त्या उपविभागीय प्रयोगशाळा म्हणून कार्यरत करणेबाबत. (१६/०६/२०१४)	२०३
४६)	राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत १० प्रयोगशाळा बळकटीकरण करून त्या उपविभागीय प्रयोगशाळा म्हणून कार्यरत करणेबाबत. (१६/०६/२०१४)	२०७
४७)	पाणी गुणवत्ता बाधित गावांना पिण्याचे शुद्ध पाणी मिळणेकरिता तात्पुरती उपाययोजना म्हणून पाणी शुद्धीकरण यंत्रणा बसविण्याबाबत. (१५/०७/२०१४)	२११
४८)	जलस्वराज्य-२ कार्यक्रम अंतर्गत भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेतील सहा विभागीय प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करणे. (०१/०८/२०१४)	२१७
४९)	पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/उपकरणे/तंत्रज्ञान यांचा राज्यस्तरीय अनुसूचीवर समावेश करण्याबाबत. (११/०९/२०१४)	२२३
५०)	राज्यामध्ये प्रयोगशाळा स्थापन करण्याबाबतचे धोरण ठरविण्यासाठी समिती गठित करणे. (१५/०९/२०१४)	२२५
५१)	सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या सनियंत्रणासाठी असलेल्या जिल्हा पाणी गुणवत्ता तपासणी प्रयोगशाळा व उप विभागीय प्रयोगशाळांमध्ये कार्यरत असलेले कंत्राटी मनुष्यबळ, साहित्य पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाच्या सनियंत्रणाखाली घेणेबाबत. (१८/१२/२०१४)	२२७
५२)	राज्य, जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळांकरिता आणि राज्य, विभाग व जिल्हा स्तरीय सनियंत्रण कक्षाकरिता आवश्यक असलेल्या मनुष्यबळाबाबत. (२३/०२/२०१५)	२३५

अ.क्र.	तपशिल	पृष्ठ क्र.
५३)	महाराष्ट्र रिमोट सेंसिंग ॲप्लिकेशन सेंटर मार्फत राज्यातील सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे मोबाईल ॲप्लिकेशन द्वारे Web based GIS तयार करून घेण्यास मान्यता देण्याबाबत. (०४/०३/२०१५)	२५५
५४)	पिण्याच्या पाण्यातील जड धातू, विषारी धातू, कीटकनाशके, रसायने (Fertilizers) इत्यादींची तपासणी करण्यासाठीच्या खर्चास मान्यता देणेबाबत. (३०/०३/२०१५)	२५९
५५)	महाराष्ट्र रिमोट सेंसिंग ॲप्लिकेशन सेंटर मार्फत राज्यातील सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे मोबाईल ॲप्लिकेशन द्वारे Web based GIS तयार करून घेण्यास मान्यता देण्याबाबत. (१२/०३/२०१५)	२६३
५६)	पावसाळ्यात उद्धवणाच्या जलजन्य साथरोगांच्या उद्रेकाबाबत करावयाची उपाययोजना. (२९/०५/२०१५)	२६५
५७)	पाणी पुरवठा सनियंत्रण व सर्वेक्षणाच्या प्रभावी अंमलबजावणीबाबत. (०५/१०/२०१५)	२६९
५८)	पावसाळ्यात उद्धवणाच्या जलजन्य साथरोगांच्या उद्रेकाबाबत करावयाची उपाययोजना. (२४/०५/२०१७)	२९१
५९)	राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांतर्गत पाणी गुणवत्ता बाधित गावांना पिण्याचे शुद्ध पाणी मिळणेकरिता चंद्रपूर व जालना जिल्ह्यात जलशुद्धीकरण संयंत्र बसविण्यास प्रशासकीय व वित्तीय मान्यतेबाबत. (२८/०३/२०१८)	२९५
६०)	भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेतर्गत असलेल्या प्रयोगशाळेत पाण्याचे नमुने तपासण्याबाबत आकारावयाचे शुल्क. (२८/०३/२०१८)	३०१
६०)	राज्य, जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळांकरिता आणि राज्य, विभाग व जिल्हा स्तरीय सनियंत्रण कक्षाकरिता मंजूर कंत्राटी मनुष्यबळाच्या मानधनावाढीबाबत. (०९/०५/२०१८)	३०५
६१)	राज्य, जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळांकरिता आणि राज्य, विभाग व जिल्हा स्तरीय सनियंत्रण कक्षाकरिता मंजूर कंत्राटी मनुष्यबळाच्या मानधनावाढीबाबत. (०९/०५/२०१८)	३०९
६२)	राज्यात जल जीवन मिशन राबविण्यासाठी मार्गदर्शक सूचना. (०४/०९/२०२०)	३१३
६३)	जलशुद्धीकरण यंत्रणेच्या कार्यान्वयनात होणारा विलंब टाळण्याबाबत. (१७/०२/२०२१)	
६४)	भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणे अंतर्गत असलेल्या प्रयोगशाळेत पाण्याचे खाजगी नमुने तपासणीसाठी आकारावयाच्या शुल्कात सुधारणा करणे तसेच प्रयोगशाळेत प्राप्त खाजगी नमुने FTK द्वारे प्राथमिक तपासणीसाठी धोरण निश्चित करणेबाबत. (१२/०२/२०२१)	३३१
६५)	जलशुद्धीकरण यंत्रणेच्या कार्यान्वयनात होणारा विलंब टाळण्याबाबत... (१७/०२/२०२१)	३४१
६६)	ग्रामपंचायत स्तरावर पाणी गुणवत्ता तपासणीकरिता जैविक FTK-H ₂ S vials चा वापर, खरेदी व वितरणाबाबतचे धोरण निश्चित करणेबाबत. (१२/०७/२०२१)	३४५
६७)	ग्रामपंचायत स्तरावर पाणी गुणवत्ता तपासणीकरिता जैविक FTK-H ₂ S vials चा वापर, खरेदी व वितरणाबाबतचे धोरण निश्चित करणेबाबत. (१२/०७/२०२१)	३५१
६८)	जल जीवन मिशन अंतर्गत पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण आणि सर्वेक्षण कार्यक्रमाच्या प्रभावी अंमलबजावणीबाबत मार्गदर्शक सूचना. (२०/०७/२०२२)	२५९

पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे / उपकरणे यांचे प्रमाणीकरण करण्यासाठी तांत्रिक सल्लागार समितीची स्थापना

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूक्यूएन २००९/प्र.क्र. २२४/पापु.१२,
मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२, दि. १९.१.२००९

प्रस्तावना -

राज्यातील ग्रामीण व नागरी भागात शुद्ध व सुरक्षित पाणी पुरवठा करण्याचे शासनाचे प्राथम्य असून पिण्याच्या पाण्याचे शुद्धीकरण हा अतिशय महत्त्वाचा जिल्हाळ्याचा व मनुष्य शिबितासो संबंधित विषय आहे. त्यामुळे पाणी शुद्धीकरणासाठी वाजतात उपलब्ध इतर द्रावणे उपकरणे यांचा वापर जिल्हापरिषद, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, ग्रामाचार्यते व इतर स्थानिक स्वशासन संस्थांनी करण्यावर शासनाचे नियंत्रण असणे आवश्यक आहे.

पाणी शुद्धीकरणासाठी टी.सी.एल. पावडर व्यतिरिक्त इतर अनेक प्रकारची द्रावणे व उपकरणे उपलब्ध असून नगरपरिषदा, महानगरपालिका, जिल्हापरिषद, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण व ग्रामपंचायत स्तरावर या द्रावणाचा / उपकरणांचा मोठ्या प्रमाणावर उपयोग करण्यात येतो. अशी द्रावणे / उपकरणे शास्त्रीयदृष्ट्या व आर्थिकदृष्ट्या सुयोग्य आहेत किंवा नाही याची परीक्षणी करण्यासाठी व्यवस्था निर्माण करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय -

राज्यातील ग्रामीण व नागरी भागातील पाणी पुरवठा योजनांद्वारे पुरवठा हांगा-या पिण्याच्या पाण्याच्या शुद्धीकरणासाठी जेव्हा स्थानिक स्वशासन संस्था विविध द्रावणे / उपकरणे यांचा वापर करत आहे. तथापि या द्रावणे / उपकरणांची शास्त्रीय व आर्थिक दृष्टीकोनातून परिक्षण झालेले नाही. त्यामुळे या द्रावणांच्या / उपकरणांच्या वापरामध्ये स्थानिक स्वशासन संस्थांमध्ये सनान्ता वाद होऊ शकतात त्यामुळे आवश्यकता परिणाम साधता येत नाही. यास्तव स्थानिक स्वशासन संस्थांकडून वापरण्यात येणारी सर्व प्रकारची द्रावणे / उपकरणे यांचे शास्त्रीय व आर्थिक परीक्षण करून त्यांची उपयुक्तता निश्चित करण्यासाठी शासनस्तरावर पुढील प्रमाणे तांत्रिक सल्लागार समिती स्थापन करण्यात येत आहे.

१) सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई	अध्यक्ष
२) संचालक, वैश्विक शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई	सदस्य
३) महासंचालक, आरोग्य महासंचालनालय, मुंबई	सदस्य
४) संचालक, अपघ्न व अन्न प्रशासन, मुंबई	सदस्य
५) सदस्य सचिव (तांत्रिक) महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई	सदस्य
६) संचालक, भूमि सर्वक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे	सदस्य
७) संचालक, (पर्यावरण), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग मंत्रालय मुंबई	सदस्य
८) कक्ष अधिकारी, का.क्र. पा.पु.१२, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग मंत्रालय मुंबई	सदस्य सचिव

२. समितीची कार्यकक्षा -

या तांत्रिक सल्लागार समितीची कार्यकक्षा व त्याची व्याप्ती पुढीलप्रमाणे राहिली.

- १) विविध पायंडर अगळता पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरण्यात येणारी सर्व उपकरणे व त्यासंबंधीचे विकसित तंत्रज्ञान यांची आर्थिक व शास्त्रोप दृष्टीकोनातून परिक्षण करून उपयुक्तता निश्चिन करणे.
- २) उपरोक्त ट्रावणे उपकरणे व त्यासंबंधीचे विकसित तंत्रज्ञान यांची गुणवत्ता व उपयुक्तता याच्या निकषावर निवड करून राज्यस्तरावरील उत्पादक पुरवठादार यांचे पॅनल तयार करणे.
- ३) या पॅनलमध्ये समाविष्ट असलेल्या उत्पादक व पुरवठादार यांच्याकडून पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरण्याच्या ट्रावणे / उपकरणे व त्यासंबंधीचे विकसित तंत्रज्ञान खरेदी करण्यासाठी राज्यातील ग्रामपंचायती / जिल्हापरिषद / नगरपरिषदा / महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण व इतर स्थानिक स्वराज्य संस्था यांना शिफारस करणे.
- ४) वर्तमानपत्रातून व इतर माध्यमातून जाहिरात देवून ग्रामपंचायती / जिल्हापरिषद / नगरपरिषदा / महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण व इतर स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये आपली उत्पादने पुरवू इच्छिणा-या उत्पादकांकडून आवश्यकता भासल्यास अनेक भागांमध्ये
- ५) ट्रावणे उपकरणे यांची तांत्रिक दृष्टीकोनातून छाननी करण्यासाठी समितीला

आवश्यक वाटल्यास निरी (नागपूर), नॅशनल केमिकल लबोरेटरीज (पुणे), सेटल ग्राउंड वॉटर बॉर्ड (नागपूर), हाफकीन इन्स्टिट्यूट (मुंबई) व अशा इतर शासकीय / निमशासकीय संस्थांकडून सदर उत्पादन / उपकरणे पाठवून त्यांचे तांत्रिक चाचणीत अभिप्राय घेणे. तसेच अशा मान्यताप्राप्त संस्थांच्या प्रतिनिधींना समितीच्या सभेत आमंत्रित करून चर्चा करणे.

६) पॅनलमध्ये उत्पादनांची नावे अंतर्भूत करण्यासाठी निकष निश्चित करणे.

३. राज्यातील स्थानिक स्वराज्य संस्थांना पाणी शुद्धीकरणासाठी एखाद्या द्रावणाचा उपकरणाचा वापर करावयाचा असल्यास त्याची उपयुक्तता निश्चित करून घेण्यासाठी संबंधित द्रावणांची / उपकरणांची माहिती अथवा शिफारस, या संस्थांनी समितीकडे पाठवावी व समितीने त्यांच्या अंतर्भाव पॅनलमध्ये केल्यानंतरच द्रावणांचा / उपकरणांचा वापर करावा.

४. पॅनलमध्ये अंतर्भाव करण्यात आलेली द्रावणे / उपकरणे यांच्या उत्पादक किंवा पुरवठादारांसोबतच जिल्हा परिषदांनी स्वतंत्ररित्या विहित कार्यपध्दतीचा अवलंब करून करेदी करावी.

५. पॅनलमध्ये समाविष्ट करावयाची द्रावणे / उपकरणे यांच्या उत्पादनाबाबतची क्षेत्रिय प्रात्यक्षिके आवश्यक असल्याचे समितीचे मत झाल्यास, सदर प्रात्यक्षिके उत्पादक अथवा पुरवठादारांनी त्यांच्या स्वसूचने दाखवावीत व त्यांचा क्षेत्रिय ब्रह्माल समितीस सादर करावा.

६. ब्लिचिंग पावडर व्यतिरिक्त पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरावयाच्या सर्व द्रावणे / उपकरणे यांच्या करेदीसाठी कोणतेही शासकीय अनुदान अनुज्ञेय असणार नाही. यासाठी आवश्यक ती तरतूद संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी देखभाल व दुरुस्ती निधीमधून करावी. अथवा योजनेच्या अंदाजपत्रके व आराखड्यातच यासाठी तरतूद करण्यात यावी.

७. उपरोक्त पध्दतीने निश्चित केलेल्या पॅनलवरील उत्पादक किंवा पुरवठादारांच्या द्रावण / उपकरणांच्या उपयुक्ततेबाबत अथवा कार्यक्षमतेबाबत संबंधित महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण/जिल्हा परिषद / ग्रामपंचायत / नगरपरिषद यांच्याकडून तक्रार प्राप्त झाल्यास सदर उत्पादनाचे तसे पॅनलवरून कमी करण्याचे अधिकार तांत्रिक सल्लागार समितीस राहतील.

८. तांत्रिक समन्वयात्मक समितीने दिलेल्या निर्णय संबंधित उत्पादक पुरवठादार यांच्यावर बंधनकारक असले. तथापि आवश्यकतेनुसार या निर्णयावर फेरविचार करून अंतिम निर्णय संपदाचे अधिकार शासनास राहतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(सुधीर ठाकरे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. मंत्री, पाणीपुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- २) मा. राज्यमंत्री, पाणीपुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- ३) सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्विय सहाय्यक
- ४) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई
- ५) महासंचालक, आरोग्य महासंचालनालय, मुंबई
- ६) संचालक, औषध व अन्न प्रशासने, मुंबई
- ७) सदस्य सचिव (तांत्रिक) महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई
- ८) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ९) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- १०) संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
- ११) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १२) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १३) अधीक्षक अभियंता महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १४) मुख्य अधिकारी नगरपरिषद (सर्व)

पाणी पुरवठा योजनासाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/उपकरणे व आनुषंगिक सेवा यांचा राज्य स्तरीय पॅनलवर समावेश करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,

शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूव्हाएम २००१/प्र.क्र. २२४/पापु.१२,

मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२, दि. २८.५.२००२

संदर्भ - शासननिर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र. डब्ल्यूव्हाएम २००१/प्र.क्र. २२४/पापु.१२, दि. १९.९.२००१

प्रस्तावना -

राज्यातील ग्रामीण व नागरी भागामध्ये जिल्हापरिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागांच्या नियंत्रणाखाली येणाऱ्या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांद्वारे पुरविल्या जाणाऱ्या पाण्याचे शुद्धीकरणासाठी बाजारात उपलब्ध असलेली रसायने / द्रावणे / उपकरणे व इतर आनुषंगिक सेवा यांची शास्त्रीयदृष्ट्या व आर्थिकदृष्ट्या यत्नाळणी करील संस्थांनी त्यांचा वापर करण्याबाबत शिफारस करण्यासाठी संदर्भांकित दि. १९.९.२००१ च्या शासन निर्णयान्वये तांत्रिक सल्लागार समिती स्थापन करण्यात आली आहे.

या समितीच्या दि. १४.१.२००२ रोजी झालेल्या दुसऱ्या बैठकीमध्ये सादर करण्यात आलेल्या प्रस्तावांशी तपशिलवार छाननी करण्यात आली असून त्यापैकी योग्य आढळून आलेली रसायने / द्रावणे / उपकरणे व पाणी नमुने तपासणी प्रयोगशाळा यांचा राज्यस्तरीय तयार करण्यात येणाऱ्या अनुसूचीमध्ये (पॅनलमध्ये) समावेश करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय -

राज्यातील जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागांच्या नियंत्रणाखाली येणाऱ्या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांमध्ये वापर करण्यासाठी तसेच पाणी नमुने तपासणीसाठी खाली नमूद केलेल्या प्रयोगशाळा व उत्पादनांचा राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये (पॅनलमध्ये) समावेश करण्यात येत आहे.

(१) मे. रेडिएन्ट लेबोरेटरीज -

उपयोग - पिण्याच्या पाण्याची गुणवत्ता तपासण्यासाठी पाणी नमुन्यांची रासायनिक व जीवशास्त्रीय चाचणी करणे.

पत्ता - मे. रेडिएन्ट लेबोरेटरीज,

३०२, विमल मिलेनिअम,

५, सुर्वे नगर, जयताळा रोड, नागपूर - ४४००२२

\\fs-015-021\civz\237\TAC-2 GR.doc

(२) (अ) सुमित्रा पॉट पलोरीनेटर्स

उपयोग - रिनाईम प्रायडरचा वापर करून पाण्याचे शुद्धीकरण करणे

(ब) सुमित्रा गॅस पलोरीनेटर्स

उपयोग - पलोरीन वायुचा वापर करून पाण्याचे शुद्धीकरण करणे

(क) सुमित्रा क्लिचिंग डोझर्स

उपयोग - क्लिचिंग प्रायडरचा वापर करून पाण्याचे शुद्धीकरण करणे

(ड) सुमित्रा अल्ट्रा क्लॉयलेट प्युरीफायर्स

उपयोग - अल्ट्रा क्लॉयलेट किरणांचा वापर करून पाण्याचे शुद्धीकरण करणे

उत्पादक - मे. एबवा हायजिन प्रायव्हेट लिमिटेड,

१ / संकल्पिता, प्लॉट क्र. ६००, मार्ग क्र. १६,

वांद्रे (पश्चिम), मुंबई - ४००० ५०

(३) एसिलॉल टीए - १६१८ वॉटर इन्फोर्शन् रिटार्ट

उपयोग - जलाशयातील पाण्याच्या पृष्ठभागावरील वाष्पीभवन रोखणे

वितरक - रिनाईड विज्ञानेरा कापॉरेशन

शिव गॉररा इस्टेट, १, भागवागर कॉलनी,

भरमपैठ, नागपूर, ४४००२०

उपरोक्त प्रयोगशाळा, उपकरणे व रसायने यांचा राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये (पॅनलमध्ये) समावेश पुरविलेला अटीच्या अधिन राहून करण्यात येत आहे.

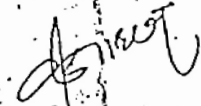
१) वरील प्रयोगशाळा, उपकरणे व रसायने प्रत्येकाच्या नावासमोर नमूद केलेल्या बाबींसाठी उपयोगात येऊ शकतात. त्यांची शास्त्रीय उपयोगिता विचारात घेऊन व त्यांना प्राप्त असलेली विविध प्रमाणक संस्थांची (Standard Deciding Agencies) प्रमाणपत्रे विचारात घेऊन त्यांचा अनुसूचित अंतर्भाव करण्यात आला आहे. ही प्रयोगशाळा, रसायने व उपकरणे यांचा उपयोग जिल्हा परिषदा, गावपांचायती, नागरी स्थानिक स्वशासन संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणा आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांसाठी आवश्यकतेनुसार करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे, तथापि अनुसूचीमध्ये अंतर्भाव करण्यात आलेली उपकरणे / रसायने यांची खरेदी करण्यासाठी पारदर्शक व स्पर्धात्मक पद्धतीचा अवलंब करून दर निश्चित करण्याची जबाबदारी त्यांचा वापर करू इच्छिणा-या संबंधित संस्थांची राहिल. त्यासाठी संबंधित संस्थांनी विहित कार्यपध्दतीचा अवलंब करावा.

२) हा शासन निर्णय निर्गमित होण्यापूर्वी या उत्पादनांच्या खरेदीसाठी उपरोक्त संस्थांपैकी एखाद्या संस्थेसोबतच संख्या करार अथवा दर कराराद्वारे दर निश्चित झाला असेल तर त्या उपकरणांच्या खरेदीसाठी त्याच वर्षासाठी त्या संस्थेने पुन्हा नव्याने दर निश्चित करण्याची

आवश्यकता राहणार नाही.

- ३) या प्रयोगशाळेचा / उत्पादनांचा अनुसूचीमधील समावेश या शासन निर्णयाच्या दिनांकापारसून एक वर्षाच्या कालावधीकरिता राहिल, या अनुसूचीला मुदतवाढ देण्याचे अथवा ती रद्द करण्याचे अधिकार शासनाला असतील.
- ४) व्हिलिंग पावडर व्यतिरिक्त पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरावयाच्या सर्व उपकरणांच्या / रसायनांच्या खरेदीसाठी कोणतेही शासकीय अनुदान अनुज्ञेय असणार नाही. यासाठी आवश्यक ती तरतूद संबंधित संस्थांनी देखभाल व दुरुस्ती निधीमधून अथवा स्व निधीतून करावी.
- ५) उपरोक्त पॅनलवरील प्रयोगशाळा, रसायने व उपकरणे यांच्या उपयुक्ततेबाबत अथवा कार्यक्षमतेबाबत संबंधित महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण / ग्रामपंचायती / जिल्हा परिषद / नगरपालिका / महानगरपालिका व इतर संस्था यांच्याकडून तक्रार प्राप्त झाल्यास योग्य तपासणी करून सदर घटकाचे नाव अनुसूचीमधून (पॅनलमधून) कमी करण्याचे अधिकार तांत्रिक सल्लागार समितीस राहतील.
- ६) या अनुसूचित वेळोवेळी रसायने/ द्रावणे / उपकरणे व इतर अनुषंगीक सेवा पुरविणा-या संस्था यांचा अंतर्भाव करण्याचे व वर नमूद अटीशिवाय जादा अटी समाविष्ट करण्याचे अधिकार शासनास असतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने:

(वसंत जाधव)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. मंत्री, पाणीपुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- २) मा. राज्यमंत्री, पाणीपुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- ३) सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्विय सहाय्यक
- ४) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई
- ५) महासंचालक, आरोग्य महासंचालनालय, मुंबई.
- ६) संचालक, औषधे व अन्न प्रशासने, मुंबई.
- ७) संचालक, नगरपालिका प्रशासन, वरळी, मुंबई
- ८) सदस्य सचिव (तांत्रिक) महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई.
- ९) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- १०) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे.
- ११) संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
- १२) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
- १३) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १४) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १५) अधीक्षक अभियंता महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १६) मुख्याधिकारी नगरपरिषद (सर्व)
- १७) निवड नरती, का.क्र. पा.पु.१२

पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/उपकरणे व आनुवंशिक सेवा यांचा राज्य स्तरीय पॅनलवर समावेश करण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,

शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूक्यूएम २००१/प्र.क्र. ३२६ /पापु.१२,

मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२, दि. ०९.७.२००२

संदर्भ - शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र. डब्ल्यूक्यूएम २००१/ प्र.क्र.

२२४/पापु.१२, दि. १९.९.२००१

प्रस्तावना -

राज्यातील ग्रामीण व नागरी भागांमध्ये जिल्हापरिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणाऱ्या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांद्वारे/सुरजिल्हा शाणा-या पाण्याचे शुद्धीकरणासाठी बाजारत उपलब्ध असलेली रसायने / द्रावणे / उपकरणे व इतर आनुवंशिक सेवा यांची शारवीयदृष्ट्या व आर्थिकदृष्ट्या पडताळणी वरील संस्थांनी त्यांचा वापर करण्याबाबत शिफारस करण्यासाठी संदर्भित दि. १९.९.२००१ च्या शासन निर्णयान्वये तांत्रिक सल्लागार समिती स्थापन करण्यात आली आहे.

या समितीच्या दि. १४.१.२००२ रोजी झालेल्या दुसऱ्या बैठकीमध्ये सादर करण्यात आलेल्या पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरण्यात येणाऱ्या सोडियम हायपोक्लोराईड या द्रावणाच्या प्रस्तावांचो तपशिलवार छाननी करण्यात आली असून त्यापैकी योग्य आढळून आलेल्या उत्पादनांचा राज्यस्तरीय तयार करण्यात यावयाच्या अनुसूचीमध्ये (पॅनलमध्ये) समावेश करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय -

राज्यातील जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणाऱ्या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांमध्ये वापर करण्यासाठी खालील नमूद केलेल्या सोडियम हायपोक्लोराईड या द्रावणाच्या उत्पादनांचा राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये (पॅनलमध्ये) या शासन निर्णयान्वये समावेश करण्यात येत आहे.

उत्पादनाचे नाव : जलशुद्धी

उपयोग - पाणी निर्जंतुकीकरणासाठी पाण्यात मिसळून वापरावयाचे सोडियम हायपोक्लोराईडचे द्रावण

उत्पादक : - मे. अँक्वा हायजिन प्रायव्हेट लिमिटेड,
१/ संकल्पिता, प्लॉट क्र. ६००, मार्ग क्र. १६,
वांद्रे (पश्चिम), मुंबई - ४०००५०

(२) उत्पादनाचे नाव : मेडोक्लीर एम

उपयोग - पाणी निर्जंतुकीकरणासाठी पाण्यात मिसळून वापरावयाचे सोडियम हायपोक्लोराईडचे द्रावण

उत्पादक - मे. क्रिस्टल फार्मा प्रायव्हेट लिमिटेड,
अपूर्वा ११०२-A/४B, लवंगकी लाने, मॉडेल कॉलनी,
पुणे - ४११०१६

(३) उत्पादनाचे नाव : सोडोयम हायपोक्लोराइट (यु एस पी)

उपयोग - प्राणी निर्जंतुकीकरणासाठी पाण्यात मिसळून वापरावयाचे सोडोयम हायपोक्लोराइटचे

प्रायण

उत्पादक - मे. शिरमेकसो केमिकल्स, मुंबई
न्यू एक्स्टेंशन बिल्डिंग, तळमजला,
ए.व्ही.म्युनिसिपल मार्केट,
वल्लभभाई रोड, विलेपार्ल (पश्चिम)
मुंबई-४०० ०५६

उपरोक्त रसायनांचा राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये (पॅनलमध्ये) समावेश पुढील अटीच्या अधिन राहून करण्यात येत आहे.

१) धरील रसायने प्रत्येकाच्या नावासमोर नमूद केलेल्या बान्नीसाठी उपयोगात येऊ शकतात. त्यांची शास्त्रीय उपयोगिता विचारात घेऊन व त्यांना प्राप्त असलेली विविध प्रमाणक संस्थांची (Standard Deciding Agencies) प्रमाणपत्रे विचारात घेऊन त्यांचा अनुसूचित अंतर्भाव करण्यात आला आहे. या रसायनांचा उपयोग जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांसाठी आवश्यकतेनुसार करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे, तथापि अनुसूचीमध्ये अंतर्भाव करण्यात आलेल्या रसायनांची खरेदी करण्यासाठी पारदर्शक व स्पर्धात्मक पद्धतीचा अवलंब करून दर निश्चित करण्याचा जबाबदारी त्यांचा वापर करू इच्छिणा-या संबंधित संस्थांची राहिल. त्यासाठी संबंधित संस्थांनी विहित कार्यपध्दतीचा अवलंब करावा.

२) हा शासन निर्णय निर्गमित होण्यापूर्वी या उत्पादनांच्या खरेदीसाठी उपरोक्त संस्थांपैकी एखाद्या संस्थेसोबतच संख्या करार अथवा दर कराराद्वारे दर निश्चित झाला असेल तर त्या उपकरणांच्या खरेदीसाठी त्याच बंधासाठी त्या संस्थेने पुन्हा नव्याने दर निश्चित करण्याची आवश्यकता राहणार नाही.

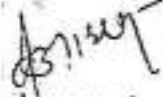
३) या उत्पादनांचा अनुसूचिनील समावेश या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून एक वर्षांच्या कालावधीकरिता राहिल. या अनुसूचीला मुदतवाढ देण्याचे अथवा ती रद्द करण्याचे अधिकार शासनाला असतील.

४) ब्लीचिंग पावडर व्यतिरिक्त पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरावयाच्या सर्व रसायनांच्या खरेदीसाठी कोणतेही शासकीय अनुदान, अनुज्ञेय असणार नाही. यासाठी आवश्यक ती तरतूद संबंधित संस्थांनी देखभाल व दुरुस्ती निधीमधून, अथवा स्व निधीतून करावी.

५) उपरोक्त पॅनलवरील रसायने/प्रायणे यांच्या उपयुक्ततेबाबत अथवा कार्यक्षमतेबाबत संबंधित महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण/ग्रामपंचायती/जिल्हा परिषद/नगरपालिका/महानगरपालिका व इतर संस्था यांच्याकडून तक्रार प्राप्त झाल्यास योग्य तपासणी करून सदर उत्पादकाचे नाव अनुसूचीमधून (पॅनलमधून) काढी करण्याचे अधिकार तांत्रिक सल्लागार समितीस राहतील.

- ६) या अनुरोधित येळीयेळी रसायने/ द्रावणे/ ठपकरणे व रत्तर अनुसंगीक सोना पुरविणा-
या संस्थांचा अंतर्भाव करवण्याचे व वर नमूद अटीशिवाय जादा अटी समाविष्ट करण्याचे अधिकार
शासनास असतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(वसंत जाधव)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. मंत्री, पाणीपुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- २) मा. राज्यमंत्री, पाणीपुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- ३) सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्विय सहाय्यक
- ४) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई
- ५) महासंचालक, आरोग्य महासंचालनालय, मुंबई.
- ६) संचालक, औषधे व अन्न प्रशासने, मुंबई.
- ७) संचालक, नगरपालिका प्रशासन, वरळी, मुंबई
- ८) सदस्य सचिव (तांत्रिक) महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई.
- ९) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- १०) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे.
- ११) संचालक, राज्य आरोग्य-प्रयोगशाळा, पुणे
- १२) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
- १३) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १४) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १५) अधिक्षक अभियंता महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १६) मुख्याधिकारी नगरपरिषद (सर्व)
- १७) व्यवस्थापक, अंक्वा हायजिन प्रा.लि.वांद्रे (पश्चिम), मुंबई-५०
- १८) व्यवस्थापक, क्रिस्टल फार्मा प्रा.लि. पुणे-१६
- १९) व्यवस्थापक, सिरमॅक्सो केमिकल्स, विलेपार्ले (पश्चिम) मुंबई-५६
- २०) निवड नस्ती, का.क्र. पा.पु.१२

पाणी गुणवत्ता तपासणी प्रयोगशाळा व
पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरण्यात येणारी
उपकरणे यांच्या राज्य स्तरीय पॅनलवरील
समावेशास मुदतवाढ देण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,

शासन निर्णय क्र. टीएसी २००३/प्र.क्र.५२/पापु.१२,

मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२, दि. ०२.०६.२००३

संदर्भ १) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र. डब्ल्यूक्यूएम २००१/ प्र.क्र.

२२४/ पापु.१२, दि. १९.९.२००१

२) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र. डब्ल्यूक्यूएम २००१/ प्र.क्र.

२२४/पापु.१२, दि. २८.५.२००२

प्रस्तावना -

राज्यातील ग्रामीण व नागरी भागामध्ये जिल्हापरिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांद्वारे पुरविल्या जाणा-या पाण्याचे शुद्धीकरण करणे, गुणवत्ता तपासणी व इतर अनुसंगीक सेवांसाठी वाजरात अनेक रसायने / द्रावणे / उपकरणे व इतर आधुनिक तंत्रज्ञान उपलब्ध आहे. या घटकांची शास्त्रीय व आधिकार्या पडताळणी करून वरील संस्थांनी ती वापरण्याबाबत शिफारस करण्यासाठी संदर्भ क्र.(१) येथील दि. १९.९.२००१ च्या शासन निर्णयान्वये तांत्रिक सल्लागार समिती स्थापन करण्यात आली आहे. तसेच या समितीच्या शिफारशीनुसार योग्य आढळून आलेल्या प्रयोगशाळेचा व पाणी शुद्धीकरण उपकरणांचा संदर्भ क्र.(२) येथील दि. २८.५.२००२ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यस्तरावरील पॅनलमध्ये समावेश करण्यात आला होता. हा समावेश एक वर्षाच्या कालावधीपुरतीच मर्यादित असल्याने व हा कालावधी संपुष्टात आल्यामुळे ना प्रयोगशाळेची व उपकरणांची व्यावहारिक उपयुक्तता लक्षात घेऊन त्यांच्या पॅनलमधील समावेशास पुढील एक वर्षाच्या कालावधीसाठी मुदतवाढ देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय -

राज्यातील जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर शासकीय / निमशासकीय संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांमध्ये वापर करण्यासाठी खाली नमूद केलेल्या प्रयोगशाळेचा व उपकरणांचा त्यांच्या नावासमोर दर्शविलेल्या प्रयोजनासाठी, राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये (पॅनलमध्ये) दि. २८.०५.२००३ ते दि. २७.०५.२००४ पर्यंत एक वर्षाच्या कालावधीसाठी समावेश करण्यास या शासन निर्णयान्वये मुदतवाढ देण्यात येत आहे.

(१) मे. रेडिअन्ट लेबोरेटरीज -

उपकरणे - पाण्याच्या पाण्याची गुणवत्ता तपासण्यासाठी पाणी नमुन्यांची रासायनिक व
जीवशास्त्रीय चाचणी करणे.

पत्ता - मे. रेडिअन्ट लेबोरेटरीज,

३०२, विमल मिलेनिअम,

५, सुर्वे नगर, जयताळा रोड, नागपूर - ४४००२२

(२) (अ) सुमित्रा पॉट क्लोरीनेटर्स

उपयोग - क्लिचिंग पावडरचा वापर करून पाण्याचे शुद्धीकरण करणे

(ब) सुमित्रा गॅस क्लोरीनेटर्स

उपयोग - क्लोरीन वायुचा वापर करून पाण्याचे शुद्धीकरण करणे

(क) सुमित्रा क्लिचिंग डोझर्स

उपयोग - क्लिचिंग पावडरचा वापर करून पाण्याचे शुद्धीकरण करणे

(ड) सुमित्रा अल्ट्रा क्लोरोलेट प्युरीफायर्स

उपयोग - अल्ट्रा क्लोरोलेट किरणांचा वापर करून पाण्याचे शुद्धीकरण करणे

उत्पादक - मे. एक्वा हायजिन प्रायव्हेट लिमिटेड,

१ / संकल्पिता, प्लॉट क्र. ६००, मार्ग क्र. १६,

वांद्रे (पश्चिम), मुंबई - ४००० ५०

उपरोक्त प्रयोगशाळा व उपकरणांचा राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये (पॅनलमध्ये) समावेश पुढील अटीच्या अधिन राहून करण्यात येत आहे.

- १) वरील प्रयोगशाळा व उपकरणे प्रत्येकाच्या नावासमोर नमूद केलेल्या बाबीसाठी उपयोगात येऊ शकतात. त्यांची शास्त्रीय उपयोगिता विचारात घेऊन व त्यांना प्राप्त असलेली विविध प्रमाणक संस्थांची (Standard Deciding Agencies) प्रमाणपत्रे विचारात घेऊन त्यांचा अनुसूचित अंतर्भाव करण्यात आला आहे. या प्रयोगशाळा व उपकरणांचा वापर जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणशाखेतील येणा-या इतर शासकीय / निमशासकीय संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनेकरिता आवश्यकतेनुसार करण्यास हरकत नाही, तथापि अनुसूचीमध्ये अंतर्भाव करण्यात आलेल्या प्रयोगशाळेकडून तपासणीचे काम करून घेण्यासाठी व उपकरणांची खरेदी करण्यासाठी पारदर्शक व स्पर्धात्मक पद्धतीचा अवलंब करून दर निश्चित करण्याची नवाबदारी त्यांचा वापर करू इच्छिणा-या संबंधित संस्थांची राहिल. त्यासाठी संबंधित संस्थांनी विहित कार्यपध्दतीचा अवलंब करावा.
- २) हा शासन निर्णय निर्गमित होण्यापूर्वी या उत्पादनांच्या खरेदीसाठी उपरोक्त अट क्र. (१) मध्ये नमूद केलेल्या संस्थांपैकी एखाद्या संस्थेसोबत संख्या करार अथवा दर कराराद्वारे दर निश्चित झाला असेल तर त्या उत्पादनांच्या खरेदीसाठी त्याच वर्षासाठी त्या संस्थेने पुन्हा नव्याने दर निश्चित करण्याची आवश्यकता राहणार नाही.
- ३) या प्रयोगशाळेचा व उत्पादनांचा अनुसूचिमध्ये समावेश या शासने निर्णयात नमूद केलेल्या दिनांकापर्यंतच्या एक वर्षाच्या कालावधीकरिता राहिल. या अनुसूचीतील समावेसास मुदतवाढ देण्याचे अथवा ती रद्द करण्याचे अधिकार शासनाला असतील.
- ४) क्लिचिंग पावडर व्यतिरिक्त पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरावयाच्या सर्व रसायने / द्रावणे / उपकरणे यांच्या खरेदीसाठी कोणतेही शासकीय अनुदान अनुज्ञेय असणार नाही. यासाठी आवश्यक ती तरतूद संबंधित संस्थांनी देखभाल व दुरुस्ती निधीमधून अथवा स्व निधीतून करावी.
- ५) उपरोक्त पॅनलवरील प्रयोगशाळा व उपकरणांच्या उपयुक्ततेबाबत अथवा कार्यक्षमतेबाबत उपरोक्त अट क्र. (१) मध्ये नमूद केलेल्या संस्थांपैकी एखाद्या संस्थेकडून तक्रार प्राप्त झाल्यास योग्य

तपासणी करून सुदूर प्रयोगशाळेचे अथवा उत्पादनाचे नाव अनुसूचीमधून (पॅनलमधून) कमी करण्याचे अधिकार तांत्रिक संल्लागार समितीस राहतील.

६) या अनुसूचित वेळापत्रकी रक्षायने द्रावणे / उपकरणे व इतर अनुषंगीक सेवांचा अंतर्भाव करण्याचे व वर नमूद अटीशिवाय जावा अटी समाविष्ट करण्याचे अधिकार शासनास असतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(चं. ज. देशपांडे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्विय सहाय्यक
- २) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई
- ३) महासंचालक, आरोग्य महासंचालनालय, मुंबई
- ४) संचालक, औषधे व अन्न प्रशासन, मुंबई
- ५) संचालक, नगरपालिका प्रशासन संचालनालय, मुंबई
- ६) सदस्य सचिव (तांत्रिक) महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई
- ७) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ८) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- ९) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
- १०) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- ११) उपसंचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
- १२) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १३) अधिकांक अभियंता तथा जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १४) मुख्याधिकारी, नगरपरिषद (सर्व)
- १५) संचालक, मे. रेडिएण्ट लेबॉरेटरीज, ३०२, थिमल मिलेनिअम, ५ सूर्य नगर,
जयताळा रोड, नागपूर - ४४००२३
- १६) मे. एक्वा हायजिन प्रायव्हेट लिमिटेड, १/ संकल्पिता, प्लॉट क्र. ६००,
मार्ग क्र. १६, वांद्रे (पश्चिम), मुंबई - ४०००५०
- १७) निवड नस्ती, पा.पु.१२

पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे / उपकरणे यांच्या राज्य स्तरीय पॅनलवरील समावेशास मुदतवाढ देण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,

शासन निर्णय क्र. टीएसी २००३/प्र.क्र.७०/पापु.१२,

मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२, दि. ०८.०८.२००३

- संदर्भ १) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र. डब्ल्यूक्यूएम २००१/ प्र.क्र. २२४/ पापु.१२, दि. १९.९.२००१
- २) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र. डब्ल्यूक्यूएम २००१/ प्र.क्र. ३१६/पापु.१२, दि. ९.७.२००२

प्रस्तावना -

राज्यातील ग्रामीण व नागरी भागामध्ये जिल्हापरिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांद्वारे पुरविल्या जाणा-या पाण्याचे शुद्धीकरण करणे, गुणवत्ता तपासणी व इतर अनुषंगीक सेवांसाठी बाजारात अनेक रसायने / द्रावणे / उपकरणे व इतर आधुनिक तंत्रज्ञान उपलब्ध आहे. घटकांची शास्त्रीय व आर्थिकदृष्ट्या पडताळणी करून वरील संस्थांनी ती वापरण्याबाबत शिफारस करण्यासाठी संदर्भ क्र.(१) येथील दि. १९.९.२००१ च्या शासन निर्णयान्वये तांत्रिक सल्लागार समिती स्थापन करण्यात आली आहे. तसेच या समितीच्या शिफारशीनुसार योग्य आढळून आलेल्या द्रावणांचा संदर्भ क्र.(२) येथील दि. ९.७.२००२ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यस्तरावरील पॅनलमध्ये समावेश करण्यात आला होता. हा समावेश एक वर्षाच्या कालावधीपुरताच मर्यादित असल्याने व हा कालावधी संपुष्टात आल्यामुळे पाणी शुद्धीकरणासाठी या द्रावणाची व्यावहारिक उपयुक्तता लक्षात घेऊन त्यांच्या पॅनलमधील समावेशास पुढील एक वर्षाच्या कालावधीसाठी मुदतवाढ देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय -

राज्यातील जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर शासकीय / निमशासकीय संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांमध्ये वापर करण्यासाठी खाली नमूद वेळोवेळी सोडियम हायपोक्लोराईट द्रावणाचा त्यांच्या नावासमोर दर्शविलेल्या प्रयोजनासाठी, राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये (पॅनलमध्ये) दि.१०.७.२००३ ते दि.९.७.२००४ पर्यंत एक वर्षाच्या कालावधीसाठी समावेश करण्यास या शासन निर्णयान्वये मुदतवाढ देण्यात येत आहे.

उत्पादनाचे नाव : जलशुद्धी

उपयोग - पाणी निर्जंतुकीकरणासाठी पाण्यात मिसळून वापरावयाचे सोडीयम हायपोक्लोराइटचे
द्रावण

वितरक : - मं. अक्वा हायजिन प्रायव्हेट लिमिटेड,
१ / सकल्पिता, प्लॉट क्र. ६००, मार्ग क्र. १६,
वांद्रे (पश्चिम), मुंबई - ४००० ५०

(२) उत्पादनाचे नाव : मेडीक्लोर-एम

उपयोग - पाणी निर्जंतुकीकरणासाठी पाण्यात मिसळून वापरावयाचे सोडीयम
हायपोक्लोराइटचे द्रावण

उत्पादक - मे. क्रिस्टल फार्मा प्रायव्हेट लिमिटेड,
अपूर्वा-११०२-ए/४ बी, लकाकी लेन, मॉडेल कॉलनी,
पुणे - ४११०१६

उपरोक्त द्रावणाचा राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये (पॅनलमध्ये) समावेश पुढील अटीच्या अधिन
राहून करण्यात येत आहे.

१) वरील सोडीयम हायपोक्लोराइटचे द्रावण या उत्पादनाच्या वासासमोर नमुद केलेल्या बाबीसाठी
उपयुक्त ठरू शकते. त्यांची शास्त्रीय दृष्टीकोनातून उपयोयिता विचारात घेऊन व त्यांना प्राप्त
असलेली विविध प्रमाणक संस्थांची (Standard Deciding Agencies) प्रमाणपत्रे विचारात
घेऊन त्यांचा अनुसूचित अंतर्भाव करण्यात आला आहे. या द्रावणाचा वापर जिल्हा परिषदा,
ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या
नियंत्रणाखाली येणा-या इतर शासकीय / निमशासकीय संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांकरिता
आवश्यकतेनुसार करण्यास हरकत नाही, तथापि अनुसूचीमध्ये अंतर्भाव करण्यात आलेल्या
द्रावणाची खरेदी करण्यासाठी पारदर्शक व स्पर्धात्मक पद्धतीचा अवलंब करून दर निश्चित
करण्याची जबाबदारी त्यांचा वापर करू इच्छिणा-या संबंधित संस्थांची राहिल. त्यासाठी संबंधित
संस्थांनी विहित कार्यपध्दतीचा अवलंब करावा.

२) हा शासन निर्णय निर्गमित होण्यापूर्वी या उत्पादनांच्या खरेदीसाठी उपरोक्त अट क्र. (१) मध्ये
नमुद केलेल्या संस्थांपैकी एखाद्या संस्थेसोबत संख्या करार अथवा दर कराराद्वारे दर निश्चित झाला
असेल तर त्या उत्पादनांच्या खरेदीसाठी त्याच वर्षासाठी त्या संस्थेने पुन्हा नव्याने दर निश्चित
करण्याची आवश्यकता राहणार नाही.

३) या उत्पादनांचा अनुसूचिमधील समावेश या शासन निर्णयात नमुद केलेल्या दिनांकापर्यंतच्या
एक वर्षाच्या कालावधीकरिता राहिल. या अनुसूचीतील समावेशास मुदतवाढ देण्याचे अथवा ती
रद्द करण्याचे अधिकार शासनाला असतील.

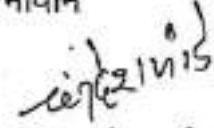
४) ब्लिचिंग पावडर व्यतिरिक्त पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरावयाच्या सर्व रसायने / द्रावणे /

उपकरणे यांच्या खरेदीसाठी कोणतेही शासकीय अनुदान अनुज्ञेय असणार नाही. यासाठी आवश्यक ती तरतूद संबंधित संस्थांनी देखभाल व दुरुस्ती निधीमधून अथवा स्व निधीतून करावी.

५) उपरोक्त पॅनलवरील द्रावणांच्या उपयुक्ततेबाबत अथवा कार्यक्षमतेबाबत उपरोक्त अट क्र. (१) मध्ये नमूद केलेल्या संस्थांपैकी एखाद्या संस्थेकडून तक्रार प्राप्त झाल्यास योग्य तपासणी करून सदर उत्पादनाचे नाव अनुसूचीमधून (पॅनलमधून) कमी करण्याचे अधिकार तांत्रिक सल्लागार समितीस राहतील.

६) या अनुसूचित वेळोवेळी रसायने / द्रावणे / उपकरणे व इतर अनुपंगीक सेवांचा अंतर्भाव करण्याचे व वर नमूद अटीशिवाय जादा अटी समाविष्ट करण्याचे अधिकार शासनास असतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(चं. ज. देशपांडे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक

२) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई

३) महासंचालक, आरोग्य महासंचालनालय, मुंबई

४) संचालक, औषधे व अन्न प्रशासन, मुंबई.

५) संचालक, नगरपालिका प्रशासन संचालनालय, मुंबई

६) सदस्य सचिव (तांत्रिक) महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई.

७) जिल्हाधिकारी (सर्व)

८) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे.

९) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)

१०) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)

११) उपसंचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे

१२) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)

१३) अधिक्षक अभियंता तथा जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)

१४) मुख्याधिकारी, नगरपरिषद (सर्व)

१५) व्यवस्थापक, मे.अॅक्वा हायजिन प्रा.लि.वांद्रे (परिष्म), मुंबई-५०

१६) व्यवस्थापक, मे. क्रिस्टल फार्मा प्रा.लि. पुणे-१६

१७) निवड नस्ती, पा.पु.१२

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,

शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूक्यूएम - २००३ प्र.क्र. १०/पापु-१२

मंत्रालय, मंडळ - ४०० ०३२, दिनांक - ८.१०.२००३

संदर्भ - १) शासन पत्र क्र. एस।एन।१-२००३ प्र.क्र. ७६, पापु.१२, दि. ३१.०७.२००३

२) शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूक्यूएम - २००१ प्र.क्र. २०८, पापु.१२, दि. १९.०९.२००१

प्रस्तावना :- राज्यात सर्वत्र पुरसा व शुध्द पाणी पुरवठा करण्यासाठी शासनाकडून विविध उपाययोजना आखण्यात येत असून सार्वजनिक स्त्रोतांद्वारे पुरविण्यात येणा-या पाण्याची गुणवत्ता योग्य दर्जाची असणे मानवी आरोग्याच्या दृष्टीने अत्यंत आवश्यक आहे.

प्रामुख्याने जैविक प्रदुषितकामुळे पेयजलाची गुणवत्ता बाधित होत आहे. सांडपाण्याची गटार, स्थानान्तरीकची अव्यच्छता, पाण्याची अयोग्य हाताळणी व साठवणूक, वैयक्तिक व परिष्कृत स्वच्छता अभाव इत्यादी कारणांमुळे पाणी जैविकदृष्ट्या प्रदुषित होऊन विविध जलजन्य माथरागाचे उद्रेक अनेक जिल्ह्यात आढळून येत आहेत.

जैविक प्रदुषणामुळे दुपित झालेल्या पाण्यावर योग्य प्रक्रिया करून ते सर्वत्र वितरित करण्यासाठी प्रामुख्याने क्लिचिंग पावडर, तुरटी, सांडिअम हायपोक्लोराईट इत्यादी घटकांचा वापर मोठ्या प्रमाणावर केला जातो. पाणी शुध्दीकरणासाठी जिल्हा परिषद व महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या योजनांमध्ये वापरण्याकरिता सर्वत्र योग्य दर्जाची व किमान किमतीची क्लिचिंग पावडर उपलब्ध होण्याच्या दृष्टीने सन २००२-२००३ या वर्षी शासनस्तरावर दरकार करण्यात आला होता व हा दरकार उपाययोजना संदर्भ क्र. (१) येथील पत्रान्वये दि. ३१.०७.२००३ पासून संपुष्टात आला आहे. क्लिचिंग पावडर च्या पुरवठ्यासाठी यापुढील व्यवस्था करण्याबाबत पुरवठा प्रक्रियेतील समस्या व क्षेत्रीय अधिका-यांचे अभिप्राय विचारात घेऊन शासनस्तरावर मार्गदर्शक तत्वे प्रसून करणे आवश्यक आहे. यामाठी खालीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :-

१) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाच्या नियंत्रणाखालील जिल्हा परिषदा, नगरपालिका, महानगरपालिका, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण व इतर यंत्रणांना पाणी शुध्दीकरणासाठी लागणा-या क्लिचिंग पावडरच्या खरेदीसाठी दि. ३१ जुलै, २००३ नंतरच्या कालावधीसाठी शासनस्तरावर दरकार करण्यात येणार नाही. या यंत्रणांनी या पुढील कालावधीसाठी लागणा-या क्लिचिंग पावडरची खरेदी विहित प्रक्रीयेचा अवलंब करून स्थानिक स्तरावरच करावी व या खरेदीसाठी शासनस्तरावरील झालेल्या दरकारातील अटी शर्तीचा मार्गदर्शक सूचनाप्रमाणे वापर करावा.

२) पाणी शुध्दीकरणासाठी क्लिचिंग पावडरव्यतिरिक्त सांडिअम हायपोक्लोराईट, ड्रव्हस्वर (लिक्विड) क्लोरीन व इतर द्रावणांचा वापर होत आहे. सैद्यच्छरावर तसेच ही द्रावणे, कमी खर्चात व पाण्याच्या टाकीजवळच तयार करणा-या संघटनांचाही वापर सर्वत्र करण्यात येत आहे. क्लिचिंग पावडरच्या तुलनेत या द्रावणांमध्ये क्लोरीनचे प्रमाण अधिक स्थिर असल्याने ब-याच

कालावधीपर्यंत या द्रावणाची गुणवत्ता राखली जाते, तसेच हाताळणी व साठवणीची समस्याही त्र-धाच प्रमाणात सुलभ होतात. तेव्हा स्थानिक गरजा लक्षात घेऊन पाणी शुद्धीकरणासाठी केवळ क्लिचिंग पावडरच विसंबून न राहता किमान खाद्याची व दीर्घकालीन उपयुक्ततेची उपाययोजनां मदत जिल्हा परिषद व नगरपालिकांनी स्वयंनिर्णयानुसार घ्यावी.

क्लिचिंग पावडरसाठी अनुज्ञेय असलेले व टॅग्याटण्याने दरवर्षी कमी होत असलेले शासकीय असेटान या उपाययोजनासाठी जांपयंत ले उपलब्ध आहे. त्या कालावधीकरीता वापरण्यात आणून निर्णय क्र.नापापु-१००३ प्र. क्र. ४ पापु-०७, दि.७.०७.२००३ मधील अटीनुसार जिल्हा परिषदना व शासन निर्णय क्र.नापापु-१००३ प्र. क्र. ६७, पापु-०२, दि. १.८.२००३ मधील अटीनुसार वापरण्यास तगरपरिषदांना परवानगी देण्यात येत आहे.

३) पाणी निर्जंतुकीकरणासाठी क्लिचिंग पावडरव्यतिरिक्त वापरल्या जाणाऱ्या सोडिअम हायपोक्लोराईट, लिक्विड क्लोरीन व इतर द्रावणे तसेच ही द्रावणां तयार करणाऱ्या संयंत्रासाठी विहित प्रक्रियेचा अवलंब करून खरेदी करण्यात यावी. तसेच या द्रावणा संयंत्राच्या अंतिमाला खर्चाचा समावेश पाणी पुरवठा योजनेच्या अंदाजपत्रकात आगवड्यात करण्यात यावा व आघाती स्वस्वपाचा खर्च, इच्छेभाल व दुरुस्ती निर्धातून भारावण्यात यावा.

४) जगवळ द्रावणे संयंत्रे यांच्या पाणी निर्जंतुकीकरणासाठी वापर करण्यापुढा या विभागाच्या उपरोक्त अधिनियम क्र. (२) येथे नमूद केलेल्या शासन निर्णयान्वये स्थापन केलेल्या तांत्रिक सल्लागार समितीकडून त्यांचे शासकीय व आर्थिक दृष्टीकोनातून परिपूर्ण होणे व त्याचा निवडसूचित (Panel) प्रकाशना होणे आवश्यक आहे. या समितीच्या मान्यतेने राज्यस्तरीय पॅनलमध्ये समावेश झालेल्या द्रावणे संयंत्रे यांचाच वापर करणे आवश्यक आहे.

५) क्लिचिंग पावडर, सोडिअम हायपोक्लोराईट, लिक्विड क्लोरीन व तुरटी यांचे उत्पादन, तंत्रशास्त्रीय, साठवणुकी, नमुने घेणे, द्रावणांची शुद्धता तपासण्यासाठी चाचण्या घेणे व त्याचा शुद्धीकरणासाठी वापर करणे या संबंधी भारतीय मानक संस्थेने (Bureau of Indian Standards) शासकीय पद्धतीचा अवलंब करून काही निकष (BIS Specifications) ठरविले आहेत. त्यानुसार क्लिचिंग पावडर, तुरटी व सोडिअम हायपोक्लोराईट व पाणी शुद्धीकरण प्रक्रियेत वापरल्या जाणा-या इतर सर्व रासायनिक घटकांची प्रयोगशाळेत चाचणी करतांना BIS Specification मध्ये विहित केलेल्या गुणवत्तेची रसायने (Testing Reagents) वापरून व विहित केलेल्या पध्दतीनुसारच चाचणी करण्यात यावी.

६) पाणी शुद्धीकरणाच्या प्रक्रियेत वापरण्यात येणारी रसायने द्रावणे यांच्या गुणवत्तेबाबतचे भारतीय मानक संस्थेच्या निकषानुसार निकष पुढीलप्रमाणे आहेत :-

अ) क्लिचिंग पावडरची गुणवत्ता IS -1065 : 1989 (2nd Revision) या निकषानुसार असावी. पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरण्यात येणारी क्लिचिंग पावडर, ग्रॅड-१ ची असणे आवश्यक असून वापर करण्यापूर्वी क्लिचिंग पावडरमधील उपलब्ध क्लोरीन, क्लोरीन वायूची स्थिरता, ओलाघा, काणांचा आर्सेनर या घटकांची तपासणी करणे अनिवार्य आहे. या घटकांचे प्रमाण ग्रॅड-१ च्या निकषानुसारच असावे. क्लिचिंग पावडर ग्रॅड-१ निर्मिती प्रक्रियेत वापरण्यात येणारी घटकद्रव्ये,

शुद्ध स्वरूपातच असल्याची खात्री करून त्याचा वापर करावा. अशुद्ध अथवा दुय्यम दर्जाचे घट समाविष्ट असलेली ब्लिचिंग पावडर वापरू नये.

ब) पाणी शुद्धीकरणाच्या प्रक्रियेत वापरण्यात येणा-या तुरटीची गुणवत्ता IS -299 : 1991 (4th Revision) या निकषानुसार असावी. तुरटीचा अथवा तुरटी द्रावणाचा रंग नेहमी पांढरा स्वअथवा पिंपळभर पांढरा असावा. पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरण्यात येणारी तुरटी, ग्रेड-१ असणे आवश्यक असून वापर करण्यापूर्वी तुरटीमधील न विरघळणारे पदार्थ, विरघळणारे लसूण, पी.एच., अल्कॅलिनिटी तसेच शिथे व आर्सेनिक या घटकांचीही तपासणी करणे अनिवार्य आहे. तुरटी ग्रेड-१ च्या निर्मिती प्रक्रियेत वापरण्यात येणारे सल्फ्यूरिक आम्ल व ईतर सघटकद्रव्ये शुद्ध स्वरूपातच वापरावी. निर्मिती प्रक्रियेत अशुद्ध अथवा दुय्यम दर्जाचे सल्फ्यूरिक आम्लाचा वापर वापरण्यात आलेली तुरटी पाणीशुद्धीकरण प्रक्रियेत वापरण्यात येऊ नये.

क) पाणी निर्जंतुकीकरणासाठी वापरावयाच्या सोडिअम हायपोक्लोराईट, ग्रेड-१ ची गुणवत्ता IS -11673 : 1992 (1st Revision) या निकषानुसार असावी. या द्रावणातील उपलब्ध क्लोरिन व इतर घटक यांचे प्रमाण, ग्रेड-१ दर्जाकरिता BIS ने विहित केलेल्या गुणवत्तेनुसार अस् अनिवार्य आहे. या निकषांची पूर्तता न करणा-या द्रावणाचा वापर करण्यात येऊ नये.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(पी. सी. पट्टना)

प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन

- १) मा. मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
- २) मा. राज्य मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
- ३) प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) प्रधान सचिव (ग्रामविकास), ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ५) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट, मुंबई
- ६) महासंचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई
- ७) आयुक्त महानगरपालिका (सर्व)
- ८) संचालक, धूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- ९) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- १०) मुख्याधिकारी, नगरपालिका, (सर्व)
- ११) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १२) प्रादेशिक मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, (सर्व)
- १३) अधिष्ठाक अभियंता तथा जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १४) उपसंचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
- १५) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १६) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १७) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागातील पर्यवेक्षकीय अधिकारी / कार्यासने (सर्व)
- १८) निव्वड नस्ती, पा.पु. १२

पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणाऱ्या द्रावणे / संयंत्रे यांच्या राज्य स्तरीय पॅनलवरील समावेशास मुदतवाढ देण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
शासन निर्णय क्र. टोएसी - २००४/प्र.क्र.३६/पापु.१२
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२, दि. २ जून, २००४

- संदर्भ -१) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.डब्ल्यूक्यूएम २००१/ प्र.क्र.२२४ / पापु.१२, दि.१९.९.२००१
२) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.डब्ल्यूक्यूएम २००१/ प्र.क्र.२२४ / पापु.१२, दि.२८.०५.२००२
३) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.टोएसी - २००३ / प्र.क्र.५२ / पापु.१२, दि.०२.०६.२००३

प्रस्तावना - राज्यातील ग्रामीण व नागरी भागांमध्ये जिल्हापरिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांद्वारे पुरविल्या जाणा-या पाण्याचे शुध्दीकरणासाठी बाजारात उपलब्ध असलेली रसायने / द्रावणे / संयंत्रे व इतर अनुषंगीक सेवा यांची शास्वीयदृष्ट्या व आर्थिकदृष्ट्या पडताळणी वरील संस्थांनी त्यांचा वापर करण्याबाबत शिफारस करण्यासाठी संदर्भांकित क्र. (१) येथील दि.१९.९.२००१ च्या शासन निर्णयान्वये तांत्रिक सल्लागार समिती स्थापन करण्यात आली आहे. तसेच या तांत्रिक सल्लागार समितीच्या मान्यतेने मे. एवचा हायजिन प्रायव्हेट लिमिटेड, मुंबई यांनी उत्पादित केलेल्या उपकरणांचा समावेश, संदर्भ क्र. (२) येथील दि.२८.०५.२००२ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यस्तरीय पॅनलमध्ये करण्यात आला होता. हा समावेश एक वर्षाच्या कालावधीपुरताच असल्याने व हा कालावधी संपुष्टात आल्यामुळे या समावेशास संदर्भ क्र. (३) येथील शासन निर्णयान्वये पुढील एक वर्षाच्या कालावधीसाठी मुदतवाढ देण्यात आली होती. हा कालावधी संपुष्टात आल्यामुळे या समावेशास पुढे एक वर्षाकरिता मुदतवाढ देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. यासाठी पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे.

शासन निर्णय - राज्यातील जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांमध्ये वापर करण्यासाठी खाली नमूद केलेल्या उत्पादनाच्या राज्यस्तरीय पॅनलमध्ये असलेल्या समावेशास दि. २९.५.२००४ ते दि. २८.५.२००५ या एक वर्षाच्या कालावधीसाठी मुदतवाढ देण्यात येत आहे.

एच-२३५(५००-६-०४)-१

उत्पादनाचे नाव - (अ) सुमित्रा गॅस क्लोरीनेटर्स

उपयोग - क्लिजिंग पावडरचा वापर करून पाण्याचे शुद्धीकरण करणे

(ब) सुमित्रा गॅस क्लोरीनेटर्स

उपयोग - क्लोरीन वायुचा वापर करून पाण्याचे शुद्धीकरण करणे

(क) सुमित्रा क्लिजिंग डोझर्स

उपयोग - क्लिजिंग पावडरचा वापर करून पाण्याचे शुद्धीकरण करणे

(ड) सुमित्रा अल्ट्रा क्लोरोलेट प्युरीफायर्स

उपयोग - अल्ट्रा क्लोरोलेट किरणांचा वापर करून पाण्याचे शुद्धीकरण करणे

उत्पादक - जे. ए. ए. हायजिन प्रायव्हेट लिमिटेड,

१ / संकल्पिता, प्लॉट क्र. ६००, मार्ग क्र. १६,

वांद्रे (पश्चिम), मुंबई - ४००० ५०

उपरोक्त उपकरणांच्या राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये (पॅनलमध्ये) समावेशास पुढील अटीच्या अर्थात राहून मुदतवाढ देण्यात येत आहे.

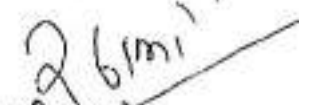
- १) बरील उपकरणे त्यांच्या नावासमारे नमूद केलेल्या बाबींसाठी उपयोगात येऊ शकतात. त्यांची शास्त्रीय उपयोगिता विचारात घेऊन व त्यांना प्राप्त असलेली विविध प्रमाणक संस्थांची (Standard Deciding Agencies) प्रमाणपत्रे विचारात घेऊन त्यांचा अनुसूचित अंतर्भाव करण्यात आला आहे. या उपकरणांचा उपयोग जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांसाठी आवश्यकतेनुसार करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे, तथापि अनुसूचीमध्ये अंतर्भाव करण्यात आलेली उपकरणे / रसायने यांचो खरेदी करणाऱ्यासाठी पारदर्शक व स्पर्धात्मक पध्दतीचा अवलंब करून दर निश्चित करण्याची जबाबदारी त्यांचा वापर करू इच्छिणा-या संबंधित संस्थांची राहिल. त्यासाठी संबंधित संस्थांनी विहित कार्यपध्दतीचा अवलंब करावा.
- २) हा शासन निर्णय निर्मित होण्यापूर्वी या उत्पादनांच्या खरेदीसाठी उपरोक्त संस्थांपैकी एखाद्या संस्थेसोबतच संख्या करार अथवा दर कराराद्वारे दर निश्चित झाला असेल तर त्या उत्पादनांच्या खरेदीसाठी त्याच वर्षासाठी त्या संस्थेने पुन्हा नव्याने दर निश्चित करण्याची आवश्यकता राहणार नाही.
- ३) या उत्पादनांचा अनुसूचीमधील समावेश या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून एक वर्षाच्या कालावधीकरिता राहिल. या अनुसूचीला मुदतवाढ देण्याचे अथवा ती रद्द करण्याचे अधिकार शासनाला असतील.
- ४) क्लिजिंग पावडर व्यतिरिक्त पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरावयांच्या सर्व उपकरणांच्या / रसायनांच्या खरेदीसाठी कोणतेही शासकीय अनुदान अनुज्ञेय असणार नाही. यासाठी आवश्यक ती तरतूद संबंधित संस्थांनी देखभाल व दुरुस्ती निधीमधून अथवा स्वनिधीतून करावी.
- ५) उपरोक्त पॅनलवरील रसायने व उपकरणे यांच्या उपयुक्ततेबाबत अथवा कार्यक्षमतेबाबत संबंधित महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण / ग्रामपंचायती / जिल्हा परिषद / नगरपालिका / महानगरपालिका व इतर संस्था यांच्याकडून तक्रार प्राप्त झाल्यास थोपव तपासणी करून सदर घटकाचे नाव अनुसूचीमधून (पॅनलमधून) कमी करण्याचे अधिकार तांत्रिक सल्लापार समितीस राहतील.

एच-235(500-6-04) - 1अ

C:\My Documents\hy-poextn.doc

- ६) या अनुसूचित वेळोवेळी रसायने / प्रावणे / उपकरणे व इतर अनुषंगीक सेवा पुरविणा-या संस्था यांचा अंतर्भाव करण्याचे व वर नमूद अटीशिवाय जादा अटी समाविष्ट करण्याचे अधिकार शासनास असतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(सधीर ठाकरे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- २) मा.राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- ३) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, यांचे स्विय सहाय्यक
- ४) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई
- ५) महासंचालक, आरोग्य महासंचालनालय, मुंबई
- ६) संचालक, अन्न व जीवधन प्रशासन, मुंबई
- ७) संचालक, नगरपालिका प्रशासन, वरळी, मुंबई
- ८) सदस्य सचिव (तांत्रिक), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई
- ९) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- १०) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- ११) उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
- १२) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
- १३) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १४) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १५) अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण मंडळ, (सर्व)
- १६) मुख्याधिकारी, नगरपरिषद (सर्व)
- १७) संचालक, अखिल भारतीय स्थानिक स्वराज्य संस्था, अंधेरी, मुंबई
- १८) संचालक मे. एन.वा हायजिन प्रायव्हेट लिमिटेड, १ / संकल्पिता, प्लॉट क्र. ६००, मार्ग क्र. १६, वांद्रे (पश्चिम), मुंबई - ४००० ५०.
- १९) निवड नस्ती, का.क्र.पा.पु. १२

एच-235(500-6-04)-2.

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
शासन निर्णय क्र. टीएस - २००४/प्र.क्र.४७/पापु.१२
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२, दि. १४ जुलै, २००४

- संदर्भ - (१) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र. डब्ल्यूक्यूएम २००१/प्र.क्र.२२४/पापु.१२, दि. १९.९.२००१
(२) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र. डब्ल्यूक्यूएम २००१/प्र.क्र.३२६/पापु.१२, दि. १७.२००२
(३) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र. टीएस - २००३/प्र.क्र.७७/पापु.१२, दि. ८.८.२००३

प्रस्तावना - राज्यातील ग्रामीण व नागरी भागामध्ये जिल्हापरिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणाऱ्या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांद्वारे पुरविल्या जाणाऱ्या पाण्याचे शुद्धीकरणासाठी बाजारत उपलब्ध असलेली रसायने / दावणे / संयंत्रे व इतर अनुषंगीक सेवा यांची शास्त्रीयदृष्ट्या व आर्थिकदृष्ट्या पडताळणी वरील संस्थानी त्यांचा वापर करण्याबाबत शिफारस करण्यासाठी संदर्भांकित क्र. (१) येथील दि. १९.९.२००१ च्या शासन निर्णयान्वये तांत्रिक संल्लागार समिती स्थापन करण्यात आली आहे. तसेच या तांत्रिक संल्लागार समितीच्या मान्यतेने मे. एक्वा हायजिन प्राय्व्हेट लिमिटेड, मुंबई यांनी उत्पादित केलेल्या उपकरणांचा समावेश, संदर्भ क्र. (२) येथील दि. १७.२००४ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यस्तरीय पॅनलमध्ये करण्यात आला होता. हा समावेश एक वर्षाच्या कालावधीपुरताच असल्याने व हा कालावधी संपुष्टात आल्यामुळे या समावेशास संदर्भ क्र. (३) येथील दि. ८.८.२००३ च्या शासन निर्णयान्वये एक वर्षाच्या कालावधीसाठी मुदतवाढ देण्यात आली होती. हा कालावधी संपुष्टात आल्यामुळे या समावेशास मुदतवाढ देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. यासाठी पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे.

शासन निर्णय - राज्यातील जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणाऱ्या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांमध्ये वापर करण्यासाठी खाली नमूद केलेल्या उत्पादनाच्या राज्यस्तरीय पॅनलमध्ये असलेल्या समावेशास दि. १०.७.२००४ ते दि. १७.२००५ या एक वर्षाच्या कालावधीसाठी मुदतवाढ देण्यात येत आहे.

उत्पादनाचे नाव - जूतशुद्धी

उत्पादक - मे. एक्वा हायजिन प्राय्व्हेट लिमिटेड,

१/संकल्पिता, प्लॉट क्र. ६००, मार्ग क्र. १६,

वांदे (पश्चिम), मुंबई - ४०००५०

२) उत्पादनाचे नाव :- घेदीकरोर-एम

उपयोग- पाणी निर्जंतुकीकरणासाठी पाण्यात मिसळून वापरावयाचे सोडीयम हायपोक्लोराइटचे द्रावण

उत्पादक- मे.क्रिस्टल फार्मा प्रायव्हेट लिमिटेड,

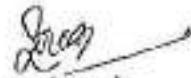
अपूर्वा ११०२-ए/४ बी, लकाकी लेन, मॉडेल कॉलनी,

पुणे - ४११०१६

उपरोक्त द्रावणाच्या राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये (पॅनलमध्ये) समावेशास पुढील अटीच्या अधीन राहून मुदतवाढ देण्यात येत आहे.

- १) वरील द्रावण त्याच्या नावासमारे नमूद केलेल्या बाबीसाठी उपयोगात येऊ शकते. या द्रावणाची राज्यस्तरीय उपयोगिता विचारात घेऊन व त्याला प्राप्त असलेली विविध प्रमाणक संस्थांची (Standard Deciding Agencies) प्रमाणपत्रे विचारात घेऊन त्याचा अनुसूचित अंतर्भाव करण्यात आला आहे. या द्रावणाचा उपयोग जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांसाठी आवश्यकतेनुसार करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. तथापि अनुसूचीमध्ये अंतर्भाव करण्यात आलेली द्रावणे / उपकरणे / रसायने यांची खरेदी करण्यासाठी पारदर्शक व स्पर्धात्मक पध्दतीचा अवलंब करून दर निश्चित करण्याची जबाबदारी त्यांचा वापर करू इच्छिणा-या संबंधित संस्थांची राहिल. त्यासाठी संबंधित संस्थांनी विहित कार्यपध्दतीचा अवलंब करावा.
- २) हा शासन निर्णय निर्गमित होण्यापूर्वी या उत्पादनाच्या खरेदीसाठी उपरोक्त संस्थांपैकी एखाद्या संस्थेसोबतच संख्या क्रमा अथवा दर कराराद्वारे दर निश्चित झाला असेल तर त्या उत्पादनाच्या खरेदीसाठी त्या वर्षासाठी त्या संस्थेने पुन्हा नव्याने दर निश्चित करण्याची आवश्यकता राहणार नाही.
- ३) या उत्पादनाचा अनुसूचीमधील समावेश या शासन निर्णयाच्या दिनांकपासून एक वर्षाच्या कालावधीकरिता राहिल. या अनुसूचीला मुदतवाढ देण्याचे अथवा ती रद्द करण्याचे अधिकार शासनाला असतील.
- ४) विलिंग पावडर व्यतिरिक्त पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरावयाच्या सर्व उपकरणांच्या / रसायनांच्या खरेदीसाठी कोणतेही शासकीय अनुदान अनुज्ञेय असणार नाही. यासाठी आवश्यक ती तरतूद संबंधित संस्थांनी देखभाल व दुरुस्ती निधीमधून अथवा स्वनिधीतून करावी.
- ५) उपरोक्त पॅनलवरील द्रावणे / रसायने / उपकरणे यांच्या उपयुक्ततेबाबत अथवा कार्यक्षमतेबाबत संबंधित महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण / ग्रामपंचायती / जिल्हा परिषद / नगरपालिका / महानगरपालिका व इतर संस्था यांच्याकडून तक्रार प्राप्त झाल्यास योग्य तपासणी करून सदर घटकाचे नाव अनुसूचीमधून (पॅनलमधून) काढून घ्यावे अथवा तांत्रिक सल्लागार समितीस राहतील.
- ६) या अनुसूचित वेळोवेळी रसायने / द्रावणे / उपकरणे व इतर अनुषंगीक सेवा पुरविणा-या संस्था यांचा अंतर्भाव करण्याचे व दर नमूद अटीशिवाय जादा अटी समाविष्ट करण्याचे अधिकार शासनाला असतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(स.स.अ.क.)
कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा योजनासाठी वापरण्यात येणारी
द्रावणे/उपकरणे/ उत्पादने यांचा राज्यस्तरीय
पॅनलवर समावेश करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,

शासन निर्णय क्र. टी.एसी - २००४/प्र.क्र.२४/पापु.१२

मुंबई - ४०० ०३२, दि. ११ ऑगस्ट, २००४

संदर्भ -

(१) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र. डब्ल्यूकेयूएम २००१/प्र.क्र.२२४/ पापु.१२, दि. ११.९.२००१

प्रस्तावना -

राज्यातील पाणीप व नागरी भागांमध्ये जिल्हापरिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांद्वारे पुरविल्या जाणा-या फण्याचे शुद्धीकरणासाठी बाजारात उपलब्ध असलेली रसायने / द्रावणे / संयंत्रे व इतर अनुषंगीक सेवा यांची शास्त्रीयदृष्ट्या व आर्थिकदृष्ट्या पेशाळणी व वरील संस्थांनी त्यांचा वापर करण्याबाबत शिफारस करण्यासाठी संदर्भिय क्र. (१) घेधील दि.११.९.२००१ च्या शासन निर्णयान्वये तांत्रिक सुल्लागार समितीची स्थापन करण्यात आली आहे. या तांत्रिक सुल्लागार समितीच्या दि. ८.७.२००४ रोजी झालेल्या बैठकीत मे.एक्वा हायजिन प्रायव्हेट लिमिटेड, मुंबई व मे. सुजला अक्वाटेक इंडस्ट्रिज, नागपूर यांनी उत्पादित केलेल्या उपकरणांचा राज्यस्तरीय पॅनलमध्ये समावेश करण्यास मान्यता दिली आहे. त्यानुसार या उपकरणांचा राज्यस्तरीय अनुसूचित समावेश करण्याची बाब विचाराधीन होती.

शासन निर्णय -

राज्यातील जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांमध्ये वापर करण्यासाठी खाली नमूद केलेल्या उपकरणांचा राज्यस्तरीय पॅनलमध्ये समावेश करण्यास या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे. ही मुदत या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून एक वर्ष म्हणजेच दि. ११.०८.२००४ ते दि. १०.०८.२००५ पर्यंत असेल।

१) उत्पादनाचे नांव :-	सुमित्रा क्लोरीन टेस्ट सेट, सुमित्रा पी.एच.सेट व सुमित्रा टर्बोडीटी मिटर
उपयोग	रासायनिकदृष्ट्या दूषित पाण्यातील रासायनिक घटकांचे प्रमाण व क्लोरीनचे प्रमाण निश्चित करणे.
उत्पादक	मे. एक्वा हायजिन प्रायव्हेट लिमिटेड, १/संकल्पिता, प्लॉट क्र.६००, मार्ग क्र.१६, वांद्रे (पश्चिम), मुंबई- ४००० ५०
उत्पादनाचे नांव	H ₂ S फिल्ड टेस्ट किट्स, फ्लोरोस्कोप, डी.पी.डी. क्लोरोस्कोप
उपयोग	फ्लोरोराईड तपासणी, क्लोरीनचे प्रमाण तपासणे
उत्पादक	मे.सुजला अक्वाटेक इंडस्ट्रिज ५ विमल मिलेनियम, सुर्वे नगर, जैताला रोड, नागपूर-४४००१२

उपरोक्त उपकरणांचा खालील अटीच्या अधीन राहून राज्यस्तरीय अनुसूचीतील समावेशास भंजुरी देण्यात येत आहे.

(१) वरील उपकरणे त्यांचे नावासमारे नमूद केलेल्या बाबींसाठी उपयोगात येऊ शकतात. या उपकरणांची शास्त्रीय उपयोगिता विचारान घेऊन व त्याला प्राप्त असलेली विविध प्रमाणक संस्थांची (Standard Deciding Agencies) प्रमाणपत्रे विचारात घेऊन त्यांचा अनुसूचित अंतर्भाव करण्यात आला आहे. जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांसाठी या उपकरणांचा आवश्यकतेनुसार उपयोग करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे, तथापि अनुसूचीमध्ये अंतर्भाव करण्यात आलेली द्रावणे /

०८/०८/०४ २००४/११/२३/२४/११/०४/२००४

त्यांचा वापर करू इच्छिणा-या संबंधित संस्थांची राहिल. त्यासाठी संबंधित संस्थांनी विहित सङ्घपध्दतीचा अवलंब करावा.

- २) हा शासन निर्णय निर्गमित होण्यापूर्वी या उपकरणांच्या खरेदीसाठी उपरोक्त संस्थांपैकी एखाद्या संस्थेसोबतच राह्या करार अथवा दर वगाराद्वारे दर निश्चित झाला असेल तर त्या उत्पादनाच्या खरेदीसाठी त्याच वर्षासाठी त्या संस्थेने पुन्हा मध्याने दर निश्चित करण्याची आवश्यकता राहणार नाही.
- ३) या उपकरणांचा अनुसूचिमुधील सप्लायर या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून एक वर्षाच्या कालावधीकरिता राहिल. या अनुसूचीला भुक्तवाह देण्याचे अथवा तो रद्द करण्याचे अधिकार शासनाला असतील.
- ४) व्हॉल्विंग पान्डर व्यतिरिक्त पाणी शुद्धीकरणसाठी वापरावयाच्या सर्व उपकरणांच्या / रसायनांच्या / तंत्रज्ञानाच्या खरेदीसाठी कोणतेही रासकीय अनुदान अनुक्रमे असणार नाही. यासाठी आवश्यक ती तरतूद संबंधित संस्थांनी देखभाल व दुहस्ती निधीमधून अथवा स्वनिधीतून करावी.
- ५) उपरोक्त पॅनलवरील द्रावणे / रसायने / उपकरणे यांच्या उपयुक्ततेबाबत अथवा कार्यक्षमतेबाबत संबंधित महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण / ग्रामपंचायती / जिल्हा परिषद / नगरपालिका / महानगरपालिका व इतर संस्था यांच्याकडून तक्रार प्राप्त झाल्यास योग्य तपासणी करून सदर घटकाचे नाव अनुसूचीमधून (पॅनलमधून) कमी करण्याचे अधिकार तांत्रिक सल्लागार समितीस राहतील.
- ६) या अनुसूचित वेळोवेळी रसायने / द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान व इतर अनुबंधीक सेवा पुरविणा-या संस्थांचा अंतर्भाव करण्याचे व वर नमूद अटीशिवाय जादा अटी समाविष्ट करण्याचे अधिकार शासनास असतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(रा.स.अटक)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, यांचे स्विय सहाय्यक
- २) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई
- ३) संचालक, (आरोग्य सेवा), आरोग्य महासंचालनालय, मुंबई
- ४) संचालक, अन्न व औषध प्रशासन, मांझे, मुंबई
- ५) संचालक, नगरपालिका प्रशासन, वरळी, मुंबई
- ६) सदस्य सचिव (तांत्रिक), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट, मुंबई
- ७) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ८) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- ९) उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
- १०) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
- ११) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १२) मान्य आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १३) अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण मंडळ, (सर्व)
- १४) मुख्य अधिकारी, नगरपरिषद (सर्व)
- १५) संचालक, अखिल भारतीय स्थानिक स्वराज्य संस्था, अंधेरी, मुंबई
- १६) प्रमुख (विपणन), महाराष्ट्र लघुउद्योग विकास महामंडळ, कृपानिधी, ९, बालचंद्र विठ्ठल मार्ग, बॅलॉडें। इस्टेट, मुंबई - ४०० ००१
- १७) संचालक, भे. एव्हा हायलिफ प्रायव्हेट लिमिटेड, १/संकल्पिता, प्लॉट क्र.६००, मार्ग क्र.१६, चांदे(पश्चिम), मुंबई- ४००० ५०
- १८) संचालक, सुजला अव्यक्तक इंस्टिट्यूट ५ विमल मिलेनियम, सुर्वे नगर, जैताला रोड, नागपूर-४४००२२
- १९) निवाड नस्ती, स्टा.क्र.पा.पु. १२

१२/११/२००४

आदिवासी भागात नवसंजीवन योजना
अंमलबजावणी व संनियंत्रण करण्यासाठी
उच्च स्तरीय समितीची स्थापना

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक-कुपोनि-२००४/प्र.क्र. ८७/का.८
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक : १९ जुलै, २००४.

- वाचा - १)** शासन निर्णय आदिवासी विकास विभाग, क्र. एबीव-२०९४/ प्र.क्र.१/ ९४
का.२१, दिनांक २४.१.१९९४
- २)** शासन निर्णय, आदिवासी विकास विभाग, क्र. टिगसपो-२०९५/ प्र.क्र.६/का.६,
दिनांक २२.६.१९९५

प्रस्तावना :- मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी बालमृत्यूच्या संदर्भात विविध वर्तमानपत्रात प्रसिध्द झालेल्या बातमीच्या अनुषंगाने स्वतःहून रिट याचिका क्र.५६२९/२००४ दाखल करून घेतली होती. या याचिकेवर दि.८.७.२००४ रोजी सुनावणी होऊन मा. उच्च न्यायालयाने शासनास अल्पकालीन व दीर्घकालीन करावयाच्या उपाययोजनांबाबत निर्देश दिलेले आहेत. त्यास अनुसरून राज्यात आदिवासी भागात नवसंजीवन योजनांची अंमलबजावणी आणि संनियंत्रण करण्यासाठी उच्चस्तरीय समितीची स्थापना करण्याची बाब विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :- आदिवासींच्या आरोग्यात सुधारणा करणे, त्यांना आरोग्यावश्यक सुविधा पुरविणे, वर्षभर पुरेल एवढा रोजगार उपलब्ध करणे, पिण्याचे शुध्द व पुरेसे पाणी उपलब्ध करणे देणे, अन्नधान्य पुरवठा सुनिश्चित करणे पुरक आहार देणे, या सव्हे उपाययोजनांद्वारे आदिवासींचे क्रियाशील आयुष्य चार्हावणे, याकारता नवसंजीवन योजना शासन निर्णय, आदिवासी विकास विभाग क्र.-टिगसपो-२०९५/ प्र.क्र.६/का.६, दि. २२ जून, १९९५ अन्वये अंमलीत आलेली आहे. सदरहु योजना आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील १५ जिल्हा व त्या जिल्ह्यातील अतिरिक्त आदिवासी उपयोजना क्षेत्र, माडा व गिनीमाडा या क्षेत्रात राबवावण्यात येत आहे. नवसंजीवन योजनेबाबत मुख्य अमलबजावणी अधिकारी म्हणून सदरहु जिल्ह्याच्या जिल्हाधिकार्यांना घोषित केलेले आहे व ते जिल्ह्यातील इतर संबंधित अधिकार्यांच्या कार्यावर संनियंत्रण ठेवतील अशी तरतूद वरील शासन निर्णयामध्ये केलेली आहे. अला या शासन निर्णयाद्वारे नवसंजीवन योजनेतर्गत समाविष्ट अमलत्या घटक योजनांचो अमलबजावणी, संनियंत्रण व आढावा घेण्याकारता पुढीलप्रमाणे "उच्चस्तरीय समिती" न्यायन करण्यास शासन या शासन निर्णयांन्वये मान्यता देत आहे :-

(१) उच्चस्तरीय समितीची रचना पुढीलप्रमाणे असेल :

१	मुख्य सचिव	अध्यक्ष
२	अपर मुख्य सचिव (नियोजन)	सदस्य
३	अपर मुख्य सचिव (आरोग्य)	सदस्य
४	प्रधान सचिव (विन)	सदस्य
५	प्रधान सचिव, ग्राम विकास विभाग	सदस्य
६	प्रधान सचिव, सहकार व शेतजिवाणू विभाग	सदस्य
७	प्रधान सचिव, सचिव, नियोजन विभाग (ग.ह.या.)	सदस्य
८	प्रधान सचिव, सचिव, रणपुस्तक व स्वच्छता विभाग	सदस्य
९	प्रधान सचिव, अन्न व नागण पुस्तक व अन्नक संरक्षण	सदस्य
१०	प्रधान सचिव, महसूल व दान विभाग (महसूल)	सदस्य
११	प्रधान सचिव, महसूल व दान विभाग (दान)	सदस्य
१२	महासंचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई	मानद सदस्य
१३	डॉ. अभय वंग, सचिव, गडाचराली	अध्यक्ष मानद सदस्य
१४	प्रधान सचिव, आदिवासी विकास विभाग	सदस्य सचिव

गवडदकते प्रमाणे उतर निर्दिष्ट विभागांच्या सचिवांना क्षवीय अधिकार्यांना उक्त समितीच्या कोणत्याही बैठकीस विशेष निमंत्रित म्हणून पाचारण करण्यात येईल.

(२) उच्चस्तरीय समितीची कार्यक्षमता :

सा.उच्च न्यायालयाने दि.२१ जून, २०१४ रोजी निदेशानुसार या समितीने पुढीलप्रमाणे कामकाज करावयाचे आहे -

(एक) या समितीचे प्रमुख कार्य म्हणजे धोरण तयार करणे, अदसकांन्वय तरतुदी सुचवणे आणि निदेश व गाव पातळीवरील कार्यक्रमांचे सुचवस्थित संलग्न करणे. असे सहाय्य, प्रायशः विभागांचे न्याय्याशी संबंधित कार्यक्रमांचे तयारीची सूची तयार करणे उच्चस्तरीय समितीकडे मंजुरीसाठी सादर करणे आवश्यक राहिल.

(दोन) उच्चस्तरीय समिती किमान पुढील ५ वर्षांसाठी १५ एककांच्या लागू होणारे एक संचालन नवसंयोजन योजने तयार करेल व सा.उच्च न्यायालयास ३ महिन्यांच्या आत सादर करावे.

(तीन) उच्चस्तरीय समितीच्या काळात, सध्या सुरु असलेल्या सर्व निर्वाधम योजने पूर्ण जामान, विशयतः शाशक, तंदुबुवार, अमरावती, ह्या व गडाचराली जिल्ह्यात सर्वोत्तम योजने व त्यासंबंधी आवश्यक ता.निधी विकारित करण्यात येईल.

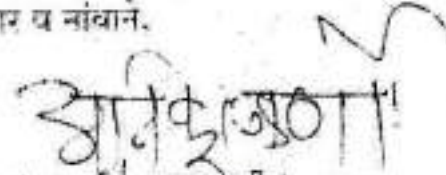
(चार) (अ) उच्चस्तरीय समित्यां निधी वितरणात प्रशासकीय बाबी व कार्यपध्दतीमूळी विलंब होणार नाही, याची दक्षता घेईल व त्यासाठी आवश्यक उपाययोजना अंमलात आणतील.

(ब) वग-३ व ४ ची रकम पदे भरण्यासाठी अटी व शर्ती शिथिल करण्याची गरज भासल्यास त्याबाबत निर्णय घेईल.

(पाच) या शासन निर्णयसोबत जोडलेल्या परिशिष्ट-अ मधील बाबींची अंमलबाजावणी परिणामकारकरित्या व योग्य वेळी होत आहे याची दक्षता घेईल व सैनियंत्रण ठेवेल.

५ अशासकीय मदत्यांना बदरू वटकांस दैनिक भत्ता व प्रवासभत्ता नियमानुसार देय असलेल्यानुसार अदा करण्याची कार्यवाही संबंधित प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प यांना करावी.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने.

(अ. नि. कुलकर्णी)
उप सचिव

प्रति,

मा. राज्यपालांचे सचिव, महाराष्ट्र राज्य

मा. मुख्यमंत्र्यांचे सचिव, महाराष्ट्र राज्य

सर्वे मंत्रा/ राज्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य

मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई

सर्वे अपर मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई

सर्वे प्रधान सचिव/ सचिव, मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई

अपर मुख्य सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.

प्रधान सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.

प्रधान सचिव, महसूल व वन विभाग (महसूल), मंत्रालय, मुंबई-३२.

प्रधान सचिव, महसूल व वन विभाग (वन), मंत्रालय, मुंबई-३२

प्रधान सचिव, ग्राम विकास व उल्लेखीय विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.

प्रधान सचिव, पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.

प्रधान सचिव, महिला व बालकल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.

प्रधान सचिव, अन्न, नांगरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.

आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक

आयुक्त, आदिवासी संसाधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे

सर्वे विभागीय आयुक्त (महसूल)

परिशिष्ट - अ

शासन निर्णय, आदिवासी विकास विभाग क्रमांक : कपोनि-२००४/प्र.क्र.८७/का.८,
दिनांक १९ जुलै, २००४ च्या परिच्छेद (२)(पाच) संबंधी परिशिष्ट

- (एक) सर्व ग्रामपंचायतींना व्हिलचिंग पावडर उपलब्ध आहे आणि गाव/ पाड्यातील पाण्याचे निजंतुकीकरण नियमितरित्या केले जात आहे.
- (दोन) आदिवासी क्षेत्रात पुरेसा धान्य साठा उपलब्ध आहे.
- (तीन) सर्व लाभार्थ्यांना पुरेसा प्रमाणात पूरक पोषण आहार उपलब्ध करण्यात येत आहे.
- (चार) वरील ५ जिल्ह्यातील प्रत्येक गावातील ० ते ६ वयोगटातील सर्व बालकांची नियमित व ठरविक काळात (Periodically) वैद्यकीय तपासणी करण्यात येत आहे.
- (पाच) अत्यावश्यक, जीवन रक्षक व तातडीच्या औषधांचा पुरेसा साठा आदिवासी भागातील आरोग्य संस्थेत उपलब्ध आहे.
- (सहा) तज्ज्ञ संवर्गातील पदे विशेषतः स्त्रीरोग तज्ज्ञ व बालरोग तज्ज्ञ यांची पदे सर्व ५ जिल्ह्यात उपलब्ध व भरलेली आहेत. व ही पदे रिक्त असल्यास दोन आडवड्यात भरण्याची कार्यवाही करण्यात येईल.
- (सात) प्रत्येक खेड्यासाठी प्रशिक्षित दाई आहे.
- (आठ) आदिवासी भागात विहित मानकाप्रमाणे आरोग्य संस्था मंजूर करण्यात आल्या आहेत.
- (नऊ) आदिवासी भागात रोजगार हमी योजना राबविण्यात येत आहे.
- (दहा) पाडा स्वयंसेवक आणि फिरत्या पथकाच्या १००% नेमणूका झाल्या आहेत.
- (अकरा) श्रेणी-३ व ४ मधील सर्व बालकांना दवाखान्यात हलवून त्यांना आंतररुग्ण सेवा व तातडीचा औषधोपचार देण्यात येत आहे.
- (बारा) डॉ.बंग यांच्या संस्थेने विकसित केलेली "स्त्री आरोग्य सेविका" पध्दत सर्व गावांत स्वयंसेवी संस्था, अशासकीय संस्थांमार्फत राबविण्यात येत आहे.

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूक्यूएम-२००५/प्र.क्र.३५/पापु.१९
संज्ञालय, मुंबई - ४०० ०३९, दिनांक :- ८ जून, २००५

संदर्भ :-

- १) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.डब्ल्यूक्यूएम २००१ / प्र.क्र.२२४ / पापु.१२, दि.१९.९.२००१.
- २) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.डब्ल्यूक्यूएम २००१ / प्र.क्र.२२४ / पापु.१२, दि.२८.०५.२००२.
- ३) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.टीएसी २००३ / प्र.क्र.५२ / पापु.१२, दि.२.०६.२००३.
- ४) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.टीएसी २००४ / प्र.क्र.३६ / पापु.१२, दि.२.०६.२००४.

प्रस्तावना :-

राज्यातील ग्रामीण व नागरी भागांमध्ये जिल्हापरिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणाऱ्या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांमध्ये पुरविल्या जाणाऱ्या पाण्याचे शुद्धीकरणासाठी वागारत उपलब्ध असलेली रसायने / द्रावणे / संयंत्रे व इतर अनुषंगीक सेवा यांची शासकीयदृष्ट्या व आर्थिकदृष्ट्या पडताळणी करील संस्थानी त्यांचा वापर करण्याबाबत शिफारस करण्यासाठी संदर्भित क्र. (१) येथील दि.१९.९.२००१ च्या शासन निर्णयान्वये तांत्रिक सल्लागार समिती स्थापन करण्यात आली आहे. या तांत्रिक सल्लागार समितीच्या मान्यतेने मे. एच्या हायजिन प्रायव्हेट लिमिटेड, मुंबई यांनी उत्पादित केलेल्या उपकरणांची समावेश संदर्भ क्र. (२) येथील दि. २८.०५.२००२ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यस्तरीय पॅनेलमध्ये करण्यात आला होता. हा समावेश एक वर्षाच्या कालावधीपुरताच असल्याने या कालावधी संपल्यात आल्यामुळे या समावेशास संदर्भ क्र. (३) व (४) येथील शासन निर्णयान्वये पुढील प्रत्येकी एक वर्षाप्रमाणे दोन वर्षांच्या कालावधीसाठी मुदतवाढ देण्यात आली होती. दोन वेळा दिलेल्या मुदतवाढीचा कालावधी २८.५.२००५ रोजी संपुष्टात आल्यामुळे या समावेशास पुढे मुदतवाढ देण्याची आज शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

राज्यातील जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणाऱ्या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांमध्ये वापर करण्यासाठी घाली नमुद केलेल्या उत्पादनाच्या राज्यस्तरीय पॅनेलमध्ये असलेल्या समावेशास दिनांक २९.५.२००५ पासून दिनांक २०.४.२००८ पर्यंतच्या कालावधीसाठी मुदतवाढ देण्यात येत आहे.

१) उत्पादनाचे नाव :- (अ) सुमित्रा पॉट ब्लोरीनेटर्स.

उपयोग :- स्त्रिथिंग पावडरचा वापर करून पाण्याचे शुद्धीकरण करणे.

(ब) सुमित्रा गॅस ब्लोरीनेटर्स

उपयोग :- ब्लोरीन वायुचा वापर करून पाण्याचे शुद्धीकरण करणे.

A.56.r.35.doc

(क) सुमिप्रा व्हिदिंग ड्रीमर्स

उपयोग:- व्हिदिंग पावडरचा वापर करून पाण्याचे शुध्दीकरण करणे.

(ख) सुमिप्रा अल्ट्रा क्लोरोलेट प्युरीफायर्स

उपयोग:- अल्ट्रा क्लोरोलेट किरणांचा वापर करून पाण्याचे शुध्दीकरण करणे.

उत्पादक:- भे. एच.ए. हायजिन ग्रामफुटे लिमिटेड,

१/रांकस्पिता, प्लॉट नं. ६००, मार्ग १६.१६,

वांदे (परिषदा), गुण्डा- ४००० ५०

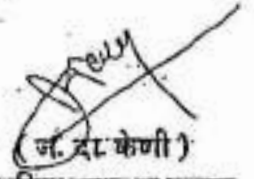
उपरोक्त उपकरणांचा राज्यास्तरीय अनुसूचीमध्ये (पॅनलमध्ये) सेनावेळात पुढील अटीच्या अधीन राहून मुदतवार संस्थात येणे आहे.

- १) उपरोक्त उपकरणे त्यांच्या नापासमारे नमूद वेळेच्या बाबीसाठी उपयोगात येऊ शकतात. त्यांची शास्त्रीय उपयोगिता विचारात घेऊन व त्यांना प्राप्त असलेली विविध प्रमाणक संस्थांची (Standard Deciding Agencies) प्रमाणपत्रे विचारात घेऊन त्यांच्या अनुसूचित अंतर्भाव करण्यात आला आहे. या उपकरणांचा उपयोग जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांसाठी आवश्यकतेनुसार करण्यास गन्धता देण्यात येत आहे, तथापि अनुसूचीमध्ये अंतर्भाव करण्यात आलेली उपकरणे, रसायने यांची कारेडी सल्ल्यासाठी घाबराईत व स्पर्धात्मक पध्दतीचा अवलंब करून वर निरिचित करणाऱ्या अधिकाऱ्यांनी त्यांचा वापर करू नये. इच्छिणा-या संबंधित संस्थांची राहिल. त्यासाठी संबंधित संस्थांनी विहित कार्यपध्दतीचा अवलंब करावा.
- २) हा शासन निर्णय निर्गमित होण्यापूर्वी या उपकरणांच्या खरेदीसाठी उपरोक्त संस्थांपैकी एखाद्या संस्थेसोबतच संख्या पेंडार अथवा दर काराद्वारे दर निरिचित झाला असेल तर त्या उत्पादनाच्या खरेदीसाठी त्याच वर्षासाठी त्या संस्थेने पुन्हा नव्याने दर निरिचित करण्याची आवश्यकता राहणार नाही.
- ३) उपकरणांची कार्यक्षमता / उपयुक्तता / दर्जा इत्यादीबाबत तक्रारी आल्यास या उत्पादनांचा अनुसूचीमधील समावेशान्त देण्यात आलेली मुदतवार तात्काळ रद्द करण्याचे अधिकार शासनाला अस्सील.
- ४) व्हिदिंग पावडर व्यतिरिक्त पाणी शुध्दीकरणासाठी वापरावयाच्या सर्व उपकरणांच्या/रसायनांच्या/ रासायनांच्या खरेदीसाठी कोणतेही शासकीय अनुदान अनुशेष असणार नाही. यासाठी आवश्यक ती तरतूद संबंधित संस्थांनी देखभाल व दुरुस्ती निर्धारितून अथवा स्वनिर्भरितून करावी.
- ५) उपरोक्त पॅनलावरील आवणे / रसायने / उपकरणे यांच्या उपयुक्ततेबाबत अथवा कार्यक्षमतेबाबत संबंधित महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण / ग्रामपंचायती / जिल्हा परिषद / नगरपालिका / महानगरपालिका व इतर संस्था यांच्याकडून सकारा प्राप्त झाल्यास योग्य तपासणी करून सदर घटकाचे नाव अनुसूचीमधून (पॅनलमधून) कर्मांक करण्याचे अधिकार तांत्रिक सल्लागार समितीस राहतील.

A/c.r. 35.doc

या अनुसूचित बॅळोबॅळी रसायने / द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान व इतर अनुषंगीक सेवा पुरविणा-या
संस्थांचा अंतर्भाव करण्याचे या चर नमूद अटीशिवाय जादा अटी समाविष्ट करण्याचे अधिकार शासनास
असतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(ज. द. केशी)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

पत्र.

- १) मा. मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव.
- २) मा. राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव.
- ३) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, यांचे स्विय सहाय्यक
- ४) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई
- १) महासंचालक, (आरोग्य सेवा), आरोग्य महासंचालनालय, मुंबई
- २) संचालक, आत्र व औषध प्रशासन, चांदे, मुंबई
- ७) संचालक, नगरपालिका प्रशासन, वरळी, मुंबई
- ८) सदस्य सचिव (तांत्रिक), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉइंट, मुंबई
- ९) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- १०) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- ११) उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
- १२) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
- १३) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १४) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १५) अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण मंडळ, (सर्व)
- १६) मुख्याधिकारी, नगरपरिषद (सर्व)
- १७) संचालक, अखिल भारतीय स्थानिक स्वतःचालित संस्था, अंधेरी, मुंबई
- १८) संचालक, मे. एम्बा हायजिन प्रायव्हेट लिमिटेड, १/संकल्पिता, फ्लॉट क्र.६००, मार्ग क्र.१६,
चांदे(परिषद), मुंबई- ४००० ५०
- १९) निवड नरती, का.क्र.पा.पु. १२

पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात
येणारी द्रावणे / उपकरणे यांच्या राज्यस्तरीय
पॅनलवरील समावेशास मुदतवाढ देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूव्यूएम- २००१/प्र.क्र.३५ (२)/पापु.१२
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३३, दिनांक:- ८ जुलै, २००५

- संदर्भ - १) शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.डब्ल्यूव्यूएम २००१ /
प्र.क्र.३२४/पापु.१२, दि. १९.९.२००३.
२) शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.डब्ल्यूव्यूएम २००१ /
प्र.क्र.३२६/पापु.१२, दि. ९.७.२००३.
३) शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र. टी.एसी-२००३/ प्र.क्र.७०/
पापु. १२, दि. ८.८.२००३.
४) शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र. टीएसी-२००४/
प्र.क्र.४७/ पापु. १२, दि. १४.७.२००४.

प्रस्तावना:-

राज्यातील ग्रामीण व नागरी भागांमध्ये जिल्हापरिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक
स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर
संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांद्वारे पुरविल्या जाणा-या पाण्याचे शुध्दीकरणासाठी बाजारात उपलब्ध
असलेली रसायने / द्रावणे / संयंत्रे व इतर अनुषंगीक सेवा यांची शास्त्रीयदृष्ट्या व आर्थिकदृष्ट्या
पडताळणी वरील संस्थांनी त्यांचा वापर करण्याबाबत शिफारस करण्यासाठी संदर्भित क्र. (१)
येथील दि.१९.९.२००३ च्या शासन निर्णयान्वये तांत्रिक सल्लागार समिती स्थापन करण्यात आली
आहे. तसेच या तांत्रिक सल्लागार समितीच्या मान्यतेने मे. एक्वा हायजिन प्रायव्हेट लिमिटेड, मुंबई
व मे. क्रिस्टल फार्मा प्रायव्हेट लिमिटेड पुणे. यांनी उत्पादित केलेल्या सोडियम हायपोक्लोराईट या
द्रावणाचा समावेश, संदर्भ क्र. (२) येथील दि.९.७.२००२ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यस्तरीय
पॅनलमध्ये समावेश करण्यात आला होता. हा समावेश एक वर्षाच्या कालावधीपुरताच असल्याने व
हा कालावधी संपुष्टात आल्यामुळे या समावेशास संदर्भ क्र. (३) येथील दि. ८.८.२००३ च्या तसेच
(४) येथील दि. १४.७.२००४ च्या शासन निर्णयान्वये प्रत्येकी एक वर्षाच्या कालावधीसाठी मुदतवाढ
देण्यात आली होती. हा कालावधी दिनांक ९.७.२००५ रोजी संपुष्टात आल्यामुळे या समावेशास
पुढील कालावधीसाठी मुदतवाढ देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय

राज्यातील जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांमध्ये वापर करण्यासाठी खाली नमूद वेळेतल्या उत्पादनाच्या राज्यस्तरीय पॅनलमध्ये असलेल्या समावेशास दि. १०.७.२००५ ते दि. ३०.४.२००८ या कालावधीसाठी मुदतवाढ देण्यात येत आहे.

(१) उत्पादनाचे नाव - जलशुध्दी

उपयोग - पाणी निर्जंतुकीकरणासाठी पाण्यात मिसळून वापरावयाचे सोडियम हायपोक्लोराईटचे द्रावण.

उत्पादक - मे. एषवा हायजिन प्रायव्हेट लिमिटेड, / संकल्पिता, प्लॉट क्र. ६००, मार्ग क्र. १६, वांद्रे (पश्चिम), मुंबई - ४००० ५०.

(२) उत्पादनाचे नाव:- मेडीब्लोर-एम

उपयोग :- पाणी निर्जंतुकीकरणासाठी पाण्यात मिसळून वापरावयाचे सोडियम हायपोक्लोराईटचे द्रावण.

उत्पादक :- मे. क्रिस्टल फार्मा प्रायव्हेट लिमिटेड,
प्लॉट क्र. ६, गट क्र. ७८७, वेळू गांव, तालुका भोर, जिल्हा, पुणे.

उपरोक्त द्रावणाच्या राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये (पॅनलमध्ये) समावेशास पुढील अटीच्या अधीन राहून मुदतवाढ देण्यात येत आहे.

१) घरील द्रावण / रसायन त्यांच्या नायामभोर नमूद वेळेतल्या वाचीसाठी उपयोगात येऊ शकते. या द्रावणाची शास्त्रीय उपयोगिता विचारात घेऊन व त्याला प्राप्त असलेली विविध प्रमाणक संस्थांची (Standard Deciding Agencies) प्रमाणपत्रे विचारात घेऊन त्याचा अनुसूचित अंतर्भाव करण्यात आला आहे. या द्रावणाचा उपयोग जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांसाठी आवश्यकतेनुसार करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे, तथापि अनुसूचीमध्ये अंतर्भाव करण्यात आलेली द्रावणे/ उपकरणे / रसायने त्यांची खरेदी करण्यासाठी पारदर्शक व स्पर्धात्मक पध्दतीचा अवलंब करून दर निश्चित करण्याची जबाबदारी त्यांचा वापर करू इच्छिणा-या संबंधित संस्थांची राहिल. त्यासाठी संबंधित संस्थांनी विहित कार्यपध्दतीचा अवलंब करावा.

२) हा शासन निर्णय निर्गमित होण्यापूर्वी या द्रावणाच्या खरेदीसाठी उपरोक्त संस्थांपैकी एखाद्या संस्थेसोबत संख्या फसर अथवा दर कराराद्वारे दर निश्चित झाला असेल तर त्या द्रावणाच्या खरेदीसाठी त्याच वर्षासाठी त्या संस्थेने पुन्हा नव्याने दर निश्चित करण्याची आवश्यकता राहणार नाही.

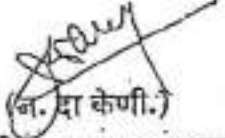
३) या द्रावणाच्या गुणवत्ता, दर्जा इत्यादीबाबत. तक्रारी आल्यास राज्यसूचीमधील मुदतवाढ तालुका स्तर करण्याचे अधिकार शासनाला असतील.

४) बिल्डिंग गांवडर व्यतिरिक्त पाणी शुद्धीकरणासाठी चापरवयाच्या सर्व उपकरणांच्या / रसायनांच्या/ दावणांच्या खरेदीसाठी कोणतेही शासकीय अनुदान अनुज्ञेय असणार नाही. यासाठी आवश्यक ती तरतूद संबंधित संस्थांनी देखभाल व दुरुस्ती निधीमधून अथवा स्वनिधीतून करावी.

५) उपरोक्त पॅनलवरील द्रावणे / रसायने व उपकरणे यांच्या उपयुक्ततेबाबत अथवा कार्यक्षमतेबाबत संबंधित महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण / ग्रामपंचायती / जिल्हा परिषद / नगरपालिका/ महानगरपालिका व इतर संस्था यांच्याद्वारे तक्रार प्राप्त झाल्यास योग्य तपासणी करून सदर घटकाचे नाव अनुसूचीमधून (पॅनलमधून) कमी करण्याचे अधिकार तांत्रिक सल्लागार समितीस राहतील.

६) या अनुसूचित वेळेवेली रसायने / दावणे / उपकरणे व इतर अनुषंगीक सेवा पुरविणाऱ्या संस्था यांचा अंतर्भाव करण्याचे व पर नमूद अटीशिवाय जादा अटी समाविष्ट करण्याचे अधिकार शासनास असतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(ज. का. के. के.)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, यांचे विषय सहाय्यक
- २) संचालक, वैद्यकीय-शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई
- ३) महासंचालक, (आरोग्य सेवा) आरोग्य महासंचालनालय, मुंबई
- ४) संचालक, अन्न व औषध प्रशासन, बांद्रे, मुंबई
- ५) संचालक, नगरपालिका प्रशासन, वरळी, मुंबई
- ६) सदस्य सचिव (तांत्रिक), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन-पॉईंट, मुंबई
- ७) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ८) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- ९) उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
- १०) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
- ११) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १२) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १३) अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण मंडळ, (सर्व)
- १४) मुख्याधिकारी, नगरपरिषद (सर्व).
- १५) संचालक, अखिल भारतीय स्थानिक स्वराज्य संस्था, अंपेरी, मुंबई
- १६) प्रमुख (विपणन), महाराष्ट्र लघुउद्योग विकास महामंडळ, कृपानिधी, ९, बालचंद हिराचंद मार्ग, बॅलॉई इस्टेट, मुंबई - ४०० ००१
- १७) संचालक, मे. एव्हा डायजिन प्रायव्हेट लिमिटेड, १/ संकल्पिता, प्लॉट क्र. ६००, मार्ग क्र. १६, बांद्रा (पश्चिम) मुंबई.
- १८) मे. क्रिस्टल फार्मा प्रायव्हेट लिमिटेड, प्लॉट क्र. ६, गट क्र. ७८७, चेंबू गांव, तालुका भोर, जिल्हा पुणे

पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/संयंत्रे यांच्या राज्यस्तरीय पॅनलवरील समावेशास मुदतवाढ देण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,

शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूक्यूएम-२००१/प्र.क्र.३५(ब)/पापु.१२.

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२, दिनांक :- १० ऑगस्ट, २००५

संदर्भ -

१) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.डब्ल्यूक्यूएम २००१/प्र.क्र.२२४/पापु.१२, दि. १९.९.२००१.

२) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.टीएसी २००४/ प्र.क्र.२४/पापु.१२, दि.११.०८.२००४

प्रस्तावना -

राज्यातील ग्रामीण व नागरी भागामध्ये जिल्हापरिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांद्वारे पुरविल्या जाणा-या पाण्याचे शुध्दीकरणासाठी बाजारात उपलब्ध असलेली रसायने/द्रावणे/संयंत्रे व इतर अनुषंगीक सेवा यांची शास्त्रीयदृष्ट्या व आर्थिकदृष्ट्या पडताळणी करून वरील संस्थांनी त्यांचा वापर करण्याबाबत शिफारस करण्यासाठी संदर्भांकित क्र.३(१)येथील दि.१९.९.२००१ च्या शासन निर्णयान्वये तांत्रिक सल्लागार समिती स्थापन करण्यात आली आहे. या तांत्रिक सल्लागार समितीच्या मान्यतेने मे. एक्वा हायजिन प्रायव्हेट लिमिटेड, बांद्रा, मुंबई यांनी उत्पादित केलेल्या उपकरणांचा समावेश संदर्भ क्र. (२) येथील दि. ११.०८.२००४ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यस्तरीय पॅनलमध्ये करण्यात आला होता. हा समावेश एक वर्षाच्या कालावधीपुरताच मर्यादित होता. सदर कालावधी १०.०८.२००५ रोजी संपुष्टात आल्यामुळे या समावेशास पुढे मुदतवाढ देण्याची बाब शासनाच्या विचारधीन होती. यासाठी पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे.

शासन निर्णय -

राज्यातील जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांमध्ये वापर करण्यासाठी खाली नमूद केलेल्या उत्पादनाच्या राज्यस्तरीय पॅनलमध्ये असलेल्या समावेशास दिनांक ११.०८.२००५ पासून दिनांक ३०.४.२००८ पर्यंतच्या कालावधीसाठी मुदतवाढ देण्यात येत आहे.

उत्पादनाचे नांव:-सुमित्रा क्लोरिन टेस्ट सेट, सुमित्रा पी: एच. सेट व सुमित्रा टर्बिडीटी मिटर

उपयोग:- रासायनिकदृष्ट्या दूषित पाण्यातील रासायनिक घटकांचे प्रमाण

व बक्तीरीनचे प्रमाण निश्चित करणे.

उत्पादक:- मे. एक्वा हायजिन प्रायव्हेट लिमिटेड, १/संकल्पिता, प्लॉट क्र ६००,

मार्ग क्र १६, बांद्रा, मुंबई-४०००५०

उपरोक्त उपकरणांचा राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये (पॅनलमध्ये) समावेशास पुढील अटीच्या अंतर्गत राहून मुदतवाढ देण्यात येत आहे.

- १) वरील उपकरणे/सेवा/देखभाल दुरुस्ती याबाबत त्यांच्या नायासगरे नमूद वेलेल्या बाबीसाठी उपयोगात येऊ शकतात. त्यांची शास्त्रीय उपयोगिता विचारात घेऊन व त्यांना प्राप्त असलेली विविध प्रमाणक संस्थांची (Standard Deciding Agencies) प्रमाणपत्रे विचारात घेऊन त्यांचा अनुसूचित अंतर्भाव करण्यात आला आहे. या उपकरणांचा उपयोग जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांसाठी आवश्यकतेनुसार करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे, तथापि अनुसूचीमधील अंतर्भाव करण्यात आलेली उपकरणे/रसायने यांची खरेदी करण्यासाठी पारदर्शक व स्पर्धात्मक पध्दतीचा अवलंब करून दर निश्चित करण्याची जबाबदारी त्यांचा वापर करू इच्छिणा-या संबंधित संस्थांची राहिल. त्यासाठी संबंधित संस्थांनी विहित कार्यपध्दतीचा अवलंब करावा.
- २) हा शासन निर्णय निर्गमित होण्यापूर्वी या उपकरणांच्या सेवेसाठी उपरोक्त संस्थांपैकी एखाद्या संस्थेसोबत संध्या करार अथवा दर कराराद्वारे दर निश्चित झाला असेल तर त्या उत्पादनाच्या खरेदीसाठी/सेवेसाठी त्याच वर्षासाठी त्या संस्थेने पुन्हा नव्याने दर निश्चित करण्याची आवश्यकता राहणार नाही.
- ३) उपकरणांची/सेवेची कार्यक्षमता/ उपयुक्तता/ दर्जा इत्यादीबाबत तक्रारी आल्यास या उत्पादनांचा अनुसूचिमधील समावेशास देण्यात आलेली मुदतवाढ तात्काळ रद्द करण्याचे अधिकार शासनाला असतील.
- ४) दिनचिंत पावडर व्यतिरिक्त पाणी शुध्दीकरणासाठी वापरण्याच्या सर्व उपकरणांच्या/रसायनांच्या खरेदीसाठी तसेच तंत्रज्ञान/सेवेसाठी कोणतेही शासकीय अनुदान अनुज्ञेय असणार नाही. यासाठी आवश्यक ती तरतुद संबंधित संस्थांनी देखभाल व दुरुस्ती निधीमधून अथवा स्वनिधीतून करावी.
- ५) उपरोक्त पॅनलवरील द्रावणे/रसायने/उपकरणे/सेवा यांच्या उपयुक्ततेबाबत अथवा कार्यक्षमतेबाबत संबंधित महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण / ग्रामपंचायती / जिल्हा परिषद / नगरपालिका / महानगरपालिका व इतर संस्था यांच्याकडून तक्रार प्राप्त झाल्यास योग्य तपासणी करून सदर घटकाचे नाव अनुसूचीमधून (पॅनलमधून) कमी करण्याचे अधिकार तांत्रिक सल्लागार समितीस राहतील.
- ६) या अनुसूचित वेळोवेळी रसायने/द्रावणे/उपकरणे/तंत्रज्ञान व इतर अनुषंगीक सेवा पुरविणा-या संस्थांचा अंतर्भाव करण्याचे व दर नमूद अटीशिवाय जादा अटी समाविष्ट करण्याचे अधिकार शासनास असतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(
(ज. दा. केशी)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव.
- २) मा. राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव.
- ३) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, यांचे स्विच सहाय्यक
- ४) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई
- ५) महासंचालक, (आरोग्य सेवा), आरोग्य महासंचालनालय, मुंबई
- ६) संचालक, अन्न व औषध प्रशासन, बांद्रे, मुंबई
- ७) संचालक, नगरपालिका प्रशासन, घस्ली, मुंबई
- ८) सदस्य सचिव (तांत्रिक), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट, मुंबई
- ९) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- १०) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- ११) उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
- १२) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
- १३) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १४) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १५) अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण मंडळ, (सर्व)
- १६) मुख्याधिकारी, नगरपरिषद. (सर्व)
- १७) संचालक, अखिल भारतीय स्थानिक स्वराज्य संस्था, अंधेरी, मुंबई
- १८) मे. एव्हा हायजिन प्रायव्हेट लिमिटेड, १/संकल्पिता, प्लॉट क्र ६००, मार्ग क्र १६,
बांद्रा, मुंबई-४०००५०
- १९) निवड नस्ती, का.क्र.पा.पु. १२

ग्रामीण पिण्याचे पाणी गुणवत्ता बाधीत
गावांसाठी उपाययोजना करण्याबाबत
राज्य स्तरीय समितीची स्थापना

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक डब्ल्युव्हाएम-२००६/प्र.क्र. ४३/पापु-२२,
मंत्रालय, मुंबई, दिनांक :- ६.७.२००६

प्रस्तावना :-

केंद्र पुरस्कृत वर्धित वेग ग्रामीण पिण्याचे पाणी पुरवठा कार्यक्रम अंतर्गत पिण्याचे पाणी गुणवत्ताबाधीत गावांसाठी करावयाच्या उपाययोजनांसाठी केंद्र शासनाकडून राज्यास वर्धित वेग ग्रामीण पाणी पुरवठा योजना कार्यक्रमांसाठी मिळणा-या एकूण निधीच्या २०% पर्यंत निधी राखून ठेवण्यात आला आहे. या निधीतून गुणवत्ताबाधीत गावांसाठी पिण्याच्या पाण्यासाठी उपाययोजना करावयाच्या आहेत. केंद्र शासनाच्या वर्धित वेग ग्रामीण पिण्याचे पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत नवीन मार्गदर्शक सुचनांनुसार पाणी गुणवत्ताबाधीत गावांच्या योजनांचे प्रस्तावांची तपासणी व त्यांना मान्यता देण्याकरिता राज्यस्तरीय समिती गठित करणे आवश्यक आहे. त्यामुळे या गावांचे प्रस्ताव तपासून त्यास मान्यता देण्यासाठी राज्यस्तरीय समिती स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

केंद्र पुरस्कृत वर्धित वेग ग्रामीण पिण्याचे पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत पिण्याचे पाणी गुणवत्ता बाधीत गावांसाठी करावयाच्या उपाययोजनांतर्गत त्या गावांच्या योजनांचे प्रस्ताव तपासून त्यास प्रशासकीय मान्यता देण्याच्या दृष्टीने प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे अध्यक्षतेखाली खालीलप्रमाणे राज्य स्तरीय समिती गठीत करण्यास शासन मान्यता देत आहे.

१. प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई	अध्यक्ष
२. केंद्र शासनाचे ग्रामीण पिण्याचे पाणी पुरवठा विभागाचे प्रतिनिधी	सदस्य
३. सह सचिव व संचालक (सु.स. व प्र.व्य.क.), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.	सदस्य
४. मुख्य अभियंता व विशेष कार्य अधिकारी, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.	सदस्य
५. उप सचिव (अर्थसंकल्प), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.	सदस्य
६. उप सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.	सदस्य
७. संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे	सदस्य
८. कक्ष अधिकारी, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग	सदस्य सचिव

समित्याची कार्यक्षमता खालीलप्रमाणे राहिल.

- १) जिल्हांकडून प्राप्त पाणी गुणवत्ताबाधित गावांची यादी त्यातील पाणी गुणवत्ता बाधित रासायनिक घटकानिहाय आहे का हे तपासणे.
- २) ज्या गावातही पिण्याच्या पाण्यात रासायनिक घटकांचे प्रमाण जास्त आहे अशा गावांतील योजनांच्या प्रस्तावांना प्राधान्य देणे.
- ३) ज्या गावांमध्ये पिण्याच्या पाण्याची योजना नसेल (N.C.) किंवा अंशतः पिण्याच्या पाण्याची योजना असेल (P.C.) व तेथील पिण्याचे पाणी गुणवत्ताबाधित असेल तर तेथेही योजना घेण्यास प्राधान्य देणे.
- ४) ज्या गावांमध्ये पिण्याच्या पाण्याच्या योजना असतील (F.C.) परंतु तेथील पाणी रासायनिक किंवा भौतिक घटकामुळे गुणवत्ता बाधित असेल अशा गावांच्या योजना घेण्यासाठी प्राधान्य देणे.
- ५) प्राप्त योजनांचे अंदाजपत्रके व आराखडे यांची छानपी करून प्रस्ताव तपासणे व शासनाच्या नियमानुसार विहित दरडोई खर्चाच्या मर्यादित अहले किंवा करो हे तपासणे.
- ६) केंद्र शासन पाणी गुणवत्ताबाधित गावांसाठी ध्यावपाच्या योजनांसाठी वेळोवेळी निर्गमित करित असलेल्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार प्रस्ताव तपासणे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नाचने

संजीव कुमार

(संजीवकुमार) 10.07.06

सहा सचिव, महाराष्ट्र शासन

पत्र,

- १) मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- २) मा.राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) प्रधान सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ५) अतिरिक्त सल्लागार (PHL), ग्रामीण पिण्याचे पाणी पुरवठा विभाग, भारत सरकार, नवी दिल्ली
- ६) सह सचिव (श.स. व प्र.व्य.क.), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ७) मुख्य अभियंता व विशेष कार्य अधिकारी, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ८) उप सचिव (अर्थसंकल्प), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ९) उप सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १०) उप सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ११) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, नरियन पॉइन्ट, एमसप्रेस टॉवर्स, मुंबई
- १२) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- १३) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- १४) संचालक (आरोग्य सेवा), आरोग्य-संचालनालय, मुंबई
- १५) निव्वहाधिकारी (सर्व)
- १६) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १७) मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १८) अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १९) कार्यकारी अभियंता (आपाप), जिल्हा परिषद (सर्व)
- २०) प्रकल्प व्यवस्थापक (सु.स. व प्र.व्य.क.) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, सिडको भवन, शेलापूर, नवी मुंबई
- २१) उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
- २२) परिष्ठ वैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, (सर्व)
- २३) महालेखापाल, महालेखापाल कार्यालय, मुंबई/लागपूर
- २४) सर्व अवर सचिव / कक्ष अधिकारी, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग
- २५) नियंत्रक, पापु-१२

राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता
संनियंत्रण व सर्वेक्षण
कार्यक्रमांतर्गत घेण्यात येणा-या
प्रशिक्षण कार्यक्रमाबाबत

महाराष्ट्र शासन
शा.नि.क्र.डब्ल्यूक्यूएम-२००६/प्र.क्र.५१/पापु-१२
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२,
दिनांक :- २९.९.२००६

वाचा : १)ग्रामीण विकास मंत्रालय, भारत सरकार ह्यांचे क्र.डब्ल्यू ११०३४/२९/२००३-टीएम-II,
दि.१५.२.०६ चे शासन आवेदन
२)पा.पु.विभागाचे क्र.डब्ल्यूक्यूएम-२००६/प्र.क्र.१४/पापु-१२, दि.१५.७.०६ चे पत्र.

प्रस्तावना :- केंद्र शासनाचा राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रम राज्यात ग्रामीण भागांमध्ये राबवावयाचा आहे. सदर कार्यक्रमांतर्गत ग्रामीण भागातील रुख पाणी स्रोतांचे गुणवत्ता संनियंत्रण देखरेख, दुरुस्ती व सर्वेक्षणांमध्ये लोकांथा सहभाग वाढविण्याचे, ग्रामपंचायतींना ह्या कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीमध्ये सहभागी करणे व त्यांना सक्षम बनविणे, सोप्या पध्दतीने पाणी तपासणीच्या संचाचा वापर करणे, त्या लोकप्रिय करणे, लोकांमध्ये स्वच्छ व सुरक्षित पाणी पुरवठ्याबाबत तसेच अशुध्द पाण्यामुळे आरोग्यावर होणा-या दुष्परिणामाबाबत जनजागृती वाढविणे, पाणी पुरवठा यंत्रणेतील वेळोवेळी उद्भवणारे दोष वा दुरुस्त्या लोक सहभागातून करणे ही प्रमुख उद्दिष्टे आहेत.

सदर कार्यक्रमामध्ये राज्य / जिल्हा आरोग्य प्रयोगशाळांची मुख्य भूमिका असल्याने कार्यक्रमाची अंमलबजावणी व नियोजन करण्यासाठी राज्य शासनाने राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे यांची स्टेट रेफरल इन्स्टिट्यूट (State Referral Institute) म्हणून नियुक्ती केली आहे. राज्यात हा कार्यक्रम विस्तृत प्रमाणात राबवावयाचा असून या कार्यक्रमाचे जिल्हा स्तरावर समन्वयन करण्यासाठी जिल्हास्तर निरीक्षक समन्वयक (District Level Surveillance Coordinator) ची नियुक्ती मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी करावयाची आहे. जिल्हास्तर निरीक्षक समन्वयक यांची कर्तव्ये व जबाबदा-या शासनाच्या संदर्भ क्र.(१) च्या पत्रात विस्तृतपणे देण्यात आलेल्या आहेत.

शासन निर्णय :-

१. राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांची अंमलबजावणी करण्यासाठी राज्यस्तर / जिल्हास्तर / तालुकास्तर या तीन स्तरावर प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करून ग्राम पातळीपर्यंत लोकांना पिण्याचे पाण्याचे गुणवत्ता देखरेख व संनियंत्रण यशस्वी रित्या करा प्रकारे करावे याबाबत

WRI/2006/0207/01/01/02/12/13/14/15/16/17/18/19/20/21/22/23/24/25/26/27/28/29/30/31/32/33/34/35/36/37/38/39/40/41/42/43/44/45/46/47/48/49/50/51/52/53/54/55/56/57/58/59/60/61/62/63/64/65/66/67/68/69/70/71/72/73/74/75/76/77/78/79/80/81/82/83/84/85/86/87/88/89/90/91/92/93/94/95/96/97/98/99/100/101/102/103/104/105/106/107/108/109/110/111/112/113/114/115/116/117/118/119/120/121/122/123/124/125/126/127/128/129/130/131/132/133/134/135/136/137/138/139/140/141/142/143/144/145/146/147/148/149/150/151/152/153/154/155/156/157/158/159/160/161/162/163/164/165/166/167/168/169/170/171/172/173/174/175/176/177/178/179/180/181/182/183/184/185/186/187/188/189/190/191/192/193/194/195/196/197/198/199/200/201/202/203/204/205/206/207/208/209/210/211/212/213/214/215/216/217/218/219/220/221/222/223/224/225/226/227/228/229/230/231/232/233/234/235/236/237/238/239/240/241/242/243/244/245/246/247/248/249/250/251/252/253/254/255/256/257/258/259/260/261/262/263/264/265/266/267/268/269/270/271/272/273/274/275/276/277/278/279/280/281/282/283/284/285/286/287/288/289/290/291/292/293/294/295/296/297/298/299/300/301/302/303/304/305/306/307/308/309/310/311/312/313/314/315/316/317/318/319/320/321/322/323/324/325/326/327/328/329/330/331/332/333/334/335/336/337/338/339/340/341/342/343/344/345/346/347/348/349/350/351/352/353/354/355/356/357/358/359/360/361/362/363/364/365/366/367/368/369/370/371/372/373/374/375/376/377/378/379/380/381/382/383/384/385/386/387/388/389/390/391/392/393/394/395/396/397/398/399/400/401/402/403/404/405/406/407/408/409/410/411/412/413/414/415/416/417/418/419/420/421/422/423/424/425/426/427/428/429/430/431/432/433/434/435/436/437/438/439/440/441/442/443/444/445/446/447/448/449/450/451/452/453/454/455/456/457/458/459/460/461/462/463/464/465/466/467/468/469/470/471/472/473/474/475/476/477/478/479/480/481/482/483/484/485/486/487/488/489/490/491/492/493/494/495/496/497/498/499/500/501/502/503/504/505/506/507/508/509/510/511/512/513/514/515/516/517/518/519/520/521/522/523/524/525/526/527/528/529/530/531/532/533/534/535/536/537/538/539/540/541/542/543/544/545/546/547/548/549/550/551/552/553/554/555/556/557/558/559/560/561/562/563/564/565/566/567/568/569/570/571/572/573/574/575/576/577/578/579/580/581/582/583/584/585/586/587/588/589/590/591/592/593/594/595/596/597/598/599/600/601/602/603/604/605/606/607/608/609/610/611/612/613/614/615/616/617/618/619/620/621/622/623/624/625/626/627/628/629/630/631/632/633/634/635/636/637/638/639/640/641/642/643/644/645/646/647/648/649/650/651/652/653/654/655/656/657/658/659/660/661/662/663/664/665/666/667/668/669/670/671/672/673/674/675/676/677/678/679/680/681/682/683/684/685/686/687/688/689/690/691/692/693/694/695/696/697/698/699/700/701/702/703/704/705/706/707/708/709/710/711/712/713/714/715/716/717/718/719/720/721/722/723/724/725/726/727/728/729/730/731/732/733/734/735/736/737/738/739/740/741/742/743/744/745/746/747/748/749/750/751/752/753/754/755/756/757/758/759/760/761/762/763/764/765/766/767/768/769/770/771/772/773/774/775/776/777/778/779/780/781/782/783/784/785/786/787/788/789/790/791/792/793/794/795/796/797/798/799/800/801/802/803/804/805/806/807/808/809/810/811/812/813/814/815/816/817/818/819/820/821/822/823/824/825/826/827/828/829/830/831/832/833/834/835/836/837/838/839/840/841/842/843/844/845/846/847/848/849/850/851/852/853/854/855/856/857/858/859/860/861/862/863/864/865/866/867/868/869/870/871/872/873/874/875/876/877/878/879/880/881/882/883/884/885/886/887/888/889/890/891/892/893/894/895/896/897/898/899/900/901/902/903/904/905/906/907/908/909/910/911/912/913/914/915/916/917/918/919/920/921/922/923/924/925/926/927/928/929/930/931/932/933/934/935/936/937/938/939/940/941/942/943/944/945/946/947/948/949/950/951/952/953/954/955/956/957/958/959/960/961/962/963/964/965/966/967/968/969/970/971/972/973/974/975/976/977/978/979/980/981/982/983/984/985/986/987/988/989/990/991/992/993/994/995/996/997/998/999/1000

प्रशिक्षण देण्यात येणार आहे. हा प्रशिक्षण कार्यक्रम राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे यांच्या मार्गदर्शनाखाली प्रत्येक मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी जिल्हास्तरीय व गटनिहाय प्रशिक्षणासाठी उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी यांचे अध्यक्षतेखाली प्रशिक्षण समिती स्थापन करून व त्यांच्या जिल्ह्यामध्ये जिल्हास्तरीय व तालुकास्तरीय प्रशिक्षण कार्यक्रम राबवावयाचा आहे.

३. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुधनानुसार राज्यस्तर, जिल्हास्तर व तालुकास्तर प्रशिक्षण कार्यक्रम खालील निकषाप्रमाणे राबविण्यात यावा :-

राज्यस्तरीय प्रशिक्षण :-

- ◆ या प्रशिक्षणात प्रत्येक जिल्ह्यातील ४ अधिका-यांना प्रशिक्षित करणे अपेक्षित आहे.
- ◆ एका प्रशिक्षण कोर्समध्ये प्रशिक्षणाधीची एकूण संख्या २५ जास्त असता कामा नये.
- ◆ एका प्रशिक्षण कोर्ससाठी २५ प्रशिक्षणाधीसाठी एकूण खर्च जास्तीत जास्त रु.१,१२,०००/- इतका (म्हणजे प्रत्येक प्रशिक्षणाधीस जास्तीत जास्त रु.७७००/- इतका. २५ प्रशिक्षणाधीस रु.७७००x२५=१,९२,०००/-) अनुज्ञेय आहे. (या खर्चात प्रशिक्षण साहित्य, फ्लडटेस्ट किटस, भोजनासाठी खर्चही समाविष्ट आहे.)
- ◆ या व्यतिरिक्त प्रत्येक प्रशिक्षणाधीस प्रवासभत्ता रु.१५००/- व दैनंदिन भत्ता रु.१००/- अनुज्ञेय आहे.

जिल्हास्तरीय प्रशिक्षण :-

- ◆ या प्रशिक्षणात प्रत्येक तालुक्यातील किमान ५ अधिका-यांना प्रशिक्षित करणे अपेक्षित आहे.
- ◆ एका प्रशिक्षण कोर्समध्ये प्रशिक्षणाधीची एकूण संख्या २५ जास्त असता कामा नये.
- ◆ एका प्रशिक्षण कोर्ससाठी २५ प्रशिक्षणाधीसाठी एकूण खर्च जास्तीत जास्त रु.३०,०००/- इतका (म्हणजे प्रत्येक प्रशिक्षणाधीस जास्तीत जास्त रु.१२००/- इतका. २५ प्रशिक्षणाधीस रु.१२००x२५ =रु.३०,०००/-) अनुज्ञेय आहे. (या खर्चात प्रशिक्षण साधने, फ्लडटेस्ट किटस, भोजनासाठी खर्च तसेच प्रवास भत्ता व दैनिक भत्ता देखील समाविष्ट आहे.)

तालुकास्तरीय प्रशिक्षण :-

- ◆ या प्रशिक्षणात प्रत्येक ग्रामपंचायतीतील किमान ५ अधिकारी / भदाधिकारी यांना प्रशिक्षित करणे अपेक्षित आहे.
- ◆ एका प्रशिक्षण कोर्समध्ये प्रशिक्षणाधीची एकूण संख्या २५ पेक्षा जास्त असता कामा नये.
- ◆ एका प्रशिक्षण कोर्ससाठी २५ प्रशिक्षणाधीसाठी एकूण खर्च जास्तीत जास्त रु.१५,०००/- इतका (म्हणजे प्रत्येक प्रशिक्षणाधीस जास्तीत जास्त रु.६००/- इतका. २५ प्रशिक्षणाधीस रु.६००x२५=१५,०००/-) अनुज्ञेय आहे. (या खर्चात प्रशिक्षण साधने, फ्लडटेस्ट किटस, भोजनासाठी खर्च तसेच प्रवास भत्ता व दैनिक भत्ता देखील समाविष्ट आहे.)

प्रशिक्षण कार्यक्रमाचा तपशील खालीलप्रमाणे :-

अ. क्र.	प्रशिक्षण कर्ता	प्रशिक्षणाचा कालावधी	प्रशिक्षणाधीनी चादी	केंद्र शासनाच्या निकषानुसार प्रशिक्षणासाठी अपेक्षित खर्च
राज्यस्तरीय प्रशिक्षण				
१.	राज्य प्रयोगशाळा, पुणे	३ दिवस	१) उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, २) अतिरिक्त जिल्हा आरोग्य अधिकारी (साद्यरोग), जिल्हा परिषद ३) जिल्हा आरोग्य प्रयोगशाळा ४) उपअभियंता ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद	रु. १५ लाख
जिल्हास्तरीय प्रशिक्षण				
२.	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद नियुक्त प्रशिक्षण समिती	२ दिवस	१) विस्तार अधिकारी (आरोग्य) २) विस्तार अधिकारी (पंचायत) ३) कनिष्ठ अभियंता, पाणी पुरवठा (पाणी पुरवठा निरीक्षक) पंचायत समिती ४) आय.सी.डी.एस. सुपरवायझर	रु. २० लाख
तालुकास्तरीय प्रशिक्षण				
३.	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद नियुक्ती प्रशिक्षण समिती अधिकारी	२ दिवस	१) सरपंच किंवा त्यांचे प्रतिनिधी (पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती यांचे प्रतिनिधी) २) ग्राम सेवक ३) ग्रामपंचायत पाणी पुरवठा कर्मचारी ४) ग्रामपंचायत महिला सदस्य / प्राथमिक शिक्षक	रु. ८४० लाख

४. केंद्र शासनाच्या ग्रामीण विकास मंत्रालयाकडून मनुष्यबळ विकासासाठी चालू वर्षी रु. १७२.०२ लाख इतका निधी प्राप्त झाला असून हा निधी सुधारणा सहाय्य व प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, बेलापूर, नदी मुंबई यांच्या छात्यामध्ये वगैरे करण्यात आला आहे. सदर निधी सुधारणा सहाय्य व प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष यांनी पुढीलप्रमाणे प्रशिक्षणासाठी वितरित करावा :-

- ◆ जिल्हास्तरीय प्रशिक्षणासाठी उप संचालक, राज्य प्रयोगशाळा, पुणे यांना रु.१५.०० लाख.
- ◆ तालुकास्तरीय व ग्रामपंचायतस्तरीय प्रशिक्षणासाठी मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, सर्व यांना (सोबत जोडलेल्या सरण्यात विलेखित निधी दर्शविल्यानुसार) रु.१५७.०५ लाख.

उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व) यांनी त्यांना वितरीत करण्यात आलेल्या निधीपैकी प्रत्यक्ष खर्च निधीचे तयारीगिता प्रमाणपत्र व अखर्चित निधीचा तपशील केंद्र शासनाने विहित केलेल्या प्रपत्रात दर तीन महिन्यांनी शासनसम सादर करावा. राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे यांनी प्रशिक्षण कार्यक्रमाबाबतचा प्रगती अहवाल सर्व जिल्हाधिकारी प्राप्त करून स्वप्रतिरिक्तीचा दर महिन्यास शासनसम सादर करावा. प्रशिक्षण कार्यक्रमाचा प्रगती अहवाला घेऊन ग्रामपंचायतस्तरावरील प्रशिक्षणासाठी आवश्यक पुढील निधी शासनामार्फत वितरीत करण्यात येईल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

(राजेंद्र सुरेश)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२. सह सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
३. उप सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
४. मुख्य अभियंता व विशेष कार्य अधिकारी, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
५. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट, मुंबई
६. विभागीय आयुक्त (सर्व)
७. प्रकल्प व्यवस्थापक (सु.स. व प्र.व्य.क.), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, बेलापूर, नवी मुंबई
८. संचालक (आरोग्य सेवा); आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई.
९. उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
१०. संचालक, धूजल संशोधन व विकास संस्था, पुणे
११. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
१२. कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद, (सर्व)
१३. कॉर्डिनेटर, सी.सी.डी.यू. (सु.स. व प्र.व्य.क.), बेलापूर, नवी मुंबई
१४. महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१५. सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१६. ग्राम विकास व जल संधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१७. निवडनस्त्री चर्यासन धातु-१२

सहपत्र
शासक निर्णय क्र-अभ्युपपुस्तक-२००९/प्र क्र ५१/पापु १२ दिनांक-२९.९.२००९ से सहपत्र

व्य क्र	विकास	एकूण परंपरागत समिता	विकासारवरील प्रशिक्षणासाठी वितरीत निधी(रुपये)	एकूण कामपत्रावरील	हालूकास्तरीय प्रशिक्षणासाठी सामग्याची निधी(रुपये)	एकूण वितरीत निधी(रुपये) ४+६
१	२	३	४	५	६	७
१	ठाणे	११	७४०७४	१६०	४७१३६०	५४५४३४
२	रायगड	१५	८५४७०	८१८	४०१६३८	४८७१०८
३	रत्नागिरी	२	५१२८२	८४८	४१६३६८	४६७६५०
४	साधुपुरी	६	४५५८४	४३१	२१२६०३	२५८१८७
५	नाशिक	१५	८५४७०	१३७३	६७५१४३	७५९६१३
६	धुळे	४	११७९४	५५१	२७८३३७	३०११३१
७	उज्जनाथ	१५	८५४७०	११५२	५६५६३२	६५११०२
८	अहमदनगर	१४	७१५७३	१३०९	६२५६११	७१५३८३
९	मंदळगार	६	३४१८८	५०१	२४५९९१	२८०१७९
१०	पुणे	१३	७४०७४	१३९९	६८६९०९	७६०९८३
११	सातारापुर	११	६२६७८	१०२८	५०४७४८	५६७४२६
१२	सातारा	११	६२६७८	१५०९	७४०९१९	८०३५९७
१३	सांगली	१०	५६९८०	७०५	३४६१५५	४०३१३५
१४	कोल्हापुर	११	६२६७६	१०२६	५०३७६६	५७२९४२
१५	मांगरु	१३	७४०७४	७७५	३८०५२५	४५४६९९
१६	वर्धा	८	४५५८४	५१७	२५३८४७	२९९४३१
१७	पंढरपुर	१५	८५४७०	८४६	४१५१८६	५००८५६
१८	भंडार	७	३९८८६	५४०	२६५१४०	३०५०२६
१९	गर्वांगोली	१२	६२६७६	४६७	२२९९९७	२९७६७३
२०	गोविदा	८	४५५८४	५५३	२७५५२३	३१७१०७
२१	अमरावती	१४	७१५७३	८५२	४९३४२२	५६५०९५
२२	अकोला	७	३९८८६	५३८	२६४१५८	३०४०४४
२३	पन्नामडळ	१६	९१६८८	१३०५	५९१६५५	६८३८२३
२४	दुलहापु	१३	७४०७४	८६६	४२५१०६	४९९१८०
२५	दाशिम	९	३४१८८	४९२	२४१५७९	२७५७६७
२६	जैनाबाबा	९	५१२८२	८५२	४१८३३२	४६९६१४
२७	बीड	११	६२६७८	१०१९	५०३३२९	५६६००७
२८	महेंद्र	१६	९१६८८	१३१३	६४४६८३	७३५८९६
२९	पन्नाणी	९	५१२८२	६९७	३४३३३७	३९४६१९
३०	उस्मानाबाद	८	४५५८४	६२३	३०५८९३	३५१४७७
३१	नांदेड	८	४५५८४	७८५	३८५४३५	४३१०१९
३२	सातुर	१०	५६९८०	७८६	३८५९२६	४४२९०६
३३	हिंगोली	५	२८४९०	५६५	१८१९६४	२०९५५४
	एकूण	३५१	३०,००,०००	१७,८९२	१,३७,०९,०००	१,५७,०९,०००

* एकर प्रशिक्षण कार्यक्रमांतून अन्वयार्थी प्रशिक्षणासाठी उपसंगणक, अन्य उपकरणे, पुणे येथील रुमे रु-१५,०० लक्षात दुसऱ्या निधी वितरीत करण्यात येईल.

पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी
द्रावणे/उपकरणे/ उत्पादने यांचा राज्यस्तरीय
पॅनलवर समावेश करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
शासन निर्णय क्र. टीएसी - २००४/प्र.क्र.२४/पापु.१२
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२, दि. २० ऑक्टोबर, २००६

संदर्भ - १) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र. डब्ल्यूक्यूएम-२००१/प्र. क्र. २२४/
पापु.१२, दि. १९.९.२००१

प्रस्तावना -

राज्यातील ग्रामीण व नागरी भागांमध्ये जिल्हापरिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा-योजनांद्वारे पुरविल्या जाणा-या पाण्याचे शुद्धीकरणासाठी वाजारात उपलब्ध असलेली रसायने / द्रावणे / संयंत्रे व इतर अनुषंगिक सेवा यांची शास्त्रीयदृष्ट्या व आर्थिकदृष्ट्या पडताळणी व वरील संस्थांनी त्यांचा वापर करण्याबाबत शिफारस करण्यासाठी संदर्भिय क्र.(१) येथील दि.१९.९.२००१ च्या शासन निर्णयान्वये तांत्रिक सल्लागार समितीची स्थापन करण्यात आली आहे. या तांत्रिक सल्लागार समितीच्या दि. ८.७.२०१४ रोजी झालेल्या बैठकीत मे.एक्वा हायजिन प्रा.लि., मुंबई यांनी उत्पादित केलेल्या लाईफ ट्रॉन सोलर यु.व्ही. वॉटर प्युरिफिकेशन सिस्टिम या उपकरणाचे सादरीकरण केले होते. सदर संयंत्राची क्षेत्रिय चाचणी घेऊन या उपकरणाचा राज्यस्तरीय पॅनलमध्ये समावेश करण्यास समितीने मान्यता दिली होती. त्यानुसार या उपकरणाचा राज्यस्तरीय अनुसूचित समावेश करण्याची बाब विचाराधीन होती.

शासन निर्णय -

राज्यातील जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांमध्ये वापर करण्यासाठी खाली नमूद केलेल्या उपकरणाचा / संयंत्राचा राज्यस्तरीय पॅनलमध्ये समावेश करण्यास या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे. ही मुदत या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून तीन वर्षे म्हणजेच दि. २०.१०.२००६ ते दि. २०.१०.२००९ पर्यंत असेल .

- १) उत्पादनाचे नांव :- लाईफ ट्रॉन सोलर यु.व्ही. वॉटर प्युरिफिकेशन सिस्टिम
उपयोग :- पाण्याचे पाण्याचे जैविकदृष्ट्या (Bacteriological Contamination) निर्जंतुकीकरण करणे.
उत्पादक :- मे.एक्वा हायजिन प्रा.लि., मुंबई
संकल्पिता प्लॅट नं.६००,
१६ वा राता, बांद्रा (प.),
मुंबई-४०० ०५०

उपरोक्त उपकरणांच्या / उत्पादनांच्या खालील अटींच्या अधीन राहून राज्यस्तरीय अनुसूचीतील समावेशास मंजुरी देण्यात येत आहे.

१) वरील उपकरण / सयंत्र त्यांचे नावासमोर नमूद केलेल्या बाबीसाठी उपयोगात येऊ शकतात. या उपकरणांची शास्त्रीय उपयोगिता विचारात घेऊन व त्याला प्राप्त असलेली विविध प्रमाणक संस्थांची (Standard Deciding Agencies) प्रमाणपत्रे विचारात घेऊन त्याचा अनुसूचित अंतर्भाव करण्यात आला आहे. जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्थांच्या पाणी पुरवठा योजनांसाठी या उपकरणांचा आवश्यकतेनुसार उपयोग करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. तथापि, अनुसूचीमध्ये अंतर्भाव करण्यात आलेली द्रावणे / उपकरणे / रसायने यांची खरेदी करण्यासाठी पारदर्शक व स्पर्धात्मक पध्दतीचा अवलंब करून दर निश्चित करण्याची जबाबदारी त्यांचा वापर करू इच्छिणा-या संबंधित संस्थांची राहिल. त्यासाठी संबंधित संस्थांनी विहित कार्यपध्दतीचा अवलंब करावा.

२) हा शासन निर्णय निर्गमित होण्यापूर्वी या उपकरणांच्या खरेदीसाठी उपरोक्त संस्थांपैकी एखाद्या संस्थेसोबत संख्या करार अथवा दर कराराद्वारे दर निश्चित झाला असेल तर त्या उत्पादनांच्या खरेदीसाठी त्याच वर्षासाठी त्या संस्थेने पुन्हा नव्याने दर निश्चित करण्याची आवश्यकता राहणार नाही.

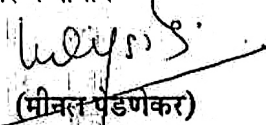
३) या उपकरणांचा अनुसूचिमाधील समावेश या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून तीन वर्षांच्या कालावधीकरिता राहिल. या अनुसूचीला मुदतवाढ देण्याचे अथवा ती रद्द करण्याचे अधिकार शासनाला असतील.

४) ब्लिचिंग पायडर व्यतिरिक्त पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरावयाच्या सर्व उपकरणांच्या / रसायनांच्या / तंत्रज्ञानांच्या खरेदीसाठी कोणतेही शासकीय अनुदान अनुज्ञेय असणार नाही. यासाठी आवश्यक ती तरतूद संबंधित संस्थांनी देखभाल व दुरुस्ती निधीमधून अथवा स्वनिधीतून करावी.

५) उपरोक्त पॅनलवरील द्रावणे / रसायने / उपकरणे यांच्या उपयुक्ततेबाबत अथवा कार्यक्षमतेबाबत संबंधित महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण / ग्रामपंचायती / जिल्हा परिषद / नगरपालिका / महानगरपालिका व इतर संस्था यांच्याकडून तक्रार प्राप्त झाल्यास योग्य तपासणी करून सदर घटकाचे नाव अनुसूचीमधून (पॅनलमधून) कमी करण्याचे अधिकार तांत्रिक सल्लागार समितीस राहतील.

६) या अनुसूचित वेळोवेळी रसायने / द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान व इतर अनुषंगीक सेवा पुरविणा-या संस्थांचा अंतर्भाव करण्याचे व वर नमूद अटीशिवाय जादा अटी समाविष्ट करण्याचे अधिकार शासनास असतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(मीत्रल पेंडणेकर)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
- २) मा.राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ३) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, यांचे स्विय सहाय्यक
- ४) उप सचिव व संचालक (RSPMU), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२

- ५) उप संचालक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ६) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई
- ७) महासंचालक, (आरोग्य सेवा), आरोग्य महासंचालनालय, मुंबई
- ८) संचालक, अन्न व औषध प्रशासन, बांद्रे, मुंबई
- ९) संचालक, नगरपालिका प्रशासन, वरळी, मुंबई
- १०) गृहसचिव (तांत्रिक), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट, मुंबई
- ११) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- १२) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- १३) उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
- १४) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
- १५) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १६) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १७) अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण मंडळ, (सर्व)
- १८) मुख्याधिकारी, नगरपरिषद (सर्व)
- १९) संचालक, अखिल भारतीय स्थानिक स्वराज्य संस्था, अंधेरी, मुंबई
- २०) प्रमुख (विपणन), महाराष्ट्र लघुउद्योग विकास महामंडळ, कृपानिधी, ९, बालचंद हिराचंद मार्ग, बॅलॉर्ड इस्टेट, मुंबई - ४०० ००१
- २१) पर्यावरण तज्ञ (सु. स. व प्र. व्य. क.) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, सिडको भवन, बेलापूर, नवीमुंबई
- २२) मे. एक्वा हायजिन प्रा. लि., संकल्पिता फ्लॉट नं. ६००, १६ वा रस्ता, बांद्रा (प.), मुंबई-४०० ०५०
- २३) निवड नस्ती, का.क्र.पा.पु. १२

क्र.डब्ल्यूक्यूएम-२००७/प्र.क्र.२५/पापु-१२
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२,
दिनांक :-१२.५.२००८

प्रति,

- १) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई
- २) महासंचालक, (आरोग्य सेवा), आरोग्य महासंचालनालय, मुंबई
- ३) संचालक, अन्न व औषध प्रशासन, चांदे, मुंबई
- ४) संचालक, नगरपालिका प्रशासन, वरळी, मुंबई
- ५) सदस्य सचिव (तांत्रिक), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण,
एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट, मुंबई
- ६) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ७) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
- ८) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- ९) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- १०) उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
- ११) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १२) अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण मंडळ, (सर्व)
- १३) मुख्याधिकारी, नगरपरिषद (सर्व)
- १४) संचालक, अखिल भारतीय स्थानिक स्वराज्य संस्था, अंधेरी, मुंबई
- १५) प्रमुख (विण्णन), महाराष्ट्र लघुउद्योग विकास महामंडळ, कृपानिधी, ९,
यालचंद हिराचंद मार्ग, बेलॉर्ड इस्टेट, मुंबई - ४०० ००१
- १६) पर्यावरण तज्ञ (सु.स. व प्र.व्य.क.) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
सिडको भवन, बेलापूर, नवीमुंबई

विषय :- पाणी पुरवठा योजनांसाठी चापरण्यात येणारी द्रावणे/उपकरणे/ तंत्रज्ञान
यांचा राज्यस्तरीय अनुसूचीवर समावेश करण्याबाबत.
संदर्भ :- समक्रमांकाचा दि.५.४.०८ चा शासन निर्णय

उपरोक्त विषयावरील संदर्भाधीन शासन निर्णय कृपया पहावा.

सदर शासन निर्णयान्वये पाणी पुरवठा योजनांसाठी चापरण्यात येणारी द्रावणे / उपकरणे इत्यादीचे राज्यस्तरीय पॅनल तयार करण्यात आले आहे. सदर पॅनलमध्ये फक्त नवीन तंत्रज्ञानाचा समावेश करण्यात आला असून खालील पाणी शुध्दीकरणासाठी प्रचलित व सर्वत्र उपलब्ध असलेल्या खालील द्रावणे / उपकरणे यांचा समावेश राज्यसूचीत करण्यात आलेला नाही.

- १) सोडियम हायपोक्लोराईट द्रावणे/ टॅब्लेट्स
- २) पॉट क्लोरोसिनेटर
- ३) इलेक्ट्रोक्लोरोसिनेटर
- ४) पाण्याची अणुजैविक तपासणी करण्याकरीता बॅक्टी किट्स
- ५) पाण्याची रासायनिक तपासणी करण्याकरीता रासायनिक तपासणी किट्स
- ६) पाणी शुद्धीकरण यंत्रणेमध्ये वापरण्यात येणारे कंपोनेंट्स

पाणी शुद्धीकरणासाठी वापरत असलेली वरील द्रावणे / उपकरणे ही सर्वत्र उपलब्ध असून पाणी शुद्धीकरणासाठी त्यांचा वापर स्थायक संस्थांकडून नियमितपणे पुर्तपार घालू असल्यामुळे असे सूचित करण्यात येत आहे की, पाणी शुद्धीकरणासाठी वरील राज्यसूचीत अंतर्भूत नसलेली द्रावणे / उपकरणे यांचा वापर स्थायक संस्थांकडून दि.५.४.२००८ च्या शासन निर्णयात नमूद विहित कार्यपध्दतीचा अपलंब करून आवश्यकतेनुसार करण्यास हरकत नाही.

 (राजन चौधरी)
 सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,

शासन शुध्दीपत्रक क्रमांक डब्ल्यूक्यूएम-२०१०/प्र.क्र. ११० /पापु-१२,
मंत्रालय, मुंबई, दिनांक :- १० ऑक्टोबर, २०१२

याचा - समग्रमांकित शासन निर्णय, दिनांक २१ ऑगस्ट, २०१२

शासन शुध्दीपत्रक :-

अ. संदर्भाधीन शासन निर्णयातील परिच्छेद क्र. ४ मधील

लाल, पिवळे, हिरवे व चंदेरी फाई देण्याची कार्यप्रणाली

- १) "ग्रामपंचायतींना लाल, पिवळे व हिरवे फाई देताना गावातील प्रत्येक स्वोताची जोखीम नमूद करावी. ग्रामपंचायती मधील गावातील ७० टक्के पेक्षा जास्त लोकसंख्या ज्या स्वोतावर अवलंबून आहे व या स्वोताचे पाणी पिण्यास वापरले जाते. त्या ठिकाणी तीव्र जोखीम व मध्यम जोखीम असल्यास त्या ग्रामपंचायतींना लाल फाई देण्यात यावे. ग्रुप ग्रामपंचायतींमध्ये एका गावात वरील निष्कर्ष आढळल्यास त्या ग्रामपंचायतीस लाल फाई देण्यात यावे."
- २) ज्या गावातील असुरक्षित पाणीपुरवठा जोखीम ७० टक्के पेक्षा जास्त आहे त्या ठिकाणी तीव्र जोखीम ३० ते ६९ टक्के आहे त्या ठिकाणी मध्यम जोखीम ० ते २९ टक्के आहे त्या ठिकाणी सौम्य किंवा कमी जोखीम समजण्यात यावी. त्यानुसार तीव्र जोखीम, मध्यम जोखीम व कमी जोखीम असलेल्या ग्रामपंचायतींना अनुक्रमे लाल, पिवळे व हिरवे फाई देण्यात यावे.

याच्या ऐवजी खालीलप्रमाणे :-

- १) "ग्रामपंचायतींना लाल, पिवळे व हिरवे फाई देताना गावातील प्रत्येक स्वोताची जोखीम नमूद करावी."
१. लाल फाई :- लाल फाई ग्रामपंचायतींमधील ७० टक्केपेक्षा जास्त लोकसंख्या तीव्र जोखीमिच्या स्वोतावर अवलंबून असल्यास त्या ग्रामपंचायतीला लाल फाई देण्यात यावे. ग्रुप पंचायतींमध्ये एका गावात जरी वरील निष्कर्ष आढळल्यास त्या ग्रामपंचायतीस संबंधित गावांचे नाव टाकून लाल फाई देण्यात यावे.
२. हिरवे फाई :- ग्रामपंचायती मधील ७० टक्के पेक्षा जास्त लोकसंख्या कमी जोखीमिच्या स्वोतावर अवलंबून असल्यास त्या ग्रामपंचायतीला हिरवे फाई देण्यात यावे.
- ३) पिवळे फाई :- ग्रामपंचायती मधील ७० टक्के पेक्षा जास्त लोकसंख्या तीव्र जोखीम अथवा कमी जोखीमिच्या स्वोतावर अवलंबून असल्यास त्या ग्रामपंचायतीस पिवळे फाई देण्यात यावे. ग्रुप ग्रामपंचायतींमध्ये देखील एका गावात वरील निष्कर्ष आढळल्यास त्या ग्रामपंचायतीस संबंधित गावाचे नाव टाकून पिवळे फाई देण्यात यावे " असे याचाये.

रोटा/एच-१९१४[५५०-१०-१२]-१

घ. संदर्भाधीन शासन निर्णयातील परिच्छेद क्र. ७ मधील.

प्रवासकीय घाची

- १) "जिल्हा आरोग्य अधिकारी हे अतिरिक्त जिल्हा अधिकारी (साधरोग) घाच्या भदतीने स्वच्छता सर्वेक्षण पूर्ण करतील.
" या ऐवजी "जिल्हा आरोग्य अधिकारी हे जिल्हा आरोग्य अधिकारी (IDSP) घाच्या भदतीने सर्वेक्षण पूर्ण करतील." असे वाचवावे.

क. संदर्भाधीन शासन निर्णयातील स्वच्छता सर्वेक्षण माहिती प्रपत्र अ / ब / क मध्ये आवश्यक बदल करण्यात आले असून सुधारीत प्रपत्र अ / ब / क सदर शासन शुध्दीपत्रका सोबत जोडण्यात आले आहेत तसेच स्वच्छता सर्वेक्षण तीव्र /मध्यम /अल्प जोखीम प्रमाणपत्र (लाल कार्ड / पिवळे कार्ड / हिरवे कार्ड नमुना) यामध्ये सुध्दा आवश्यक बदल करण्यात आले असून सुधारीत तीव्र /मध्यम /अल्प जोखीम प्रमाणपत्र (लाल कार्ड / पिवळे कार्ड / हिरवे कार्ड नमुना) प्रमाणपत्र सदर शुध्दीपत्रका सोबत जोडण्यात आले आहेत.

सदर शासन शुध्दीपत्रकाचा संगणक सांकेतिक २०१२०१०१५३४१५००२८ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल घाच्या आदेशानुसार व भाषाणे.

(श्रीमती वीला ए.)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) अप्पर मुख्य सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ३) सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) उपसचिव व संचालक (आर.एस.पी.एम.यू.) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई. ३२
- ५) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास संस्था, पुणे
- ६) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, नवी मुंबई
- ७) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ८) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ९) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- १०) मुख्याधिकारी, नगरपालिका (सर्व).
- ११) सहाय्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉइंट मुंबई.
- १२) अर्पीटरक अभियंता तथा जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १३) वॉश ऑफिसर, युनिसॅफ, मुंबई
- १४) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, अहमदनगर
- १५) उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, धुळे
- १६) तांत्रिक सल्लागार, जलस्यराध्य प्रकल्प, सीधीडी-वेलापूर, नवी मुंबई
- १७) उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
- १८) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १९) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- २०) डॉ. उमेश भागडे, पाणी गुणवत्ता सल्लागार, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, नवी मुंबई
- २१) निवड नस्ती, फा.क्र. पा.पु. १३.

एच-१९१४ -१३

पाणी गुणवत्ता नियंत्रणासाठी भूजल
सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेतील
प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण
करण्यासाठी निधी मंजूर करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग
शासन निर्णय क्र.डब्ल्यूक्यूएम२००६/प्र.क्र.४२/पापु १२
मंत्रालय, मुंबई-३२, दिनांक- २६ फेब्रुवारी, २००८.

- वाचा-१) शा.नि.क्र. डब्ल्यूक्यूएम/२०००/प्र.क्र.२७३/पापु १२, पा.पु.व स्व.वि.,
मंत्रालय, मुंबई-३२, दि. २८.२.०२
२) शा.नि.क्र. डब्ल्यूक्यूएम/२००२/प्र.क्र.१९/पापु १२, पा.पु.व स्व.वि.,
मंत्रालय, मुंबई-३२, दि. २१.३.०३
३) शा.नि.क्र. डब्ल्यूक्यूएम/२००३/प्र.क्र.१९/पापु १२, पा.पु.व स्व.वि.,
मंत्रालय, मुंबई-३२, दि. २०.२.०४
४) शा.नि.क्र. डब्ल्यूक्यूएम/२००३/प्र.क्र.१९/पापु १२, पा.पु.व स्व.वि.,
मंत्रालय, मुंबई-३२, दि. ६.१२.०४.
५) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे यांचे पत्र क्र.
भूसवियं/संवावि/प्रयोग/एसआरआय/१९/२००८, दि. ५ जानेवारी, २००८.

प्रस्तावना-

राज्यात जनतेस सर्वत्र शुध्द व सुरक्षित पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करण्यासाठी नळ योजना, विंधन विहीरी, साध्या विहीरी व इतर उपाययोजनांचा अवलंब करण्यात येतो. या स्रोतांमधून उपलब्ध होणा-या पाण्याची गुणवत्ता विशिष्ट रासायनिक व जैविक घटकांमुळे बाधित झाल्याने मानवी आरोग्यावर विपरीत परिणाम होण्याची शक्यता निर्माण होते, याकरीता पाण्याची गुणवत्ता राखणे अत्यावश्यक आहे. त्या दृष्टीने पिण्याच्या पाण्याची गुणवत्ता तपासणीसाठी अस्तित्वात असलेल्या प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. या अनुषंगाने भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेच्या संदर्भ क्र. ५ च्या पत्रान्वये पाठविलेल्या अस्तित्वात असलेल्या प्रयोगशाळांमध्ये नवीन साधन सामग्री विकत घेण्याबाबतच्या रु.१.१९ कोटीच्या प्रस्तावास खालील शासननिर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे.

शासन निर्णय-

भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेच्या प्रयोगशाळांमधील बहुतांश साधनसामग्री ही १९८७ व १९९८ या दरम्यान खरेदी केली आहे. या साधनांचा lifespan अंदाजे १० वर्षे असल्याने भू.स. वि. यंत्रणेच्या प्रयोगशाळांतील बरीच साधने (Instruments/apparatus) अप्रचलित (obsolete) झालेली

असल्याचा अहवाल संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा यांनी संदर्भ क्र:५ च्या पत्रान्वये शासनास सादर केला आहे. ही बाब विचारात घेता भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेच्या अधिपत्याखालील प्रयोगशाळांच्या बळकटीकरणसाठी विविध उपकरणे खरेदी करण्याकरीता तसेच अन्य अनुषंगीक बाबींसाठी संचालक, भूजल सर्वेक्षण विकास यंत्रणा, पुणे यांना रु.१.११ कोटी असा खालीलप्रमाणे बाबनिहाय निधी सन २००८-०९ या आर्थिक वर्षांमध्ये मंजूर करण्यात येत आहे.

Sr. No.	Name of the instrument	Number Sanctioned	Total grant released in Rs.
1.	Digital pH meter	6	90000
2.	Digital conductivity meter	6	150000
3.	Falme photometer-Microprocessor	6	360000
4.	UV visible double beam spectrophotometer-computer	6	3000000
5.	Digital turbidimeter	6	60000
6.	Electronic top loaded balance (1Kg)	6	90000
7.	Electronic monopan analytical balance (0.01mg)	6	900000
8.	Oven	6	150000
9.	Auto clave	6	60000
10.	Incubator	6	180000
11.	Refrigerator	6	150000
12.	Hot plate	6	30000
13.	Portable pH meter	6	18000
14.	Portable conductivity meter	6	30000
15.	Water deioniser plant (Mix-bed)	6	300000
16.	RO plant for distill water	1	500000
17.	Water distillation apparatus	6	60000
18.	Magnetic stirrer	6	42000
19.	General glass wares & other articles	6	300000
20.	Horizontal Laminar flow workstation	6	480000
21.	Jeep	6	4200000
	Total		11150000

२. उपलब्ध निर्धीतून खर्च करताना संबंधित यंत्रणेने विहित शासकीय खरेदी प्रणालीचा अवलंब करून ज्या विहित प्रयोजनासाठी हा निधी मुक्त करण्यात येत आहे, त्या प्रयोजनासाठीच हा निधी खर्च करावा.

पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी
द्रावणे/उपकरणे/ तंत्रज्ञान यांचा राज्यस्तरीय
अनुसूचीवर समावेश करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
शासन निर्णय क्र. इच्छूक्यूएम-२००८/प्र.क्र.२५/पापु.१२
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२,
दिनांक :- ५ एप्रिल, २००८.

संदर्भ - १) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.इच्छूक्यूएम-२००९/
प्र.क्र.२२४/ पापु.१२, दि.१९.९.२००९.

प्रस्तावना -

राज्यातील ग्रामीण व नागरी भागात पाणी पुरवठा योजनांद्वारे पुरवठा होणा-या पिण्याच्या पाण्याच्या शुध्दीकरणासाठी सद्य स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडून वापरण्यात येणारी विविध द्रावणे / उपकरणे यांचे शास्त्रीय व आर्थिक विश्लेषण करून त्यांची उपयुक्तता निश्चित करण्यासाठी दि.१९.९.०९ रोजी तांत्रिक सल्लागार समिती स्थापन करण्यात आलेली आहे. सदर तांत्रिक सल्लागार समितीची दि. ०२.०३.०८ रोजी झालेल्या बैठकीत पाणी शुध्दीकरणासाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांचे विविध उत्पादक संस्थांनी सादरीकरण केले. स्थानिक स्वराज्य संस्थांना व इतर पाणी पुरवठा यंत्रणा यांना सदर सादरीकरणाच्या अनुषंगाने पाणी शुध्दीकरणासाठी वापरण्याच्या नवीन द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांचा राज्यसूचीवर समावेश करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

शासनाच्या संदर्भाधीन शासन निर्णयान्वये स्थापन करण्यात आलेल्या तांत्रिक सल्लागार समितीच्या दि.३.३.२००८ रोजी झालेल्या बैठकीत या पूर्वी राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये अंतर्भूत करण्यात आलेल्या द्रावणे/ उपकरणे/ तंत्रज्ञान इ. चा आढावा घेण्यात आला. सदर आढावाअंती असा निर्णय घेण्यात आला की, अनुसूचीमध्ये अंतर्भूत सर्वत्र उपलब्ध असलेली तसेच नियमित वापरात असणारी खालील द्रावणे/ उपकरणे/ तंत्रज्ञान यांना राज्यस्तरीय अनुसूचीतून वगळण्यात यावे :-

- १) सोडियम हायपोक्लोराईट द्रावणे/ टॅबलेट्स
- २) पॉटॅश्लोरीनेटर
- ३) इटोवट्रोक्लोरीनेटर
- ४) पाण्याची अणुजैविक तपासणी करण्याकरीता बॅक्टी किल्लर
- ५) पाण्याची रासायनिक तपासणी करण्याकरीता रासायनिक तपासणी किल्लर
- ६) पाणी शुध्दीकरण यंत्रणेमध्ये वापरण्यात येणारे कंपोनेंट्स

अनुसूचीतून वगळण्यात आलेली द्रावणे/ उपकरणे/ संयंत्रे/ तंत्रज्ञान इ. ची खरोटी खालील विभाग वया अर्घारे विल्हा परिषदा, ग्रामांचापती, नागरी स्थानिक स्वराज्य मंत्र्या, महत्वाक जीवन प्रधिकरम आंशिंग या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्था यांनी आदर्शकतेनुसार स्थानिकरित्या स्वयंत्म्क पध्द तीया अवलंब करुन करावी.

निकष :-

- १) ज्या द्रावणे / रसायन / तंत्रज्ञान यांना बी.आय.एस्. (Bureau of Indian Standards) क्रमांकाद्वारे प्रमाणित केलेले आहे ,त्यानुसार त्यांची गुणवत्ता असावी.
- २) राज्य आरोग्य प्रयोगशाळात, पुणे अथवा इतर शासन मान्यता पत्रक प्रयोगशाळेतकडून गुणवत्ता प्रमाणापत्र प्राप्त केलेले असावे.
- ३) उत्पादन / तंत्रज्ञान यांचा राज्यात इतरत्र चापर झाला असल्यास परकीरमन्स सर्टीफिकेट बंधनकारक असावे.
- ४) मान्यता प्राप्त संस्थाकडून WHO / GMP (Good Manufacturing Practices) सर्टीफिकेट प्राप्त केलेले असावे.

२ दि. ३.३.२००८ च्या तंत्रिक सल्लागार समितीच्या बैठकीत सादरीकरण करण्यात आलेल्या नवीन द्रावण / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांचाच राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये समावेश करण्याचा निर्णय घेण्यात आला.

तंत्रिक सल्लागार समितीच्या वरील निर्णयानुसार या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून पाणी शुध्दीकरणासाठी वापरण्यात येणारी नवीन द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांची राज्यस्तरीय सुधारित अनुसूची पुढील प्रमाणे आहे :-

अ.क्र.	द्रावणे/ उपकरणे/ तंत्रज्ञान	सादरीकरण केलेल्या उत्पादक/ पुरवठादारांचा तपशील
१	डिप्लोमेटेशन तंत्रज्ञान	
	वायोलोकोकल अँडसॉरबंट फॉलम	हेस डॉटर इंगिनियर्स, के-२७, फायव्ह स्टार इंडस्ट्रियल झोन, एम.आय.डी.सी. नागपूर-४४१ २२, दू.ध्व. ९१-७९०४-२६५३७०
	रेजिन टेक्नॉलॉजी	आयन एक्सचेंज, टीसीकोन हाऊस, डॉ. ई.मोड्रेस रोड, महादेवमी मुंबई, दू.ध्व. ९१२२-३९८९०९०९
इलेक्ट्रोलेटिक डिप्लोमेटेशन टेक्नॉलॉजी	नागपूर-अन्वटाटेक (NAPL), के-६०, एम.आय.डी.सी. इंडस्ट्रियल एरिया, हिंमण रोड, नागपूर-४४० ०१६, टेलीफोन ७७१०४-२३४७३९	
२	आयन रिमूव्हल तंत्रज्ञान	
	वायोलोकोकल अँडसॉरबंट फॉलम	हेस डॉटर इंगिनियर्स, के-२७, फायव्ह स्टार इंडस्ट्रियल झोन, एम.आय.डी.सी. नागपूर-४४१ २२, दू.ध्व. ९१-७९०४-२६५३७०

३.	<p>फिल्टरेशन</p> <p>रिचर्स ऑसमॉशीस टेक्नॉलॉजी</p> <p>मे जेन फिल्टरेशन</p> <p>अल्ट्राफिल्टरेशन</p>	<p>१)सेफ वॉटर इंडिया, एफ-२, फर्नाटक सोसायटी, मोगल लेन, माहीन, मुंबई-१६. दू.ध. २४३०८१०२, फॅक्स २४३७५३०४</p> <p>२)ऑरिज रबॅट वॉटर टेक्नॉलॉजीस लिमिटेड, ४०८३, चयवा मजला, भांडुप इंडस्ट्रियल इस्टेट, मुंबई टेलीफॅक्स- (०२२) २५१२८६६</p> <p>३) इन्फन वॉटर ट्रीटमेंट प्रा.लि./ सर्व्हे नं.३२, रिलेक्स हॉटेलच्या मागे, हरी ओम-स्टील, जुना खराडी मुंधवा रोड, पुणे-४११ ०१४, दू.ध. १५२०-२६५३११४८२, २६५३१३०५७</p> <p>मेसर्स मेक्तेन फिल्टर प्रा.लि.-अ-३, साकेत ४५/१, एलवर्धन बागेच्या पुढे, कर्वे रोड, पुणे-४११ ०५२, दू.ध. २५२०-२५४१८७५</p> <p>१) श्री.प्रोहेक्टस्, प्लॉट नं-२, श्रीविष्णुहार मनिषा कॉलनी, अदालन रोड,औरंगाबाद दू.ध. ०२४०-२३३७२३८, फॅक्स ०२४०-२३३५१६८</p> <p>२) अॅक्वा हायजिन प्रा.लि. १/ संकल्पिहा, प्लॉट नं-६००, १६ था रोड, बांद्रे (प.) मुंबई ४०० ०५०.</p>
४	<p>पाण्याचे निर्जंतूकीकरण</p> <p>क्लोरीन डायऑक्साइड (CLO २) द्रावण/ पायडरच्या सहाय्याने पाण्यातील जैविक घटक कमी करणे</p> <p>पाण्यातील व सांडपाण्यातील जैविक व रासायनिक घातक घटक कमी करण्यासाठी मल्टीपल कंपोनेंट युनिट (रिफर्स ऑसमॉशिस, अल्ट्रा फिल्टरेशन, गिडरेशन ऑक्सीडेशन प्रोसेस विद्य बायोलॉजिकल एजंट-ऑप्टीमेटेड कार्बन फिल्टर)</p>	<p>ए.बी.एंटग्राइज /द्वीन ऑक्सॉइड इंडस्ट्रियल इंटरनेशनल, १७०२, निर्मल टॉवर्स, २६- चाराखंबा रोड, किर्लोस प्लेस, नवी दिल्ली-११०००१ टेलीफॅक्स-+ ११११ ४१५४१६९९</p> <p>थर्ड स्टेप इजिनिअरिंग टेक्नॉलॉजी, अ, राधा अपार्टमेंट, मायकवाड नगर, अंध, पुणे-४११ ००७, दू.ध. / फॅक्स ११-०२०-२५८८०४२१</p>
५	<p>पाण्यातील गढूटपणा पॉलीइलेक्ट्रोलाइटच्या (Polyelectrolyte) सहाय्याने कमी करणे</p>	<p>थरसेक्स इंडिया प्रा.लि. धनराज महल, दुसरा मजला, शिवाजी महाराज मार्ग, मुंबई-३९. दू.ध. २२८५२०५८, २२०४५३९१, फॅक्स २२०४०८५९</p>
६	<p>पाण्याचे पाण्याचे क्लिअर आयोनायझेशन हे तंत्रज्ञान वापरून अपजैविक दृष्ट्या पाण्याचे निर्जंतूकीकरण करणे</p>	<p>मे. भारती वॉटर्स प्रा.लि., नवी दिल्ली, एम-४ बी, आराधना भवनन, आजूबादपूर कर्मशिरा कॉम्प्लेक्स, नवी दिल्ली-११०३३ दू.ध. ०११-२७५ ४३९६, २७६८१२९८</p>

- ५) पाणी शुध्दीकरणामाठी चापरोवपाच्या सर्वे द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांच्या खरेदीसाठी कोणतेही शासकीय अनुदान अनुज्ञेय असणार नाही. यासाठी आवश्यक ती तरतूद संबंधित संस्थांना देखभाल व दुरुवती निधीमधून अथवा स्वनिधीतून करावी.
- ६) उपरोक्त यादीतील द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांच्या उपयुक्ततेबाबत अथवा कार्यक्षमतेबाबत संबंधित महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण / ग्रामपंचायती / जिल्हा परिषद / नगरपालिका/ महानगरपालिका व इतर संस्था यांच्याकडून तक्रार प्राप्त झाल्यास योग्य तपासणी करून सदर घटकाचे नाव यादीमधून कमी करण्याचे अधिकार तांत्रिक सल्लागार समितीस राहतील.
- ७) या यादीत वेळोवेळी द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान व इतर अनुबंधीक सेवा पुरविणा-या संस्थांचा अंतर्भाव करण्याचे व वर नमूद अटीशिवाय जादा अटी समाविष्ट करण्याचे अधिकार शासनास अ.सतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नाचाने.

(राजन खोटेगाडे)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

- १) ना.सचि, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
- २) ना.राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.
- ३) प्रागन सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, यांचे स्थाय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ४) सह सचिव (पापु-१२), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ५) उप सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ६) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई
- ७) महाराज पालक, (आरोग्य सेवा), आरोग्य महासंचालनालय, मुंबई
- ८) संचालक, भ्रू व औषध प्रशासन, चांदे, मुंबई
- ९) संचालक, नगरपालिका प्रशासन, वरळी, मुंबई
- १०) सद्य सचिव (तांत्रिक), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट, मुंबई
- ११) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- १२) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
- १३) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १४) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- १५) उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
- १६) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १७) अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण मंडळ, (सर्व)
- १८) मुख्याधिकारी, नगरपरिषद (सर्व)
- १९) संचालक, अखिल भारतीय स्थानिक स्वराज्य संस्था, अंधेरी, मुंबई
- २०) प्रमुख (विपणन), महाराष्ट्र लघुउद्योग विकास महामंडळ, कृष्णनिधी, ९, वाहतचंद हिराचंद मार्ग, घेलोई इस्टेट, मुंबई - ४०० ००१
- २१) पर्यावरण तज्ञ (सु.स. व प्र.व्य.क.) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, सिडको भवन, घेलापूर, मुंबई
- २२) निवृत्त नस्ती, खा.क.पा.पु. १२

७. रीमोट मॉनिटरिंग कंट्रोल प्रोग्रॅमिंग युनिट व टाईम स्विच	
१) नियमित व खोबट्टे लावणे वीज पुरवठा हाण्यासाठी स्वयंचालित नियंत्रण करणे	मं.बागो इलेक्ट्रॉनिक्स पुणे, युनिट नं-३०, दुसरा माळ, कॉम्प्लेक्स इंडस्ट्रियल कॉम्प्लेक्स, ६९७, कोथरुड इंडस्ट्रियल इस्टेट, पुणे-४०० ०१९ फोन - ९५२०-२५६८९१४
२) विसृत मीटरचा वापर दीर्घ कालावधीसाठी करणारी व इतर प्रकारे प्रकॉरे प्रोग्रॅमिंग करून चालणारी स्वयंचालित यंत्रणा	
८. पाण्याच्या टांक्या स्वच्छ करण्याची प्रणाली	
हायड्रोजन पॅरोक्साईड द्रावणाच्या साहाय्याने	टॅनक्लीन प्रा. लि. ए-३१२, बी विंग, रोझोला कॉम्प्लेक्स, यु.एन. पुरव मार्ग, चेंबूर, मुंबई-४०००७९ +९१-२२-२५७४०६६/६७/६८
भ्लोटीन हायड्रॉक्साईड द्रावणाच्या साहाय्याने	आयल अलॉसिपट्स प्रा. लि. ब्लॉक क्र.३०३, तिसरा मजला, खुल्लत चेंबर, मुंबई पोस्ट, सितावडी, मागपूर-४४००१५ फोन नं.०७९२/२५४२५७९

३. पाणी शुध्दीकरण करण्यासाठी राज्यातील जिल्हा परिवदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण अथवा विभक्त्यांच्या नियंत्रणाखाली येणाऱ्या इतर संस्था यांनी वरील परिच्छेद-१ मध्ये नमूद केलेल्या निकषानुसार खालील अटी व शर्ती यांच्या अधीन राहून राज्य शुध्दीतील जावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांचा आवश्यकतेनुसार वापर करण्याची सिफारस करण्यात येत आहे :-

अटी व शर्ती :-

- १) स्थाय्य संस्थांनी पाणी शुध्दीकरणासाठी वरील यादीतील द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांचा वापर करण्यात त्यांची प्रत्यक्ष यांनी शुध्दीकरणासाठी उपयुक्तता, कार्यक्षमता त्यांच्या स्तरावर पडताळून पाहणे बंधनकारक राहिल.
- २) पाणी शुध्दीकरणासाठी वरील नवीन द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान इत्यादीबाबत निविदा मागविताना वरील यादीतील उत्पादकांकडूनच दर मानवून पारदर्शक पध्दतीने खरेदीची प्रक्रिया करण्यात यावी.
- ३) द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञानांचा अनुसूचीमधील समावेश वा शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून एक वर्षाने या कालावधीकरिता राहिल. त्रिज्येक सल्लागार समितीची बैठक दर सहा महिन्यांनी बोलाविण्यात येईल व या अनुसूचीतील द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान इ. ना मुदतवाक देण्याचे अध्याय ती रद्द करण्याचे अधिकार शासनाला असतील.
- ४) द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांच्या व्यतिरिक्त नवीन विकसित द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान त्रिज्येक सल्लागार समितीला ज्ञात झाल्यास त्याबाबत शासनाकडून वेळोवेळी निर्देश देण्यात येतील.

- २२) टी. वॉटर इंजिनियर्स, के-२७, फाउन्ड स्टार इंडस्ट्रियल झोन, एम.आय.डी.सी. नागपूर-४४११२२.
- २३) ऑपिन एक्सपोज, टीसीकोन लॉजि, डॉ. प्र. मोझेव रोड, महालक्ष्मी, मुंबई.
- २४) नागपूर अक्वाटेक (NAPL), के-६०, एम.आय.डी.सी. इंडस्ट्रियल एरिया, हिंगणा रोड, नागपूर-४४००२६.
- २५) ए.ए. वॉटर इंडिया, एफ-२, कर्नाटक सोसायटी, मोगल लेन, माहीस, मुंबई-४०००१६.
- २६) ऑपिन वॉटर टेक्नोलॉजीस लिमिटेड, ४०८३, चवथा मजला, मांडुव इंडस्ट्रियल इस्टेट, मुंबई
- २७) ऑपिन वॉटर ट्रीटमेंट प्रा.लि., सर्फे नं.३२, मिलेक्स हॉटेलाच्या मार्गे, हरी ओम स्टील, जुना खभाडी मुंबवा रोड, पुणे-४११०१४.
- २८) मेसर्स मेम्ब्रेन फिल्टर प्रा.लि. अ-३, सांकेत ४५/१, पटवर्धन बागेच्या पुढे, कर्वे रोड, पुणे-४११०५२.
- २९) श्री. डेव्हिस, प्लॉट नं-२, श्रीविघ्नहार मनिषा कॉलनी, अदालन रोड, औरंगाबाद
- ३०) अक्षा हायजिन प्रा.लि. / संकल्पिता, प्लॉट नं-६००, १६ वा रोड, बांदे (प.) मुंबई ४०००५७.
- ३१) ए.बी. एंटरप्राइज / दुधीन ऑक्सिडेंट इंडस्ट्रियल इंटरनॅशनल, १७०२, निर्मल टॉवर्स, २१- धारासंगमा रोड, कॅम्पेट घरेस, भागी दिल्ली-११०००१
- ३२) थर्ड ट्रेप इंजिनियरिंग टेक्नोलॉजी, अ. राधा अपार्टमेंट, तायकवाड नगर, औरंग, पुणे-४११००७.
- ३३) थर्मोक्स इंडिया प्रा.लि. धनराज महल, दुसरा मजला, शिवाजी महाराज मार्ग, मुंबई-३९.
- ३४) मे. भारती वॉटर्स प्रा.लि., एम-४ बी, आराधना भवन, आजादपूर कामशिलाज कॉम्प्लेक्स, भागी दिल्ली-११००३३
- ३५) ग.बाभो इलेक्ट्रोनिक्स, युनिट नं-३०, दुसरा भाऊ, इन्टिनेटल इंडस्ट्रियल कॉम्प्लेक्स, ६९७, फोराड इंडस्ट्रियल इस्टेट, पुणे-४०००२९
- ३६) डेन ग्लॉबल प्रा.लि., ए-३१२, बी विंग, येझोला कॉम्प्लेक्स, यु.एन. पुरव मार्ग, चेंडूर, मुंबई-४०००७१
- ३७) अर्मा असोसिएट्स प्रा.लि., ब्लॉक क्र.३०३, तिसरा मजला, खुल्सर चेंबर, गुंजे चौक, सिताबाई, नागपूर-४४००१५
- ३८) आर्वा केमिकल्स प्रा.लि., १७/२७ एम.आय.डी.सी. तळोला इंडस्ट्रीयल एरिया, तळोला, जि.रायगड
- ३९) क्रिस्टल पत्रमा प्रा.लि., चर प्लॉट नं.४७, कुलश्री सोसायटी नं.२ कर्वे नगर, पुणे-४१२००२
- ४०) नागपूर केमिकल्स, डब्ल्यू ३६, एम.आय.डी.सी. इंडस्ट्रीयल एरिया, हिंगणा रोड, नागपूर-४४००१६
- ४१) चिम्बा केमिकल्स, डब्ल्यू-२४, एम.आय.डी.सी. एरिया, हिंगणा रोड, नागपूर-४४००१६
- ४२) सुंदखा केमिकल्स, प्लॉट नं. ५४/१०, ड-२ ब्लॉक, एम.आय.डी.सी., ७१
- ४३) पल.टेक. सिस्टिम, २-बी, राजकमल कॉम्प्लेक्स, पंचशील चौक, यर्धा रोड, घंतोली, नागपूर-१२
- ४४) प्रेरणा लॅबोरेटरीज, सी-९७, ओरीयन कॉम्प्लेक्स, औरंग रोड, खडकी, पुणे-४११०२०
- ४५) सिरमॅक्स केमिकल्स, २८, अ.व्ही.मुनी इंडस्ट्रियल इस्टेट, न्यु एक्सटेंशन विंग, तलमजला, पल्लमभाई रोड, विलेपार्ले (प.), मुंबई-४०००५६
- ४६) टी.एच.भाकोरे फार्मास्युटीकल लॅबोरेटरीज, १५/अ, प्रेमसम्म इंडस्ट्रीज इस्टेट, संवडा रोड, जोगेश्वरी (प), मुंबई
- ४७) निबंधनस्ती, कार्यालय पापु-१२

राज्यात पिण्याच्या पाण्याच्या
शुध्दीकरणाकरीता करावयाच्या
उपाययोजना

महाराष्ट्र शासन
शासन परिपत्रक क्र.डब्ल्यूक्यूएम-२००८/प्र.क्र.७/पापु.१२
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२,
दिनांक : १० जून, २००८

पहावे: १) शासननिर्णय क्र.ग्रापापु.१०९६/प्र.क्र.१२८०/पापु-०७, दि.२८/११/९६

प्रस्तावना :-

पिण्याचे पाणी, परिसर स्वच्छता आणि वैयक्तिक स्वच्छता या गोष्टींचा आरोग्याशी अन्वोन्य संबंध आहे. व्यक्तिगत सवयी व सार्वजनिक अस्वच्छता, नळपाणी पुरवठा यंत्रणेतील दोष, देखभाल व दुरुस्ती बाबिषयी असलेली अनास्था यामुळे पाणी दुषित होते व असे दुषित पाणी पिण्यास वापरल्याने अतिसार, कॉलरा, विषमज्वर, कावीळ इत्यादी जलजन्य रोगांचा प्रादुर्भाव होऊन अनेकदा अशा रोगांचे रूपांतर साधीच्या स्वरूपात होते. वरेच वेळा असेही दिसून आले आहे की, राज्यातील काही भागात शुध्द पिण्याच्या पाण्याची टंचाई उन्हाळ्यात कमी जास्त प्रमाणात जाणवू लागते. त्याचप्रमाणे भावसाळ्यामध्ये पिण्याच्या पाण्याचे स्त्रोत साठे दुषित / अशुध्द झाल्यामुळे शुध्द व सुरक्षित पिण्याच्या पाण्याची उपलब्धता कमी होते. पिण्याच्या पाण्याची गुणवत्ता राखण्यासाठी त्यांचे सर्वेक्षण व सनियंत्रण कसे करावे याबाबत शासनाकडून स्थानिक स्वराज्य संस्थांना वेळोवेळी सुचना देण्यात येत असतात, तथापि अंमलबजावणी यंत्रणाकडून बरेचदा त्यांचे काटेकारेपणे पालन होत नसल्याचे दिसून येते.

राज्यात विविध ठिकाणी जनतेला मिळणा-या पाण्याच्या शुध्दतेबाबत लोकायुक्त पर्यालयास प्राप्त झालेल्या तक्रारी व वृत्तपत्रातील बातम्यांच्या अनुषंगाने, महाराष्ट्र लोकायुक्त व उपलोकायुक्त अधिनियम १९७१ चे कलम १० (१) च्या तरतूदीनुसार मा.उपलोकायुक्त यांनी स्वाधिकारे चौकशीकरीता दि.२१.२.०८ रोजी पाणी पुरवठा, पर्यावरण व आरोग्य संचालनालय यांची सुनावणी घेतली. या सुनावणी अंती दिलेल्या आदेशानुसार शहरी व ग्रामीण भागातील जनतेला शुध्द व सुरक्षित पाणी पुरवठा होण्याकरीता स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडून

करण्यात येणारी कार्यवाही ही अधिक परिणामकारक, निर्दोष व नियोजनबद्ध व्हावी यादृष्टीने संबंधित यंत्रणांना पुनर्रच: खालीलप्रमाणे मार्गदर्शक सूचना देण्यात येत आहेत.

शासन परिपत्रक :- शहरी व ग्रामीण भागातील जनतेला शुध्द व सुरक्षित पाणी पुरवठा करण्याबाबत प्रभावी अंमलबजावणी होणे आवश्यक आहे. ग्रामीण व शहरी भागांमध्ये पाणी पुरवठा व वितरण करणारी यंत्रणा / संस्था ही पाणी गुणवत्ता नियंत्रणासाठी यथास्थित जबाबदार असेल.

१ शहरी व ग्रामीण भागात पाणी दुषित होऊ नये म्हणून स्थानिक स्वराज्य संस्था/पाणी पुरवठा यंत्रणा यांनी खाली नमुद केल्याप्रमाणे उपाययोजना कराव्यात :-

- अ) ग्रामीण व नागरी भागात पाणी पुरवठा करणा-या यंत्रणेने दरवर्षी पावसाळ्यापूर्वी (मार्च पर्यंत) पाणी पुरवठा करणा-या पाईपलाईनची तपासणीची विशेष मोहिम हाती घेऊन पाईपलाईनमधील गळत्या व इतर दोष थांबावत उपाययोजना व ज्या पाईपलाईन कालबाह्य झाल्या असतील त्या बदलण्याचे कामे कुठल्याही परिस्थितीत एप्रिल अखेरपर्यंत संपवावे. तसेच पाईपलाईनची तपासणी, त्यातील दोष दुरुस्ती ही कामे पुढे वर्षभरही सातत्याने करावीत.
- ब) पाणी स्त्रोताच्या किमान ५० फूट (१५ मिटर) इतक्या परिसरात स्वच्छता राखली जाईल, या बाबत मार्गदर्शन व आरोग्य शिक्षण देण्यात यावे.
- क) पिण्याच्या पाण्याची स्त्रोतनिहाय नियमित तपासणी ग्रामीण रुग्णालयातील लघुप्रयोगशाळा, जिल्हा आरोग्य प्रयोगशाळा व राज्य आरोग्य प्रयोगशाळांमार्फत करून शुध्द पाणी पुरवठा करण्याबाबत संनियंत्रण व सर्वेक्षण करण्यात यावे.
- ड) पाणी तापासणीअंती स्त्रोत प्रदुषित आढळून आल्यास पाणी प्रदुषणाचे कारण शोधून (नळ गळत्या, वॉल्ड गळत्या इ.) त्याचे निराकरण व्हाऊन पाण्याची पुन:तपासणी करावी आणि पाणी शुध्द व सुरक्षित असल्याबाबत खात्री करण्यात यावी.
- इ) पाण्याचे निर्जंतुकीकरण करण्यासाठी क्लोरिन गॅस / क्लोरीन पावडरचा नियमित पुरेसा साठा उपलब्ध ठेवण्यात यावा व त्याची वेळोवेळी गुणवत्ता तपासणी करून ती योग्य गुणवत्तेची असल्याची खात्री करण्यात यावी.

२ पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे परिसर स्वच्छतेबाबत सर्वेक्षण व लाल / हिरवे / पिवळे (प्रस्तावित) कार्ड वितरण कार्यप्रणाली :-

राज्यात ग्रामीण भागात आरोग्य विभागाकडून पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे व परिसर स्वच्छतेचे सर्वेक्षणांती ग्रामपंचायतींना लाल / हिरवे वितरीत करण्यात येते.

ग्राम पंचायतींना लाल रंगाचे कार्ड देण्याबाबतचे निकष पुढीलप्रमाणे आहेत :-

- १) पाणी शुध्दीकरण अनियमित असणे.
- २) पाणी स्रोताचा परिसर अस्वच्छ असणे.
- ३) नळ गळत्या / व्हॉल्ट्हा गळत्या असणे इत्यादी.
- ४) ग्राम पंचायतीत टिसीएल पावडर पुरेशा प्रमाणात व योग्य गुणवत्तेची उपलब्ध नसणे.
- ५) वर्षभराच्या काळात जलजन्य साधरोगांचा उद्रेक होणे.

पाणी पुरवठा यंत्रणेतील वरील दोष ज्या ग्रामपंचायतीमध्ये आढळून येत नाही व जेथे पाणी पुरवठा दुषित नाही त्या गावांना हिरव्या रंगाचे कार्ड दिले जाते. वरीलप्रमाणे ग्रामपंचायतींना वितरीत लाल / हिरवे कार्ड व्यतिरिक्त ज्या गावांमध्ये पाण्याचे स्रोत दुषित नसतील परंतु गावामध्ये अस्वच्छता आढळून येत असेल त्या गावांना पिवळे कार्ड वितरीत करण्यात यावे.

सर्व प्राथमिक आरोग्य केंद्राच्या वैद्यकीय अधिकार्यांनी त्यांचे कार्यक्षेत्रातील सर्व गावातील सर्व पाणी स्रोतांचे परिसर स्वच्छतेसह सर्वेक्षण (सॅनीटरी सर्व्हे) वर्षातून दोन वेळा करावे. पहिले सर्वेक्षण पावसाळ्यापूर्वी एप्रिल ते जून या कालावधीत केले जावे व दुसरे सर्वेक्षण पावसाळ्यानंतर ऑक्टोबर ते डिसेंबर या कालावधीत करण्यात यावे व या सर्वेक्षणानुसार ग्रामपंचायतींना वर्षातून दोनदा लाल / हिरवे / पिवळे कार्ड वितरीत करण्यात यावे. वैद्यकीय अधिकारी, प्राथमिक आरोग्य केंद्र यांचे सर्वेक्षणाचे काम योग्य रितीने होत आहे किंवा नाही हे पाहण्याची जबाबदारी जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांची राहिल. सॅनीटरी सर्व्हे मध्ये आढळलेल्या पाणी पुरवठाच्या पाईप लाईनमधील गळत्या व इतर दोष याबाबत उपाययोजना व दुरुस्ती व गावातील स्वच्छता करण्याबाबत ग्राम पंचायतीकडे वैद्यकीय अधिकारी यांनी पाठपुरावा करावा.

महासंचालक, आरोग्य सेवा यानी लाल / हिरवे / पिवळे कार्ड ग्रामपंचायतींना वितरीत करतांना त्या कार्डावर अनुक्रमांक द्यावा व राजस्तरावर संगणक कार्यक्रम तयार करून त्यामध्ये प्रत्येक ग्रामपंचायतीला कोणत्या क्रमांकाचे कार्ड देण्यात आले होते याची माहिती नमूद करावी. जेणेकरून प्रत्येक स्तरावर त्याची माहिती राहिल व नंतर त्याअनुषंगाने योग्य ती कार्यवाही संबंधित यंत्रणांना करता येईल. आरोग्य संचालनालयाने संगणक कार्यक्रम तयार करून कार्डांना क्रमांक देताना त्यात जिल्हा पंचायत समिती व ग्रामपंचायत यांचा कोड दिल्यास याचे सनियंत्रण करणे सोपे होईल. सदरची माहिती शासनाच्या वेबसाईटवरही जनतेच्या माहितीकरीता उपलब्ध करून देण्यात यावी.

पहिल्या सर्वेक्षणांअंती ज्या गावांच्या ग्राम पंचायतींना लाल / पिवळे कार्ड देण्यात आले आहे, त्या लाल पिवळ्या कार्डास क्रमांक १ व तदनंतरच्या सर्वेक्षणात प्रदान करण्यात येणाऱ्या लाल / पिवळ्या कार्डास क्रमांक २ देण्यात यावा. ग्रामपंचायतींना प्रदान करण्यात आलेल्या लाल/हिरव्या/पिवळ्या कार्डावर स्वोत क्रमांकही निर्देशित करण्यात यावा. पावसाळा सुरु होण्यापूर्वी मे महिन्याच्या अखेर किंवा जून महिन्याच्या सुरुवातीस पूर्वी लाल / पिवळ्या रंगाचे कार्ड मिळालेल्या प्रत्येक गावास / वाड्यास संबंधित प्राथमिक आरोग्य केंद्राच्या वैद्यकीय अधिकाऱ्यांनी परत भेट देऊन तेथे पाणीपुरवठा सुरक्षित व्हावा व गावात स्वच्छता राखावी यावृष्टीने आवश्यक ती सुधारणात्मक कार्यवाही करण्यात आली आहे याची स्वतः खातरजमा करावी.

फेर सर्वेक्षणांमध्ये पुन्हा लाल / पिवळ्या रंगाचे क्रमांक २ चे कार्ड मिळालेल्या गावात/वाड्यात दूषित पाणी पुरवठ्यामुळे / अस्वच्छतेमुळे साथ उद्रेक झाल्यास खालीलप्रमाणे संबंधित यंत्रणेस जबाबदार धरण्यात येईल :-

१) टी.सी.एल.पावडरच्या वापरातील त्रुटीमुळे पाणी दूषित झाल्यास गाव पातळीवर ग्राम पंचायत तसेच व्यक्तीशः ग्राम सेवक, तालुका पातळीवर पंचायत समिती व व्यक्तीशः गट विकास अधिकारी/गट पाणी पुरवठा अधिकारी तसेच जिल्हा पातळीवर जिल्हा परिषद व व्यक्तीशः उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्राम पंचायत) / जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी हे जबाबदार असतील.

२) साधीचा उद्रेक पाणी पुरवठा यंत्रणेतील दोषामुळे झाला असल्यास गाव पातळीवर ग्राम पंचायत तसेच व्यक्तीशः ग्राम सेवक, तालुका पातळीवर पाणी पुरवठा निरीक्षक (कनिष्ठ अभियंता) तसेच जिल्हा पातळीवर कार्यकारी अभियंता ग्रामीण पाणी पुरवठा यांना जबाबदार धरले जाईल.

३) परिसर अस्वच्छतेमुळे झालेल्या जलजन्य आजाराच्या उद्रेकाकरिता संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेस जबाबदार धरण्यात येईल.

ज्या गावात/वाड्यात परिसर अस्वच्छ असल्यामुळे किंवा पाणी शुध्दीकरणासाठी पुरेशा प्रमाणात औषधी द्रव्ये नसल्यामुळे किंवा इतर कोणत्याही कारणामुळे पाणीपुरवठा सुरक्षित नाही व संबंधित प्राथमिक आरोग्य केंद्राच्या वैद्यकीय अधिकाऱ्यांनी जेथे लाल रंगाचे क्रमांक २ कार्ड दिले आहे तेथे आवश्यक ती सुधारणात्मक कार्यवाही त्वरीत केली जाईल असे जिल्हा परिषदेच्या मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी कटाक्षाने पहावयाचे आहे.

एखाद्या ग्राम पंचायतीस सलग दोन पेक्षा जास्त लाल / पिवळे कार्ड दिली गेल्यास ही बाब संबंधित वैद्यकीय अधिकाऱ्याने मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांच्यामार्फत ग्राम विकास विभागाच्या निदर्शनास आणून द्यावी व ग्राम विकास विभागाने चौकशी करून जबाबतची जबाबदारी निश्चित करावी.

३ ग्राम पंचायतींना मिळालेल्या लाल / हिरवे / पिवळे कार्ड विषयी आढावा घेणे :-

सर्वेक्षणाअंती ग्राम पंचायतींना दिलेल्या लाल / हिरव्या / पिवळ्या कार्डावर केलेल्या कार्यवाहीबाबतचा अहवाल,

- जिल्हा स्तरावर जिल्हा परिषदेच्या सर्वसाधारण सभेत
- गटस्तारावर पंचायत समितीच्या सभेत
- गाव पातळीवर ग्राम पंचायतीच्या सभेत

आरोग्य विभाग तसेच पाणी पुरवठा समितीने सादर करावा.

शुध्द व सुरक्षित पाणी पुरवठा, ब्लिचिंग पावडरची उपलब्धता व गुणवत्ता तसेच परिसर स्वच्छतेबाबत मासिक सभेत सविस्तर चर्चा करावी व त्यावर प्रभावी उपाययोजना करण्याबाबत दक्ष रहावे. ग्रामीण भागात पाणी शुध्दीकरण व परिसर स्वच्छता तसेच ज्या

भागामध्ये पिण्याच्या पाण्याचे स्त्रोत निश्चित नाहीत अशा ठिकाणी पिण्याच्या पाण्याच्या शुध्दीकरणासाठी क्लोरिन गोळ्या, तत्सम औषधी द्रव्ये खरीत पुरविण्याची जबाबदारी संबंधित ग्राम पंचायतीची राहिल. पाणी पुरवठा योजनांच्या दुरुस्ती व देखभालीच्या संदर्भात संबंधित पंचायत समिती व जिल्हा परिषद यांना संयुक्तरित्या जबाबदार धरण्यात येईल.

सलग ३ वर्षे जलजन्य रोगांचा साथ उद्रेक न झालेल्या व सलग ३ वर्षे हिरवे कार्ड मिळालेल्या असे दोन्ही निकष पूर्ण करणाऱ्या ग्रामपंचायतीस चंदेरी कार्ड (सिल्व्हर कार्ड) समारंभपूर्वक देण्यात यावे.

Silver Card मिळपाच्या ग्रामपंचायतीच्या ग्रामसेवक, आरोग्य कर्मचारी, पाणी पुरवठा कर्मचारी यांना प्रकल्पी पत्र देऊन त्यांच्या गोपनीय अभिलेखात त्याची नोंद घेण्यात यावी.

४ ग्राम पंचायतींना मिळालेल्या हिरव्या/लाल/पिवळ्या कार्डांच्या तपशिलास स्थानिक पातळीवर प्रसिध्दी देणे :-

ग्राम पंचायतींना मिळालेल्या हिरव्या/लाल/पिवळ्या कार्डांचा पाणी शुध्दता, देखभाल व दुरुस्ती आणि परिसर स्वच्छतेबाबतचा जिल्ह्याचा एकत्रित तपशिल स्थानिक पातळीवर जिल्हा माहिती अधिकारी यांचेमार्फत प्रसिध्द करण्यात यावा. सदर बाबीची जबाबदारी व्यक्तीस; ग्राम पंचायतस्तरावर गटविकास अधिकारी, तालुकास्तरावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी जिल्हा परिषद व जिल्हा स्तरावर विभागीय आयुक्त यांची राहिल.

५ नागरी भागात जाळवून आलेल्या दुषित पाणी नमुने व जलजन्य रोगांच्या प्रादुर्भाव याची माहिती लोकप्रतिनिधींना देणे.

महानगरपालिका / नगरपालिका यांनी त्यांच्या क्षेत्रात दुषित पाणी, अस्वच्छता इत्यादीमुळे होणाऱ्या जलजन्य रोगांच्या प्रादुर्भाबाबत तसेच दुषित पाणी नमुन्याबाबतची महानगरपालिका / नगरपालिकेच्या सर्व साधारण सभेत नियमितपणे लोकप्रतिनिधींना सादर करण्यात यावी.

६) शहरी / ग्रामीण भागातील पिण्याच्या पाण्याच्या गुणवत्तेचे सर्व्हेक्षण कार्यपध्दती.

१) केंद्र शासनाच्या सुचनेनुसार राज्यातील ग्रामीण भागातील पिण्याच्या पाण्याच्या सर्व स्त्रोतांना सांकेतिक देण्याची कार्यवाही शासनस्तरावर सुरु असून ती पूर्ण झाल्यानंतर आरोग्य,

विभागामार्फत देण्यात येणा-या लाल / हिरव्या कार्डावर पिण्याच्या पाण्याचा स्त्रोतांचा सांकेतिक आरोग्य विभागाने नमूद करावा तसेच हा सांकेतिक ग्रामपंचायतीने पिण्याच्या पाण्याच्या स्त्रोतांच्या ठिकाणी सस्पष्टपणे दिसेल व पुसता येणार नाही अशा घडतीने रंगवून घ्यावा.

- २) पाणी गुणवत्तेचे सर्वेक्षण नियमितपणे करणे ही आवश्यक बाब आहे. बहुउद्देशिय आरोग्य कर्मचा-यांमार्फत जिल्हा आरोग्य प्रयोगशाळेमध्ये तपासणीसाठी पाठविलेल्या ग्रामीण भागातील पाणी नमुन्यांच्या अहवालाच्या प्रती सर्व संबंधित गटविकास अधिकारी / जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांना देण्यात याव्यात. जिल्हा पातळीवर पाणी गुणवत्ता सर्वेक्षणाची जबाबदारी जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांची आहे. दूषित पाणी नमुन्यांच्या अहवालाबाबत वैद्यकीय अधिकारी, प्राथमिक आरोग्य केंद्र यांनी बहुउद्देशिय आरोग्य कर्मचा-यांमार्फत संबंधित ग्रामपंचायतीकडे पाणी शुध्दीकरणाबाबत आवश्यक त्या उपाययोजना करण्याबाबत पाठपुरावा करावा.
- ३) शहरी भागात योग्य गुणवत्तेचा पाणी पुरवठा करण्याची जबाबदारी ही पाणी पुरवठा यंत्रणेची राहिल व यावर सनियंत्रण करण्याची जबाबदारी ही महानगरपालिका क्षेत्रात महानगरपालिका आयुक्त व नगरपालिका क्षेत्रात मुख्याधिकारी यांची राहिल. महानगरपालिका व नगरपालिका यांनी त्यांच्या क्षेत्रातील पिण्याच्या पाण्याची गुणवत्तेची तपासणी त्या संस्थांच्या प्रयोगशाळेमध्ये अथवा जिल्ह्यातील शासकीय आरोग्य प्रयोगशाळांमधून ठरवून दिलेल्या इष्टांकानुसार व वारंवारतेनुसार नियमितपणे करावी. महानगरपालिका/नगरपालिका आरोग्य अधिकारी यांच्यावर पिण्याच्या पाण्याच्या गुणवत्तेच्या सर्वेक्षणाची जबाबदारी राहिल. नागरी स्वायत्त संस्थांनी तपासलेल्या एकूण पाणी नमुन्यांच्या १० टक्के नमुन्यांची तपासणी त्या संस्थांतील आरोग्य अधिकारी यांनी शासकीय प्रयोगशाळेत करून घ्यावी. त्या तपासणीमध्ये दूषित पाणी नमुने आढळून आल्यास त्याबाबत महानगरपालिका आयुक्त / नगरपालिका मुख्याधिकारी यांना योग्य मार्गदर्शन व उपाययोजना सुचविण्याची जबाबदारी आरोग्य अधिकारी यांची राहिल.
- ४) ज्या ज्या ठिकाणी पिण्याच्या पाण्याची साठवण करण्यात येत आहे, त्या त्या ठिकाणी महानगरपालिका / नगरपालिकेच्या आरोग्य किंवा संबंधित विभागाच्या अधिका-यांनी या

पाण्याच्या नमुन्यांची योग्य यंत्रणेमार्फत नियमितपणे तपासणी करावी. तसेच शान्य आरोग्य प्रयोगशाळेत ग्रामीण भागामध्ये सार्वजनिक ठिकाणी असलेल्या खानागळी, बसतोयुक्त इत्यादी वेधील पिण्याच्या पाण्याच्या साठ्याची नियमितपणे तपासणी करून आवश्यक त्या उपाययोजना संबंधित सूचनांचा सुभवाव्यात.

- ५) महानगरपालिका / नगरपालिकेच्या आरोग्य विभागाने त्यांच्या अधिपत्याखालील शहरी भागातील सर्व गृह निर्माण संस्थांना पिण्याच्या पाण्याच्या टांक्या व पंप दर ३ महिन्यातून किमान एकदा स्वच्छ करून घेणेबाबतच्या सूचना संबंधित यंत्रणेमार्फत द्याव्यात व त्यानुसार गृहनिर्माण संस्थेकडून कार्यवाही होत असल्याचे तपासावे. अशाप्रकारे केलेल्या तपासणीची अवघावत माहिती संगणकवर जतन करून ज्या ज्या ठिकाणी सतत अशुध्द पाण्याची वारंवारता असेल त्यावर उपाययोजना कराव्यात.
- ६) पाणी शुध्दीकरण व सावरोग निबंधनाच्या संदर्भात जनतेमध्ये जागृती निर्माण व्हावी यासाठी सर्व स्वायत्त संस्थांनी त्यांच्यास्तरावर वेळोवेळी जनजागरणाचे कार्यक्रम राबवावे.
- ७) प्रत्येक ग्रामपंचायती अंतर्गत निर्माण करण्यात आलेल्या ग्रामिण स्वच्छता पोषण आरोग्य व पाणीपुरवठा समिती यांना राष्ट्रीय ग्रामीण अधिष्ठांनांतर्गत देण्यात येणाऱ्या रु.१०,०००/- इतक्या निधीमधून बरीलबाबत जनतेस आरोग्य शिक्षण देण्यासाठी व आपातकालीन परिस्थितीमध्ये क्लोरोस पावडर / क्लोरीन गोळ्या इ. खरेदी करण्यासाठी निधीचा वापर करता येईल.

स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी पाणी गुणवत्तेविषयी तयार केलेला परिसर स्वच्छता, प्रदुषण व पर्यावरण अहवाल (Environment Status Report) स्थानिक पातळीवर प्रसिध्द करणे.

स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी दरवर्षी त्यांचा पाणी गुणवत्तेविषयी तयार केलेला परिसर स्वच्छता, प्रदुषण व पर्यावरण संबंधी स्थिती दर्शक अहवाल (Environment Status Report) स्थानिक पातळीवर प्रसिध्द करणे बंधनकारक करण्यात येत आहे. याची जबाबदारी ही ग्रामीण क्षेत्रात मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद व विभागीय आयुक्त यांची राहिल, तर शहरी क्षेत्रात नगरपालिकास्तरावर व महानगरपालिकास्तरावर अनुक्रमे मुख्याधिकारी व महानगरपालिका आयुक्त यांची राहिल.

पाणी शुध्दीकरण व साथ रोग नियंत्रण याबाबत करावयाच्या वरील उपाययोजनांची सर्व स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी काटेकोरपणे अंमलबजावणी करावी.

सदर शासन परिपत्रक हा ग्राम विकास विभाग, नगर विकास विभाग, आरोग्य विभाग यांच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २००८०६०११२११२४००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावने.

(राजन खोब्रागडे)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- २) प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) प्रधान सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) विभागीय आयुक्त (सर्व).
- ५) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व).
- ६) महानगर आयुक्त, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण, वांद्रे, मुंबई.
- ७) संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, वरळी, मुंबई.
- ८) संचालक (आर.एस.पी.एम्.यू) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.३२
- ९) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे.
- १०) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट मुंबई.
- ११) महासंचालक (आरोग्यसेवा), आरोग्य संचालनालय, मुंबई.
- १२) जिल्हाधिकारी (सर्व).
- १३) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- १४) अधीक्षक अभियंता तथा जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १५) उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
- १६) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १७) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- १८) मुख्याधिकारी, नगरपालिका (सर्व).
- १९) निवड नस्ती, का.क्र. पा.पु. १२.

राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत जिल्हास्तर निरीक्षक समन्वयक म्हणून अतिरिक्त जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांची नेमणूक करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन.

शासन परिपत्रक क्र.क्र.डब्ल्यूक्यूएम-२००७/प्रक्र-१४/पापु-१२

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२,

दिनांक :- १५.७.२००८

प्रस्तावना :-

राज्यात भारत निर्माण कार्यक्रमांतर्गत पाणी गुणवत्ता विषयक राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रम राबविण्यात येत आहे. या कार्यक्रमाचे समन्वयन व प्रभावी अंमलबजावण होण्याकरीता जिल्हास्तरावर जिल्हास्तर निरीक्षक समन्वयक नेमण्यात आलेले आहेत. या संदर्भात शासनाचे दि.१५.७.०६ च्या पत्रान्वये जिल्हा निरीक्षक समन्वयक म्हणून जिल्हा आरोग्य अधिकारी / अतिरिक्त जिल्हा आरोग्य अधिकारी किंवा जिल्हा आरोग्य शाळांचे प्रमुख यांची नेमणूक करण्याच्या सूचना देण्यात आलेल्या होत्या. मात्र शासनाच्या असे निदर्शनास आले आहे की, जिल्हा निरीक्षक समन्वयक म्हणून काही जिल्ह्यां ग्रामीण पाणी पुरवठा, ग्राम पंचायत येथील कर्मचा-यांची नेमणूक करण्यात आलेली आहे.

तसेच या कार्यक्रमाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी जिल्हास्तरावर पाणी गुणवत्ता समित् स्थापन करताना त्यात उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत), कार्यकारी अभियंता, पाणी पुरवठा, जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा आरोग्य प्रयोगशाळा प्रमुख यांचा तर पाणी गुणवत्ता जिल्हा कक्षामध्ये जिल्हा निरीक्षक समन्वयक पाणी पुरवठा विभागातील पाणी गुणवत्ता व दुरुस्ती देखभाल याबाबींशी संबंधित शिखा अभियंता आरोग्य विभागातील साथरोग / जलजन्यरोग या बाबींशी संबंधित साथरोग वैद्यकीय अधिकारी / पर्यवेक्षक : पंचायत विभागातील टी.सी.एल. पावडरचा पुरवठा, प्रशिक्षण इत्यादी बाबी हाताळणारा विस्तार अधिका (पंचायत) अथवा अन्य अधिकारी / कर्मचा-यांचा समावेश करण्याच्या सूचना शासनस्तरावरून देण्यात आले असतांना काही जिल्ह्यांमध्ये कनिष्ठ पातळीवरील कर्मचा-यांचा समावेश करण्यात आलेला आहे. त्यामुळे सद कार्यक्रमाची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी होताना जबाबदारी टाळण्याची वृत्ती बळावलेली आहे. जिल्ह्यांकडून सद कार्यक्रमास पुरेसा प्रतिसाद न मिळाल्यामुळे सदरहू कार्यक्रमास राज्यात अद्याप गती मिळालेली नाही. ३ कार्यक्रमाची अधिक प्रभावीपणे अंमलबजावणी होण्यासाठी पुनश्चः सूचना देण्यात येत आहेत.

शासन परिपत्रक:-

राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रम राज्यस्तरावर परिणामकारक, निर्दोष व नियोजनबद्ध पद्धतीने राबविण्याकरीता खालीलप्रमाणे सक्त सूचना देण्यात येत आहेत.

१. ज्या जिल्ह्यात जिल्हास्तर निरीक्षक समन्वयक म्हणून अतिरिक्त जिल्हा आरोग्य अधिका-याव्यतिरिक्त इतर व्यक्तीची नेमणूक करण्यात आलेली आहे, तेथे ती नेमणूक रद्द करून फक्त अतिरिक्त जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांचीच जिल्हास्तर निरीक्षक समन्वयक म्हणून तात्काळ नेमणूक करण्यात यावी.

२.जर पुर्वाच्या जिल्हास्तर निरीक्षक समन्वयकांच्या बदल्या झालेल्या असतील तर त्यांचे जागी नवीन जिल्हास्तर निरीक्षक समन्वयक तात्काळ नेमण्यात यावेत.

३. पाणी गुणवत्ता समिती व पाणी गुणवत्ता कक्षामध्ये शासनाच्या निर्देशाप्रमाणे अधिकारी / कर्मचारी यांचाच फक्त समावेश करण्यात यावा. कनिष्ठ पातळीवरील कर्मचा-यांचा समावेश करण्यात येऊ नये.

वरील सूचनांची काटेकोरपणे अंमलबजावणी करण्यात यावी आणि त्याचा अहवाल शासनास दि.१८.७.०८ पर्यंत निश्चितपणे सादर करण्यात यावा.

सादर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २००८०७१४१६५७३०००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नाथाने,

अजित कुमार जैन

(अजित कुमार जैन)

प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

१. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
२. राज्य समन्वयक, सी.सी.डी.यू. (सु.स. व प्र.व्य.क.), बेलापूर, नवी मुंबई.
३. पाणी गुणवत्ता तज्ञ, सी.सी.डी.यू., बेलापूर, नवी मुंबई
४. निवडनस्ती कार्यासन पापु-१२

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
शासन निर्णय क्र.डब्ल्यूक्यूएम-२००८/प्र.क्र.६८/पापु-१२
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२, दिनांक २० फेब्रुवारी, २००९.

वाचा: शासन निर्णय पा.पु.व स्व.श्रि.समक्रमांक, दिनांक ३ नोव्हेंबर, २००८

प्रस्तावना :-

स्व. पंतप्रधान पंडित जवाहरलाल नेहरू यांच्या जन्मदिनानिमित्त साजरा होणा-या वालक दिनाचे औचित्य साधून दि.१४ नोव्हेंबर, २००८ पासून विभागनिहाय एका जिल्हा परिषदेतील दुषित पाणी असलेल्या एका निवडक शाळेमध्ये केंद्र पुरस्कृत जलमणी योजनेचा शुभारंभ करण्यात आलेला आहे.

जलमणी योजनेतर्गत राज्यातील ग्रामीण शाळांमध्ये स्वतंत्र जलशुध्दीकरण संयंत्रे बसविण्यासाठीची कार्यपद्धती विहित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

केंद्र पुरस्कृत जलमणी योजनेतर्गत राज्यातील ग्रामीण शाळांमध्ये स्वतंत्र जलशुध्दीकरण संयंत्रे बसविण्यासाठी पुढीलप्रमाणे कार्यपद्धती विहित करण्यात येत आहे.

२. राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांच्या नियंत्रणासाठी मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांच्या अध्यक्षतेखाली नेमलेल्या समितीनेच जलमणी योजनेअंतर्गत ग्रामीण शाळांमध्ये स्वतंत्र पाणी शुध्दीकरण संयंत्रे अंमलबजावणीचे सनियंत्रण करावे. या समितीने ग्रामीण शाळा निवडीची प्रक्रिया पुढील प्रमाणे करावी.

३. राज्यातील ग्रामीण शाळांमध्ये स्वतंत्र जलशुध्दीकरण संयंत्रे बसविण्यासाठी राज्यस्तरावरून जिल्हानिहाय निश्चित करण्यात आलेल्या ग्रामीण शाळांची संख्या सोबतच्या प्रपत्र-१ मध्ये दर्शविण्यात आली आहे. जिल्ह्यातील रासायनिकदृष्ट्या बाधित आढळून आलेल्या गावांची संख्या सोबतच्या प्रपत्र-२ मध्ये दर्शविण्यात आलेली आहे. या व्यतिरिक्त ज्या गावांमध्ये पाणी गुणवत्तेमुळे फ्लोरोसिस सारख्या रोगांचा प्रादुर्भाव झाला आहे किंवा पिण्याच्या पाण्याचे जैविक दुषितीकरण झालेले आहे, तसेच पहिल्या टप्प्यात ज्या आदिवासी भागात कुपोषण आढळून आले आहे अशा भागांतील शाळांना सुध्दा प्राधान्य देण्यात यावे.

४. ज्या शाळांमध्ये विद्यार्थी संख्या किमान १०० आहे व त्या शाळेच्या आवारात अंगणवाडी आहे अशा उपरोक्त वर्गवारीतील शाळांना प्राधान्य देण्यात यावे.

५. या कार्यक्रमांतर्गत राज्यस्तरावरून निविदा पध्दतीद्वारे निश्चित करण्यात आलेल्या पुरवठादार संस्थांची त्यांच्या उत्पादनांसह माहिती जिल्हा परिषदांना उपलब्ध करून देण्यात येईल. या संस्थांना संयंत्र पुरविण्याची कामे देताना विहित करण्यात आलेल्या अटी व शर्तीची माहिती देखील जिल्हा परिषदांना उपलब्ध करून देण्यात येईल. निश्चित करण्यात आलेल्या ग्रामीण शाळांची विद्यार्थी संख्या तेथील पिण्याचे पाण्याची व्यवस्था त्यामधील दुषित घटक यांचा विचार करून संयंत्रांची पागणी संबंधित संस्थेकडे नोंदविण्यात यावी.

६. ग्रामपातळीवर ह्या संघर्षाचे समिर्षण सर्व शिक्षा अभियान अंमलबजावणीसाठी सरपंच यांच्या अध्यक्षतेखालील अस्तित्वात असलेल्या समितीमार्फत करविण्यात यावे. ग्रामपंचायत या संघर्षाच्या दुरुस्तीसाठी १२ व्या वित्त आयोगाकडून देण्यात आलेला निधी सुध्दा वापरू शकेल.

७. जलमणी कार्यक्रम केवळ शाळांमध्ये स्वच्छ पिण्याचे पाणी पुरवठा करण्यापुरता मर्यादित नसून जल संधारण, दैयजितक स्वच्छता व शाळांमध्ये विद्यार्थ्यांच्या स्वच्छताविक्रमक सर्वयी वाढावत सुध्दा जाणीवजागृती निर्माण करण्यास साहाय्यभूत ठरेल, अशा रितीने राबविण्यात यावा.

८. ग्रामीण भागातील शाळांमध्ये शुद्ध पाण्याचा पुरवठा करण्याकरिता जलमणी योजनेच्या प्रभावी अंमलबजावणीकरिता सर्व स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी वरील विहित कार्यपद्धतीचे व पुढीलप्रमाणे वेळापत्रकाचे फाटकोरपणे पालन करावे.

स्वतंत्र जलशुद्धीकरण संघर्षे बसविण्यासाठी जिल्हानिहाय ग्रामीण शाळांची निवड करणे	दिनांक २५ फेब्रुवारी, २००९ पर्यंत
राज्यस्तरावर संस्थांची निवडप्रक्रिया	दिनांक २७ फेब्रुवारी, २००९ पर्यंत
निवडलेल्या ग्रामीण शाळांमध्ये स्वतंत्र जलशुद्धीकरण संघर्षे बसविण्याची कार्यवाही पूर्ण करणे	दिनांक ३१ मार्च, २००९ पर्यंत

९. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला. असून त्याचा सांकेतांक २००९०२२०१५५६१२००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

(मन्मथ खोसले) 20-2-09
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

- १) मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई-३२
- २) अतिरिक्त मुख्य सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ३) प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) प्रधान सचिव, सार्वजनिक विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ५) सचिव, (आरोग्य शिक्षण) शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ६) सचिव, पर्यावरण विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ७) सचिव, (उत्तरी) उत्तरी व कानडार विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ८) संचालक (आर.एस.पे.एम्.यू) पाणी-पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ९) संचालक, भूतल सर्वेक्षण व विकास विभाग, पुणे.
- १०) महसूलसचिव (आरोग्यसेवा), आरोग्य संचालकालय, मुंबई.
- ११) जिल्हाधिकारी (सर्व).
- १२) विभागीय आयुक्त (सर्व).
- १३) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, मिल्हा परिषद (सर्व).
- १४) सहाय्य सचिव, महाराष्ट्र नौचन प्रविधिवरण, एम्प्लॉय टॉवर, नॅशनल पॉईंट मुंबई.
- १५) उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
- १६) जिल्हाधिकारी (आरोग्य), ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १७) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, मिल्हा परिषद (सर्व).
- १८) निवड नसरी, प्र.न. पा.पु. २२.

प्रपत्र-१

केद्र पुरस्कृत जलमणी योजने अंतर्गत राज्यातील ग्रामीण शाळांमध्ये स्वतंत्र जलशुद्धीकरण संयंत्रे बसविण्यासाठी जिल्हा निहाय शाळांची संख्या दर्शविणारे प्रपत्र

अनु.क्र.	जिल्हा	जिल्हा निहाय निर्धारित ग्रामीण शाळांची संख्या	अनु.क्र.	जिल्हा	जिल्हा निहाय निर्धारित ग्रामीण शाळांची संख्या
1	ठाणे	१८९	17	परभणी	६३
2	रायगड	१५८	18	हिंगोली	६४
3	रत्नागिरी	१३३	19	बीड	१५८
4	सिंधुदुर्ग	७७	20	नांदेड	१४०
5	नाशिक	२५३	21	उस्मानाबाद	७६
6	धुळे	९२	22	लातूर	३०
7	नंदूरबार	१२४	23	बुलढाणा	११४
8	जळगाव	१९४	24	अकोला	६५
9	अहमदनगर	२५३	25	वाशिम	५१
10	पुणे	२६३	26	अमरावती	११४
11	सातारा	२५२	27	यवतमाळ	१३९
12	सांगली	१३७	28	वर्धा	५५
13	सोलापूर	१५९	29	नागपूर	८८
14	कोल्हापूर	२४८	30	भंडारा	५८
15	औरंगाबाद	१४०	31	गोंदिया	६४
16	जालना	७९	32	चंद्रपूर	८५
			33	गडचिरोली	५५
एकूण ग्रामीण शाळांची संख्या					४१७०

(डॉ. प्रमन खोत्रागडे)

सह सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

पाणी गुणवत्ता नियंत्रणासाठी भूजल
सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेतील
प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण
करण्यासाठी निधी मंजूर करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्र.डब्ल्यूक्यूएम-२००६/प्र.क्र.४२/पापु-१२

मंत्रालय, मुंबई- ३२, दिनांक :- ०२ जून, २००९.

- वांचा-१) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग क्र. डब्ल्यूक्यूएम-२००६/प्र.क्र.४२/पापु १२,
दि.२६.२.०८,
२)संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे यांचे पत्र क्र. भूसविवं / मियोजन / निविदा/
प्रयोगशाळा/ बळकटीकरण/ २२७/२००९, दि.१८ मार्च, २००९.

प्रस्तावना-

राज्यात जनतेस सर्वत्र शुध्द व सुरक्षित पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करण्यासाठी नळ योजना,विंथन विहीरी,साध्या विहीरी व इतर उपाययोजनांचा अवलंब करण्यात येतो. या स्वोतांमधून उपलब्ध होणा-या पाण्याची गुणवत्ता विशिष्ट रासायनिक व जैविक घटकांमुळे बाधित झाल्याने मानवी आरोग्यावर विपरीत परिणाम होण्याची शक्यता निर्माण होते, याकरीता पाण्याची गुणवत्ता राखणे अत्यावश्यक आहे.त्या दृष्टीने पिण्याच्या पाण्याची गुणवत्ता तपासणीसाठी भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेच्या अस्तित्वात असलेल्या प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करण्याकरीता विविध नविन साधन सामग्री व साहित्य खरेदीकरण्यासाठी संदर्भातील क्र.१ येथे नमूद केलेल्या शासन निर्णयाद्वारे परवानगी देऊन त्यासाठी रु.१.११ कोटी इतका निधी सन २००८-०९ या आर्थिक वर्षाकरीता मंजूर करण्यात आला होता.

संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे यांनी संदर्भात २ येथे नमूद केलेल्या दि.१८ मार्च, २००९ च्या पत्राने कळविले आहे की, ऑटो क्लेव्ह या उपकरणाची खरेदी करण्याकरीता प्रति उपकरण रु.७४९९९/- (रुपये चौ-याहत्तर हजार नऊशे नव्यान्व फक्त)इतकी सर्वात कमी दराची निविदा प्राप्त झाली आहे. त्यामुळे ऑटो क्लेव्ह या उपकरणाच्या खरेदीकरीता अधिक अनुदान मंजूर करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय-

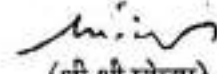
प्रस्तावनेत नमूद केलेली बाब विचारात घेऊन संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे यांना पिण्याच्या पाण्याच्या गुणवत्तेची तपासणी करण्याकरीता प्रयोगशाळांसाठी ऑटो क्लेव्ह ही ६ उपकरणे खरेदी करण्यासाठी रु.४,४९,९९४/- एवढी रक्कम खर्च करण्यास शासन मंजूरी देत आहे.

ऑटो क्लेक सोबतच खरेदी करावयाच्या विविध उपकरणांसाठी एकूण खर्च रु.१.११ कोटी पेक्षा अधिक होणार नाही, याची दक्षता घेण्यात यावी.

या उपकरणांच्या खरेदीकरीता २००८-०९ मध्ये मंजूर करण्यात आलेला निधी सन २००९-१० मध्ये वापरण्यास या शासन निर्णयान्वये मंजूरी देण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २००९०६०२१७१३३१००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

(श्री.श्री.घोलप)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- २) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट, मुंबई
- ३) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- ४) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, सर्व
- ५) वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण विकास यंत्रणा, सर्व
- ६) मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, सिडको भवन, नवी मुंबई,
- ७) निवड नस्ती, पा.पु.१२, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई

पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/उपकरणे/ तंत्रज्ञान यांचा राज्यस्तरीय अनुसूचीवर समावेश करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूक्यूएम-२००९/प्र.क्र.५३/पापु.१२
संत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२,
दिनांक :- २६ नोव्हेंबर, २००९.

संदर्भ - शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र. डब्ल्यूक्यूएम-२००९/प्र.क्र.२२४/ पापु.१२,
दि.१९.९.२००९.

प्रस्तावना -

राज्यातील ग्रामीण व नागरी भागात पाणी पुरवठा योजनांद्वारे पुरवठा होणा-या पिण्याच्या पाण्याच्या शुध्दीकरणासाठी सध्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडून वापरण्यात येणारी विविध द्रावणे / उपकरणे यांचे शास्त्रीय व आर्थिक परिक्षण करून त्यांची उपयुक्तता निश्चित करण्यासाठी दि.१९.९.०९ रोजी तांत्रिक सल्लागार समिती स्थापन करण्यात आलेली आहे. सदर तांत्रिक सल्लागार समितीची दि. २०.११.०९ रोजी झालेल्या बैठकीत पाणी शुध्दीकरणासाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांचे विविध उत्पादक संस्थांनी सादरीकरण केले. स्थानिक स्वराज्य संस्थांना व इतर पाणी पुरवठा यंत्रणा यांना सदर सादरीकरणाच्या अनुषंगाने पाणी शुध्दीकरणासाठी वापरावयाच्या नवीन द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांचा राज्यसूचीवर समावेश करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

शासनाच्या संदर्भाधीन शासन निर्णयान्वये स्थापन करण्यात आलेल्या तांत्रिक सल्लागार समितीच्या दि. २०.११.०९ रोजी झालेल्या बैठकीत या पूर्वी राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये अंतर्भूत करण्यात आलेल्या द्रावणे/ उपकरणे/ तंत्रज्ञान इ. चा आढावा घेण्यात आला. सदर आढाव्याअंती यासंदर्भातील यापूर्वीचे सर्व शासन निर्णय अधिक्रमीत करण्यात येऊन असा निर्णय घेण्यात आला की, अनुसूचीमध्ये अंतर्भूत सर्वत्र उपलब्ध असलेली तसेच नियमित वापरत असणारी खालील द्रावणे/ उपकरणे/ तंत्रज्ञान यांना राज्यस्तरीय अनुसूचीतून वगळण्यात यावे :-

- १) सोडियम हायपोक्लोराईट द्रावणे/ टॅबलेट्स
- २) पॉट क्लोरीनेटर
- ३) इलेक्ट्रोक्लोरीनेटर
- ४) पाण्याची अणुजैविक तपासणी करण्याकरीता बॅक्टो किट्स
- ५) पाण्याची रासायनिक तपासणी करण्याकरीता रासायनिक तपासणी किट्स
- ६) पाणी शुध्दीकरण यंत्रणेमध्ये वापरण्यात येणारे कंपोनेंट्स

DATECNIC-1\Fender notice.doc

रॉट १/२४-२००० [६५०-११-२००९]-१

अनुसूचितून बगळण्यात आलेली द्रावणे/ उपकरणे/ संयंत्रे/ तंत्रज्ञान इ. ची खरेदी खालील निकषांच्या आधारे जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्था यांनी आवश्यकतेनुसार स्थानिकरित्या स्पर्धात्मक पध्दतीचा अवलंब करून करावी.

निकष :-

- १) ज्या द्रावणे / रसायन / तंत्रज्ञान यांना बी.आय.एस. (Bureau of Indian Standards) क्रमांकाद्वारे प्रमाणीत केलेले आहे, त्यानुसार त्यांची गुणवत्ता असावी.
- २) राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे अथवा इतर शासन मान्यता प्राप्त प्रयोगशाळेकडून गुणवत्ता प्रमाणपत्र प्राप्त केलेले असावे.
- ३) उत्पादन / तंत्रज्ञान यांचा राज्यात इतरत्र वापर झाला असल्यास परफॉर्मन्स सर्टीफिकेट बंधनकारक असावे.
- ४) मान्यता प्राप्त संस्थेकडून WHO / GMP (Good Manufacturing Practices) सर्टीफिकेट प्राप्त केलेले असावे.

२. वि. २०.३१.०९ च्या तांत्रिक सल्लागार समितीच्या बैठकीत सादरीकरण करण्यात आलेल्या नवीन द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांचाच राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये समावेश करण्याचा निर्णय घेण्यात आला.

३. संबंधित उत्पादन वा तंत्रज्ञान यांच्या समवेत संबंधित उत्पादकाचे नाव शासननिर्णयात समाविष्ट करण्यात आले तरी राज्यातील स्वायत्त संस्था/ महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण व या विभागाच्या अधिपत्याखालील इतर संस्था यांचेशी संबंधित उत्पादन वा तंत्रज्ञान यांच्या खरेदीच्या व्यवहारात संबंधित उत्पादकांची भक्तेदारी असणार नाही.

४. तांत्रिक सल्लागार समितीच्या वरील निर्णयानुसार या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून पाणी शुध्दीकरणासाठी वापरण्यात येणारी नवीन द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांची राज्यस्तरीय सुधारित अनुसूची पुढील प्रमाणे आहे :-

अ.क्र.	उत्पादनाचे नाव	सादरीकरण केलेल्या उत्पादक/पुरवठादाराचा तपशील
(I) उच्च दावाच्या पाण्याचा वापर करून व जिवाणू प्रतिबंधकाचा वापर करून पाण्याच्या ठाक्या साफ करणे.		
१.	टॅनविलन TM method	टॅनविलन प्रा.लि., पहिला मजला, अरविंद ब्रॉस इंडस्ट्रियल इस्टेट, गणपती पाडा, हिंदाल्को जवळ, ठाणे चेलापूर रोड, कळवा (पू.), जि.ठाणे-४०० ६०५ फोननं.२५३३४०५९/२५४२९२९१/२५३९७१६८

(II) Electrochlorinator मीट व पाण्यापासून क्लोरीनयुक्त हायपोक्लोराईट द्रावण तयार करणे	
१. इलेक्ट्रो क्लोरिनेटर	डेस वॉटर लिमिटेड के-२७, फाईव्ह स्टार इंडस्ट्रियल झोन, एमआयडीसी, चुटीवोरी, नागपूर-४४१ १२२ फोन नं. ०७१०४/२६५३७०/७३
(III) क्लिचिंग पावडर व क्लोरीन वायू, तुस्टीचा वापर करून पाणी शुध्दीकरण	
१. क्लिचिंग पावडर डोजर	इंदुमती केमिकल्स १/संकल्पिता, प्लॉट नं.६००, १६ वा मार्ग, बांद्रा (प.), मुंबई-४०० ०५० फोन नं.२६००४३७५
(IV) सोर उर्जेवर चालणारे /अल्ट्रा व्हायलेट किरणांचा वापर करून पाण्याचे शुध्दीकरण	
१. अल्ट्रा व्हायलेट डिस् इन्फेक्शन सिस्टिम	सुकुत युक्ती सिस्टिम प्रा.लि. प्री शैल्य, प्लॉट नं.१२, नरकेशरी सोसायटी, गणेश नगर, धायरी, पुणे-४११ ०४१ फोन नं.०२०/२४३९१९८० मो.९८५०८८१७००/९८७३३१२७०९
२. एनक्विरोक्लिन प्रोसेस	एनक्विरोक्लिन व्हेचर शॉप नं.१, शक्तीकृपा विल्डिंग, सारस्वत बँकजवळ, जांबळी नाका, ठाणे (प.)-४००६०१ फोन नं.२५४२९२९३ मो.९३२३८०७७०४
३. बी.नोवा अल्ट्रा फिल्टरेशन वॉटर प्युरिफायर	ठर्जा फ्यूचर १९०९/२, पहिला मजला, रामध्वज कमलेशियल कॉम्प्लेक्स, अरण्येश्वर कॉर्नर, रुपी को.ऑप.बँक लि. वर, पुणे-सातारा रोड, पुणे-४११ ०३७ फोन नं. ०२०/२४२३२४०४/०५/०७
४. रिहर्स ऑसमॉसीस वॉटर प्युरिफायर	साज वॉटर अॅण्ड सोलर अॅप्लायंसेस ए-१०७ व ११६, पहिला मजला, राज रॉयर्स, कोठला स्टॅड जवळ, अहमदनगर फोन नं.०२४१/२३२८०६५ मो.०९८९०८५५१४६
५. अल्ट्रा व्हायलेट डिस् इन्फेक्शन सिस्टिम	माईड फार्म नोवाटेक विश्व पुष्प, ९९२/९३/१४, राजेंद्र नगर, पुणे-४११ ०३० फोन नं.०२०/२४५३७६०१

६	सौर ऊर्जावर चालणारे इलेक्ट्रो क्लोरिनेटर	डि नोरा गोवा एमर्जी डेव्हलपमेंट एजन्सी, सालीगाव सेमीनारच्या विरुद्ध, वारडेज, गोवा-४०३ ५११ फोन नं.०८३२/३९८११००
७.	रिडर्स ऑसमॉसीस वॉटर प्युरिफायर	हाय टेक प्रा.लि. २२९,२३० टर्निंग पॉईंट, घोड दोंड रोड, सुरत (गुजरात) फोन नं.०२९१/२२३६४२६/२२३३०७६
(V) मॅग्नेन फिल्टर तंत्रज्ञानाच्या सहाय्याने पिण्याचे पाणी शुद्ध व निर्जंतुक करणे		
१.	मॅग्नेन फिल्टर तंत्रज्ञान	मॅग्नेन फिल्टर प्रा.लि. ७३/६, पार्वती, पठिला मजला, भक्ती मार्ग, लॉ कॉलेज रोड, पुणे-४११ ००४ फोन नं.०२०/२५४५३३४२/२५४५८०७२
२.	आयसोटॉम रिडर्स ऑसमॉसिस प्लॉट	ऑक्वा हायवॉल्यूम प्रा.लि. ३/संकरविवर, प्लॉट नं.६००, १६ पा मार्ग, वॉटिंग (प.), मुंबई-४०० ०५० फोन नं.२६००४३७५
(VI) गॅस क्लोरिनेटर		
१.	ऑटोमॅटीक वॅक्यूम गॅस फिल्टर	बाबूभाई नरोत्तमदास ऑण्ड कंपनी नरोत्तमदास निवास, नाना चौक, ३०८, जवाबी दादाजी रोड, मुंबई-४०० ००७ फोन नं.२६८५१३८६/६६९९७५३०/३१
२.	वॅक्यूम कंट्रोल गॅस क्लोरिनेटर	ऑक्वा सर्पिसेस १, विनायक सोसायटी, गोत्री रोड, चडोदरा-३९० ००७ फोन नं.०२६५/ २३३१८७६, मो.०९८२५०२८४५७
(VII) ऑक्सिडेशन		
१.	रेपिड कॅटलिक ऑक्सिडेशन	नाईन मायक्रोसिस्टिम २२, जुने रामगोपाल इंडस्ट्रियल इस्टेट, डॉ.आर. पी.रोड, जवाहर टॉकीज जवळ, मुलुंड (प.), मुंबई-४०० ०८० फोन नं.२५६४९६४१, मो.९८२०२१५९८३

५. पाणी शुद्धीकरण करण्यासाठी राज्यातील जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्था यांनी घरील परिच्छेद-१ मध्ये नमूद केलेल्या निकषानुसार खालील अटी व शर्ती यांच्या अधीन राहून राज्यसूचीतील द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांचा आवश्यकतेनुसार घापर करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे :-

अटी व शर्ती :-

- १) स्वायत्त संस्थांनी पाणी शुध्दीकरणासाठी वरील यादीतील द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान याचा वापर करताना त्यांची प्रत्यक्ष पाणी शुध्दीकरणासाठी उपयुक्तता, कार्यक्षमता त्यांच्या स्तरावर पडताळून पहिले घंथनकारक राहिल.
- २) पाणी शुध्दीकरणासाठी वरील नवीन द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान इत्यादीबाबत निविदा मागविताना वरील यादीतील उत्पादकांसह इतर उत्पादकांनाही निविदा भरता येतील.
- ३) द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञानाचा अनुसूचीमधील समावेश या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून एक वर्षाच्या कालावधीकरिता राहिल. तांत्रिक सल्लागार समितीची बैठक दर सहा महिन्यांनी बोलाविण्यात येईल व या अनुसूचीतील द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान इ. ना मुदतवाढ देण्याचे अथवा ती रद्द करण्याचे अधिकार शासनाला असतील.
- ४) वरील यादीतील द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांच्या व्यतिरिक्त नवीन विकसित द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान तांत्रिक सल्लागार समितीस ज्ञात झाल्यास त्याबाबत शासनाकडून वेळोवेळी निर्देश देण्यात येतील.
- ५) पाणी शुध्दीकरणासाठी वापरावयाच्या सर्व द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांच्या खरेदीसाठी कोणतेही शासकीय अनुदान अनुज्ञेय असणार नाही. यासाठी आवश्यक ती तरतूद संबंधित संस्थांनी देखभाल व दुरुस्ती निधीमधून अथवा स्वनिधीतून करावी.
- ६) उपरोक्त यादीतील द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांच्या उपयुक्ततेबाबत अथवा कार्यक्षमतेबाबत संबंधित महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण / ग्रामपंचायती / जिल्हा परिषद / नगरपालिका / महानगरपालिका व इतर संस्था यांच्याकडून तक्रार प्राप्त झाल्यास योग्य तपासणी करून सदर घटकाचे नाव यादीमधून कमी करण्याचे अधिकार तांत्रिक सल्लागार समितीस राहतील.
- ७) या यादीत वेळोवेळी द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान व इतर अनुषंगीक सेवा पुरविणा-या संस्थांचा अंतर्भाव करण्याचे व वर नमूद अटीशिवाय जादा अटी समाविष्ट करण्याचे अधिकार शासनास असतील.

सदर शासन निर्णयाचा सांकेतांक क्र. २००११२६१७४७३२००१ हा असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(राजेंद्र खात्रगडे)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

- १) मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
- २) मा.राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ३) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, यांचे स्थिय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ४) सह सचिव (पापु-१२), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ५) उप सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ६) संचालक, वैयक्तिक शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई
- ७) महासंचालक, (आरोग्य सेवा), आरोग्य महासंचालनालय, मुंबई
- ८) संचालक, अन्न व औषध प्रशासन, चांदे, मुंबई

DATE: 2022-11-09

[६५०-११-०२]-३

- ९) संचालक, नगरपालिका प्रशासन, वरळी, मुंबई
 १०) सदस्य सचिव (सांख्यिक), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सट्रेस टॉवर्स, नरिम्न पॉइंट, मुंबई
 ११) जिल्हाधिकारी (सर्व)
 १२) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
 १३) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिवह, (सर्व)
 १४) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास संस्था, पुणे
 १५) उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
 १६) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिवह, (सर्व)
 १७) अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण मंडळ, (सर्व)
 १८) मुख्याधिकारी, नगरपरिषद (सर्व)
 १९) संचालक, अखिल भारतीय स्थानिक स्वराज्य संस्था, अंधेरी, मुंबई
 २०) प्रमुख (चिपणन), महाराष्ट्र लघुउद्योग विकास महामंडळ, कृषानिधी, ९, बालचंद्र हिराचंद मार्ग, बेलोर्ड इस्टेट, मुंबई - ४०० ००१
 २१) पर्यावरण तज्ञ (सू.स. व प्र.व्य.क.) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, सिडको भवन, बेलापूर, नवीमुंबई
 २२) हेस वॉटर इंजिनियर्स, के-२७, फाइव स्टार इंडस्ट्रियल झोन, एम.आय.डी.सी. घुटीबोरी, नागपूर-४४१ १२१,
 २३) नेसर्स मेम्ब्रेन फिल्टर प्रा.लि. ७३/६, पार्वती, पहिला मजला, भक्ती मार्ग, लॉ कॉलेज रोड, पुणे-४११ ००४
 २४) अॅक्वा हांजिन प्रा.लि. १/ संकल्पिता, प्लॉट नं.६००, १६ वा रोड, बांद्रा (प.) मुंबई, ४०० २५२
 २५) टॅनविलन प्रा.लि., पहिला मजला, अरविंद झॉन इंडस्ट्रियल इस्टेट, गणपती पाडा, हिंदाळको जवळ, ताणे बेलापूर रोड, कळवा (प.), जि.ताणे-४०० ६०५
 २६) इंदुमती केमिकल्स, १/संकल्पिता, प्लॉट नं.६००, १६ वा मार्ग, बांद्रा (प.), मुंबई-४०० ०५०
 २७) सुभ्रत युकी सिस्टिम प्रा.लि., ड्री शैल्य, प्लॉट नं.१२, नरकेशरी सोसायटी, गणेश नगर, धाधरी, पुणे-४११ ०११
 २८) एनव्हिरोक्लिन फेचर, शॉप नं.१, शक्तीकृपा दिव्हिडग, सारस्वत बँकजवळ, जांबळी नाका, ताणे (प.)-४००६०३
 २९) उर्जा फ्यूचर, १९०५/२, पहिला मजला, रामध्वज फनलिशियल कॉम्प्लेक्स, अरण्येश्वर कॉर्नर, रुपी को.ऑप.बँक लि. घर, पुणे-सातारा रोड, पुणे-४११ ०३७
 ३०) साज वॉटर अॅण्ड सोलर अॅप्लायसेस, ए-१०७ व ११६, पहिला मजला, राज चॅचर्स, कोठला स्टँड जवळ, अहमदनगर
 ३१) माईड फर्न नोवाटेक, चिन्हा पुष्प, ९९२/९३/१४, राजेंद्र नगर, पुणे-४११ ०३०
 ३२) डि नोरा, गोवा एनर्जी डेव्हलपमेंट एजन्सी, साखीगाव सेमीनारच्या विल्ड, बारजेज, गोवा-४०३ ५११
 ३३) हाय टेक प्रा.लि., २२९, २३० टर्निंग पॉइंट, छोड बोड रोड, सुरत (गुजरात)
 ३४) बाबूभाई नरोत्तमदास अॅण्ड कंपनी, नरोत्तमदास मिथास, नाना चौक, ३०८, जवाजी दादाजी रोड, मुंबई-४०० ००७
 ३५) अॅक्वा सर्विसेस, ९, विनायक सोसायटी, गोत्री रोड, बंडोवरा-३९० ००७
 ३६) नाईन मायक्रोसिस्टिम, २२, जुने रामगोपाल इंडस्ट्रियल इस्टेट, डॉ.आर. पी.रोड, जवाहर टॉकीज जवळ, मुलंड (प.), मुंबई-४०० ०८०
 ३७) क्रिस्टल फार्मा प्रा.लि., घर प्लॉट नं.४७, कुलश्री सोसायटी नं.२ कर्वे नगर, पुणे-४११ ००२
 ३८) सुरेखा केमिकल्स, प्लॉट नं. ५४/१०, डी-१ ब्लॉक, एम.आय.डी.सी., पुणे
 ३९) हिंद फार्मा, इंदोरा हाऊसींग कॉम्प्लेक्स, मार्डन्स रेल्क्यू स्टेशन, इल्यू.सी.एल. कॉर्टर नं. बी-२, कल्याण नगर, नागपूर-४०० ०२६
 ३९) निवडनस्ती, कार्बासन पापु-१२

पुणे जिल्ह्यातील गावांना शुध्द पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करण्यासाठी अल्पकालीन व दीर्घकालीन उपाययोजना सुचविण्यासाठी जिल्हास्तरीय समिती व राज्यस्तरीय समिती गठीत करण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : विसप्र-२००९/प्र.क्र.१३७/पापु १२
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक : ११ मे, २०१०

प्रस्तावना :-

सन २००९ च्या हिवाळी अधिवेशनामध्ये विधानसभेमध्ये पुणे जिल्हा परिषदेच्या आरोग्य विभागामार्फत केलेल्या सर्वेक्षणामध्ये जिल्ह्यातील ३०० गावांतील पाणी दुषित असल्याबाबत उपस्थित करण्यात आलेल्या तारांकीत प्रश्न क्रमांक २७१० वरील आश्वासनाच्या पूर्ततेसंदर्भात मा. विधानसभा अध्यक्ष यांचे अध्यक्षतेखाली मा. मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, व मा. राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, तसेच आमंत्रित स्थानिक आमदार यांचे उपस्थितीत दिनांक २४ फेब्रुवारी, २०१० रोजी बैठक घेण्यात आली. प्रक्रिया न केलेले पाणी मूळ नदीत सोडल्याने आजूबाजूच्या परिसरातील गावांना अशुध्द पाण्याचा पुरवठा होतो. हा प्रश्न केवळ पुणे जिल्ह्यापुरता मर्यादित नसून हे पाणी सोलापूर जिल्ह्यातील उजनी शहराला जाऊन मिळते. त्यामुळे सोलापूर जिल्ह्यात सुध्दा अशुध्द पाण्याचा पुरवठा केला जातो. यासाठी अल्पकालीन उपाययोजना व दीर्घकालीन उपाययोजना करणे आवश्यक आहे. दीर्घकालीन उपाययोजना होण्यासाठी काही वर्षांचा अवधी लागणार असल्याने प्रथमतः पुणे जिल्ह्यातील गावांना शुध्द पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करण्यासाठी अल्पकालीन उपाययोजना हाती घेणे आवश्यक आहे. या अल्पकालीन व दीर्घकालीन उपाययोजना सुचविण्यासाठी जिल्हास्तरीय समिती आणि राज्यस्तरीय समिती स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

पुणे जिल्ह्यातील गावांना शुध्द पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करण्यासाठी अल्पकालीन व दीर्घकालीन उपाययोजना सुचविण्यासाठी जिल्हास्तरीय समिती आणि राज्यस्तरीय समिती स्थापन करण्याचा निर्णय घेण्यात आलेला असून त्यानुसार जिल्हास्तरावर नियंत्रण करण्यासाठी जिल्हास्तरीय समिती आणि राज्यस्तरावर नियंत्रण करण्यासाठी राज्यस्तरीय समिती गठीत करण्यात येत आहेत.

अ. जिल्हास्तरीय समितीची रचना खालीलप्रमाणे राहिल :-

१) विभागीय आयुक्त, पुणे	--	अध्यक्ष
२) आयुक्त, महानगरपालिका (पुणे)	--	सदस्य
३) आयुक्त, महानगरपालिका (पिंपरी-चिंचवड)	--	सदस्य
४) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, पुणे	--	सदस्य
५) विभागीय अधिकारी, राज्य प्रदुषण नियंत्रण मंडळ	--	सदस्य
६) विभागीय अधिकारी, औद्योगिक विकास महामंडळ	--	सदस्य
६) कार्यकारी अभियंता, पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद, पुणे	--	सदस्य

७) मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, पुणे	--	सदस्य
८) मुख्य अधिकारी, नगर परिषद (वारामती, लोणावळा, सासवड, जंजूरी, इंधापूर, शिरूर, आळंदी, तळेगांव दाभाडे, जुन्नर, दौंड, भोर)	--	सदस्य
९) जिल्हाधिकारी, पुणे	--	सदस्य सचिव

या जिल्हास्तरीय समितीच्या बैठकीस स्थानिक आमदारांना आमंत्रित करण्यात यावे.

ब. जिल्हास्तरीय समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे राहिल :-

- १) समितीने प्रदूषित नद्यांच्या संपूर्ण स्ट्रेचचा अभ्यास करावा व प्रदुषणामुळे ज्या गावांचा उद्भव प्रभावित झालेला आहे अशी गावे शोधून या प्रदुषणाची कारणे शोधायचीत.
- २) पाण्याचे स्वोत फ्लोव्होमॅटरचा यंत्रणेमार्फत उदा. राज्य औद्योगिक विकास महामंडळ, खाजगी कंपनी किंवा कारखान्यांमुळे प्रदूषित झालेले आहेत, याबाबतचा अभ्यास करावा.
- ३) ज्या गावांचे/ योजनेचे उद्भव दुषित पाण्यामुळे प्रदुषित झालेले आहेत, त्या गावांसाठी कमीत कमी खर्चाच्या उपाय योजनेची शिफारस करावी.
- ४) ज्या नगरपालिका/ महानगरपालिका क्षेत्रातील सांडपाण्यामुळे नद्यांचे माशी दुषित होत असेल त्या नगरपालिका/ महानगरपालिकेने सांडपाणी प्रक्रियेचे प्रस्ताव तयार करावेत.त्या अंतर्गत अल्पकालीन व दीर्घकालीन उपाययोजना सुचवाव्यात.
- ५) जिल्हा परिषदेमार्फत एखाद्या गावात Reverse Osmosis यंत्रणा प्रायोगिक तत्वावर बसवून अभ्यास करावा.

वरील सर्व बाबींची पूर्तता करून जिल्हास्तरीय समितीने त्याबाबतचा अहवाल एक महिन्याच्या आत राज्यस्तरीय समितीस सादर करावा.

२. जिल्हास्तरीय समितीने सादर केलेल्या अहवालाचा अभ्यास करून त्याबाबत करावयाच्या दिर्घकालीन उपाययोजनांचा आराखडा करण्यासाठी राज्यस्तरीय समिती स्थापन करण्यात येत आहे.

अ. राज्यस्तरीय समितीची रचना खालीलप्रमाणे राहिल :-

१) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग	--	अध्यक्ष
२) प्रधान सचिव, आरोग्य विभाग	--	सदस्य
३) सचिव (२), नगर विकास विभाग	--	सदस्य
४) सचिव, पर्यावरण विभाग	--	सदस्य
५) सचिव, ग्राम विकास विभाग	--	सदस्य
६) विकास आयुक्त, उद्योग संचालनालय	--	सदस्य
७) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, राज्य औद्योगिक विकास महामंडळ	--	सदस्य
८) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई	--	सदस्य
९) उप सचिव (गुणवत्ता), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग	--	सदस्य सचिव

ब. सदरहू राज्यस्तरीय समितीच्या बैठकांसाठी जिल्हास्तरीय समितीचे अध्यक्ष व सदस्य यांना आवश्यकतेनुसार निमंत्रित करण्यात येईल.

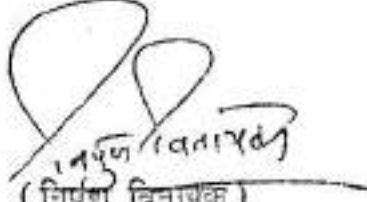
क. राज्यस्तरीय समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे राहिल :-

राज्यस्तरीय समितीने जिल्हास्तरीय समितीने पिकांकरस केलक्या अहवालान्ना आद्ववा घेवून योग्य उपाययोजना सुचवून दुधित पाण्याचा प्रश्न कायमस्वरुपी सोडोवण्यासाठी कृती आराखडा तयार करावा.

३. कृती आराखडा तयार करताना राज्यस्तरीय समितीस या क्षेत्रातील तज्ञांच्या सेवा उपलब्ध करून घेता येतील.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २०१००५१११९०८५०००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(निपुण विनायक)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

- १) मा.विधानसभा अध्यक्ष, यांचे खाजगी सचिव
- २) मा.मंत्री, जलसंपदा यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ३) मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- ४) मा.राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- ५) मा.वित्तीय सचिव, विधानसभा सदस्य
- ६) मा.अशोक पवार, विधानसभा सदस्य
- ७) अध्यक्ष, जिल्हा परिषद, पुणे
- ८) प्रधान सचिव, विधानमंडळ सचिवालय, विधान भवन, मुंबई
- ९) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १०)प्रधान सचिव, आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ११) सचिव (२), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १२) सचिव, पर्यावरण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १३)सचिव, ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १४)विकास आयुक्त, उद्योग संघलानालय
- १५)विभागीय आयुक्त, पुणे
- १६)आयुक्त, महानगरपालिका, पुणे
- १७)उपयुक्त, महानगरपालिका, पिंपरी-चिंचवड
- १८)जिल्हाधिकारी, पुणे
- १९)मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, पुणे
- २०)मुख्य कार्यकारी अधिकारी, राज्य औद्योगिक विकास महामंडळ
- २१)विभागीय अधिकारी, राज्य पदूषण नियंत्रण मंडळ
- २२)विभागीय अधिकारी, औद्योगिक विकास महामंडळ
- २३)कार्यकारी अभियंता, पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद, पुणे
- २४)मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, पुणे
- २५)सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर, नरिभन पॉईंट, मुंबई
- २६)मुख्याधिकारी,नगरपरिषद (बारामती, झोणावडा, सासवड, जेजूरी, इंदोपूर, शिरूर, आळंदी, तळेगाव बाभाडे, जूनर, दौंड, भोर)
- २७)उप सचिव (गुणवत्ता), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २८)निवड नस्ती (पापु-१२)

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,

शासन निर्णय क्र.डब्ल्यूक्यूएम-२०१०/प्र.क्र.९४/पापु-१२

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२, दिनांक :- ८.६.२०१०

प्रस्तावना :- ग्रामीण भागांमध्ये शुध्द पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करण्यासाठी पाण्याच्या गुणवत्तेचे सनियंत्रण करणे गरजेचे आहे. पिण्याच्या पाण्याची गुणवत्ता राखण्यासाठी त्यांचे सर्वेक्षण व सनियंत्रण करण करायचे याबाबत शासनाकडून स्थानिक स्वराज्य संस्थांना वेळोवेळी सुचना देण्यात येत असतात, तथापि अंमलबजावणी यंत्रणाकडून बरेचदा त्यांचे काटेकोरपणे पालन होत नसल्याचे दिसून येते.

पाणी गुणवत्ता सनियंत्रणातील त्रुटी दूर करण्यासाठी राज्यस्तरावर पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, सार्वजनिक आरोग्य विभाग व ग्राम विकास विभाग यांनी एकत्रित आढावा घेणे आवश्यक असल्याने ह्या तीनही विभागांचा समावेश असलेली राज्यस्तरीय समिती स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

पाणी गुणवत्ता सनियंत्रणासाठी राज्यस्तरावर समिती स्थापन करण्याचा शासन निर्णय घेण्यात आलेला आहे.ह्या समितीची रचना पुढीलप्रमाणे राहिल.

- १) उप सचिव (पाणी गुणवत्ता), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग- निमंत्रक
- २) उप सचिव, ग्राम विकास विभाग - सदस्य
- १) उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे - सदस्य

प्रत्येक जिल्हा परिषदेकडून पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची वर्षातून दोन वेळा रासायनिक तर वर्षातून चार वेळा अणुजैविक तपासणी होणे आवश्यक आहे. त्या अनुषंगाने प्रत्येक प्राथमिक आरोग्य केंद्राकडून त्यांच्या अंतर्गत असणा-या सर्व पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचा तपासणी आराखडा केला जातो. जिल्हापातळीवर पिण्याच्या पाण्याच्या सर्व स्रोतांचे रासायनिक व अणुजैविक तपासणी असे आराम्वडे सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट १ व परिशिष्ट २ मध्ये एकत्रित करून सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी शासनास दरवर्षी ३० एप्रिल पर्यंत पाठवावेत. या आराखड्याच्या आधारावर दरमहा या शासननिर्णयान्वये स्थापन केलेली समिती परिशिष्ट २ व परिशिष्ट ३ मधील पिण्याच्या पाण्याच्या

C:\Documents and Settings\spanco\Desktop\W.q\water quality 1.doc

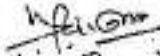
स्रोतांच्या रासायनिक व अणुजैविक तपासणीबद्दल आढावा घेईल, त्याचप्रमाणे रासायनिक दूषित असलेल्या स्रोतांच्या गावात हाती घेतलेल्या उपाययोजनांबाबत कृती अहवाल (Action Taken Report) ही जिल्हा परिषद परिशिष्ट ४ मध्ये शासनास पाठवेल आणि सदर माहितीबाबतही आढावा घेण्यात येईल.

सदरहू राज्यस्तरीय समितीची बैठक दर महिन्याला आयोजित केली जाऊन पाणी गुणवत्तेबाबत आवश्यक कार्यवाही केली जाईल.

सदर शासन निर्णय ग्राम विकास विभाग व सार्वजनिक आरोग्य विभाग यांच्या सहमतीने निर्गमित केला आहे.

सदर शासन निर्णयाचा सांकेतांक २०१००६०८१८२९३१००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(ड.र.चंद्रिकापुरे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.मंत्री, ग्राम विकास विभाग, यांचे खाजगी सचिव
२. मा.मंत्री, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, यांचे खाजगी सचिव
३. मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, यांचे खाजगी सचिव
४. मा.प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे स्वीय सहायक
५. मा.प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य यांचे स्वीय सहायक
६. मा.सचिव, ग्राम विकास यांचे स्वीय सहायक
७. उप सचिव, ग्राम विकास विभाग
८. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, सर्व
९. उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
१०. निवडनस्ती (पापु-१२)

C:\Documents and Settings\spanco\Desktop\W.q\water quality 1.doc

NATIONAL RURAL DRINKING WATER Quality MONITORING & SURVEILLANCE PROGRAM
A1- Annual Action Plan for Bacteriological testing for Rural Area

Sr No	District Name	No of Blocks	No of Gram Panchayats	No of habitations	No of Sources in habitations	No of Sources to be tested												
						Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19

Additional District Health Officer and
 Nodal Officer District Surveillance Team
 Water Quality Monitoring & Surveillance Program
 Zilla Parishad

Format I
A2 Annual Action Plan for Chemical testing for Rural Area

Sr No	District Name	No of Blocks	No of Gram Panchayats	No of Habitations affected as on 01.04.2010				No of Sources in affected habitations	No of Sources to be tested													
				F	Fe	No3	TDS		Cl	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Cet	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Total
1	2	3	4					5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19

Additional District Health Officer and
Nodal Officer District Surveillance Team
Water Quality Monitoring & Surveillance Program
Zilla Parishad

FORMAT II
NATIONAL RURAL DRINKING WATER MONITORING & SURVEILLANCE PROGRAM
BACTERIOLOGICAL CONTAMINATION REPORT FOR THE MONTH OF

Sr. No.	District Name	No. of Blocks	No. of Gram Panchayats	No. of Habitations	No. of Sources	Last Months Report				Referring of Habitations which found were Contaminated last month				Report of Current Month					No of Red card converted to Green Card	No of Yellow card converted to Green Card	No of Green Card issued	No of Yellow Card issued	No of Red Card issued				
						No. of Sources to be tested as per Annual action plan	Sources Found Contaminated	Sources Found Noncontaminated	No of Sources out of column 5 which were retested	Found Contaminated	Found Noncontaminated	No of Sources tested	Found Contaminated	Found Noncontaminated	No of Sources tested as per Annual Action Plan	No of Sources tested	Found Contaminated	Found Noncontaminated						No of Red Card issued	No of Yellow Card issued	No of Red Card issued	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	10	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20						

Additional District Health Officer and
 Nodal Officer District Surveillance Team
 Water Quality Monitoring & Surveillance Program
 Zila Paritosh

FORMAT IV
ABS. FACT
NATIONAL RURAL DRINKING WATER MONITORING & SURVEILLANCE PROGRAM
ACTION TAKEN REPORT FOR CHEMICAL CONTAMINATED SOURCE FOR THE MONTH OF

Sl. No.	District	No. of Blocks	No. of gram Panchayats	No. of Chemically affected habitations as on 01.04.2010	No. of habitations where at least one safe source is available for drinking water	No. of habitations where no safe source is available for drinking water	No. of affected habitations where schemes planned in AP (0-11 & 11-12)	Present Status				No. of habitations in which EC carried out	No. of habitations which affected sources banned for Drinking & Cooking purpose		
								Not Started	Ongoing	Completed	No. of habitations where allocation of schemes not planned				
				F	Fe	NcS	CI	Total							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		

Chief Executive Officer
Zilla Parishad

राज्यातील सर्व गावे/ वाड्या-वस्त्यां मधील पिण्याचे पाण्याचे स्रोतांचे संख्यात्मक सर्वेक्षण करणे व त्याची संकेतस्थळावर नोंद करण्याची कार्यवाही

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूक्यूएम २०१० / प्र.क्र. १४९/पापु.१२
मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२, दि. ३० ऑक्टोबर २०१०

प्रस्तावना

राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम व पाणी गुणवत्ता नियंत्रण कार्यक्रम संपुर्ण राज्यात राबविण्यात येत असून त्याद्वारे सर्व वाड्या वस्त्यांना सुरक्षित उद्भवांद्वारे पिण्याचे पाणी उपलब्ध करून देणे, गावांत अस्तित्वात असलेल्या साधन सामुग्रीची कायमस्वरूपी नोंद ठेवणे, उद्भवाजवळ स्वच्छतेची परिस्थितीची पहाणी करून नोंद घेणे व सुधारणा करणे, उद्भवाची नियमितपणे पाणी गुणवत्ता चाचणी करणे त्याच्या नोंदी ठेवणे तसेच दुषित आढळलेल्या स्रोतांची दुरुस्ती करून पाणी गुणवत्ता सुधारणे अशा प्रकारचे लोकाभिमूख कार्यक्रम शासनामार्फत राबविण्यात येत आहेत. केन्द्र शासनाने राज्यातील गावे / वाड्या / वस्त्या मध्ये अस्तित्वात असलेल्या पिण्याच्या पाण्याच्या उद्भवाची संपुर्ण माहिती संकेतस्थळावर नोंद करण्याबाबत सुचित केले आहे. ही माहिती एकत्रीतरीत्या उपलब्ध व्हावी या करीता समयबध्दरीत्या मोहीम राबविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय

२. राज्यातील गावे / वाड्या / वस्त्या मध्ये अस्तित्वात असलेल्या पिण्याच्या पाण्याच्या उद्भवाची संपुर्ण माहिती एकत्रीतरीत्या उपलब्ध व्हावी व संकेतस्थळावर नोंद करण्यासाठी प्रपत्र अ पत्रे दर्शविलेल्या कृती आराखडयानुसार राज्यातील सर्व गावे/ वाड्यां-वस्त्यां मधील पिण्याचे पाण्याचे स्रोताचे संख्यात्मक सर्वेक्षण करणे यासाठी कालबध्दरीत्या मोहीम राबविण्याचा शासन मान्यता देत आहे.

३. हा कार्यक्रम अत्यंत नियोजनबध्दरीत्या राबवावयाचा असून प्राप्त होणारी सर्व माहिती यामुळे कायमस्वरूपी व सर्व नागरिकांना सदैव उपलब्ध असणार आहे. त्यामुळे माहिती संकलन १००% अधूक पध्दतीने होणे गरजेचे आहे. याकरीता खालीलप्रमाणे कार्यक्रम आखण्यात येत आहे.

अ.क्र.	कृती कार्यक्रम	जबाबदार विभाग	जबाबदार अधिकारी
१	राज्यातील सर्व गावे / वाड्यांमधील पिण्याचे पाण्याचे स्रोताचे संख्यात्मक सर्वेक्षण करणे	ग्रामपंचायत विभाग	उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रामपंचायत), जिल्हा परिषद
२	सर्वेक्षणातील माहितीचे संकलन करणे व केन्द्र शासनाचे संकेत स्थळी त्याची नोंद करणे	पाणी पुरवठा विभाग	कार्यकारी अभियंता ग्रामीण पाणी पुरवठा, जिल्हा परिषद

स्त्रोत

४. या कार्यक्रमांतर्गत प्रत्यक्ष स्त्रोत जवळ जावून स्त्रोतांची माहिती संकलन करावयाची आहे. स्त्रोत म्हणजे विंधन विहीर, सार्वजनिक विहीर, नळ पाणी पुरवठा योजना, प्रादेशिक नळ पाणी पुरवठा योजना, लघु नळ पाणी पुरवठा योजना, दुहेरी पंप, इत्यादी सार्वजनिक स्त्रोत. गांवातील खाजगी मालकीच्या स्त्रोतांचा माहिती संकलनात समावेश करू नये, मात्र टंचाई अंतर्गत अधिग्रहण करण्यात येत असलेल्या खाजगी विहीर, तातपुरत्या पुरवठा नळ योजना करिता उपयोगात येत असलेल्या खाजगी विहीर इ. स्त्रोतांचा माहितीत खाजगी स्त्रोतांतर्गत समावेश करावा. काही खाजगी संस्था (उदा. खाजगी शाळा, कॉलेज, खाजगी संस्था) इत्यादी मधील वापरात असलेल्या स्त्रोतांचा Public Source म्हणून समावेश करावा.

स्त्रोतांची माहिती संकलन

५. प्रत्येक जिल्ह्यातील पंचायत समितीचे गटविकास अधिकारी यांनी ग्रामसेवकां मार्फत प्रपत्र मध्ये दर्शविलेल्या वेळापत्रकानुसार स्त्रोतांची माहिती संकलित करावी. स्त्रोतांची माहिती संकलित करताना त्या ग्रामपंचायतीमधील कुठलीही वाडी वस्ती व त्यामधील स्त्रोत बगळला जाणार नाही याची दक्षता घ्यावी. माहिती संकलनार्थ पुरविण्यात आलेल्या प्रपत्रामध्ये (प्रपत्र-ब) माहितीची नोंद करावी. ग्राममध्ये सालुका / पंचायत / गांव / वाडी / वस्ती व उद्भवाचा प्रकार नमुद करावा. उद्भवाचे स्थळा मध्ये उद्भवाचे नेमके स्थळ काय आहे हे नमुद करावे. त्या स्त्रोतास शिलेला सांकेतांक नमुद करावा. तसेच स्त्रोताजवळ द्यावयाचे सांकेतांक योग्यरित्या लीहीले माप्याकरीता व ते कायमस्वरुपी असण्याकरीता पुष्टभागी पिचळा रंग व त्यावरती काळी अक्षरे ऑइलपेंटच्या रंगामध्ये ३० cm आडवे व २० cm उभे असे मोजनापात असावे. (प्रपत्र-ड)

स्त्रोतास सांकेतांक देणे

६. गावातील सर्व उपलब्ध पाणी स्त्रोतांपैकी ज्या पाणी स्त्रोतांचा पिण्यासाठी जास्त जास्त लोक वापर करतात त्या स्त्रोतास सांकेतांक ०१ देण्यात यावा. त्या खालोखाल ज्या प्रमाणात स्त्रोतांचा वापर करतात त्यास सांकेतांक ०२ द्यावा अशा प्रकारे उतरत्या क्रमाने पाणी स्त्रोतांच्या वापरा नुसार सर्व पाणी स्त्रोतांस सांकेतांक देणे बंधनकारक आहे. सांकेतांक देण्याची पध्दत खालील प्रमाणे असेल.

उद्भवाचा प्रकार	द्यावयाचा सांकेतांक अक्षरात	द्यावयाचा सांकेतांक आकड्यात
१) हातपंप	हातपंप	०१ ते पुढे
२) सार्व. विहीर	सा. विहीर	०२ ते पुढे
३) खाजगी विहीर	खा. विहीर	०१ ते पुढे
४) नळ योजना स्त्रोत	न.पा.पु.यो.	०१ ते पुढे
५) लघु नळ योजना स्त्रोत	लघु न.पा.पु.यो.	०१ ते पुढे
६) प्रादे.नळ योजना स्त्रोत	प्रादे.न.पा.पु.यो.	०१ ते पुढे
७) दुहेरी पंप	दुहेरी पंप	०१ ते पुढे

माहितीचे प्रमाणीकरण

७. प्राप्त झालेल्या माहितीचे कनिष्ठ अभियंता ग्रामीण पाणी पुरवठा व विस्तार अधिकारी पंचायत यांनी १० दिवसात प्रमाणीकरण करावे.

८. सर्वेक्षणाची माहिती गटविकास अधिकारी यांनी संगणकावर टंकलिखित करून घेऊन इंग्रजीत MS Excel मध्ये व मराठीत ISM-DVB-TT Surekh Font त्याची Hard Copy व Soft Copy कार्यकारी अभियंता ग्रामीण पाणी पुरवठा जिल्हा परिषद यांना सादर करावी. (प्रपत्र-इ)

९. कार्यकारी अभियंता ग्रामीण पाणी पुरवठा जिल्हा परिषद हे पिण्याच्या पाण्याच्या स्त्रोतांची संपूर्ण माहिती संकेतस्थळावर नोंद करून घ्यावी.

१०. गटविकास अधिकारी व उपअभियंता पाणी पुरवठा विभाग हे तालुका स्तरावर व जिल्हास्तरावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी या कामाचे समन्वयन व सनिपत्रण करतील.

११. सांकेतांक ओईएलपेटच्या रंगामध्ये लिहिण्यासाठी व अन्य बाबींसाठी प्रती ग्रामपंचायत रु. ५०० एवढा निधी शासनाकडून ग्रामपंचायतीच्या संख्येनुसार जिल्हा स्तरावरील राष्ट्रीय पैयजल कार्यक्रमाच्या सपोर्ट फंडासाठी उघडलेल्या बचत खात्यामध्ये जमा केला जाईल. हा निधी जिल्हा स्तरावरून ग्राम पंचायतीस अदा करण्यात येईल. ग्राम पंचायतीने हा निधी ग्राम आरोग्य, पोषण, पाणीपुरवठा व स्वच्छता समितीच्या खात्यात जमा करून त्याचा विनियोग करावा. मुख्य कार्यकारी अधिकारी शासनास या निधीचे उपयोगिता प्रमाणपत्र (पपत्र क) सादर करतील.

सदर शासन निर्णय ग्रामविकास विभाग यांच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णयाचा संगणक सांकेतांक २०१०२०३०१८०१४७००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(मालिनी वि. शंकर)

प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

- १) मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे खाजगी सचिव
- २) मा.राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे खाजगी सचिव
- ३) उपर मुख्य सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग
- ५) सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ६) उपसचिव व संचालक (आर.एस.पी.एम.यू.) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- ८) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ९) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- १०) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- ११) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉइंट मुंबई.
- १२) मुख्य अभियंता राज्यस्तरीय भारत निर्माण कक्ष बेलगापुर नवी मुंबई.
- १३) अधीक्षक अभियंता विभागीय भारत निर्माण कक्ष.
- १४) उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
- १५) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १६) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १७) उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रा.प.), जिल्हा परिषद (सर्व).
- १८) गटविकास अधिकारी पंचायत समिती सर्व.
- १९) निवड नस्ती, का.क्र. पा.पु. १२.

(शासन निर्णय/प्र.क्र.१४९/पापु.१२ मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२, दि. ३० ऑक्टोबर २०१० चे सहपत्र)

कृती आराखडा व प्रपत्र अ

दिनांक	सहभागी घटक	स्थळ	विषय	मार्गदर्शक
३० ऑक्टोबर-४ नोव्हेंबर	मुख्य कार्यकारी अधिकारी	मंत्रालय / Video Conferencing	कार्यक्रमाबाबत सविस्तर कल्पना	मा.प्रधान सचिव व उपसचिव
८-१२ नोव्हेंबर	कार्यकारी अभियंता (ग्रापापु), उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी गटविकास अधिकारी उप अभियंता, ग्रापापु	जिल्हा परिषद	पिण्याच्या पाण्याचे स्रोत माहिती संकलन करणे, देखरेख, अहवाल एकत्रीकरण याबाबत सविस्तर कल्पना	मुख्य कार्यकारी अधिकारी
१५-२० नोव्हेंबर	विस्तार अधिकारी /ग्रामसेवक शाखा अभियंता / कनिष्ठ अभियंता	पंचायत समिती	पिण्याच्या पाण्याचे स्रोत माहिती संकलन करणे, देखरेख, अहवाल एकत्रीकरण याबाबत सविस्तर कल्पना	गटविकास अधिकारी उप अभियंता, ग्रापापु
२२ नोव्हेंबर-४ डिसेंबर	ग्रामसेवक	प्रत्यक्ष कृती कार्यक्रम	पिण्याच्या पाण्याचे स्रोत माहिती संकलन	विस्तार अधिकारी, शाखा अभियंता / कनिष्ठ अभियंता
६-१४ डिसेंबर	विस्तार अधिकारी, शाखा अभियंता / कनिष्ठ अभियंता	पंचायत समिती	अहवाल एकत्रीकरण व प्रमाणीकरण	गटविकास अधिकारी, उप अभियंता, ग्रापापु
१५-२० डिसेंबर	गटविकास अधिकारी		अहवाल एकत्रीकरण	कार्यकारी अभियंता (ग्रापापु)
२१-३१ डिसेंबर	कार्यकारी अभियंता (ग्रापापु)	जिल्हा परिषद	जिल्हा अहवाल एकत्रीकरण व केंद्रशासनाच्या संकेत स्थळावरती नोंद करणे. राज्य शासनास अहवाल सादर करणे.	मुख्य कार्यकारी अधिकारी

C:\Documents and Settings\New User\Desktop\Water Source Coding GR.doc1.doc

सं-२६५९ [८००-११-१०]-३

(शासन निर्णय /प्र.क्र.१४९/पापु.१२ मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२, दि. ३० ऑक्टोबर २०१० चे सहपत्र)

पतिशिष्ट क
उपयोगिता प्रमाणपत्र

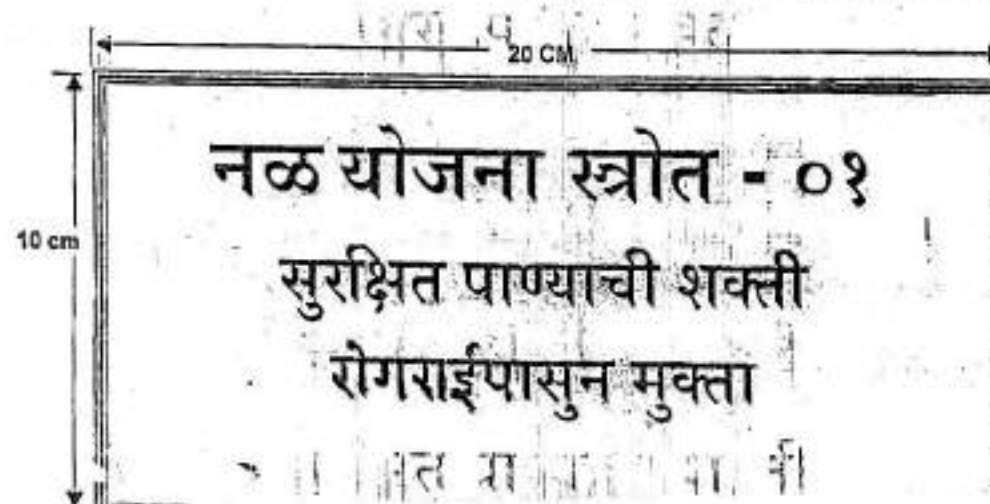
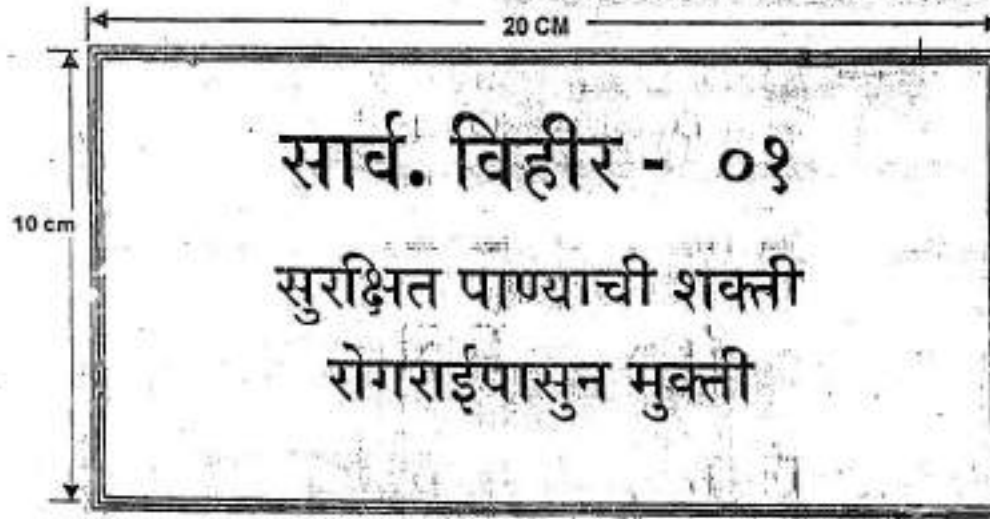
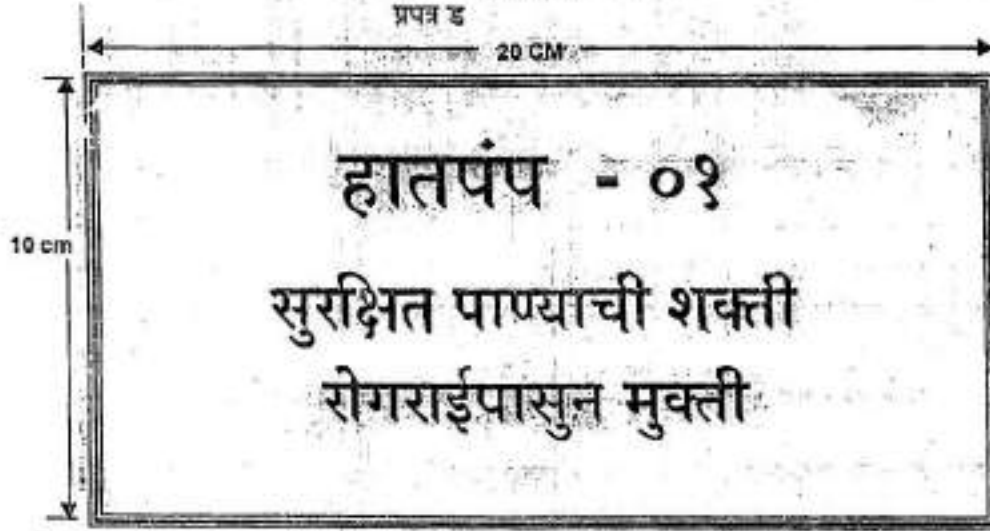
अ.क्र.	शासन आदेश क्रमांक व दिनांक	प्राप्त रक्कम (रुपये)	खर्च	शिल्लक (रुपये)	शेरा

प्रमाणित करण्यात येते की, रु.----- इतके अनुदान समासात दिलेल्या आदेश क्र.--- व दिनांक----- अन्वये प्राप्त झाले होते. या पैकी रु. ----- रक्कम स्रोताचे संख्यात्मक सर्वेक्षण करणे व साकेतांक ऑइलपेंटच्या रंगामध्ये लिहिण्यासाठी खर्च करण्यात आली आहे.

प्रमाणित करण्यात येते की, ज्या अटीवर शासनाकडून अनुदान मंजूर झाले आहे त्या अटीचे पालन करण्यात येऊन त्या कारणासाठी अनुदान प्राप्त झाले त्याच कारणासाठी खर्च करण्यात आल्याची माझी खात्री झालेली आहे.

मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
निल्हा परिषद, -----

MODEL FOR CODING

रासन निर्णय क्रमांक प्र.क्र ६४९/ पापु १९, भंडालख, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ३०/१०/२०१० चो सहप्र
संचालक ऑइलपेटच्या रंगामध्ये लिटिष्यासाठी ग्राम पंचायतीना पितरीत करावयाच निधी

अ.क्र	जिल्हा	ग्रामपंचायत संख्या:	प्रती ग्रामपंचायत रु. ५००/-
१	कोल्हापूर	१०२७	५१३५००
२	पुणे	१४०१	७००५००
३	सांगली	७०५	३५२५००
४	सातारा	१५०८	७५४०००
५	सोलापूर	१०१८	५१४०००
६	औरंगाबाद	८५५	४२७५००
७	बीड	१०२०	५१००००
८	हिंगाळी	५६५	२८२५००
९	जालना	७८५	३९२५००
१०	सातूर	७८६	३९३०००
११	नांदेड	१३१३	६५६५००
१२	उस्मानाबाद	६२३	३११५००
१३	परभणी	७०४	३५२०००
१४	अहमदनगर	१३११	६५५५००
१५	धुळे	५५१	२७५५००
१६	जळगाव	११५२	५७६०००
१७	नंदुरनार	५०१	२५०५००
१८	नाशिक	१३७१	६८६५००
१९	अकोला	५४१	२७१०००
२०	अमरावती	८४१	४२१०००
२१	सुलवाणा	८६६	४३३०००
२२	वाशिम	४९३	२४६५००
२३	यवतमाळ	१२०५	६०२५००
२४	भंडारा	५४१	२७०५००
२५	धंदपूर	८४६	४२३०००
२६	गडचिरोली	४६७	२३३५००
२७	गोंय	५५६	२७८०००
२८	नागपूर	७७७	३८८५००
२९	यवती	५१७	२५८५००
३०	रायगड	८१८	४०९०००
३१	रत्नागिरी	८४८	४२४०००
३२	सिंधुदुर्ग	४३०	२१५०००
३३	वाणे	१६८	४८४०००
एकूण		१७९१४	१३९६२०००

एम-३६४४-५३।

गजाल प्रत्येक ग्रामपंचायतीमधील कार्यरत असणा-या पाणी पुरवठा कर्मचाऱ्यांस "जलसुरक्षक" म्हणून संबोधण्याबाबत

भारत शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग
शासन निर्णय क्र.डब्ल्यूएम् २०१०/प्र.क्र.१८/पा.पु १२
संजालव-मुंबई ४०००३२
दिनांक = ३० मार्च, २०१३

- संदर्भ- १) केंद्र शासनाचे राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम मार्गदर्शक सुचना
२) शासन निर्णय क्र.ग्रापापु-२०१६/प्र.क्र.१२८०/पापु-०५, दि.२८/११/१९९६
३) शासन परिपत्रक क्र. डब्ल्यू.एम्.२००७/प्र.क्र. १२/पापु १२,
दि. ७ फेब्रुवारी २००८

प्रस्तावना:-

केंद्र शासनाच्या राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाची अंमलबजावणी सज्यात केली जात आहे. यान्वये ग्रामीण भागातील जनतेमध्ये पिण्याच्या पाण्याच्या गुणवत्तेबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता निरीक्षण व सर्वेक्षण कार्यक्रम (National Rural Drinking Water Quality Monitoring & Surveillance Programme) सज्यात राबविण्यात येत आहे. ग्रामीण जनतेमध्ये पाणी गुणवत्तेबाबत तसेच अशुद्ध पाणी पिण्यामुळे आरोग्यावर होणा-या दुष्परिणामाबाबत जनजागृती निर्माण करणे, ग्रामपंचायतींनी पाणी नमुना तपासणी करणे, फिल्टर टेस्ट किट्सच्या सहाय्याने स्वबळावर पिण्याच्या पाण्याची तपासणी करणे व त्यासाठी त्यांची टेस्ट किट्स स्वतः खरेदी करण्याबाबत क्षमता वाढविणे, ग्रामपंचायतींना त्यांचे संबंधित पिण्याच्या पाण्याच्या सर्व तद्भव्यांची पाणी गुणवत्ता देखरेख व निरीक्षण करणे याची जबाबदारी घेण्यास लोक सहभागालातून उत्पन्न करणे ही याची प्रमुख उद्दिष्टे आहेत.

१. गावातील संपात शुध्द,सुरक्षित व पुरेसा पाणी पुरवठा करणे हे ग्राम पंचायतीचे आद्य कर्तव्य आहे. शासन निर्णय क्र.ग्रापापु-२०१६/प्र.क्र. १२८०/पापु-०५, दि.२८/११/१९९६ अन्वये राज्यातील सर्व ग्राम पंचायतींमध्ये यासाठी कर्मचारी कार्यरत आहेत. सदरच्या शासन निर्णयान्वये सदर कर्मचाऱ्याला "ग्राम पाणी पुरवठा कर्मचारी" असे संबोधले जाते व ग्राम पंचायत निधी मधून यास मानधन / वेतन दिले जाते. ग्राम पाणी पुरवठा कर्मचाऱ्यांच्या सर्वसाधारण कर्तव्ये व जबाबदा-या उपरोक्त शासन निर्णयात नमूद केलेल्या आहेत.

३. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनेनुसार प्रत्येक ग्रामपंचायतीमध्ये पाणी गुणवत्तेबाबतच्या तपासणी अंमलबजावणीसाठी "जल सुरक्षक" म्हणून पाणी पुरवठा कर्मचारी यांना काही विशिष्ट कामांसाठी दोस्तान्हातपर मानधन म्हणून विविध कामांचा मोबदला देण्याची बाब शासनाच्या विषयाधीन होती.

नोटा/पत्र २५८५ (८००-३-२०१३)१

E:\Year - 2011\pfaunrksk\Uatunrksk\recified\Paal.doc

शासन निर्णय :-

४. राज्यातील प्रत्येक ग्रामपंचायतीमध्ये असणाऱ्या पाणी पुरवठा कर्मचाऱ्यांस बाबुडे "जल सुरक्षक" म्हणून संबोधण्यात यावे. "जल सुरक्षक" यांनी त्यांच्या नियमित कामांबरोबर या शासन निर्णयाप्रमाणे दिविल केलेल्या जबाबदाऱ्या पार पाडावयाचे असून त्यासाठी त्यास ग्रामपंचायतीकडून देण्यात येणाऱ्या मानधना व्यतिरिक्त प्रोत्साहनपर मानधन देण्यास शासन मान्यता देत आहे.

५. जलसुरक्षक संशोधनाचा काम पाणी पुरवठा कर्मचारी याची शैक्षणिक अर्हता किमान ७ वी पास असावी. पूर्वी ग्रामपंचायतीने नेमलेला ग्राम पाणी पुरवठा कर्मचारी वर नमूद केलेल्या शैक्षणिक अर्हतेस पात्र नसेल व ज्या ग्रामपंचायतीमध्ये पाणी पुरवठा कर्मचारी नेमला नसेल त्या ठिकाणी सधस्थितीत कार्यरत असणाऱ्या इयत्ता सातवी पास ग्रामपंचायत कर्मचाऱ्याची जलसुरक्षक म्हणून नियुक्ती करावी. ज्या ग्रामपंचायतीमध्ये घरील बोन्हीपैकी कर्मचारी उपलब्ध नसल्यास ग्राम पाणी पुरवठा आरोग्य व स्वच्छता समिती गावातील सुशिक्षित व होतकरू (किमान ७ वी पास) तरुणाची ग्रामपंचायतीला शिफारस करेल व ग्रामपंचायत त्यास फक्त या शासन निर्णयात नमूद केलेल्या प्रपत्र - क प्रमाणे मानधन अदा करील. तसेच एकापेक्षा जास्त ग्रामपाणी पुरवठा कर्मचारी असतील तेथे सातवी पास व अधिक कार्यक्षम कर्मचाऱ्यास "जल सुरक्षक" असे संबोधण्यात यावे. घरील सर्व प्रक्रिया ३० एप्रिल, २०११ अखेर पर्यंत पूर्ण करण्यात यावी.

६. जलसुरक्षकांच्या कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या :

संदर्भीय शासन निर्णय क्र.२ मध्ये नमूद केलेल्या नियमित कामांबरोबर तसेच ग्रामपंचायतीने ठरवून दिलेल्या कामाव्यतिरिक्त जलसुरक्षकांच्या कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या खालीलप्रमाणे राहतील.

- १) मार्गदर्शक सुचनेनुसार फ्लूट टेस्ट किट्स च्या सहाय्याने पाण्याचे परिक्षण करणे, निष्कर्ष नोंदवहीत नोंदवून प्राप्त झालेले निष्कर्ष ग्रामपंचायतीमधील ग्रामसेवक, सरपंच व आरोग्य कर्मचारी यांना त्वरीत निदर्शनास आणून देणे.
- २) दैनिक तपासणीसाठी प्रत्येक स्वोताचा पाणी नमुना वर्षातून किमान चार वेळा तालुका-ग्रामीण रुग्णालय प्रयोगशाळेत घेऊन जाणे. रासायनिक तपासणीसाठी प्रत्येक स्वोताचा पाणी नमुना वर्षातून एक वेळा व ग्रामपंचायत ज्या-ज्या वेळी टी.सी.एल. पावडर खरेदी करेल त्या वेळी त्याचा नमुना कार्यक्षेत्रातील प्राथमिक आरोग्य केंद्रामार्फत जिल्हा आरोग्य प्रयोगशाळेकडे तपासणीसाठी देणे. तपासणीनंतर प्राप्त झालेले निष्कर्ष नोंदवहीत नोंदवून ग्रामसेवक, सरपंच व आरोग्य कर्मचारी (MPW) यांना त्वरीत निदर्शनास आणून देणे.
- ३) दररोज ओ.टी. टेस्ट (गावात वेगवेगळ्या ठिकाणी) घेऊन त्याची नोंद ठेवणे
- ४) टी.सी.एल.पावडर या साठा व्यवस्थित ठेवणे, दैनंदिन चापर करणे व त्याची नोंद ठेवणे.
- ५) गावातील पिण्याच्या पाण्याच्या स्वोतांच्या मर्हिनीची अचकाचत नोंद ठेवणे.
- ६) ग्रामपंचायतीच्या वेबसाईटवरील, त्यांनी दिलेल्या सुचनेनुसार काम करणे.

३५ ३५१५ - १५

(शासन निर्णय क्रमांक -सकसुवसुपुपा २०१०/प्र.१८/पा.नु.१२ सत्रालय मुंबई-३२,
दिनांक ३० मार्च, २०११ चे सहपत्र)

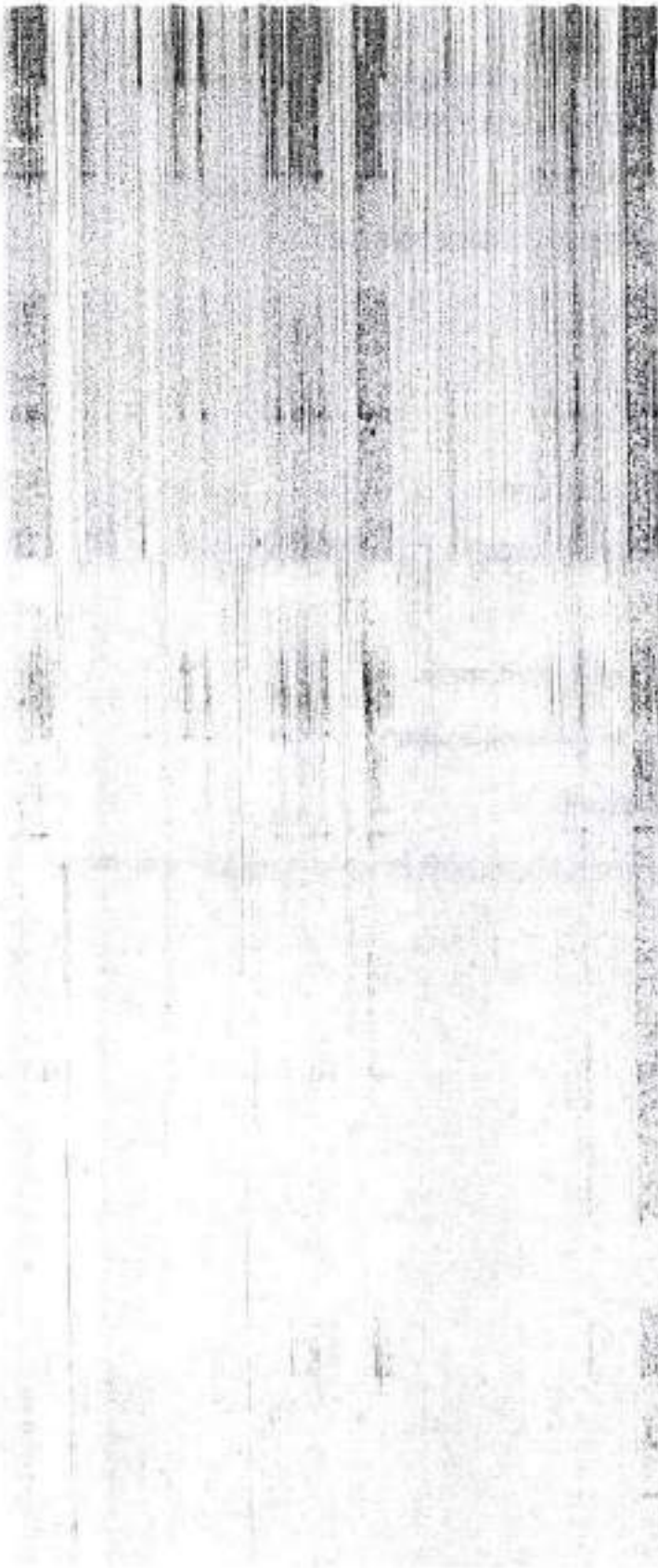
प्रपत्र अ

विषय: अलसुरक्षाकाचे प्रशिक्षण विषय सुची

१. शुध्द व सुरक्षित पाण्याचे महत्व
२. पाणी अशुध्द होण्याची कारणे
३. दुषित पाण्यामुळे होणारे आजार, दुष्परिणाम
४. पाणी दुषित होऊ नये म्हणुन घ्यावयाची काळजी
५. पाणी शुध्दीकरण पध्दती
६. टी.सी.एल. पावडर नमुना / साठवण / नोंदी, पध्दती
७. फिल्ट्र टेस्ट किट्स, ओटी टेस्ट परिक्षण पध्दती व महत्व
८. स्वच्छता सर्वेक्षण महत्व व कार्यप्रणाली
९. पाणी परिक्षण, टी.सी. एल. घापर व परिक्षण, ओटी टेस्ट इ. बाबत नोंदी घेण्याची पध्दत व महत्व
१०. प्रतिबंधात्मक उपाय

पृथ २५८५ (६००-३-२०११) ३

E:\Year - 2011\jalumkshak\alaurakshak rectified Final.doc

Faint, illegible text visible on the right side of the page, appearing as a vertical column of characters.

शासन निर्णय क्र. उख्युक्पूएम-२०१०/प्र.क्र.१८/पापु-१२, दिनांक ३० मार्च, २०११ चे सहमत

प्रपत्र क्र-१ - गाम पंचायत संततवरील पाणी गुणवत्ता तपासणी निकर्ष अहवाल (गाम पंचायतीने पं.त. रुदर करणे ताकी)

वर्ष -

तालुका

महिना	ग्रा.चं. गाव		जोडी टेस्ट			अधिक फिल्टर टेस्ट करिस्			फिल्टर टेस्ट फिटस् पालकनीक					
	एकुण तपासलेले नमुने	योग्य	अयोग्य	एकुण तपासलेले नमुने	योग्य	अयोग्य	एकुण तपासलेले नमुने	योग्य	अयोग्य	योग्य	अयोग्य	योग्य	अयोग्य	अयोग्य
जानेवारी														
फेब्रुवारी														
मार्च														
एप्रिल														
मे														
जून														
जुलै														
ऑगस्ट														
सप्टेंबर														
ऑक्टोबर														
नोव्हेंबर														
डिसेंबर														

शासनाकडून ग्रामपंचायतीच्या संख्येनुसार व खोतसंख्येनुसार मानधन जिल्हा स्तरावरील राष्ट्रीय पेयजल कार्यक्रमाच्या सपोर्ट फंडासाठी उधळलेल्या घटक ख्यात्यामध्ये जमा केला जाईल. हा निधि जिल्हा स्तरावरील ग्राम पंचायतीस अदा करण्यात येईल. ग्राम पंचायतीने हा निधि ग्राम आरोग्य, पोषण, पाणीपुरवठा व स्वच्छता समितीच्या ख्यात्यात जमा करून जलसुरक्षकांना मानधन नियमित अदा करावे. मुख्य कार्यकारी अधिकारी शासनास या निधिचे उपयोगिता प्रमाणपत्र सादर करतील. (परिशिष्ट -४)

सदर शासन निर्णय ग्रामविकास विभाग, आरोग्य विभाग, यांच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णयाचा संख्यांक साकेतांक २०११०३३०१५२१३८००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नाथाने.

ब्रह्मसंबासरे

(श्वे. सं. बासरे)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

- १) मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे खाजगी सचिव
- २) मा.राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे खाजगी सचिव
- ३) अपर मुख्य सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग
- ५) सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ६) उपसचिव व संचालक (आर.एस.पी.एन.यू.) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय,
- ७) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- ८) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ९) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- १०) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- ११) सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉइंट मुंबई.
- १२) अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १३) कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १४) मुख्य अभियंता राज्यस्तरीय भारत निर्माण कक्ष ब्रेलापुर नवी मुंबई.
- १५) अधीक्षक अभियंता विभागीय भारत निर्माण कक्ष.
- १६) उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
- १७) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १८) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १९) उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग.प.), जिल्हा परिषद (सर्व).
- २०) गटविकास अधिकारी पंचायत समिती सर्व.
- २१) निवड नस्ती, का.क्र. पा.पु. १२.

पृष्ठ ३५६५ - २ अ.

(शासन निर्णय क्रमांक -इस्सूक्यूएन २०१०/प्र.क.१८/पन् १० मंगलसय मुंबई-३२,
दिनांक ३० मार्च, २०११ चे सहाय्य)

परिशिष्ट क

कार्ये व त्या अनुषंगिक कामाचा भोवदाता (मानधन)

अ.क्र.	उपक्रम	कालावधी	मानधन
१	दैनंदिन पाणी शुध्दीकरण करणे. टी.सी.एल.पायडर चा साठा व्यवस्थित ठेवणे व दैनंदिन वापर करणे, दररोज विरमिणरण्या दिवसांनी ओ.टी. टेस्ट घेऊन त्याची दैनंदिन नोंद ठेवणे. गांधारील पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे निधमित सर्वेक्षण करून स्रोतांची माहिती अधिकायत ठेवणे. स्रोतांची स्वच्छता राखणे प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे	निधमित	१०० रुपये दरमहा
२	जिल्हा हेल्थ विटसू च्या सहाय्याने स्रोतातील पाण्याचे परिक्षण करणे. निष्कर्ष भोवयहित नोंदवणे प्राप्त झालेले निष्कर्ष ग्रामसेवक, सरपंच व आरोग्य कर्मचारी यांना त्वरीत निदर्शनास आणून देणे. प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे	आवश्यकते। नुसार (जास्तीत जास्त ४ वेळा)	२० रुपये प्रत्येक स्रोतासाठी
३	औदिक तपासणी साठी पाणी नमुने प्रयोगशाळेत घेऊन जाणे व त्यांचे निष्कर्ष नोंदवहित नोंदवुन प्राप्त झालेले निष्कर्ष ग्रामसेवक, सरपंच व आरोग्य कर्मचारी यांना त्वरीत निदर्शनास आणून देणे. प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे	वर्षातून चार वेळा	४० रुपये (प्रवास खर्चा सहित) प्रत्येक स्रोतासाठी
४	शासनाधिक तपासणी साठी पाणी नमुने प्राथमिक आरोग्य केंद्रात घेऊन जाणे व त्यांचे निष्कर्ष नोंदवहित नोंदवुन प्राप्त झालेले निष्कर्ष ग्रामसेवक, सरपंच व आरोग्य कर्मचारी यांना त्वरीत निदर्शनास आणून देणे. प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे	वर्षातून एक वेळा	२० रुपये प्रत्येक स्रोतासाठी
५	पिण्याच्या पाण्याचे सर्व स्रोतांचे आरोग्य कर्मचारी, ग्रामस्थ यांच्या मदतीने स्वच्छता सर्वेक्षण करणे. स्वच्छता सर्वेक्षणात आढळलेल्या त्रुटीबाबत ग्रामसेवक, सरपंच यांना निदर्शनास आणून देणे. प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे	वर्षातून दोन वेळा	२० रुपये प्रत्येक स्रोतासाठी
६	ग्रामपंचायत ज्या-ज्या वेळी टी.सी.एल. पायडर खरेदी करेल त्या वेळी त्याचा नमुना प्राथमिक आरोग्य केंद्रात घेऊन जाणे व त्यांचे निष्कर्ष नोंदवहित नोंदवुन प्राप्त झालेले निष्कर्ष ग्रामसेवक, सरपंच व आरोग्य कर्मचारी यांना त्वरीत निदर्शनास आणून देणे. प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे	वर्षातून चार वेळा	२० रुपये प्रत्येक TCL नमुने साठी
७	प्राथमिक आरोग्य केंद्रामध्ये प्रशिक्षणसाठी उपस्थित राहणे	वर्षातून दोन वेळा	प्रति प्रशिक्षण १०० रु. उपस्थिती भत्ता

शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूएचएम-२०१०/प्र.क्र.१८/पापु-१२, दिनांक ३० मार्च, २०११ चे सहपत्र

ग्राम पंचायत स्तरावरील अयोग्य पाणी नमुने, टि.सी.एल. पांखडर अहवालावर केलेली कार्यवाही

जिल्हा	तालुका	शा.पं. -
पंचजल प्रकार		
स्त्रोताचे स्थल-वर्णन व प्रकार		
स्त्रोताचा संकेतांक		
ओ.टी.टेस्ट - अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक		
जेविक फिल्ट्र टेस्ट किट- अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक		
जेविक प्रयोग शालेय तपासणी अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक		
रासायनिक तपासणी अहवाल	स्त्रोताचे पाणी पिंपळसाली जागरणवास बंद कारणे दुष्परीस्थितीचा आजार	
अयोग्य आल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक	खतक तालुके	
	शाळात प्रबोधन करणे	
	नविन स्त्रोत घेणे / पाठस पाणी संकलन	
टि.सी.एल. पांखडर अयोग्य आल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक		

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन परिपत्रक डब्ल्यूक्यूएम-२०१०/प्र.क्र. १६१/पा.पु १२

मंत्रालय- मुंबई ४०००३२

दिनांक :- ३० मार्च २०११

- वाचा- १) केंद्र शासनाचे राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम मार्गदर्शक सुचना
२) शासन निर्णय क्र. पासापु-१०१६ प्रक्र. १२८० पापु-०७ दि. २८/११/१९९६
३) शासन परिपत्रक क्र. डब्ल्यूक्यूएम-२००७/प्रक्र. २३/पापु १२
दि. ७ फेब्रुवारी २००८
४) शासन परिपत्रक क्र. डब्ल्यूक्यूएम-२००८/प्रक्र. ७/पापु १२
दि. १० जून २००८
५) शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूक्यूएम-२०१०/प्रक्र. १८/पापु १२
दि. ३० मार्च २०११

प्रस्तावना-

१. पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण आणि सर्वेक्षणाचा मुख्य उद्देश ग्रामीण भागातील जनतेला शुध्द व सुरक्षित पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करणे व जलजन्य रोगांच्या प्रादुर्भावावर नियंत्रण ठेवणे हा आहे. शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयात/ परिपत्रकात शुध्द पाणी पुरवठा करण्यासाठी ग्रामीण व नागरी भागांत करावयाच्या उपाययोजनांमध्ये खालील बाबी अंतर्भूत करण्याबाबत सुचना निर्गमित केलेल्या आहेत.

- १) नागरी व ग्रामीण भागांत पाणी दुषित होऊ नये म्हणून घ्यावयाच्या प्रतिबंधक उपाययोजना (Preventive measures)
- २) आरोग्य विभागामार्फत देण्यात येणारी लाल / पिवळे/ हिरवी कार्ड याची कार्यप्रणाली
- ३) पाण्याच्या गुणवत्ता सर्वेक्षण व सनियंत्रणाची नागरी / ग्रामीण भागातील कार्यपध्दती
- ४) ग्रामीण / नागरी भागांत दुषित पाणी पुरवठा झाल्यास त्याबाबत जबाबदारी निश्चित करणे
- ५) स्वायत्त स्वरान्य संस्थांनी पाणी गुणवत्तेविषयी तयार केलेला परिसर स्वच्छता, प्रदुषण व पर्यावरण अहवाल (Environment Status Report) स्थानिक वृत्तपत्रात प्रसिध्द करणे

या सर्व शासन निर्णय / परिपत्रकांची अंमलबजावणी अधिक सु-सुत्रतेने, परिणामकारक व प्रभावी पध्दतीने होण्यासाठी खालील प्रमाणे मार्गदर्शक सुचना निर्गमित करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन परिपत्रक :

२. ग्रामीण पाणीपुरवठा कार्यक्रमाखाली घेण्यात आलेल्या विविध योजनांमधुन शुध्द पिण्याचे पाणी मिळावे व साथीच्या रोगास ओळा बसावा या दृष्टीने शासन पुढील प्रमाणे निर्देश देत आहेत.
ग्रामीण भागांमध्ये शुध्द पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करण्यासाठी पाण्याच्या गुणवत्तेचे सनियंत्रण व सर्वेक्षण करणे गरजेचे आहे. पाणी गुणवत्ता सनियंत्रणात खालील तीन प्रमुख भाग आहेत.

- १) पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण
- २) पाणी गुणवत्ता सर्वेक्षण
- ३) माहिती व्यवस्थापन पध्दती

REF ID: 183 (800-4-2011) 1

WATER PROTOCOL FINAL.doc

(शासन निर्णय क्रमांक - डब्ल्यूएचएम ५०१०/प्र.क्र.९८/पापु-१२ मंत्रालय मुंबई-२२,
दिनांक ३० मार्च, २०११ चे सहपत्र)

परिशिष्ट ४

उपयोगिता प्रमाणपत्र

अ.क्र.	शासन आदेश क्रमांक व दिनांक	प्राप्त रक्कम (रुपये)	खर्च	शिल्लक (रुपये)	शेरा

प्रमाणित करण्यात येते की, रु.----- इतके अनुदान समासात दिलेल्या आदेश क्र.--- व दिनांक---- अन्यथे प्राप्त झाले होते. या पैकी रु.----- रक्कम जलसुरक्षक कार्यक्रमांतर्गत खर्च करण्यात आली आहे.

प्रमाणित करण्यात येते की, ज्या अटीवर शासनाकडून अनुदान मंजूर झाले आहे त्या अटीचे पालन करण्यात येऊन त्या कारणासाठी अनुदान प्राप्त झाले त्याच कारणासाठी खर्च करण्यात आल्याची माहिती खात्री झालेली आहे.

मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
जिल्हा परिषद, -----

६. ग्राम पातळीवरील पाणी गुणवत्ता समिचंत्रण व सर्वेक्षण खालील प्रमाणे राहिल.

गाव पातळीवरील पाणी गुणवत्ता समिचंत्रण व सर्वेक्षण अड्डाचा बैठक - महिन्यातून २ वेळा कर्तव्ये आणि जबाबदाऱ्या	
<ul style="list-style-type: none"> गावातील सर्व कुटुंबांना पुरेसा आणि शुध्द पाणी पुरवठा करणे 	जबाबदार व्यक्ती / संस्था ग्रामपंचायत/ग्राम आरोग्य, पोषण , पर्यावरण पाणीपुरवठा व स्वच्छता समिती
<ul style="list-style-type: none"> गावातील सर्व स्रोतांची नोंद करणे व त्यांची यादी प्रा.आ. केंद्र, तालुका प्रयोगशाळा, तालुका स्तरीय समिती यांना सादर करणे. पिण्याच्या पाण्याचे दैनंदिन व नियमित शुध्दोकरण करणे दररोज ओटी टेस्ट करणे, मार्गदर्शक सुचनेनुसार फिल्ड टेस्ट किट्स द्वारे तपासणी करणे गावातील प्रत्येक स्रोतांची कमीत कमी चार वेळा जैविक तपासणीसाठी पाणी नमुने तालुका-ग्रामीण रुग्णालय / उप विभागीय प्रयोगशाळेला पाठविणे, गावातील प्रत्येक स्रोतांचे रासायनिक तपासणीसाठी व प्रत्येक वेळी ब्लीचिंग पावडर खरेदी केल्यानंतर त्याचा नमुना जिल्हा/ उप विभागीय प्रयोगशाळेकडे प्राथमिक आरोग्य केंद्रामार्फत पाठविणे स्रोताचा परिसर स्वच्छ ठेवण्यास मदत करणे. स्रोताच्या स्वच्छता सर्वेक्षणामध्ये आरोग्य कर्मचा-यास मदत करणे पाणी गुणवत्तेबाबत केलेल्या कार्यवाहीची नोंद नियमित नोंदवहीत करणे. 	जलसुरक्षक
<ul style="list-style-type: none"> नियमित घांगल्या दर्जाच्या ब्लीचिंग पावडरची उपलब्धता ठेवणे. गावातील सर्व पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांच्या रासायनिक आणि जैविक गुणवत्ता तपासणीचा वार्षिक कृती आराखडा तयार करणे. तपासणीत दुषित आलेल्या नमुन्यावर त्वरीत प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे. त्याचा अहवाल तालुका स्तरीय समितीला सादर करणे, रासायनिक तपासणीत दुषित आळवून आलेल्या स्रोताचे पाणी पिण्यासाठी बंद करणे व स्रोताभाषवती दुष्परिणामाबाबत फलक लावणे. स्रोताचा परिसर व जलकुंभ नियमित स्वच्छ राहतील हे पहाणे. पाणी गुणवत्तेबाबत केलेल्या कार्यवाहीची नोंद नियमित ठेवली जात आहे किवा नाही हे पहाणे. पाणी गुणवत्तेबाबतची माहिती गावात सार्वजनिक ठिकाणी लावणे. 	सरपंच,ग्रामसेवक

३. पाणी गुणवत्ता निबंधन -

पाणी गुणवत्ता निबंधनाची जबाबदारी पाणी पुरवठा करणा-या संस्थेला (ग्रामपंचायत) यांची राहिल. या मध्ये खालील बाबींचा समावेश

- १) शुध्द, सुरक्षित व पुरेशा प्रमाणात मिळतेला पाणी उपलब्ध राहणे याबाबत दक्षता घेणे.
- २) पाणी पिण्यासाठी योग्य आहे किंवा नाही हे पाहण्यासाठी नियमितपणे चाचणी करणे.
- ३) पाणी पुरवठा योजनेतील दोष वेळोच दूर करण्यासाठी लागणारी पुरव्हाती त्वरीत करून घेणे.
- ४) पिण्याच्या पाण्याचे टी.सी.एल. द्वारा निर्जंतुकीकरण करणे.
- ५) पाण्यातील मुक्त क्लोरीनचे प्रमाण तपासण्यासाठी दररोज ओ.टी. टेस्ट करणे, ही चाचणी नकारात्मक असल्यास टी.सी.एल. पावडर तसेच शासनाने विहित केलेले निर्जंतुके टाकून पाणी शुध्द करणे.
- ६) पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोताचा व पाणी पुरवठा योजनेच्या परिसराचे स्वच्छता सर्वेक्षण वारंवार करणे. व परिसर स्वच्छ राखण्यासाठी योग्य ती उपाय योजना तातडीने करणे.

४. पाणी गुणवत्ता सर्वेक्षण:-

पाण्याची गुणवत्ता अजमावणे व त्यावर उपाय योजना करण्याचा सल्ला देणे याची जबाबदारी सार्वजनिक आरोग्य विभागाची राहिल. जिल्हा पातळीवर ही जबाबदारी जिल्हा आरोग्य अधिका-यांची राहिल. पाणी गुणवत्ता सर्वेक्षणांतर्गत खालील कर्तव्ये राहतील.

- १) पाण्याचे निर्जंतुकीकरण केले जाते किंवा नाही हे तपासणे
- २) दुधित पाणी नमुने घेऊन तपासणीसाठी प्रयोगशाळेत पाठवणे.
- ३) सांख्यिक तपासणीत दुधित आढळलेला पाणी नमुना विश्राणीय स्तरावरील प्रयोगशाळेत (भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा) पुनः तपासणीसाठी पाठवून त्याची सुधार करून घेणे.
- ४) पाणी दुधित होण्याची संभाव्य वृत्तणे शोधून उपाय योजनेबाबत सल्ला देणे.
- ५) अचानक परिसर स्वच्छता सर्वेक्षण करणे व पिण्याचे पाणी सुरक्षित आहे किंवा नाही याची पडताळणी करणे.

५. ग्राम पातळीवरील पाणी गुणवत्ता निबंधन व सर्वेक्षण :-

ग्रामस्थांचा प्रत्यक्ष सहभाग या हेतुने ग्रामपातळीवर ग्राम आरोग्य,पोषण,पाणीपुरवठा व स्वच्छता समितीची स्थापना करण्यात आलेली आहे. समितीच्या पिण्याच्या पाण्याबाबत खालील जबाबदा-या राहतील.

- १) पिण्याच्या पाण्याचा परिसर स्वच्छ ठेवण्याविषयी जागृती करणे.
- २) पाणी अशुध्द होऊ नये याची काळजी घेणे.
- ३) पिण्याच्या पाण्याचा परिसरात भ्रूणजे नळ योजना, विहीर व हातपंप इत्यादी ठिकाणी करडे धुणे, भांडी घासणे, आंघोळ करणे, जनावरे धुणे, मलमूत्र विसर्जन करणे इ. आक्षेपाई बाबीस मनाई करणे.
- ४) खतांचे खडे / खाजगी शांचालथे हे पाणी स्वोतपासून व पाईपलाइन पासून १०० फूटांचे आत अस्तित्वात नाही अशा बाबींकडे लक्ष पुरविणे.
- ५) हात पंपाची योग्य निगा ठेवून त्याचे ओटे (प्लंटरफॉम) सुव्यवस्थित आहेत, तसेच त्याच्या आसपास पाण्याचे डबके साचून पाणी मुरणार नाही व गावातील मुले हात पंपाच्या दांडयाशी खेळून त्याची मोडतोड करणार नाहीत याची दक्षता घेणे.
- ६) नळ योजनेच्या बाबतीत नळ गळती व नळाच्या भोवताली पाणी साचून परिसर अस्वच्छ होणार नाही व लोकांकडून नळाची अधवां वॉल्व्हची मोडतोड केली जाणार नाही याची काळजी घेणे. अशी मोडतोड झाल्यास त्वरीत दुरुस्ती करणे.

१. जिल्हा पातळीवरील पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण खालील प्रमाणे राहिले.

जिल्हा पातळीवरील पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण	
जिल्हा स्तरीय माहिती - अध्यक्ष- मुख्य कार्यकारी अधिकारी, संचालक मंडळ - उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत), कार्यकारी अभियंता, पाणी पुरवठा, जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा आरोग्य प्रयोगशाळा प्रमुख, साधारण विषय पहाणारे अति. जिल्हा आरोग्य अधिकारी हे सदस्य सचिव. आढावा बैठक - मासिक पाणी गुणवत्ता कक्ष - आरोग्य विभाग- साधारण वैद्यकीय अधिकारी / आरोग्य पर्यवेक्षक, ग्रामपंचायत विभाग - विसर्गर अधिकारी (पंचायत), व पाणीपुरवठा विभाग - शाळा अभियंता / कनिष्ठ अभियंता आढावा बैठक - मासिक	
कर्तव्ये आणि जबाबदाऱ्या	जबाबदार व्यक्ती
<ul style="list-style-type: none"> ● जिल्हापातळीस सर्व सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची यादी प्राप्त करून घेणे व तालुकानिहाय संख्यात्मक शाहनिशा करणे. ● तपासणीत दुषित आलेले रासायनिक पाणी नमुन्यांवाचत केंलेल्या प्रतियेध्यात्मक कार्यवहीचा पाठपुरावा करणे, पाणी गुणवत्ता विषयक आराखडा तयार करणे. 	कार्यकारी अभियंता, पाणी पुरवठा
<ul style="list-style-type: none"> ● सर्व सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची रासायनिक तपासणी करणे. ● रासायनिक तपासणीत दुषित आढळलेले पाणी नमुन्यांचो पुनतपासणी भूजल सर्वेक्षण विभागाच्या विभागीय प्रयोगशाळेत करणे. ● क्लोचिंग पावडर नमुने तपासणी करणे. ● चारवार दुषित येणारे पाणी नमुन्यांची सखोल तपासणी करणे. ● दुषित आलेल्या पाणी नमुन्यांचे माहिती त्वरीत सुरध्वनीद्वारे संबंधित ग्रामपंचायतीचा ग्रामसेवक व कार्यक्षेत्रातील प्राथमिक आरोग्य केंद्र यांना कळविणे व नंतर अहवाल स्वरागत देणे. ● तपासलेल्या सर्व पाणी नमुन्यांचा संकीर्ण अहवाल दरमहा राज्य प्रयोगशाळा व जिल्हा स्तरीय समितीस सादर करणे. ● जिल्हा प्रयोगशाळेत तपासलेल्या सर्व पाणी नमुन्यांची नोंद संगणकावर व केंद्र शासनाच्या संकेत स्थळावर करणे 	जिल्हा प्रयोगशाळा उप विभागीय प्रयोगशाळा भूजल सर्वेक्षण यंत्रणा प्रयोगशाळा
<ul style="list-style-type: none"> ● पाणी गुणवत्ता विषयक बाबींचा दरमहा आढावा घेणे व सुचना निर्गमित करणे. 	मुख्य कार्यकारी अधिकारी

१०. विभागीय स्तरावर पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण खालील प्रमाणे राहिले.:

विभागीय आयुक्तांनी पाणी गुणवत्ता नियंत्रण व सर्वेक्षण या दोन्ही बाबतीत निपमितपणे आढावा घेऊन त्यांचे सनियंत्रण करावे.

११. माहिती व्यवस्थापन पध्दती:

प्रत्येक पातळीवर पाणी गुणवत्ता सनियंत्रणांतर्गत आवश्यक माहिती विहिा नमुन्यात व ठराविक कालावधीत योग्य त्या अधिकाऱ्यांना व कर्मचाऱ्यांना पाठविणे आवश्यक आहे. त्यामुळे महत्वाचे निर्णय घेणे व त्रुटी दूर करणे वेळीच शक्य होईल. अहवाल देण्यास दिरंगाई झाल्यास निर्णय घेण्यास वेळ लागतो व त्याचे पर्यायसन साधारण निर्मातीस कारणीभूत होऊ शकते. म्हणून केंलेल्या कामाची अचूक माहिती ठराविक तारखेस पाठविण्याचे गांभीर्य संबंधितांनी राखणे गरजेचे आहे. त्यासाठी पुढीलप्रमाणे माहिती व्यवस्थापन प्रणाली राहिले.

अहवालचा तपशील	अहवाल कोणी पाठवावा	अहवाल कोणतास पाठवावा	किती तारखेस पाठवावा
ओ टी परीक्षा काल्ड वॉटर फ्रीट संकलित अहवाल (प्रपत्र १-१, ३१२)	ग्रामसेवक	तालुका स्तरीय समिती	मासिक अहवाल १ तारखेला
स्वच्छता संचालन	आरोग्य कर्मचारी	सहायक अधिकारी, आरोग्य केंद्र	पावसाळ्यापूर्वीचे सर्वेक्षण १५ मे पावसाळ्यानंतरचे सर्वेक्षण १५ डिसेंबर
स्वच्छता सर्वेक्षण	वेदकीय अधिकारी, प्राथमिक आरोग्य केंद्र	तालुका स्तरीय समिती	पावसाळ्यापूर्वीचे सर्वेक्षण ३० मे पावसाळ्यानंतरचे सर्वेक्षण ३० डिसेंबर पर्यंत
जैविक तपासणी दुषित आलेला पाणी नमुना	तालुका प्रयोगशाळा	ग्रामसेवक, प्राथमिक आरोग्य केंद्र	रपरीत दुरध्वनीद्वारे न नंतर अहवालाद्वारे
जैविक/रासायनिक तपासणी दुषित आलेला पाणी नमुना, क्लिचिंग पावडर, बाबत केलेली प्रतिबंधात्मक कार्यवाही	ग्रामसेवक	तालुका स्तरीय समिती	अहवालानंतर ३ दिवसात, मासिक संकलित अहवाल १ तारखेला
महिन्यान्वित सर्व जैविक तपासणी वरण्यात आलेला नमुनांचा संकलित अहवाल (प्रपत्र ४१, प्रपत्र ४२)	तालुका प्रयोगशाळा	जिल्हा प्रयोगशाळा, तालुका स्तरीय समिती	मासिक संकलित अहवाल १ तारखेला
क्लिचिंग पावडर, जैविक तपासणी, रासायनिक तपासणी यांमध्ये दुषित आढळलेल्याबाबत केलेली प्रतिबंधात्मक कार्यवाही (प्रपत्र ४)	गट विकास अधिकारी	मुख्य कार्यकारी अधिकारी (सदस्य सचिव अति.जिल्हा आरोग्य अधिकारी)	मासिक अहवाल ४ तारखेला
सर्व तालुक्यांचा जैविक, रासायनिक, क्लिचिंग पावडर तपासणी संकलित अहवाल प्रपत्र ४	जिल्हा प्रयोगशाळा	राज्य प्रयोगशाळा, जिल्हा स्तरीय समिती, तालुकास्तरीय समिती विभागीय आयुक्त	मासिक अहवाल ४ तारखेला
क्लिचिंग पावडर, जैविक तपासणी, रासायनिक तपासणी यांमध्ये दुषित आढळलेल्याबाबत केलेली प्रतिबंधात्मक कार्यवाही (प्रपत्र ४)	मुख्य कार्यकारी अधिकारी	विभागीय आयुक्त (अधिक्षक अभियंता) विभागीय भारत निर्माण कक्षा (उप आयुक्त विकास)	मासिक अहवाल ८ तारखेला
रासायनिक तपासणी यांमध्ये दुषित आढळलेल्या बाबत केलेली प्रतिबंधात्मक कार्यवाही (प्रपत्र १)	अधिक्षक अभियंता विभागीय भारत निर्माण कक्षा	सचिव - आरोग्य, ग्राम विकास, पाणी पुरवठा	मासिक अहवाल १५ तारखेला
क्लिचिंग पावडर, जैविक तपासणी, यांमध्ये दुषित आढळलेल्याबाबत केलेली प्रतिबंधात्मक कार्यवाही (प्रपत्र १)	उप आयुक्त विकास	सचिव - आरोग्य, ग्राम विकास, पाणी पुरवठा	मासिक अहवाल १५ तारखेला
सर्व जिल्ह्यांचा जैविक, रासायनिक, क्लिचिंग पावडर तपासणी संकलित अहवाल	राज्य प्रयोगशाळा	सहायक आरोग्य सेवा	मासिक अहवाल ८ तारखेला
सर्व जिल्ह्यांचा जैविक, रासायनिक, क्लिचिंग पावडर तपासणी संकलित अहवाल	संचालक आरोग्य सेवा	सचिव - आरोग्य, ग्राम विकास, पाणी पुरवठा	मासिक अहवाल १५ तारखेला

१२. आढावा - पाणी गुणवत्ता सैनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमाचा व उपाययोजनांचा प्रत्येक स्तरावरील आढावा खालील प्रमाणे राहिल.

स्तर	विषय	सहभागी व्यक्ती	भाषदर्जक	कालावधी
ग्रामपंचायत	ओ.टी. टेस्ट, क्लोरीन फायडर, फिल्टर टेस्ट किट्स तपासणी, प्रयोगशाळेचे तपासणी व उपाययोजनांचा आढावा	जलसुरक्षक	ग्रामसेवक	भांडवलगतानु १ वेळा
ग्रामपंचायत	ज्ञान आरोग्य, पोषण, पाणीपुरवठा व स्वच्छता समिती द्वारे पाणी गुणवत्ता सैनियंत्रणाचा व उपाययोजनांचा आढावा	ज्ञान आरोग्य, पोषण, पाणीपुरवठा व स्वच्छता समिती सदस्य जलसुरक्षक	सरपंच	महिनावातानु १ वेळा
प्राथमिक आरोग्य केंद्र	पाणी गुणवत्ता सर्वेक्षणाचा व उपाययोजनांचा आढावा	आरोग्य सेवक,	वेद्यकीय अधिकारी	१५ दिवसांतानु १ वेळा
तालुका स्तर	पाणी गुणवत्ता व सैनियंत्रणाचा व उपाययोजनांचा आढावा	ग्रामसेवक,	गट विकास अधिकारी	१५ दिवसांतानु १ वेळा
	पाणी गुणवत्ता सर्वेक्षणाचा व उपाययोजनांचा आढावा	वेद्यकीय अधिकारी	तालुका आरोग्य अधिकारी	महिनावातानु १ वेळा
	तालुकास्तरीय समिती - पाणी गुणवत्ता सैनियंत्रण सर्वेक्षणाचा व उपाययोजनांचा आढावा	प्रयोगशाळा प्रमुख, तालुका आरोग्य अधिकारी, उप अभियंता पाणी पुरवठा	गट विकास अधिकारी (अध्यक्ष)	महिनावातानु १ वेळा
जिल्हा स्तर	पाणी गुणवत्ता सैनियंत्रण सर्वेक्षणाचा व उपाययोजनांचा आढावा	गट विकास अधिकारी तालुका आरोग्य अधिकारी, उप अभियंता पाणी पुरवठा	मुख्य कार्यकारी अधिकारी	महिनावातानु १ वेळा
	पाणी गुणवत्ता सैनियंत्रण सर्वेक्षणाचा व उपाययोजनांचा आढावा	वेद्यकीय अधिकारी, तालुका आरोग्य अधिकारी,	जिल्हा आरोग्य अधिकारी	महिनावातानु १ वेळा
	पाणी गुणवत्ता सैनियंत्रण व सर्वेक्षणाचा व उपाययोजनांचा आढावा व समन्वय	पाणी गुणवत्ता कक्ष	अति. जिल्हा आरोग्य अधिकारी	महिनावातानु १ वेळा
	जिल्हा स्तरीय समिती - पाणी गुणवत्ता सैनियंत्रण सर्वेक्षणाचा व उपाययोजनांचा आढावा	उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत), कार्यकारी अभियंता, पाणी पुरवठा, जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा आरोग्य प्रयोगशाळा प्रमुख	मुख्य कार्यकारी अधिकारी	महिनावातानु १ वेळा
विभाग स्तर	पाणी गुणवत्ता सैनियंत्रण सर्वेक्षणाचा व उपाययोजनांचा आढावा	मुख्य कार्यकारी अधिकारी अधीक्षक अभियंता विभागीय भारत निर्माण कक्ष, उप आयुक्त विकास	विभागीय आयुक्त	महिनावातानु १ वेळा
राज्य स्तर	पाणी गुणवत्ता सैनियंत्रण सर्वेक्षणाचा व उपाययोजनांचा आढावा	राज्यस्तरीय समिती	उप सचिव पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग	महिनावातानु १ वेळा

१३. शिस्तभंगविषयक कारवाई: ग्रामपंचायत, पंचायत समिती व जिल्हा परिषद यांनी त्यांच्यावर सोपविलेली पाणी गुणवत्ता संनियंत्रणाची जबाबदारी योग्य प्रकारे पार न पाडल्यास जबाबदार पदाधिकारी/अधिकारी/कर्मचारी नियमानुसार शिस्तभंगाच्या कारवाईस पात्र ठरतील.

सदर शासन परिपत्रक हे ग्रामविकास विभाग, सार्वजनिक आरोग्य विभाग यांच्या सहमतीने सदरील मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात येत आहेत.

सदर शासन परिपत्रकाचा संमणक सांकेतिक २०११०३०१५१४००००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

क्षेत्रवासरे

(स्वे.सं.बासरे)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

- १) मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, यांचे खाजगी सचिव
- २) मा. राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, यांचे खाजगी सचिव
- ३) अप्पर मुख्य सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ५) उपसचिव व संचालक (आर.एस.पी.एम.यू.) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई. ३२
- ६) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट मुंबई.
- ७) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- ८) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ९) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- १०) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- ११) मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई
- १२) मुख्य अभियंता राज्यस्तरीय भारत निर्माण कक्ष बेलापूर नवी मुंबई.
- १३) अधीक्षक अभियंता विभागीय भारत निर्माण कक्ष.
- १४) अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १५) कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १६) उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
- १७) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १८) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १९) उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रा.प.), जिल्हा परिषद (सर्व).
- २०) गटविकास अधिकारी पंचायत समिती सर्व.
- २१) निवड नस्ती, का.क्र. पा.पु. १३.

प्रपत्र अ-२ - ग्राम पंचायत स्तरवरील पाणी गुणवत्ता तपासणी निष्कर्ष अहवाल (ग्राम पंचायतीने पं.स. सादर करणे साठी)

महिना	ग्रा.चं. नाव		तालुका		वर्ष -									
	ओ.टी टेस्ट		जैविक फिल्टर टेस्ट किटम्		एकुण तपासलेले नमुने		क्लोराईड		फ्लोराईड		नाईट्र		आयर्न	
	एकुण तपासलेले नमुने	योग्य	अयोग्य	एकुण तपासलेले नमुने	योग्य	अयोग्य	योग्य	अयोग्य	योग्य	अयोग्य	योग्य	अयोग्य	योग्य	अयोग्य
जानेवारी														
फेब्रुवारी														
मार्च														
एप्रिल														
मे														
जून														
जुलै														
ऑगस्ट														
सप्टेंबर														
ऑक्टोबर														
नोव्हेंबर														
डिसेंबर														

183 (800-4-701) 2

ग्राम पंचायत स्तरावरील अयोग्य पाणी नमुने, टि.सी.एल. पावडर अहवालावर केलेली कार्यवाही

जिल्हा-	तालुका-	ग्रा.पं. -
पेयजल प्रकार		
स्त्रोताचे स्थळवर्णन		
स्त्रोताचा संकेतांक		
ओ.टी टेस्ट - अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक		
जैविक फिल्ट्र टेस्ट किट- अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक		
जैविक प्रयोग शालेय तपासणी अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक		
रासायनिक तपासणी अहवाल अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक	स्त्रोताचे पाणी पिण्यासाठी वापरण्यास धंद करणे दुष्परीणामा बाबत फलक लावणे शावात प्रक्रायेन कारणे नविन स्त्रोत घेणे / पाठस पाणी संकलन	
टि.सी.एल. पावडर अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक		

प्रपत्र अ १ - तालुका - ग्रामीण प्रयोगशाळे मार्फत ग्राम पंचायत निहाय पाणी गुणवत्ता तपासणी निष्कर्ष अहवाल

अ.क्र.	तालुका	ग्रा.चं. नाव	स्त्रोत संख्या	जैविक तपासणी अहवाल		
				एकुण तपासलेले नमुने	योग्य	अयोग्य

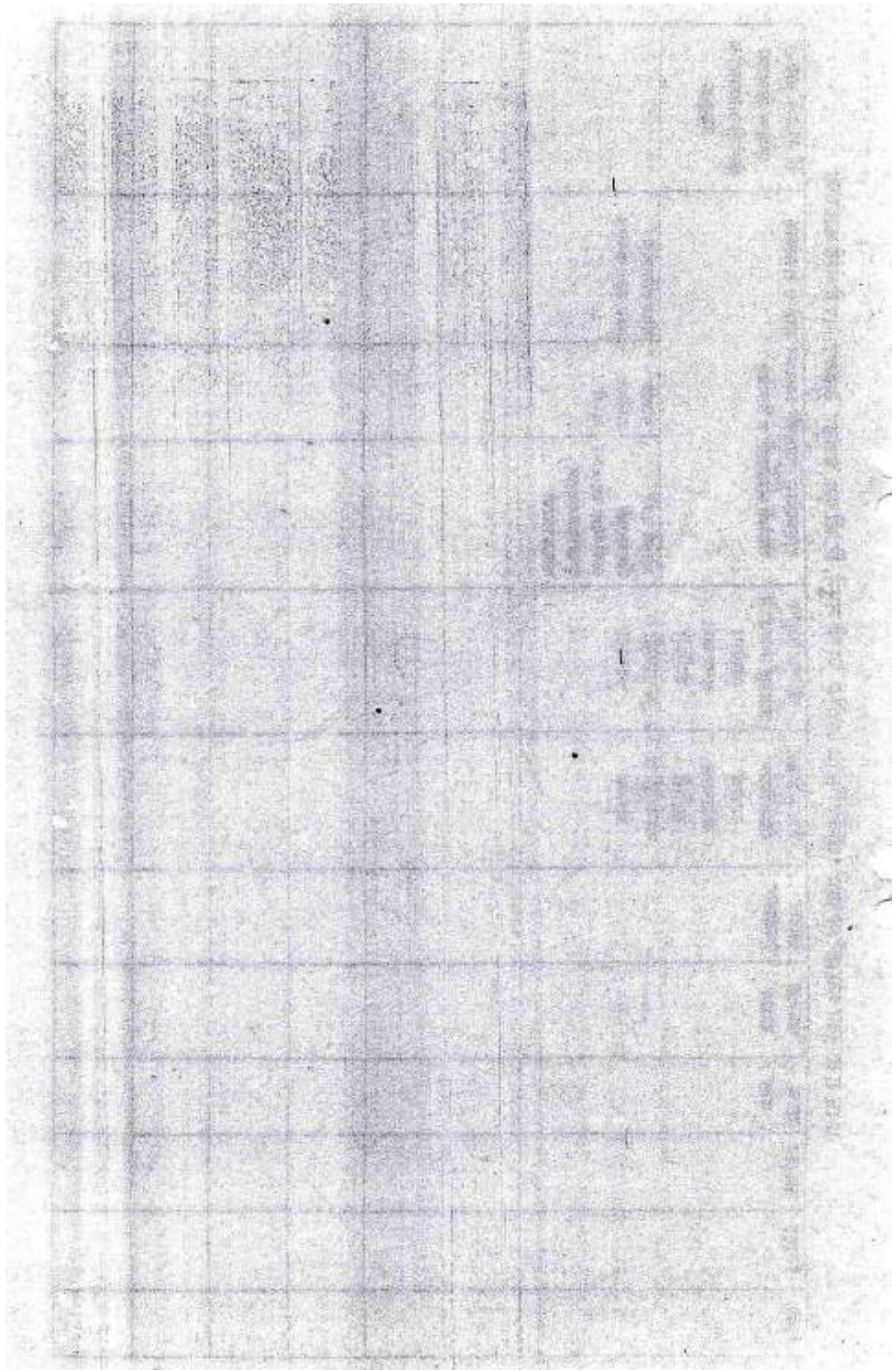
प्रपत्र अ २ तालुका - ग्रामीण प्रयोगशाळे मार्फत ग्राम पंचायत निहाय पाणी गुणवत्ता तपासणी निष्कर्ष अहवाल
(मागील महिन्यातील दुधीत नमुने)

अ.क्र.	तालुका	ग्रा.चं. नाव	स्त्रोत संख्या	मागील महिन्यातील जैविक तपासणी अहवाल		
				एकुण अयोग्य नमुने	पुन्हा तपासणी नंतर आढळून आलेले योग्य नमुने	पुन्हा तपासणी नंतर जाडळून आलेले अयोग्य नमुने

H 183 (800-4-2011) 4

प्रपत्र ड तालुका सारावरील ग्राम पंचायत निहाय अयोग्य पाणी नमुने, टि.सी.एल. पावडर अहवालावर केलेली कार्यवाही

अ.क्र.	जिल्हा	तालुका	प्रा.अ. - नाव	पेयजल स्वरूपाचे स्वच्छवर्णन	जेविक फिल्टर टेस्ट फिल्टर-अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक	जेविक प्रयोग शालेय तपासणी अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक	रासायनिक तपासणी अहवाल अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक	टि.सी.एल. पावडर अयोग्य आल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक			
							<table border="1"> <tr> <td>स्त्रोताचे पाणी पिण्यासाठी वापरण्यास बंद करणे</td> <td>गावात प्रबोधन करणे</td> <td>नविन स्त्रोत पणे / पायस पाणी संकलन</td> </tr> </table>	स्त्रोताचे पाणी पिण्यासाठी वापरण्यास बंद करणे	गावात प्रबोधन करणे	नविन स्त्रोत पणे / पायस पाणी संकलन	
स्त्रोताचे पाणी पिण्यासाठी वापरण्यास बंद करणे	गावात प्रबोधन करणे	नविन स्त्रोत पणे / पायस पाणी संकलन									

पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी
द्रावणे/उपकरणे/ तंत्रज्ञान यांचा राज्यस्तरीय
अनुसूचीवर समावेश करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूक्यूएम-२०११/प्र.क्र.०७/पापु.१२
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२,
दिनांक :- १६ जून २०११

संदर्भ - शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.डब्ल्यूक्यूएम-२००१/प्र.क्र.२२४/
पापु.१२, दि.१९.९.२००१.

प्रस्तावना -

राज्यातील ग्रामीण व नागरी भागात पाणी पुरवठा योजनांद्वारे पुरवठा होणा-या पिण्याच्या पाण्याच्या शुध्दीकरणासाठी सध्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडून वापरण्यात येणारी विविध द्रावणे / उपकरणे यांचे शास्त्रीय व आर्थिक परिक्षण करून त्यांची उपयुक्तता निश्चित करण्यासाठी दि.१९.९.०१ रोजी तांत्रिक सल्लागार समिती स्थापन करण्यात आलेली आहे. सदर तांत्रिक सल्लागार समितीची दि. १३.५.२०११ रोजी झालेल्या बैठकीत पाणी शुध्दीकरणासाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांचे विविध उत्पादक संस्थांनी सादरीकरण केले. स्थानिक स्वराज्य संस्थांना व इतर पाणी पुरवठा यंत्रणा यांना सदर सादरीकरणाच्या अनुषंगाने पाणी शुध्दीकरणासाठी वापरावयाच्या नवीन द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांचा राज्यसुचीवर समावेश करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

शासनाच्या संदर्भाधिन शासन निर्णयान्वये स्थापन करण्यात आलेल्या तांत्रिक सल्लागार समितीच्या दि. १३.५.२०११ रोजी झालेल्या बैठकीत सादरीकरण करण्यात आलेल्या नवीन द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांचाच राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये समावेश करण्याचा निर्णय घेण्यात आला.

२. तांत्रिक सल्लागार समितीच्या वरील निर्णयानुसार या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून पाणी शुध्दीकरणासाठी वापरण्यात येणारी नवीन द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांची राज्यस्तरीय सुधारित अनुसूची पुढील प्रमाणे आहे :-

अ.क्र.	उत्पादनाचे नाव	सादरीकरण केलेल्या उत्पादक/पुरवठादाराचा तपशील
१)	Removal of fluoride Chemical १) रिक्वर्स ऑसमॉसिस (Aqua Ro) २) इलेक्ट्रोलेटी डिफ्लोरिडेशन (Aqua EDF)	नागपूर ऑक्साटेक प्रायव्हेट लिमिटेड, के-६०, एमआयडीसी इंडस्ट्रीयल एरिज, हिंगणा रोड, नागपूर ४४० ०१६

अ.क्र.	उत्पादनाचे नाव	सादरीकरण केलेल्या उत्पादक/पुरुवहादाराचा तपशील
२)	Electrochlorinator ऑप्टीमॅक्स इलेक्ट्रोक्लोरीनेशन सिस्टम	हेस वॉटर इंजिनियरिंग इंडिया प्रायव्हेट लिमिटेड, के २०, फर्ईक स्टार इंडस्ट्रीयल झोन, एमजायडीसी, वुटीबोरी, नागपूर ४४१ १२२
३)	Liquid Chlorine क्लोनील (क्लोरीनडाय ऑक्साईड सोल्यूशन) Klonil (Stabilised Chlorine Dioxide Solution)	ऋतू बायोसिस्टीम्स, अमल अपार्टमेंट, बानेर रेसिडेन्सी, बानेररोड, पुणे ४११ ००७
४)	Liquid Chlorine मॅडिक्लोर-एम (Mediclор-M)	क्रिस्टल वॉटर प्रायव्हेट लिमिटेड, ११०२/अ /४ वी, साइल अपार्टमेंट, मॉडेल कॉलनी, शिवाजी नगर, पुणे-४११ ०१६
५)	Liquid Chlorine doser डिजिटल पायडर डोजर	ऑरला हायड्रीन प्रायव्हेट लिमिटेड, १/संकल्पीता, प्लॉट नं. ६००, १६ रोड, बांद्रा (पश्चिम), मुंबई ४०० ०५०
६)	Removal of fluoride chemical रिफ्लर ऑस्मॉसिस (R.O. System Brand lifelon))	ऑरला हायड्रीन प्रायव्हेट लिमिटेड, १/संकल्पीता, प्लॉट नं. ६००, १६ रोड, बांद्रा (पश्चिम), मुंबई ४०० ०५०
७)	Liquid Chlorine सोडियम हायपोक्लोराईड टायण-जलशुद्धी (Sodium Hypochlorite USP Gr-1 Brand Jalsudhi)	इंयुमती केमिकल्स, १/संकल्पीता, प्लॉट नं. ६००, १६ रोड, बांद्रा (पश्चिम) मुंबई ४०० ०५०
८)	१) Fluoride Removal Unit-ADB फ्लोराईड रिम्युअर युनिट २) Heavy Metals Removal Unit-O & P हेवी मेटल्स रिम्युअर युनिट ३) Iron removal Unit O & P आयरन रिम्युअर युनिट ४) R.O. System Brand Waterlife रिफ्लर ऑस्मॉसिस	घोंटस्लाईफ इंडिया प्रायव्हेट लिमिटेड, प्लॉट नं.९, साई निधी कृष्णापुरी कॉलनी, वेस्ट मॅरेडपॅली,सिकंदराबाद- ५०० ०२६

२. वरिल्लप्रमाणे उत्पादन व उत्पादक यांचा शासननिर्णयात समाविष्ट करण्यात आलेला असला तरी राज्यातील स्थायक संस्था/ महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण व या विभागाच्या अधिपत्याखालील इतर संस्था यांचेही संबंधित उत्पादन वा तंत्रज्ञान यांच्या खरेदीच्या ध्येपहारात संबंधित उत्पादकांची संकेतदारी आवश्यक नाही.

४. तसेच या शासन निर्णयात अंतर्भूत नसलेल्या परंतु नियमित वापरात असणारी द्रावणे/उपकरणे/ तंत्रज्ञान इ. ची खरेदी, प्रचलित शासन नियमानुसार या निकषांच्या आधारे जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्था यांनी आवश्यकतेनुसार स्थानिकरित्या स्पर्धात्मक पध्दतीचा अवलंब करून करावी.

५. पाणी शुध्दीकरण करण्यासाठी राज्यातील जिल्हा परिषदा, ग्रामपंचायती, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणा-या इतर संस्था यांनी वरिलप्रमाणे उत्पादन व उत्पादक यांची खालील अटी व शर्ती यांच्या अधीन राहून राज्यसूचीतील द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांचा आवश्यकतेनुसार वापर करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे :-

अटी व शर्ती :-

- १) स्वायत्त संस्थांनी पाणी शुध्दीकरणासाठी वरील यादीतील द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान याचा वापर करताना त्यांची प्रत्यक्ष पाणी शुध्दीकरणासाठी उपयुक्तता, कार्यक्षमता त्यांच्या स्तरावर पडताळून पाहणे बंधनकारक राहिल.
- २) पाणी शुध्दीकरणासाठी वरील नवीन द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान इत्यादीबाबत निविदा मागविताना वरील यादीतील उत्पादकांसह इतर उत्पादकांनाही निविदा भरता येतील.
- ३) द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञानाचा अनुसूचीमधील समावेश या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून एक वर्षाच्या कालावधीकरिता राहिल.तांत्रिक सल्लागार समितीची बैठक दर सहा महिन्यांनी घेताविण्यात येईल व या अनुसूचीतील द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान इ. ना मुदतवाढ देण्याचे अथवाती रद्द करण्याचे अधिकार शासनाला असतील.
- ४) वरील यादीतील द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांच्या व्यतिरिक्त नवीन विकसित द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान तांत्रिक सल्लागार समितीस ज्ञात झाल्यास त्याबाबत शासनाकडून वेळोवेळी निर्देश देण्यात येतील.
- ५) पाणी शुध्दीकरणासाठी वापरावयाच्या सर्व द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांच्या खरेदीसाठी कोणतेही शासकीय अनुदान अनुज्ञेय असणार नाही. यासाठी आवश्यक ती तरतूद संबंधित संस्थांनी देखभाल व दुरुस्ती निधीमधून अथवा स्वनिधीतून करावी.
- ६) उपरोक्त यादीतील द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांच्या उपयुक्ततेबाबत अथवा कार्यक्षमतेबाबत संबंधित महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण / ग्रामपंचायती / जिल्हा परिषद / नगरपालिका/ महानगरपालिका व इतर संस्था यांच्याकडून तक्रार प्राप्त झाल्यास योग्य तपासणी करून सदर घटकाचे नाव यादीमधून कमी करण्याचे अधिकार तांत्रिक सल्लागार समितीस राहतील.
- ७) या यादीत वेळोवेळी द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान व इतर अनुषंगीक सेवा पुरविणा-या संस्थांचा अंतर्भाव करण्याचे व दर नमूद अटीशिवाय जादा अटी समाविष्ट करण्याचे अधिकार शासनास असतील.

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,

शासन परिपत्रक इल्यूक्यूएम २०११/प्र.क्र.१०४/पापु-१२

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक : २३ डिसेंबर २०११

बाधा :- शासन पत्र क्र. इल्यूक्यूएम २०११/प्र.क्र.१०४/पापु-१२, दिनांक २१ जून २०११

प्रस्तावना :

पाणी गुणवत्ता हा कार्यक्रम अधिक प्रभावी राखण्यासाठी व पाणी गुणवत्ता विषयक कामाचे सुसुत्रिकरण करण्यासाठी प्रत्येक जिल्ह्यासाठी एक स्वतंत्र, या विषयासाठी पूर्णपेठ अधिकारी/कर्मचारी यांची नेमणूक करणे आवश्यक होते. राज्यस्तरावरून दिलेल्या सूचना/आदेश क्षेत्रिय स्तरापर्यंत पोहोचविणे, त्याचप्रमाणे क्षेत्रिय स्तरावरील माहिती संकलित करून ती राज्यस्तारावर पाठविणे अशा प्रकारे एक दुवा म्हणून तो काम करू शकतो. संदर्भाधीन शासन पत्रान्वये जिल्हा स्तरावर पूर्ण पेठ पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांच्या नेमणुका करण्याबाबत सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांना कळविण्यात आले होते. त्यानुसार प्रत्येक जिल्ह्यांत पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांच्या नियुक्ती करण्यात आलेल्या आहेत. सदर पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांच्या जबाबदा-या व सदर पदाच्या प्रशासकीय बाबींचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन परिपत्रक

पाणी गुणवत्ता निरीक्षक पदांची कर्तव्य व जबाबदा-या काय असाव्यात तसेच सदर पदांच्या प्रशासकीय बाबींसंदर्भात सदर परिपत्रकान्वये पुढील प्रमाणे निर्देश देण्यात येत आहेत.

जिल्हा पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांच्या जबाबदा-या

१. पाणी गुणवत्ता निरीक्षक हे पद जिल्हा स्तरावर पाणी गुणवत्ता विषयक कामकाज पाहण्यासाठी निर्माण करण्यात आलेले आहे.
२. पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांनी ग्रामिण पाणी पुरवठा विभाग, आरोग्य विभाग, ग्राम पंचायत विभाग व पाणी तपासणाऱ्या प्रयोगशाळा यांच्याशी समन्वय साधून कामकाज करावयाचे आहे.

३. पाणी गुणवत्ता निरीक्षक पदावर काम करणाऱ्या व्यक्तीस पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमाचे कामकाज पाहतील. याव्यतीरीक इतर कोणतेही कामकाज अथवा पदभार त्यांना देण्यात येऊ नये.
४. दरमहा तालुका स्तरीय पाणी गुणवत्ता समित्यांच्या सभा होत आहेत की नाही याचा आढावा मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांना सादर करणे तसेच या सभेला वेळोवेळी उपस्थित राहणे.
५. जिल्हा स्तरावर पाणी गुणवत्ता समितीची दरमहा बैठक कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पुरवठा विभाग यांच्या समन्वयाने आयोजित करणे. अतिरीक्त जिल्हा आरोग्य अधिकारी हे जिल्हा पाणी गुणवत्ता समितीचे सदस्य राहतील.
६. पाणी गुणवत्ता सनियंत्रणासाठी शासनाने वेळोवेळी काढलेले शासन निर्णय, सूचना, परीपत्रके याबाबत जिल्हा स्तरावरून पाठपुरावा करणे.
७. जलसुरक्षेचे प्रशिक्षण, क्षमता बांधणी, भानघन, मूल्यनापन व आढावा या बाबत पाठपुरावा करणे.
८. पाणी गुणवत्ता बाधित, जलजन्य आजारांचा साधीचा उद्रेक झालेल्या गावांमध्ये जाऊन ग्रामस्थांना मार्गदर्शन करणे व उपाययोजना बाबत पाठपुरावा करणे.
९. ग्रामसेवक आरोग्य कर्मचारी, जलसुरक्षक यांच्या समेस उपस्थित राहून पाणी नमुने, टीसीएल नमुने, स्वच्छता सर्वेक्षण, पाणी तपासणीत आढळून आलेल्या दुषित नमुन्यांबाबत करण्यात आलेली कार्यवाही याबाबत आढावा घेणे व मार्गदर्शन करणे.
१०. पाणी गुणवत्ता विषयक सर्व अहवालांचे एकत्रिकरण करणे व मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांच्या स्वाक्षरीने विभागीय आयुक्त व शासनास अहवाल सादर करणे.
११. पाणी गुणवत्ता विषयक अहवालांची केंद्र शासनाच्या संकेत स्थळावरती नोंद होत आहे की नाही हे पाहणे व याबाबत अडचणी असल्यास परीक्षांना निदर्शनास आणून देऊन कार्यवाही करवून घेणे.
१२. स्वच्छता सर्वेक्षण वर्षातून दोन वेळ विहित कालावधीत पूर्ण होण्यासाठी नियोजन करणे.
१३. स्वच्छता सर्वेक्षणात लाल कार्ड वितरीत झालेल्या ग्रामपंचायतींना / स्वोतांना भेटी देऊन तेथील त्रुटी दूर करण्याबाबत पाठपुरावा करणे.
१४. शासनाकडून १ पाणी गुणवत्ता विषयक वितरीत झालेल्या विविध साहित्यांचे (Field Test Kits, IEC Materials, etc.) जिल्ह्यात वितरण व सनियंत्रण करणे.
१५. शासनाकडून पाणी गुणवत्ता विषयक वितरीत झालेल्या निधीचे सनियंत्रण करून शासनास वेळोवेळी उपयोगिता प्रमाणपत्र सादर करणे.
१६. शासनाच्या पाणी गुणवत्ता विषयक आयोजित होणाऱ्या सभा, कार्यशाळा, प्रशिक्षण इत्यादीसाठी हजर राहणे.

१७. ग्रामपंचायत स्तरावरून प्राप्त करून घ्यावयाच्या MIS सारणी एक नमुना तयार करणे व ग्रामस्तरावर त्याप्रमाणे उपलब्ध करून दिलेल्या संगणकावर संबंधीत ग्रामपंचायती मधील पूर्ण वेळ नेमलेल्या संगणक ऑपरेटर कडून ती माहिती भरून घेणे व त्याचे गट व जिल्हा पातळीवर समन्वय करणे.
१८. शासनाने वेळोवेळी दिलेली पाणी गुणवत्ता विषयक निगडीत इतर कामे.

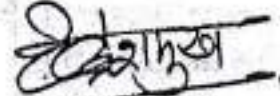
प्रशासकीय बाबी

१. मुख्य कार्यकारी अधिकारी आरोग्य विभागातील - आरोग्य पर्यवेक्षक, आरोग्य सेवक, ग्राम पंचायत विभागातील - विस्तार अधिकारी पंचायत, ग्राम विकास अधिकारी, ग्राम सेवक, आरोग्य सेवक, पाणी पुरवठा विभागातील कमिश्नर अथवा शाखा अभियंता यांचेपैकी एक व्यक्तीस त्यान बेसीसवर जिल्हा मुख्यालय पाणी गुणवत्ता नियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमासाठी जिल्हा पाणी गुणवत्ता निरीक्षक म्हणून प्रतिनिपुक्तीने आदेश निर्गमित करतील.
२. पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांचे वेतन, भत्ते मूळ नियुक्तीच्या ठिकाणाहून काढण्यात येतील.
३. पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांवर प्रशासकीय नियंत्रण हे कार्यकारी अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा) यांचे राहिल.
४. पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांचे हजेरी पत्रक कार्यकारी अभियंता यांचे कार्यालयात ठेवण्यात यावे.
५. कार्यकारी अभियंता यांनी पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांचे हजेरीपत्रक दरमहा त्यांच्या मूळ आस्थापनेकडे पाठवावे.
६. पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांना पाणी गुणवत्ता विषयक कामासाठी प्रतिनिपुक्ती भत्ता अथवा फौजतेही वेगळे मानधन देव असणार नाही.
७. पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांची मासिक दैनंदिनी कार्यकारी अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा) मंजूर करतील.
८. पाणी गुणवत्ता निरीक्षक हे जिल्हा परिषदेमध्ये संपूर्ण स्वच्छता अभियान जिल्हा कक्षांमध्ये बसून कामकाज करतील यासाठी त्यांना या कक्षातील संगणक, दूरध्वनी, वाहन, इंटरनेट, स्टेशनरी, डोरॅंबा इ. सुविधांचा चापर फस्ता येईल. जिल्हा पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था कार्यान्वयित झाल्यावर पाणी गुणवत्ता निरीक्षक त्या कक्षामध्ये बसून कामकाज करतील.
९. पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांची जिल्हा अंतर्गत फिरती केलेली प्रवास भत्ते देयके मूळ आस्थापनावरून काढण्यात येतील. जिल्हा व राज्या बाहेरील प्रवास भत्ता देयके जिल्हा स्तरावरील रापोट फंड / संपूर्ण स्वच्छता अभियान कक्ष यांच्या खाल्यातील निधीतून देण्यात येतील.
१०. कार्यकारी अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा) हे पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांनी केलेल्या कामकाजांचे मूल्यमापन करून अहवाल पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांच्या मूळ आस्थापनेकडे सादर करतील व या अहवालावरून संबंधीत अधिकारी गोपनीय अहवाल लिहीतील

११. पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांच्या कामाचे मुख्य मापन करून काम असमाधानकारक असल्यात उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी-ग्रामपंचायत, अतिरीक्त जिल्हा आरोग्य अधिकारी, कार्यकारी अभियंता ग्रामीण पाणी पुरवठा यांच्या संयुक्त शिफारसीने मुख्य कार्यकारी अधिकारी दूरच्या पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांची नियुक्ती करतील सदर शासन परिपत्रक हे ग्राम विकास विभाग व सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या मिळालेल्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन परिपत्रकाचा संगणक सांकेतांक २०११२२३११२०५२१२५२००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नाधाने,

(दि.ड. देशमुख)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- २) मा. राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- ३) अण्णर मुख्य सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ५) सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ६) उपसचिव व संचालक (आ.ए.स.पी.एम.यु.) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय,
- ७) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ८) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ९) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- १०) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन-पॉईंट मुंबई.
- ११) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- १२) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, चेलापुर नदी मुंबई.
- १३) मुख्य अभियंता राज्यस्तरीय भारत निर्माण कक्ष चेलापुर नदी मुंबई.
- १४) राज्य समन्वयक, संवाद व क्षमता विकास कक्ष, चेलापुर नदी मुंबई.
- १५) अधीक्षक अभियंता विभागीय भारत निर्माण कक्ष. (सर्व)
- १६) उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
- १७) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १८) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १९) उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रा.प.), जिल्हा परिषद (सर्व).
- २०) गटविकास अधिकारी पंचायत समिती सर्व.
- २१) पाणी गुणवत्ता निरीक्षक (सर्व)
- २२) सर्व कार्यासने, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २३) नियड नस्ती, का.क्र. पा.पु. १२.

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक डब्ल्यूव्हायएम-२०१२/प्र.क्र.०१/पापु-१२,

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक :- १ फेब्रुवारी, २०१२

प्रस्तावना :-

जनतेला शुद्ध व सुरक्षित पाणी पुरवठा होण्यासाठी पाण्याची गुणवत्ता चांगली असणे आवश्यक आहे. राज्यामध्ये आरोग्य विभागातील प्रयोग शाळांमध्ये पिण्याच्या पाण्यातील अणुजैविक घटकाची तपासणी नियमित होत असते. पाणी पुरवठा विभागातील जलस्यराज्य प्रकल्पा अंतर्गत सन २००३ ते २००६ या कालावधी मध्ये राज्यातील काही गावांमध्ये स्त्रोतांचे पाणी नमुन्याची रासायनिक घटकाची तपासणी करण्यात आली होती. सन २०१०-२०११ या कालावधीत भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, सार्वजनिक आरोग्य विभाग व युनिसेफ यांच्या संयुक्त विद्यमाने, प्रायोगिक स्तरावर पोण्यात आलेल्या अभियानात १५ जिल्ह्यांमधील प्रत्येकी चारसे स्त्रोतांचे नमुने रासायनिक घटकांसाठी तपासण्यात आले होते. अभियानातील परिणामावरून असे लक्षात येते की, पिण्याच्या पाण्याच्या स्त्रोतांमध्ये, रासायनिक बांधीत स्त्रोतांची संख्या व रासायनिक घटकांचे प्रमाणही वाढलेले आढळून आलेले आहे. पाणी गुणवत्ता व सनियंत्रण कार्यक्रमांमध्ये रासायनिक घटकांच्या तपासणीचे महत्व अनन्य साधारण आहे. राज्यातील सर्व प्रयोगशाळा रासायनिक घटकांच्या तपासणी करण्यास सक्षम होत असल्याने कमी कालावधीमध्ये तपासणी करण्यासाठी या वर्षी राज्यातील सर्व पिण्याच्या पाण्याच्या सार्वजनिक स्त्रोतांच्या रासायनिक तपासणी कार्यक्रम अभियानाच्या स्वरूपात राबविण्याचा निर्णय शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निर्णय

राज्यातील सर्व पिण्याच्या पाण्याच्या सार्वजनिक स्त्रोतांच्या रासायनिक तपासणी कार्यक्रम अभियान राबविण्यासाठी ज्या जिल्ह्यांमधील प्रयोगशाळांमध्ये रासायनिक तपासणीबाबतची उपकरणे/साहित्य उपलब्ध आहेत अशा पुणे, नांदेड, बुलडाणा, सांगली, औरंगाबाद, नाशिक, अमरावती, नागपूर, ठाणे, रायगड, अकोला या ११ जिल्ह्यांमध्ये प्रथमतः दिनांक १ मार्च, २०१२ ते दिनांक ३० जून, २०१२ या चार महिन्यांच्या कालावधीत अभियान राबविण्यात येत आहे. राज्यातील उर्वरित २२ जिल्ह्यांमध्ये उपकरणे खरेदीबाबतची प्रक्रीया सध्या सुरु आहे. सदरची पूर्ण झाल्यानंतर संबंधीत जिल्ह्यांमध्ये पुढील रासायनिक तपासणी अभियानाचा कार्यक्रम राबविण्यात येईल. सदर अभियानांतर्गत राज्यातील सर्व सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्त्रोतांची रासायनिक घटकांच्या तपासणीमध्ये प्रामुख्याने १) pH., २) Total Dissolved Solids, ३) Fluoride, ४) Nitrate, ५) Iron. असे एकूण ५ घटक तपासले जातील. उर्वरित २२ जिल्ह्यांच्या प्रयोग शाळांमध्ये उपकरणे

प्राप्त झाल्यामंतर रासायनिक तपासणी अभियानाचा कालावधी पुढील चार महिन्यांचा राहिल. या अभियानात आरोग्य विभागाच्या प्रयोगशाळा व भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या विभागीय प्रयोगशाळा सर्व पिण्याच्या पाण्याच्या सार्वजनिक स्रोतांचे रासायनिक तपासणीचे काम करतील.

कार्यपध्दती

१) मनुष्य बळ

१. सर्व पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे रासायनिक तपासणीकरीता प्रत्येक प्रयोगशाळेकरीता दोन रासायनी (प्रयोग शाळा तंत्रज्ञ) व केंद्राच्या संकेतस्थळावर रासायनिक तपासणीची माहिती भरण्याकरीता १ डेटा एन्ट्री ऑपरेटर अशा एकूण ३ पदांना कंत्राटी पध्दतीने चार महिन्यांच्या कालावधीसाठी जिल्हास्तरांवर नेमणूक देण्यात यावी. प्रत्येक रासायनी (प्रयोगशाळा तंत्रज्ञ) यांना रु. १०,०००/- (रु. दहा हजार फक्त) व डेटा एन्ट्री ऑपरेटर करीता रु. ८,०००/- (रु. आठ हजार फक्त) प्रती महिना मानधन प्रस्तावित करण्यात येत आहे. जिल्ह्यात तपासणी करावयाच्या एकूण पाणी मनुष्याचा व कालावधीचा विचार करून जिल्ह्यांना आवश्यकतेनुसार दोन पेक्षा जास्त रासायनीची नियुक्ती करता येईल. सदर मनुष्यबळ नियुक्तीसाठी प्रपत्र - १ नुसार कार्यपध्दती अनुसरण्यात यावी.
२. रासायनिक पृथःकरणेचे काम हे अभियान स्वरूपात होणार असल्याने प्रयोगशाळेतील शासनाचे अधिका-यांचे कामाची व्याप्ती वाढणार आहे. त्यामुळे प्रयोगशाळेतील शासनाचे एका अधिकारी यांना (रासायनी) रु. १,०००/- (रु. पाच हजार फक्त) प्रति महिना इतका अतिरीक्त प्रोत्साहन भत्ता देण्यात येईल.
३. प्रयोगशाळेतील काचेची उपकरणे धुणे व रासायनिक पृथःकरण करताना रासायनींना आवश्यक ती सर्व मदत करणेकरीता प्रत्येक प्रयोगशाळेकरीता चार महिन्यांसाठी प्रयोगशाळा मदतनीस कंत्राटी पध्दतीने घ्यावेत व त्यांना रु. ४,०००/- (रु. चार हजार) प्रती महिना मानधन देण्यात यावे. ज्या प्रयोगशाळेत मदतनीस उपलब्ध असतील व सदर मदतनीस ज्यादा काम करण्यास तयार असतील अशा मदतनीसांना रु. ४,०००/- (रु. चार हजार) प्रति महिना अतिरीक्त प्रोत्साहन भत्ता देय राहिल.

२) उपकरणे / रसायने -

- १) संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई व संचालक, भूजल सर्वेक्षण विकास यंत्रणा हे राज्यातील प्रयोगशाळांतील रसायने, काचेचे साहित्य व उपकरणे यांचा आढावा घेऊन प्रचलित कार्यपध्दतीचा अवलंब करून विहित प्रक्रियेद्वारे आवश्यक असणाऱ्या रसायने, काचेचे साहित्य व उपकरणे यांची खरेदी करावी.
- २) संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई यांचेकडील पाणी पुरवठा विभागाने वितरीत केलेल्या रु. ३० लक्ष इतका निधी, त्यांच्या अधिनिस्त असलेल्या जिल्हा प्रयोगशाळेसाठी, उपसंचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे यांना वितरीत करण्यात याव व उपसंचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे यांनी जिल्हा

प्रयोगशाळेच्या मागणीनुसार व आवश्यकतेनुसार आपल्या स्तरावर, प्रचलित कार्यपध्दतीचा अंमलंब करून घिरीत प्रक्रियेद्वारे आवश्यक असणारी रसायने, काचेचे साहित्य व उपकरणे यांची खरेदी करावी.

३) उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण विकास यंत्रणा यांचेकडील पाणी पुरवठा विभागाने घितरीत केलेल्या रु ६ लक्ष इतका निधी, त्यांच्या अधिनित असलेल्या विभागीय प्रयोगशाळेसाठी, प्रत्येक उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण विकास यंत्रणा कार्यालय, यांना घितरीत करण्यात यावा. प्रत्येक उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण विकास यंत्रणा कार्यालय, विभागीय प्रयोगशाळेतील मागणीनुसार व आवश्यकतेनुसार आपल्या स्तरावर, प्रचलित कार्यपध्दतीचा अंमलंब करून घिरीत प्रक्रियेद्वारे आवश्यक असणारी रसायने, काचेचे साहित्य व उपकरणे यांची खरेदी करावी.

४) रासायनिक पृथःकरणाचे कामकाज सुरळीत होण्यासाठी बीज पुरवठ्याचे सातत्य असणे आवश्यक आहे. त्या अनुषंगाने प्रत्येक प्रयोगशाळेकरीता एक इनव्हर्टर खरेदी करिता रु ३०,०००/- व स्टेशनरी साहित्य खरेदी करिता रु १०,०००/- इतके अनुदान देण्यात येत आहे.

३) प्रशिक्षण -

राज्य स्तरावरून अभियाना बाबत अति . जिल्हा आरोग्य अधिकारी (साथरोग), प्रयोगशाळा प्रमुख, पाणी गुणवत्ता निरीक्षक व पाणी गुणवत्ता सल्लागार (DWSS) यांना प्रशिक्षण देण्यात येईल. जिल्हा स्तरावर अति . जिल्हा आरोग्य अधिकारी (साथरोग), पाणी गुणवत्ता निरीक्षक व पाणी गुणवत्ता सल्लागार (DWSS) हे तालुका आरोग्य अधिकारी यांना, तालुका आरोग्य अधिकारी हे आरोग्य पर्यवेक्षक व आरोग्य सेवक यांना तालुकास्तरावर तसेच आरोग्य पर्यवेक्षक व आरोग्य सेवक हे जलसुरक्षकांना यांना गावपातळीवर प्रशिक्षण देतील. अति . जिल्हा आरोग्य अधिकारी (साथरोग), प्रयोगशाळा प्रमुख, पाणी गुणवत्ता निरीक्षक व पाणी गुणवत्ता सल्लागार (DWSS) हे रसायनी (प्रयोग शाळा तंत्रज्ञ), डेटा एन्ट्री ऑपरेटर व प्रयोगशाळा मदतनीस यांना प्रपत्र -२ नुसार प्रशिक्षण देतील.

४) पाणी नमुने गोळा करणे

ग्रामपंचायत प्रत्येक स्रोतांसाठी दोन लिटरचे प्लॅस्टीक कॅन खरेदी करेल. ग्रामपंचायतीच्या कार्यक्षेत्रातील सर्व पिण्याच्या पाण्याच्या सार्वजनिक स्रोतांचे पाणी नमुने नियोजनानुसार जलसुरक्षक गोळा करून कार्यक्षेत्रातील आरोग्य सेवक यांना देतील. प्राथमिक आरोग्य केंद्राच्या कार्यक्षेत्रातील सर्व गावांतील स्रोतांच्या पाणी नमुन्यांचे एकत्रिकरण करण्यात येवून, तालुका आरोग्य अधिकारी यांच्या मार्गदर्शन/नियोजनाप्रमाणे पाणी नमुने प्रयोगशाळेत तपासणी साठी पाठविले जातील. पाणी नमुने गोळा करणाऱ्यांची पध्दत प्रपत्र -३ नुसार असेल.

५) पाणी नमुना तपासणी व संकेतस्थळावर नोंद

प्रत्येक रसायनी (प्रयोग शाळा तंत्रज्ञ) दररोज किमान तीस ते चाळीस नमुने तपासतील तर प्रयोगशाळेतील शासनाचे एक अधिकारी (रसायनी) हे दररोज नियमित कामकाज पाहून दररोज किमान पंधरा ते तीस नमुने तपासतील. डेटा एन्ट्री ऑपरेटर दररोज सर्व तपासलेल्या नमुन्यांचे संगणीकरण करून त्यांची नोंद

केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावर (www.ddws.nic.in) व राज्य शासनाने तयार केलेल्या संकेत स्थळावर (www.mahawssd.gov.in) करतील. जिल्ह्यातील सर्व नमुन्यांची तपासणी पूर्ण करण्याच्या नियोजनाची जबाबदारी पाणी गुणवत्ता निरीक्षक व पाणी गुणवत्ता सल्लागार (DWSM) व जिल्हा प्रयोगशाळा प्रमुख यांची राहिल.

६) निधीचे वितरण

संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई यांचेकडे पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमातर्गत प्रत्येक प्रयोगशाळेसाठी रु १ लक्ष असे ३० प्रयोगशाळेसाठी एकूण रु ३० लक्ष तसेच संचालक, भुजल सर्वेक्षण विकास यंत्रणा यांना प्रत्येक विभागीय प्रयोगशाळेसाठी रु १ लक्ष असे एकूण ०६ विभागीय प्रयोगशाळेसाठी, रु ६ लक्ष इतका निधी शासनाकडून वितरीत करण्यात आलेला आहे. त्या निधीमधून सदर अभियानासाठी संबंधीत जिल्ह्या प्रयोगशाळांनी केलेल्या मागणीनुसार आवश्यक निधी त्यांच्या अधिनिस्त असलेल्या प्रयोगशाळांना/विभागीय प्रयोगशाळांना वितरीत करावा. सदर अभियानासाठी वितरीत केलेल्या निधीचे उपयोगिता प्रमाणपत्र संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई व संचालक, भुजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे हे शासनाने सादर करतील. शासनाने उपरोक्त वितरीत केलेल्या निधी व्यतिरीक्त रासायनिक तपासणीसाठी प्रयोगशाळांतील रसायने, काचेचे साहित्य, उपकरणे इत्यादी साठी लागणा-या आवश्यक निधीची पूर्तता केंद्र शासनाकडून प्राप्त झालेल्या अनुदानातून करण्यात येईल.

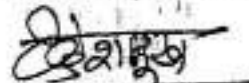
७) सनियंत्रण

सदर कार्यक्रमाचे सनियंत्रण राज्य स्तरावरून हे पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था (WSSO) करेल. जिल्हास्तरावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी तर तालुकास्तरावर गट विकास अधिकारी यांचे अध्यक्षतेखाली असलेली समिती याचा नियोजनाचा व अभियानाचा नियमित आढावा घेतील. तसेच राज्य स्तरावरून उपसंचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा व वरिष्ठ रसायनी भुजल सर्वेक्षण विकास यंत्रणा पुणे हे जिल्हा/विभागीय स्तरावरील प्रयोगशाळा प्रमुख यांच्यावर सनियंत्रण ठेवतील. त्यानुसार सदर अभियान कार्यक्रमाचा कृती आराखडा प्रपत्र -५ मध्ये दर्शविण्यात आला आहे.

सदर शासन निर्णय ग्रामविकास विभाग व सार्वजनिक आरोग्य विभाग, यांच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णयाचा संगणक सांकेतांक २०१२०२०१०१६८२२२२००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(दि. प्र. देशमुख)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

- १) मा. मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- २) मा. राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- ३) मा. अप्पर मुख्य सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) मा. प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई

- १०) उपसंचालक (आरोग्य सेवा) पाणी पुरवठा विभाग, मंत्रालय, मचई.
- ११) संचालक, भूजल संधारण विभाग, मंत्रालय, मचई.
- १२) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- १३) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- १४) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १५) संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई
- १६) सहाय्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एम्स/एच टॉवर, नरिमन पॉइंट मुंबई.
- १७) मुख्य अधिकारी, सार्वजनिक (सर्व)
- १८) अधीक्षक अभियंता तथा जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १९) उपसंचालक (आरोग्य सेवा), सत्य आरोग्य प्रयोगशाळा, मुंबई.
- २०) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- २१) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- २२) नियुक्त तारी, का.क. प्र.पु. १२.

● पाणी नमुने गोळा करणे

पाण्याची तपासणी करण्यासाठी पाण्याचे नमुने योग्य पध्दतीने घेतलेले असावे. पाण्याची रासायनिक घटकांची तपासणी करण्यासाठी पाणी दोन लिटर प्लॅस्टीक कॅनमध्ये घ्यावे. पाणी नमुना घेताना विहीर, हातपंप, विंधनविहीर, दुहेरी हातपंप व नदी, तलावावर आधारीत पाणी पुरवठा योजना आहे अशा सर्व स्रोतांचे पाणी नमुने तपासणीसाठी गोळा करावेत. नळाच्या व टाकीचा पाण्याचा नमुना तपासणी साठी घेवू नये. पाणी नमुना गोळा करण्याची पध्दत खालीलप्रमाणे अत्रलंबवली जावी.

- प्लॅस्टीक कॅन प्रथम स्वच्छ पाण्याने धुवून घ्यावा.
- प्लॅस्टीक कॅन पाण्याने पुर्णपणे भरूवे.
- प्लॅस्टीक कॅन मध्ये पाणी घेतल्यावर झाकण पूर्ववत लावून पुन्हा उघडू नये.
- प्लॅस्टीक कॅन वर खालील माहिती असलेले लेबल लावावे.

१. तालुक्याचे नांव-
२. ग्रामपंचायतीचे नाव -
३. गाव, वाडी, धस्ती नाव -
४. नमुना घेतल्याचा दिनांक व वेळ -
५. स्रोत प्रकार (उदा. विहीरी, हात पंपे)-
६. स्रोत ठिकाण -
७. स्रोत संकेतांक-
८. पाठविणा-याचे नाव, पूर्ण पत्ता व मोबाईल क्रमांक -

विहीरीच्या पाण्याचा नमुना घेण्याची पध्दत

प्रथम स्वच्छ धुतलेली बादली घ्यावी. व ती दोराने किंवा साखळीने बांधून विहीरीत सोडावी. नंतर २ ते ३ वेळा बादली भरून पाणी बाहेर फेकून देवून पुनः बादली भरून वर काढावी व प्लॅस्टीक कॅन मध्ये पाणी भरून घ्यावे. झाकण पूर्ववत लावावे व त्याच्या पृष्ठभागावर लेबल लावावे.

हात पंप पाण्याचा नमुना घेण्याची पध्दत

हातपंपाचा नळ बाहेरून स्वच्छ धुवून घ्या.

- पंप थोडावेळ चालू ठेवून, पाईपमध्ये साचलेले पाणी वाहून जाऊ द्या.
- प्लॅस्टीक कॅन उघडून (झाकणाचे आतील बाजूस स्पर्श न करता) त्यात पाणी भरावे.
- पूर्ववत बूच लावून त्यावर त्याच्या पृष्ठभागावर लेबल लावावे.

विशेष सूचना

- प्लॅस्टीक कॅन सोबत पाठवावयाचे माहितीपत्रक व्यवस्थित भरून पाठवावे.

प्रपत्र - १

मनुष्य बळ नियुक्ती		
दिनांक १ ते ५ फेब्रुवारी, २०१२	राज्यस्तरावरून घेतल्यात जाहीरात प्रकाशन १. रसायनी अहंता - बीएससी (रसायनशास्त्र) प्राधान्य :- एमएससी (रसायनशास्त्र) व अनुभव. २. डेटा एन्ट्री ऑपरेटर - संगणक व इंटरनेट वापरण्याचा अनुभव. प्राधान्य :- बीएससी (रसायनशास्त्र)	पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, सोबीडो-बेलापूर, नवी मुंबई
दिनांक १३ फेब्रुवारी, २०१२	Walk in Interview	प्रत्येक जिल्हा स्तरावर सहाय्यी १० ते १२.०० अर्ज स्वीकारणे १२.०० ते १.०० अर्जांची छाननी १.०० ते २.०० डेटा एन्ट्री ऑपरेटर परिक्षा २.३० वाजता मुलाखत मुलाखत समिती <ul style="list-style-type: none"> ● मुख्य कार्यकारी अधिकारी ● कार्यकारी अभियंता (ग्रापापु), ● अति.जिल्हा आरोग्य अधिकारी, (IDSP) - सदस्य सचिव ● जिल्हा आरोग्य प्रयोगशाळा प्रमुख ● उपसंचालक / वरिष्ठ रसायनी भूजल सर्वेक्षण विकास यंत्रणा
टिप :- राज्यात सध्या ११ जिल्ह्यांमध्ये सधर अभियान सधरविण्यात येत आहे.		

प्रपत्र - २

प्रशिक्षण- प्रशिक्षणातून सविस्तर माहिती, तपासणीसाठी पाणी नमुना घ्यावयाची पध्दत, तपासणीमध्ये रासायनिक घटक प्रमाणपेक्षा जास्त आढळल्यास काराघराची कार्यवाही		
दिनांक ४ फेब्रुवारी, २०१२	भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा विभागीय प्रयोगशाळा रसायनी, जिल्हा आरोग्य विभाग प्रयोगशाळा प्रमुख, अतिरिक्त जिल्हा आरोग्य अधिकारी, पाणी गुणवत्ता निरीक्षक	मंत्रालय राज्य स्तर (सिडको भवन, बेलापूर) मार्गदर्शक- मा. उप सचिव, उपसंचालक प्रयोग शाळा, वरिष्ठ रसायनी भूजल सर्वेक्षण विकास यंत्रणा पुणे, पाणी गुणवत्ता तंत्र
दिनांक ९ ते १४ फेब्रुवारी, २०१२	गटविकास अधिकारी उप अभियंता, ग्रापापु तालुका आरोग्य अधिकारी	जिल्हा स्तर मार्गदर्शक- जिल्हा आरोग्य विभाग प्रयोगशाळा प्रमुख, अतिरिक्त जिल्हा आरोग्य अधिकारी, पाणी गुणवत्ता निरीक्षक
दिनांक १५ ते १७ फेब्रुवारी, २०१२	वेळीक अधिकारी, विस्तार अधिकारी पंचायत आरोग्य पर्यवेक्षक, ग्रामसेवक, आरोग्य सेवक	तालुका स्तर मार्गदर्शक - गटविकास अधिकारी उप अभियंता, ग्रापापु तालुका आरोग्य अधिकारी
दिनांक २० ते २१ फेब्रुवारी, २०१२	सरपंच, ग्रामपंचायत सदस्य, जलसुरक्षक	ग्रामपंचायत स्तर मार्गदर्शक - ग्रामसेवक, आरोग्य सेवक

माहितीपत्रक

१. तालुक्याचे नांव-
२. ग्रामपंचायतीचे नाव -
३. गाव, वाडी, वस्ती नाव -
४. कार्यक्षेत्रातील प्रा.आ. केंद्र व फोन नंबर -
५. नमुना घेतल्याचा दिनांक व वेळ -
६. स्रोत प्रकार (उदा. िरी, हात पंपे)-
७. स्रोत ठिकाण -
८. स्रोत संकेतांक-
९. पाठ्या-वाचे नाव व पूर्ण पत्ता -
१०. मोबाइल नंबर -

सरपंच-

ग्रामसेवक -

आरोग्य कर्मचारी-

जलसुरक्षक-

- पाण्याचा नमुना घेतल्यानंतर नमुना शक्यतो २४ तासांच्या आत जिल्हा आरोग्य प्रयोगशाळा /विभागीय भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा यांच्या प्रयोगशाळेकडे पाठवावा.
- प्लॅस्टीक बॅनच्या झाकणासो सील, त्वाख अगर डिफ लावू नये.

प्रपत्र - ४

तपशिल	रक्कम
कंत्राटी पध्दतीने नेमणुक केलेले रसायनी दर महिना मानधन	रु.१००००/- प्रति रसायनी
कंत्राटी पध्दतीने नेमणुक केलेले डेन्ट्रा एन्ट्री ऑपरेटर दर महिना मानधन	८०००/- प्रति डेन्ट्रा एन्ट्री ऑपरेटर
प्रयोगशाळेंतील कार्यरत असणा-या एका रसायनीना प्रोत्साहन भत्ता	५०००/- दर महिन्यासाठी
कंत्राटी पध्दतीने नेमणुक केलेले प्रयोगशाळा मदतनीस अथवा कार्यरत प्रयोगशाळा मदतनीस यांना प्रोत्साहन भत्ता	४०००/- दर महिन्यासाठी
इन्व्हेटर खरेदी करीता	३०,००० प्रति प्रयोगशाळा
स्फेगनरी व इतर किरकोळ खर्च	१०,००० प्रति प्रयोगशाळा
<p>टिप :- शासनाने वितरीत केलेला निधी व्यतिरिक्त रासायनिक तपासणी अभियानासाठी प्रयोगशाळेंतील रसायने, काचेचे साहित्य , उपकरणे इत्यादी साठी अतिरिक्त निधीची आवश्यकता भासल्यास त्याची पूर्तता केंद्र शासनाकडून प्राप्त झालेल्या अनुदानातून करण्यात येईल</p>	

प्रपत्र - ५

दिनांक	सहभागी घटक	स्थळ	विषय	मार्गदर्शक
दिनांक ४ फेब्रुवारी, २०१२	विभागीय प्रयोगशाळा रसायनी, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा/ जिल्हा आरोग्य विभाग प्रयोगशाळा प्रमुख/ पाणी गुणवत्ता निरीक्षक	मंत्रालय, सिडको भवन, बेलापूर	अभियानाबाबत सविस्तर चर्चा	मा. उप सचिव / उपसंचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे/ वरिष्ठ रसायनी, भूजल सर्वेक्षण विकास यंत्रणा पुणे/ पाणी गुणवत्ता सल्लागार
६ फेब्रुवारी, २०१२	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद	मंत्रालय / Video Conferenc ing	अभियानाबाबत सविस्तर कल्पना	मा. प्रधानसचिव व मा. उप सचिव
दिनांक ९ ते १४ फेब्रुवारी, २०१२	जिल्ह्यातील कार्यकारी ३. अभियंता (ग्रापापु), जिल्हा आरोग्य अधिकारी, उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी गटविकास अधिकारी उप अभियंता, ग्रापापु अति. जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा प्रयोगशाळा प्रमुख, तालुका आरोग्य अधिकारी पाणी गुणवत्ता निरीक्षक	जिल्हा परिषद	अभियानाबाबत सविस्तर कल्पना	मुख्य कार्यकारी अधिकारी
दिनांक १५ ते १७ फेब्रुवारी, २०१२	तालुका आरोग्य अधिकारी उप अभियंता, ग्रापापु वैद्यकीय अधिकारी घिस्तार अधिकारी पंचायत आरोग्य पर्यवेक्षक ग्रामसेवक, आरोग्य सेवक	पंचायत समितौ	अभियानाबाबत सविस्तर कल्पना	गटविकास अधिकारी उप अभियंता, ग्रापापु
दिनांक २० ते २२ फेब्रुवारी, २०१२	२. पंच, ग्रामपंचायत सदस्य, जलसुरक्षक	गावपातळी	अभियानाबाबत सविस्तर कल्पना	ग्रामसेवक, आरोग्य सेवक
१ मार्च ते ३० जून, २०१२	जलसुरक्षक, ग्रामसेवक, आरोग्य सेवक, आरोग्य पर्यवेक्षक	प्रत्यक्ष कृती कार्यक्रम	पिण्याच्या पाण्याचे स्त्रोतातील पाणी नमुने प्रयोगशाळेकडे नियोजनानुसार पाठविणे	अति. जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा प्रयोगशाळा प्रमुख, तालुका आरोग्य अधिकारी वैद्यकीय अधिकारी पाणी गुणवत्ता निरीक्षक
टिप :- राज्याला सध्या ११ जिल्ह्यांमध्ये सदर अभियान राबविण्यात येत आहे.				

प्र प त्र-६

जिल्हा :-

तालुका :-

गावाचे नांव :-

अ.क्र.	स्रोताचा सांकेतिक	ठिकाण	रासायनिक तपासणीत आढळून आलेले प्रमाण						शेज
			pH	TDS (mg/L)	Fluoride (mg/L)	Nitrate (mg/L)	Iron (mg/L)		
१	३	३	४	५	६	६	६	६	
१									
२									
३									
४									
५									

राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण
कार्यक्रमांतर्गत १९ प्रयोगशाळा बळकटीकरण करून
त्या उपविभागीय प्रयोगशाळा म्हणून कार्यरत करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूक्यूएम -२०१०/प्र.क्र. ९५/पापु-१२
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक : ०३ मार्च २०१२

वाचा : राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमाच्या
केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक तत्वे.

प्रस्तावना :

ग्रामीण भागातील जनतेला शुध्द पाणी पुरवठा व्हावा यासाठी केंद्रशासनाच्या राष्ट्रीय ग्रामीण
पेयजल कार्यक्रमाची अंमलबजावणी राज्यात करण्यात येत आहे. राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण
व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत पाण्याची प्रयोगशाळेत तपासणी करण्यास प्राधान्य दिले जाते. सध्या राज्यात
सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या एक राज्यस्तरीय, दोन विभागीय व २७ जिल्हा स्तरीय प्रयोगशाळा कार्यरत
आहेत. याशिवाय ३३७ ग्रामीण रुग्णालयांमध्ये लघु प्रयोगशाळा कार्यरत आहेत. लघु प्रयोगशाळांमध्ये
सध्या पिण्याच्या पाण्याची अनुजैविक विषयक तपासणी फिल्ड टेस्ट पध्दतीने केली जाते. जिल्हा
प्रयोगशाळेसारखीच रासायनिक व अणुजैविक तपासणी लघु प्रयोगशाळेत करण्यासाठी ३३७
लघुप्रयोगशाळांपैकी जिल्हयाच्या आकारमानानुसार प्रत्येक जिल्हयामध्ये २ ते ४ याप्रमाणे ९९ लघु
प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करून त्या उपविभागीय प्रयोगशाळा म्हणून प्रस्तावित करण्याची बाब
शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय -

राज्यात कार्यरत असलेल्या ३३७ ग्रामीण रुग्णालयांच्या लघुप्रयोगशाळांमध्ये जिल्हा प्रयोगशाळे
सारखीच रासायनिक व अणुजैविक तपासणी करण्यासाठी जिल्हयाच्या आकारमानानुसार प्रत्येक
जिल्हयामध्ये २ ते ४ याप्रमाणे ९९ लघु प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करून त्या उपविभागीय प्रयोगशाळा
म्हणून कार्यरत करण्यात येत आहेत. सदर ९९ प्रयोगशाळांची नियड सार्वजनिक आरोग्य विभागामार्फत
करण्यात येईल. उपसंचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे यांना ९९ प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करून
त्या निषिद्ध कार्यान्वीत करण्यासाठी प्राधिकृत करण्यात येत आहे. तसेच संचालक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता
सहाय्य संस्था, (WSSO) यांना सदर योजनेचे सनियंत्रण करण्यासाठी प्राधिकृत करण्यात येत आहे

-२-

सदर ९९ उपदिभागीय प्रयोगशाळांमधून पाण्याची अणुजैविक व रासायनिक तपासणी केली जाईल. रासायनिक तपासणीमध्ये पुढील महत्वाच्या परिष्ठाणाचा समावेश असेल. १) पी एच (pH) २) कठीणपणा (Total Hardness) ३) लोह (Iron) ४) क्लोरिन डिमांड (Chlorine demand) ५) रेसीड्युअल क्लोरिन (Residual Chlorine) ६) नायट्रेट (Nitrate) ७) फ्लोराईड (Fluoride) ८) आर्सेनिक (Arsenic) (आवश्यकतेनुसार) तसेच अणुजैविक तपासणी (M.P.N. Method) करवण्याची सुविधा उपलब्ध असेल.

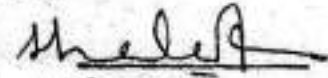
सदर महत्त्वाच्या पाण्याची सहा शासनाच्या सन २०११-२०१२ च्या सा कालावधीसाठी पाणी गुणवत्ता सतियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत प्राप्त झालेल्या अद्युक्ततावून प्रती प्रयोगशाळा रुपये ६.२१ लक्षा सापमाणे ९९ प्रयोगशाळांसाठी रूपये ६१८.१७७ लक्षा खर्चा विधी संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई मांना वितरित करण्यात येत आहे.

सहाय्यिकीत सेंट्रलशासनाकडून राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांतर्गतच्या पाणी गुणवत्ता सतियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमासाठी प्राप्त होणा-या अद्युक्ततावून सदर योजना सुरु करण्यात येत आहे. सदर योजना सुरु झाल्यानंतर सहा महिन्यांच्या कालावधीत सार्वजनीक आरोग्य विभागामार्फत आढावा घेण्यात येईल. आढाव्याअंती सदर योजना पुढे चालू ठेवण्याबाबत ठरल्यास तसेच राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांतर्गतच्या पाणी गुणवत्ता सतियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमासाठी निधी उपलब्ध न झाल्यास सार्वजनीक आरोग्य विभागकडून उचित कार्यवाही करण्यात येईल.

सदर शासन निर्णय सार्वजनीक आरोग्य विभागाच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदरहू शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक साकेतांक २०१२०३०३०७३०५५३१५००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(शैला ए.)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- २) मा. राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- ३) अप्पर मुख्य सचिव, सार्वजनीक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ५) सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ६) उपसचिव व संचालक (आर.एस.पी.एम.यू.) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय,
- ७) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ८) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ९) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).

- १०) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉइंट मुंबई.
- ११) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास संवर्णा, पुणे
- १२) संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय मुंबई
- १३) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापुर नदी मुंबई.
- १४) मुख्य अभियंता राज्यस्तरीय भारत निर्माण कक्ष बेलापुर नदी मुंबई.
- १५) राज्य समन्वयक, संवाद्य व क्षमता विकास कक्ष, बेलापुर नदी मुंबई.
- १६) अर्चीडल अभियंता विभागीय भारत निर्माण कक्ष. (सर्व)
- १७) उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
- १८) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १९) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- २०) सर्व कार्यासने, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, भूजललय, मुंबई
- २१) निवड नमूने, का.क्र. पा.पु. १२.

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक डब्ल्यूएम्-२०१०/प्र.क्र. १९० /पापु-१३,

मंत्रालय, मुंबई, दिनांक :- २९ ऑगस्ट, २०१२

प्रस्तावना :-

जनतेला शुध्द व सुरक्षित पाणी पुरवठा होण्यासाठी पाण्याची गुणवत्ता चांगली असणे आवश्यक आहे. पाणी गुणवत्ता व सनियंत्रण कार्यक्रमांमध्ये स्वच्छता सर्वेक्षणाचे महत्व अनन्य साधारण आहे. जागतिक आरोग्य संघटना व केंद्र शासनाने पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत स्रोत निहाय स्वच्छता सर्वेक्षण करण्याबाबत सूचना प्राधान्याने दिलेल्या आहेत. स्वच्छता सर्वेक्षणातून स्रोत भोवतीचा परिसर, पाणी पुरवठा संरचना व व्यवस्थापनातील जे काही दोष आढळून येतात त्यांचे निराकरण वेळेत करता येऊन संभाव्य सायीस प्रतिबंध करता येतो.

राज्यात स्वच्छता सर्वेक्षण हे आरोग्य विभागामार्फत केले जाते. पाचसाळ्यापुरी (माहे मार्च ते मे) व पाचसाळ्यानंतर (माहे ऑक्टोबर ते डिसेंबर) या काळात पाण्याचे स्रोत व अन्य बाबींसाठी स्वच्छता सर्वेक्षण केले जाते. सर्व प्राथमिक आरोग्य केंद्राच्या वैद्यकीय अधिकारी यांचेवर या सर्वेक्षणाची जबाबदारी आहे. हे अत्यंत वैशिष्ट्यपूर्ण सर्वेक्षण असून सर्वेक्षणाद्वारे ग्रामपंचायतींना लाल , हिरवे, पिवळे, चंदेरी कार्ड राज्यात वितरीत केले जाते.

- लाल रंगाचे कार्ड देण्याचे निकष - ज्या ग्रामपंचायतीमध्ये पाणी शुध्दीकरण अनियमित होते, पाणी स्रोताचा परिसर अस्वच्छ आहे, नळ गळत्या / क्वात्व गळत्या आहेत, ग्रामपंचायतीस टिसीएल पायडरचा पुरेशा प्रमाणात व योग्य गुणवत्तेचा साठा उपलब्ध नाही, वर्षभरात जलजन्य साधरोगाचा उद्रेक झालेला आहे अशा ग्रामपंचायतींना लाल रंगाचे कार्ड दिले जाते.
- हिरवे रंगाचे कार्ड देण्याचे निकष - वरील दोष ज्या ग्रामपंचायतीमध्ये आढळून येत नाही त्यांना हिरव्या रंगाचे कार्ड दिले जाते.
- पिवळे रंगाचे कार्ड देण्याचे निकष - ज्या गावांमध्ये अस्वच्छता आढळून येते त्या ग्रामपंचायतींना पिवळे कार्ड देण्यात येते.
- चंदेरी रंगाचे कार्ड देण्याचे निकष - सलग पाच वर्षे सायीचा उद्रेक न झालेल्या व पाच वर्षे हिरवे कार्ड मिळालेल्या असे दोन्ही निकष पूर्ण करणा-या ग्रामपंचायतीस चंदेरी कार्ड देण्यात येते.

बदलत्या काळानुरूप जागतिक आरोग्य संघटना, केंद्र शासन यांनी ठरवून दिलेल्या स्वच्छता सर्वेक्षणाचे निकष व राज्यात पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे स्वच्छता सर्वेक्षण बाबत होत असलेली कार्यवाही याबाबत अभ्यास करून सर्व समावेशक अशी कार्यप्रणाली निश्चितीकरण करण्यासाठी राज्य शासनाने मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, कोल्हापूर यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती गठित करण्यात आली होती.

शासन निर्णय

कोल्हापूर जिल्ह्याने जिल्हातील अंतीत्यात असलेल्या सर्व पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे प्रायोगिक स्तरावर पूर्ण केलेले स्वच्छता सर्वेक्षण व समितीने केंद्र शासन व जागतिक आरोग्य संघटकनेचे निकष याबाबत सज्जोल

रोटा/एम्-१६५९[५००-९-२०१२]-२

घर्ष करून शासनास अहवाल सादर केला होता. सदर अहवालाच्या शिफारशी स्विकारल्या आहेत. राज्यातील पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे स्वच्छता सर्वेक्षणचे निकष व कार्यप्रणाली पुढीलप्रमाणे :-

- जिल्हातील अस्तीत्वात असलेल्या सर्व सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे स्वच्छता सर्वेक्षण करण्यात यावे.
- स्वच्छता सर्वेक्षणासाठी स्रोतनिहाय सर्वेक्षण नमुना (प्रपत्र- अ, ब, क प्रमाणे) तयार करण्यात आला आहे.
- आरोग्य कर्मचारी, जलसुरक्षक हे स्वच्छता सर्वेक्षणाचे कान संयुक्तपणे करतील, सर्वेक्षण करताना ते ग्रामस्थ, ग्रामपंचायतीचे सदस्य प्रामुख्याने महिला सदस्य यांना सहभागी करून घेतील.
- स्वच्छता सर्वेक्षणात प्राप्त गुणांकनाच्याद्वारे तीव्र जोखीम, मध्यम जोखीम व कमी जोखीम असे स्रोतांचे वर्गीकरण करण्यात यावे.
- स्वच्छता सर्वेक्षणात वर्गीकरणात आढळून आलेल्या कारणानुसार प्रतिबंधात्मक उपाययोजना हाती घेण्यात याव्यात. यामध्ये तीव्र जोखीम व मध्यम जोखीम असलेल्या स्रोतांबाबत त्वरीत उपाय योजना करण्यात याव्यात.

प्रशिक्षण

- जिल्हातील जलसुरक्षक, ग्रामसेवक, आरोग्य सेवक, आरोग्य सहाय्यक, विस्तार अधिकारी (पंचायत) यांना कार्यप्रणालीचे एक दिवसाचे प्रशिक्षण देण्यात यावे.
- सदर प्रशिक्षणाची सनिचंत्रण व प्रशासकीय जबाबदारी गटविकास अधिकारी व तांत्रिक जबाबदारी तालुका आरोग्य अधिकारी यांची राहिल. विस्तार अधिकारी (पंचायत) व उप अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा) यांनी सदर प्रशिक्षणाचे नियोजन करावे.
- सदर प्रशिक्षण हे सलग तीन वर्षे प्रत्येक स्वच्छता सर्वेक्षणाच्या अगोदर देण्यात यावे.

सर्व पाणी स्रोतांचे स्वच्छतेसह सर्वेक्षण

राज्यात एकाच वेळी दर वर्षी पावसाळ्यापुर्वी म्हणजेच १ एप्रिल ते ३० एप्रिल व पावसाळ्यानंतर ०२ ऑक्टोबर ते ३० ऑक्टोबर या कालावधीत स्वच्छता सर्वेक्षण मोहिम हाती घेण्यात यावी.

लाल, पिचळे, हिरवे व चंदेरी कार्ड देण्याची कार्यप्रणाली

- १) ग्रामपंचायतींना स्रोताच्या वापरानुसार व निर्माण झालेल्या जोखीमेनुसार वर्गीकरण करून व त्यानुसार लाल, पिचळे व हिरवे कार्ड दिले जावे.
- २) ग्रामपंचायतींना लाल, पिचळे व हिरवे कार्ड देताना गावातील प्रत्येक स्रोताची जोखीम नमूद करावी. ग्रामपंचायती मधील गावातील ७० टक्के पेक्षा जास्त लोकसंख्या ज्या स्रोतांवर अवलंबून आहे व या स्रोतांचे पाणी पिण्यास वापरले जाते. त्या ठिकाणी तीव्र जोखीम व मध्यम जोखीम असल्यास त्या ग्रामपंचायतीला लाल कार्ड देण्यात यावे. ग्रुप ग्रामपंचायतीमध्ये एका गावात वरील निष्कर्ष आढळल्यास त्या ग्रामपंचायतीस लाल कार्ड देण्यात यावे.
- ३) ज्या गावातील असुरक्षित पाणीपुरवठा जोखीम ७० टक्क्यापेक्षा जास्त आहे त्या ठिकाणी तीव्र जोखीम, ३० ते ६९ टक्के आहे त्या ठिकाणी मध्यम जोखीम व ० ते २९ टक्के आहे त्या ठिकाणी सौम्य किंवा कमी जोखीम समजण्यात यावी. त्यानुसार तीव्र जोखीम, मध्यम जोखीम व कमी जोखीम असलेल्या ग्रामपंचायतींना अनुक्रमे लाल, पिचळे व हिरवे कार्ड देण्यात यावे.

- ४) लाल कार्ड हे मुख्य कार्यकारी अधिकारी जिल्हा परिषद यांच्या स्वाक्षरीने, तर पिवळे कार्ड हे गटविकास अधिकारी, तालुका आरोग्य अधिकारी व उप अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा) यांच्या संयुक्त स्वाक्षरीने, व हिरवे कार्ड कार्यक्षेत्रील प्राथमिक आरोग्य केंद्रातील वैद्यकिय अधिकारी यांच्या स्वाक्षरीने ग्रामपंचायतींना देण्यात यावे.
- ५) सलग पाच वर्षे साधीचा उद्रेक झालेला नसेल व सलग पाच वर्षे हिरवे कार्ड मिळालेले असेल अशा दोन्ही निकष पूर्ण करणा-या ग्रामपंचायतीस जिल्हाचे पालक मंत्री व जिल्हा परिषदेचे अध्यक्ष यांच्या हस्ते सभारंभपूर्वक चंदेरी कार्ड देण्यात यावे. या ग्रामपंचामधील ग्रामसेवक, आरोग्य कर्मचारी, जलसुरक्षक यांना प्रशस्ती पत्रक देवून गौरव करण्यात यावा।

अहवाल सादर करणे

- आरोग्य सेवक हे आपल्या कार्यक्षेत्रील स्वोत स्वच्छता सर्वेक्षणाचा अहवाल प्राथमिक आरोग्य केंद्रामध्ये सादर करतील. प्राथमिक आरोग्यकेंद्रातील पर्यवेक्षक अहवालाचे संकलन करून वैद्यकीय अधिका-या मार्फत सात दिवसांमध्ये तालुका आरोग्य अधिकारी कार्यलयामध्ये सादर करतील. तालुका आरोग्य कार्यालयातील पर्यवेक्षक सात दिवसांमध्ये तालुक्यातील सर्व अहवालाचे संकलन करून गटविकास अधिकारी, तालुका आरोग्य अधिकारी, उप अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा) यांच्या संयुक्त स्वाक्षरीने मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांना अहवाल सादर करतील. जिल्हा स्तरावर पाणी गुणवत्ता निरीक्षक सर्व तालुक्याच्या अहवालाचे संकलन करून अतिरिक्त जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांच्या स्वाक्षरीने मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांना सात दिवसांमध्ये अंतिम अहवाल सादर करतील.

प्रतिगंधात्मक कार्यवाही व सनियंत्रण

- १) स्वच्छता सर्वेक्षणाचे अंतिम अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर १५ दिवसात तालुकास्तरावर गटविकास अधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली व तालुका आरोग्य अधिकारी, उप अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा) यांच्या तालुकास्तरीय समितीत तालुक्याच्या लाल व पिवळे कार्ड प्राप्त झालेल्या ग्रामपंचायतींचे सरपंच व ग्रामसेवक यांचा आढावा घेऊन त्रुटी पूर्ण करण्याबाबत संबंधितांना योग्य मागदर्शन करण्यात यावे.
- २) एक महिन्याच्या कालावधीत आढळून आलेल्या सर्व तीव्र जोखीम व मध्यम जोखीम स्वोतांबाबत उपाय योजना करण्यात याव्यात.
- ३) अध्यक्ष, ग्राम आरोग्य, पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती, सरपंच, आरोग्य सेवक, ग्रामसेवक, आरोग्य पर्यवेक्षक, वैद्यकिय अधिकारी, विस्तार अधिकारी (पंचायत), इत्यादी कडून नियमित पाठपुरापा व सनियंत्रण करण्यात यावे.
- ४) वैद्यकिय अधिकारी हे गाव पातळीवर, तालुका आरोग्य अधिकारी हे तालुकास्तरावर, व जिल्हा आरोग्य अधिकारी हे जिल्हास्तरावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांच्या मार्गदर्शनाखाली सनियंत्रण ठेवतील.
- ५) जिल्हास्तरावरून जिल्हा आरोग्य अधिकारी, कार्यकारी अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग) व उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत) यांचे सनियंत्रण असावे.

प्रशासकीय बाबी

- १) जिल्हा आरोग्य अधिकारी हे अतिरिक्त जिल्हा अधियारी (साधारण) यांच्या मदतीने स्वच्छता सर्वेक्षण पूर्ण करतील.

- २) लाल, हिरवे, पिवळे, चंदेरी काडं नमुना, सर्वेक्षण नमुना अ, ब व क फॉर्म छपाई : अ-निळा, ब-पिवळा, क-पांढरा या रंगात छपाई करण्यासाठी जिल्हा परिवेदेने पुणेरी तरतुद करावी. (सदर नमुने शासन निर्णयासोबत जोडण्यात आलेले आहेत.)
- ३) ज्या ग्रामपंचायतीस सलग दोन वेळा लाल काडं मिळालेले असेल अशा ग्रामपंचायती मधील जो पर्यंत लाल काडांचे रूपांतर हिरव्या काडंमध्ये होत नाही तोपर्यंत सदरच्या ग्रामपंचायती कोणत्याही प्रकारच्या प्रोत्साहन अनुदानास अपात्र राहतील.
- ४) स्वच्छता सर्वेक्षणानंतर या अहवालाची चर्चा ग्रामसभा, पंचायत समिती मासिक सभा व जिल्हा परिषद सर्वसाधारण सभा यामध्ये करण्यात यावी.
- ५) स्वच्छता सर्वेक्षणातील अहवालानंतर लाल काडांचेर, तीव्र व मध्यम जोखमीच्या खोडांबाबत प्रतिबंधात्मक उपाययोजना बाबत एक महिन्यात कार्यवाही करण्यात यावी. एक महिन्यात कार्यवाही न झाल्यास संबंधित सनिबंधन अधिकारी यांच्या अहवालानुसार गट विकास अधिकारी यांनी ग्रामसेवकांची एक बैठकवाढ एक वर्षासाठी थांबवावी.
- ६) ग्रामपंचायतींनी १ किलो, २ किलो व ५ किलो या प्रमाणात आवश्यकते नुसार टी.सी.एल. TCL पावडर ची निवडित खरेदी करण्यात यावी.

सदर शासन निर्णय ग्रामविकास विभाग, सार्वजनिक आरोग्य विभाग यांच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे. सदर शासन निर्णयाचा संगणक सांकेतांक-२०१२०८२९१३०७०५१८०० असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार य नावाने.

(श्रीमती शैला ए.)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति.

- १) अप्पर मुख्य सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ३) सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) उपसचिव व संचालक (आर.एस.पी.एम.यू.) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई. ३२
- ५) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास योजना, पुणे
- ६) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, नवी मुंबई
- ७) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ८) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ९) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- १०) मुख्याधिकारी, नगरपालिका (सर्व)
- ११) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट मुंबई.
- १२) अधीक्षक अभियंता तथा जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १३) वॉश ऑफिसर, युनिसेफ, मुंबई
- १४) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, अहमदनगर
- १५) उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, धुळे
- १६) तांत्रिक सल्लागार, जलस्य राज्य प्रकल्प, सीबीडी-बेलापुर, नवी मुंबई
- १७) उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
- १८) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १९) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- २०) डॉ. उमेश तागडे/डॉ. शैलेश कानडे, पाणी भूणवता सल्लागार, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, नवी मुंबई

एच-१६५९३-२३।

जिल्हा (निळा कलर)
पिण्याचे पाणी योजना स्वच्छता सर्वेक्षण माहिती

प्रपत्र - अ

नळ पाणी पुरवठा योजना

सर्वेक्षण मोहिम कालावधी दि. ते

घेटीचा दिनांक - / /

अ) सर्वेक्षण माहिती

१. प्र.आ.केंद्र :-	<input type="text"/>	प्र.आ.केंद्र कोड :-	<input type="text"/>
२. उपकेंद्र :-	<input type="text"/>	उपकेंद्र कोड :-	<input type="text"/>
३. ग्रामपंचायतचे नाव :-	<input type="text"/>	ग्रामपंचायतचे नाव :-	<input type="text"/>
४. गावाचे नाव :-	<input type="text"/>	गावाचा नगणना कोड :-	<input type="text"/>
५. लोकसंख्या :-	<input type="text"/>	कुटुंबे :-	<input type="text"/>
६. स्रोत क्रमांक :-	<input type="text"/>	स्रोतावर अजर्न्युन असणारी लोकसंख्या (अंदाजे)	<input type="text"/>
		स्रोतावर अजर्न्युन असणारी कुटुंबे (अंदाजे)	<input type="text"/>

ब) स्वच्छता सर्वेक्षण संबंधी माहिती

	सुप्त	संप/माती	मिळवलेली पून
१. स्रोतभागातील परिवार अस्वच्छ, १५ मिटर अंतरापरीत सांडपाणी साठवून राहते का ?	१५		
२. स्रोतभागा सभ्यता नसलेले बाजारपेठा / मंडी/गावाचे पाणी स्रोतापासून १५ मिटर अंतरावर आहे का ?	०५		
३. टाकीतून गावाला पाणी पुरवठा करणा-या पाईप लाईनला कर्नाट / नळगळती आहेत काय ?	२०		
४. पाण्याची साठवण टाकीस गळती आहे काय ? सोटी बिना नळ आहेत काय ?	०५		
५. टाकी तीन महिन्यातून एकदा स्वच्छ करून टाकीवरती अडिलपेटने तारोख लिहिली आहे काय ?	०५		
६. स्रोतपासून ते टाकीपर्यंतची पाईप लाईन गटारा खालून गेली आहे काय ?	०५		
७. टाकीतून गावाला पाणी पुरवठा करण-या पाईप लाईन गटारा खालून अथवा गटारातून गेली आहे काय ?	१०		
८. ग्रामपंचायती कडील टी.सी.एल.साठा नोंदवही व ओ.टी. टेस्ट नोंदवहीत नोंदी अनिश्चित घेतल्या जातात काय ?	०५		
९. मागील ३ महिन्यातून पाणी नमुना विष्णुपाळ पोष्य आहे काय ?	०५		
१०. मागील टी.सी.एल. नमुन्या मधील क्लोरिनचे प्रमाण २५ टक्के पेक्षा कमी आढळून आले आहे काय ?	०५		
११. ग्रामपंचायतीचे मागील सहा महिन्यात टी.सी.एल. ची गरज कि.ग्र. ग्रामपंचायती मागील सहा महिन्यात टी.सी.एल. चा वापर कि.ग्र. गरज व अंतर सामर्थ्य तर्फेपस आहे काय ? (२० टक्के उच्चयत ग्राहक धरण्यासाठी.)	३०		
	एकूण	१००	

घरील माहितीतील होणारी सोपी दिलेल्या बुलानुसार मुसंडर संशय मोलाची व खाली दिलेल्या ताकत्या नुसार तोड, प्रथम व सोम्व जोडोम निश्चित करावी.

१. ७० व ७० पेक्षा जास्त	तांद्र जोडोम
२. ५१ ते ६९	मध्यम जोडोम
३. ३० ते ३० पेक्षा कमी	सोम्व जोडोम

जलसुरक्षक / पाणीपुरवठा कर्मचारी
 नांव व स्वाक्षरी

संपादन करणा-या आयोग्य सेवकांचे
 नांव व स्वाक्षरी

प्रत माहितीसाठी व जलतंत्रा धरण्यासाठी सोडकिय अधिकारी प्र.आ.केंद्र यांचे मार्फत

१) संबंधित ग्रामपंचायत २) तातूंत आयोग्य अधिकारी वकालत सचिवालय

जिल्हा (मुलावी कलर)
पिण्याचे पाणी योजना स्वच्छता सर्वेक्षण माहिती

प्रपत्र - ब

बोअर/हातपंप / विद्युत बोअरपंप

सर्वेक्षण मोहिमे प्रारंभ दि. ते

पेटीचा दिनांक - / /

अ.सर्वेक्षणाचा माहिती

१. प्रा.आ.केंद्र :-	<input type="text"/>	प्रा.आ.केंद्र कोड :-	<input type="text"/>
२. उपकेंद्र :-	<input type="text"/>	उपकेंद्र कोड :-	<input type="text"/>
३. ग्रामपंचायतचे नांव :-	<input type="text"/>	ग्रामपंचायतचे नांव :-	<input type="text"/>
४. गावाचे नांव :-	<input type="text"/>	गावाचा जन्मनामा कोड :-	<input type="text"/>
५. लोकसंख्या :-	<input type="text"/>	कुटुंबे :-	<input type="text"/>
६. स्वोत्तम क्रमांक :-	<input type="text"/>	स्वोत्तम अचलवृत्त असणारी लोकसंख्या (अंदाजे)	<input type="text"/>
		स्वोत्तम अचलवृत्त असणारी कुटुंबे (अंदाजे)	<input type="text"/>

ब) स्वच्छता सर्वेक्षण संबंधी माहिती

	गुण	होय / नाही	मिळवलेली गुण
१. स्वोत्तमोत्तमताचा पातळीवर अस्वच्छ आहे काय ?	१५		
२. स्वोत्तमोत्तमताचा सर्वात जवळील शौचालय / गाईगुरांचा गोख स्वोत्तमोत्तमता १५ मिटर तेंबळवर आहे का ?	०५		
३. स्वोत्तमोत्तमता १५ मिटर अंतरापेक्षा साड्यांमधील साखून राहते का ?	१०		
४. स्वोत्तमोत्तमता १५ मिटरपेक्षा कमी रुंदीची आहे का ?	०५		
५. कुपनसिक्का / हातपंप / टयुबवेल सहा माहितीपूर्ण एवढी शुद्धीकरण केले जाते काय ?	१०		
६. कुपनसिक्का / हातपंप / टयुबवेल व्हा गावाची मोडणी सेल होऊन फरशीतून (Platform) पाणी आणत जाते आहे काय ?	२०		
७. मागील ३ महिन्यांतील पाणी नमुना पिण्यास योग्य आहे काय ?	०५		
८. मागील टी.सी.एल. नमुना मधील क्लोरिनचे प्रमाण २० टक्के पेक्षा कमी आढळून आले आहे काय ?	०५		
९. ग्रामपंचायत/ कॅडॉल टी.सी.एल.साख नोंदवही व ओ.टी. टेस्ट नोंदवहीत नोंदी अभिलेखित घेतल्या जाताना काय ?	०५		
१०. ग्रामपंचायत/ मागील सहा महिन्यांची टी.सी.एल. ची गरज कि.मी. ग्रामपंचायत/ मागील सहा महिन्यांतील टी.सी.एल. चा चापर कि.मी. गरज व चापर यामध्ये तफावत आहे काय ? (२० टक्के तफावत प्राथम घेतले जाई.)	२०		
	एकूण	१०१	

वरील माहितीतील होपचे साध दिलेल्या गुणानुक्रमानुसार संख्या मोळावो व खाली दिलेल्या लक्ष्यानुसार तीव्र, मध्यम व सौम्य जोखीम निश्चित करावी.

७० व ७० पेक्षा जास्त	तीव्र जोखीम
३१ ते ६९	मध्यम जोखीम
० ते ३० पेक्षा कमी	सौम्य जोखीम

उत्तरदाता / पाणीपुरवठा कार्यकारी
नांव व स्वाक्षरी

तपासणी करणा-या अंतोग्य सेवकांचे
नांव व स्वाक्षरी

प्रत माहितीसाठी व उत्तरस्था कार्यवाहीसाठी व्हायनाडी कार्यालय अधिकारी प्रा.आ.केंद्र यांचे मार्फत

२) संशोधन प्रकल्प/संपन्न २) तालुका अंतोग्य अधिकारी पंचायत प्रकल्प

राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण
कार्यक्रमांतर्गत ३९ प्रयोगशाळा बळकटीकरण करून
त्या उपविभागीय प्रयोगशाळा म्हणून कार्यरत करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,

शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूक्यूएम-२०१२/प्र.क्र. १८८/पापु-१२

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक: २६ नोव्हेंबर, २०१२

- वाचा - १) शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूक्यूएम-२०१०/प्र.क्र. ९५/पापु-१२, दिनांक ३ मार्च २०१२
२) राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमाच्या केंद्र शासनाची सुधारित
मार्गदर्शक तत्वे.

प्रस्तावना :

ग्रामीण भागातील जनतेला शुद्ध पाणी पुरवठा व्हावा यासाठी केंद्रशासनाच्या राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाची अंमलबजावणी राज्यात करण्यात येत आहे. राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत पाण्याची प्रयोगशाळेत तपासणी करण्यास प्राधान्य दिले जाते. सध्या राज्यात जिल्हा प्रयोगशाळेसारखीच रासायनिक व अणुजैविक तपासणी लघु प्रयोगशाळेत करण्यासाठी ३३७ लघुप्रयोगशाळांपैकी जिल्ह्याच्या आकारमानानुसार प्रत्येक जिल्ह्यामध्ये २ ते ४ याप्रमाणे ९९ लघु प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करून त्या उपविभागीय प्रयोगशाळा म्हणून स्थापन करण्याचा निर्णय घेण्यात आलेला आहे. त्यानुसार प्रती प्रयोगशाळा रु. ६.२५ लक्ष याप्रमाणे ९९ प्रयोगशाळांसाठी रु. ६१८.७५ लक्ष इतका निधी संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई यांना वितरित करण्यात आलेला आहे. केंद्र शासनाच्या सुधारित मार्गदर्शक सूचनांनुसार उपविभागीय प्रयोगशाळांना स्पेक्ट्रो फोटोमिटर, pH meter, TDS/Conductivity meter सारखी उपकरणे घेण्याबाबत तसेच तपासणीच्या घटकाचे प्रमाणही वाढविण्यात आलेले असल्यामुळे उप विभागीय प्रयोगशाळा कार्यान्वीत करण्यासाठी प्रती प्रयोगशाळा रु. १०.८१ लक्ष एवढ्या निधीची मागणी उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा यांच्याकडून करण्यात आलेली आहे. त्यानुसार पूर्वी ९९ प्रयोगशाळांसाठी वितरित करण्यात आलेल्या रु. ६१८.७५ लक्ष इतक्या निधीपेक्षा रु. ४५१.४४ लक्ष एवढा अतिरिक्त निधी संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई यांना वितरित करण्याबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता. तसेच पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत सन २०१२-२०१३ च्या कृति आराखडयामध्ये आणखी नवीन ३९ लघुप्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करण्यासाठी मंजुरी देण्यात आलेली आहे. यास्तव नव्याने ३९

लघु प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करून त्यांना उपविभागीय प्रयोगशाळा म्हणून कार्यान्वीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय -

सन २०११-१२ मध्ये बळकटीकरणासाठी मंजूर झालेल्या ९९ लघुप्रयोगशाळा व्यतिरिक्त सन २०१२-१३ मध्ये आणखी नव्याने ३९ लघु प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करण्यासाठी मंजूरी देण्यात येत आहे. (सन २०११-१२ व सन २०१२-१३ मिळून एकूण १३८ उप विभागीय प्रयोग शाळा म्हणून कार्यरत रहातील) सदर उप विभागीय स्तरावरील प्रयोगशाळा स्थान निश्चितीबाबत सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या वतीने कार्यवाही करण्यात येईल. पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाच्या वतीने संचालक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता सहाय्य संस्था, (WSSO) व सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या वतीने उपसंचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे यांना अंमलबजावणीसाठी प्राधिकृत करण्यात येत आहे.

सदर १३८ उपविभागीय प्रयोगशाळांमधून पाण्याची अणुजैविक व रासायनिक तपासणी केली जाईल. रासायनिक तपासणीमध्ये महत्वाच्या परिक्षणाचा समावेश असेल. त्यात १) पीएच. २) कठीणपणा, (Total hardness) ३) लोह (Iron), ४) क्लोरीन डिमांड (Chlorine demand), ५) रेसीड्युअल क्लोरीन (Residual chlorine), ६) नायट्रेट (Nitrate), ७) फ्लोराईड (Fluoride), ८) टीडीएस (TDS) ९) गढुळपणा (Turbidity), तसेच अणुजैविक तपासणी (Multiple Tube fermentation Method) करण्याची सुविधा उपलब्ध असेल. याप्रमाणे केंद्र शासनाच्या सुधारित मार्गदर्शक सूचनांनुसार उपविभागीय प्रयोगशाळांमध्ये वाढविण्यात आलेल्या तपासणीच्या घटकाचे प्रमाण विचारात घेवून सर्व आवश्यक घटकांची तपासणी करण्यात यावी. सदर तपासणीसाठी स्पेक्ट्रो फोटोमिटर, ph meter, TDS/Conductivity meter सारखी उपकरणे खरेदी करून त्याचा वापर करणे सदर प्रयोगशाळांना बंधनकारक राहिल.

सदर १३८ लघु प्रयोगशाळांच्या बळकटीकरणासंदर्भात सन २०११-१२ मध्ये मंजूर झालेल्या ९९ प्रयोगशाळांच्या बळकटीकरणासाठी रु. ४५१.४४ लक्ष इतका अतिरिक्त निधी व नवीन ३९ लघुप्रयोगशाळांच्या बळकटीकरणासाठी रु. १०.८१ लक्ष याप्रमाणे रु. ४२१.५९ लक्ष असे एकूण (रु. ४५१.४४ लक्ष + रु. ४२१.५९ लक्ष = रु. ८७३.०३ लक्ष) रु. ८७३.०३ लक्ष इतका निधी सन २०१२-१३ या वर्षासाठी राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांतर्गत (NRDWP) पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण यासाठी प्राप्त झालेल्या निधीतून संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई यांना वितरित करण्यात येत आहे. सदर योजना सुरु झाल्यानंतर भविष्यात राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांतर्गतच्या पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमासाठी

निधी उपलब्ध न झाल्यास याबाबत सार्वजनिक आरोग्य विभागाकडून उचित कार्यवाही करण्यात येईल.

सदर शासन निर्णय सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णयाचा संगणक सांकेतांक २०१२११२६१७४५५०७९२८ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावांने,

(दि. प्र. देशमुख)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- २) मा. राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- ३) मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
- ४) अप्पर मुख्य सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ५) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ६) सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ७) प्रधान सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ८) प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ९) उपसचिव व संचालक (आर. एस. पी. एम. यू.) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय
- १०) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ११) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- १२) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व) .
- १३) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉयर्स, नरिमन पॉइंट मुंबई.
- १४) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास संरणा, पुणे
- १५) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापुर नदी मुंबई.
- १६) मुख्य अभियंता राज्यस्तरीय भारत निर्माण कक्ष बेलापुर नदी मुंबई.
- १७) राज्य समन्वयक, संवाद व क्षमता विकास कक्ष, बेलापुर नदी मुंबई.
- १८) अधीक्षक अभियंता विभागीय भारत निर्माण कक्ष . (सर्व)
- १९) उपसंचालक (आरोग्यसेवा) , राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
- २०) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- २१) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- २२) गटविकास अधिकारी पंचायत समिती सर्व .
- २३) सर्व कार्यासने, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २४) निवड नस्ती, का. क्र. पा. पु. १२.

१

जिल्हा परिषद,
पिण्याचे पाणी योजना स्वच्छता सर्वेक्षण
मध्यम जोखीम प्रमाणपत्र-पिवळे कार्ड

पत्र क्र. ----- दिनांक -----

प्रति,
 सरपंच / ग्रामसेवक
 ग्रामपंचायत

तालुका जि.

विषय - मध्यम जोखीम प्रमाणपत्र बाबत.....

- संदर्भ - १. शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.डब्ल्युक्युएम-२०१०/प्र.क्र.११०/पापु-१२, दिनांक / /२०१२
 २. आरोग्य विभाग जिल्हा परिषद मार्फत करण्यात आलेले स्वच्छता सर्वेक्षण. ...

उपरोक्त संदर्भास अनुसरून आपल्या गांवातील खाली नमुद केलेल्या चौकटी मध्ये पाणी स्रोतांचे सर्वेक्षण दिनांक / / २० या कालावधी मध्ये करणेत आले असता गांवातील असुरक्षित पाणी पुरवठा जोखीम ३१ ते ६९ टक्के पर्यंत होत असल्याचे निर्दर्शनास आलेने आपणास हे **मध्यम जोखीम पिवळे कार्ड** देणेत येत आहे ही बाब अत्यंत गंभीर स्वरूपाची आहे.

आपणास या द्वारे सुचित करण्यात येते की, सर्वेक्षण कालावधी मध्ये आपल्या ग्रामपंचायतीस दिलेल्या जोखीम बाबत सर्व ती प्रतिबंधात्मक उपाययोजना तात्काळ करून १ महिन्याच्या आत पाणी पुरवठा जोखीम पूर्णपणे कमी करून पिवळे कार्डचे रुपांतर हिरव्या कार्ड मध्ये केले बाबतचा अहवाल वैद्यकीय अधिकारी यांचे मार्फत गटविकास अधिकारी यांना सादर करावा विहित वेळेत पुर्तता न झाल्यास शासन निर्णयातील तरतुदी नुसार पुढील कारवाई करणेत येईल.

अ. नं.	स्रोत	स्थळवर्णन	संकेतांक	अयलंबुन लोकसंख्या	तीव्र जोखीम	मध्यम जोखीम	अल्प जोखीम	शेरा
१								
२								
३								
४								
५								
६								
७								

उप अभिपंता प्रापापु,
 पंचायत समिती,

तालुका आरोग्य अधिकारी,
 पंचायत समिती,

गटविकास अधिकारी,
 पंचायत समिती.....

जिल्हा परिषद,

पिण्याचे पाणी योजना स्वच्छता सर्वेक्षण
अल्प जोखीम प्रमाणपत्र-हिरवे कार्ड
पत्र क्र. दिनांक

प्रति,
सरपंच / ग्रामसेवक
ग्रामपंचायत

तालुका जि.

विषय - अल्प जोखीम प्रमाणपत्र बाबत.....

संदर्भ - १. शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग क्र.डब्ल्यूक्यूएम-२०१०/प्र.क्र.१९०/पापु-१२, दिनांक / /२०१२
२. आरोग्य विभाग जिल्हा परिषद मार्फत करण्यात आलेले स्वच्छता सर्वेक्षण. ...

उपरोक्त संदर्भाबाबत अनुसरून आपल्या गावातील खाली नमुद केलेल्या चौकटी मध्ये पाणी स्रोतांचे सर्वेक्षण दिनांक / / २० या कालावधी मध्ये करणेत आले असला गावातील असुरक्षित पाणी पुरवठा जोखीम १ ते २९ टक्के पर्यंत होत असल्याचे निर्देशनास आल्याने आपणास हे अल्प जोखीम हिरवे कार्ड देणेत येत आहे आपणास या द्वारे सूचित करण्यात येते की, सर्वेक्षण कालावधी मध्ये आपल्या ग्रामपंचायतीस दिलेल्या जोखीम बाबत सर्व ती प्रतिबंधात्मक उपाययोजना तात्काळ करून १ महिन्याच्या आत पाणी पुरवठा जोखीम पुर्णपणे कमी करावी व तसे केल्याबाबतचा अहवाल वैद्यकीय अधिकारी यांचे मार्फत गटविकास अधिकारी यांना सादर करावा

अ. नं.	स्रोत	स्थळवर्णन	संकेतांक	अवलंबुन लोकसंख्या	तीव्र जोखीम	मध्यम जोखीम	अल्प जोखीम	शेत
१								
२								
३								
४								
५								
६								
७								
८								
९								

वैद्यकीय अधिकारी,
प्राथमिक आरोग्य केंद्र,.....
तालुका

आरोग्य विभाग, जिल्हा परिषद,
 सार्वजनिक पिण्याचे पाणी स्रोत स्वच्छता सर्वेक्षण
 तीव्र जोखीम प्रमाणपत्र - लाल कार्ड
 पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
 महाराष्ट्र शासन
 शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूएफएम-२०१०/प्र.क्र.१९०/पापु-१२,
 दिनांक २९ ऑगस्ट, २०१२

प्रति,
 ग्रामपंचायत,
 सरपंच / ग्रामसेवक ग्रामपंचायत
 तालुका जि.

विषय - तीव्र जोखीम प्रमाणपत्र - लाल कार्ड बाबत.....

संदर्भ - १. आरोग्य विभाग, जिल्हा परिषद मार्फत करण्यात आलेले स्वच्छता सर्वेक्षण. ...

उपरोक्त संदर्भास अनुसरून, खाली नमुद केलेल्या चौकटी मध्ये नमुद केलेल्या पाणी स्रोतांचे सर्वेक्षण दिनांक / / २० या कालावधी मध्ये करण्यात आले आहे. ...

या सर्वेक्षणात आपल्या ग्रामपंचायतीमधील ७० टक्के पेक्षा जास्त लाकडांच्या तीव्र जोखीमच्या स्रोतांवर अंदाजबुन असल्याचे निदर्शनास आल्याने आपणास हे तीव्र जोखीम लाल कार्ड देणेत येत आहे ही बाब अत्यंत गंभीर स्वरूपाची आहे.

स्रोत निहाय गुण तक्ता सर्वेक्षण कालावधीत देण्यात आलेला आहे. आपणास या द्वारे सुचित करण्यात येते की, आपल्या ग्रामपंचायतीस दिलेल्या जोखीम बाबत सर्व शी प्रतिबंधात्मक उपाययोजना सातकाळ करून १ महिन्याच्या आत पाणी पुरवठा जोखीम पूर्णपणे कमी करून लाल कार्डचे रुपांतर हिरव्या कार्ड मध्ये केले जायतया अहवाल वेद्यकित्त अधिधारी यांचे मार्फत गटविकास अधिकारी यांना सादर करावे. विहित वेळेत पूर्णत न झाल्यास शासन निर्णयातील तरतुदी नुसार पुढील कारवाई करणेत येईल.

अ. सं.	स्रोत	स्थळवर्णन	संकेतांक	अंदाजबुन लोकसंख्या	तीव्र जोखीम	मध्यम जोखीम	कमी जोखीम	शेरा
१								
२								
३								

मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
 जिल्हा परिषद,

आरोग्य विभाग, जिल्हा परिषद,

सार्वजनिक पिण्याचे पाणी स्रोत स्वच्छता सर्वेक्षण
मध्यम जोखीम प्रमाणपत्र - पिवळे कार्ड
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
महाराष्ट्र शासन
शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूक्यूएम-२०१०/प्र.क्र.१९०/पापु-१२,
दिनांक २९ ऑगस्ट, २०१२

प्रति,
ग्रामपंचायत,
सरपंच / ग्रामसेवक ग्रामपंचायत

तालुका जि.

विषय - मध्यम जोखीम प्रमाणपत्र - पिवळे कार्ड बाबत.....

संदर्भ - १. आरोग्य विभाग, जिल्हा परिषद मार्फत करण्यात आलेले स्वच्छता सर्वेक्षण. ...

उपरोक्त संदर्भास अनुसरून, खाली नमुद केलेल्या चौकटी मध्ये नमुद केल्याप्रमाणे पाणी स्रोतांचे सर्वेक्षण दिनांक / / २० या कालावधी मध्ये करण्यात आले आहे.

या सर्वेक्षणात आपल्या ग्रामपंचायतीमधील ७० टक्के पेक्षा जास्त लोकसंख्या तीव्र अथवा कमी जोखीमच्या स्रोतांवर अवलंबून नसल्याने आपणास तीव्र मध्यम जोखीम पिवळे कार्ड देणेत येत आहे ही बाब अत्यंत गंभीर स्वरूपाची आहे.

आपणास या द्वारे सूचित करण्यात येते की, सर्वेक्षण कालावधीमध्ये आपल्या ग्रामपंचायतीस दिलेल्या तीव्र व मध्यम जोखीमे बाबत सर्व ती प्रतिबंधात्मक उपाययोजना तात्काळ करून १ महिन्याच्या आत पाणी पुरवठा जोखीम पूर्णपणे कमी करून पिवळे कार्डचे रूपांतर हिरव्या कार्ड मध्ये केले बाबतचा अहवाल वैद्यकीय अधिकारी यांचे मार्फत गटविकास अधिकारी यांना सादर करावा. विहित वेळेत पुर्तता न झाल्यास शासन निर्णयातील तरतुदी नुसार पुढील कारवाई करणेत येईल.

अ. नं.	स्रोत	स्थळवर्ग	संकेतांक	अवलंबून लोकसंख्या	तीव्र जोखीम	मध्यम जोखीम	कमी जोखीम	शेरा
१								
२								
३								

उप अभियंता प्रापापु,
पंचायत समिती,

तालुका आरोग्य अधिकारी,
पंचायत समिती,

गटविकास अधिकारी,
पंचायत समिती.....

आरोग्य विभाग, जिल्हा परिषद,

सार्वजनिक पिण्याचे पाणी स्रोत स्वच्छता सर्वेक्षण
कमी जोखीम प्रमाणपत्र - हिरवे कार्ड
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
महाराष्ट्र शासन
शासन निर्णय क्र. डव्‌यूक्यूएम-२०१०/प्र.क्र.१९०/पापु-१२,
दिनांक २९ ऑगस्ट, २०१२

प्रति,
ग्रामपंचायत,
सरपंच / ग्रामसेवक ग्रामपंचायत

तालुका जि.

विषय - अल्प जोखीम प्रमाणपत्र - हिरवे कार्ड बाबत.....

संदर्भ - १. आरोग्य विभाग, जिल्हा परिषद मार्फत करण्यात आलेले स्वच्छता सर्वेक्षण.

उपरोक्त संदर्भास अनुसरून, खाली नमुद केलेल्या चौकटी मध्ये नमुद केलेल्याप्रमाणे पाणी स्रोतांचे सर्वेक्षण दिनांक / / २० या कालावधी मध्ये करण्यात आले आहे.

या सर्वेक्षणात आपल्या ग्रामपंचायतीमधील १३० टक्के पेक्षा जास्त स्रोतसंख्या अल्प जोखीमाच्या स्रोतांवर अवलंबून असल्याचे निदर्शनास आल्याने आपणास हे कमी जोखीम हिरवे कार्ड देणेत येत आहे. ही बाब अत्यंत गंभीर स्वच्छता आहे.

आपणास या द्वारे सूचित करण्यात येते की, सर्वेक्षण कालावधीमध्ये आपल्या ग्रामपंचायतीस दिलेल्या स्रोतांच्या तोंड व मध्यम जोखीमे बाबत सर्व ती प्रतिबंधात्मक उपाययोजना तात्काळ करून १ महिन्याच्या आत पाणी पुरवठा जोखीम पूर्णपणे कमी करावी व तसे केले बाबतचा अहवाल वैद्यकीय अधिकारी यांचे मार्फत गटविकास अधिकारी यांना सादर करावा.

क्र. नं.	स्रोत	स्थळवर्णन	संकेतांक	अवलंबून लोकसंख्या	तीव्र जोखीम	बध्दम जोखीम	कमी जोखीम	शेता
१								
२								
३								

वैद्यकीय अधिकारी,
प्राथमिक आरोग्य केंद्र

तालुका

जिल्हा (निळा फलर)
 पिण्याचे पाणी योजना स्वच्छता सर्वेक्षण माहिती
 प्रपत्र - अ नळ पाणी पुरवठा योजना
 सर्वेक्षण मोहिम क्रमावधी दि. ते

भेटीचा दिनांक - / / २०१२

अ) सर्वसाधारण माहिती

१. प्रा.आ.केंद्र :-	<input type="text"/>	प्रा.आ.केंद्र कोड :-	<input type="text"/>
२. उपकेंद्र :-	<input type="text"/>	उपकेंद्र कोड :-	<input type="text"/>
३. ग्रामपंचायतचे नांव :-	<input type="text"/>	ग्रामसेवेचाचे नांव :-	<input type="text"/>
४. गावाचे नांव :-	<input type="text"/>	गावाचा जनगणना कोड :-	<input type="text"/>
५. लोकसंख्या :-	<input type="text"/>	कुटुंबे :-	<input type="text"/>
६. श्वेत प्रमांका :-	<input type="text"/>	श्वेतावर अवलंबून असणारी लोकसंख्या (अंदाजे)	<input type="text"/>
७. श्वेत वर्णन (गल्ली / मोहल्ला) :-	<input type="text"/>	श्वेतावर अवलंबून असणारी कुटुंबे (अंदाजे)	<input type="text"/>

ब) स्वच्छता सर्वेक्षण संबंधी माहिती

	गुण	होय / नाही	निळालेले गुण
१ स्वोताभोवतालचा परिसर अस्वच्छ, १५ मिटर अंतरापर्यंत सांडपाणी साचून राहते का ?	१५		
२ स्वोताच्या सर्वांत जवळील सींचालय / गाईगुराचा गोळा स्वोतापासून १५ मिटर उंचावर आहे का ?	०५		
३ टाकीतून गांबाला पाणी पुरवठा करणा-या पाईप लाईनला कोवळ / मळगळती आहेत काय ?	२०		
४ पाण्याची साठवण टाकीस गळती आहे काय ? तोंटो बिना मळ आहेत काय ?	०५		
५ टाकी तीन महिन्यातून एकदा स्वच्छ करून टाकीवरती ऑईलपॅन्टने तारीख लिहीली नाही काय ?	०५		
६ स्वोतापासून ते टाकीपर्यंतचा पाईप लाईन गटारा खालून गेली आहे काय ?	०५		
७ टाकीतून गांबाला पाणी पुरवठा करणा-या पाईप लाईन गटारा जवळून जथवा गटारातून गेली आहे काय ?	१०		
८ ग्रामपंचायती मंडोल टी.सी.एल.साख नांदवही व अ.टी. टेस्टच्या नोंदी अनिश्चित घेतल्या जाताना काय ?	०५		
९ मार्गल ३ महिन्यातून पाणी नमुणा पित्यास अयोग्य आहे काय ? / नमुना घेतला नाही काय ?	०५		
१० मार्गल ले.सो.एल. नमुणा मधील क्लोरिनचे प्रमाण २० टक्के पेक्षा कमी / नमुना घेतला नाही काय ?	०५		
११ ग्रामपंचायतीची मार्गल सहा महिन्याची टी.सी.एल. ची गरज कि.ग्र. ग्रामपंचायतीची मार्गल सहा महिन्यातील टी.सी.एल. चा वापर कि.ग्र. गरज व वापर सामर्थ्य तफावत आहे काय ? (२० टक्के तफावत ग्रहण धरण्याची.)	२०		
	एकूण	२००	

घरील माहितीतील होयची साख दिलेल्या गुणानुक्रमानुसार संख्या मोजावी व खाली दिलेल्या शक्यता नुसार तोंड, मध्यम व कमी जोड्यांम निश्चित करावी.

७० व ७० पेक्षा जास्त	तिव्र जोड्यांम
३० ते ६५	मध्यम जोड्यांम
५ ते ३० पेक्षा कमी	कमी जोड्यांम

जलसुरक्षक / पाणीपुरवठा कर्मचारी
 नांव व स्वाक्षरी

तपासणी करणा-या आरोग्य सेवकांचे
 नांव व स्वाक्षरी

प्रस माहितीसाठी व जलसुरक्षा कार्यवाहीसाठी वैयक्तिक अधिकारी प्रा.आ.केंद्र बांधे मार्केट

१) संबंधित ग्रामपंचायत २) तालुका आरोग्य अधिकारी पंचायत समिती

जिल्हा (गुलाबी कलर)
 पिण्याचे पाणी योजना स्वच्छता सर्वेक्षण माहिती
 प्रश्न - ब धोअर/हातपंप / विद्युत धोअरपंप
 सर्वेक्षण माहिती कळवावधी दि. से.

शेटीचा दिनांक - / / २०१२

अ) सर्वसाधारण माहिती

१. प्रा.आ.केंद्र :-	<input type="text"/>	प्रा.आ.केंद्र कोड :-	<input type="text"/>
२. उपकेंद्र :-	<input type="text"/>	उपकेंद्र कोड :-	<input type="text"/>
३. ग्रामपंचायतीचे नांव :-	<input type="text"/>	ग्रामसेवकपंचे नांव :-	<input type="text"/>
४. गावाचे नांव :-	<input type="text"/>	गावाचा जनगणना कोड :-	<input type="text"/>
५. नोकरसंख्या :-	<input type="text"/>	कुटुंबे :-	<input type="text"/>
६. स्वोत क्रमांक :-	<input type="text"/>	स्वोतावर अचलसुन असणारी लोकसंख्या (अंदाजे)	<input type="text"/>
७. रथळ वर्ग (गल्ली / मोहल्ला) :-	<input type="text"/>	स्वोतावर अचलसुन असणारी कुटुंबे (अंदाजे)	<input type="text"/>

ब) स्वच्छता सर्वेक्षण संबंधी माहिती

	गुण	होय / नाही	मिळालेले गुण
१ स्वोतापेठ्यावरील परिसर अस्वच्छ आहे काय ?	१५		
२ स्वोताच्या सवोत जवळील शौचालय / गाईगुरांचा गोळा स्वोतापासून १५ मिटर उंचावर आहे का ?	०५		
३ स्वोतापासून १५ मीटर अंतरापर्यंत सांडपाणी साचून राहत का ?	१०		
४ स्वोताभोवतीची निस्पंदणी फरशी १ मिटरपेक्षा कमी रुंदीची आहे का ?	०५		
५ कुनड्या / हातपंप / टयुबवेल सहा महिन्यातून एकदा / नमुना दुधित आले नंतर शुद्धीकरण केले जात नाही काय ?	१०		
६ कुनड्या / हातपंप / टयुबवेल च्या पायाची जाडणी सेल हाऊस फरशीतून (Platform) पाणी झाले जात आहे काय ?	२०		
७ मागील ३ महिन्यातील पाणी नमुना विण्यारस अयोग्य आहे काय ? / नमुना घेतला नाही काय ?	०५		
८ मागील टी.सी.एल. नमुन्या मधील क्लोरिनचे प्रमाण २० टक्के पेक्षा कमी / नमुना घेतला नाही काय ?	०५		
९ ग्रामपंचायती कडाल टी.सी.एल.साठ नोंदवही व ओ.टी. टेस्टच्या नांदी अनिर्धारित घेतल्या जाताना काय ?	०५		
१० ग्रामपंचायतीचे मागील सहा महिन्यांचे टी.सी.एल. ची गरज कि.ग्र. ग्रामपंचायतीचे मागील सहा महिन्यातील टी.सी.एल. चा वापर कि.ग्र. गरज व वापर झालेले तफावत आहे काय ? (२० टक्के तफावत घ्राह्य घरणेत यावी.)	२०		
	एकूण	100	

वरील माहितीतील होयची सारो दिलेल्या गुणानुक्रमानुसार संख्या मोजावो व खाली दिलेल्या तक्त्या नुसार तीव, मध्यम व कमी जोखीम निश्चित करावी.

७० व ७० पेक्षा जास्त	तिव जोखीम
३० ते ६५	मध्यम जोखीम
५ ते ३० पेक्षा कमी	कमी जोखीम

जनसुरक्षक / पाणीपुरवठा कार्यकारी
 नांव व स्वाक्षरी

सपासणी करणा-या आरोग्य सेवकांचे
 नांव व स्वाक्षरी

प्रत माहितीसाठी व जरूरतच्या कार्यवाहीसाठी वैयक्तिक अधिकारी प्रा.आ.केंद्र नांदे मार्फत

२) संबंधित ग्रामपंचायत २) तत्पुन आरोग्य अधिकारी पंचायत समिती

जिल्हा (पांढरा कलर)
 पिण्याचे पाणी योजना स्वच्छता सर्वेक्षण माहिती
 प्रपत्र - क विहीर / उघडी विहीर
 सर्वेक्षण माहितीम फालावधी दि. / / ते / /
 भेटीचा दिनांक - / / २०१२

अ) सर्वसाधारण माहिती

१. प्रा.अ.केंद्र :-	<input type="text"/>	प्रा.अ.केंद्र कोड :-	<input type="text"/>
२. उपकेंद्र :-	<input type="text"/>	उपकेंद्र कोड :-	<input type="text"/>
३. ग्रामपंचायतचे नांव :-	<input type="text"/>	ग्रामसंघकांचे नांव :-	<input type="text"/>
४. गावाचे नांव :-	<input type="text"/>	गावाचा जनगणना कोड :-	<input type="text"/>
५. लोकसंख्या :-	<input type="text"/>	कुटुंबे :-	<input type="text"/>
६. स्रोत क्रमांक :-	<input type="text"/>	स्रोतावर अवलंबून असणारी लोकसंख्या (अंदाजे)	<input type="text"/>
७. स्वच्छ वर्णन (गल्ली / भोहल्ली) :-	<input type="text"/>	स्रोतावर अवलंबून असणारी कुटुंबे (अंदाजे)	<input type="text"/>

ब) स्वच्छता सर्वेक्षण संबंधी माहिती

	गुण	होय / नाही	मिळालेले गुण
१. स्रोताभायतालचा परिसर अस्वच्छ आहे काय ?	१५		
२. स्रोताच्या सर्वात जवळील शौचालय / गाईगुराचा गांठ स्रोतापासून १५ मिटर उंचावर आहे का ?	०५		
३. स्रोतापासून १५ मीटर अंतरापर्यंत सांडपाणी साचून राहते का ?	२०		
४. विहीर झाकण / जाळी नाही काय ?	०५		
५. विहीर च्या भिती १ मिटर वरपर्यंत सरळक भिती व्यवस्थित बांधून राहट नसविण्यात आले नाही काय ?	१०		
६. विहीरोपर फणटे, जनावरे, वाहन धुणे, अघोळ करणे इत्यादी प्रकार केले जातात काय ?	१०		
७. मागील ३ महिन्यातील पाणी नमुना पिण्यास अयोग्य आहे काय ? / नमुना घेतला नाही काय ?	०५		
८. मागील ६ महिन्यातील पाणी नमुना फ्लोरिनचे प्रमाण २० टक्के पेक्षा कमी / नमुना घेतला नाही काय ?	०५		
९. ग्रामपंचायती काढील टो.सी.एल.साय नोंदवही व ओ.टो. ट्रेस्टच्या चौकी अनियमित घेतल्या जातात काय ?	०५		
१०. ग्रामपंचायतीची मागील सहा महिन्यांची टो.सी.एल. चौ.गण क्र.प्र. ग्रामपंचायतीची मागील सहा महिन्यांची टो.सी.एल. चौ.गण क्र.प्र. गण व वापर यामध्ये तफावत आहे काय ? (२० टक्के तफावत प्रकट धरून घ्यावी)	२०		
	एकूण	100	

वरील माहितीतील होयची साठी दिलेल्या गुणानुक्रमानुसार संख्या मोजावी व खाली दिलेल्या तक्त्या नुसार तोत्र, मध्यम व कमी जोखीम निश्चित करावी.

७० व ७० पेक्षा जास्त	तोत्र जोखीम
३० ते ६५	मध्यम जोखीम
५ ते ३० पेक्षा कमी	कमी जोखीम

जलसुरक्षा / पाणीपुरवठा कार्यकारी
 नांव व स्वाक्षरी

तपासणी करणा-या आरोग्य सेवकांचे
 नांव व स्वाक्षरी

प्रत माहितीसाठी व जहरत्या कार्यवाहीसाठी वैद्यकीय अधिकारी प्रा. आ.केंद्र पांच मार्फत

३) संबंधित ग्रामपंचायत २) तालुका आरोग्य अधिकारी वंचायत समिती

जिल्हा (पांढरा कलर)
पिण्याचे पाणी योजना स्वच्छता सर्वेक्षण माहिती

प्रपत्र - क
विहीर / उघडी विहीर

सर्वेक्षण संपन्न कालावधी दि. ते

भेटोचा दिनांक - /

२) स्वच्छता माहिती

१. प्रा.आ.केंद्र :-	<input type="text"/>	प्रा.आ.केंद्र कोड :-	<input type="text"/>
२. उपकेंद्र :-	<input type="text"/>	उपकेंद्र कोड :-	<input type="text"/>
३. ग्रामपंचायतचे नाव :-	<input type="text"/>	ग्रामसेवकांचे नाव :-	<input type="text"/>
४. गावाचे नाव :-	<input type="text"/>	गावाचा जनगणना कोड :-	<input type="text"/>
५. लोकसंख्या :-	<input type="text"/>	कुटुंबे :-	<input type="text"/>
६. स्वोत क्रमांक :-	<input type="text"/>	स्वोतावर अवलंबून असणारी लोकसंख्या (अंदाजे)	<input type="text"/>
		स्वोतावर अवलंबून असणारी कुटुंबे (अंदाजे)	<input type="text"/>

३) स्वच्छता सर्वेक्षण संबंधी माहिती

	गुण	होय / नाही	मिळालेले गुण
१ स्वोताभोवतालचा परिसर अत्यच्छ आहे काय ?	१५		
२ स्वोताध्य: प्रवात जावळील शीथलप / गाईगुरांचा गांड स्वोतापासून १५ मिटर उंचावर आहे का ?	०५		
३ स्वोतापासून १५ मीटर अंतरापर्यंत सांडपाणी साधून राहते का ?	२०		
४ विहीर झाकण / जाळी आहे काय ?	०५		
५ विहीर च्या भिंती १ मिटर वरपर्यंत सर्रासक भिंती व्यवस्थित बांधून रहाट बसविण्यात आले आहेत काय ?	१०		
६ विहीर इत्यादी वर कपडे, जनावरे, वाहनेधुणे, अघोळ करणे इत्यादी प्रकार केले जातात काय ?	१०		
७ मागील ३ महिन्यांत पाणी नमुना पिण्यास योग्य आहे काय ?	०५		
८ मागील टो.सी.एल. नमुन्या मधील क्लोरिनचे प्रमाण २० टक्के पेक्षा कमी आढळून आले आहे काय ?	०५		
९ ग्रामपंचायती कडील टो.सी.एल.साठ नोंदवहो व ओ.टी. टेस्ट नोंदवहोत नोंदी अनियमित घेतल्या जातात काय ?	०५		
१० ग्रामपंचायतीची मागील सहा महिन्यांची टो.सी.एल. ची गरज कि.ग्र. ग्रामपंचायती मागील सहा महिन्यांतल टो.सी.एल. चा वापर कि.ग्र. गरज व वापर यामध्ये तफावत आहे काय ? (२० टक्के तफावत ग्रहण धरणेत यावी.)	२०		
	एकुण	100	

खालील माहितीतील होयची साठी दिलेल्या गुणानुक्रमानुसार संख्या मोजावी व खाली दिलेल्या तक्त्या नुसार तीव्र, मध्यम व सौम्य जोखीम निश्चित करावी.

७० व ७० पेक्षा जास्त	तीव्र जोखीम
३१ ते ६९	मध्यम जोखीम
० ते ३० पेक्षा कमी	सौम्य जोखीम

जलसुरक्षक / पाणीपुरवठा कर्मचारी
नांव व स्वाक्षरी

समाप्तपत्री करणाऱ्या आरोग्य सेवकांचे
नांव व स्वाक्षरी

प्रत माहितीसाठी व जरूरतचा कार्यवाहीसाठी वैद्यकीय अधिकारी प्रा.आ.केंद्र यांचे मार्फत
३) संबंधित ग्रामपंचायत २) तालुका आरोग्य अधिकाारी पंचायत समिती

८

जिल्हा परिषद,
पिण्याचे पाणी योजना स्वच्छता सर्वेक्षण
तीव्र जोखीम प्रमाणपत्र-लाल कार्ड
 पत्र क्र. दिनांक

प्रति,
 सरपंच / ग्रामसेवक
 ग्रामपंचायत

तालुका जि.

विषय - तीव्र जोखीम प्रमाणपत्र बाबत.....

- संदर्भ - १. शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.डब्ल्युक्युएम-२०१०/प्र.क्र.१९० /पापु-१२,
 दिनांक / /२०१२
 २. आरोग्य विभाग जिल्हा परिषद मार्फत करण्यात आलेले स्वच्छता सर्वेक्षण.

उपरोक्त संदर्भास अनुसरून आपल्या ग्रामपंचायतीतील खाली नमुद केलेल्या चौकटी मध्ये पाणी स्रोतांचे सर्वेक्षण दिनांक / /२० या कालावधी मध्ये करण्यात आले असता गांवातील पाणी पुरवठा तीव्र व मध्यम जोखीम ७० टक्के पेक्षा जास्त होत असल्याचे निर्दर्शनास आल्याने आपणास हे तीव्र जोखीम लाल कार्ड देणेत येत आहे ही बाब अत्यंत गंभीर स्वरूपाची आहे. बाब निहाय सर्वेक्षण गुण शक्ती सर्वेक्षण कालावधीत ग्रामपंचायतीस देण्यात आलेला आहे.

आपणास या द्वारे सुचित करण्यात येते की, सर्वेक्षण कालावधी मध्ये आपल्या ग्रामपंचायतीस दिलेल्या जोखीम बाबत सर्व ती प्रतिबंधात्मक उपाययोजना तात्काळ करून १ महिन्याच्या आत पाणी पुरवठा जोखीम पूर्णपणे कमी करून लाल कार्डचे रुपांतर हिरव्या कार्ड मध्ये केले बाबतचा अहवाल वैद्यकीय अधिकारी यांचे मार्फत गटविकास अधिकारी यांना सादर करावा. विहित वेळेत पूर्तता न झाल्यास शासन निर्णयातील तरतुदी नुसार पुढील कारवाई करण्यात येईल.

अ. नं.	स्रोत	स्थळवर्णन	संकेतांक	अवलंबून लोकसंख्या	तीव्र जोखीम	मध्यम जोखीम	अल्प जोखीम	शेरा
१								
२								
३								
४								
५								

मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
 जिल्हा परिषद,

जिल्हा परिषद,

पिण्याचे पाणी स्रोत स्वच्छता सर्वेक्षण

चंदेरी प्रमाणपत्र

शासन निर्णय क्र. डब्ल्युकेयुएम्-२०१०/प्र.क्र.३१०/पापु-१२,
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, महाराष्ट्र शासन
दिनांक / /

प्रति,
श्री / श्रीमती _____ (ग्रामसचिव)
श्री. _____ (आरोग्य सेवक)
श्री / श्रीमती _____ (जलसुरक्षक)
ग्रामपंचायत

तालुका जि.

आपण आपल्या ग्रामपंचायती मध्ये सलग पाच वर्षे कोणत्याही प्रकारच्या जलजन्य साधीचा उद्रेक होऊ नये यासाठी केलेल्या प्रयत्नांसाठी व ग्रामपंचायती मधील सर्व स्त्रीतांना सलग पाच वर्षे हिरवे कार्ड मिळवून देण्यासाठी केलेल्या उत्कृष्ट कामाबाबत आपण सर्व जण अधिनंदनास पात्र आहात. आपण केलेली कामगिरी अन्य ग्रामपंचायतींसाठी आदर्श ठरेल.

आपली सातत्यपूर्ण कामगिरी यापुढेही अशीच राहिल ही अपेक्षा.

जिल्हा परिषद अध्यक्ष

पालक मंत्री

जिल्हा पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांना मोबाईल भत्ता देणे व पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत जिल्ह्यांना वितरीत केलेल्या निधीतून प्रवासभत्ता देणेबाबत

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
शासन परिपत्रक डब्ल्यूक्यूएम २०१२/प्र.क्र. १७२/पापु-१२
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक: २८ जानेवारी २०१३

वाचा:- १) शासन पत्र क्र. डब्ल्यूक्यूएम २०११/प्र.क्र.१०४/पापु-१२, दिनांक २९/६/२०११
२) शासन परिपत्रक क्र. डब्ल्यूक्यूएम २०११/प्र.क्र.१०४/पापु-१२, दिनांक २३/१२/२०११

प्रस्तावना:

पाणी गुणवत्ता हा कार्यक्रम अधिक प्रभावी राबविण्यासाठी व पाणी गुणवत्ता विषयक कामाचे सुसुत्रिकरण करण्यासाठी प्रत्येक जिल्ह्यासाठी एक स्वतंत्र, या विषयासाठी पूर्णवेळ पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांच्या नेमूणका करण्यात आलेल्या आहेत. त्याचप्रमाणे सदर पदाच्या जबाबदा-या व प्रशासकीय बाबी देखील परिपत्रकान्वये स्पष्ट करण्यात आलेल्या आहेत. पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांना जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन (DWSM) च्या घर्तीवर दरमहा रु. ६००/- मोबाईल भत्ता देण्याबाबतचा प्रस्ताव, तसेच जिल्हा अंतर्गत फिरती केलेली प्रवास भत्ते देयके पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत जिल्ह्यांना वितरीत केलेल्या निधीतून देणेबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन परिपत्रक

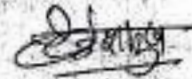
पाणी गुणवत्ता निरीक्षक यांना पाणी गुणवत्ता विषयक कामासाठी प्रतिनिधुवती भत्ता अथवा कोणतेही वेगळे मानधन देण्यात येत नाही. त्यामुळे जिल्हा स्तरावरील जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन (DWSM) च्या सल्लागारांप्रमाणे पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांनाही दरमहा रु. ६००/- मोबाईल भत्ता देण्यात यावा.

शासन परिपत्रक दिनांक २३ डिसेंबर २०११ च्या परिपत्रकात पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांची जिल्हा अंतर्गत फिरती केलेली प्रवास भत्ते देयके मूळ आस्थापनावरून काढण्यात येतील व जिल्हा व राज्याबाहेरील प्रवासभत्ता देयके जिल्हा स्तरावरील सपोर्ट फंड/संपूर्ण स्वच्छता अभियान कक्ष यांच्या खात्यातील निधीतून देण्यात येतील असे नमूद करण्यात आले आहे. त्यात अंशतः बदल करून आता ग्राम पंचायत विभागातील व पाणी पुरवठा विभागातील

प्रतिनियुक्तीवर असलेल्या पाणी गुणवत्ता निरीक्षकांना जिल्हयांतर्गत, जिल्हयाच्या व राज्याच्या बाहेरील (शासकीय कामकाजांनिमित्त) फिरतीकरिता केलेला प्रवासभत्ता अनुज्ञेय राहिल. तसेच आरोग्य विभागातील प्रतिनियुक्तीवर असलेले पाणी गुणवत्ता निरीक्षक यांना त्यांच्या कार्यक्षेत्रामध्ये अंतर्गत फिरतीसाठी मासिक वेतनामध्ये प्रवासभत्ता देण्यात येत असतो. त्यामुळे त्यांना फक्त जिल्हयाच्या व राज्याच्या बाहेरील (शासकीय कामकाजांनिमित्त) फिरतीकरिता प्रवासभत्ता अनुज्ञेय राहिल. वरिल दोनही बाबींवर होणारा खर्च (मोबाईलभत्ता व प्रवासभत्ता) पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत जिल्हयांना वितरीत केलेल्या निधितून भागविण्यात यावा.

सदर शासन परिपत्रकाचा संगणक सांकेतांक २०१३०१२८११३६५४१७२८ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(दि. प्र. देशमुख)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- २) मा. राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- ३) अप्पर मुख्य सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ५) सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ६) उपसचिव व संचालक (आर.एस.पी.एम.यू.) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय,
- ७) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ८) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ९) जिल्हा कोषागार अधिकारी (सर्व)
- १०) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- ११) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट, मुंबई.
- १२) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास संरचना, पुणे
- १३) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापुर नदी मुंबई.
- १४) मुख्य अभियंता राज्यस्तरीय भारत निर्माण कक्ष बेलापुर नदी मुंबई.
- १५) राज्य समन्वयक, संवाद व क्षमता विकास कक्ष, बेलापुर नदी मुंबई.
- १६) अदीक्षक अभियंता विभागीय भारत निर्माण कक्ष. (सर्व)
- १७) उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
- १८) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १९) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- २०) उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रा.प.), जिल्हा परिषद (सर्व).
- २१) गटविकास अधिकारी पंचायत समिती सर्व.
- २२) पाणी गुणवत्ता निरीक्षक (सर्व)
- २३) सर्व कार्यासभे, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २४) निवड नस्ती, का.क्र. पा.पु. १२.

राज्यातील सर्व गावे/वाड्या-वस्त्यां मधील
पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांना सांकेतांक
देण्याबाबतची नविन कार्यप्रणाली..

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक : डब्ल्यूक्यूएम २०१३/प्र.क्र.०२/पापु-१२

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक : १२ मार्च, २०१३

संदर्भ : शासन निर्णय क्रमांक : डब्ल्यूक्यूएम २०१०/प्र.क्र.१४९/पापु-१२, दिनांक ३०/१०/२०१०

प्रस्तावना

राज्य शासनाने राज्यातील गावे/वाड्या-वस्त्यांमध्ये अस्तित्वात असलेल्या पिण्याच्या पाण्याच्या उद्भवांची संपुर्ण माहिती एकत्रितरित्या उपलब्ध व्हावी, सांकेतांक ऑईलपॅटच्या रंगामध्ये व संकेतस्थळावर नोंद करण्यासाठी संदर्भीय शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला होता. सर्व माहिती प्रणालीमध्ये सुसुत्रता येण्यासाठी पिण्याच्या पाण्याच्या उद्भवांची संपुर्ण माहिती व सांकेतांक जनगणना क्रमांकावर आधारित असावी असे शासनाच्या विचाराधीन होते. आता शासन राज्यातील सर्व गावे/वाड्या-वस्त्यां मधील सर्व सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांना सांकेतांक देण्याच्या कार्यप्रणाली बाबत आता खालीलप्रमाणे निदेश देण्यात येत आहे

शासन निर्णय

राज्यातील गावे/वाड्या-वस्त्यांमध्ये अस्तित्वात असलेल्या पिण्याच्या पाण्याच्या उद्भवांची संपुर्ण माहिती एकत्रित रित्या उपलब्ध व्हावी व संकेतस्थळावर १०० टक्के अचूक पध्दतीने नोंद होण्यासाठी आता शासन खालील प्रमाणे निर्देश देत आहे.

स्रोतांस नवीन सांकेतांक देण्याची कार्यपध्दती

राज्यातील सर्व गावे/वाड्या-वस्त्यां मधील सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचा सांकेतांक यापुढे खालील प्रमाणे देण्यात यावा.

गावाचा जनगणना क्रमांक	गाव/वाडी/वस्ती क्रमांक	स्रोत प्रकार	स्रोत गुणानुक्रमांक
-----------------------	------------------------	--------------	---------------------

- १) गावाचा जनगणना क्रमांक : केंद्र शासनाने गावाचा जनगणना क्रमांक उपलब्ध करून दिलेला आहे.
- २) गाव/वाडी/वस्ती क्रमांक : ज्या गावे/वाड्या/वस्ती यांना जनगणना क्रमांक नाहीत अशी जी गावे/वाड्या वस्त्या ज्या जनगणना क्रमांक गावाच्या अंतर्गत येतात त्यांना वर्णानुक्रमे क्रमांक द्यावा.

३) स्रोत प्रकार : स्रोतांचे प्रकार खालीप्रमाणे असतील :-

स्रोत प्रकार	कोड
हातपंप	HP
दुहेरी पंप	DP
सार्वजनिक विहीर	DW
खाजगी विहीर	DW-P

स्रोत प्रकार	कोड
नळ योजना स्रोत	PW
लघु नळ योजना स्रोत	MW
प्रादेशिक नळ योजना स्रोत	RW

४) स्रोत गुणानुक्रमांक :

संदर्भीय शासन निर्णया नुसार गावातील सर्व उलब्ध सार्वजनिक पाणी स्रोतांपैकी पाणी वापरानुसार स्रोतास गुणानुक्रमांक देण्यात आले आहेत, (यांना पूर्वी स्रोत सांकेतांक असे संबोधले होते) ते तसेच ठेवून नंतर काही नविन स्रोत निर्माण झाले असतील तर पूर्वी दिलेल्या गुणानुक्रमात बदल न करता त्या स्रोतास पुढील गुणानुक्रम देण्यात यावा.

जनगणना क्रमांकावर आधारित स्रोतांना सांकेतांक देण्याबाबतचे सविस्तर उदाहरण प्रपत्र (अ) मध्ये दर्शविण्यात आलेले आहे. त्याप्रमाणे कार्यवाही करावी.

स्रोतांना सांकेतांक देण्याचा कार्यक्रम अत्यंत महत्वाचा असून प्राप्त होणारी सर्व माहिती यापुढे कायम स्वरूपाची सर्व नागरिकांना सदैव उपलब्ध असणारी आहे. त्यामुळे माहिती संकलन १०० टक्के अचूक पध्दतीने होणे अत्यंत गरजेचे आहे. याकरिता सोबत जोडलेल्या प्रपत्र (ब) प्रमाणे नियोजन करावे. तसेच स्रोताजवळ द्यावयाचे सांकेतांक योग्यरित्या लिहिले जाण्याकरिता व ते कायमस्वरूपी असण्याकरिता पृष्ठभागी पिवळा रंग व त्यावरील काळी अक्षरे ऑईलपेंटच्या रंगामध्ये रंगविण्यात यावे.

समन्वय व सनियंत्रण

प्रत्येक जिल्ह्यातील पंचायत समितीचे गटविकास अधिकारी यांनी ग्रामसेवकांमार्फत प्रपत्रामध्ये दर्शविल्याप्रमाणे स्रोतांना सांकेतांक देण्याची कार्यवाही अत्यंत काटेकोरपणे व तात्काळ करावी. स्रोतांची माहिती संकलीत करतांना त्या ग्रामपंचायतीमधील कुठलीही वाडी वस्ती व त्यामधील स्रोत वगळता जाणार नाही याची काटेकोरपणे दक्षता घ्यावी.

गट विकास अधिकारी हे तालुका स्तरावर, जिल्हास्तरावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी तसेच राज्य स्तरावर संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था हे या कामाचे समन्वयन व सनियंत्रण करतील.

पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/उपकरणे/ तंत्रज्ञान यांचा राज्यस्तरीय अनुसूचीवर समावेश करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: WSSD-१२०११(११)/८/२०१३-WSD(WS१२)

मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२

तारीख: ०७ फेब्रुवारी, २०१४

वाचा

- १) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२००१/प्र.क्र.२२४/ पापु.१२, दि.१९.०९.२००१
- २) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२००१/प्र.क्र.२२४/ पापु.१२, दि. २८.०५.२००२
- ३) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२००१/प्र.क्र.३२६/ पापु.१२, दि. ०९.०७.२००२
- ४) शासन निर्णय क्रमांक: क्र. टीएसी-२००४/प्र.क्र.२४/ पापु.१२, दि. ११.०८.२००४
- ५) शासन निर्णय क्रमांक: टीएसी-२००४/प्र.क्र.२४/ पापु.१२, दि. २०.१०.२००६
- ६) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२००८/प्र.क्र. २५/ पापु.१२, दि. ०५.०४.२००८
- ७) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२००९/प्र.क्र. ५३/ पापु.१२, दि. २६.११.२००९
- ८) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०११/प्र.क्र. ०७/ पापु.१२, दि. १६.०६.२०११

प्रस्तावना -

राज्यातील ग्रामीण वानगरी भागात पाणी पुरवठा योजनांद्वारे पुरवठा होणा-या पिण्याच्या पाण्याच्या शुध्दीकरणासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडून वापरण्यात येणारी विविध द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांचे शास्त्रीय व आर्थिक परिक्षण करून त्यांची उपयुक्तता निश्चित करण्यासाठी संदर्भ क्रमांक १ च्या शासन निर्णयान्वये तांत्रिक सल्लागार समिती स्थापन करण्यात आलेली आहे. सदर तांत्रिक सल्लागार समितीच्या दि.०३.०१.२०१४ रोजी झालेल्या बैठकीत पाणी शुध्दीकरणासाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांचे विविध उत्पादक संस्थांनी सादरीकरण केले. सदर सादरीकरणाच्या अनुषंगाने स्थानिक स्वराज्य संस्थांना व नंतर पाणी पुरवठा यंत्रणा यांना पाणी शुध्दीकरणासाठी वापरावयाच्या नवीन द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांचा राज्यस्तरीय अनुसूचीवर समावेश करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय -

शासनाच्या संदर्भ क्रमांक १ च्या शासन निर्णयान्वये स्थापन करण्यात आलेल्या तांत्रिक सल्लागार समितीच्या दि.०३.०१.२०१४ रोजी झालेल्या बैठकीत सादरीकरण करण्यात आलेल्या नवीन द्रावणे / उपकरणे

/ तंत्रज्ञान यांचा राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये समावेश करण्यात येत आहे. सदर राज्यस्तरीय नवीन अनुसूची या शासन निर्णयातोबतच्या जोडपत्र - अ प्रमाणे आहे.

२. विभागाने या संदर्भात पूर्वी निर्गमित केलेल्या सर्व शासन निर्णयान्वये राज्य स्तरीय अनुसूचीत ज्या तंत्रज्ञान / द्रावणे / उपकरणे यांचा समावेश करण्यात आलेला आहे, ती सर्व तंत्रज्ञान / द्रावणे / उपकरणे अनुसूचीवर कायम राहतील. या व्यतिरिक्त तांत्रिक सल्लागार समितीपुढे दिनांक ०३.०१.२०१४ रोजी सादरीकरण करण्यात आलेल्या तंत्रज्ञान / द्रावणे / उपकरणे यांचा समावेश जोडपत्र - अ मध्ये करण्यात आलेला आहे. प्रत्येक तांत्रिक समितीच्या बैठकीमध्ये प्रथमतः राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये समाविष्ट असलेल्या तंत्रज्ञान / द्रावणे / उपकरणे यांचा आढावा घेऊन त्यांना कायम ठेवण्यात यावे किंवा कसे तसेच काही तंत्रज्ञान / द्रावणे / उपकरणे यांच्याबाबत तक्रार प्राप्त झाल्यास योग्य तपासणी करून सदर घटकाचे नाव अनुसूचीमधून वगळण्याबाबत योग्य ती कार्यवाही करण्यात येईल.

३. जोडपत्र - अ मध्ये नमूद करण्यात आलेल्या तंत्रज्ञान / द्रावणे / उपकरणे यांचा राज्यस्तरीय अनुसूचीवर समाविष्ट करण्यात आलेला असला तरी राज्यातील स्थानिक स्वराज्य संस्था व या विभागाच्या अधिपत्याखालील इतर संस्था यांचेशी संबंधित उत्पादन वा तंत्रज्ञान यांच्या खरेदीच्या व्यवहारात संबंधित उत्पादकांची गवतेदारी असणार नाही.

४. या शासन निर्णयान्वये फक्त पाणी शुध्दीकरणासाठी वापरण्यात येणाऱ्या तंत्रज्ञान / द्रावणे / उपकरणे यांचे प्रमाणीकरण करणे असा आहे. सादरीकरण केलेल्या उत्पादकांकडून स्थानिक स्वराज्य संस्था आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणाऱ्या इतर संस्था यांनी तंत्रज्ञान / द्रावणे / उपकरणे यांची खरेदी करताना आवश्यक असलेल्या तंत्रज्ञान / द्रावणे / उपकरणे यांची खरेदी करतांना खुल्या जाहिराती देऊन विहित निविदा प्रक्रियेचा अवलंब करणे संबंधित संस्थांवर बंधनकारक राहिल.

५. तसेच राज्य स्तरीय अनुसूचीवर अंतर्भूत असलेल्या परंतु नियमित वापरात असणारी द्रावणे/उपकरणे/ तंत्रज्ञान इ. ची खरेदी प्रचलित शासन नियमानुसार व निकषांच्या आधारे संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्था आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणाऱ्या इतर संस्था यांनी आवश्यकतेनुसार स्पर्धात्मक पध्दतीचा अवलंब करून करावी.

६. पाणी शुध्दीकरण करण्यासाठी राज्यातील स्थानिक स्वराज्य संस्था आणि या विभागाच्या नियंत्रणाखाली येणाऱ्या इतर संस्था यांनी राज्यसूचीतील द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांचा आवश्यकतेनुसार वापर करतांना पुढील अटी व शर्तीचे पालन करावे :-

अटी व शर्ती :-

१) पूर्वी अनुसूचीमध्ये समावेश केलेल्या तंत्रज्ञान / द्रावणे / उपकरणे व आता राज्यस्तरीय अनुसूचीमध्ये समावेश असलेले तंत्रज्ञान / द्रावणे / उपकरणे यांच्यामध्ये तुलनात्मकदृष्ट्या स्वस्त, उपयुक्त, कार्यक्षम आणि पर्यावरणाचे संतुलन राखणाऱ्या उत्पादनांचा वापर प्राधान्याने करणे बंधनकारक राहिल.

२) संबंधित उत्पादकांनी त्यांच्या तंत्रज्ञान / द्रावणे / उपकरणे यांचेबाबत राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे अथवा इतर शासन मान्यता प्राप्त प्रयोगशाळांकडून गुणवत्ता प्रमाणपत्र प्राप्त केलेले असावे.

३) संस्थांनी तंत्रज्ञान / द्रावणे / उपकरणे वापरतांना संबंधित उत्पादकांकडून नविकरणा कालावधीतील सर्व आवश्यक प्रमाणपत्रे तपासूनच कार्यवाही करावी.

प्रपत्र-ब

अ.क्र.	कृती कार्यक्रम	जबाबदार विभाग	जबाबदार अधिकारी	कालावधी
१)	जिल्ह्यातील सर्व गावे/वाड्यांमधील पिण्याचे पाण्याचे स्त्रोतांचे स्वच्छता संवेक्षणातील माहितीची संगणकीय नोंदीच्या आधारावर शासन निर्णयात दर्शविल्याप्रमाणे स्त्रोतांना जनगणना क्रमांकाच्या आधारावर सांकेतांक निश्चित करणे व तालुका, ग्राम पंचायत स्त्रोतांना मार्गदर्शन करणे.	DWSM Cell (M & E Branch)	उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रामपंचायत)	१ एप्रिल ते १५ एप्रिल २०१३ भावन २०१३
२)	जिल्हास्तरावरून जनगणना क्रमांकाच्या आधारावर सांकेतांक निश्चित केलेल्या स्त्रोत सांकेतांकाची माहिती ग्रामपंचायतींना देऊन त्यांचे प्रमाणीकरण करणे.	पंचायत समिती	गटविकास अधिकारी	१६ एप्रिल ते १५ मे २०१३
३)	प्रमाणीकरण केलेल्या स्त्रोत सांकेतांकाची माहिती ग्राम पंचायतींनी ऑईल पेटच्या सहाय्याने स्त्रोतावर नोंद करणे.	पंचायत समिती	गटविकास अधिकारी	१६ मे ते ३१ मे २०१३

Dist :- Chandrapur

Block	GP Name	Census Village Name	Census Code	Village Under Census Village Name	Habitation Under Census Village Name	Village/Habitation Code	Address	Source Type	Source Type Code	Source No.	New Source Code
BALLARPUR	GILBILI	GILBILI	541541	ASEGAON	ASEGAON	01	Near Bus Stop	Openwell	DW	01	541541-01-DW-01
							H/O Misrajan Meshram	Openwell	DW	02	541541-01-DW-02
							Near Bus Stop	Deep Tubewell	HP	01	541541-01-HP-01
							H/O Kaidas Kodape	Deep Tubewell	HP	02	541541-01-HP-02
							H/O Ramdas Parese	Deep Tubewell	HP	03	541541-01-HP-03
							H/O Nanaji Kulkarni	Deep Tubewell	HP	04	541541-01-HP-04
							Near Hanuman Temple	Openwell	DW	01	541541-02-DW-01
							H/O Shamrao Gerdam	Openwell	DW	02	541541-02-DW-02
							Near Bus Stop	Openwell	DW	03	541541-02-DW-03
							H/O Ramchandra Suram	Openwell	DW	04	541541-02-DW-04
							Near Angarwadi	Deep Tubewell	HP	01	541541-02-HP-01
							H/O Vithu Pandam	Deep Tubewell	HP	02	541541-02-HP-02
Near Z P School	Deep Tubewell	HP	03	541541-02-HP-03							
BALLARPUR	GILBILI	MOHALI	TUKUM	MOHALI	TUKUM	03	H/O Devrao Korpate	Openwell	DW	01	541541-03-DW-01
							Near Hanuman Tempal	Openwell	DW	02	541541-03-DW-02
							H/O Anandoo Dhone	Openwell	DW	03	541541-03-DW-03
							H/O Tuishram Soyam	Deep Tubewell	HP	01	541541-03-HP-01
							H/O Chikuta Pendor	Deep Tubewell	HP	02	541541-03-HP-02
							Near Z.P. School	Deep Tubewell	HP	03	541541-03-HP-03

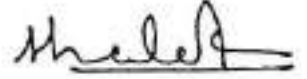
निधीची उपलब्धता

संदर्भीय शासन निर्णयानुसार सांकेतांक ऑईलपेंटच्या रंगामध्ये लिहिण्यासाठी व अन्य बाबींसाठी रु. ५००/- एवढा निधी हा ग्रामपंचयातींना वितरीत करण्यात आलेला होता. सदर निधी खर्च झाला असल्यास स्रोतांदर ऑईलपेंटच्या सहाय्याने नोंद करणेसाठी ग्रामपंचयातीने स्वनिधीतून खर्च करावा.

सदर शासन निर्णय ग्राम विकास विभाग यांच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णयाचा संगणक सांकेतांक २०१३०३१२१४१४४६८४२८ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(शैला ए.)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा. मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे खाजगी सचिव
अप्पर मुख्य सचिव, सार्वजनीक आरोग्य विभाग, मंत्रालय,
प्रधान सचिव, ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
उप सचिव व संचालक (RSPMU) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
संचालक, भूजल संरक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे
जिल्हाधिकारी (सर्व)
अधिक्षक अभियंता, विभागीय भारत निर्माण कक्ष (सर्व)
कार्यकारी अभियंता, प्रा.पां.पु. विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (प्रा.पं.) जिल्हा परिषद (सर्व)

मा. राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे खाजगी सचिव
प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय
विभागीय आयुक्त (सर्व)
सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई
संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, नवी मुंबई
मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
गटविकास अधिकारी, पंचायत समिती (सर्व)

NRDWP अंतर्गत पाणी गुणवत्ता बाधित भागासाठी कायमस्वरूपी उपाययोजना राबविणे शक्य नसल्यास पाणी शुध्दीकरणासाठी उपकरणे व तंत्रज्ञान.

महाराष्ट्र शासन
पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम - २०१४/प्र.क्र. ८१/पापु - १२
गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय आवार, ७ वा मजला, लोकमान्य टिळक रोड,
मुंबई - ४०० ००१
तारीख: २८ मे, २०१४

वाचा -

- १) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग; शासन निर्णय क्र. ग्रापावो-११०९/ प्र. क्र. ३२८/ पापु-०७, दि. १७/०३/२०१०
- २) केंद्र शासनाचे अर्ध शासकीय पत्र क्रमांक डब्ल्यू-११०४२/ २५/ २००९- वॉटर, दिनांक ०७.०७.२०११

शासन परिपत्रक :-

केंद्र शासनाच्या उपरोक्त मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे राष्ट्रीय पेयजल कार्यक्रमांतर्गत पाणी गुणवत्तेसाठी जो निधी उपलब्ध करून देण्यात येतो, त्यामध्ये पाणी शुध्दीकरणासाठी शक्यतो आर. ओ. सिस्टीम बसविण्याऐवजी इतर कायमस्वरूपी उपाययोजना करणेबाबत सुचित करण्यात आले आहे. कारण आर. ओ. सिस्टीम बसविणे, कार्यान्वित करणे व त्याच्या देखभाल दुरुस्तीसाठी मोठ्या प्रमाणात आर्थिक तरतूद करावी लागते. त्यामधून कमी प्रमाणात शुध्द पाणी मिळते व जास्त प्रमाणात दूषित पाणी पर्यावरणात टाकले जाते. त्यामुळे त्या परिसरातील इतर चांगले स्रोतही प्रदूषित होऊ शकतात.

राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांतर्गत या संदर्भात संबंधित जिल्हा परिषदांकडून वार्षिक कृति आराखडा तयार करण्यात येतो. सदरील आराखड्यास राज्यस्तरीय योजना मंजूरी समिती (SLSSC) ची मंजूरी मिळाल्यानंतर संबंधित जिल्हा परिषदेमार्फत त्यानुसार अंमलबजावणी करण्यात येते. यासाठी संबंधितांनी प्रथमतः गुणवत्ताबाधित गावांच्या पाणी शुध्दीकरणासाठी शाश्वत / कायमस्वरूपी उपाययोजना हाताळण्याबाबत कार्यवाही करावी. काही अपरिहार्य (नैसर्गिक, भौगोलिक इ.) कारणास्तव कायमस्वरूपी उपाययोजना राबविणे शक्य नसल्यास व सुरक्षित पिण्यायोग्य पाण्याचे प्रमाणे दरडोई १० लिटरपेक्षा कमी असल्यास त्यासंदर्भात गुणवत्ताबाधित वाड्या / वस्ती / गावनिहाय कारणे स्पष्टपणे नमूद व खात्री करून त्याकरिता पाणी शुध्दीकरणासाठी आवश्यक उपकरणे / तंत्रज्ञान याचा NRDWP (AIP) मध्ये ५ % अंकित गुणवत्ता घटक (Earmarked) अंतर्गत समावेश करण्यात यावा व त्याला राज्यस्तरीय योजना मंजूरी समिती (SLSSC) ची मान्यता घेतल्यानंतर संबंधित जिल्हा परिषदांनी पाणी शुध्दीकरणासाठी शासनाच्या राज्यस्तरीय अनुसूचीवर समावेश असलेल्या द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान याचा वापर करावा. त्यासाठी राज्य स्तरीय अनुसूचीवर समावेश

असलेले तंत्रज्ञान / द्रावणे / उपकरणे यांच्यामध्ये तुलनात्मकदृष्ट्या स्वस्त, उपयुक्त, कार्यक्षम आणि पर्यावरणाचे संतुलन राखणाऱ्या उत्पादनांचा वापर प्राधान्याने करावा. तसेच पाणी शुध्दीकरणासाठी आवश्यक असलेले द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांची खरेदी करताना खुल्या जाहिराती देऊन विहित निविदा प्रक्रीयेचा अवलंब करणे संबंधित संस्थेला बंधनकारक राहिल.

संबंधित जिल्हा परिषदांना राष्ट्रीय पेयजल कार्यक्रमांतर्गत तयार केलेल्या वार्षिक कृती आराखड्यास SLSSC ची मंजूरी मिळाल्याशिवाय कोणत्याही परिस्थितीत खर्च करता येणार नाही.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१४०५२११६१५५८८७२८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Kiran
Gite

Digitally signed by
Kiran Gite
DN: CN = Kiran Gite,
C = IN, S =
Maharashtra, O = ALL
INDIA SERVICE, OU =
IAS
Date: 2014.06.06
12:18:09 +05'30'

(किरण गिते)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
- २) मा. राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) प्रधान सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ६) संचालक (आर.एस.पी.एम.यू) पाणी-पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.३२
- ७) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट मुंबई.
- ८) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास पंत्रणा, पुणे.
- ९) महासंचालक (आरोग्यसेवा), आरोग्य संचालनालय, मुंबई.
- १०) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- ११) अधीक्षक अभियंता तथा जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १२) उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
- १३) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १४) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- १५) निवड नस्ती, का.क्र. पा.पु. १२.

पृष्ठ २ पैकी २

राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत १० प्रयोगशाळा बळकटीकरण करून त्या उपविभागीय प्रयोगशाळा म्हणून कार्यरत करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन

पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: WSSD-12011(11)/6/2014-WSD(WS-12)

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

तारीख: १६ जून, २०१४

वाचा -

- १) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम -२०१०/प्र.क्र. ९५/पापु-१२, दिनांक ३ मार्च २०१२
- २) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम -२०१२/प्र.क्र.१८८/पापु-१२, दि. २६ नोव्हेंबर, २०१२
- ३) राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमाच्या केंद्र शासनाची सुधारित मार्गदर्शक तसे.

प्रस्तावना -

ग्रामीण भागातील जनतेला शुध्द पाणी पुरवठा व्हावा यासाठी केंद्रशासनाच्या राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाची अंमलबजावणी राज्यात करण्यात येत आहे. राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत पाण्याची प्रयोगशाळेत तपासणी करण्यास प्राधान्य दिले जाते. सध्या राज्यात जिल्हा प्रयोगशाळेसरखीच रासायनिक व अणुजैविक तपासणी लघु प्रयोगशाळेत करण्यासाठी ३३७ लघुप्रयोगशाळांपैकी जिल्ह्याच्या आकारमानानुसार प्रत्येक जिल्ह्यामध्ये २ ते ४ याप्रमाणे लघु प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करून त्या उपविभागीय प्रयोगशाळा म्हणून स्थापन करण्याचा निर्णय घेण्यात आलेला आहे. त्यानुसार सन २०१०-११ या वर्षी २९ तर सन २०१२-१३ या वर्षी ३९ अशा १३८ लघुप्रयोगशाळा यांचे बळकटीकरण करण्यात आले आहे, सदर उप विभागीय प्रयोगशाळा कार्यान्वीत करण्यासाठी प्रती प्रयोगशाळा रु. १०.८१ लक्ष एवढा निधी सार्वजनिक आरोग्य विभागास संदर्भाधीन शासन निर्णयान्वये बर्ग करण्यात आला आहे. तसेच पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत सन २०१३-२०१४ च्या कृति आराखड्यामध्ये आणखी नवीन १० लघुप्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करण्यासाठी मंजूरी देण्यात आलेली आहे. यारतव नव्याने १० लघु प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करून त्यांना उपविभागीय प्रयोगशाळा म्हणून कार्यान्वीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय -

सन २०१०-११ आणि २०१२-१३ मध्ये बळकटीकरणासाठी मंजूर झालेल्या १३८ लघुप्रयोगशाळा व्यतिरिक्त सन २०१४-१५ मध्ये आणखी नव्याने १० लघु प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करण्यासाठी मंजूरी देण्यात येत आहे. (यापुढे एकूण १४८ उप विभागीय प्रयोग शाळा म्हणून कार्यरत राहतील) सदर उपविभागीय स्तरावरील प्रयोगशाळा स्थान निश्चितीबाबत सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्यावतीने कार्यवाही करण्यात येईल. पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाच्या वतीने संचालक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता सहाय्य संस्था, (WSSO) व सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या वतीने उपसंचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे यांना अंमलबजावणीसाठी प्राधिकृत करण्यात येत आहे.

सदर १४८ उपविभागीय प्रयोगशाळांमधून पाण्याची अणुजैविक व रासायनिक तपासणी केली जाईल. रासायनिक तपासणीमध्ये महत्वाच्या परिक्षणाचा समावेश असेल. त्यात १) पीएच, २) कठीणपणा, Total

hardness) ३) लोह (Iron), ४) क्लोरीन डिमांड (Chlorine demand), ५) रेसीड्युअल क्लोरीन (Residual chlorine), ६) नायट्रेट (Nitrate), ७) फ्लोराईड (Fluoride), ८) टीडीएस (TDS) ९) गढुळपणा (Turbidity), तसेच अणुजैविक तपासणी (Multiple Tube fermentation Method) करण्याची सुविधा उपलब्ध असेल. याप्रमाणे केंद्र शासनाच्या सुधारित मार्गदर्शक सूचनांनुसार उपविभागीय प्रयोगशाळांमध्ये वाढविण्यात आलेल्या तपासणीच्या घटकाचे प्रमाण विचारात घेवून सर्व आवश्यक घटकांची तपासणी करण्यात यावी. सदर तपासणीसाठी स्पेक्ट्रो फोटोमीटर, pH meter, TDS/Conductivity meter सारखी उपकरणे खरेदी करून त्याचा वापर करणे सदर प्रयोगशाळांना बंधनकारक राहिल.

आता पर्यंत १३८ लघु प्रयोगशाळा बळकटीकरण व कार्यान्वीत करण्यासाठी प्रती प्रयोगशाळा रु. १०.८१ लक्ष प्रमाणे एकूण रु. १४९१.७८ लक्ष एवढा निधी सार्वजनिक आरोग्य विभागास वितरीत करण्यात आला आहे. या व्यतिरिक्त नवीन १० लघु प्रयोगशाळांच्या बळकटीकरणासाठी प्रती प्रयोगशाळा रु. १०.८१ लक्ष याप्रमाणे रु. १०८.१० लक्ष इतका निधी सन २०१४-१५ या वर्षासाठी राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांतर्गत (NRDWP) पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण यासाठी प्राप्त झालेल्या निधीतून संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई यांना वितरीत करण्यात येत आहे. सदर योजना सुरु झाल्यानंतर भविष्यात राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांतर्गतच्या पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमासाठी निधी उपलब्ध न झाल्यास याबाबत सार्वजनिक आरोग्य विभागाकडून उचित कार्यवाही करण्यात येईल.

सदर शासन निर्णय सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१४०६१७११२९५८९६२८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

**DESHMUKH
DILIP P**

Digitally signed by DESHMUKH DILIP P
DN: CN = DESHMUKH DILIP P, C = IN, S
= Maharashtra, O = Govt Of Maharashtra,
OU = Water Supply and Sanitation
Date: 2014.06.20 12:15:28 +05'30'

(दि. प्र. देशमुख)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत.

- १) मा. मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- २) मा. राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव

पृष्ठ ३ पैकी २

- ३) मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
- ४) प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ५) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ६) सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ७) प्रधान सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ८) प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ९) उप सचिव व संचालक, (आर.एस.पी.एम.यू.), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय
- १०) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ११) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- १२) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १३) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉयर्स, नरिमन पॉइंट, मुंबई
- १४) संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे
- १५) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, वेलापूर, नवी मुंबई
- १६) मुख्य अभियंता, राज्यस्तरीय भारत निर्माण कक्ष, वेलापूर, नवी मुंबई
- १७) राज्य समन्वयक, संवाद व क्षमता विकास कक्ष, वेलापूर, नवी मुंबई
- १८) अधीक्षक अभियंता, विभागीय भारत निर्माण कक्ष (सर्व)
- १९) उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
- २०) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- २१) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- २२) गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती (सर्व)
- २३) सर्व कार्यासन, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २४) निवड नस्ती, कार्यासन पापु-१२

राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत १० प्रयोगशाळा बळकटीकरण करुन त्या उपविभागीय प्रयोगशाळा म्हणून कार्यरत करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन
पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: WSSD-12011(11)/6/2014-WSD(WS-12)

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

तारीख: १६ जून, २०१४

वाचा -

- १) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम -२०१०/प्र.क्र. ९५/पापु-१२, दिनांक ३ मार्च २०१२
- २) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम -२०१२/प्र.क्र.१८८/पापु-१२, दि. २६ नोव्हेंबर, २०१२
- ३) राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमाच्या केंद्र शासनाची सुधारित मार्गदर्शक तत्वे. -

प्रस्तावना -

ग्रामीण भागातील जनतेला शुध्द पाणी पुरवठा व्हावा यासाठी केंद्रशासनाच्या राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाची अंमलबजावणी राज्यात करण्यात येत आहे. राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत पाण्याची प्रयोगशाळेत तपासणी करण्यास प्राधान्य दिले जाते. सध्या राज्यात जिल्हा प्रयोगशाळेसारखीच रासायनिक व अणुजैविक तपासणी लघु प्रयोगशाळेत करण्यासाठी ३३७ लघुप्रयोगशाळांपैकी जिल्हयाच्या आकारमानानुसार प्रत्येक जिल्हयामध्ये २ ते ४ याप्रमाणे लघु प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करुन त्या उपविभागीय प्रयोगशाळा म्हणून स्थापन करण्याचा निर्णय घेण्यात आलेला आहे. त्यानुसार सन २०१०-११ या वर्षी ९९ तर सन २०१२-१३ या वर्षी ३९ अशा १३८ लघुप्रयोगशाळा यांचे बळकटीकरण करण्यात आले आहे. सदर उप विभागीय प्रयोगशाळा कार्यान्वीत करण्यासाठी प्रती प्रयोगशाळा रु. १०.८१ लक्ष एवढा निधी सार्वजनिक आरोग्य विभागास संदर्भाधीन शासन निर्णयान्वये बर्ग करण्यात आला आहे. तसेच पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत सन २०१३-२०१४ च्या कृति आराखडयामध्ये आणखी नवीन १० लघुप्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करण्यासाठी मंजूरी देण्यात आलेली आहे. यास्तव नव्याने १० लघु प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करुन त्यांना उपविभागीय प्रयोगशाळा म्हणून कार्यान्वीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय -

सन २०१०-११ आणि २०१२-१३ मध्ये बळकटीकरणासाठी मंजूर झालेल्या १३८ लघुप्रयोगशाळा व्यतिरिक्त सन २०१४-१५ मध्ये आणखी नव्याने १० लघु प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करण्यासाठी मंजूरी देण्यात येत आहे. (यापुढे एकूण १४८ उप विभागीय प्रयोग शाळा म्हणून कार्यरत राहतील) सदर उपविभागीय स्तरावरील प्रयोगशाळा स्थान निश्चितीबाबत सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्यावतीने कार्यवाही करण्यात येईल. पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाच्या वतीने संचालक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता सहाय्य संस्था, (WSSO) व सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या वतीने उपसंचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे यांना अंमलबजावणीसाठी प्राधिकृत करण्यात येत आहे.

सदर १४८ उपविभागीय प्रयोगशाळांमधून पाण्याची अणुजैविक व रासायनिक तपासणी केली जाईल. रासायनिक तपासणीमध्ये महत्वाच्या परिक्षणाचा समावेश असेल. त्यात १) पीएच, २) कठीणपणा, (Total

hardness) ३) लोह (Iron), ४) क्लोरीन डिमांड (Chlorine demand), ५) रेसीड्युअल क्लोरीन (Residual chlorine), ६) नायट्रेट (Nitrate), ७) फ्लोराईड (Fluoride), ८) टीडीएस (TDS) ९) गढुळपणा (Turbidity), तसेच अणुजैविक तपासणी (Multiple Tube fermentation Method) करण्याची सुविधा उपलब्ध असेल, याप्रमाणे केंद्र शासनाच्या सुधारित मार्गदर्शक सूचनांनुसार उपविभागीय प्रयोगशाळांमध्ये वाढविण्यात आलेल्या तपासणीच्या घटकाचे प्रमाण शिबारात घेवून सर्व आवश्यक घटकांची तपासणी करण्यात यावी. सदर तपासणीसाठी स्पेक्ट्रो फोटोमीटर, ph meter, TDS/Conductivity meter सारखी उपकरणे खरेदी करून त्याचा वापर करणे सदर प्रयोगशाळांना बंधनकारक राहिल.

आता पर्यंत १३८ लघु प्रयोगशाळा बळकटीकरण व कार्यान्वीत करण्यासाठी प्रती प्रयोगशाळा रु. १०.८१ लक्ष प्रमाणे एकूण रु. १४९१.७८ लक्ष एवढा निधी सार्वजनिक आरोग्य विभागास वितरीत करण्यात आला आहे. य व्यतिरिक्त नवीन १० लघु प्रयोगशाळांच्या बळकटीकरणासाठी प्रती प्रयोगशाळा रु. १०.८१ लक्ष याप्रमाणे रु. १०८.१० लक्ष इतका निधी सन २०१४-१५ या वर्षासाठी राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांतर्गत (NRDWP) पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण यासाठी प्राप्त झालेल्या निधीतून संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई यांना वितरीत करण्यात येत आहे. सदर योजना सुरु झाल्यानंतर भविष्यात राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांतर्गतच्या पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमासाठी निधी उपलब्ध न झाल्यास याबाबत सार्वजनिक आरोग्य विभागाकडून उचित कार्यवाही करण्यात येईल.

सदर शासन निर्णय सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१४०६१७१९२९५८९६२८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

**DESHMUKH
DILIP P**

Digitally signed by DESHMUKH DILIP P
DN: CN = DESHMUKH DILIP P, C = IN, S
= Maharashtra, O = Govt Of Maharashtra,
OU = Water Supply and Sanitation
Date: 2014.06.20 12:15:28 +05'30'

(दि. प्र. देशमुख)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- २) मा. राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव

पृष्ठ ३ पैकी २

- ३) मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
- ४) प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ५) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ६) सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ७) प्रधान सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ८) प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ९) उप सचिव व संचालक, (आर.एस.पी.एम.यू.), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय
- १०) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ११) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- १२) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १३) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉइंट, मुंबई
- १४) संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे
- १५) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई
- १६) मुख्य अभियंता, राज्यस्तरीय भारत निर्माण कक्ष, बेलापूर, नवी मुंबई
- १७) राज्य समन्वयक, संवाद व क्षमता विकास कक्ष, बेलापूर, नवी मुंबई
- १८) अधीक्षक अभियंता, विभागीय भारत निर्माण कक्ष (सर्व)
- १९) उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
- २०) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- २१) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- २२) गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती (सर्व)
- २३) सर्व कार्यासने, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २४) निवड नस्ती, कार्यासन पापु-१२

पाणी गुणवत्ता बाधीत गावांना पिण्याचे शुध्द पाणी मिळणेकरिता तात्पुरती उपाययोजना म्हणून पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन

पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१४/ प्र.क्र. ४१/ पापु-१२

जी. टी. हॉस्पिटल कंपस, ७ वा मजला, लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई - ४००००१

तारीख: १५ जुलै, २०१४

वाचा -

- १) शासन निर्णय क्रमांक: ग्रापाधो-११०९/ प्र. क्र. ३२८/ पापु-०७, दि. १७.०३.२०१०
- २) केंद्र शासनाचे अ. शा. पत्र क्रमांक: डब्ल्यू-११०४२/२५/२००९-रॉटर, दि. ०७.०७.२०११
- ३) शासन परिपत्रक क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१४/ प्र.क्र. ८१/ पापु-१२, दि. २८.०५.२०१४

प्रस्तावना -

मा. मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे अध्यक्षतेखाली दिनांक २८/०४/२०१४ रोजी विभागाची आढावा बैठक आयोजित करण्यात आली होती. सदर बैठकीत राज्यातील पाणी गुणवत्तेने बाधीत असलेल्या गावांना पिण्याचे शुध्द पाणी मिळणेकरिता तात्पुरती उपाययोजना म्हणून पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्याबाबत व सदर यंत्रणा खरेदीची निविदाप्रक्रिया पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्थेमार्फत करण्याच्या सूचना मा. मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता व मा. प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांनी दिल्या होत्या.

वरील पार्श्वभूमीच्या आधारे पाणी गुणवत्तेने बाधीत असलेल्या गावांना पिण्याचे शुध्द पाणी मिळण्याकरिता तात्पुरती उपाययोजना म्हणून पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविणे, यासाठी संबंधितांकडून निविदा मागविणेसाठी तांत्रिक समिती स्थापन करणे व पाणी शुध्दीकरण यंत्र खरेदीची प्रक्रिया करण्यासाठी समिती स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा खरेदीची निविदाप्रक्रिया पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्थेमार्फत करावयाची असल्यामुळे संदर्भाधीन दिनांक २८.०५.२०१४ चे शासन परिपत्रक अधिक्रमित करण्यात येत आहे. तसेच प्रस्तावनेतील परिस्थिती विचारात घेऊन राज्यातील पाणी गुणवत्ता बाधीत गावांमध्ये पिण्याचे शुध्द पाणी मिळण्याकरिता तात्पुरती उपाययोजना म्हणून पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्याचा निर्णय घेण्यात येत आहे.

मा. प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, यांच्या अध्यक्षतेखालील पार पडलेल्या, २० व्या राज्यस्तरीय योजना मंजूरी समितीच्या (State Level Scheme Sanctioning Committee-SLSSC) बैठकीमध्ये राष्ट्रीय ग्राणीय पेयजल कार्यक्रमाच्या ५% Earmark Water Quality अंतर्गत,

रासायनिक घटकांनी बाधीत वाड्या-वस्त्यांना रासायनिक घटकांपासून मुक्त व शुध्द पाणी उपलब्ध करून देण्याच्यादृष्टीने, सन २०१४-१५ या आर्थिक वर्षाकरीता कृती आराखडयानुसार, राज्यातील एकूण १०१४ वाड्या-वस्त्यांना पिण्याचे शुध्द पाणी पिण्याकरीता मिळण्यासाठी उपाययोजना करण्यात येणार असून त्यापैकी सन २०१४-१५ या आर्थिक वर्षामध्ये ४९९ गावे/वाड्या-वस्त्यांचे उद्दिष्ट निश्चित करण्यात आले आहे.

पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा खरेदीची निविदा प्रक्रिया संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई यांचेमार्फत करण्यात येईल.

२. पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्यात यावयाच्या रासायनिक घटकांनी बाधीत वाड्या-वस्त्यांची निवड मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांच्या मार्फत करण्यात येईल.

- ज्या वाड्या - वस्त्यांमध्ये दुसरा कोणताही पर्याय उपलब्ध नसेल आणि पारंपारिक स्रोतांचे पुनरुज्जीवन करणे शक्य नसेल, दुसरा शुध्द पिण्याचे पाणी उपलब्ध असलेला पर्यायी स्रोत उपलब्ध नसेल, पाऊस/छतावरचे पाऊस पाणी संकलन करणे शक्य नसेल किंवा छतावरचे पाऊस पाणी संकलन केले असेल परंतु अयशस्वी झाले असेल अशा रासायनिक घटकांनी बाधीत गावे/वाडी वस्त्यांची निवड पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्यासाठी करण्यात यावी. ज्या वाड्या - वस्त्यांतील सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याचे सर्व स्रोत रासायनिक घटकांनी बाधीत असतील अशा वाड्या - वस्त्यांना प्राधान्य देण्यात यावे.
- गुणवत्ता बाधीत गावे, वाड्या - वस्त्यांमध्ये काही अपरिहार्य (नैसर्गिक, भौगोलिक इ.) कारणास्तव कायमस्वरूपी उपाययोजना राबविणे शक्य नसल्यास व सुरक्षित पिण्यायोग्य पाण्याचे प्रमाण दरडोई दरदिनी १० लिटरपेक्षा कमी असल्यास त्यासंदर्भात गावे, वाड्या - वस्तीनिहाय कारणे स्पष्टपणे नमूद करून त्याकरिता पाणी शुध्दीकरणासाठी आवश्यक पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा याचा राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाच्या वार्षिक कृती आराखडयामध्ये (NRDWP - AAP) मध्ये ५% अंकित गुणवत्ता घटक (Earmarked) अंतर्गत समावेश करण्यात यावा.
- निवड करण्यात आलेल्या पाणी गुणवत्ता बाधीत वाड्या - वस्त्यांमध्ये पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्याचा मुख्य उद्देश पिण्याकरीता व स्वयंपाकाकरीता शुध्द पाणी उपलब्ध करणे हा आहे.
- पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्याची बाब ही दुसरी शाश्वत व शुध्द पाणी पुरवठा योजना होईपर्यंत, मर्यादित कालावधीकरीता करण्यात येणार आहे.
- ज्या वाड्या - वस्त्यांमधील सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याचे सर्व स्रोत रासायनिक घटकांनी बाधीत आहेत व इतर कोणतीही दुसरी उपाययोजना घेता येणार नाही किंवा घेतली गेली नाही (जसे नळ

पाणी पुरवठा योजना / प्रादेशिक नळ पाणी पुरवठा योजना) अशा ठिकाणी पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्यात येणार आहेत.

उपरोक्त कामासाठी निविदा मागविताना संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था (WSSO) यांनी खाली दिलेल्या सूचनांची प्रामुख्याने अंमलबजावणी करावी.

- पाणी गुणवत्तेने बाधीत असलेल्या गावांना पिण्याचे शुध्द पाणी मिळणेकरिता तात्पुरती उपाययोजना म्हणून पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्यासाठी येणारा खर्च केंद्र शासनाच्या राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाच्या सन २०१४-१५ या आर्थिक वर्षाच्या ५% Earmark Water Quality तरतुदीतून करण्यात येईल.
पहिल्या टप्प्यात रासायनिक घटकांनी बाधीत अंदाजे १०० वाड्या-वस्त्यांमध्ये पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्यात येतील.
- पाणी शुध्दीकरण यंत्र पुरविणाऱ्या संस्था/यंत्रणेने ७ वर्षांच्या देखभाल दुरुस्तीचा खर्च करावयाचा आहे या बाबीचा निविदा मागविताना उल्लेख करण्यात यावा.
- स्थानिक जनतेला परवडेल अशा कमीत कमी दराने पिण्याच्या शुध्द पाण्याचा पुरवठा होण्यासाठी, तसेच तेथील नैसर्गिक, भौगोलिक परिस्थिती, लोकसंख्या यांना विचारात घेऊन योग्य त्या पाणी शुध्दीकरण यंत्रणेची निवड करण्यात यावी. अशा ठिकाणी पाणी शुध्दीकरण यंत्र बसविताना त्यांची क्षमता परिस्थितीनुरूप ५०० ते ४००० LPH इतकी असावी.

सदर निविदा प्रक्रिया करण्यासाठी खालीलप्रमाणे तांत्रिक समिती गठित करण्यात येत आहे.

१. संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई - अध्यक्ष
२. अतिरिक्त संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई - सदस्य
३. अधीक्षक अभियंता, विभागीय भारत निर्माण कक्ष, नाशिक - सदस्य
४. सहसंचालक (अभियांत्रिकी), भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे- सदस्य
५. कार्यकारी अभियंता (ग्रा.पा.पु), जिल्हा परिषद, पुणे - सदस्य
६. कार्यकारी अभियंता (ग्रा.पा.पु), जिल्हा परिषद, चंद्रपूर - सदस्य
७. लेखाधिकारी, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई - सदस्य

तांत्रिक समितीने उपरोक्त कामाच्या तांत्रिक बाबी तपासून अंदाजपत्रक, निविदा तयार करणे, तांत्रिक मुल्यांकन करणे, तांत्रिकदृष्ट्या पात्र निविदा तयार करणे व तांत्रिकदृष्ट्या पात्र असलेल्या निविदांचे तौलनिक तक्ता तयार करणे प्रस्तावित करण्यात येत आहे.

पृष्ठ ५ पैकी ३

पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा खरेदीची प्रक्रिया करण्यासाठी खालीलप्रमाणे समिती स्थापन करण्यात येत आहे.

१. संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई - अध्यक्ष
२. अतिरिक्त संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई - सदस्य
३. प्रकल्प व्यवस्थापक, सु.स.प्र.व्य.क., जलस्वराज्य प्रकल्प, बेलापूर - सदस्य
४. उप मुख्यकार्यकारी अधिकारी (पंचायत), जिल्हा परिषद, सातारा - सदस्य
५. उप मुख्यकार्यकारी अधिकारी (पंचायत), जिल्हा परिषद, लातूर - सदस्य
६. अवर सचिव, पापु-१२, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय - सदस्य
७. अवर सचिव, पापु-१०, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय - सदस्य सचिव

वरील समिती निविदा प्रक्रिया पूर्ण करून मान्यतेसाठी राज्यस्तरीय योजना मंजूरी समिती (State Level Scheme Sanctioning Committee- SLSSC) यांचेकडे सादर करील.

पाणी गुणवत्तेने बाधित असलेल्या गावांना पिण्याचे शुध्द पाणी मिळणेकरीता तात्पुरती उपाययोजना म्हणून पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्यासाठी येणेकरिता खर्च केंद्र शासनाच्या राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाच्या ५% Barmark Water Quality या अंतर्गतच्या तरतुदीमधून भागविण्यात येईल.

सादर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक 201407151051065628 असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Garud
Nandkishor
M

Digitally signed by Garud
Nandkishor M
DN: cn = Garud Nandkishor M, o =
M, email = Garud Nandkishor M@
Maharashtra.Gov, c = India
Supply and Distribution Department
Date: 2014.07.15 18:31:22 +05'30'

(नंदकिशोर गरुड)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१) मा. मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई

पुष्ट ५ पैकी ४

- २) मा. राज्य मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
- ३) प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) प्रधान सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ६) संचालक (आर.एस.पी.एम.यू) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.३२
- ७) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट मुंबई.
- ८) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे.
- ९) महासंचालक (आरोग्यसेवा), आरोग्य संचालनालय, मुंबई.
- १०) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- ११) अधीक्षक अभियंता तथा जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १२) उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
- १३) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १४) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- १५) निवड नसती, का. क्र. पा.पु. १२.

जलस्वराज्य - २ कार्यक्रम अंतर्गत भूजल
सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेतील सहा
विभागीय प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करणे

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग
शासन परिपत्रक क्रमांक: जस्वप्र-०७१४/प्र.क्र.६२(३)/पापु-११
७ वा मजला, गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय संकुल इमारत,
नविन मंत्रालय, लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई ४००००९.
तारीख: ०१/०८/२०१४

वाचा

- १) शासन निर्णय क्रमांक: राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी पुरवठा संनियंत्रण कार्यक्रमाच्या केंद्र शासनाची मार्गदर्शक तत्वे
- २) शासन परिपत्रक क्रमांक: डब्ल्यूक्युएम-२०१०/प्र.क्र.१६९/पापु-१२ दि. ३० मार्च, २०११
- ३) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्युएम-२०१०/प्र.क्र.९५/पापु-१२ दि. ०३ मार्च, २०१२
- ४) शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूक्युएम-२०१०/प्र.क्र.१८८/पापु-१२ दि. २६ नोव्हेंबर, २०१२
- ५) शासन निर्णय क्र. जस्वप्र-१२१३/प्र.क्र.२००/पापु-११ दि. ०४/०९/२०१४

प्रस्तावना

राष्ट्रीय पेयजल कार्यक्रमांतर्गत पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमाची अंमलबजावणी करण्यासाठी संदर्भीय २ अन्वयेच्या परिपत्रकान्वये सविस्तर सूचना निर्गमित करण्यात आलेल्या आहेत. राज्यातील ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनेतील पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची रासायनिक व जैविक गुणवत्ता तपासणीसाठी सार्वजनिक आरोग्य विभाग आणि भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या पाणी गुणवत्ता प्रयोगशाळेवर जबाबदारी सोपविण्यात आलेली आहे. या व्यातिरिक्त भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणे मार्फत राबविण्यात येत असलेल्या विविध प्रकल्पांतर्गत पाण्याच्या नमुन्यांची रासायनिक व जैविक गुणवत्ता तपासणी सुध्दा यंत्रणेच्या प्रयोगशाळांमध्ये केली जाते.

पाण्याच्या गुणवत्तेचे वाढते महत्त्व लक्षात घेता व भविष्यातील पेयजल स्रोतांतील पाण्याच्या नमुन्यांची गुणवत्ता तपासणीची वारंवारता विचारात घेऊन पेयजल गुणवत्ता तपासणी कार्यक्रम

प्रभावीपणे राबविण्यासाठी, सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या जिल्हा आणि उपविभागीय स्तरावरील पाणी गुणवत्ता तपासणी प्रयोगशाळांसोबतच भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेकडील ६ विभागीय स्तरावरील प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण व राष्ट्रीय अधिस्विकृती प्रयोगशाळा चाचण्या व अधिशोधन बोर्ड (National Accreditation Board for Testing and Calibration Laboratories) यांचे कडून अधिस्विकृती प्राप्त करून घेणेसाठी खालील प्रमाणे मार्गदर्शक सूचना देण्यात येत आहेत.

१. नियोजन

- १.१. सदर ५ अन्वयेच्या शासन निर्णयातील परिच्छेद ३ ब नुसार भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणे मधील पाणी गुणवत्ता तपासणी प्रयोगशाळांचे बळकटीकरणासाठी खालील प्रमाणे कामे करण्यात यावीत.
- १.२. भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेअंतर्गत सध्या अस्तित्वात असलेल्या सहा विभागीय प्रयोगशाळांपैकी चार ठिकाणी अनुक्रमे अमरावती, नागपूर, नाशिक, औरंगाबाद, येथे अतिरिक्त बांधकाम आणि सर्व सहा ठिकाणी (अमरावती, नागपूर, नाशिक, औरंगाबाद, पूणे, कोकण) फर्निचर, अद्यावत उपकरणे व इतर साहित्य सुविधा पुरविण्यासाठी खालील प्रमाणे मंजूरी देण्यात येत आहे.

अ. क्र.	प्रयोगशाळांचा तपशील	निव्वळ तरतूद (रु. लाखात)
१.	अमरावती, नागपूर, नाशिक, औरंगाबाद या चार विभागीय स्तरावरील प्रयोगशाळांचे अतिरिक्त बांधकाम (सरासरी २५० चौमी मर्यादित) व सर्व ६ विभागीय प्रयोगशाळांमध्ये फर्निचर पुरविणे व प्रकल्प कालावधीतील त्यावरील आवर्ती खर्च	५३७.४२
२.	६ विभागीय स्तरावरील प्रयोगशाळांमध्ये उपकरणे, रसायने, काचसामान, अधिस्विकृती व इतर साहित्य सुविधा पुरविणे	४०७.६३
	एकूण	९४५.०५

२. अंमलबजावणीची कार्यपध्दती

- २.१. भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या चार विभागीय स्तरावरील प्रयोगशाळांचे अतिरिक्त बांधकामांचे सविस्तर प्रकल्प अहवाल (DPR) सार्वजनिक बांधकाम विभाग अथवा तत्सम इतर शासकिय यंत्रणेमार्फत तयार करून घ्यावेत. या सर्व कामांच्या अंदापत्रकांना तांत्रिक मान्यता संबंधीत विभागाच्या सक्षम प्राधिकार्याकडून प्रदान करण्यात येतील व प्रशासकिय मान्यता शासनामार्फत प्रदान करण्यात येईल.
- २.२. प्रयोगशाळांचे बांधकामाची अंमलबजावणी व संनियंत्रण, संबंधीत शासकिय विभागामार्फत प्रचलित शासन कार्यप्रणाली प्रमाणे करण्यात येईल.
- २.३. प्रयोगशाळांकरिता उपकरणे खरेदीसाठी भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेअंतर्गत जोडपत्र १ नुसार अतिरिक्त संचालक यांचे अध्यक्षतेखाली समिती गठीत करण्यात येत असून जलस्वराज्य-२ अंतर्गत सर्व संपादनूक सदरहू समितीमार्फत विहित कालावधीत पूर्ण करणेत येईल.
- २.४. फर्निचर, रसायने, काचसामान व इतर साहित्याची खरेदी प्रचलित कार्यपध्दती प्रमाणे विभागीय उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा यांचे मार्फत पूर्ण केली जाईल.
- २.५. राष्ट्रीय अधिस्विकृती प्रयोगशाळा चाचण्या व अधिशोषण बोर्ड (National Accreditation Board for Testing and Calibration Laboratories) यांच्याकडून मान्यता / अधिस्विकृती प्राप्त करून घेण्याची जबाबदारी संबंधित विभागीय उपसंचालकांची असेल. प्रकल्प अंमलबजावणीच्या सुरुवातीपासूनच अधिस्विकृती मिळण्यासाठी आवश्यक बाबींची पूर्तता करणेसाठी तयारी सुरु करणेत यावी.
- २.६. पुणे विभागीय प्रयोगशाळेत पाण्यातील लेश मुलद्रव्य (Trace Element) तपासणीसाठी अद्यावत उपकरणे घेण्यासाठी शासन मान्यता देत आहे. जेणे करून या प्रयोगशाळेत

पेयजलाशी निगडीत सर्व प्रकारच्या चाचण्या करुन घेणे शक्य होईल. या उपकरणांची संपादनूक प्रक्रिया जोडपत्र -१ नुसार गटीत समितीद्वारे केली जाईल.

३. अनुदान वितरण कार्यप्रणाली

३.१.या सर्व कामांसाठी लागणारा निधी राज्यस्तरावरुन प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाकडून (PMU) संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे / प्रादेशिक उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा यांच्या नावाने जलस्वराज्य-२ कार्यक्रमासाठी राष्ट्रीयकृत बँकेत नव्याने उघडलेल्या बचत खात्यात जमा करण्यात येतील.

३.२.राज्यस्तरावरुन या कामांचे संनियंत्रण आणि वेळोवेळी प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष (PMU), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांच्याकडे माहिती सादर करण्यासाठीची जबाबदारी संचालनालय, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणांतर्गत गठीत करण्यात आलेल्या विशेष संनियंत्रण कक्षाची राहिल.

३.३.याबाबतचा सविस्तर तपशील जलस्वराज्य-२ कार्यक्रम पुस्तिकेत (Program Manual) समाविष्ट करण्यात आलेला आहे. त्या अनुषंगाने सर्व कार्यवाही पूर्ण करण्यात यावी.

सदर मार्गदर्शक सूचना महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आल्या असून त्याचा संकेतांक २०१४०७२२१६५०२५५०२८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

**Kiran
Gitte**

Digitally signed by
Kiran Gitte
DN: CN = Kiran Gitte, C
= IN, S = Maharashtra,
O = ALL INDIA
SERVICE, OU = IAS
Date: 2014.08.01
16:01:02 +05'30'

(किरण गित्ते)

उप सचिव तथा प्रकल्प संचालक,

महाराष्ट्र शासन

पृष्ठ ६ पैकी ४

प्रतः,

१. प्रधान सचिव पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई
२. सर्व विभागीय आयुक्त,
३. सर्वस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई.
४. संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे.
५. महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई (लेखा परिक्षालेखा व अनुज्ञेयता)
६. महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, नागपूर (लेखा परिक्षालेखा व अनुज्ञेयता)
७. सर्व जिल्हाधिकारी.
८. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद.
९. सर्व मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण.
१०. संचालक आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई.
११. उपसंचालक, आरोग्य सेवा, राज्य सार्वजनिक आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
१२. संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, नवी मुंबई.
१३. अतिरिक्त संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, नवी मुंबई.
१४. सर्व जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद
१५. सर्व जिल्हा शल्यचिकित्सक, सामान्य रुग्णालय.
१६. विशेष सनियंत्रण कक्ष (जलस्वराज्य-२), म.जी.प्रा., भू.स.वि.यं. आणि सार्वजनिक आरोग्य विभाग.
१७. मुख्य लेखा परिक्षक, स्थानिक निधी लेखा, नवी मुंबई.
१८. उपमुख्य लेखा परिक्षक, स्थानिक निधी लेखा, (सर्व).
१९. जिल्हा कोषागार अधिकारी (सर्व).
२०. सर्व अधिक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण.
२१. मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व).
२२. सर्व प्रादेशिक उप संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा.
२३. सर्व कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण,
२४. सर्व कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद,
२५. सर्व प्रादेशिक/ जिल्हा सार्वजनिक आरोग्य प्रयोगशाळा प्रमुख.
२६. सर्व जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा,
२७. सर्व उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रामपंचायत/ पाणी व स्वच्छता) जिल्हा परिषद
२८. सर्व गटविकास अधिकारी पंचायत समिती.
२९. पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागातील सर्व पर्यवेक्षीय अधिकारी व कार्यासने.
३०. मंत्रालयातील सर्व विभाग,
३१. निवड नस्ती, पापु-११.

पृष्ठ ६ पैकी ५

जोडपत्र १

राज्यस्तरीय संपादनूक रचना व कार्यपध्दती

जलस्वराज्य-२ कार्यक्रमांतर्गत भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा अंतर्गत विभागीय स्तरावरील प्रयोगशाळांमध्ये विविध उपकरणे खरेदीसाठी गठीत करण्यात आलेल्या समितीची रचना खालील प्रमाणे असणार आहे.

१. अतिरिक्त संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा	अध्यक्ष
२. सहसंचालक, भू.स.वि.यंत्रणा	सदस्य
३. उपसंचालक, (संवि.क) भू.स.वि.यंत्रणा	सदस्य
४. जलस्वराज्य-२ कक्ष प्रमुख, संचालनालय, भू.स.वि.यं.	सदस्य
५. उपसंचालक, आरोग्य विभाग, पुणे	सदस्य
६. सहाय्यक संचालक, (नवि व लेसे) संचालनालय, भू.स.वि.यं., पुणे	सदस्य
७. संपादनूक अधिकारी, जलस्वराज्य प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नवी मुंबई	सदस्य
८. कक्ष अधिकारी, पापु-११, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मुंबई	सदस्य
९. वरिष्ठ रसायनी, संचालनालय, भू.स.वि.यं., पुणे	सदस्य
१०. पाणी गुणवत्ता सल्लागार, जलस्वराज्य प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नवी मुंबई	सदस्य
११. नियोजन अधिकारी, संचालनालय, भू.स.वि.यं., पुणे	सदस्य सचिव

कार्यकक्षा

- जलस्वराज्य-२ अंतर्गत सहा विभागीय स्तरावरील प्रयोगशाळांमध्ये विविध उपकरणांचा विनिर्दिष्ट तपशील निश्चित करणे.
- प्रचलित शासन निर्णयानुसार निविदा प्रक्रिया पूर्ण करून घेऊन उपकरण खरेदीसाठी संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे यांना डिफारस करणे.

पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी
द्रावणे/उपकरणे/ तंत्रज्ञान यांचा राज्यस्तरीय
अनुसूचीवर समावेश करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन शुध्दीपत्रक क्रमांक: WSSD-12011(11)/8/2013-WSD(WS12)

जी. टी. हॉस्पिटल आवार, ७ वा मजला, लो. टिळक मार्ग, मुंबई - ४००००९

तारीख: ११ सप्टेंबर, २०१४

वाघा -

१) शासन निर्णय क्रमांक: WSSD-12011(11)/8/2013-WSD(WS12), दिनांक 07.02.2014

शासन शुध्दीपत्रक -

संदर्भाधीन शासन निर्णयान्वये पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे/उपकरणे/
तंत्रज्ञान यांचा राज्यस्तरीय अनुसूचीवर समावेश करण्यात आला आहे. त्यासोबत जोडलेल्या जोडपत्र-
अ येथील पृ. ७ वर मॅक्स वॉटर रेमेडिज प्रा. लि. या कंपनीचे अनुक्रमांक १ येथे नमूद केलेले द्रावण
KHO-NIL WATER MASTER ऐवजी KLO-NIL WATER MASTER असे वाचण्यात यावे.

सदर शासन शुध्दीपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर
उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेतांक २०१४०९१११७३७३२७५२८ असा आहे. हे शुध्दीपत्रक
डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाले.

Digitally signed by
Garud Nandkishor M
DN: CN = Garud
Nandkishor M, C = IN,
S = Maharashtra, O =
Govt. of Maharashtra,
OU = Water Supply
and Sanitation
Department,
Date: 2014.08.15
15:20:56 +05'30'

(नंदकिशोर गरुड)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१) मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२

- २) भा.राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, यांचे खाजगी साचेव, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ३) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, यांचे स्विय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ४) उप सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ५) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई
- ६) महासंचालक, (आरोग्य सेवा), आरोग्य महासंचालनालय, मुंबई
- ७) संचालक, अन्न व औषध प्रशासन, वांद्रे, मुंबई
- ८) संचालक, नगरपालिका प्रशासन, बरळी, मुंबई
- ९) सदस्य सचिव (तांत्रिक), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट, मुंबई
- १०) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ११) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
- १२) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १३) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- १४) उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
- १५) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १६) अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण मंडळ, (सर्व)
- १७) मुख्याधिकारी, नगरपरिषद (सर्व)
- १८) संचालक, अखिल भारतीय स्थानिक स्वराज्य संस्था, अंधेरी, मुंबई
- १९) प्रमुख (विपणन), महाराष्ट्र लघुउद्योग विकास महामंडळ, कृपानिधी, ९, बालचंद हिराचंद मार्ग, बेलॉर्ड इस्टेट, मुंबई - ४०० ००९
- २०) पर्यावरण तज्ञ (सु.स. व प्र.व्य.क.) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, सिडको भवन, बेलापूर, नवीमुंबई
- २१) संबंधित उत्पादकांचे पत्रे टाईप करणे
- २२) नियडनस्ती, कार्यासन प्राप्-१२

राज्यामध्ये प्रयोगशाळा स्थापन
करण्याबाबतचे धोरण
ठरविण्यासाठी समिती गठित
करणे ...

महाराष्ट्र शासन
पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: WSSD-12011(11)/6/2014-WSD(WS12)

गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय आवार, ७ वा मजला, लोकमान्य टिळक रोड,

मुंबई - ४००००९

तारीख: १५ सप्टेंबर, २०१४

प्रस्तावना -

केंद्र शासनाच्या राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाची अंमलबजावणी राज्यात करण्यात येत आहे. ग्रामीण भागातील जनतेला शुध्द पाणी पुरवठा व्हावा यासाठी राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत पाण्यातील रासायनिक व अणुजैविक घटकांची प्रयोगशाळेत तपासणी करण्यास साधन्य दिले जाते. सध्या पाणी नमुने तपासणीसाठी जिल्हास्तरीय, विभागीयस्तरीय व तालुकास्तरीय अशा विविध स्तरावरील प्रयोगशाळा कार्यरत आहेत. तसेच तालुकास्तरीय प्रयोगशाळांचे उपविभागीय प्रयोगशाळांमध्ये बळकटीकरण करण्याचे काम सुरु आहे. राज्यामध्ये अजूनही काही नवीन प्रयोगशाळा स्थापन कराव्या लागणार आहेत. तरी या प्रयोगशाळांची स्थापना करण्याबाबतचे धोरण ठरविण्यासाठी समिती गठित करण्याची बाब शासनाच्या विधाराधीन होती.

शासन निर्णय -

राज्यातील पाणी नमुने तपासणीसाठी प्रयोगशाळा स्थापन करण्याबाबतचे धोरण ठरविण्यासाठी प्रधान सचिव (पाणी पुरवठा व स्वच्छता) यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती गठित करण्यास या शासन निर्णयाद्वारे मान्यता देण्यात येत आहे. या समितीची रचना खालील प्रमाणे राहिल.

१) प्रधान सचिव (पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग)	-	अध्यक्ष
२) संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे	-	सदस्य,
३) प्रकल्प संचालक तथा उपसचिव (पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग)	-	सदस्य
४) उप सचिव (रुग्णालये) (सार्वजनिक आरोग्य विभाग)	-	सदस्य
५) संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई	-	सदस्य
६) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, नवी मुंबई	-	सदस्य
७) उप संचालक, राज्य सार्वजनिक आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे	-	सदस्य
८) वरिष्ठ रसायनी, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे	-	सदस्य

- ९) पाणी गुणवत्ता सल्लागार, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, नवी मुंबई - सदस्य
१०) अवर सचिव, (पापु-१२), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय - सदस्य
११) कक्ष अधिकारी, (पापु-१२), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय - सदस्य सचिव
- सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१४०९१५१६५८११३१२८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.
- महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Garud
Nandkishor
or M

Digitally signed by Garud
Nandkishor M
DN: cn = Garud Nandkishor
M, o = IN, s = Maharashtra,
c = Govt. of Maharashtra,
ou = Water Supply and
Sanitation Department
Date: 2014.09.16 11:13:24
+05'30'

(नंदकिशोर गरुड)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- २) प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे.
- ४) उप सचिव तथा प्रकल्प संचालक (आर.एस.पी.एम्.यू) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.३२
- ५) उप सचिव (रुग्णालये), सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.३२
- ६) संचालक (आरोग्यसेवा), आरोग्य संचालनालय, मुंबई.
- ७) उप संचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
- ८) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई
- ९) वरिष्ठ रसायनी, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे
- १०) निवड नस्ती. का.क्र. पा.पु. १२.

पुष्ठ २ पैकी २

सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या सनियंत्रणाखाली असलेल्या जिल्हा पाणी गुणवत्ता तपासणी प्रयोगशाळा व उप विभागीय प्रयोगशाळांमध्ये कार्यरत असलेले कंत्राटी मनुष्यबळ, साहित्य पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाच्या सनियंत्रणाखाली घेणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन

पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१४/प्र.क्र. ०८/पापु-१२

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२

तारीख: १८ डिसेंबर, २०१४

वाचा -

- १) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१०/प्र.क्र.१५/पापु-१२, दिनांक ३ मार्च, २०१२,
- २) शासन निर्णय डब्ल्यूक्यूएम-२०१२/प्र.क्र.१८८/पापु-१२, दिनांक २६ नोव्हेंबर, २०१२
- ३) शासन निर्णय क्रमांक: WSSD-१२०११(११)/६/२०१४-WSD(WS-१२), दि. १६ जून, २०१४

प्रस्तावना -

सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या सनियंत्रणाखाली असलेल्या जिल्हा पाणी गुणवत्ता तपासणी प्रयोगशाळा व उप विभागीय प्रयोगशाळा, प्रयोगशाळेत कार्यरत असलेले कंत्राटी मनुष्यबळ, साहित्य पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाच्या सनियंत्रणाखाली घेणेबाबतची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यास अनुसरून खालीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे.

शासन निर्णय -

राष्ट्रीय पेयजल कार्यक्रमाच्या पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत केंद्र शासनाकडून प्राप्त होणाऱ्या ३% निधीतून सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या सनियंत्रणाखाली असलेल्या जिल्हास्तरीय प्रयोगशाळांमध्ये कार्यरत असलेले कंत्राटी मनुष्यबळ (रसायनी व डेटा एंट्री ऑपरेटर) नेमणूक करण्यात आले आहे. दिनांक ३.३.२०१२ व दि. २६.११.२०१२ च्या शासन निर्णयानुसार राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत राज्यात ग्रामीण रुग्णालयाच्या आवारात कार्यरत असलेल्या लघुप्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करून प्रत्येक जिल्हयात ३ ते ६ असे एकूण १३८ उप विभागीय प्रयोगशाळा कार्यरत करण्यात आल्या आहेत तसेच आता नव्याने आणखी १० लघु प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण दि.१६.६.२०१४ च्या शासन निर्णयान्वये करण्यात आले असल्यामुळे सद्यःस्थितीत ३४ जिल्हा आरोग्य प्रयोगशाळा व १४८ उप विभागीय प्रयोगशाळा कार्यरत आहेत.

पाणी गुणवत्ता प्रयोगशाळाच्या कामात सुसुत्रता देण्यासाठी व योग्य प्रकारे सनियंत्रण होण्यासाठी सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या सनियंत्रणाखाली उपलब्ध झालेल्या ३४ जिल्हा प्रयोगशाळेतील कंत्राटी मनुष्यबळ (रसायनी, माहिती, एटी, ऑपरटर) व १० विभागीय प्रयोगशाळा, साहित्य, मनुष्यबळसह व नव्याने स्थापन झालेले १० उप विभागीय प्रयोगशाळांसाठी प्राप्त झालेल्या निधीसह पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाच्या ताब्यात घेण्यास या आदेशान्वये मान्यता देण्यात येत आहे.

१३८ उप विभागीय प्रयोगशाळा कार्यरत आहेत त्याचं ठिकाणी कार्यरत राहतील जागेच्या उपलब्धतेनुसार सदर प्रयोगशाळा स्थलांतरीत करण्यात येतील. याबाबतचे आदेश स्वतंत्ररित्या निर्गमित करण्यात येतील. सदर प्रयोगशाळा संचालक, भूजल संरक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे यांनी ताब्यात घेऊन त्यांचे व्यवस्थापन व नियंत्रण करावे.

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाने सार्वजनिक आरोग्य विभागास वितरीत केलेला परंतु खर्च न झालेला निधी या विभागास परत देण्यात हे आदेश ताब्यात ठेवून जानेवारी, २०१५ पासून अंमलात येतील. हा आदेश सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या सहमतीस व त्याचा अर्जा संदर्भ क्रमांक: ७/२०१४, कार्यासन क्रमांक: आरोग्य-३३, दिनांक ०२.१२.२०१४ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहेत.

सदर शासन निर्णय महसुद्वारे सासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१४१२१८११०७३५००२८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षाकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Garud
Nandkishor
M

Digitally signed by Garud
Nandkishor M
DN: CN = Garud Nandkishor M, C
= IN, S = Maharashtra, O = Govt.
of Maharashtra, OU = Water
Supply and Sanitation Department
Date: 2014.12.18 16:10:01 +0530

(नंदकिशोर गरुड)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

- १) अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- २) प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
- ३) प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
- ४) प्रधान सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.०३२ ४००-
- ५) उप सचिव व संचालक (आर. एस. पी. एम. यू.), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

पुढे ३ पंकी २

9. WLIP BACTERIAL & VIRUS REMOVAL- UFS	
10. WLIP COMMUNITY DRINKING WATER SYSTEM FOR ARSENIC, IRON, MAGNESIUM- GREEN TECHNOLOGY	
11. COMMUNITY DRINKING WATER SYSTEM FOR REMOVAL BACTERIAL & VIRUSES -CHLORINATION	
12. COMMUNITY DRINKING WATER SYSTEM FOR REMOVAL BACTERIAL & VIRUSES -UV	
13. COMMUNITY DRINKING WATER SYSTEM FOR REMOVAL BACTERIAL & VIRUSES -UFS	Waterlife India Pvt. Ltd., Plot No. 9, Sainidhi, Krishnapuri Colony, West Marredpally, Secunderabad - 500 026 (Andhra Pradesh)
14. WLIP BLENDEDRO COMMUNITY DRINKING WATER SYSTEM - MEMBRANE TECHNOLOGY	
15. WLIP BIOLOGICAL FRU-BIO	
16. WLIP IRON REMOVAL UNIT - TERA FIL	
17. WLIP COMMUNITY DRINKING WATER SYSTEM FOR IRON REMOVAL - NO SLUDGE	
18. MOBILE BASED WATER PURIFICATION DRINKING WATER TO HANDLE NUCLEAR, BIOLOGICAL & CHEMICAL CONTAMINATION TECHNOLOGY OF DRDO GOVT. OF INDIA WATERLIFE IS EXCLUSIVE PARTNER WITH DRDO FOR THIS TECHNOLOGY	

1. PUR ALL WATER DISINFECTION SYSTEMS	EASOL PVT.LTD, Sr No. 228. At Post Shivane, Taluka Haveli, Dist. Pune - 411 023
2. PIPED WATER SUPPLIES IN SMALL COMMUNITIES	
3. HAND PUMPS.	
1. ELECTRO DEFLUORIDATION UNITS	NAGPUR CHEMICALS. W-36. MIDC Industrial Area. Hingna Road. Nagpur - 440 016
1. AQUA-(RO)- REVERSE OSMOSIS BASED WATER PURIFICATION PLANT	RITE WATER SOLUTION (India) PVT.LTD, K-60. MIDC, Hingna Road. Nagpur - 440 016
2. AQUA -(EC)- ELECTRO CHLORINATOR	
3. AQUA-(NRP)-NITRATE REMOVAL PLANT	
4. AQUA-(IRP)- IRON REMOVAL PLANT	
5. AQUA-(UV)- ULTRAVIOLET BASED WATER PURIFICATION UNIT	
6. AQUA - (UF)- ULTRA FILTRATION BASED WATER PURIFIER.	
1. CONTRACT PRECIPITATION METHOD FOR REMOVAL OF FLUORIDE FROM WATER	LTEK SYSTEMS, 2-B, Rajkamal Complex, Panchsheel Square. Dhantoli, Nagpur - 440012
2. MEMBRANE ASSISTED DEFLUORIDATION PROCESS FOR SAFE DRINKING WATER	
3. NEERI-ZAR PORTABLE INSTANT WATER FILTER	
4. ELECTROLYTIC DEFLUORIDATION PROCESS	

पृष्ठ ८ पैकी ६

जोडपत्र - अ

पाणी पुरवठा योजनासाठी वापरण्यात येणारी द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांची सुधारीत राज्यस्तरीय अनुसूची

अ. क्र.	उत्पादनाचे नाव (तंत्रज्ञान/द्रावणे/उपकरणे)	सादरीकरण केलेल्या उत्पादक/पुरवठादाराचा तपशील
	1. P&G PURIFIER OF WATER (FORMERLY KNOWN AS PUR. PURIFIER OF WATER)	NOVEXIS HEALTHCARE PVT. LTD., A-201, 2nd Floor, New Laxmi Sadan Co-op. Soc. Ltd. Thakur Village, Kandivali (E), Mumbai - 400 101
	1. JALSHUDHI CHLORINE TABLET	INDUMATI CHEMICALS, B/33, MIDC, Lote Parshuram, Lote, Tal. Khed, Dist. Ratnagiri - 415 722
	1. LIFE STRAW FAMILY -2.0	LifeStraw India Pvt. Ltd., 309 Rectangle One, D-4, Saket, New Delhi -110 017
	2. LIFE STRAW FAMILY-1.0	
	3. LIFE STRAW COMMUNITY	
	1. PLIMMER WATER TREATMENT SYSTEM	AQUASPHERE Green tech Solutions Pvt. Ltd., 305, Meenakshi Manor, 10 D Main, 5th Cross, Jayanagar, Bangalore - 560 011 (Karnataka)
	1. OXIMAX NITRATE REMOVAL SYSTEMS	HES WATER ENGINEERS (INDIA) PVT.LTD., K - 27, Five Star Industrial Zone, MIDC, Butibori, Nagpur - 441 122
	2. OXIMAX CSIR-NEERI ELECTROLYTIC DEFLUORIDATION SYSTEMS	
	3. OXIMAX-DRDO IRON REMOVAL SYSTEMS	
	4. OXIMAX BIO-F-CLEAR DEFLUORIDATION SYSTEMS	

1. PUR ALL WATER DISINFECTION SYSTEMS	EASOL PVT.LTD, Sr No. 228, At Post Shivane, Taluka Haveli, Dist. Pune - 411 023
2. PIPED WATER SUPPLIES IN SMALL COMMUNITIES	
3. HAND PUMPS.	
1. ELECTRO DEFLUORIDATION UNITS	NAGPUR CHEMICALS, W-36, MIDC Industrial Area, Hingna Road, Nagpur - 440 016
1. AQUA- (RO)- REVERSE OSMOSIS BASED WATER PURIFICATION PLANT	RITE WATER SOLUTION (India) PVT.LTD, K-60, MIDC, Hingna Road. Nagpur - 440 016
2. AQUA -(EC)- ELECTRO CHLORINATOR	
3. AQUA-(NRP)-NITRATE REMOVAL PLANT	
4. AQUA-(IRP)- IRON REMOVAL PLANT	
5. AQUA-(UV)- ULTRAVIOLET BASED WATER PURIFICATION UNIT	
6. AQUA -(UF)- ULTRA FILTRATION BASED WATER PURIFIER.	
1. CONTRACT PRECIPITATION METHOD FOR REMOVAL OF FLUORIDE FROM WATER	LTEK SYSTEMS, 2-B, Rajkamal Complex, Panchsheel Square, Dhantoli, Nagpur - 440012
2. MEMBRANE ASSISTED DEFLUORIDATION PROCESS FOR SAFE DRINKING WATER	
3. NEERI-ZAR PORTABLE INSTANT WATER FILTER	
4. ELECTROLYTIC DEFLUORIDATION PROCESS	

४) तंत्रज्ञान / द्रावणे / उपकरणे यांचा राज्यात तसेच इतरत्र वापर झाला असल्यास त्याचे Performance Certificate बंधनकारक असावे.

५) तंत्रज्ञान / द्रावणे / उपकरणे यांची गुणवत्ता बी.एस.आय. (Bureau of Indian Standards) मानकाप्रमाणे असावी.

६) नीरी (नागपूर), सीएसआयआर, भाभा अॅटोमिक रिसर्च सेंटर, डीआरडीओ, आयएमएमटी मुद्रनेश्वर तसेच इतर शासनमान्य संस्थांनी संशोधन करून विकसित केलेल्या तंत्रज्ञानावर आधारीत उत्पादनाबाबत उत्पादकांनी संबंधित संस्थांकडून प्रमाणित करून घेणे आवश्यक राहिल.

७) पाणी शुध्दीकरणासाठी वापरावयाच्या सर्व द्रावणे / उपकरणे / तंत्रज्ञान यांच्या खरेदीसाठी कोणतेही शासकीय अनुदान अनुज्ञेय असणार नाही. यासाठी आवश्यक ती तरतूद संबंधित संस्थांनी देखभाल व दुरुस्ती निधीमधून अथवा स्वनिधीतून करावी.

८) या यादीत वेळोवेळी द्रावणे/उपकरणे /तंत्रज्ञान व इतर अनुगंभीक सेवा पुरविणा-या संस्थांचा अंतर्भाव करण्याचे व वर नमूद अटीशिवाय जादा अटी समाविष्ट करण्याचे अधिकार शासनास असतील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१४०२१०१५३९३९८०२८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

DESHMUKH
DILIP P

Digitally signed by DESHMUKH DILIP P.
DN: cn = DESHMUKH DILIP P, c = IN, o = Maharashtra, ou = Govt Of Maharashtra,
ou = Water Supply and Sanitation
Date: 2014.02.11 15:18:07 +0530

(दि. प्र. देशमुख)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई - ३२
- २) मा.राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ३) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, यांचे स्थिय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई- ३२
- ४) उप सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ५) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई
- ६) महासंचालक, (आरोग्य सेवा), आरोग्य महासंचालनालय, मुंबई
- ७) संचालक, अन्न व औषध प्रशासन, वांद्रे, मुंबई

पृष्ठ ८ पैकी ३

- ८) संचालक, नगरपालिका प्रशासन, वरळी, मुंबई
- ९) सदस्य सचिव (तांत्रिक), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट, मुंबई
- १०) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ११) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
- १२) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १३) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- १४) उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
- १५) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १६) अधीक्षक अगिबंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण मंडळ, (सर्व)
- १७) मुख्याधिकारी, नगरपरिषद (सर्व)
- १८) संचालक, अखिल भारतीय स्थानिक स्वराज्य संस्था, अंधेरी, मुंबई
- १९) प्रमुख (विपणन), महाराष्ट्र लघुउद्योग विकास महामंडळ, कृपानिधी, ९, बालवंद हिस्सेदार मार्ग
बेलॉर्ड इस्टेट, मुंबई - ४०० ९०१
- २०) पर्यावरणतज्ञ (सु.स. व-प्र.व्य.क-म्याणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, सिडकी भवन,
बेलापूर, नवीमुंबई
- २१) सर्व संबंधित उत्पादक कंपन्या
- २२) नियडनस्ती, कार्यासन पापु-१२

राज्य, जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळांकरिता आणि राज्य, विभाग व जिल्हा स्तरीय संनियंत्रण कक्षाकरिता आवश्यक असलेल्या मनुष्यबळाबाबत

महाराष्ट्र शासन
पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१४/ प्र. क्र. ५९/ पापु-१२
गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय आवार, ७ वा मजला, लोकमान्य टिळक मार्ग,
मुंबई - ४०० ००९
तारीख: २३ फेब्रुवारी, २०१५

वाचा -

- १) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१०/ प्र. क्र. ९५/ पापु-१२, दि. ०३.०३.२०१२
- २) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१२/ प्र. क्र. १८८/ पापु-१२, दि. २६.११.२०१२
- ३) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूएसएसडी- १२०११(११)/ ६/२०१४-डब्ल्यूएसडी(पापु-१२), दि. १६.०६.२०१४
- ४) शासन पत्र क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१४/ प्र. क्र. ९/ पापु-१२, दि. १६.०६.२०१४
- ५) शासन पत्र क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१४/ प्र. क्र. ९/ पापु-१२, दि. ०७.१०.२०१४
- ६) केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचना (Uniform Drinking Water Quality Monitoring Protocol)
- ७) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१४/ प्र. क्र. ०८/ पापु-१२, दि. १८.१२.२०१४

प्रस्तावना -

सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या संनियंत्रणाखाली असलेल्या जिल्हा पाणी गुणवत्ता तपासणी प्रयोगशाळेतील कंत्राटी मनुष्यबळ तसेच उप- विभागीय प्रयोगशाळा व या प्रयोगशाळेत कार्यरत असलेले कंत्राटी मनुष्यबळ, साहित्य पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाच्या संनियंत्रणाखाली घेणेबाबतचा संदर्भातील शासन निर्णय दि. १८.१२.२०१४ रोजी निर्गमित करण्यात आला असून, सदर यंत्रणा मूजल सर्वेक्षण आणि विकार यंत्रणेच्या अधिपत्याखाली सुरु करण्यात येत आहे. यासाठी राज्य, जिल्हा व उपविभागीय स्तरीय पाणी गुणवत्ता तपासणी प्रयोगशाळा स्थापन करणे व संनियंत्रण करणे यासाठी आवश्यक असलेल्या कंत्राटी मनुष्यबळास मंजुरी,

मनुष्यबळ गरती प्रक्रिया, प्रयोगशाळा सनियंत्रण, निधी वितरण इत्यादी बाबत सविस्तर मार्गदर्शक सुचना एकत्रितपणे शासन निर्णयाच्या स्वरूपात देण्याचे शासनाच्या विचाराधीन होते.

शासन निर्णय-

पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत पाणी गुणवत्ता तपासणी करण्यासाठी राज्यामध्ये १४८ उप विभागीय प्रयोगशाळा स्थापन करण्यास मंजुरी देण्यात आलेली आहे. या कार्यक्रमाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे यांच्या सनियंत्रणाखाली १ राज्यस्तरीय प्रयोगशाळा व ३४ जिल्हास्तरीय प्रयोगशाळा पाणी मान्यता देण्यात येत आहे व या प्रयोगशाळांच्या कंत्राटी मनुष्यबळास मंजुरी देण्यात येत आहे. तसेच पिण्याच्या पाण्याच्या गुणवत्तेचे सनियंत्रण करण्यासाठी राज्यस्तरीय, विभागस्तरीय व जिल्हास्तरीय पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण कक्ष स्थापन करण्यास व त्यासाठीच्या कंत्राटी मनुष्यबळास मान्यता देण्यात येत आहे.

२. राज्यातील प्रयोगशाळांकरिता मंजूर कंत्राटी मनुष्यबळ

अ. क्र.	मनुष्यबळ	०१ राज्य प्रयोगशाळा	३४ जिल्हा प्रयोगशाळा	१४८ उपविभागीय प्रयोगशाळा	एकूण
१	रसायनी	२	३४	१४८	१८४
२	अनुजैविक तज्ञ	१	३४	१४८	१८३
३	प्रयोगशाळा सहाय्यक	३	६८	२९६	३६७
४	डाटा एंट्री ऑपरेटर	२	३४	१४८	१८४
५	प्रयोगशाळा मदतनीस	२	३४	१४८	१८४
६	सॅमप्लिंग ऑपरिटर	२	६८	२९६	३६६
	एकूण	१२	२७२	११८४	१४६८

३. पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण कक्ष : पाण्याच्या गुणवत्तेची माहिती संकलित करणे व सर्वकष नियंत्रणासाठी पाणी गुणवत्ता कक्ष स्थापन करण्यास येत आहे. या कक्षा अंतर्गत प्रयोगशाळांकरिता पाणी नमुने तपासणीच्या कामाचे सनियंत्रण करण्यासाठी कायमस्वरूपी अधिकारी / कर्मचारी यांच्याव्यतीरीक्त फक्त मंजूर कंत्राटी मनुष्यबळ खालीलप्रमाणे

अ. क्र.	मनुष्यबळ	राज्य स्तरीय सनियंत्रण कक्ष	विभाग स्तरीय सनियंत्रण कक्ष	जिल्हा स्तरीय सनियंत्रण कक्ष	एकूण
१	रसायनी	२	६	३४	४२
२	डाटा एंट्री ऑपरेटर	२	१२	६८	८२
३	मदतनीस	२	६	३४	४२
	एकूण	६	२४	१३६	१६६

पुष्ट.२० पैकी २

४. कंत्राटी मनुष्यबळ भरती व निवड प्रक्रिया : राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत मंजूर कंत्राटी मनुष्यबळाची भरती करताना शैक्षणिक अर्हता व अनुभव प्राप्त उमेदवारांची लेखी परीक्षा (डाटा एंट्री ऑपरेटर वगळून) आणि डाटा एंट्री ऑपरेटर यांची कौशल्य चाचणी (Skill Test) घेण्यात यावी. लेखी परीक्षा / कौशल्य चाचणीमध्ये मिळालेल्या गुणांच्या आधारे १:१० (सर्वाच्च गुण मिळविणारे १० उमेदवार) या प्रमाणात उमेदवारांना मुलाखतीसाठी आमंत्रित करण्यात यावे. मुलाखतीमधील प्राप्त गुणानुक्रमानुसार उमेदवारांची निवड यादी (Selection List) व प्रतिक्षा यादी (Waiting List) करण्यात यावी. सर्व पदांकरिता १:५ या प्रमाणे प्रतिक्षा यादी (Waiting List) तयार करण्यात यावी.

कंत्राटी मनुष्यबळासाठी आवश्यक शैक्षणिक अर्हता, अनुभव व मानधनाचा तपशील परिशिष्ट : १ येथे पहावा.

प्राप्त झालेल्या अर्जांच्या छात्रनीनंतर पात्र ठरलेल्या उमेदवारांसाठी (डाटा एंट्री ऑपरेटर वगळून) एकूण ५० गुणांची बहुपर्यायी वस्तुनिष्ठ लेखी परीक्षा व डाटा एंट्री ऑपरेटर यांची ५० गुणांची कौशल्य चाचणी राहिल. या सर्व उमेदवारांची २५ गुणांची तोंडी परीक्षा घेण्यात येईल. लेखी परीक्षेमध्ये एकूण ५० प्रश्नांकरिता १ तासाचा कालावधी राहिल. डाटा एंट्री ऑपरेटर यांच्या कौशल्य चाचणीसाठी १५ मिनिटांचा कालावधी राहिल.

लेखी परीक्षा

अ. क्र.	विषय	गुण
१	सामान्य ज्ञान	१०
२	बौद्धिक व दिश्लेषणात्मक क्षमता	१०
३	गणितीय क्षमता	१०
४	विषयाचे ज्ञान	१०
५	संगणकाचे ज्ञान	०५
६	स्थानिक बाबीचे ज्ञान	०५
	एकूण	५०

तोंडी परीक्षा

अ. क्र.	विषय	गुण
१	किमान शैक्षणिक अर्हता	५ गुण (टक्केवारीनुसार)
२	उच्च शैक्षणिक अर्हता	५ गुण (टक्केवारीनुसार)
३	अनुभव	१० गुण
४	व्यक्तीमत्त्व	०५ गुण
	एकूण	२५ गुण

पुस्त २० पैकी ३

५. निवड समितीची रचना: कंत्राटी मनुष्यबळाची निवड करण्यासाठी खालील प्रमाणे निवड समिती गठित करण्यात आली आहे.

१	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद	अध्यक्ष
२	प्रादेशिक उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा	उपाध्यक्ष
३	मुख्य अनुजैविकशास्त्रज्ञ, जिल्हा आरोग्य प्रयोगशाळा	सदस्य
४	सहायक प्रशासन अधिकारी, उपसंचालक कार्यालय, भू.स.वि.यं.	सदस्य
५	सहाय्यक रसायनी, प्रादेशिक उपसंचालक कार्यालय, भू.स.वि.यं.	सदस्य
६	अवर सचिव (पापु-१२), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग	सदस्य
७	जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा	सदस्य सचिव

६. जाहिरात प्रक्रिया व नेमणूक आदेश : विभागीय व जिल्हा संनियंत्रण कक्ष आणि जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळेसाठी कंत्राटी पध्दतीने भरावयाच्या पदांसाठीची जाहिरात संक्षिप्त स्वरूपात, सर्वाधिक खर्चाच्या एक स्थानिक व एक राज्य स्तरीय दैनिक वृत्तपत्रात जिल्हा स्तरावरून जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक यांनी देण्यात यावी. राज्य प्रयोगशाळा व राज्य संनियंत्रण कक्षासाठी कंत्राटी पदांसाठीची जाहिरात प्रादेशिक उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे यांनी देण्यात यावी. या करिता येणारा खर्च पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत प्राप्त होणाऱ्या निधी मधून भागविण्यात यावा.

विभागीय व जिल्हा संनियंत्रण कक्ष आणि जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळेसाठी निवड केलेल्या कंत्राटी उमेदवारांची नेमणूक, गरजेनुसार प्रतिक्षा यादीतील उमेदवारांची नेमणूक व पुनर्नियुक्ती, प्रादेशिक उपसंचालक भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा हे करतील. राज्य प्रयोगशाळा व राज्य संनियंत्रण कक्षासाठी कंत्राटी उमेदवारांची नेमणूक, गरजेनुसार प्रतिक्षा यादीतील उमेदवारांची नेमणूक व पुनर्नियुक्ती हे प्रादेशिक उपसंचालक भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे करतील. नियुक्तीचे

पुष्ठ २० पैकी ४

आदेशाच्या सात दिवसांच्या कालावधीत उमेदवारांने हजर होणे अनिवार्य आहे. सात दिवसापेक्षा जास्त कालावधी नंतर नियुक्ती आदेश आपोआप रद्द होतील व प्रतीक्षायादीतील गुणंकनानुसार पुढील उमेदवाराची नेमणूक करण्यात यावी.

७. कंत्राटी पदांचे मानधन व करारनामा : कंत्राटी पध्दतीने भरवण्याच्या मनुष्यबळासाठी ठोक मानधन अनुज्ञेय राहिल. संबंधितांसमवेत करारनामा करून ०६ महिने व ०५ महिने या प्रमाणे दोन टप्प्यात तीन कार्यालयीन दिवसांचा तांत्रिक खंड देऊन ११ महिन्यांसाठी कंत्राटी पध्दतीने नियुक्ती करण्यात यावी. कंत्राटी पध्दतीने नियुक्ती/ मुदतवाढ देताना विहित नमुन्यातील रु. १००/- च्या मुद्रांकपत्रावर बंधपत्र करण्यात यावे. बंधपत्राचा नमुना परिशिष्ट : २ येथे पहावा.

८. कंत्राटी पदांचे कार्यमूल्यमापन : कंत्राटी कर्मचाऱ्यांसोबतचा दुसऱ्या टप्प्यातील ०५ महिन्यांचा करार संपुष्टात येण्यापूर्वी किमान दोन महिने आधी राज्य प्रयोगशाळा व राज्य संनियंत्रण कक्षासाठी प्रादेशिक उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे यांनी, विभागीय संनियंत्रण कक्षासाठी प्रादेशिक उपसंचालक यांनी आणि जिल्हा संनियंत्रण कक्ष, जिल्हा प्रयोगशाळा व उपविभागीय प्रयोगशाळा यांचे जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक यांनी कार्यमूल्यमापन आढावा प्रक्रिया सुरु करून ही प्रक्रिया करार संपुष्टात येण्यापूर्वी पूर्ण करावी. कंत्राटी पध्दतीने नियुक्त केलेल्या कर्मचाऱ्यांचे कार्यमूल्यमापन करून काम समाधानकारक आढळल्यास त्यांना तीन कार्यालयीन दिवसांचा तांत्रिक खंड देऊन पुढील ०६ महिने व ०५ महिने या प्रमाणे दोन टप्प्यात मुदतवाढ देता येईल.

९. कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या : कार्यक्रम कालावधीमध्ये मंजूर कंत्राटी कर्मचाऱ्यांकडे पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रम अंमलबजावणी व्यतिरिक्त अन्य कोणतीही कामे सोपविण्यात येणार नाहीत तसेच त्यांच्याकडे इतर पदांचा अतिरिक्त कार्यभार सोपविण्यात येणार नाही याची जबाबदारी प्रादेशिक उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा यांची राहिल. कंत्राटी मनुष्यबळाच्या कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या परिशिष्ट : ३ येथे नमूद केल्या आहेत.

१०. अनुज्ञेय रजा : कंत्राटी मनुष्यबळास प्रतिवर्षी (कॅलेंडर वर्षानुसार) ८ (आठ) दिवस नैमित्तिक रजा आणि १० (दहा) दिवस वैद्यकीय रजा अनुज्ञेय राहिल. कॅलेंडर वर्षामधील सेवा अवधीच्या प्रमाणात रजा अनुज्ञेय राहतील. रजेबाबत पूर्व परवानगी घेणे आवश्यक आहे व एका वेळेस तीन दिवसापेक्षा जास्त कालावधीची नैमित्तिक रजा घेता येणार नाही.

११. प्रवास व दैनिक भत्ता : कंत्राटी मनुष्यबळाने शासकीय कामासाठी (प्रशिक्षण, बैठक, कार्यशाळा, प्रासंगिक) प्रत्यक्ष केलेल्या प्रवासासाठी पुढीलप्रमाणे प्रवास व दैनिक भत्ता मानधना व्यतिरिक्त अनुज्ञेय राहिल.

क्र.	विवरण	अनुज्ञेय
१	रसायनांचे अनुज्ञेयिक तज्ञ	रु. ४२००/- व रु ४३००/- ग्रेड वेतन घेणाऱ्या गट 'क' मधील शासकीय कर्मचाऱ्यांना अनुज्ञेय असलेल्या दराने
२	डाटा एन्ट्री ऑपरेटर, प्रयोगशाळा सहाय्यक, प्रयोगशाळा मदतनीस / मदतनीस व संपादन असिस्टंट	रु. ४२००/- पेक्षा कमी ग्रेड वेतन घेणाऱ्या गट 'क' मधील शासकीय कर्मचाऱ्यांना अनुज्ञेय असलेल्या दराने

१२. ओळखपत्र : राज्य प्रयोगशाळा व राज्य सन्निवंत्रण कक्षासाठीच्या कंत्राटी तत्वावर नियुक्त होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना प्रादेशिक उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे यांनी, विभागीय सन्निवंत्रण कक्षासाठीच्या कंत्राटी तत्वावर नियुक्त होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना प्रादेशिक उपसंचालक यांनी आणि जिल्हा सन्निवंत्रण कक्ष, जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळासाठीच्या कंत्राटी तत्वावर नियुक्त होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना जिल्हा चरित्र भूवैज्ञानिक यांनी त्यांच्या स्वाक्षरीने परिशिष्ट : ४ प्रमाणे विहित नमुन्यानुसार ओळखपत्र देण्यात यावे. सेवा समाप्तीच्या वेळी सदर ओळखपत्र कार्यालय प्रमुखाकडे जमा करणे सर्व कंत्राटी कर्मचाऱ्यांवर बंधनकारक राहिल.

१३. राजीनामा : कंत्राटी पदांवरील नियुक्त कर्मचाऱ्यांना करारनाम्याच्या कालावधीमध्ये राजीनामा द्यावयाचा असेल तर त्यासाठी एक महिना आधी लेखी पूर्व सूचना द्यावी लागेल. राजीनामा देण्यासाठी एक महिना आधी लेखी पूर्व सूचना न दिल्यास एक महिन्याचे मानधन चलनाद्वारे भरणा करावे लागेल.

उपरोक्त अनुक्रमांक ०६ ते १३ मुद्यांबाबतच्या कार्यवाहीची जबाबदारी संबंधीत कार्यालयाच्या आस्थापना शाखेची राहिल.

१४. मानधन अदायगी : केंद्र शासन अर्थ सहाय्यीत पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गतच्या भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा यांच्या प्रयोगशाळाकरिता मंजूर असलेल्या पदांचे मानधन राज्य प्रयोगशाळा व राज्य सनियंत्रण कक्षासाठी प्रादेशिक उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे, विभागीय सनियंत्रण कक्षासाठी प्रादेशिक उपसंचालक आणि जिल्हा सनियंत्रण कक्ष, जिल्हा प्रयोगशाळा व उपविभागीय प्रयोगशाळा यांचे जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक यांच्या मार्फत करण्यात यावे. या करिता आवश्यक असलेले बचत खाते जिल्हा स्तरावर वरिष्ठ भूवैज्ञानिक व उपलेखापाल यांच्या संयुक्त स्वाक्षरीने, विभागीयस्तरावर प्रादेशिक उपसंचालक व लेखाधिकारी यांच्या संयुक्त स्वाक्षरीने, तसेच राज्य स्तरावर संचालक व सहाय्यक संचालक यांच्या संयुक्त स्वाक्षरीने राष्ट्रीयकृत बँकेत पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रम या नावे काढण्यात यावे.

१५. निधी वितरण व उपयोगिता प्रमाणपत्र : शासनामार्फत वितरीत केलेला निधी संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे यांच्याकडे असलेल्या पाणी गुणवत्ता या विषयाकरीताच्या राष्ट्रीयकृत बँकेच्या बचत खात्यात वर्ग करण्यात येईल. सदर निधी संचालक स्तरावरून, प्रादेशिक उपसंचालक व प्रादेशिक उपसंचालक यांच्या स्तरावरून जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक यांच्या खात्यात वर्ग करण्यात यावा.

तसेच पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण अंतर्गत प्राप्त झालेल्या निधीचे उपयोगिता प्रमाणपत्र (Utilization Certificate) व लेखा दिवरण अहवाल (ASA), नोंदणीकृत सनदी लेखापाल यांच्या स्वाक्षरीने, जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक यांनी प्रादेशिक उपसंचालक यांना व प्रादेशिक उपसंचालक यांनी संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे यांच्याकडे मागिलेले संपलेल्या वर्षातील एकत्रित

पृष्ठ २० पैकी ७ .

स्वरूपात जमा करण्यात यावे आणि संचालक स्तरावरून, शासनाकडे जमा करण्यात यावेत व त्याची एक प्रत महालेखाकार, मुंबई, महाराष्ट्र राज्य यांना पाठविण्यात यावी.

१६. प्रयोगशाळेसाठी आवश्यक साहित्य इ. ची खरेदी : राज्यस्तरीय प्रयोगशाळेकरिता आवश्यक असलेली रसायने, काचेचे साहित्य, सयंत्रे, उपकरणे व प्रयोगशाळेची संबंधीत इतर साहित्य खरेदीचे (भांडवली व आवर्ती खर्च) सर्व आधिकार हे प्रादेशिक उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे यांना राहतील. जिल्हा व उप विभागीय प्रयोगशाळेकरिता आवश्यक असलेली रसायने, काचेचे साहित्य, सयंत्रे, उपकरणे व प्रयोगशाळेची संबंधीत इतर साहित्य खरेदीचे (भांडवली खर्च) सर्व आधिकार हे प्रादेशिक उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा यांना राहतील व या प्रयोगशाळांकरिता आवश्यक असलेली रसायने, काचेचे साहित्य व प्रयोगशाळेची संबंधीत इतर साहित्य खरेदीचे (आवर्ती खर्च) सर्व आधिकार हे जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक यांना राहतील. प्रादेशिक उपसंचालक व जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा यांनी विहित खरेदी प्रक्रियेचा अवलंब करून सदर खरेदी करण्यात यावी व केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे यांच्या मार्फत शासनास सादर करण्यात यावा.

उपरोक्त अनुक्रमांक १४ ते १६ या मुद्यांबाबतच्या कार्यवाहीची जबाबदारी संबंधीत कार्यालयाच्या लेखा शाखेची राहिल.

१७. पाणी नमुने गोळा करणे : ग्रामपंचायत स्तरावरील जल सुरक्षक यांनी पिण्याच्या पाण्याचे नमुने गोळा करून ते संबंधीत प्राथमिक आरोग्य केंद्राकडे देण्यात यावेत, प्राथमिक आरोग्य केंद्राकडून भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा यांच्या अधिनस्त राज्य, जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळेकडे पाठविण्यात यावेत. पाणी नमुने संबंधित प्रयोगशाळेत पोहोच होतील याची जबाबदारी जिल्हा परिभदेतील, जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन अंतर्गतच्या पाणी गुणवत्ता कक्षाची राहिल.

१८. पाणी गुणवत्ता तपासणी अहवाल : पाणी गुणवत्ता तपासणीचे मासिक व वार्षिक अहवाल जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक यांनी प्रादेशिक उपसंचालक यांना व प्रादेशिक उपसंचालक यांनी संचालक, भूजल

पुष्ट २० पेजी ८

सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे यांच्याकडे एकत्रित स्वरूपात पाठविण्यात यावे व संचालक स्तरावरून ते शासनाकडे पाठविण्यात यावे. पाणी गुणवत्ता तपासणी प्रयोगशाळेत तपासण्यात येणाऱ्या घटकांचा सविस्तर तपशील परिशिष्ट : ५ येथे पहावा.

१९. **संनियंत्रण :** प्रयोगशाळांचे संनियंत्रण करण्यासाठी संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे यांच्या स्तरावर उपसंचालक (जल विज्ञान प्रकल्प) यांना राज्य समन्वय अधिकारी, विभागीय स्तरावर प्रादेशिक उपसंचालक हे विभागीय समन्वय अधिकारी व जिल्हास्तरावर जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक हे जिल्हा समन्वय अधिकारी म्हणून काम पाहतील. सदर कामाचे संनियंत्रण राज्य, विभागीय व जिल्हा संनियंत्रण कक्षामार्फत करण्यात येईल.

२०. **सेवा :** कंत्राटी पध्दतीने नियुक्त केलेल्या सर्व नेमणूका करार संपल्याच्या दिनांकास आधीच संपुष्टात येतील. कंत्राटी तत्वावर नेमलेल्या कर्मचाऱ्यांना या कंत्राटी सेवेच्या आधारे शासनाच्या नियमित सेवेत सामावून घेतले जाणार नाही व याबाबत त्यांना न्यायालयात दाद मागता येणार नाही.

२१. पाणी गुणवत्ता विषयक कामकाजासाठी मंजूर व कार्यरत असलेल्या मनुष्यबळाची पुनः वेगळ्याने मुलाखत न घेता दि. ३१.०३.२०१५ नंतर कार्यालयीन कामकाजाचा तीन दिवसांचा तांत्रिक खंड देऊन त्यांच्यावरोबर रु. १००/- च्या बंधपत्रावर ०६ महिने व ०५ महिने या प्रमाणे दोन टप्प्यात नव्याने करार करण्यात यावा.

२२. जलस्वराज्य प्रकल्पा अंतर्गत चंद्रपूर, अकोला, यवतमाळ व जळगाव या चार ठिकाणी स्थापन केलेल्या जिल्हा स्तरीय प्रयोगशाळेतील कार्यरत / मंजूर कंत्राटी मनुष्यबळाची केंद्र शासनाच्या Uniform Drinking Water Quality Protocol अनुसार उपरोक्त मुद्दा क्र. २ प्रमाणे नव्याने संरचना करण्यात यावी.

२३. भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या ६ विभागीय प्रयोगशाळा या विभागीय प्रयोगशाळा म्हणून आणि जिल्हा प्रयोगशाळा म्हणून काम करणार असल्याने त्या प्रमाणात केंद्र शासनाच्या Uniform Drinking Water Quality Protocol अनुसार उपरोक्त मुद्दा क्र. २ प्रमाणे कंत्राटी पदांची नियुक्ती करण्यात यावी.

२४. खर्च : प्रयोगशाळांकरिता आवश्यक असलेली रसायने, काचेचे साहित्य, सयंत्रे, उपकरणे व प्रयोगशाळेशी संबंधित इतर साहित्य तसेच प्रयोगशाळा व संनियंत्रण कक्षासाठीच्या मनुष्यबळाबाबत जाहिरात, मानधन, प्रवास व दैनिक भत्ता इत्यादी करिता होणारा खर्च केंद्र शासनाकडून प्राप्त होणाऱ्या राष्ट्रीय पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमातून (३%) भागविण्यात यावा.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१५०२२३१११६२२२०२८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Garud
Nandkishor
M

Digitally signed by Garud
Nandkishor M
DN: cn = Garud Nandkishor M, c
= IN, s = Maharashtra, o = Govt.
of Maharashtra, ou = Water
Supply and Sanitation Department
Date: 2015.02.24 11:16:22 +05'30'

(नंदकिशोर गरुड)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४००.०३२
- २) प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
- ३) प्रधान सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
- ४) उप सचिव व संचालक, (आर.एस.पी.एम.यु) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ६) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ७) संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे.
- ८) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- ९) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर, नरीमन पॉईंट, मुंबई.
- १०) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई.
- ११) संचालक, आरोग्य, आरोग्य संचालनालय, मुंबई.
- १२) मुख्य अभियंता, राज्यस्तरीय भारत निर्माण कक्ष, बेलापूर, नवी मुंबई.
- १३) महालेखापाल, महाराष्ट्र-१/२, (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखा परिक्षा), मुंबई/नागपूर
- १४) अधिदान व लेखाधिकारी कार्यालय, मुंबई.

पुळ २० पैकी १०

- १५) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १६) गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती (सर्व)
- १७) सर्व कार्यासने पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १८) निवड नस्ती पापु-१२

परिशिष्ट क्र. १

अ. क्र.	पद	शैक्षणिक अर्हता	अनुभव	मानधन
१	रसायनी	बी. एस्सी (रसायनशास्त्र), MS-CIT उत्तीर्ण, प्राधान्य - एम. एस्सी. (रसायनशास्त्र)	प्रयोगशाळेतील पाणी नमुने तपासणीचा / पाणी गुणवत्ता विषयक कामाचा किमान १ वर्षांचा अनुभव	१२०००/-
२	अनुजेविक तज्ञ	बी. एस्सी (सूक्ष्मजीवशास्त्र) MS-CIT उत्तीर्ण प्राधान्य - एम. एस्सी. (सूक्ष्मजीवशास्त्र)	प्रयोगशाळेतील पाणी नमुने तपासणीचा / पाणी गुणवत्ता विषयक कामाचा किमान १ वर्षांचा अनुभव	१२०००/-
३	डाटा एन्ट्री ऑपरेटर	एच.एस.सी उत्तीर्ण, MS-CIT उत्तीर्ण, मराठी व इंग्रजी टायपिंग अनुक्रमे ३० व ४० शब्द प्रति मिनिट व इंटरनेट वापरान्वय माहिती, पदवीधर असणाऱ्यास प्राधान्य	प्रयोगशाळेतील पाणी नमुने तपासणीचा / पाणी गुणवत्ता विषयक माहितीच्या नोंदी घेण्याच्या कामाचा किमान १ वर्षांचा अनुभव	१००००/-
४	प्रयोगशाळा सहाय्यक	एच.एस.सी उत्तीर्ण (विज्ञान शाखा) व पदवीधर असणाऱ्यास प्राधान्य	प्रयोगशाळेतील पाणी गुणवत्ता विषयक काम करणाऱ्यास प्राधान्य	८०००/-
५	प्रयोगशाळा सदतनीस / सदतनीस	दहावी उत्तीर्ण	प्रयोगशाळेतील पाणी गुणवत्ता विषयक काम करणाऱ्यास प्राधान्य	६०००/-
६	संपर्क असिस्टंट	दहावी उत्तीर्ण	प्रयोगशाळेतील पाणी गुणवत्ता विषयक काम करणाऱ्यास प्राधान्य	८०००/-

परिशिष्ट : ३

कंत्राटी तत्वावर नियुक्ती करताना घ्यावयाचा करारनामा नमुना

Address of the employer

Dated :- / /

To,

Shri / Smt. -----

Sub.:- Contractual assignment as ----- (Name of the post) for -----
----- Water Quality Monitoring &
Surveillance Programme (WQM&SP)

- 1 Set out below are the terms and conditions under which Mr./Ms. -----
----- is given this contractual assignment. His/her services on contract basis are
presently required for -----.
- 2 This Contractual assignment is given for a period of --- months from the date

- 3 Any decision taken on the basis of inputs pertaining to specific expertise possessed
by the assignee appointed on contract, if results into a financial loss to the government,
which if proved to have been caused due to lack of application of mind or dereliction of
duty by him/her, the ----- shall have right to fix the responsibility upon him/her and
recover the loss from him/her.
- 4 This contractual period of --- months of the assignment may be shortened or
terminated any time during this period depending upon the need and progress of the
work. In the event of the termination of this assignment before the agreed period, he/she
will be paid for the service rendered by him/her for carrying out the assignment till the
date of termination of the contract and he/she will hand over his/her charge to the

पुष्ट २० पैकी १३

person, authorized by ----- along with all the information and documentation possessed or gathered by him/her while rendering the service under this contract.

5 His/her services will be exclusively utilized for ----- under overall superintendence, control and guidance of ----- will have control over his/her daily work. He/She will perform his/her duties as per job chart/ roles and responsibilities appended with this and shall be subject to performance appraisal. However, ----- may assign him/her any other function, responsibility or task as regards the overall implementation of Water Supply and Sanitation Program in any part of the State.

6 ----- will pay him/her directly a fixed consolidated remuneration of Rs. ----- (Rupee -----) per month during the contract period at the end of every month or part thereof on his/her satisfactory performance of the assignment for that month. The above rate is subject to deduction of any taxes, which are required to be lawfully deducted from his/her remuneration. The above remuneration may, positively, be changed by the Water Supply and Sanitation Deptt, if found necessary and it may be given effect at any point of time during this contract period.

7 No other remuneration, compensation or benefits are admissible to him/her for this contractual assignment.

8 If he/she desires to leave the assignment for any reason before the termination of contractual period, he/she will give one months notice or deposit equivalent remuneration in lieu of notice.

9 All materials produced or acquired under the terms of this agreement written, Digital/ Computerised, Software, Graphic, film, and magnetic tape or otherwise, shall remain the property of Water & Sanitation Support Organization. Water Supply and Sanitation Department retains the exclusive right to publish or disseminate reports arising from such materials. His/her responsibility and duties in this paragraph shall continue, notwithstanding the termination of this contract for the execution of its other provisions.

10 He/she also agrees that all knowledge and information not within the public domain which may be acquired during the carrying out of this contract, shall be for all the times

and for all purposes, regarded as strictly confidential and held in confidence and shall not be directly or indirectly disclosed to any person whatsoever, except with the prior approval of Water Supply and Sanitation Department, Government of Maharashtra.

11 Clear understanding is given that, this is purely a contractual engagement and it is not a permanent job with Government of Maharashtra.

12 Mr/Ms. ----- hereby gives an undertaking that he/she will continue to serve the ----- for the said period. His/her consolidated pay for a period of one month will be retained by the ----- and shall be paid to him/her after the completion of the said period. It will be forfeited if he/she leaves the Project before the completion of said period.

13 Mr/Ms. ----- will be given an Identity Card duly signed by ----- after his/her contractual assignment and he/she hereby agrees that the said Identity Card shall be returned to the -----, ----- after his /her contractual period comes to an end or upon termination of his /her services whichever happens earlier, failing which legal action shall be initiated against him/her.

14 Mr/Ms. ----- hereby agrees and gives undertaking that, he/ she shall not put along claim whatsoever to regularize her/him in a permanent service.

15 Mr/Ms. ----- hereby agrees to carry out his/her assignment for ----- on above terms and conditions and assures to give his /her services, accordingly for the acceptance of which, he/she has put his/her signature below:

I agree and accept the assignment on above terms and conditions.

Date-

Name (Candidate)-

Name (Sr.Geologist)

Place-

Sign.(Candidate)

Sign. (Sr.Geologist)

पुष्ट २० पैकी १५

परिशिष्ट : ३

कर्तव्य व जबाबदाऱ्या

रसायनी

१. पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत जिल्ह्यातील पिण्याच्या पाण्याची प्रतिदिन १० ते १५ नमुने रासायनिक तपासणी करणे.
२. दैनंदिन तपासणी झालेल्या रासायनिक नोंदी विहित नमुन्यात दररोज रजिस्टरमध्ये घेणे. रसायनी यांनी त्यांना देण्यात आलेल्या नोंद बहा अद्यावत ठेवणे गरजेचे आहे. नमुना प्राप्त नोंद बही, पृथक्करण नोंद बही, निरीक्षण नोंद बही इ. तसेच केंद्र व राज्य शासनाच्या संकेतस्थळावर नोंद करून घेणे.
३. प्रयोगशाळेतील पाणी गुणवत्तेसंबंधीची माहिती उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिवहनाच्या अधिपत्याखाली काम करणारा पाणी गुणवत्ता कक्ष (पाणी गुणवत्ता तज्ञ व जिल्हा पाणी गुणवत्ता निरीक्षक) यांना देणे.
४. राज्य व जिल्हास्तरावरून वेळोवेळी देण्यात येणाऱ्या पाणी गुणवत्तेसंबंधी सूचनांचे पालन करणे.
५. अनुजैविक तज्ञ यांच्या अनुपस्थितीत रसायनी यांनी स्वतःच्या कामासोबत अनुजैविक तज्ञ यांची कामे पहावीत.
६. रसायनी यांनी सयंत्रे व उपकरणे चालू स्थितीत राहतील यांची काळजी घ्यावी. पृथक्करणासाठी आवश्यक द्रावणे व इतर रसायने रसायनी यांनी तयार करावीत. उपकरणे, सयंत्रे व काच सामान स्वच्छ राहतील यांची दक्षता घेतील.
७. रासायनिक तपासणीचा विश्लेषणात्मक अहवाल दर महिन्याच्या ५ तारखेपर्यंत राज्य व विभागीय स्तरावर पाठविण्यात यावा.
८. राज्य, विभागीय व जिल्हा स्तरावरून वेळोवेळी आयोजित केलेल्या प्रशिक्षणास उपस्थित राहणे.

अनुजैविक तज्ञ

१. पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत जिल्ह्यातील पिण्याच्या पाण्याची प्रतिदिन १० ते १५ नमुने अनुजैविक तपासणी करणे.
२. दैनंदिन तपासणी झालेल्या जैविक नमुन्यांच्या नोंदी विहित नमुन्यात दररोज रजिस्टरमध्ये घेणे. अनुजैविक तज्ञ यांनी त्यांना देण्यात आलेल्या नोंद बहा अद्यावत ठेवणे गरजेचे आहे. नमुना प्राप्त

- नोंद वही, पृथःकरण नोंद वही, निरीक्षण नोंद वही इ. तसेच केंद्र व राज्य शासनाच्या संकेतस्थळावर नोंद करून घेणे.
३. प्रयोगशाळेतील पाणी गुणवत्तेसंबंधीची माहिती उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांच्या अधिपत्याखाली काम करणारा पाणी गुणवत्ता कक्ष (पाणी गुणवत्ता तज्ञ व जिल्हा पाणी गुणवत्ता निरीक्षक) यांना देणे.
 ४. राज्य व जिल्हास्तरावरून वेळोवेळी देण्यात येणाऱ्या पाणी गुणवत्तेसंबंधी सूचनांचे पालन करणे.
 ५. रसायनी यांच्या अनुपस्थितीत अनुजैविक तज्ञ यांनी स्वतःच्या कामासोबत रसायनी यांची कामे पहावीत.
 ६. अनुजैविक तज्ञ यांनी जैविक तपासणीची सर्व उपकरणे घालू स्थितीत राहतील यांची काळजी घ्यावी. पृथक्करणासाठी आवश्यक काच सामान व नमुना वाटल्या निर्जंतुकीकरण करून ठेवावे व पृथक्करणासाठी आवश्यक मिडिया तयार करून ठेवणे.
 ७. अनुजैविक तपासणीचा विश्लेषणात्मक अहवाल दर महिन्याच्या ५ तारखेपर्यंत राज्य व विभागीय स्तरावर पाठविण्यात यावा.
 ८. राज्य, विभागीय व जिल्हा स्तरावरून वेळोवेळी आयोजित केलेल्या प्रशिक्षणास उपस्थित राहणे.

डाटा एन्ट्री ऑपरेटर

१. पाणी गुणवत्ता विषयक रासायनिक व अनुजैविक तपासणीच्या नोंदी केंद्र व राज्य शासनाच्या संकेतस्थळावर घेणे.
२. पाणी गुणवत्ता विषयक जिल्ह्यामध्ये पाणी गुणवत्ता विषयक होणारी प्रशिक्षणाच्या नोंदी केंद्र व राज्य शासनाच्या संकेतस्थळावर घेणे.
३. पाणी गुणवत्ता विषयक फिल्ड टेस्ट किट्स वितरण, फिल्ड टेस्ट किट्सचा वापर करून पाणी नमुना तपासणी केंद्र व राज्य शासनाच्या संकेतस्थळावर घेणे.
४. मासिक व वार्षिक रासायनिक व जैविक तपासणी विश्लेषणात्मक अहवाल तयार करणे
५. पाणी गुणवत्ता विषयीची माहिती उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांच्या अधिपत्याखाली काम करणारा पाणी गुणवत्ता कक्ष व राज्य स्तरावरील पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था यांना सॉफ्ट व हार्ड कॉपी मध्ये देणे.
६. राज्य, विभागीय व जिल्हा स्तरावरून आयोजित केलेल्या प्रशिक्षणास उपस्थित राहणे.
७. राज्य व जिल्हास्तरावरून वेळोवेळी देण्यात येणाऱ्या पाणी गुणवत्तेसंबंधी सूचनांचे पालन करणे.

प्रयोगशाळा सहाय्यक

१. प्रयोगशाळेसाठी आवश्यक असणारी सर्व द्रावणे तयार करणे.
२. रसायनी तसेच जैविक तपासणी करत असताना रसायनी व अनुजीव तज्ञ यांना मदत करणे.
३. नमुने प्राप्त करून घेणे, प्राप्त नमुन्यांच्या नोंदी नोंदवहीत घेणे .
४. प्रयोगशाळेतील सर्व नोंद बघ्या /रसायने , कापेचे साहित्य , उपकरणे (अद्ययावत ठेवणे.
५. राज्य, विभागीय व जिल्हा स्तरावरून वेळोवेळी आयोजित केलेल्या प्रशिक्षणास उपस्थित राहणे .
६. प्रयोगशाळेच्या स्वच्छतेबाबत देखरेख करणे.

प्रयोगशाळा मदतनीस /मदतनीस

१. प्रयोगशाळेमध्ये तपासणीसाठी प्राप्त होणारे पाणी नमुने जमा करून घेण्यास मदत करणे.
२. रसायनी तसेच जैविक तपासणी करत असताना रसायनी व अनुजीव तज्ञ यांना मदत करणे.
३. प्रयोगशाळा व उपकरणे स्वच्छ ठेवणे.
४. कार्यालयीन कामकाजात मदत करणे.

सॅप्लिंग असिस्टंट :

१. पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमा अंतर्गत सर्व सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याचे स्रोतांचे तपासणीसाठी प्राप्त होणा-या व झालेल्या नमुन्यांचे संनियंत्रण व नियोजन करणे.
२. प्रयोगशाळेसंबंधीत कामात मदत करणे.
३. प्रयोगशाळेच्या कार्य क्षेत्रातील प्राथमिक आरोग्य केंद्र व ग्रामपंचायत यांच्याशी समन्वय साधणे.
४. राज्य, विभागीय व जिल्हा स्तरावरून वेळोवेळी आयोजित केलेल्या प्रशिक्षणास उपस्थित राहणे .
५. राज्य, विभागीय व जिल्हा स्तरावरून वेळोवेळी घेण्यात येणाऱ्या पाणी गुणवत्तेसंबंधी सूचनांचे पालन करणे.

परिशिष्ट : ४

ओळखपत्राचा नमुना

राजमुद्रा	कार्यालयाचे नाव व पत्ता
	नाव _____
	पदनाम _____
छायाचित्र	रक्तगट _____
	करार कालावधी _____
	धारकाची सही आस्थापना अधिकारी

कंत्राटी तज्ञ / कर्मचाऱ्याचे ओळखपत्र
१) हे ओळखपत्र जपून ठेवावे.
२) या ओळखपत्राचा गैरवापर केल्यास शिस्तभंगाची कारवाई करण्यात येईल.
३) ओळखपत्र हरविल्यास ताबडतोब आस्थापना अधिकाऱ्यांना कळवावे.
४) कर्मचाऱ्याचा करार कालावधी संपुष्टात आल्यास अथवा सेवा सोडल्यास अथवा सेवा संपुष्टात आणल्यास हे ओळखपत्र संबंधित कार्यालयास परत करावे.
५) हे ओळखपत्र सापडल्यास कृपया संबंधित कार्यालयाकडे पाठवावे.

परिशिष्ट : ५

प्रयोगशालेत तपासण्यात येणारे घटक

Sr. No	Parameters	District / Sub Div. Lab
• Physical Parameters		
1	Temperature	Yes
2	Colour	Yes
3	Odour	Yes
4	Taste	Yes
5	Turbidity	Yes
6	pH	Yes
Chemical Parameters		
7	TDS/Elect. Conductivity	Yes
8	Total Alkalinity	Yes
9	Chloride	Yes
10	Fluoride	Yes
11	Nitrate	Yes
12	Sulphate	Yes
13	Total Hardness	Yes
Heavy Metals		
14	Iron	Yes
Bacteriological Parameters		
15	Total Colifom	Yes
16	E-Coli / Thermotolerant	Yes
17	Free Residual Chlorine	Yes

पुढे २० पैकी २०

महाराष्ट्र रिमोट सेंसिंग ॲप्लिकेशन
सेंटर मार्फत राज्यातील सार्वजनिक
पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे मोबाईल
ॲप्लिकेशन द्वारे Web based GIS
तयार करून घेण्यास मान्यता
देण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन
पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१४/ प्र. क्र. १९/ पापु-१२

गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय आवार, ७ वा मजला,
लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई - ४००००१
तारीख: ०४ मार्च, २०१५

वाचा -

- १) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई यांचे पत्र क्रमांक: पागुशा-
०६१४/ प्र. क्र. २३/ वासो-०२, दि. १५.१२.२०१४

प्रस्तावना -

पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमाची प्रभावीपणे अंमलबजावणी करण्यासाठी राज्यातील सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे GPS द्वारे स्रोत निश्चितीकरण करणे, मोबाईल ॲप्लिकेशन तयार करणे, Web Based GIS करणे, इत्यादी बाबी शासनाच्या विचाराधीन होत्या.

शासन निर्णय -

राज्यातील पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमाची प्रभावीपणे अंमलबजावणी करण्यासाठी राज्यातील सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे GPS द्वारे स्रोत निश्चित करणे, मोबाईल ॲप्लिकेशन तयार करणे, web based GIS करणे इत्यादी कामे महाराष्ट्र रिमोट सेंसिंग ॲप्लिकेशन सेंटर, नागपूर यांच्या मार्फत करण्यास मंजुरी देण्यात येत आहे. तसेच या कामासाठी संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई आणि संचालक, महाराष्ट्र रिमोट सेंसिंग ॲप्लिकेशन सेंटर, नागपूर यांच्यामध्ये सामंजस्य करार करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

राज्यातील ३४ जिल्हातील सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे Mobile Application द्वारे पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे GPS द्वारे स्रोत निश्चितीकरण करणे, पाणी नमुने गोळा करणे, स्रोतांची स्थान सर्वेक्षण करणे व केलेल्या कामाची दोन वर्षे देखभाल दुरुस्ती करणे ही कामे उपलब्ध असलेल्या मनुष्यबळ करून घेणे शक्य नसल्याने ही कामे खाजगी संस्था, कंपन्यांद्वारे out sourcing ने करावी लागतील. या व

संस्था, कंपनी यांची निवड निविदा मागवून करण्यात यावी. याबाबतची निविदा प्रक्रिया राबविण्यास संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे.

राज्यातील ३४ जिल्हांसाठी Mobile Application तयार करणे, Web based GIS तयार करणे इ. कामे करण्यासाठी महाराष्ट्र सुदूर संवेदन उपयोजन केंद्र (MRSAC) यांना या कामांसाठी द्यावयाच्या एकूण रु. ४९.१८ लाख निधी पैकी ५० % इतक्या रकमेचा पहिला हप्ता रु. २४.९० लाख इतका निधी वितरीत करण्यास तसेच उर्वरित निधी त्यांनी केलेल्या कामाच्या प्रमाणात टप्प्या टप्प्याने वितरीत करण्यास या आदेशान्वये मान्यता देण्यात येत आहे.

या बाबींवर होणारा खर्च सन २०१४-१५ या आर्थिक वर्षात GIS व Web Site Software इत्यादी कामे करण्याकरिता सहाय्य निधी (Support Fund) अंतर्गतच्या MIS या घटकामध्ये रु. १.९९ कोटी केलेल्या तरतूदीतून भागविण्यात यावा.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१५०३०४१९३३५५७४२८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व. नावाने.

Garud
Nandkishor
M

Digitally signed by Garud
Nandkishor M
DN: CN = Garud Nandkishor M. C
= IN, S = Maharashtra, O = Govt.
of Maharashtra, OU = Water
Supply and Sanitation Department
Date: 2015.03.04 12:58:03 +05'30'

(नंदकिशोर गरुड)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
- २) प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
- ३) प्रधान सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२।
- ४) उप सचिव व संचालक, (आर.एस.पी.एम.यु) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ६) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ७) संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे.
- ८) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- ९) सहाय्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस बिल्डिंग, नरीमन पॉईंट, मुंबई.

पुष्ट ३ पैकी २

- ६) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ७) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ८) संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे.
- ९) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १०) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर, नरीमन पॉईंट, मुंबई.
- ११) संचालक, पाणी गुणवत्ता व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई.
- १२) संचालक आरोग्य, आरोग्यसेवा संचालनालय, मुंबई.
- १३) उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
- १४) मुख्य अभियंता, राज्यस्तरीय भारत निर्माण कक्ष, बेलापूर, नवी मुंबई.
- १५) महालेखापाल, महाराष्ट्र- १/२, (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परीक्षा), मुंबई / नागपूर
- १६) अधिदान व लेखाधिकारी कार्यालय, मुंबई.
- १७) जिल्हा कोषाधिकारी (सर्व)
- १८) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १९) गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती (सर्व)
- २०) सर्व कार्यासने पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- २१) निवड नस्ती पापु-१२.

पिण्याच्या पाण्यातील जड धातू, विषारी
धातू, कीटकनाशके, रसायने
(Fertilizers) इत्यादीची तपासणी
करण्यासाठीच्या खर्चास मान्यता
देणेबाबत ...

महाराष्ट्र शासन

पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१४/ प्र. क्र. ०१/ पापु-१२

गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय आवार, ७ वा मजला,

लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई - ४००००१

तारीख: ३० मार्च, २०१५

वाचा -

- १) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर यांचे पत्र क्रमांक: पागुशा-०५१४/ प्र. क्र. १०/ वासो-०२, दि. ०९.०१.२०१५ व दि. १३.०२.२०१५
- २) वैज्ञानिक व प्रमुख, जल औद्योगिक व प्रबंध प्रभाग, राष्ट्रीय पर्यावरण व अभियांत्रिकी संस्था (नीरी), नागपूर यांचे पत्र क्रमांक: डब्ल्यूटीएम/ ८०/ २०१४, दि. ०८.०९.२०१४
- ३) केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचना (Uniform Drinking Water Quality Monitoring Protocol)

प्रस्तावना -

केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनेनुसार राज्यस्तरीय प्रयोगशाळांमध्ये जड धातू, विषारी धातू, कीटकनाशके, रसायने इत्यादींची तपासणी करण्याची यंत्रणा असणे गरजेचे आहे. राज्यामध्ये पिण्याच्या पाण्यातील जड धातू, विषारी धातू, कीटकनाशके, रसायने (Fertilizers) इत्यादींची तपासणी करण्याचे काम (पाणी नमुने गोळा करणे, पाणी नमुने तपासणे, तपासणी अहवाल तयार करणे, त्याची नोंद केंद्र शासनाच्या संकेस्थळावर नोंदी घेणे, प्रशिक्षण देणे) इ. साठी राज्यातील सक्षम संस्थेची निवड करण्याबाबत प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे अध्यक्षतेखाली दि. २८.०५.२०१४ च्या बैठकीत निर्णय घेण्यात आला. या निर्णयास अनुसरून योग्य त्या सक्षम संस्थेची निवड करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

(कृ. ना. प.)

शासन निर्णय -

राज्यामध्ये पिण्याच्या पाण्यातील जड धातू, विषारी धातू, कीटकनाशके, रसायने (Fertilizers) इत्यादींची तपासणी करण्याचे काम व त्यासाठी संबंधितांना प्रशिक्षण देण्याचे काम राष्ट्रीय पर्यावरण अभियांत्रिकी संशोधन संस्था (नीरी), नागपूर यांना देण्यास व या कामासाठी निरी, नागपूर आणि संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई यांच्यात सामंजस्य करार करण्यास या आदेशान्वये मान्यता देण्यात येत आहे.

सदर कामाची रुपरेषा खालीलप्रमाणे आहे :-

अ) नीरी, नागपूर या संस्थेमार्फत १२ जिल्ह्यांपैकी, पहिल्या टप्प्यामध्ये, अमरावती, अकोला (खारपणा अधिक असलेले जिल्हे) व नागपूर या तीन जिल्ह्यांतील व दुसऱ्या टप्प्यामध्ये भंडारा, गोंदिया, गडचिरोली, चंद्रपूर, वर्धा, बुलढाणा, यवतमाळ, सिंधुदुर्ग व कोल्हापूर या ९ जिल्ह्यांतील पिण्याच्या पाण्याच्या नमुन्यांची तपासणी करण्यात यावी.

आ) नीरी, नागपूर या केंद्र शासनाच्या अधिपत्याखालील संस्थेमार्फत, पिण्याच्या पाण्यातील पुढील घटकांची तपासणी करावी

- जड धातू : Cu, Fe, Mn, Zn, Ni, Pb, Cd, Co, Cr (एकूण ९ घटक)
- कीटकनाशके : HCH isomers, opu DDD & pp DDE, Endosulphan, Aldrin and Dicofol (एकूण ५ घटक)
- रसायने (Fertilizers) : N, P, K (एकूण ३ घटक)

इ) जड धातू, विषारी धातू, कीटकनाशके, रसायने (Fertilizers) इत्यादी घटकांच्या तपासणीचे दर खालीलप्रमाणे असतील -

- जड धातू तपासणीची फी- रु. २०००/- प्रति पाणी नमुना या प्रमाणे ८०० नमुने
- कीटकनाशके तपासणीची फी रु. २०००/- प्रति पाणी नमुना या प्रमाणे ४०० नमुने
- रसायने (Fertilizers) तपासणीची फी रु. १०००/- प्रति पाणी नमुना या प्रमाणे ८०० नमुने

वरील सर्व घटक तपासणीची एकूण फी रु. ५०००/- प्रति पाणी नमुना या प्रमाणे २००० नमुन्यांसाठी एकूण रु. ३२.००/- (रुपये बत्तीस लाख फक्त) इतकी रक्कम व उपरोक्त नमूद घटकांच्या तपासणीसाठी, ३ जिल्ह्यांतील २० प्रशिक्षणार्थींची एक तुकडी याप्रमाणे ४ तुकड्यांमध्ये प्रशिक्षण देणे आवश्यक राहिल. या प्रशिक्षणासाठी रु. ८.००/- (रुपये आठ लाख फक्त) इतका खर्च अशा प्रकारे पाणी नमुना तपासणी व प्रशिक्षण यासाठी एकूण रु. ४०.०० लाख इतका खर्च पुढीलप्रमाणे वितरीत करण्यात येईल.

- १) प्रकल्प सुरु होण्यापूर्वी पहिला टप्पा (५०%) रु. २०.०० लाख,
- २) प्रकल्पाचे ५० टक्के काम पूर्ण झाल्यावर दुसरा टप्पा रु. १२.०० लाख
- ३) प्रकल्पाचे संपूर्ण काम पूर्ण झाल्यानंतर तिसरा टप्पा रु. ८.०० लाख या प्रमाणे वितरीत करण्यात येईल.

सदर रु. ४०.०० लाख (अक्षरी रु. चाळीस लाख) या खर्चास मान्यता देण्यात येत आहे. तसेच प्रकल्प पुरु होण्यापूर्वी पहिला टप्पा (५०%) रु. २०.०० लाख (अक्षरी रु. वीस लाख) एवढ्या रक्कमेस वितरीत करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

सदर बाबींवर होणार खर्च सन २०१४-२०१५ व २०१५-२०१६ या आर्थिक वर्षांच्या पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत केंद्र शासनाकडून प्राप्त होणाऱ्या निधी मधून भागविण्यात यावा. सदर रक्कम राष्ट्रीय पर्यावरण अभियांत्रिकी संशोधन संस्था (नीरी), नागपूर यांना देण्याबाबतचे आदेश अवर सचिव (पापु-१०), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांनी संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई यांना द्यावेत.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१५०३३०१५३९०९०३२८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून लाढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Garud
Nandkishor
M

Digitally signed by Garud
Nandkishor M
DN: CN = Garud Nandkishor M, C
= IN, S = Maharashtra, O = Govt.
of Maharashtra, OU = Water
Supply and Sanitation Department
Date: 2015.03.31 11:24:36 +05'30'

(नंदकिशोर गरुड)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
- २) प्रधान सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
- ३) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ४) सदर सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर, नरीमन पॉईंट, मुंबई.
- ५) संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे.
- ६) वैज्ञानिक व प्रमुख, जल औद्योगिक व प्रबंध प्रभाग, राष्ट्रीय पर्यावरण अभियांत्रिकी संशोधन संस्था (नीरी), नेहरु मार्ग, नागपूर-४४००२०
- ७) जिल्हाधिकारी (अमरावती, अकोला, नागपूर, भंडारा, सोलापूर, गडचिरोली, चंद्रपूर, वर्धा, बुलढाणा, यवतमाळ, सिंधुदुर्ग व कोल्हापूर)
- ८) उप सचिव व संचालक, (आर. एस. पी. एम. यू.) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) अवर सचिव (पापु-१०), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय

पुष्ट ४ पेकी ३

- १०) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (अमरावती, अकोला, नागपूर, भंडारा, गोंदिया, गडचिरोली, चंद्रपूर, वर्धा, बुलढाणा, यवतमाळ, सिंधुदुर्ग व कोल्हापूर)
- ११) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई.
- १२) महालेखापाल, महाराष्ट्र-१/२, (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखा परिक्षा), मुंबई/नागपूर
- १३) अधिदान व लेखाधिकारी कार्यालय, मुंबई.
- १४) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (अमरावती, अकोला, नागपूर, भंडारा, गोंदिया, गडचिरोली, चंद्रपूर, वर्धा, बुलढाणा, यवतमाळ, सिंधुदुर्ग व कोल्हापूर)
- १५) सर्व कार्यासने पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १६) निवड नस्ती पापु-१२

महाराष्ट्र रिमोट सेंसिंग ॲप्लिकेशन सेंटर मार्फत राज्यातील सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे मोबाईल ॲप्लिकेशन द्वारे Web based GIS तयार करून घेण्यास मान्यता देण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन
पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग
शासन शुद्धिपत्रक क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१४/ प्र. क्र. १९/ पापु-१२

गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय आवार, ७ वा मजला,
लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई - ४००००१
तारीख: १२ मार्च, २०१५

वाचा -

शासन शुद्धिपत्रक -

राज्यातील पाणी गुणवत्ता नियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमाची प्रभावीपणे अंमलबजावणी करण्यासाठी राज्यातील सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे GPS द्वारे स्रोत निश्चित करणे, मोबाईल ॲप्लिकेशन तयार करणे, web based GIS करणे इत्यादी कामे महाराष्ट्र रिमोट सेंसिंग ॲप्लिकेशन सेंटर, नागपूर यांच्या मार्फत करण्यास मंजुरी देण्यात येत आहे. तसेच या कामासाठी संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, वेलापूर, नवी मुंबई आणि संचालक, महाराष्ट्र रिमोट सेंसिंग ॲप्लिकेशन सेंटर, नागपूर यांच्यामध्ये सामंजस्य करार करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे.

राज्यातील ३४ जिल्हांसाठी Mobile Application तयार करणे, Web based GIS तयार करणे इ. कामे करण्यासाठी महाराष्ट्र सुदूर संवेदन उपयोजन केंद्र (MRSAC) यांना या कामांसाठी द्यावयाच्या एकूण रु. ४९.९८ लाख निधी पैकी ५० % इतक्या रकमेची पहिला हप्ता रु. २४.९० लाख इतका निधी वितरीत करण्यास तसेच उर्वरित निधी त्यांनी केलेल्या कामाच्या प्रमाणात टप्प्या टप्प्याने वितरीत करण्यास या आदेशान्वये मान्यता देण्यात आली आहे. त्यामध्ये रु. ४९.९८ लाख या ऐवजी रु. ४९.८० लाख असे वाचण्यात यावेत.

सदर शासन शुद्धिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१५०३१२१४५४०६११२८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत करून काढण्यात येत आहे.

(कृ. मा. प.)

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Garud
Nandkishor
M

Digitally signed by Garud
Nandkishor M
DN: CN = Garud Nandkishor M, C
= IN, S = Maharashtra, O = Govt.
of Maharashtra, OU = Water
Supply and Sanitation Department
Date: 2015.03.13 10:58:04 +05'30'

(नंदकिशोर गरुड)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

निर्गमित
13-3-15

o/c

प्रत,

- १) अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
- २) प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
- ३) प्रधान सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
- ४) उप सचिव व संचालक, (ओ.एस.पी.एम.यु) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ६) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ७) संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे.
- ८) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- ९) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर, नुरीमन पॉईंट, मुंबई.
- १०) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई.
- ११) महालेखापाल, महाराष्ट्र-१/२, (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखा परिक्षा), मुंबई/नागपूर
- १२) अधिदान व लेखाधिकारी कार्यालय, मुंबई.
- १३) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १४) गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती (सर्व)
- १५) सर्व कार्यासने पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १६) निवड नुस्ती पापु-१२

पुढे २ पैकी २

पावसाळ्यात उद्भवणाऱ्या
जलजन्य साथरोगांच्या
उद्रेकाबाबत करावयाची
उपाययोजना

महाराष्ट्र शासन

पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१५/ प्र. क्र. ५०/ पापु-१२

गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय आवार, ७ वा मजला, लोकमान्य टिळक मार्ग,

मुंबई - ४००००१

तारीख: २९ मे, २०१५

वाचा -

- १) शासन निर्णय क्रमांक: ग्रापापु-१०९६/ प्र. क्र. १२८०/ पापु-०७, दि. २८.११.१९९६
- २) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२००३/ प्र. क्र. १०/ पापु-१२, दि. ०८.१०.२००३

शासन परिपत्रक -

राज्यातील काही भागात भूगर्भातील व भूपृष्ठावरील पाणी साठा कमी झाल्यामुळे आणि उन्हाळ्यामुळे अनेक ठिकाणी पाणी टंचाईची परिस्थिती निर्माण होते. तसेच पावसाळ्यात दूषित पाणी वाहून आल्याने, ग्रामीण व नागरी भागात साथ रोगांचा प्रादुर्भाव मोठ्या प्रमाणात होत असतो. अशा परिस्थितीत पाणी पुरवठा योजनांच्या माध्यमातून पुरवठा होणाऱ्या पिण्याच्या पाण्यावर योग्य शुद्धीकरण प्रक्रिया करणे अत्यंत आवश्यक असते. पाण्याचे शाखोदत्त पध्दतीने नियमित शुद्धीकरण व निर्जंतुकीकरण न करता पाणी पुरवठा झाल्यास साथरोगांचा प्रादुर्भाव होऊन प्रसंगी जिवितहानीचीही शक्यता असते.

२. पिण्यासाठी स्वच्छ व शुद्ध पाण्याचा नियमितपणे पुरवठा करणे ही अंतिमतः शासनाची जबाबदारी ठरते. ही जबाबदारी अधिक परिणामकारक, निर्दोष व नियोजनबद्धरित्या पार पाडण्यासाठी पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागासोबतच ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, नगर विकास विभाग, सहसंचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, पुणे यांच्याकडून प्रत्येक वर्षी पावसाळ्याच्या प्रारंभी स्तर्कता बाळगण्याच्या सूचना सर्व क्षेत्रिय यंत्रणांना देण्यात येत असतात.

३. पाणी पुरवठा करण्याची जबाबदारी असलेल्या प्रत्येक स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आपल्या कार्यक्षेत्रात कोणत्याही सार्थीचा उद्रेक होऊ नये याबाबत आवश्यक ती दक्षता घ्यावी व पुढील उपाययोजनांचे काटेकोरपणे पालन करावे जेणेकरून जलजन्य साथरोगांच्या उद्रेकास निश्चितच आळा बसू शकतो.

- योग्य शास्त्रीय पध्दतीने नियमित शुध्दीकरण प्रक्रिया करुन पाणी पुरवठा करण्यात यावा.
- जलस्रोतांजवळचा व जलवाहिन्यांजवळचा परिसर स्वच्छ ठेवण्यात यावा.
- पाणी पुरवठा यंत्रणांची वेळेवर व सुयोग्य देखभाल ठेवण्यात यावी.
- मुख्य कार्यकारी अधिकारी व जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांनी दूषित पाणी नमुन्याबाबतचा आढावा घेवून याबाबत आवश्यक ती उपाययोजना करावी, याबाबतचा अहवाल शासनास सादर करावा.
- पाणी गुणवत्ता संनियंत्रणातील त्रुटी दूर करण्यासाठी ग्राम विकास विभाग, सार्वजनिक आरोग्य विभाग व पाणी पुरवठा विभाग यांच्या सहमतीने निर्गमित केलेल्या प्रपत्रातील माहिती उपलब्ध करुन द्यावी.
- सांडपाण्याचा निचरा व्यवस्थित होतो किंवा नाही याची पाहणी करुन आवश्यक त्या उपाययोजना करण्यात याव्यात.
- डास / माशांचा प्रादुर्भाव होऊ नये म्हणून स्वच्छता विषयक उपाययोजना करण्यात याव्यात.
- पाणी शुध्दीकरणासाठी सर्व स्तरावर योग्य दर्जाची ब्लिचिंग पावडर, सोडिअम हायपोक्लोराईट द्रावण, तुरटी यांचा पुरेसा साठा उपलब्ध ठेवण्यात यावा.
- ज्या ठिकाणी ब्लिचिंग पावडरचा साठा नाही अथवा कमी आहे, तेथे ब्लिचिंग पावडरचा तात्काळ पुरवठा करण्यात यावा.
- सार्वजनिक आरोग्य विभागामार्फत क्लोरीन द्रावणाचा अथवा क्लोरीनच्या गोळ्यांचा साठा प्रत्येक प्राथमिक आरोग्य केंद्रात तसेच उपकेंद्रात उपलब्ध करुन दिला जातो. ज्या ठिकाणी साथीच्या रोगांचा उद्रेक झाला असेल किंवा होण्याची शक्यता असेल त्या ठिकाणी घरोघरी या द्रावणाच्या बाटल्यांचा अथवा क्लोरीनच्या गोळ्यांचा उपयोग करुन पाणी शुध्द करुन घेण्यात यावे.
- सुरक्षित पाणी मिळविण्यात येणाऱ्या अडचणीबरोबर दूषित पाणी पुरवठा, दूषित जलस्रोत, जुनाट आणि गंजलेले नळ (पाईप लाईन) व गटारामधून जाणाऱ्या जलवाहिन्या यामुळेही अनेकदा गॅस्ट्रो, काविल, कॉलरा, अतिसार, विषमज्वर इत्यादी जलजन्य आजारांचा उद्रेक होत असतो. यासाठी पाणी पुरवठा करणाऱ्या पाईप लाईन्सची तपासणी करुन, त्यांना गळत्या असल्यास त्या काढणे व त्या पाईप लाईन्स गटारातून अथवा गलिच्छ पाण्यातून जाणार नाहीत याची दक्षता घेण्यात यावी.

- दुषित पाणी पुरवठ्यामुळे निर्माण होणाऱ्या समस्यांबाबत पुरेशी जनजागृती केल्यास या उपायांची अंमलबजावणी करणाऱ्या शासकीय यंत्रणेच्या प्रयत्नांना जनतेकडूनही सकारात्मक प्रतिसाद मिळू शकतो. त्यामुळे माहिती प्रसारमाध्यमांद्वारे उदा. स्थानिक वृत्तपत्रे, केबल टी.व्ही, नेटवर्क, भितीचित्रे, पोस्टर्स, बॅनर्स, लाऊडस्विकर्स इत्यादी माध्यमांद्वारे दुषित पाण्यामुळे होणाऱ्या सायरोगांची माहिती जनतेला देण्यात यावी. यासाठी स्थानिक आठवडी बाजार, बस स्थानके, रेल्वेस्थानके, बाजारपेठा, धार्मिक व पर्यटन स्थळे, शाळा, कॉलेजेस अशा गर्दीच्या ठिकाणी जनजागृतीचे कार्यक्रम नियमितपणे राबविण्यात यावेत.
- तसेच संबंधित अधिकारी /कर्मचारी यांच्या साप्ताहिक बैठका घेऊन कामाचा आढावा घेण्यात यावा व त्यानुसार मार्गदर्शन करण्यात यावे.
- नागरिकांना निर्जंतुक व सुरक्षित पाणी पुरवठा करण्याच्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या मुलभूत कर्तव्यामध्ये कसूर करणाऱ्या संबंधित अधिकारी व कर्मचाऱ्यांवर कठोर कारवाई करणे हे सुद्धा आवश्यक आहे. गेल्या पाच वर्षांतील जलजन्य रोगांची लागण व मृत्यू याचा आढावा घेऊन ज्या गावात जलजन्य रोगामुळे होणाऱ्या मृत्यूंची संख्या मोठ्या प्रमाणात असेल तेथे विशेष लक्ष देण्यात यावे.

४. आपणास सूचित करण्यात येते की, जलजन्य रोगांच्या उद्रेकांना आळा घालण्यासाठी बरीलप्रमाणे उपाययोजनांची कठोर अंमलबजावणी करून जनतेस शुद्ध व निर्जंतुक पाणी पुरवठा ही महत्वपूर्ण आणि जीवनावश्यक सामाजिक सेवा वेळेवर उपलब्ध करून देण्याबाबत सतर्क आणि जागरूक राहण्याच्या सूचना सर्व संबंधित अधिकार्यांना देण्यात याव्यात व या उपाययोजनांचा नियमित आढावा घेण्यात यावा.

५. सधर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१५०५२९१३०४२०५५२८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Rajesh
Kumar

Digitally signed by Rajesh
Kumar
DN: cn = Rajesh Kumar, o =
IL, ou = Maharashtra, email =
Rajesh.Kumar, ou = 90,
date = 2015.05.28 09:37:31
+0530

(राजेश कुमार)

प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन

पुष्ट ४ पेकी ३

प्रति,

- १) प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- २) प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) प्रधान सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) विभागीय आयुक्त (सर्व).
- ५) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व).
- ६) आयुक्त, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण, वांद्रे, मुंबई.
- ७) संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, वरळी, मुंबई.
- ८) संचालक (आर.एस.पी.एम.यू) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.३२
- ९) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट मुंबई.
- १०) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे.
- ११) महासंचालक (आरोग्यसेवा), आरोग्य संचालनालय, मुंबई.
- १२) जिल्हाधिकारी (सर्व).
- १३) मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव
- १४) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक
- १५) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- १६) अधीक्षक अभियंता तथा जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १७) उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
- १८) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १९) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- २०) मुख्याधिकारी, नगरपालिका (सर्व)
- २१) निवड नस्ती, का.क्र. पा.पु. १२

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम २०१५/प्र.क्र.१२/पा.पु १२

गो.ते.रुग्णालय आवार, ७ वा मजला, लो. टिळक मार्ग,

मंत्रालय, मुंबई ४०० ००९

तारीख: ०५ ऑक्टोबर, २०१५

वाचा -

शासन परिपत्रक क्रमांक: डब्ल्यू.क्यू.एम.-२०१०/प्रक्र.१६९/पापु १२, दि. ३० मार्च २०११

प्रस्तावः

पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण आणि सर्वेक्षणाचा मुख्य उद्देश ग्रामीण भागातील जनतेला शुध्द व सुरक्षित पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करणे व जलजन्य रोगांच्या प्रादुर्भावावर नियंत्रण ठेवणे हा आहे. शासनाने वेळोवेळी घेतलेल्या शासन निर्णयात/ परीपत्रकात शुध्द पाणी पुरवठा करण्यासाठी ग्रामीण व नागरी भागांत करावयाच्या उपाययोजनांबाबत, खालील बाबी अंतर्भूत करण्याबाबत प्राधान्याने सुचना निर्गमित केलेल्या आहेत.

१. नागरी व ग्रामीण भागांत पाणी दुषित होऊ नये म्हणून घ्यावयाच्या प्रतिबंधक उपाययोजना
२. आरोग्य विभागामार्फत देण्यात येणारी लाल/ पिवळे/हिरवी कार्ड याची कार्यप्रणाली
३. पाण्याच्या गुणवत्ता सर्वेक्षण व सनियंत्रणाची नागरी / ग्रामीण भागातील कार्यपध्दती
४. ग्रामीण/नागरी भागांत दुषित पाणी पुरवठा झाल्यास जबाबदारी निश्चित करणे
५. स्वायत्त स्वराज्य संस्थांनी पाणी गुणवत्तेविषयी तयार केलेला परिसर स्वच्छता, प्रदुषण

व पर्यावरण अहवाल (Environment Status Report) स्थानिक वृत्तपत्रात प्रसिध्द करणे

या सर्व शासन निर्णय/परीपत्रकांची अंमलबजावणी अधिक सु-सुत्रतेने, परिणामकारक व प्रभावी पध्दतीने होण्यासाठी शासना मार्फत खालील प्रमाणे सुधारीत मार्गदर्शक सुचना निर्गमित करण्यात येत आहेत.

शासन परिपत्रक-

ग्रामीण पाणीपुरवठा कार्यक्रमाखाली घेण्यात आलेल्या विविध योजनांमधून शुध्द पिण्याचे पाणी मिळावे व साथरोगास आळा बसावा या दृष्टीने शासन पुढील प्रमाणे निर्देश देत आहेत. ग्रामीण भागांमध्ये शुध्द पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करण्यासाठी पाण्याच्या गुणवत्तेचे सनियंत्रण व सर्वेक्षण करणे गरजेचे आहे. पाणी गुणवत्ता सनियंत्रणात खालील तीन प्रमुख भाग आहेत.

१. पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण
२. पाणी गुणवत्ता सर्वेक्षण
३. माहिती व्यवस्थापन पध्दती

१. पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण - पाणी गुणवत्ता सनियंत्रणाची जबाबदारी पाणी पुरवठा करणा-या संस्थेची (ग्रामपंचायत, नगरपालिका, महानगरपालिका) यांची राहिल. यामध्ये खालील जबाबदा-या समाविष्ट आहेत
१. पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची माहिती अध्यायवत ठेवणे
२. पिण्याच्या पाण्याचे टी.सी.एल. द्वारा निर्जंतुकीकरण करणे.
३. पाण्यातील मुक्त क्लोरीनचे प्रमाण तपासण्यासाठी दररोज ओ.टी. टेस्ट करणे.
४. पाणी पिण्यासाठी योग्य आहे किंवा नाही हे पाहण्यासाठी नियमितपणे सर्व स्रोतांची रासायनिक व अनुजैविक तपासणी करणे.
५. पाणी पुरवठा योजनेतील दोष वेळीच दूर करण्यासाठी त्वरीत दुरुस्ती करून घेणे.
६. परिसर अस्वच्छतेमुळे पिण्याच्या स्रोताचा व पाणी योजनेची परिसर स्वच्छता सर्वेक्षण वारंवार करणे. व परिसर स्वच्छ राखण्यासाठी योग्य ती उपाय योजना तातडीने करणे.
७. शुध्द, सुरक्षित व पुरेशा प्रमाणात जनतेला पाणी उपलब्ध राहिल हे पाहणे.
२. ग्राम पातळीवरील पाणी गुणवत्ता नियंत्रण- ग्रामस्थांचा प्रत्यक्ष सहभाग या हेतुने ग्रामपातळीवर ग्राम आरोग्य, पोषण, पाणीपुरवठा व स्वच्छता समितीची स्थापना करण्यात आलेली आहे. समितीच्या पिण्याच्या पाण्याबाबत खालील जबाबदा-या आहेत.
१. पिण्याच्या पाण्याचा परिसर स्वच्छ ठेवण्याविषयी जागृती करणे.
२. पाणी अशुध्द होऊ नये याची काळजी घेणे.
३. पिण्याच्या पाण्याच्या परिसरात म्हणजे नळ योजना, विहीर व हात पंप इतयादी ठिकाणी कपडे धुणे, भांडी घासणे, आंघोळ करणे, जनावरे धुणे, मलमुत्र विसर्जन करणे इ. आक्षेपार्ह बाबीस मनाई करणे.
४. खताचे खड्डे/ खाजगी शौचालये हे पाणी स्रोतापासून व पाईपलाइन पासून १०० फुटांचे आत अस्तित्वात नाही अशा बाबीकडे लक्ष पुरविणे.
५. हात पंपाची योग्य निगा ठेवून त्यांचे ओटे (प्लॅटफॉर्म) सुव्यवस्थित आहेत, तसेच त्याच्या आसपास पाण्याचे डबके साचून पाणी मुरत नाही व गावातील मुले हात पंपाच्या दांड्याशी खेळून त्याची मोडतोड करत नाही याची दक्षता घेणे.

६. नळ योजनेच्या बाबतीत नळ गळती व नळाच्या भोवताली पाणी साचून परिसर अस्वच्छ होत नाही व लोकांकडून नळाची अथवा व्हॉल्व्हची मोडतोड केली जात नाही पाहणे. अशी मोडतोड झाल्यास त्वरीत दुरुस्ती करणे.
७. ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समितीने आपल्या गागातील सुशिक्षित व काम करण्यास उत्सुक असलेल्या अशा होतकरू व्यक्तींची ग्राम पाणी पुरवठा कर्मचारी म्हणून ग्रामपंचातीद्वारा नेमणूक केलेली आहे त्यांना जलसुरक्षक असे संबोधण्यात येत आहे.

३. ग्राम पातळीवरील पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण खालील प्रमाणे राहिल.

आढावा बैठक - महिन्यातुन २ वेळा

कर्तव्ये आणि जबाबदाऱ्या	जबाबदार व्यक्ती / संस्था
<ul style="list-style-type: none"> गावातील सर्व कुटुंबांना पुरेसा आणि शुध्द पाणी पुरवठा करणे 	ग्रामपंचायत , ग्राम आरोग्य, पोषण , पाणीपुरवठा व स्वच्छता समिती
<ul style="list-style-type: none"> गावातील सर्व स्रोतांची अद्यावत यादी प्रा.आ. केंद्र, उप विभागीय प्रयोगशाळा व तालुका स्तरीय समिती यांना सादर करणे. पिण्याच्या पाण्याचे स्रोताचा परिसर स्वच्छ ठेवणे (स्वच्छता सर्वेक्षण). पिण्याच्या पाण्याचे दैनंदिन व नियमित शुध्दीकरण करणे दररोज ओ.टी. टेस्ट करणे व त्याची नोंद घेणे, मार्गदर्शक सुचनेनुसार फिल्ड टेस्ट किटस् द्वारे तपासणी करणे गावातील प्रत्येक सार्वजनिक पिण्याच्या स्रोतांची रासायनिक तपासणी वर्षातून दोन वेळा पावसाळ्यापूर्वी (१ मार्च ते ३१ मे या कालावधीत) व पावसाळ्यानंतर (१ ऑक्टोबर ते ३१ डिसेंबर या कालावधीत) करण्यासाठी पाण्याचे नमुने गोळा करून भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या जिल्हा / उपविभागीय प्रयोगशाळेत पोहोचविणे. गावातील प्रत्येक सार्वजनिक पिण्याच्या स्रोतांची अनुजैविक तपासणी वर्षातून दोन वेळा (१ जून ते ३० सप्टेंबर व १ नोव्हेंबर ते २८ फेब्रुवारी) या कालावधीत करण्यासाठी पाण्याचे नमुने गोळा करून भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या जिल्हा / उपविभागीय प्रयोगशाळेत पोहोचविणे. 	जलसुरक्षक

कर्तव्ये आणि जबाबदाऱ्या	जबाबदार व्यक्ती/संस्था
<ul style="list-style-type: none"> वरिष्ठ अधिकाऱ्यांच्या आदेशानुसार वेळोवेळी पाणी नमुने गोळा करणे. पाणी गुणवत्तेबाबत केलेल्या कार्यवाहीची नोंद नियमित नोंदबहीत करणे. 	
<ul style="list-style-type: none"> गावातील सर्व स्रोतांची अद्यावत यादी प्रा.आ. केंद्र, उप विभागीय प्रयोगशाळा, तालुका स्तरीय समिती यांना सादर करणे. नियमित चांगल्या दर्जाची ब्लीचिंग पावडरची उपलब्धता ठेवणे. गावातील सर्व स्रोतांच्या रासायनिक आणि अणुजैविक गुणवत्ता तपासणीचा वार्षिक कृती आराखडा तयार करणे व त्या अनुषंगाने पाणी नमुने विहित नमुन्यात प्रयोगशाळेत पोहचतील याची खात्री करणे. ओ.टी.परीक्षण ,फिल्ड टॅस्ट किटस संकलित अहवाल प्रत्येक महिन्याच्या ५ तारखेपर्यंत तालुका स्तरीय समितीस पाठवणे तपासणीत दुषित आलेल्या नमुन्यांचा प्राप्त अहवालानंतर तीन दिवसात प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे व केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल तालुका स्तरीय समितीला सादर करणे, सलग दोन वर्षे रासायनिक तपासणीत दुषित आढळून आलेल्या स्रोतांमोवती दुष्परीणानाबाबत फलक लावणे. स्रोताचा परिसर व जलकुंभ नियमित स्वच्छ राहतील हे पहाणे. पाणी गुणवत्तेबाबत केलेल्या कार्यवाहीची नोंद नियमित ठेवली जात आहे किंवा नाही हे पहाणे. पाणी गुणवत्तेबाबतची माहिती गावात सार्वजनिक ठिकाणी लावणे. 	सरपंच, ग्रामसेवक

४. तालुका पातळीवरील पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण खालील प्रमाणे राहिल.

तालुकास्तरीय समिती :- अध्यक्ष - गट विकास अधिकारी, समिती सदस्य- उप अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा), तालुका आरोग्य अधिकारी, कनिष्ठ / सहाय्यक भूवैज्ञानिक (भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा), विस्तार अधिकारी (आरोग्य), विस्तार अधिकारी (पंचायत) - सदस्य सचिव, आढावा बैठक - दरमहा

कर्तव्य आणि जबाबदाऱ्या	जबाबदार व्यक्ती
<ul style="list-style-type: none"> तालुक्यातील सर्व पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची अद्यतन यादी प्रा.आ. केंद्र, उप विभागीय प्रयोगशाळा, तालुका स्तरीय समिती यांना सादर करणे. तालुक्यातील पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण करणे. 	विस्तार अधिकारी (पंचायत)
<ul style="list-style-type: none"> गावातील प्रत्येक सार्वजनिक पिण्याच्या स्रोतांची रासायनिक तपासणी वर्षातून दोन वेळा पावसाळ्यापूर्वी (१ मार्च ते ३१ मे या कालावधीत) व पावसाळ्यानंतर (१ ऑक्टोबर ते ३१ डिसेंबर या कालावधीत) करण्यात यावी. गावातील प्रत्येक सार्वजनिक पिण्याच्या स्रोतांची अनुजेविक तपासणी वर्षातून दोन वेळा (१ जून ते ३० सप्टेंबर व १ नोव्हेंबर ते २८ फेब्रुवारी) या कालावधीत करण्यात यावी. अनुजेविक तपासणीत दुषित आढळलेल्या पाणी नमुन्याची माहिती तपासणीच्या 'दुसऱ्या दिवशी' (२४ तासात) अहवाल स्वरूपात फोन/इमेलद्वारे ग्रामपंचायतीला व दोन दिवसात लेखी स्वरूपात कार्यक्षेत्रील प्राथमिक आरोग्य केंद्र व तालुका स्तरीय समिती यांना वरिष्ठ भूवैज्ञानिक यांच्यामार्फत कळविणे. रासायनिक तपासणीत दुषित आलेल्या पाणी नमुन्याची माहिती तपासणीनंतर एक आठवड्यात अहवाल स्वरूपात ग्रामपंचायतीला व कार्यक्षेत्रील प्राथमिक आरोग्य केंद्र व तालुका स्तरीय समिती यांना वरिष्ठ भूवैज्ञानिक यांच्यामार्फत कळविणे. प्रयोगशाळेत तपासलेल्या सर्व पाणी नमुन्यांचा संकलित अहवाल प्रत्येक महिन्याच्या १ तारखेला वरिष्ठ भूवैज्ञानिक व तालुका स्तरीय समितीस सादर करणे. तपासलेल्या सर्व पाणी नमुन्यांची नोंद नोंदवहीत, संगणकावर व केंद्र शासनाच्या संकेत स्थळावर प्रत्येक महिन्याच्या १ तारखेपर्यंत पूर्ण करणे. खाजगी तत्वावरील पाणी नमुने या विभागाच्या शासन निर्णयानुसार फी आकारून तपासणी करण्यात यावी. वरिष्ठ अधिका-यांच्या आदेशानुसार वेळोवेळी पाणी नमुने गोळा करणे. प्रयोगशाळेत होणाऱ्या सर्व कामाचे सनियंत्रण करणे. 	भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा - उपविभागीय प्रयोगशाळा प्रमुख
<ul style="list-style-type: none"> उपविभागातील खालील पाणी गुणवत्ता विषयक सनियंत्रण करणे गावातील सर्व स्रोतांची अद्यतन यादी तयार करणे. स्वच्छता सर्वेक्षण कार्यक्रम करणे. 	सल्लागार (पाणी गुणवत्ता- उपविभाग)

कर्तव्ये आणि जबाबदाऱ्या	जबाबदार व्यक्ती
<ul style="list-style-type: none"> पिण्याच्या पाण्याचे दैनंदिन व नियमित शुध्दीकरण करणे ओ.टी. टेस्ट करणे व त्याची नोंद घेणे, फिल्ड टेस्ट किट्स द्वारे तपासणी करणे रासायनिक व अनुजैविक तपासणीसाठी पाणी नमुने प्रयोगशाळेत पोहोचतील याची खात्री करणे. 	
<ul style="list-style-type: none"> तालुक्यातील सर्व पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची अनुजैविक, रासायनिक तपासणी, स्वच्छता सर्वेक्षण व संकेत स्थळावर नोंदी याचा आढावा घेणे. तपासणीत दुषित आढळून आढळलेल्या नमुन्याबाबत केलेल्या प्रतिबंधात्मक कार्यवाहीचा अहवाल प्रत्येक महिन्याच्या ५ तारखेला जिल्हा स्तरीय समितीस सादर करणे. तालुक्यातील पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण या दोन्ही बाबींचा आढावा घेऊन सूचना निर्गमित करणे. 	गट विकास अधिकारी

५. जिल्हा पातळीवरील पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण खालील प्रमाणे राहिल.

जिल्हास्तरीय समिती - अध्यक्ष- मुख्य कार्यकारी अधिकारी , समिती सदस्य - कार्यकारी अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग), जिल्हा आरोग्य अधिकारी , वरिष्ठ भूवैज्ञानिक (भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा), उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत), उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पाणी व स्वच्छता) हे सदस्य सचिव, आढावा बैठक - मासिक

कर्तव्ये आणि जबाबदाऱ्या	जबाबदार व्यक्ती
<ul style="list-style-type: none"> जिल्ह्यातील सर्व पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची यादी प्राप्त करून घेणे व तालुकानिहाय संख्यात्मक शहानिशा करणे. तपासणीत दुषित आलेले रासायनिक पाणी नमुन्याबाबत केलेल्या प्रतिबंधात्मक कार्यवाहीचा माठपुरावा करणे. जिल्हातील पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण करणे. 	कार्यकारी अभियंता, (ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग)
<ul style="list-style-type: none"> गावातील प्रत्येक सार्वजनिक पिण्याच्या स्रोतांची रासायनिक तपासणी वर्षातून दोन वेळा पावसाळ्यापूर्वी (१ मार्च ते ३१ मे या कालावधीत) व पावसाळ्यानंतर (१ ऑक्टोबर ते ३१ डिसेंबर या कालावधीत) करण्यात यावी. 	भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा जिल्हा प्रयोगशाळा प्रमुख - वरिष्ठ भूवैज्ञानिक

कर्तव्ये आणि जबाबदाऱ्या	जबाबदार व्यक्ती
<ul style="list-style-type: none"> • गावातील प्रत्येक सार्वजनिक पिण्याच्या स्रोतांची अनुजैविक तपासणी वर्षातून दोन वेळा (१ जून ते ३० सप्टेंबर व १ नोव्हेंबर ते २८ फेब्रुवारी) या कालावधीत करण्यात यावी. • रासायनिक तपासणीत दुषित आलेल्या पाणी नमुन्याची माहिती तपासणीनंतर एक आठवड्यात अहवाल स्वरूपात ग्रामपंचायतीला व कार्यक्षेत्रातील प्राथमिक आरोग्य केंद्र व तालुका स्तरीय समिती यांना कळविणे. • अनुजैविक तपासणीत दुषित आढळलेल्या पाणी नमुन्याची माहिती तपासणीच्या दुसऱ्या दिवशी (२४ तासात) अहवाल स्वरूपात फोन/इमेलद्वारे ग्रामपंचायतीला व दोन दिवसात लेखी स्वरूपात कार्यक्षेत्रातील प्राथमिक आरोग्य केंद्र व तालुका स्तरीय समिती यांना वरिष्ठ भूदैनिक यांच्यामार्फत कळविणे. • जिल्हातील जिल्हा व सर्व उपविभागीय प्रयोगशाळा यांच्याकडून तपासलेल्या सर्व पाणी नमुन्यांचा संकलित अहवाल प्रत्येक महिन्याच्या २ तारखेला विभागीय सनियंत्रण कक्ष (भू.स.वि.य) व जिल्हा स्तरीय समितीस सादर करणे. • जिल्हा प्रयोगशाळेत तपासलेल्या सर्व पाणी नमुन्यांची नोंद नोंदवहीत, संगणकावर व केंद्र शाखनाच्या संकेत स्थळावर प्रत्येक महिन्याच्या १ तारखेपर्यंत करणे. • खाजगी तत्वावरील पाणी नमुने या विभागाच्या शासन निर्णयानुसार फी आकारून तपासणी करण्यात यावी • वरिष्ठ अधिकाऱ्यांच्या आदेशानुसार वेळोवेळी पाणी नमुने गोळा करणे. • प्रयोगशाळेत होणाऱ्या सर्व कामाचे सनियंत्रण करणे. 	<p>1</p>
<ul style="list-style-type: none"> • पाणी गुणवत्ता विषयक कृती आराखडा व खालील बाबींचे सनियंत्रण करणे. • रासायनिक व अनुजैविक तपासणीसाठी पाणी नमुने प्रयोगशाळेत पोहचतील याची खात्री करणे. • जिल्हातील सर्व स्रोतांची अद्यतन यादी तयार करणे. • स्वच्छता सर्वेक्षण कार्यक्रम करणे. • पिण्याच्या पाण्याचे दैनंदिन व नियमित शुध्दीकरण करणे 	<p>उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पाणी व स्वच्छता) पाणी गुणवत्ता कक्ष, जिल्हा परिषद</p>

कर्तव्ये आणि जबाबदाऱ्या	जबाबदार व्यक्ती
<ul style="list-style-type: none"> • ओ.टी. टेस्ट करणे व त्याची नोंद घेणे, • फिल्टर टेस्ट किट्स द्वारे तपासणी करणे • केंद्राच्या संकेतस्थळावर नोंदी करणे. • जिल्हातील भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा व आरोग्य विभाग यांच्याशी समन्वय साधणे. 	
<ul style="list-style-type: none"> • ब्लीचिंग पावडर, जैविक तपासणी, रासायनिक तपासणी यांमध्ये दुषित आढळलेल्याबाबत केलेली प्रतिबंधात्मक कार्यवाहीचा अहवाल विभागीय आयुक्त यांना प्रत्येक महिन्याच्या ८ तारखेपर्यंत पाठविणे. • पाणी गुणवत्ता नियंत्रण व सर्वेक्षण या दोन्ही बाबतीत नियमितपणे आढावा घेऊन सुचना निर्गमित करणे. 	मुख्य कार्यकारी अधिकारी
<ul style="list-style-type: none"> • विभागातील तपासलेल्या सर्व पाणी नमुन्यांचा संकलित अहवाल प्रत्येक महिन्याच्या ३ तारखेला राज्य सनियंत्रण कक्ष (भू.स.वि.य) व संचालनालय, भू.स.वि.य, पुणे यांना सादर करणे. • विभागातील सर्व पाणी नमुन्यांची नोंद संगणकावर व केंद्र शासनाच्या संकेत स्थळावर प्रत्येक महिन्याच्या ३ तारखे पर्यंत होईल याची खात्री करणे व त्याबाबत सनियंत्रण करणे. 	विभागीय सनियंत्रण कक्ष (भू.स.वि.य)
<ul style="list-style-type: none"> • विभागातील जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळांना गरजेनुसार भेटी देणे. • रसायने, काचसामान, उपकरणे व अहवाल याबाबत तांत्रिक मार्गदर्शन करणे. • जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळेत रासायनिक तपासणीत दुषित आलेल्या १० टक्के पाणी नमुन्यांची फेरतपासणी करणे. 	विभागीय रासायनिक प्रयोगशाळा (भू.स.वि.य)
<ul style="list-style-type: none"> • विभागातील सर्व प्रयोगशाळा रसायने, काचेचे साहित्य, उपकरणे, संगणक, इंटरनेट व मनुष्यबळ यांनी अद्यावत राहिल याची खात्री करणे. • विभागातील जिल्हा परिषद यांच्याशी समन्वय साधणे. • विभागातील पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण करणे. 	प्रादेशिक उपसंचालक (भू.स.वि.य)
<ul style="list-style-type: none"> • राज्यातील तपासलेल्या सर्व पाणी नमुन्यांचा संकलित अहवाल प्रत्येक महिन्याच्या ५ तारखेला शासनास व पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्थेस सादर करणे. 	राज्य सनियंत्रण कक्ष (भू.स.वि.य)

कर्तव्य आणि जबाबदाऱ्या	जबाबदार व्यक्ती
<ul style="list-style-type: none"> राज्यस्तरीय पाणी गुणवत्ता तपासणी व सनियंत्रण करणे. राज्यातील सर्व प्रयोगशाळा रसायने, काचेचे साहित्य, उपकरणे, संगणक, इंटरनेट व मनुष्यबळ यांनी अद्यावत राहतील याची खात्री करणे. राज्यातील तपासलेल्या सर्व पाणी नमुन्यांचा संकलित अहवाल प्रत्येक महिन्याच्या ५ तारखेला सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग व पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्थेस सादर करणे. राज्यातील पाणी गुणवत्ता तपासणी व सनियंत्रण करणे. पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग व आरोग्य विभाग यांच्याशी समन्वय साधणे. 	उपसंचालक (जलविज्ञान प्रकल्प)
<ul style="list-style-type: none"> रासायनिक तपासणी यांमध्ये दुषित आढळलेल्या बाबत केलेली प्रतिबंधात्मक कार्यवाहीचा अहवाल प्रत्येक महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत सचिव, ग्राम विकास व पाणी पुरवठा विभाग यांना पाठविणे. 	विभागीय मुख्य अभियंता (मजीप्रा)
<ul style="list-style-type: none"> पाणी गुणवत्ता नियंत्रण व सर्वेक्षण या दोन्ही बाबतीत नियमितपणे आढावा घेऊन सुचना निर्गमित करणे. ब्लीचिंग पावडर व जैविक तपासणी यांमध्ये दुषित आढळलेल्याबाबत केलेली प्रतिबंधात्मक कार्यवाहीचा अहवाल प्रत्येक महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत सचिव, ग्राम विकास व पाणी पुरवठा विभाग यांना पाठविणे. 	विभागीय आयुक्त - उप आयुक्त विकास

६. कायदेविषयक कार्यवाही : ग्रामपंचायत, पंचायत समिती व जिल्हा परिषद यांनी त्यांच्यावर रोपविलेली पाणी गुणवत्ता सनियंत्रणाची जबाबदारी योग्य प्रकारे पार न पाडल्यास मुंबई ग्रामपंचायत अधिनियम १९५८ प्रमाणे किंवा महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम १९६१ मधील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल. वैयक्तिकरित्या जो कर्मचारी/अधिकारी जबाबदार असतील त्यांचे विरुद्ध शिस्तभंगाची कारवाई करण्यात येईल.

७. माहिती व्यवस्थापन पध्दती: प्रत्येक पातळीवर पाणी गुणवत्ता संनियंत्रणांतर्गत आवश्यक माहिती विहित नमुन्यात व ठराविक कालावधीत योग्य त्या अधिकाऱ्यांना व कर्मचाऱ्यांना पाठविणे आवश्यक आहे. त्यामुळे महत्वाचे निर्णय घेणे व त्रुटी दूर करणे वेळीच सुकर होते. अहवाल देण्यास दिरंगाई झाल्यास निर्णय घेण्यास वेळ लागतो व त्याचे पर्यावसन साधरोग निर्मीतीस कारणीभूत होऊ शकते. म्हणून केलेल्या कामाची अचूक माहिती व ठराविक तारखेस पाठविण्याचे गांभीर्य संबंधितांना राखणे गरजेचे आहे.

८. आढावा - पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमाचा व उपाययोजनांचा प्रत्येक स्तरावरील आढावा खालील प्रमाणे राहिल.

स्तर	विषय	सहभागी व्यक्ती	मार्गदर्शक	कालावधी
ग्रामपंचायत	ओ.टी. टेस्ट, ब्लीचिंग पावडर, फिल्ट्र टेस्ट किट्स तपासणी, प्रयोगशाळेतील तपासणी व उपाययोजनांचा आढावा	जलसुरक्षक	ग्रामसेवक	आठवड्यातून १ वेळा
ग्रामपंचायत	ग्राम आरोग्य, पोषण, पाणीपुरवठा व स्वच्छता समिती द्वारे पाणी गुणवत्ता संनियंत्रणाचा व उपाययोजनांचा आढावा	ग्राम आरोग्य, पोषण, पाणीपुरवठा व स्वच्छता समिती सदस्य, जलसुरक्षक	सरपंच	महिण्यातून १ वेळा
तालुका स्तर	पाणी गुणवत्ता व संनियंत्रणाचा व उपाययोजनांचा आढावा	ग्रामसेवक,	गट विकास अधिकारी	१५ दिवसांतून १ वेळा
तालुका स्तर	तालुकास्तरीय समिती - पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण सर्वेक्षणाचा व उपाययोजनांचा आढावा	प्रयोगशाळा प्रमुख, तालुका आरोग्य अधिकारी, उप अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग)	गट विकास अधिकारी (अध्यक्ष)	महिण्यातून १ वेळा
जिल्हा स्तर	पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण सर्वेक्षणाचा व उपाययोजनांचा आढावा	गट विकास अधिकारी, तालुका आरोग्य अधिकारी, उप अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग),	मुख्य कार्यकारी अधिकारी (अध्यक्ष)	महिण्यातून १ वेळा

स्तर	विषय	सहभागी व्यक्ती	मार्गदर्शक	कालावधी
		कनिष्ठ/सहाय्यक भूवैज्ञानिक(भू.स.वि.य)		
जिल्हा स्तर	पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षणाचा व उपाययोजनांचा आढावा व समन्वय	पाणी गुणवत्ता कक्ष, जिल्हा परिषद	उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (पाणी व स्वच्छता)	महिन्वातुन १ वेळा
जिल्हा स्तर	जिल्हा स्तरीय समिती - पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण सर्वेक्षणाचा व उपाययोजनांचा आढावा	कार्यकारी अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग), जिल्हा आरोग्य अधिकारी, वरिष्ठ भूवैज्ञानिक(भू.स.वि.य), उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत), उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पाणी व स्वच्छता)	मुख्य कार्यकारी अधिकारी	महिन्वातुन १ वेळा
विभाग स्तर	पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण सर्वेक्षणाचा व उपाययोजनांचा आढावा	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, अधिक्षक अभियंता (मजीप्रा), उप आयुक्त विकास	विभागीय आयुक्त	महिन्वातुन १ वेळा
राज्य स्तर	पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण सर्वेक्षणाचा व उपाययोजनांचा आढावा	राज्यस्तरीय समिती	उपसचिव तथा प्रकल्प संचालक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग	महिन्वातुन १ वेळा

सदर शासन परिपत्रक हे ग्रामविकास विभाग, यांच्या सहमतीने काढण्यात आले आहे. हे आदेश निर्गमित केलेल्या दिनांकापासून अंमलात येतील.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेतांक २०१५१००३१३४४५९३४२८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Vasant
Bhimrao Mane

Digitally signed by Vasant Bhimrao
Mane
DN: cn = Vasant Bhimrao Mane,
c = IN, o = Maharashtra, ou =
Government Of Maharashtra, ou =
Under Secretary
Date: 2015.10.06 14:43:55 +0530

(वसंत भि. माने)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२. सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
३. प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
४. संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे
५. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट मुंबई.
६. विभागीय आयुक्त (सर्व)
७. जिल्हाधिकारी (सर्व)
८. उपसचिव व प्रकल्प संचालक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई. ३२
९. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
१०. संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई
११. विभागीय मुख्य अभियंता मजीप्रा (सर्व).
१२. अधीक्षक अभियंता विभागीय भारत निर्माण कक्ष.
१३. कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
१४. जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१५. उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रा.प.), जिल्हा परिषद (सर्व).
१६. उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (पाणी व स्वच्छता), जिल्हा परिषद (सर्व).
१७. गटविकास अधिकारी पंचायत समिती (सर्व).
१८. निवड नस्ती, का.क्र. पा.पु. १२.

नमूना-१								
ग्रामपंचायत स्तरावरील तपासणीचा निष्कर्ष								
प्रा. पं. चे. नाव		तालुका	जिल्हा		वर्ष			
अ.क्र.	महिना	एकूण तपासलेले नमुने	ओ.टी. तपासणी		एकूण तपासलेले नमुने	जैविक फिन्ड टेस्ट किट्स तपासणी		एकूण तपासलेले नमुने
			योग्य	अयोग्य		योग्य	अयोग्य	
१	२	३	४	५	६	७	८	९
१	जानेवारी							
२	फेब्रुवारी							
३	मार्च							
४	एप्रिल							
५	मे							
६	जून							
७	जुलै							
८	ऑगस्ट							
९	सप्टेंबर							
१०	ऑक्टोबर							
११	नोव्हेंबर							
१२	डिसेंबर							

रासायनिक फिन्ड टेस्ट किट्स							
फ्लोराईड		क्लोराईड		नायट्रेट		अयर्न	
योग्य	अयोग्य	योग्य	अयोग्य	योग्य	अयोग्य	योग्य	अयोग्य
१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
सही-जलसुरक्षक				सही- ग्रामसेवक			

नुमा-२									
ग्रामपंचायत स्तरावर अयोग्य पाणी नमुने व TOL पावडर अडवालावर केलेली कार्यवाही									
ग्रा. पं. नं. नाव	तालुका	जिल्हा			वर्ष				
अ.क्र.	तपशील	स्रोताचा प्रकार	स्रोताचे स्थळावर्णन	स्रोताचा सांकेतांक	अवलंबून असलेली लोकसंख्या अंदाजे	स्वच्छता सर्वेक्षण- जोखीम	केलेल्या कार्यवाहीचा दिनांक	केलेली कार्यवाही	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१	रासायनिक/जैविक फिल्टर टेस्ट किट्स च्या तपासणीचे निष्कर्ष अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक								
२	प्रयोगशाळेतून जैविक तपासणीचे निष्कर्ष अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक								
३	प्रयोगशाळेतून रासायनिक तपासणीचे निष्कर्ष अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक								
४	ओ. टी. टेस्ट अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक								
५	टी.सी.एल. पावडर वापरण्यास अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक								
									सही- ग्रामसेवक

नमुना-३									
गावातील दिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचा पाणी नमुने गोळा केल्याचा घोषवारा - रसायनिक/अनुजैविक									
प्रा. पं. से. नाव	तालुका				जिल्हा			वर्ष	
प्रयोगशाळेचे नाव									
अ.क्र.	वाडी/वस्तीचे नाव	स्रोताचे स्थळ	स्रोताचा प्रकार	स्रोताचा सविकेतांक	स्रोत हंगामी/बारगाडी	अचलवून असलेली लोकसंख्या	पाणी नमुने गोळा केल्याचा दिनांक	पाणी नमुने गोळा करणाऱ्याचे नाव	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१									
२									
३									
४									
५									
६									
७									
८									
९									
१०									

टीप : प्राप्त पाणी नमुन्याची माहिती संगणकावर प्रयोगशाळेतील रसायनी/अनुजैविक घांती तयार करावी.

सडी-जल पुरवठाक सडी ग्रामसेवक

नमुना-४												
जिल्हा/ उपविभागीय प्रयोगशाळा- ग्रामपंचायत निहाय अनुजैविक तपासणी अहवाल												
गा. पं. चे. नाव		तालुका					जिल्हा			वर्ष		
अ. क्र.	गा.पं. चे. नाव	वाडी/बस्ती चे नाव	स्रोताचे स्थळ	स्रोताचा प्रकार	स्रोताचा सांकेतिक	स्रोत हंगामी/ भारमाही	अचल/चल असलेली लोकसंख्या	पाणी नमुने गोळा केल्याचा दिनांक व वेळ	पाणी नमुने तपासल्या चा दिनांक	पिण्यास योग्य/अ योग्य	शेरा	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११		
१												
२												
३												
४												
५												

टीप: तपासलेल्या पाणी नमुन्याची माहिती संगणकावर व केंद्राच्या संकेतस्थळावर प्रयोगशाळेतील रसायनी/ अनुजैविक बांनी करावी.

सही- रसायनी

सही- अनुजैविक तज्ञ

सही-सहाय्यक/कनिष्ठ भूवैज्ञानिक

प्रयोगशाळेत तपासलेल्या पाणी नमुन्याची माहिती संगणकावर व केंद्राच्या संकेतस्थळावर घेण्याबाबत खात्री करण्यात आली आहे.

परिष्कृत भूवैज्ञानिक

नमुना-५												
जिल्हा/सर्विभागीय प्रयोगशाळा- ग्रामनिकायत निहाय विषयाव्हा पाण्याच्या स्रोताचा रासायनिक तपासाची अहवाल												
तालुका			जिल्हा						वर्ष			
प्रयोगशाळेचे नाव												
अ. क्र.	आ.पं. चे नाव	साठी/ यस्ती चे नाव	स्रोता चे नाव	स्रोताचा प्रकार	स्रोताचा सांकेतिक	पाणी नमुने गोळा केल्याचा दिनांक	स्रोत हंगामी/ बारमाडी	पाणी नमुने तपासल्याचा दिनांक	पाणी विष्वास योग्य/अयोग्य	पाणी विष्वास अयोग्य असल्यास कोणत्या रासायनिक घटकाने बाधित आहे.	बाधित घटकाची मात्रा	टी
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१												
२												
३												

एखादा स्रोत एकापेक्षा जास्त रासायनिक घटकासाठी बाधित असेल तर त्याखाली नमूद करावे.

टीप : तपासलेल्या पाणी नमुन्याची माहिती संगणकावर व केंद्रशासनाच्या संकेतस्थळावर प्रयोगशाळेतील रसायनी/अनुसंधानिक तज्ञ यांनी करावी.

सही- रसायनी सही- अनुसंधानिक तज्ञ सही -सहाय्यक/कनिष्ठ भूवैज्ञानिक

प्रयोगशाळेत तपासलेल्या पाणी नमुन्याची माहिती संगणकावर व केंद्राच्या संकेतस्थळावर घेण्याबाबत खात्री करण्यात आणली आहे

वरिष्ठ भूवैज्ञानिक

Format - E													
District / Sub division lab - Chemical Testing Report Format													
Sr. No.	District	Taluka	Name of Panchayat	Name of Village	Name of Habitation	Location	Type of Source	Sample Received Date	Sample Testing Date	Lab Ref	Temp	Color	Odor
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१													
२													
३													

Taste	Tur (NTU)	Ph	EC	TDS (mg/L)	Alkalinity (mg/L)	Chloride (mg/L)	Fluoride (mg/L)	Nitrate (mg/L)	Sulphate (mg/L)	Total Hardness (mg/L)	Iron (mg/L)	Remark
१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७

Sign Chemist	Sign Bacteriologist	Sign Jr / Assistant Geologist	Sign Sr. Geologist
-----------------	------------------------	----------------------------------	-----------------------

नमुना-७										
जिल्हा/ उपविभागीय प्रयोगशाळा मासिक प्रगती अहवाल										
अ.क्र.	तालुका	रासायनिक			अनुजैविक			केंद्राच्या संकेत स्थळावर नोंद केलेल्या नमुन्यांची संख्या		शेरा
		एकूण प्राप्त नमुने (शिल्लक+प्राप्त)	तपासलेले नमुने	बाधित नमुने	एकूण प्राप्त नमुने (शिल्लक+प्राप्त)	तपासलेले नमुने	बाधित नमुने	रासायनिक	अनुजैविक	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११

टीप : तपासलेल्या पाणी नमुन्यांची माहिती संगणकावर व केंद्राच्या संकेतस्थळावर प्रयोगशाळेतील रसायनी/ अनुजैविक यांनी करावी.

सही- रसायनी सही-अनुजैविक तज्ञ सही-सहाय्यक/कनिष्ठ भूवैज्ञानिक

प्रयोगशाळेत तपासलेल्या पाणी नमुन्यांची माहिती संगणकावर व केंद्राच्या संकेतस्थळावर घेण्याबाबत खात्री करण्यात आणली आहे

वरिष्ठ भूवैज्ञानिक

नमुना-८												
जिल्हा प्रयोगशाळा / जिल्हा सनियंत्रण कक्ष मासिक प्रगती अहवाल												
अ. क्र.	प्रयोगशाळेचे नाव	तालुका	रासायनिक			अनुजैविक			केंद्राच्या संकेतस्थळावर नोंद केलेल्या नमुन्यांची संख्या		शेरा	
			एकूण प्राप्त नमुने (शिल्लक+प्राप्त)	तपासलेले नमुने	बाधित नमुने	एकूण प्राप्त नमुने (शिल्लक+प्राप्त)	तपासलेले नमुने	बाधित नमुने	रासायनिक	अनुजैविक		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	
१												
२												
३												
४												
५												

टीप : तपासलेल्या पाणी नमुन्यांची माहिती संगणकावर व केंद्राच्या संकेतस्थळावर प्रयोगशाळेतील रसायनी/ अनुजैविक यांनी करावी.

सही- रसायनी सही-अनुजैविक तज्ञ सही-सहाय्यक/कनिष्ठ भूवैज्ञानिक

प्रयोगशाळेत तपासलेल्या पाणी नमुन्यांची माहिती संगणकावर व केंद्राच्या संकेतस्थळावर प्रेषणाबाबत खात्री करण्यात आणली आहे

परिष्कृत भूवैज्ञानिक

पावसाळ्यात उद्धवणाऱ
जलजन्य साथरोगांच
उद्रेकाबाबत करावयाचे
उपाययोजना.

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१७/प्र.क्र. ११/पापु-१२

गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय आवार, ७ वा मजला, लोकमान्य टिळक रोड,

मुंबई - ४०० ००१

तारीख: २४ मे, २०१७.

वाचा -

- १) शासन निर्णय क्रमांक: ग्रापापु-१०९६/प्र.क्र.१२८०/पापु-०७, दि.२८.११.१६.
- २) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२००३/प्र.क्र.९०/पापु-१२, दि.०८.१०.०३.

शासन परिपत्रक -

राज्यातील काही भागात भूगर्भातील व भूपृष्ठावरील पाणी साठा कमी झाल्यामुळे आणि उन्हाळ्यामुळे अनेक ठिकाणी पाणी टंचाईची परिस्थिती निर्माण होते. तसेच पावसाळ्यात दूषित पाणी वाहून आल्याने, ग्रामीण व नागरी भागात साथ रोगांचा प्रादुर्भाव मोठ्या प्रमाणात होत असतो. अशा परिस्थितीत पाणी पुरवठा योजनांच्या माध्यमातून पुरवठा होणाऱ्या पिण्याच्या पाण्यावर योग्य शुद्धीकरण प्रक्रिया करणे अत्यंत आवश्यक असते. पाण्याचे शास्त्रोक्त पध्दतीने नियमित शुद्धीकरण व निर्जंतुकीकरण न करता पाणी पुरवठा झाल्यास साथरोगांचा प्रादुर्भाव होऊन प्रसंगी जिवितहानीचीही शक्यता असते.

२. पिण्यासाठी स्वच्छ व शुद्ध पाण्याचा नियमितपणे पुरवठा करणे ही अंतिमतः शासनाची जबाबदारी ठरते. ही जबाबदारी अधिक परिणामकारक, निर्दोष व नियोजनबद्धरित्या पार पाडण्यासाठी पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागासोबतच सार्वजनिक आरोग्य विभाग, नगर विकास विभाग, सहसंचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, पुणे यांच्याकडून प्रत्येक वर्षी पावसाळ्याच्या प्रारंभी सतर्कता बाळगण्याच्या सूचना सर्व क्षेत्रिय यंत्रणांना देण्यात येत असतात.

३. पाणी पुरवठा करण्याची जबाबदारी असलेल्या प्रत्येक स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आपल्या कार्यक्षेत्रात कोणत्याही सार्थीचा उद्रेक होऊ नये याबाबत आवश्यक ती दक्षता घ्यावी व पुढील उपाययोजनांचे काटेकोरपणे पालन करावे जेणेकरून जलजन्य साथरोगांच्या उद्रेकास निश्चितच आळा बसू शकतो.

- योग्य शास्त्रीय पध्दतीने नियमित शुद्धीकरण प्रक्रिया करुन पाणी पुरवठा करण्यात यावा.
- जलस्रोताजवळचा व जलवाहिन्याजवळचा परिसर स्वच्छ ठेवण्यात यावा.
- पाणी पुरवठा यंत्रणांची वेळेवर व सुयोग्य देखभाल ठेवण्यात यावी.
- मुख्य कार्यकारी अधिकारी व जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांनी दुषित पाणी नमुन्याबाबतचा आढावा घेवून याबाबत आवश्यक ती उपाययोजना करावी याबाबतचा अहवाल शासनास सादर करावा.
- पाणी गुणवत्ता संनियंत्रणातील त्रुटी दूर करण्यासाठी ग्राम विकास विभाग, सार्वजनिक आरोग्य विभाग व पाणी पुरवठा विभाग यांच्या सहमतीने निर्गमित केलेल्या प्रपत्रातील माहिती उपलब्ध करुन दयावी.
- सांडपाण्याचा निचरा व्यवस्थित होतो किंवा नाही याची पाहणी करुन आवश्यक त्या उपाययोजना करण्यात याव्यात.
- डास / माशांचा प्रादुर्भाव होऊ नये म्हणून स्वच्छता विषयक उपाययोजना करण्यात याव्यात.
- पाणी शुद्धीकरणासाठी सर्व स्तरावर योग्य दर्जाची क्लिचिंग पावडर, सोडिअम हायपोक्लोराईट द्रावण, तुरटी यांचा पुरेसा साठा उपलब्ध ठेवण्यात यावा.
- ज्या ठिकाणी क्लिचिंग पावडरचा साठा नाही अथवा कमी आहे, तेथे क्लिचिंग पावडरचा तात्काळ पुरवठा करण्यात यावा.
- आरोग्य विभागामार्फत क्लोरीन द्रावणाचा अथवा क्लोरीनच्या गोळ्यांचा साठा प्रत्येक प्राथमिक आरोग्य केंद्रात तसेच उपकेंद्रात उपलब्ध करुन दिला जातो. ज्या ठिकाणी साधीच्या रोगांचा उद्रेक झाला असेल किंवा होण्याची शक्यता असेल त्या ठिकाणी घरोघरी या द्रावणाच्या बाटल्यांचा अथवा क्लोरिनच्या गोळ्यांचा उपयोग करुन पाणी शुद्ध करुन घेण्यात यावे.
- सुरक्षित पाणी मिळविण्यात येणाऱ्या अडचणीबरोबर दुषित पाणी पुरवठा, दुषित जलस्रोत, जुनाट आणि गंजलेले नळ (पाईप लाईन) व गटारामधून जाणाऱ्या जलवाहिन्या यामुळेही अनेकदा गॅस्ट्रो, कापिळ, कॉलरा, अतिसार, विषमज्वर इत्यादी जलजन्य आजारांचा उद्रेक होत असतो. यासाठी पाणी पुरवठा करणाऱ्या पाईप लाईन्सची तपासणी करुन, त्यांना गळ असल्यास त्या कोढणे व त्या पाईप लाईन्स गटारातून अथवा गलिच्छ पाण्यातून जाणार नाहीत याची दक्षता घेण्यात यावी.
- दुषित पाणी पुरवठयामुळे निर्माण होणाऱ्या समस्यांबाबत पुरेशी जनजागृती केल्यास या उपायांची अंमलबजावणी करणाऱ्या शासकीय यंत्रणेच्या प्रयत्नांना जनतेकडूनही सकारात्मक प्रतिसाद मिळू शकतो. त्यामुळे माहिती प्रसारमाध्यमांद्वारे उदा. स्थानिक वृत्तपत्रे, केबल टी.व्ही, नेटवर्क, भितीचित्रे, पोस्टर्स, बॅनर्स, लाऊडस्पिकर्स इत्यादी माध्यमांद्वारे दुषित पाण्यामुळे होणाऱ्या साधरोगांची माहिती जनतेला देण्यात यावी. यासाठी स्थानिक आठवडी बाजार, बस स्थानके, रेल्वेस्थानके, बाजारपेठा, धार्मिक व पर्यटन स्थळे, शाळा, कॉलेजेस अशा गर्दीच्या ठिकाणी जनजागृतीचे कार्यक्रम नियमितपणे राबविण्यात यावेत.

- तसेच संबंधित अधिकारी / कर्मचारी यांच्या साप्ताहिक बैठका घेऊन कामाचा आढावा घेण्या याचा व त्यानुसार मार्गदर्शन करण्यात यावे.
 - नागरिकांना निर्जंतुक व सुरक्षित पाणी पुरवठा करण्याच्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या मुलभू कर्तव्यामध्ये कसूर करणाऱ्या संबंधित अधिकारी व कर्मचाऱ्यांवर कठोर कारवाई करणे हे सुद्ध आवश्यक आहे. गेल्या पाच वर्षातील जलजन्य रोगांची लागण व मृत्यू याचा आढावा घेऊन ज गावात जलजन्य रोगामुळे होणाऱ्या मृत्यूंची संख्या मोठ्या प्रमाणात असेल तेथे विशेष लक्ष देण्या यावे.
४. आपणास सूचित करण्यात येते की, जलजन्य रोगांच्या उद्रेकांना आळा घालण्यासाठी वरीलप्रमाणे उपाययोजनांची कठोर अंमलबजावणी करून जनतेस शुद्ध व निर्जंतुक पाणी पुरवठा हे महत्वपूर्ण आणि जीवनावश्यक सामाजिक सेवा वेळेवर उपलब्ध करून देण्याबाबत सतर्क आणि जागरूक राहण्याच्या सूचना सर्व संबंधित अधिकाऱ्यांना देण्यात याव्या व या उपाययोजनांचा नियमित आढावा घेण्यात यावा.
५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१७०५२३१३१३२४२५२८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.
- महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Rajesh
Kumar

Digitally signed by Rajesh Kumar
DN: cn=Rajesh Kumar, o=Government of Maharashtra,
ou=Public Safety and Security,
email=Rajesh.Kumar@mah.nic.in,
c=IN, serial=7, version=1, reason=I have signed this
with my personal key
Date: 2017.08.24 12:15:09 +05'30'

(राजेश कुमार)

प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) अप्पर मुख्य सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- २) प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) प्रधान सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) विभागीय आयुक्त (सर्व).
- ५) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व).
- ६) आयुक्त, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण, वांद्रे, मुंबई.
- ७) संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, वरळी, मुंबई.
- ८) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई.
- ९) संचालक (आर.एस.पी.एम्.यू) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.३२

पृष्ठ ४ पैकी ३

- १०) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट मुंबई.
- ११) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे.
- १२) महासंचालक (आरोग्यसेवा), आरोग्य संचालनालय, मुंबई.
- १३) जिल्हाधिकारी (सर्व).
- १४) मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव.
- १५) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे स्वीय सहाय्यक.
- १६) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- १७) अधीक्षक अभियंता तथा जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १८) उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
- १९) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- २०) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- २१) मुख्याधिकारी, नगरपालिका (सर्व).
- २२) निवड नस्ती, का.क्र. पा.पु. १२.

राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांतर्गत पाणी गुणवत्ता बाधित गावांना पिण्याचे शुध्द पाणी मिळणेकरिता चंद्रपूर व जालना जिल्ह्यात जलशुध्दीकरण संयंत्र बसविण्यास प्रशासकीय व वित्तीय मान्यतेबाबत

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१८/ प्र.क्र. १६/ पापु-१२

गोकुळदास तेजपाल उष्णालय इमारत संकुल, ७ वा मजला, लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई - ४००००१

तारीख: २८ मार्च, २०१८

द्वारा-

- १) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१४/ प्र.क्र. ८१/ पापु-१२, दि. २८.०५.२०१४
- २) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१४/ प्र.क्र. ८१/ पापु-१२, दि. २८.०५.२०१४

प्रस्तावना -

राज्यातील ग्रामीण भागामध्ये पिण्याच्या पाण्याचा स्रोतांमध्ये काही प्रमाणात क्षार मिश्रित पाणी उपलब्ध आहे. सदर क्षार मिश्रित पाण्याचे विघटन करून शुध्द पिण्याचे पाणी गावांना पुरविण्यासाठी कायमस्वरुपी जलशुध्दीकरण उपाययोजना होईपर्यंत तात्पुरत्या स्वरुपात राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांतर्गत जलशुध्दीकरण संयंत्रे बसविणे, गुणवत्ताबाधित गावांमध्ये सुरक्षित स्रोत विकसित करणे आवश्यक आहे. या पार्श्वभूमीवर चंद्रपूर व जालना जिल्ह्यात काही तालुक्यात पिण्याच्या पाण्यात क्षाराचे प्रमाण मर्यादेपेक्षा जास्त असल्याने क्षार मिश्रित पाण्याचे विघटन करून शुध्द पिण्याचे पाणी गावांना उपलब्ध करण्यासाठी जलशुध्दीकरण संयंत्रे बसविण्याचे प्रस्तावित आहे.

शासन निर्णय -

राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम या केंद्र पुरस्कृत कार्यक्रमांतर्गत पाणी गुणवत्ता व सनियंत्रण (WQMS) या घटकांसाठी पूरक मागणी क्र.वाय-०२, लेखाशीर्ष-२२१५, पाणी पुरवठा व स्वच्छता ०१, पाणी पुरवठा १०२, ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रम (०२) जिल्हा परिषदांना योजनांतर्गत अनुदाने (०२) (२९) राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम- सहाय्यीकृत बाबी व पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षणासाठी अर्थसहाय्य (राज्य हिस्सा ४० टक्के), ३१, सहायक अनुदाने (वेतनेतर) (२२१५ ९९७१) या लेखाशीर्षाखाली रु.२५,००,००,०००/- (अक्षरी रुपये पंचवीस कोटी फक्त) इतके अनुदान राज्य शासनाकडून पुरवणी मागणीन्यये प्राप्त झाले आहे. सदर रक्कम आहरित करण्यासाठी, अवर सचिव (रोख शाखा), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचेकडे BEAMS प्रणालीवर वितरित करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाच्या ५% Earmark Water Quality अंतर्गत रासायनिक घटकांनी बाधित वाड्या-वस्त्यांना रासायनिक घटकांपासून मुक्त व शुध्द पाणी उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने निवड करण्यात आलेल्या पाणी गुणवत्ता बाधित वाड्या-

वस्त्यांमध्ये जलशुध्दीकरण संयंत्र बसविण्याचा मुख्य उद्देश पिण्याकरिता व स्वयंपाकाकरिता शुद्ध पाणी उपलब्ध करणे हा आहे. चंद्रपूर व जालना जिल्ह्यात जलशुध्दीकरण संयंत्र बसविण्याची बाब ही दुसरी शाश्वत व शुद्ध पाणी पुरवठा योजना होईपर्यंत, मर्यादित कालावधीकरिता करण्यात येत आहे.

३. राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांच्या ५% Earmark Water Quality अंतर्गत, चंद्रपूर व जालना जिल्ह्यात रासायनिक घटकांनी बाधित वाड्या-वस्त्यांना रासायनिक घटकांपासून मुक्त व शुद्ध पाणी उपलब्ध करून देण्याच्यादृष्टीने जलशुध्दीकरण संयंत्र खरेदीची निविदा प्रक्रिया संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई यांचेमार्फत करण्यात येईल.

४. सदर रक्कम रु.२५,००,००,०००/- (अक्षरी रुपये पंचवीस कोटी फक्त) अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई यांच्या कार्यालयातून आहरित करण्यासाठी आहरण व संवितरण अधिकारी तथा अवर सचिव (रोखशाखा) (श्री.का.जा.धलपे), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांना व नियंत्रक अधिकारी म्हणून उपसचिव (श्री. म.म.सावंत), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे.

५. सदर रक्कम आहरण व संवितरण अधिकारी तथा अवर सचिव (रोखशाखा) (श्री.का.जा.धलपे), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांनी अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई यांच्या कार्यालयातून आहरित करून ती पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांच्या बँक खात्यात जमा करावी व तदनंतर स्वतंत्र धनादेशान्वये सदर रक्कम पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई यांच्या बँक खात्यात जमा करावी.

६. पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई यांनी सदर रक्कम केंद्र शासनाने दिलेल्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार तसेच राज्य शासनाने वेळोवेळी दिलेल्या सूचनांनुसार खर्च करावी.

७. जलशुध्दीकरण संयंत्र बसविण्यात यावयाच्या रासायनिक घटकांनी बाधित वाड्या-वस्त्यांची निवड मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांच्या मार्फत करण्यात येईल.

अ) ज्या वाड्या - वस्त्यांमध्ये दुसरा कोणताही पर्याय उपलब्ध नसेल आणि पारंपारीक स्रोतांचे पुनरुज्जीवन करणे शक्य नसेल, दुसरा शुद्ध पिण्याचे पाणी उपलब्ध असलेला पर्यायी स्रोत उपलब्ध नसेल अशा वाड्या - वस्त्यांना प्राधान्य देण्यात यावे.

ब) वाड्या वस्त्यांमधील सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याचे सर्व स्रोत रासायनिक घटकांनी बाधित आहेत व इतर कोणतेही दुसरी उपाययोजना घेता येणार नाही किंवा घेतली गेली नाही (जसे नळ पाणी पुरवठा योजना / प्रादेशिक नळ पाणी पुरवठा योजना) अशा ठिकाणी जल शुध्दीकरण संयंत्र बसविण्यात येणार आहेत.

८. उपरोक्त कामासाठी निविदा मागवितांना संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था (WSSO) खाली दिलेल्या सूचनांची प्रामुख्याने अंमलबजावणी करावी.

अ) पाणी गुणवत्तेने बाधित असलेल्या गावांना पिण्याचे शुध्द पाणी मिळणेकरिता तात्पुरती उपाययोजना म्हणून पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्यासाठी येणारा खर्च केंद्र शासनाच्या राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाच्या सन २०१७-१८ या आर्थिक वर्षाच्या राज्य हिस्स्यांमधील पाणी गुणवत्ता व सनियंत्रण (WQMS) या घटकांसाठी पुरक मागणीद्वारे प्राप्त तरतुदीतून करण्यात येईल.

ब) पहिल्या टप्प्यात रासायनिक घटकांनी बाधित अंदाजे चंद्रपूर व जालना जिल्ह्यात अनुक्रमे ८० वाड्या-वस्त्यांमध्ये जल शुध्दीकरण संयंत्र बसविण्यात येतील.

क) जल शुध्दीकरण यंत्र पुरविणाऱ्या संस्था/यंत्रणेने १० वर्षांच्या देखभाल दुरुस्तीचा खर्च करावयाचा आहे या बाबीचा निविदा मागवितांना उल्लेख करण्यात यावा.

ड) स्थानिक जनतेला परवडेल अशा कमीत कमी दराने पिण्याच्या शुध्द पाण्याचा पुरवठा होण्यासाठी, तसेच तेथील नैसर्गिक, भौगोलिक परिस्थिती, लोकसंख्या यांना विचारात घेऊन योग्य त्या जलशुध्दीकरण संयंत्राची निवड करण्यात यावी. अशा ठिकाणी जलशुध्दीकरण संयंत्र बसवितांना त्यांची क्षमता परिस्थितीनुरूप ५०० ते १००० LPM इतकी असावी.

९. राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांतर्गत चंद्रपूर व जालना जिल्ह्यात जलशुध्दीकरण संयंत्रे बसविणे यावर होणारा खर्च पुरक मागणी क्र.वाय-०२, लेखाशीर्ष-२२१५, पाणी पुरवठा व स्वच्छता ०१, पाणी पुरवठा १०२, ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रम (०२) जिल्हा परिषदांना योजनांतर्गत अनुदाने (०२) (२९) राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम- सहाय्यीकृत बाबी व पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षणासाठी अर्थसहाय्य (राज्य हिस्सा ४० टक्के), ३१, सहायक अनुदाने (वेतनेतर) (२२१५ ९९७१) या लेखाशीर्षाखाली खर्च टाकण्यात यावा व तो सन २०१७-१८ या आर्थिक वर्षासाठी मंजूर अनुदानातून मागविण्यात यावा.

१०. सदर शासन निर्णय वित्त विभाग शासन परिपत्रक क्रमांक अर्थसं- २०१७/ प्र.क्र.४५/ अर्थ-३ दिनांक ३०/०६/२०१७ नुसार प्रशासकीय विभागास प्रदान केलेल्या प्राधिकारानुसार निर्गमित करण्यात येत आहे. सदर प्रकरणी वित्त विभाग परिपत्रक दि. १८/०४/२०१७ मधील अनुक्रमांक ७ ते १८ येथील अटीची तसेच सदर परिपत्रकासोबतच्या परिशिष्टातील अनुक्रमांक १ ते ८ येथील बाबींची पूर्तता होत असल्याचे व परिशिष्टातील अनुक्रमांक ८ मधील तपासणी सुचीतील १ ते ८ अटी व शर्तीची पूर्तता होत असल्याचे प्रमाणित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१८०३२८१२०१५७९६२८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

**RUCHESH
JAIWANSHI**

Digitally signed by RUCHESH JAIWANSHI
DN: cn=RUCHESH JAIWANSHI, CD=1464736,
2.5.4.20=66716527ee57464e49219407a8716ca48807a6c,
#1.5.9.1.12=66716527ee57464e49219407a8716ca48807a6c,
serialNumber=20947364716527ee57464e49219407a8716ca48807a6c,
#1.5.9.1.12=66716527ee57464e49219407a8716ca48807a6c,
Date: 2018.01.28 11:48:17 +05'30'

**रुचेश जयवंशी
उपसचिव, महाराष्ट्र शासन.**

प्रत,

- १) मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- २) मा.राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) अपर मुख्य सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
- ५) महालेखापाल, महाराष्ट्र -१ मुंबई (लेखा परीक्षा/ लेखा व अनुज्ञेयता)
- ६) महालेखापाल, महाराष्ट्र -२ नागपूर (लेखा परीक्षा/ लेखा व अनुज्ञेयता)
- ७) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, चंद्रपूर/जालना
- ८) अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई
- ९) संचालक लेखा व कोषागारे, मुंबई
- १०) मुख्य लेखा परीक्षक स्थानिक निधी लेखा, मुंबई/नागपूर
- ११) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई
- १२) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- १३) उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, चंद्रपूर/जालना
- १४) जिल्हा कोषागार अधिकारी, जिल्हा परिषद, चंद्रपूर/जालना
- १५) मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, जिल्हा परिषद, चंद्रपूर/जालना
- १६) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद, चंद्रपूर/जालना
- १७) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, चंद्रपूर/जालना.

पृष्ठ ६ पैकी ४

- १८) आहरण व संचितरण अधिकारी तथा अवर सचिव (रोखशाखा), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १९) उपसचिव तथा प्रकल्प संचालक (कार्या.पापु-१२)यांचे स्वीय सहायक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २०) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागातील कार्यासने क्र.पापु-०४ व पापु-२०
- २१) निवड नस्ती कार्या.पापु-१२

भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेतर्गत
असलेल्या प्रयोगशाळेत पाण्याचे नमूने
तपासण्याबाबत आकारावयाचे शुल्क

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण-०११७/प्र.क्र.३६८/पापु-१५

सातवा मजला, गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय इमारत संकुल,

क्रॉफर्ड मार्केट जवळ, लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई ४०० ००१

तारीख: २८ मार्च, २०१८

वाचा -

- १) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग क्रमांक: आपना-१०९८/प्र.क्र.३६९/पापु-१५, दिनांक २.११.१९९८
- २) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग क्रमांक: डब्ल्युक्युएम-२०१४/प्र.क्र.०८/पापु-१२, दिनांक १८.१२.२०१४
- ३) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग क्रमांक: डब्ल्युक्युएम-२०१४/प्र.क्र.५९/पापु-१२, दिनांक २३.२.२०१५
- ४) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग क्रमांक: डब्ल्युक्युएम-२०१५/प्र.क्र.१२/पापु-१२, दिनांक ५.१०.२०१५

प्रस्तावना -

महाराष्ट्र राज्याची भूशास्त्रीय व प्राकृतिक रचना तसेच पर्जन्यमानाची वैविध्यपूर्ण परिस्थिती लक्षात घेता, पिण्याच्या पाण्याची गरज भागविण्याकरिता भूजल साठ्याचे महत्व अनन्य साधारण आहे. यासाठी पाण्याची गुणवत्ता निर्देशित करणे अत्यंत आवश्यक आहे. भूजलाची गुणवत्ता तपासण्यासाठी भूजल सर्वेक्षण आणि विकास योजनेतर्गत सन १९७७ साली पुणे येथे रासायनिक प्रयोगशाळेची स्थापना करण्यात आली. कामाच्या व्याप्तीत झालेली मोठ्या प्रमाणात वाढ विचारात घेता, सन १९८७ मध्ये पुणे, अमरावती, नागपूर, औरंगाबाद, नाशिक व कोकण येथे विभागीय प्रयोगशाळा स्थापन करण्यात आल्या.

२. सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या संनियंत्रणाखाली असलेल्या १३८ उपविभागीय प्रयोगशाळा, संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे यांच्याकडे हस्तांतरित करण्यात आलेल्या आहेत. भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या अधिपत्याखाली असलेल्या ६ विभागीय प्रयोगशाळेमध्ये पाणी

गुणवत्ता तपासणी करिता सन १९९८ च्या शासन निर्णयाप्रमाणे दर आकारले जात आहेत. सदरच्या विभागीय प्रयोगशाळांना राष्ट्रीय अधिस्वीकृतीकरण (NABL Accredited) प्राप्त झालेले आहे. त्या अनुषंगाने भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या अधिपत्याखाली असलेल्या ६ विभागीय, २८ जिल्हास्तरीय, १३८- उपविभागीय तसेच नव्याने मंजूर १० उपविभागीय तसेच नव्याने मंजूर १० उपविभागीय प्रयोगशाळा व राज्यस्तरीय प्रयोगशाळा अशा एकूण १८३ प्रयोगशाळेमध्ये पाणी गुणवत्ता तपासणीकरिता शुल्क वाढविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.

शासन निर्णय-

भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या अधिपत्याखाली असलेल्या ६ विभागीय, २८ जिल्हास्तरीय, १४८ उपविभागीय व १ राज्यस्तरीय प्रयोगशाळेमध्ये पाणी गुणवत्ता तपासणीकरिता विविधशासकीय, निमशासकीय संस्था, शेतकरी, कारखानदार, सहकारी गृह निर्माण संस्था तसेच स्थानिक संस्थांकडून, खाजगी व्यक्तींकडून व्यापारी तत्वावर पाण्याचे रासायनिक व जैविक पृथःकरणासाठीचे शुल्क वाढविण्यासाठी शासन मान्यता देत आहे. भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या सर्व प्रयोगशाळेमार्फत करण्यात येणारी तपासणी व त्यासाठी आकारण्यात येणा-या शुल्काचे पत्रक सोबत परिशिष्ट - अ मध्ये दर्शविलेल्या विवरणपत्रामध्ये नमूद केले आहे. शुल्क आकारणीचे नविन दर दिनांक १ एप्रिल, २०१८ पासून पुढील तीन वर्षांसाठी लागू राहतील.

२. या पृथःकरणापासून उपलब्ध होणारा निधी मागणी क्र. वाय-८, ४४०२ मूद व जलसंधारण या वरील भांडवली खर्च ९०१, भांडवली लेखा व वजा वसूली (४४०२ ११९३) या लेखाशीर्षाखाली जमा करण्यात यावा.

३. या आदेशामधील नमूद केलेले सुधारीत दर दिनांक १ एप्रिल, २०१८ पासून लागू होतील.

४. सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या मान्यतेने व सहमतीने अनौपचारिक संदर्भ क्र. ६१/व्यय-३ दिनांक १६.२.२०१८ नुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१८०३२८१६३६१६०२२८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

**Mahesh
Bhagwan
Sawant**

Digitally signed by Mahesh Bhagwan Sawant
DN: cn=, o=Government of Maharashtra, ou=Supply and Materials Department,
email=maheshb@sawant.gov.in, c=IN, o=Government of Maharashtra, ou=Supply and Materials Department,
email=maheshb@sawant.gov.in

महेश सावंत

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२. प्रधान सचिव, पर्यावरण विभाग, मंत्रालय विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
३. संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
४. संचालक, राज्य आरोग्य विभाग, मुंबई.
५. संचालक, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ,
६. संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, मुंबई.
७. उप संचालक, राज्य आरोग्य शाळा, पुणे .
८. विभागीय उप संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा (सर्व)
९. जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, (सर्व)
१०. वित्त विभाग व्यय -३
११. निवड नस्ती पापु-१५

परिशिष्ट-अ

अ.क्र	परीक्षणाचे नाव	English Version	अस्तित्वातील दर	नविन प्रस्तावित दर
१	२	३	४	५
१	पी एच	pH	३५	१००
२	कंडक्टिव्हिटी	Conductivity	२५	१००
३	विरघळलेले क्षार	Total Dissolved Solids	४५	१००
४	गदूळपणा	Turbidity	३५	१००
५	कठीणपणा	Hardness	४५	१५०
६	कॅल्शियम	Calcium	३५	१५०
७	मॅग्नेशियम	Magnesium	३५	२००
८	सोडियम	Sodium	४५	१५०
९	पोटॅशियम	Potassium	३५	१५०
१०	अल्कलिनिटी	Alkalinity	३५	१५०
११	लोह	Iron	७५	२००
१२	कार्बोनेट	Carbonate	१०	१००
१३	बायकार्बोनेट	Bicarbonate	१०	१००
१४	क्लोराईड	Chloride	४५	१००
१५	सल्फेट	Sulphate	५०	१५०
१६	फ्लोराईड	Fluoride	५०	२००
१७	नायट्रेट	Nitrate	५०	२००
Total			६६०	२४००
१८	कोलीफॉर्म	Coliform	२००	४००
१९	इ. कोलीफॉर्म	E.Coliform	२००	४००
Total			४००	८००

Mahesh
Bhagwan
Sawant

Digitally signed by Mahesh Bhagwan
Sawant
DN: c=IN, o=Government Of
Maharashtra, ou=Water Supply and
Sanitation Department,
serial=302940000, cn=MaheshBha-
gwan, email=msawant@maharashtra.gov.in,
c=IN, ou=Government Of Maharashtra,
ou=Water Supply and Sanitation
Department, cn=Mahesh Bhagwan Sawant,
o=Government Of Maharashtra

महेश सावंत

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

पृष्ठ ४ पैकी ४

राज्य, जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळांकरिता आणि राज्य, विभाग व जिल्हा स्तरीय संनियंत्रण कक्षाकरिता मंजूर कंत्राटी मनुष्यबळाच्या मानधनवाढीबाबत

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१७/प्र.क्र.४२/पापु-१२

गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय संकुल, ७ वा मजला, लोकमान्य टिळक मार्ग,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ००९

दिनांक: ०९ मे, २०१८

वाचा -

- १) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१४/प्र. क्र. ५९/पापु-१२, दि. २३ फेब्रुवारी, २०१५
- २) शासनाचे पत्र क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१४/प्र. क्र. ५९/पापु-१२, दि. ०३ जुलै, २०१५
- ३) केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचना (Uniform Drinking Water Quality Monitoring Protocol २००८)

प्रस्तावना -

राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांतर्गत पाणी गुणवत्ता व संनियंत्रण कार्यक्रमाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी राज्यामध्ये १ राज्यस्तरीय, ६ विभागीय, २८ जिल्हास्तरीय, १४८ उपविभागीय प्रयोगशाळा व राज्य, विभाग व जिल्हा संनियंत्रण कक्षा स्थापन करण्यास व त्यासाठी आवश्यक कंत्राटी मनुष्यबळास वाचा क्र. १ येथील दिनांक २३ फेब्रुवारी, २०१५ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार मंजूरी देण्यात आली आहे. वाचा क्र. २ येथील दिनांक ०३ जुलै, २०१५ रोजीच्या शासन पत्रान्वये राज्य, जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळा आणि राज्य, विभाग व जिल्हा संनियंत्रण कक्षाकरिता मंजूर असलेल्या कंत्राटी पध्दतीने भरावयाच्या मनुष्यबळाबाबत पुढीलप्रमाणे बदल करण्यात आले आहेत-

अ) राज्यातील प्रयोगशाळांकरिता मंजूर कंत्राटी मनुष्यबळ

अ.क्र	प्रयोगशाळा स्तर/ पद	राज्य प्रयोगशाळा			जिल्हा प्रयोगशाळा			उपविभागीय प्रयोगशाळा			भरती करावयाचे एकूण पदसंख्या (अ+ब+क)
		मंजूर	कमी करावयाचे	भरती करावयाचे एकूण (अ)	मंजूर	कमी करावयाचे	भरती करावयाचे एकूण (ब)	मंजूर	कमी करावयाचे	भरती करावयाचे एकूण (क)	
१.	रसावनी.	२	०	२	३४	०	३४	१४८	०	१४८	१८४
२.	अनुजीविक ताज्ञ	१	०	१	३४	०	३४	१४८	०	१४८	१८३

३.	प्रयोगशाळा सहायक	३	१	२	६८	३४	३४	२९६	१४८	१४८	१८४
४.	डाटा एन्ट्री ऑपरेटर	२	१	१	३४	३४	०	१४८	१४८	०	०१
५.	प्रयोगशाळा मदतनीस	२	०	२	३४	०	३४	१४८	०	१४८	१८४
	एकूण	१०	२	८	२०४	६८	१३६	८८८	२९६	५९२	७३६

ब) राज्यातील संनियंत्रण कक्षाकरिता मंजूर कंत्राटी मनुष्यबळ

अ.क्र.	प्रयोगशाळा स्तर/ पद	राज्य			विभागीय			जिल्हा			भरती करावयाचे एकूण पदसंख्या (अ+ब+क)
		मंजूर	कमी करावयाचे	भरती करावयाचे एकूण (अ)	मंजूर	कमी करावयाचे	भरती करावयाचे एकूण (ब)	मंजूर	कमी करावयाचे	भरती करावयाचे एकूण (क)	
१.	रसायनी	२	१	१	६	०	६	३४	०	३४	४१
२.	डाटा एन्ट्री ऑपरेटर	२	१	१	१२	६	६	६८	३४	३४	४१
३.	मदतनीस	२	२	०	६	६	०	३४	३४	०	०
	एकूण	६	४	२	२४	१२	१२	१३६	६८	६८	८२

सदर कंत्राटी मनुष्यबळास मा. अपर मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखालील दिनांक ०५.०१.२०१८ रोजीच्या बैठकीतील निर्णयाच्या अनुषंगाने सुधारित मानधन लागू करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय-

राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांतर्गत पाणी गुणवत्ता व संनियंत्रण कार्यक्रमांतर्गत कायमस्वरूपी अधिकारी/ कर्मचारी यांच्याव्यतिरिक्त प्रस्तावनेमध्ये नमूद केल्यानुसार राज्य, जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळा आणि राज्य, विभाग व जिल्हा संनियंत्रण कक्षाकरिता मंजूर असलेल्या कंत्राटी पध्दतीने भरावयाच्या एकूण ८१८ पदांना दावयाचे मानधनाबाबत मा. अपर मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या दिनांक ०५.०१.२०१८ रोजीच्या बैठकीतील निर्णयाच्या अनुषंगाने पुढीलप्रमाणे सुधारणा करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	पद	शासन निर्णय दिनांक २३ फेब्रुवारी, २०१५ अन्वये अनुज्ञेय मानधन (रु.)	सुधारित मानधन (रु.) (एप्रिल २०१८ पासून अनुज्ञेय)
१.	रसायनी	१२०००	१५०००
२.	अनुजैविक तज्ञ	१२०००	१५०००
३.	प्रयोगशाळा सहायक	८०००	१००००
४.	डाटा एन्ट्री आपरेटर	१००००	१२५००
५.	प्रयोगशाळा मदतनीस	६०००	७५००

सदर सुधारित मानधन एप्रिल, २०१८ पासून लागू करण्यात येत आहे. सुधारित मानधन वितरण तसेच मानधन अदायगी, या विभागाच्या दिनांक २३ फेब्रुवारी, २०१५ रोजीच्या शासन निर्णयातील तरतुदीनुसार करण्यात यावे.

सदर कंत्राटी मनुष्यबळाची भरती व निवड प्रक्रिया, नेमणूक आदेश, कर्तव्ये व जबाबदा-या, कंत्राटी पदांचे मूल्यमापन, करारनामा, अनुज्ञेय रजा, प्रवास व दैनिक भत्ता राजीनामा, मानधन अदायगी व सेवा, निधी वितरण व उपयोगिता प्रमाणपत्र इ.बाबत या विभागाच्या दिनांक २३ फेब्रुवारी, २०१५ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार तरतुदी लागू राहतील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१८०५०९१२३१४९२२८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

**Vasant
Bhimrao Mane**

Digitally signed by Vasant Bhimrao Mane
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra,
ou=Water Supply and Sanitation
Department, postalCode=400032,
st=Maharashtra,
2.5.4.20=280e2b8e20f526041fee94f6226522
e1407a7f8a00b06c8769614d48c2976bc,
cn=Vasant Bhimrao Mane
Date: 2018.05.09 14:02:43 +05'30'

(वसंत भि. माने)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
- २) सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
- ३) उप सचिव व संचालक, (आर.एस.पी.एम.यु) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

पृष्ठ ४ पैकी ३

- ४) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ५) संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे.
- ६) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- ७) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर, नरीमन पॉईंट, मुंबई.
- ८) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई.
- ९) मुख्य अभियंता, राज्यस्तरीय भारत निर्माण कक्ष, बेलापूर, नवी मुंबई.
- १०) महालेखापाल, महाराष्ट्र-१/२, (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखा परिक्षा), मुंबई/नागपूर
- ११) अधिदान व लेखाधिकारी कार्यालय, मुंबई.
- १२) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १३) गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती (सर्व)
- १४) कार्या. पापु-१०/कार्या. पापु-०४/कार्या. पापु-२० पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १५) निवड नस्ती पापु-१२

राज्य, जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळांकरिता आणि राज्य, विभाग व जिल्हा स्तरीय संनियंत्रण कक्षाकरिता मंजूर कंत्राटी मनुष्यबळाच्या मानधनवाढीबाबत

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूव्यूएम-२०१४/प्र.क्र.४२/पापु-१२

माकूमदान तेजपाल रुग्णालय संकुल, ७ वा मजला, लोकमान्य टिळक मार्ग,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ००१

दिनांक: ०९ मे, २०१८

वाचा -

- १) शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूव्यूएम-२०१४/प्र. क्र. ५९/पापु-१२, दि. २३ फेब्रुवारी, २०१५
- २) शासनाचे पत्र क्रमांक: डब्ल्यूव्यूएम-२०१४/प्र. क्र. ५९/पापु-१२, दि. ०३ जुलै, २०१५
- ३) केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचना (Uniform Drinking Water Quality Monitoring Protocol २००८)

प्रस्तावना -

राष्ट्रीय प्राथमिक पेयजल कार्यक्रमांतर्गत पाणी गुणवत्ता व संनियंत्रण कार्यक्रमाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी राज्यामध्ये १ राज्यस्तरीय, ६ विभागीय, २८ जिल्हास्तरीय, १४८ उपविभागीय प्रयोगशाळा व राज्य, विभाग व जिल्हा संनियंत्रण कक्षा स्थापन करण्यास व त्यासाठी आवश्यक कंत्राटी मनुष्यबळास वाचा क्र. १ येथील दिनांक २३ फेब्रुवारी, २०१५ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार मंजूरी देण्यात आली आहे. वाचा क्र. २ येथील दिनांक ०३ जुलै, २०१५ रोजीच्या शासन पत्रान्वये राज्य, जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळा आणि राज्य, विभाग व जिल्हा संनियंत्रण कक्षाकरिता मंजूर असलेल्या कंत्राटी पध्दतीने भरावयाच्या मनुष्यबळाबाबत पुढीलप्रमाणे बदल करण्यात आले आहेत-

अ) राज्यातील प्रयोगशाळांकरिता मंजूर कंत्राटी मनुष्यबळ

अ.क्र.	प्रयोगशाळा स्तर/ पद	मंजूर	राज्य प्रयोगशाळा		जिल्हा प्रयोगशाळा			उपविभागीय प्रयोगशाळा			भरती करावयाचे एकूण पदसंख्या (अ+ब+क)
			कमी करावयाचे	भरती करावयाचे एकूण (अ)	मंजूर	कमी करावयाचे	भरती करावयाचे एकूण (ब)	मंजूर	कमी करावयाचे	भरती करावयाचे एकूण (क)	
१.	रसायनी	२	०	२	३४	०	३४	१४८	०	१४८	१८४
२.	अनुजेविक तज्ञ	१	०	१	३४	०	३४	१४८	०	१४८	१८३

३.	प्रयोगशाळा सहायक	३	१	२	६८	३४	३४	२१६	१४८	१४८	१८४
४.	डाटा एन्ट्री ऑपरेटर	२	१	१	३४	३४	०	१४८	१४८	०	०१
५.	प्रयोगशाळा मदतनीस	२	०	२	३४	०	३४	१४८	०	१४८	१८४
	एकूण	१०	२	८	२०४	६८	१३६	८८८	२१६	५१२	७३६

क) राज्यातील सैनियंत्रण कक्षाकरिता मंजूर कंत्राटी मनुष्यबळ

अ.क्र.	प्रयोगशाळा स्तर/ पद	राज्य			विभागीय			जिल्हा			भरती करावयाचे एकूण पदसंख्या (अ+ब+क)
		मंजूर	कमी करावयाचे	भरती करावयाचे एकूण (अ)	मंजूर	कमी करावयाचे	भरती करावयाचे एकूण (ब)	मंजूर	कमी करावयाचे	भरती करावयाचे एकूण (क)	
१.	रसायनी	२	१	१	६	०	६	३४	०	३४	४१
२.	डाटा एन्ट्री ऑपरेटर	२	१	१	१२	६	६	६८	३४	३४	४१
३.	मदतनीस	२	२	०	६	६	०	३४	३४	०	०
	एकूण	६	४	२	२४	१२	१२	१३६	६८	६८	८२

सदर कंत्राटी मनुष्यबळास मा. अपर मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखालील दिनांक ०५.०१.२०१८ रोजीच्या बैठकीतील निर्णयाच्या अनुषंगाने सुधारित मानधन ठरवू करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय-

राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमंतर्गत पाणी गुणवत्ता व सैनियंत्रण कार्यक्रमांतर्गत कायमस्वरूपी अधिकारी/ कर्मचारी यांच्याव्यतिरिक्त प्रस्तावनेमाथे नमूद केल्यानुसार राज्य, जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळा आणि राज्य, विभाग व जिल्हा सैनियंत्रण कक्षाकरिता मंजूर असलेल्या कंत्राटी पध्दतीने भरावयाच्या एकूण ८१८ पदांना द्यावयाचे मानधनाबाबत मा. अपर मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या दिनांक ०५.०१.२०१८ रोजीच्या बैठकीतील निर्णयाच्या अनुषंगाने पुढीलप्रमाणे सुधारणा करण्यात येत आहे.

पृष्ठ ४ पैकी २

अ.क्र.	पद	शासन निर्णय दिनांक २३ फेब्रुवारी, २०१५ अन्वये अनुज्ञेय मानधन (रु.)	सुधारित मानधन (रु.) (एप्रिल २०१८ पासून अनुज्ञेय)
१.	रसायनी	१२०००	१५०००
२.	अनुज्ञेय तज्ञ	१२०००	१५०००
३.	प्रयोगशाळा सहायक	८०००	१००००
४.	डाटा एन्ट्री ऑपरेटर	१००००	१२५००
५.	प्रयोगशाळा मदतनीस	६०००	७५००

सदर सुधारित मानधन एप्रिल, २०१८ पासून लागू करण्यात येत आहे. सुधारित मानधन वितरण तसेच मानधन अदायगी, या विभागाच्या दिनांक २३ फेब्रुवारी, २०१५ रोजीच्या शासन निर्णयातील तरतुदीनुसार करण्यात यावे.

सदर कंत्राटी मनुष्यबळाची भरती व निवड प्रक्रिया, नेमणूक आदेश, कर्तव्ये व जबाबदा-या, कंत्राटी पदांचे मूल्यमापन, करारनामा, अनुज्ञेय रजा, प्रवास व दैनिक भत्ता राजीनामा, मानधन अदायगी व सेवा, निधी वितरण व उपयोगिता प्रमाणपत्र इ.बाबत या विभागाच्या दिनांक २३ फेब्रुवारी, २०१५ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार तरतुदी लागू राहतील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१८०५०९१२२३१४१२२८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

**Vasant
Bhimrao Mane**

Digitally signed by Vasant Bhimrao Mane
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra,
ou=Water Supply and Sanitation
Department, postalCode=400012,
st=Maharashtra,
2.5.4.20=280e2b6e20f526041fe94f6226522
e1407a7f5aa0b06c8769634d48c2976bc,
cn=Vasant Bhimrao Mane
Date: 2018.05.09 14:02:43 +05'30'

(वसंत मि. माने)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
- २) सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
- ३) उप सचिव व संचालक, (आर.एस.पी.एम.यु) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

पृष्ठ ४ पैकी ३

- ४) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ५) संचालक, भूजल संशोधन आणि विकास यंत्रणा, पुणे.
- ६) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- ७) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर, नरीमन पॉईंट, मुंबई.
- ८) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई.
- ९) मुख्य अभियंता, राज्यस्तरीय भारत निर्माण कक्ष, बेलापूर, नवी मुंबई.
- १०) महालेखापाल, महाराष्ट्र-५/२, (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखा परिक्षा), मुंबई/नागपूर
- ११) अधिदान व लेखाधिकारी कार्यालय, मुंबई.
- १२) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १३) गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती (सर्व)
- १४) कार्या. पापु-१०/कार्या. पापु-०४/कार्या. पापु-२० पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १५) निघड नस्ती पापु-१२

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : जपमि २०१९/प्र.क्र.१३८ /पापु-१०(०७)
जी. टी. हॉस्पिटल आवार, नवीन मंत्रालय, मुंबई - ४०० ००९
दिनांक : ०४ सप्टेंबर, २०२०

बाधा:

१. केंद्र शासनाच्या जल जीवन मिशनच्या कार्यरत मार्गदर्शक सुचना दि. २५.१२.२०१९
२. शासन निर्णय क्र. ग्रापापु-२०१८/प्र.क्र. ४०/पापु.-१० दि. ०७.०८.२०१८
३. शासन निर्णय क्र. ग्रापाधो-१९०९/प्र.क्र. १०४(अ)/पापु.-०७ दि. १७.०३.२०१०
४. शासन निर्णय क्र. ग्रापाधो-२०१८/प्र.क्र. ९०९/पापु.-०६ दि. ११.०२.२०१९
५. शासन निर्णय क्र. ग्रापापु-२०१८/प्र.क्र. ४०/पापु.-१० दि. १६.०८.२०१९
६. शासन निर्णय क्र.जपमि /०६२०/प्र.क्र. २०/पापु.-०७ दि. ३०.०६.२०२०

प्रस्तावना:-

सन २००९-१० पासून केंद्र शासन पुरस्कृत सुरु असलेला राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम जल जीवन मिशनमध्ये समाविष्ट करून, पुनर्रचना करण्याचे केंद्र शासनाने ठरविले आहे. यानुसार ग्रामीण भागातील सर्व कुटुंबांना सन २०२४ पर्यंत "हर घर नल से जल" (FHTC-Functional Household Tap Connection) प्रमाणे पाणी पुरवठा करण्यास शासन कटिबद्ध आहे, सन २०२४ पर्यंत राज्यातील ग्रामीण भागातील प्रत्येक घरात वैयक्तिक नळ जोडणीद्वारे दरडोई किमान ५५ लिटर प्रती दिन, गुणवत्तापूर्ण पाणी पुरवठा करणे हे जल जीवन मिशनचे प्रमुख उद्दिष्ट आहे.

या अंतर्गत प्रत्येक ग्रामीण व्यक्तीस, स्वयंपाकासाठी आणि घरगुती वापरासाठी शुद्ध व पुरेसा आणि शाश्वत पाणी पुरवठा सर्वकाळ आणि सर्व परिस्थितीत सोयीच्या ठिकाणी उपलब्ध करून देणे हे उद्दिष्ट आहे. यात फक्त योजना पूर्ण करणे एवढाच उद्देश नसून कार्यक्षम पाणी पुरवठ्याची एक शाश्वत सेवा उपलब्ध करणे हा त्यामधील प्रमुख गावा आहे. केंद्र शासनाच्या कार्यरत मार्गदर्शक सुचनांनुसार जल जीवन मिशनची राज्यात अंमलबजावणी करणे आणि मिशन अधिकाधिक परिणामकारक होण्याकरिता सध्या अस्तित्वातील अंमलबजावणीसाठीच्या प्रचलित कार्य पध्दती व निकषांमध्ये सुधारणा करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

- (१) राज्य मंत्रीमंडळाच्या दि. ८.०७.२०२० रोजी झालेल्या बैठकीत राज्यात केंद्र शासन प्रणित जल जीवन मिशन राबदिण्यास मान्यता देण्यात आली आहे. यानुसार राज्यातील ग्रामीण भागातील प्रत्येक कुटुंबाला सन २०२४

पर्यंत, वैयक्तिक नळ जोडणीद्वारे दरडोई किमान ५५ लिटर प्रती दिन, गुणवत्तापूर्ण पाणी पुरवठा करण्याचे लक्ष्य आहे. सदर जल जीवन मिशन ५०:५० टक्के फंड व राज्य हिश्याने राबविण्यात येईल.

(२) उद्दिष्ट :

जल जीवन मिशन अंतर्गत, सन २०२४ पर्यंत राज्याच्या ग्रामीण भागातील प्रत्येक कुटुंबास घरगुती कार्यात्मक नळ जोडणीद्वारे दिहित गुणवत्तेचे पाणी प्रती माणसी प्रती दिन किमान ५५ लिटर या प्रमाणात उपलब्ध करून देणे अपेक्षित आहे.

(३) कृती आराखडा :

३.१) जल जीवन मिशन अंतर्गत राज्यातील ग्रामीण भागातील प्रत्येक कुटुंबाला पिण्याच्या पाण्याची सुरक्षा (Drinking water security) देण्यासाठी प्रत्येक घरात कार्यात्मक नळ जोडणीद्वारे पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करण्यात येणार आहे. पिण्याच्या पाण्याची गुणवत्ता ही किमान भारतीय दर्जा - BIS : १०५०० अशी असावी असे अपेक्षित केले आहे.

३.२) राज्यातील प्रत्येक घराला कार्यात्मक घरगुती नळ जोडणीद्वारे (Functional Household Tap Connections) पाणी पुरवठा करण्यासाठी वेस लाईन सर्वेक्षण करून पुढील ४ वर्षांचे नियोजन करण्यात यावे.

३.३) जल जीवन मिशन अंतर्गत प्रत्येक कुटुंबास सन २०२४ पर्यंत घरगुती नळ जोडणीद्वारे पाणी पुरवठा सुविधा उपलब्ध करून द्यावयाची आहे. यानुसार गाव कृती आराखडा (VAP), जिल्हा कृती आराखडा (DAP) व राज्य कृती आराखडा (SAP) तयार करावा. सदर कृती आराखड्यामध्ये हयाव्याच्या नियोजित घरगुती नळ जोडण्याचे व त्याकरिता आवश्यक असाणाऱ्या निधीचे त्रैमासिक व वार्षिक नियोजन यांचा समावेश असावा. गाव कृती आराखडा तयार करण्यासाठी अंमलबजावणी सहाय्य संस्था (ISA), ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग/उपविभाग किंवा महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण यांशी मदत घेण्यात यावी.

(४) जल जीवन मिशन अंतर्गत योजनांची अंमलबजावणी :

जलजीवन मिशनमध्ये पुढील प्रकारच्या योजनांचा समावेश करावा.

४.१) ज्या योजना राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम (NRDWP) अंतर्गत सुरु आहेत, अशा योजनांची सुधारणात्मक पुनर्जोडणी (Retrofitting) किंमान ५५ LPCD प्रमाणे करून कार्यात्मक घरगुती नळ जोडणी करणे. तसेच ज्या गावांमध्ये स्टँड पोस्ट नळ पाणी पुरवठा योजना आहेत, अशा गावांमध्ये स्टँड पोस्टपासून प्रत्येक कुटुंबापर्यंत/घरापर्यंत घरगुती कार्यात्मक घरगुती नळजोडणी देण्यासाठी पूर्वीच्या योजनांची सुधारणात्मक पुनर्जोडणी (Retrofitting) करणे.

- ४.२) पूर्ण झालेल्या योजनांच्या बाबतीत ४० LPCD ऐवजी किमान ५५ LPCD पाणीपुरवठा करण्याच्या अनुषंगाने अशा योजनांची सुधारणात्मक पुनर्जोडणी (Retooling) करणे.
- ४.३) ज्या गावांमध्ये विण्यायोग्य मुबलक भूजल (किंवा अन्य पर्यायाद्वारे) उपलब्ध आहे, अशा गावांमध्ये स्वतंत्र योजना घेणे.
- ४.४) ज्या गावांमध्ये मुबलक भूजल (किंवा अन्य पर्यायाद्वारे) पाणीसाठा उपलब्ध आहे, मात्र पाण्याची गुणवत्ता योग्य नाही, अशा गावांमध्ये जल शुद्धीकरणाच्या प्रकल्पासह स्वतंत्र योजना घेणे.
- ४.५) ज्या गावांमध्ये पाण्याचे प्रमाण कमी आहे, अशा गावांसाठी प्रादेशिक/ अनेक गाव योजना (Water Grid) घेणे.
- ४.६) आदिवासी भागात नळ पाणीपुरवठा सोय नसलेल्या आदिवासी गावे/ धाड्या/ पाडे यांना कायमस्वरूपी पाणी पुरवठा करून प्रत्येक घरात कार्यात्मक नळजोडणीद्वारे पाणी पुरवठा करणे. जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार शासकीय आश्रमशाळा, अनुदानित आश्रमशाळा, शासकीय वसतिगृहे, अंगणवाडी इत्यादी करिता सदर योजनेतून नळ जोडणी देणे. तसेच एकाकी/आदिवासी धाडी/पाड्यांकरिता सौर ऊर्जा आधारित नळ पाणी पुरवठा योजना राबविणे
- ४.७) दलित वस्तीमधील सर्व घरांना कार्यात्मक नळ जोडणीद्वारे पाणी पुरवठा देणे व योजनेच्या लाभार्थ्यांची स्वतंत्र माहिती ठेवणे.

(५) जल जीवन मिशनची नवीन अंमलबजावणी कार्यपद्धती :

- ५.१) पाणीपुरवठा योजनांच्या विशिष्ट उपांगाचे (पाण्याची टाकी, पंप हाऊस इत्यादी) संभाव्य संकल्प चित्र आराखडे व त्यांची अंदाजपत्रके (भौगोलिक क्षेत्र आणि तेथील भौगोलिक परिस्थितीनुसार) राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनकडून तयार करून उपलब्ध करून देण्यात येतील. त्याप्रमाणे सर्व यंत्रणांनी या आराखड्यानुसार पुढील कार्यवाही करावी.
- ५.२) पाणीपुरवठा योजनेसाठी लागणाऱ्या दर्जेदार (भारतीय मानकनाप्रमाणे) बांधकाम व अभियांत्रिकी साहित्य/यंत्रसामुग्रीचा (पाईप, विद्युत पंप, बॉल्क्स, सिमेंट, स्टील वगैरे) आवश्यकतेप्रमाणे दरकरार करणे /एजन्सी नेमणे ई. कार्यवाही राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनद्वारे करण्यात येईल. या दरपत्रकावर आधारित अंदाजपत्रके व आराखडे सर्व यंत्रणांनी घरावेत.
- ५.३) राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनच्या कार्यकारी समितीमार्फत पाणीपुरवठा योजनांच्या जलद अंमलबजावणीसाठी मध्यवर्ती निविदा प्रक्रियेद्वारे नामांकित बांधकाम संस्था व पुरवठादार यांचे जिल्हांसाठी पॅनेल तयार करण्यात येईल. जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन या पॅनेलमधून पाणीपुरवठा योजना करण्यासाठी एका योजनेकरीता एका संस्थेची निवड करेल. मात्र ग्राम शातळीवरील

योजनांसाठी अशी निवड करताना जिल्हा समिती, ग्राम पाणी समितीला विश्वासात घेऊन/विधारविधिनियम करून अंमलबजावणी संस्थेची निवड करेल.

५.४) जिल्ह्यातील पाणीपुरवठा योजनांसाठी प्रशासकीय मान्यता देण्यासंदर्भात राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनकडून जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशनला विरतीय मर्यादेचे अधिकार प्रदान केले जातील.

५.५) पाणी पुरवठा योजनेच्या अंमलबजावणी दरम्यान आणि अंतिम दंडादायगी करण्यापूर्वी जल जीवन मिशन च्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे त्रयस्थ संस्थेमार्फत तपासणी करण्यात येईल. राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनच्या कार्यकारी समितीमार्फत नेमलेल्या त्रयस्थ तपासणी संस्थांचे पॅनेल मधील संस्थामार्फत जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशनकडून या गावांच्या योजनांची त्रयस्थ तपासणी करण्यात येईल.

५.६) स्वतंत्र योजनेसाठी जास्तीत जास्त १८ महिन्यांचा व अनेक गाव योजनांसाठी ३६ महिन्यांचा कालावधी अनुज्ञेय राहिल. ज्या योजना पूर्ण करण्यास ३ वर्षांचा कालावधी लागणार आहे, अशा योजनांचे कार्यदेश/कार्यरंभ आदेश/करार (Contract) अंमलबजावणीकरिता मार्च २०२१ पूर्वी देण्यात यावेत. ज्या योजना पूर्ण करण्यास २ वर्षांचा कालावधी लागणार आहे, अशा योजनांचे कार्यदेश/कार्यरंभ आदेश/करार (Contract) अंमलबजावणीकरिता मार्च २०२२ पूर्वी देण्यात यावेत, यानुसार गाव कृती आराखडा (MAP) व जिल्हा कृती आराखडा (DAP) तयार करण्यात यावा.

(६) जल जीवन मिशनसाठी संस्थात्मक यंत्रणा :

जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक सूचना दिनांक २५.१२.२०१९ रोजी केंद्र शासनाने प्रसिध्द केल्या आहेत हा एक कालमर्यादित कार्यक्रम आहे. विहित कालावधीत उद्दीष्टपूर्ती करण्याचे लक्ष्य असल्याने यासाठी मजबूत चार स्तरीय संस्थात्मक संरचना तयार करण्यात आली आहे. ती अशी:-

- १) राष्ट्रीय स्तरावर "राष्ट्रीय जल जीवन मिशन" (NJJM)
- २) राज्य स्तरावर राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन (SWSM)
- ३) जिल्हा स्तरावर जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन (DWSM)
- ४) ग्राम पातळीवर ग्रामीण पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती (WWSO).

याअनुषंगाने राज्यात खालीलप्रमाणे संस्थात्मक यंत्रणा निर्माण करण्यात येत आहेत.

६.१. राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन (SWSM)

६.१.१ पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभागातील योजनांसाठी या विभागामार्फत दिनांक १०.०२.२०१० रोजी संस्था नोंदणी अधिनियम, १८६० अंतर्गत राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनची नोंदणी करण्यात आली आहे. या मिशनमध्ये राज्याचे मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली शाखर समिती आहे. जल

जीवन मिशन व स्वच्छताविषयक कार्यक्रमांचे राज्यातील नियोजन, अंमलबजावणी, सनियंत्रण याबाबत संपूर्ण जबाबदारी व अधिकार राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनला आहेत. जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक सूचनाप्रमाणे राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनला कार्य करण्याचे संपूर्ण अधिकार आहेत. राज्य पाणी आणि स्वच्छता मिशनला (SWSM) जल जीवन मिशनसाठी कार्यान्वयन यंत्रणा म्हणून केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार कार्यवाही करण्यासाठी प्राधिकृत करण्यात येत आहे.

६.१.२ राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनसाठी मनुष्यबळ

अ) भारतीय प्रशासकीय सेवा संवर्गातील सचिव दर्जाचे "जल जीवन मिशन संचालक" हे पद नव्याने निर्माण करण्यात येत आहे. मिशन संचालक हे राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनच्या कार्यकारी समितीचे सदस्य सचिव व मिशन संचालक म्हणून काम करतील. शासन निर्णय क्र.ग्रापाघो/१११० प्र.क्र. १७८/पापु ०७ दिनांक १२ मार्च, २०१२ अन्वये पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्थेची (WSSO) स्थापना करण्यात आली होती. आता केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार ही संस्था राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनमध्ये विलीन करण्यात येत आहे. या संस्थेमध्ये ३० पदे कंत्राटी पद्धतीने तर २६ पदे प्रतिनियुक्तीने भरण्यात आली आहेत.

सदर अस्तित्वात असलेली ५६ पदे कधी करून व केंद्र शासनाच्या जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक सूचना लक्षात घेऊन जल जीवन मिशन करीता एकूण ३९ पदे घेण्यात येणार असून ही प्रतिनियुक्तीने भरण्यात येतील. या प्रस्तावित ३९ पदांपैकी २६ प्रतिनियुक्तीची पदे सध्या (पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्थेमध्ये) मध्ये मंजूर असून त्याव्यतिरिक्त १३ पदे मिशनच्या कालावधीकरीता नव्याने निर्माण करण्यात आलेली आहेत. त्यांचा गोषवारा परिशिष्ट १ मध्ये देण्यात आला आहे. प्रतिनियुक्तीच्या पदांच्या वेतन व अनुबंधिक बाबींचा वार्षिक खर्च जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार राज्य शासनाला करावा लागणार असल्याने प्रतिनियुक्तीच्या पदांच्या वेतन व भत्त्यापोटी देणाऱ्या खर्चाकरीता राज्य हिश्याच्या निधीमध्ये आवश्यक ती वार्षिक तरतूद करण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे. तसेच जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार केंद्र शासनाचे सूचविलेल्या मनुष्यबळाव्यतिरिक्त आवश्यकतेप्रमाणे अन्य मनुष्यबळ संस्थेस बाह्य संस्थेद्वारे उपलब्ध करून घेता येईल. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार, मिशनच्या कालावधीत मिशनसाठी आवश्यक असलेली राज्य/जिल्हा/तालुका स्तरावरील पदे बाह्ययंत्रणेमार्फत भरण्याबाबतचे अधिकार राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनच्या शिखर समितीला प्रदान करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. तथापि या पदावरील खर्च हा जलजीवन मिशन अंतर्गत प्राप्त होणा-या सहाय्यकृत बाबींसाठी असलेल्या निधीच्या प्रमाणाच्या मर्यादेत राहणे आवश्यक राहिल.

ब) राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांतर्गत विभागाच्या पातळीवर हाताळण्यात येणारे कामकाज/विषय राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनमार्फत हाताळण्यात येणार असल्याने विभागातील संबंधित ४ कार्यासनांपैकी ३ कार्यासने मिशनअंतर्गत काम करतील. ही तीन कार्यासने ठरविण्याच्या अधिकार विभागांच्या अप्पर मुख्य सचिवांना राहिल, या तीन कार्यासनांतर्गत १ मुख्य अभियंता तथा विशेष कार्य अधिकारी, १ अवर सचिव, ३ कक्ष अधिकारी, ३ सहायक कक्ष अधिकारी व ३ लिपिक धारणाचे अधिकारी/कर्मचारी हे मिशनअंतर्गत काम करतील, वरील अधिकारी/कर्मचाऱ्यांचे वेतन व अनुषंगिक भत्ते याबाबतची कार्यवाही राय स्थितीप्रमाणे विभागाच्या आस्थापनेवरचे होईल.

६.२ जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन (DWSM)

जिल्ह्यातील जल जीवन मिशनच्या संपूर्ण अंमलबजावणीसाठी जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन जबाबदार असेल. महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ च्या कलम ७२(अ) नुसार प्रत्येक जिल्हा परिषदेमध्ये स्थापन केलेल्या जिल्हा जल व्यवस्थापन व स्वच्छता समितीला जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन म्हणून कार्य करण्यास या विभागाच्या दिनांक ७.०९.२०११ च्या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात आली आहे, तथापि केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचना विचारात घेता जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशनची नव्याने खालीलप्रमाणे पुनर्रचना करण्यात येत आहे.

६.२.१ जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशनचे जिल्हाधिकारी हे अध्यक्ष असतील व संबंधित जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी हे सह अध्यक्ष असतील.

तसेच आरोग्य विभाग, शिक्षण विभाग, प्रकल्प संचालक, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प, जलसंधारण विभाग, जलसंधारण विभाग, कृषी विभाग, वन विभाग, तसेच माहिती व जनसंपर्क या विभागांचे त्या जिल्ह्याचे प्रमुख अधिकारी या मिशनचे सदस्य असतील. महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण व भूजल संरक्षण व विकास यंत्रणा यांचे जिल्ह्यातील प्रमुख अधिकारी हे या मिशनचे सदस्य असतील. पाणीव्यवस्थापन, समाजविकास, सामाजिक आरोग्य या क्षेत्रातील नामांकित व्यक्ती तसेच स्थानिक खास्तदार, आमदार यांना या मिशनवर मानद सदस्य म्हणून घेता येईल. कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा हे या मिशनचे सदस्य सचिव असतील.

६.२.२ जल जीवन मिशन चे जिल्हास्तरीय आराखडे, जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन च्या मान्यतेनंतर, त्या जिल्ह्याचे मा. पालकमंत्री यांच्या अध्यक्षतेखालील जिल्हास्तरीय समितीसमोर सादर करण्यात येतील. या समितीमध्ये त्या जिल्ह्यामधील सर्व मंत्री, तसेच मा. पालकमंत्री यांनी नेमलेले ३ आमदार हे सदस्य असतील. या समितीच्या सहमती नंतर सदर आराखडे हे राज्य स्तरावरील समिती पुढे मान्यतेसाठी ठेवण्यात येतील. राज्यपातळीवर मा.मंत्री (पाणीपुरवठा व स्वच्छता), मा. राज्यमंत्री (पाणीपुरवठा व

स्वच्छता), आमर मुख्य समिच (पाणीपुरवठा व स्वच्छता) व मिशन संचालक, राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन यांची समिति (राज्यस्तरीय योजना मंजुरी समितीच्या मान्यतेनंतर) आराखड्यांना अंतिम मान्यता देईल.

६.२.३ जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन करीता मनुष्यबळ पुढीलप्रमाणे असेल:-

अ) सध्या प्रत्येक जिल्हा परिषदेमध्ये कंत्राटी मनुष्यबळासह पाणी व स्वच्छता कक्ष कार्यरत आहे, या विभागाचा शासन निर्णय क्र.जस्वप्र-०२१४/प्र.क्र.३४/पापु-११, दिनांक १७.०२.२०१४ अन्वये या कक्षामध्ये १ उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, १ कार्यालय अधीक्षक, १ लेखाधिकारी, १ लिपिक याप्रमाणे प्रत्येक जिल्ह्यास ४ पदे याप्रमाणे राज्यातील ३४ जिल्हा परिषदांमध्ये एकूण १३६ पदे प्रतिनियुक्तीची आहेत. सध्या या पदांच्या वेतनावरील खर्च जलस्वराज्य टप्पा-२ मधून भागविला जातो. जल जीवन मिशनसाठी ही पदे आवश्यक असल्याने १ उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, १ लेखाधिकारी, १ कार्यालय अधीक्षक व १ लिपिक याप्रमाणे जिल्हा परिषद स्तरावर प्रत्येकी ४ पदे (एकूण १३६) जल जीवन मिशनसाठी पुढे थालू देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (पाणीपुरवठा व स्वच्छता) हे जिल्हा प्रकल्प संचालक म्हणून काम पाहतील. या पदांच्या वेतन/भत्त्यापोटी येणारा वार्षिक खर्च जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार राज्य शासनाला कराया लागणार असल्याने प्रतिनियुक्तीच्या पदांच्या वेतन व भत्त्यापोटी येणाऱ्या आवश्यक त्या वार्षिक खर्चास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

ब) त्याच प्रमाणे जिल्हा स्तरावरील व तालुकास्तरावरील सद्य स्थितीत कार्यरत असलेले कार्यकारी अभियंता (ग्रामीण पाणीपुरवठा) आणि उपअभियंता (ग्रामीण पाणीपुरवठा) यांच्या आस्थापनेवरील एकूण अधिकारी/कर्मचारी हे जल जीवन मिशनचा भाग म्हणून काम करतील, वरील अधिकारी/कर्मचाऱ्यांचे वेतन व अनुषंगिक भत्ते सद्य स्थितीप्रमाणे विभागाच्या आस्थापनेवरच होईल.

क) जल जीवन मिशन अंतर्गत जिल्हातील कामाची व्याप्ती विचारात घेऊन खालीलप्रमाणे मनुष्यबळ निर्माण करण्यात येत आहेत.

१.) प्रकल्प व्यवस्थापक- (तांत्रिक, आर्थिक, नियंत्रण)	१	३
२.) समन्वयक, माहिती, शिक्षण संवाद	-	१
३.) समन्वयक, मनुष्यबळ विकास बळकटीकरण व प्रशिक्षण	-	१
४.) समन्वयक, अंमलबजावणी सहाय संस्था	-	१
५.) समन्वयक, एकांगिक माहिती विकास प्रणाली	-	१
६.) समन्वयक, पाणी गुणवत्ता	-	१
एकूण	-	८

तसेच जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार मिशनच्या कालावधीत (जिल्हा/गट स्तरावर) बाह्यत्रणेमार्फत आवश्यक मनुष्यबळ घेण्याचे अधि कार राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनला असतील, मात्र त्याचा खर्च हा जलजीवन मिशन अंतर्गत प्राप्त होणा-या सहायकृत बाबींसाठी तरतुदीच्या प्रमाणांच्या मर्यादेत राहणे आवश्यक राहिल.

६.३ ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती (VWSC)-

ग्रामपंचायत अधिनियम, १९५९ अंतर्गत स्थापित ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समितीचे पदसिद्ध अध्यक्ष सरपंच असून ग्रामसेवक पदसिद्ध सहाय्य सचिव आहेत. ही समिती जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे कार्यान्वित नळजोडणीद्वारे पाणीपुरवठा करण्यासाठी योजनांचे नियोजन, अंमलबजावणी आणि देखभाल दुरुस्ती करेल. ग्राम पाणीपुरवठा व्यवस्थापनासाठी ग्रामपंचायत स्तरावर जल जीवन मिशन आणि सार्वजनिक वित्तिय व्यवस्थापन प्रणाली (PFMS) च्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार बँक खाते असेल आणि जल जीवन मिशन आणि सार्वजनिक वित्तिय व्यवस्थापन प्रणाली (PFMS) च्या मार्गदर्शक सूचनां आणि ग्रामपंचायत लेखा संहितेनुसार त्याचे आर्थिक व्यवहार करण्यात येतील. ही समिती जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे काम करेल.

ग्राम पाणीपुरवठा समितीची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या ठळक बाबी पुढीलप्रमाणे आहेत:-

- १) गावातील सर्व कुटुंबांना घरगुती नळ जोडणी देण्याची संपूर्ण जबाबदारी ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती ची असेल.
- २) गांध कृती आराखडा तयार करणे, गावातील गाव अंतर्गत (In village) पाणीपुरवठा योजनांचे नियोजन, रचना, अंमलबजावणी, देखभाल-दुरुस्ती इ. ची जबाबदारी ही ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती ची असेल.
- ३) राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनकडून मध्यवर्ती निविदा प्रक्रियेनुसार निवडण्यात आलेल्या संस्थांकडून/पुरवठादारांकडून बांधकाम सेवा/दस्तू/साहित्य प्राप्त करून घेणे व त्या संस्थेकडून योजना राबवून घेणे.
- ४) त्रयस्थ संस्थेकडून होणाऱ्या योजनेच्या तपारणी व कार्यक्षमता मूल्यांकनाची व्यवस्था करणे.
- ५) योजनांचे सामाजिक लेखापरिक्षण हाती घेणे.

६) गावातील पाणीपुरवठा योजनेच्या पायाभूत सुविधांच्या भांडवली किमतीच्या ५% किंवा १०% लोकवर्गणी (आर्थिक/श्रमदान स्वरूपात) देण्याबाबत गावकऱ्यांना प्रोत्साहित करणे, पाणीपट्टी आकारणे व वसुली करणे.

वरील उच्चक बाबींसह केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनेप्रमाणे ग्रामीण पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती इतरही कामे करेल

(७) अंमलबजावणी सहाय्य संस्था (ISA) :

गावातील पाणी पुरवठा व स्वच्छता समितीला सहाय्य करण्यासाठी अंमलबजावणी सहाय्य संस्थांची (Implementation Support Agencies- ISA) महत्त्वाची भूमिका राहणार आहे. या संस्थेची निवड केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन करेल. ग्रामीण भागात प्रभावीपणे कार्यरत असणाऱ्या ग्रामीण संघटना (VO), महिला बचतगट (SHG), समुदाय आधारित संघटना (CBO), सार्वजनिक विश्वस्त मंडळ (Charitable Trust) किंवा ग्रामीण भागात काम करणाऱ्या इतर पायाभूत संस्था यांची अंमलबजावणी सहाय्य संस्था (ISA) म्हणून निवड करण्यात येईल. राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनने नियुक्त केलेल्या अंमलबजावणीची सहाय्य संस्था (ISA) कडून काम करून घेण्याची जबाबदारी DWSM व SWSM ची आहे.

अंमलबजावणी सहाय्य यंत्रणेच्या (ISA- Implementing Support Agency) सहकार्याने प्रत्येक गावाचा "गाव कृती आराखडा" (VAP) तयार करण्याचे व अंमलबजावणी करण्याचे काम ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती करेल.

(८) आर्थिक बाबी :

या मिशनसाठी केंद्र व राज्य हिस्सा ५०:५० याप्रमाणे राहणार आहे. अनुसूचित जाती/जमातीच्या लोकसंख्येप्रमाणे निधी राखीव ठेवण्यात येईल. राज्यामध्ये जलजीवन मिशन राबविण्यासाठी एकूण रु.१३६६८.५० कोटी इतका अंदाजित खर्च अपेक्षित आहे. हे अंदाज ढोबळ मानाने काढण्यात आले असून प्रत्यक्ष योजनेवरील खर्च त्या त्या योजनेच्या प्रशासकीय मान्यतेप्रमाणे खर्च करण्यात येईल.

उपरोक्त रकमेपैकी ५० टक्के हिस्सा व प्रतिनियुक्ती वरील पदांच्या वेतन व भत्यांसाठी आवश्यक निधी राज्य शासनाकडून अर्थसंकल्पित करण्यात येईल. सन २०२४ पर्यंत जल जीवन मिशन अंतर्गत देखील राज्याला ५० % हिस्सा उपलब्ध करून देणे अनिवार्य आहे. त्यामध्ये अनुसूचित

जाती विशेष योजना व आदिवासी उपयोजना याकरीता निधीची तरतूद करण्यात येईल. याबाबतचे प्रस्ताव राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन राज्य शासनास विहित वेळेत सादर करेल.

एकूण निधीपैकी ५ टक्के निधी सहायकृत बाबींसाठी व २ टक्के निधी पाणी गुणवत्ता व सर्वेक्षण कार्यक्रमासाठी (पाणी नमुने प्रयोगशाळांमध्ये तपासणे व इतर अनुषंगिक बाबींसाठी) राखीव असेल. राज्याने सन २०२४ पर्यंत प्रत्येक वर्षाला देण्यात येणाऱ्या नळजोडण्यांची संख्या व त्यानुषंगाने येणाऱ्या खर्च यांची माहिती असाणारा राज्य कृती आराखडा तयार करणे आवश्यक आहे.

राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनकडून ग्रामपंचायतीला जल जीवन मिशन अंतर्गत आवश्यकतेप्रमाणे निधीची उपलब्धता करता येईल. यासाठी आमदार/खासदार (स्थानिक विकास कार्यक्रमा) निधी, सीएसआर किंवा इतर सामाजिक संस्थामार्फत निधी उपलब्ध करता येईल. पाणीपुरवठा योजनांकरीता खासदार निधीतून प्राप्त रक्कम केंद्र हिस्सा म्हणून तर आमदार निधीतून प्राप्त रक्कम राज्याचा हिस्सा ग्राह्य धरली जाईल.

मिशन संचालक व मिशनमधील इतर अधिकारी यांच्या वित्तीय मर्यादा निश्चित करण्याचे अधिकार राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनच्या शिखर समितीला राहतील.

जल जीवन मिशनच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी वेळेवर निविदा काढणे व ठराविक कालावधीत (१८ महिने) काम पूर्ण करण्यासाठी योग्य प्रशासकीय सुधारणा/ नवीन कार्यपद्धती याबाबत तपासयोजना करणे आवश्यक आहे. तसेच प्रशासकीय मान्यता देशील योग्य रितीने देणे आवश्यक आहे. केंद्र शासनाकडून भावयाद/ सुधारित प्रशासकीय मान्यतेचा खर्च अनुज्ञेय नाही. त्यामुळे त्यासाठी खालीलप्रमाणे कार्यकारी/आढावा गट स्थापन करण्यात येत आहे.

१. अपर मुख्य सचिव (वित्त) - अध्यक्ष
२. अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव (पाणी पुरवठा व स्वच्छता)
३. अपर मुख्य सचिव (ग्रामविकास)
४. मिशन डायरेक्टर (जल जीवन मिशन)

हा कार्यकारी/आढावा गट परीलप्रमाणे वेळोवेळी आढावा घेईल.

(९) ग्रामपंचायतीचे १०% सामुदायिक योगदान :

जल जीवन मिशन अंतर्गत गावांमध्ये नव्याने पाणीपुरवठा योजना सुरु करण्यासाठी किमान ८० टक्के कुटुंबाकडून गावातील पायाभूत सुविधा प्रकल्पाच्या एकूण भांडवली खर्चापैकी १०% (डोंगराळ/वन भागांमध्ये किमान ५% व अनुसूचित जाती/जमाती लोकसंख्या असलेल्या क्षेत्रासाठी किमान ५%) लोकधर्गणी गोळा होणे अनिवार्य आहे. ही वर्गणी जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार रोख रकमेमध्ये किंवा भ्रमपानाद्वारे अदा करता येईल. योजना पूर्ण झाल्यानंतर योजना

घडरबीरित्वा बालविणे आणि पाणीपट्टी वसूल करून या योजनेची देखभाल दुरुस्ती योग्य रितीने करणाऱ्या ग्रामपंचायतीस पुढील ५ वर्षांच्या काळात टप्प्याटप्प्याने, जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक तत्त्वानुसार, गावांतर्गत पाणीपुरवठा योजनेच्या पायाभूत प्रकल्पाच्या भांडवली खर्चाच्या १० % रक्कम प्रोत्साहनपर मिळेल.

(१०) आर्थिक नियोजन व निधी व्यवस्थापन :

१. जल जीवन योजना केंद्र व राज्य हिश्याने खालीलप्रमाणे राबविण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.
२. जल जीवन मिशन अंतर्गत समाविष्ट घटक व उपघटक आणि त्यांचे निधीचे प्रमाण खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	घटक	केंद्र : राज्य निधीचे प्रमाण	अनुज्ञेय खर्चाच्याबाबी.
अ)	व्याप्ती (Coverage) म्हणजे हर घर नल से जल याबाबत पायाभूत सुविधासाठी (ग्रामीण कुटुंबांना कार्यात घरगुती नळजोडणी देण्याच्या दृष्टिने)	५० : ५०	घरगुती नळजोडणी देण्याच्या दृष्टिने करण्यात येणाऱ्या पाणी पुरवठा योजनांचे बांधकाम.
	सहाय्यकृते बाबी (Support Activities)	६० : ४०	माहिती, शिक्षण व संवाद, मनुष्यबळ विकास, प्रशिक्षण व कौशल्य विकास, माहिती केंद्र, त्रयस्थ तपासणी यंत्रणा, संसाधन केंद्र, स्थानिक समुदाय एकत्रिकरण, कार्यशाळा, आढावा बैठक, अभ्यासदौरा, MIS संबंधित सुविधा.
	पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण आणि सर्वेक्षण कार्यक्रम (WQM&S)	६० : ४०	पाणी नमुने तपासणी, प्रयोगशाळा इत्यादीच्या अनुषंगिक बाबी.
ब)	पाणी गुणवत्ता उपमिशन (NWQSM)	५० : ५०	फ्लोराईडबाधित गावे/वाड्यांच्या पाणी पुरवठा योजनांचे बांधकाम.
क)	प्रतिनियुक्तीवरील अधिकारी /कर्मचारी यांचे वेतन भत्ते	० : १००	राज्य हिस्सा

३. गावांतर्गत पाणी पुरवठा योजनेच्या कार्यासाठी घेण्यात येणारी लोकवर्गणी रोख रक्कम किंवा वस्तु किंवा भ्रमदान या स्वरूपात घ्यावयाची आहे. यासाठी ग्रामपंचायत / ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समितीचे अध्यक्ष व सचिव यांचे संयुक्तिकरित्या स्वतंत्र बँक खाते उघडण्यात यावे.
४. तसेच योजनेसाठी प्राप्त लोकवर्गणी व देखभाल दुरुस्तीसाठी केलेली पाणी पट्टी वसूली याबाबत स्वतंत्रपणे नोंदवही (Ledgers) ठेवण्यात यावी.

(११) सार्वजनिक वित्तीय व्यवस्थापन प्रणाली (PFMS) :

राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन मार्फत एका अनुसूचित /राष्ट्रीयीकृत बँकेत बाणिज्य खाते उघडण्यात आले आहे त्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे. केंद्र शासनाचा निधी राज्य शासनाच्या एकत्रित निधीमध्ये प्राप्त झाल्यानंतर तो राज्य हिश्यासह राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनच्या केंद्रीभूत खात्यामध्ये १५ दिवसांत हस्तांतरित करण्यात येईल. जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे आर्थिक व्यवहार व संनियंत्रण फक्त सार्वजनिक वित्तीय व्यवस्थापन प्रणाली (PFMS) प्रणालीद्वारे करण्यात यावा. यासंबंधी केंद्र शासनाकडून प्राप्त सुचनांनुसार कार्यवाही करणे बंधनकारक आहे.

तसेच केंद्र शासनाच्या एकात्मिक व्यवस्थापन माहिती प्रणाली (MIS) नुसार भौतिक व आर्थिक प्रगतीचे संनियंत्रण आणि PFMS नुसार प्राप्त निधी व उपयोगिता याबाबत संनियंत्रण करण्यात येणार आहे.

(१२) योजनांचे लेखापरिक्षण :

राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन यांनी योजना पूर्ण झाल्यावर सहा महिन्यांच्या आत महालेखापाल याच्या निवडसूचीतील सनदी लेखापाल यांचेकडून लेखापरिक्षण केल्याची खात्री करावी. तसेच यासाठी अंमलबजावणी यंत्रणांच्या खात्याचे संकलित केलेले विवरणपत्र (Statement of Reconciliation with the account of implementing agency) आणि सनदी लेखापाल यांचे प्रमाणपत्र आवश्यक राहिल. तसेच जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन यांनी प्रत्येक ग्राम पंचायत/ ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती यांचे खाते प्रत्येक आर्थिक वर्षाला लेखापरिक्षण होत असल्याची खात्री करावी. पाणी पुरवठा योजनांच्या कामांसाठी आगाऊ स्वरूपात रक्कम ग्रामपंचायत/ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती अथवा ठेकेदारास/बांधकाम साहित्य विक्रेत्यास अदा केली जाणार नाही.

योजनांच्या कामाच्या देयकानुसार व देयक अदा करण्यापूर्वी त्रयस्थ यंत्रणेमार्फत तपासणी केल्यानंतर देयक अदा करण्यात यावे. देयक अदा करण्यापूर्वी, MIS वर नोंद घेण्यात यावी. त्याचा संदर्भ देयकावर लाल शाईने नोंदविण्यात यावा. अशी नोंद असलेले देयक वेध मानण्यात येईल. सदर देयक मान्यतेनंतर पीएफएमएस प्रणालीवर Expenditure टॅब खाली नोंदविण्यात यावे. जेणेकरून कंत्राटदारांना वा साहित्य विक्रेत्यांच्या शेट बँक खात्यात रक्कम जमा होईल. या संबंधीची तपासणी जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार करण्यात यावी. केंद्र शासनाच्या MIS संकेतस्थळावर सदर देयकापोटी केलेल्या खर्चाची नोंद होत असल्याची खात्री घेऊन घेतली जाण्यात यावी.

(१३) योजनांचे हस्तांतरण :

पाणी पुरवठा योजना पूर्ण झाल्यानंतर व परिक्षण पूर्ण झाल्यावर खर्चाचे वित्तीय लेखापरिक्षण, करून योजना ग्रामपंचायतीस हस्तांतरण करण्यात यावी.

सदर शासन निर्णय हा वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. १५६ व्यय-३ दि. २५.०८.२०२० अन्वये प्राप्त झालेल्या मान्यतेस अनुलक्षून निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२००९०३१६४४५१२९२८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(डॉ. संजय चव्हाणे)

अपर मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत :

१. मा. मुख्यमंत्री महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. मा.मंत्री पाणीपुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. राज्यमंत्री पाणीपुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. मंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव मंत्रालय मुंबई
५. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानसभा महाराष्ट्र विधिमंडळ सचिवालय, मुंबई.
६. मा. विरोधी पक्षनेता, विधान परिषद महाराष्ट्र विधिमंडळ सचिवालय, मुंबई.
७. मा. विधानसभा विधानपरिषद सदस्य (सर्व) महाराष्ट्र विधिमंडळ सचिवालय, मुंबई.
८. मा. मुख्य सचिव महाराष्ट्र राज्य यांचे उपसचिव मंत्रालय, मुंबई.
९. मा. अपर मुख्य सचिव (वित्त विभाग/ ग्राम विकास विभाग/ आदिवासी विकास विभाग /नियोजन विभाग/ सामाजिक न्याय विभाग/ पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग) मंत्रालय, मुंबई.
१०. विभागीय आयुक्त (सर्व)
११. महालेखाकार, (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-२, नागपूर.
१२. संचालक, मूजल सर्वेक्षण विकास यंत्रणा, पुणे.
१३. जिल्हाधिकारी (सर्व)
१४. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१५. सड/ उपसचिव / विशेष कार्य अधिकारी (सर्व) पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग, मुंबई
१६. संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था बेलापूर, नवी मुंबई.
१७. मुख्य अभियंता/ अधीक्षक अभियंता प्रादेशिक विभाग /कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
१८. उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, पाणी व स्वच्छता कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा जिल्हा परिषद, (सर्व)
१९. परिष्ठ मूदज्ञानिक मूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा / सर्व अवर सचिव / कार्यासन अधिकारी (सर्व) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२०. महालेखाकार, (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१, मुंबई.
२१. निवड नस्ती (पापु ०७७) कार्यासन, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

जल जीवन मिशनच्या अंमलबजावणीकरिता पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्थेतील पदे व राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन अंतर्गत प्रस्तावित पदांचे विवरण पत्र

(परिशिष्ट-१)

अ.क्र.	जल जीवन मिशन अंतर्गत SWBM करीता प्रस्तावित पदे	नवीन पदे	जारी स्थानातील पदे	एकूण प्रतिनियुक्ती स्थिती पदे	प्राधान्यहीन पद	नरतीचे स्वरूप	संवर्ग	४ व्या वेतन आयोजनानुसार पे बँड
१	मिशन संचालक- गटारले	१	०	१	---	प्रतिनियुक्ती	भाजते मर्यादित सचिव दर्जा	S-३०
२	प्रकल्प संचालक- जल जीवन मिशन	०	१	१	संचालक	प्रतिनियुक्ती	महाराष्ट्र विकास सेवा	S-३५
३	प्रकल्प संचालक- स्वच्छ भारत मिशन	१	१	१	अति. संचालक	प्रतिनियुक्ती	महाराष्ट्र विकास सेवा	S-३५
४	प्रकल्प संचालक- तांत्रिक (मुख्य अभियंता)	०	०	०	मुख्य अभियंता	प्रतिनियुक्ती	मर्यादा नदर पद नव्याने भरले जाणारे नवून विभागातील मुख्य अभियंता व विशेष कार्य अधिकारी या पदावरील अधिकारी	S-३६
५	प्रकल्प व्यवस्थापक- वित्त (सहा संचालक लेखा)	१	०	१	---	प्रतिनियुक्ती	महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा	S-३५

६	प्रकल्प व्यवस्थापक-संनियंत्रणमार्फत जीवन मिशन	१	०	१	-	प्रतिनिधुक्ती	महाराष्ट्र विकास सेवा/ समकक्ष संघर्ष	S-२३
७	प्रकल्प व्यवस्थापक-संनियंत्रणमार्फत भारत मिशन	१	०	१	--	प्रतिनिधुक्ती	महाराष्ट्र विकास सेवा/ समकक्ष संघर्ष	S-२३
८	उपव्यवस्थापक-ISA	०	१	१	राज्य समन्वयक	प्रतिनिधुक्ती	महाराष्ट्र विकास सेवा/ समकक्ष संघर्ष	S-२०/S-१६
९	उपव्यवस्थापक-माहिती शिक्षण व संवाद	०	१	१	माहिती, शिक्षण व संवाद सहाय्यार	प्रतिनिधुक्ती	माहिती व जनसंपर्क विभाग	S-२०/S-१६
१०	उपव्यवस्थापक-मनुष्यसंसाधन विकास	०	१	१	मनुष्यसंसाधन विकास सहाय्यार	प्रतिनिधुक्ती	महाराष्ट्र विकास सेवा/ समकक्ष संघर्ष	S-२०/S-१६
११	उपव्यवस्थापक-माहिती शिक्षण व संवाद	०	१	१	पाणी सुरक्षता सहाय्यार	प्रतिनिधुक्ती	सुजल संचयन व विकास यंत्रणा	S-२०/S-१६
१२	उपव्यवस्थापक-IMS	०	१	१	संनियंत्रण व मूल्यांकन सहाय्यार	प्रतिनिधुक्ती	अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय	S-१६
१३	स्वच्छता व आरोग्य सहाय्यार	०	१	१	स्वच्छता व आरोग्य सहाय्यार	प्रतिनिधुक्ती	सार्वजनिक आरोग्य विभाग	S-१६

१३	मुख्य लेख	०	१	१	मुख्य लेख	प्रतिनिधित्व	महाराष्ट्र लोक सेवा आयोग	८-२०
१४	उप अधिका	०	२४	२	उप अधिका	प्रतिनिधित्व	महाराष्ट्र लोक सेवा आयोग/विस्थापित वरिष्ठ शाखा विभाग	८-२०
१५	शाखा अधिका	१	५	३	३ शाखा अधिका २ पदे २८-३	प्रतिनिधित्व	महाराष्ट्र लोक सेवा आयोग/विस्थापित वरिष्ठ शाखा विभाग	८-१४/८-१५
१६	कार्यकारी अधिका (सहाय्य व प्रशासक)	०	६	१	कार्यकारी अधिका	प्रतिनिधित्व	मजिस्ट्रा	८-२३
१७	कार्यकारी अधिका (तकनी व मुख्यालय)	०	६	१	अधिकारी तकनी व शाखा मुख्यालय	प्रतिनिधित्व		८-२३
१८	लेखाधिकारी-NNDWP&SBM	१	३	३	लेखाधिकारी	प्रतिनिधित्व	महाराष्ट्र लोक सेवा आयोग, वर्ग-२	८-१६
१९	उपलेखापाल	३	१	४	उपलेखापाल	प्रतिनिधित्व	महाराष्ट्र लोक सेवा आयोग	८-१३
२०	सहाय्यक	६	०	६	—	प्रतिनिधित्व	समकक्ष वेतनसोपी मंत्रालयीय शाखा	८-१३

२२	शिपोक	०	३	३	वरिष्ठ व कनिष्ठ शिपोक	प्रतिनिधुकी	सकक वेतनश्रेणी मंत्रालयीन संघर्ष/महाराष्ट्र विकास सेवा/महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण	B-८
२३	शिवाई	०	२	२	शिपोई	प्रतिनिधुकी	सकक वेतनश्रेणी मंत्रालयीन संघर्ष/महाराष्ट्र विकास सेवा/महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण	S-३/S-४
		१३	२६	३९				

सध्या वासोमध्मे असलेले मुख्य अभियंता हे पदे व्यापगत करून विभागाच्या आस्थापनेवर असलेले मुख्य अभियंता तथा विशेष कार्यकारी अधिकारी या पदावरील SWSM मध्ये प्रकल्प संचालन या पदावर कार्यरत राहिल व त्यांचे वेतन राज्यदरम्याचे विभागाच्या आस्थापनेवर होईल.

उपरोक्त पदे प्रतिनिधुकीने भरण्यास प्राधान्य देण्यात येईल. प्रतिनिधुकीद्वारे पदे उपलब्ध न झाल्यास सेवानिवृत्ती व बाह्ययंत्रणेद्वारे पदे भरण्यात येतील.

सध्याची प्रतिनिधुकीची पदे	२६			एकूण पदे	वेतनापोटी जाविक रक्कम रु.
नव्याने प्रतिनिधुकीची पदे	१३			३९	४०५९२४४४

जल जीवन मिशन कार्यक्रमांतर्गत प्रस्तावित पदांची माहिती परिशिष्ट-२

क्र	जल जीवन मिशन अंतर्गत प्रस्तावित पदे	गव्याने निर्माण करावयाची पदे		एकूण पदे	जिल्हास्तरीय/सद्यस्तिवरील/कमालील/DWSS/कमालील पदे	भरतीचा प्रकार	या पूर्वीच्या पदांमितीत शासन नियंत्रण	वेतना	६ व्या वेतन जागो गानु सार ग्रेड वे	७ व्या वेतन आयोनानु सार वेतन बंद	वार्षिक खर्च
		नवीन पदे	अस्तिवतील पदे								
१	असह्य रावालक	०	१	३४	उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी	प्रतिगिद्युक्ती	शासन नियंत्रण क्र. अजसमि-०२१४/प्र.क्र. ३४/पापु-११, १४ तेनुवारी, २०१४	महाराष्ट्र विकास सेवा	५४००	एस-२०	२९००८८००
२	असह्य खानखान (अस्थित)	०	१	३४	लेखाधिकारी	प्रतिगिद्युक्ती		महाराष्ट्र उर्ध्व व सखिज्जी सेवा वर्ग-२	४४००		१६३२००००
३	असह्य प्रशासकीय अधिकारी	०	१	३४	कार्यालय अधीक्षक	प्रतिगिद्युक्ती		जिल्हा परिषद जिल्हा सेवा वर्ग-३ लिपीका वर्गीय श्रेणी-२	४२००	एस-१३	१६३२००००
४	लिपिक	०	१	३४	लिपीक	प्रतिगिद्युक्ती		सहाय्य वेतनश्रेणी	१९००		१४२८००००
	एकूण		४	१३६							७५९२८८००

भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणे अंतर्गत असलेल्या प्रयोगशाळेत पाण्याचे खाजगी नमुने तपासणीसाठी आकारावयाच्या शुल्कात सुधारणा करणे तसेच प्रयोगशाळेत प्राप्त खाजगी नमुने FTK द्वारे प्राथमिक तपासणीसाठी घोरण निश्चित करणेबाबत.....

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्युक्युएम-२०१९/प्र.क्र.४९/पापु-१२

गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय इमारत संकुल, ७ वा मजला, लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई-४००००९
तारीख: १२/०२/२०२१

वाचा :

- १) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्युक्युएम-२०१८/प्र.क्र.१६/पापु-१२, दिनांक २८ मार्च, २०१८.
- २) केंद्र शासनाच्या जल जीवन मिशन कार्यक्रम मार्गदर्शक सुचना (डिसेंबर - २०१९)
- ३) संचालक, (पाणी गुणवत्ता), पेयजल व स्वच्छता विभाग, जलशक्ती मंत्रालय, भारत सरकार, यांचे पत्र क्र. WQ-११०३४/२/२०२०-WQ-DDWS, दि. १४ फेब्रुवारी, २०२०.
- ४) संचालक, (पाणी गुणवत्ता) पेयजल व स्वच्छता विभाग, जलशक्ती मंत्रालय, भारत सरकार, यांचे पत्र क्र. WQ -११०२१/१/२०२०-WQ-DDWS, दि. १ ऑक्टोबर, २०२०.
- ५) संचालक, पाणी गुणवत्ता पेयजल व स्वच्छता विभाग, जलशक्ती मंत्रालय, भारत सरकार, यांचे पत्र क्र. WQ-११०२१/१/२०२०-WQ-Part (१) / २२०, दि. १९ नोव्हेंबर, २०२०.
- ६) संचालक, पाणी गुणवत्ता पेयजल व स्वच्छता विभाग, जलशक्ती मंत्रालय, भारत सरकार, यांचे पत्र क्र. WQ-११०२१/१/२०२०-WQ-Part (१) / २४३, दि. २७ नोव्हेंबर, २०२०.

प्रस्तावना :

केंद्र सरकारच्या जल जीवन मिशन या महत्वाकांक्षी प्रकल्पांतर्गत पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांमध्ये ग्रामीण भागातील जनतेला विहित निकषानुसार शुध्द व सुरक्षित पिण्याचे पाणी उपलब्ध करून देणे हे शासनाचे प्रमुख उद्दिष्ट आहे. यासाठी राज्यातील सर्व सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची तपासणी व सर्वेक्षण करणे, यामध्ये प्रामुख्याने प्रयोगशाळा स्थापना करणे, प्रयोगशाळा बळकटीकरण करणे, प्रयोगशाळा राष्ट्रीय अधिस्वीकृतीकरण (NABL Accreditation) करणे, पाणी गुणवत्ता विषयक कामामध्ये (प्रामुख्याने पाणी गुणवत्ता सर्वेक्षण) महिलांचा सहभाग वाढविणे, सार्वजनिक स्रोतांचे स्वच्छता सर्वेक्षण करणे या बाबींचा समावेश आहे.

राज्यातील ग्रामीण जनतेला पुरविण्यात येणा-या पाण्याच्या दर्जाबाबत विश्वास वृद्धिगत करण्यासाठी व जनजागृतीसाठी सार्वजनिक पाणी तपासणी मोहिमा व्यतिरिक्त खाजगी नमुने तपासण्यासाठी प्रोत्साहन देण्यासाठी माफक दरात पाणी तपासणीची सुविधा उपलब्ध करून देणे आवश्यक आहे. पाण्याचे खाजगी नमुने प्रयोगशाळेत तपासण्याकरिता शासन निर्णय दिनांक २८ मार्च, २०१८ अन्वये तपासणीचे दर निर्धारित केले आहेत. जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार खाजगी व्यक्ती/ संस्था यांच्याकडून प्राप्त नमुन्यांच्या तपासणी दरामध्ये देशात समानता आणण्यासाठी उपरोक्त संदर्भ क्रमांक (०५) दिनांक १९.११.२०२० अन्वये दर निश्चिती करण्यात आली आहे. त्या अनुषंगाने भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणे अंतर्गत असलेल्या प्रयोगशाळेत खाजगी पाण्याचे नमुने तपासणीसाठी आकारावयाच्या शुल्कात सुधारणा करणे तसेच प्रयोगशाळेत प्राप्त खाजगी नमुने FAK द्वारे प्राथमिक तपासणीसाठी घोरण निश्चित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:

खाजगी पाणी नमुने तपासणीसाठी आकारावयाच्या शुल्काबाबतचा शासन निर्णय दिनांक २८ मार्च, २०१८ अधिक्रमित करण्यात येत आहे.

१) प्रयोगशाळेत खाजगी पाणी नमुने तपासण्यासाठी शुल्क व विहित घटक:

केंद्र शासनाच्या दि. १९ नोव्हेंबर, २०२० रोजीच्या पत्रातील सूचनांनुसार तपासणीसाठी भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या अधिपत्याखालील प्रयोगशाळेत खाजगी पाणी नमुने तपासण्यासाठी आकारावयाचे शुल्कात सुधारणा करण्यात येत असून सुधारित दर सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट अ नुसार निर्धारित करण्यात येत आहेत.

२) एफ.टी.के. द्वारे खाजगी पाणी नमुने तपासण्यासाठीचे शुल्क व विहित घटक:

राज्यातील ग्रामीण जनतेला खाजगी नमुने फिल्ड टेस्ट किट्सच्या मदतीने तपासणी करून देण्यासाठी रासायनिक व जैविक घटकांसाठी प्रत्येकी रु.५/- इतक्या माफक दरात राज्यातील सर्व विभागीय, जिल्हा व उप विभागीय प्रयोगशाळांमध्ये सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येत आहे.

रासायनिक फिल्ड टेस्ट किट्स द्वारे तपासण्यात येणारे घटक:

अ.क्र.	Parameter	घटक	शुल्क
१.	pH	सामू	रुपये ५/-
२.	Conductivity/ Total Dissolved Solids (TDS)	कंडक्टिव्हिटी/ एकूण विरघळलेले क्षार	
३.	Fluoride(F)	फ्लोराईड	
४.	Nitrate (NO ₃)	नायट्रेट	
५.	Iron (Fe)	लोह	

जैविक फिल्ट्र टेस्ट किट्स द्वारे तपासण्यात येणारे घटक :

अ.क्र.	Parameter	घटक	शुल्क
१.	Bacteriological Fit/ Unfit for consumption	जैविक (जीवाणू) दृष्ट्या पाणी पिण्यास योग्य/ अयोग्य	रुपये ५/-

एफ.टी.के द्वारे तपासणीसाठीचे सदरील-नदर शासकीय / सहकारी/ खाजगी संस्था/ शैक्षणिक संस्था/ शाळा/ महाविद्यालये, संशोधन विद्यार्थी व ग्रामीण भागातील व्यक्ती यांच्याकरिता लागू राहतील.

३) प्रयोगशाळेसाठी आवश्यक फिल्ट्र टेस्ट किट्स साहित्य व खरेदी:

राज्यातील जनतेला खाजगी नमुने फिल्ट्र टेस्ट किट्सच्या मदतीने तपासणी करून देण्यासाठी प्रत्येक प्रयोगशाळेसाठी एक वर्ष कालावधी विचारात घेता (प्रत्येक महिन्याला २५ खाजगी पाणी नमुने) या प्रमाणे ३०० नग जैविक व ०४ नग (०१ फिल्ट्र टेस्ट किट्सची क्षमता १०० चाचण्या विचारात घेता) रासायनिक फिल्ट्र टेस्ट किट्स आवश्यक आहेत. त्याप्रमाणे प्रत्येक प्रयोगशाळेला फिल्ट्र टेस्ट किट्सचे वितरण करून देण्याची जबाबदारी संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा यांची राहिल.

भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या अधिनस्त प्रयोगशाळांनी प्राप्त फिल्ट्र टेस्ट किट्सची नोंद नोंदवहीत घेण्यात यावी. आवश्यकतेनुसार फिल्ट्र टेस्ट किट्सचा वापर करून त्याचा मासिक अहवाल विहित नमुन्यात वरिष्ठ भूवैज्ञानिक यांच्या स्वाक्षरीने उपसंचालक व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांच्याकडे व उपसंचालक यांनी विभागाचा एकत्रित मासिक अहवाल संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे यांना सादर करण्यात यावा.

४) खाजगी तत्वावरील पाणी नमुने तपासणीबाबत कार्यपध्दती:

१. इच्छुक व्यक्ती, शासकीय / खाजगी संस्था, कॉलेज, संशोधन विद्यार्थी यांच्याकडून प्राप्त होणाऱ्या नमुन्यांची माहिती प्रयोगशाळेने विहित नमुन्यात अर्ज (प्रपत्र -ब) स्वरूपात संबंधितांकडून घ्यावी.

२. खाजगी पाणी नमुन्यांसाठी आवश्यक शुल्क आकारून त्याची पोहोच देण्यात यावी.

३. एक आठवड्याच्या कालावधीत प्राप्त झालेली रक्कम वरिष्ठ भूवैज्ञानिक कार्यालयातील लेखा शाखेकडे सुपूर्त करून पोहोच घ्यावी.

४. प्रयोगशाळेकडून खाजगी नमुने तपासणीसाठी प्राप्त झालेली एकरक्कमी रक्कम दरमहा विहित केलेल्या शासनाच्या खात्यात वरिष्ठ भूवैज्ञानिक कार्यालयातील लेखा शाखेने जमा करावी.

५. प्रयोगशाळेने तपासणी केलेल्या पाणी नमुन्यांच्या अहवाल प्रपत्र (क), प्रत्येक आठवड्याला संबंधित वरिष्ठ भूवैज्ञानिक यांच्या स्वाक्षरीने तयार करण्यात यावा व संबंधित व्यक्ती, शासकीय/खाजगी संस्था, कॉलेज, संशोधन विद्यार्थी यांना पाठविण्यात/ देण्यात यावा.

५) संकेतस्थळावर नोंद:

प्राप्त फिल्ड टेस्ट किट्सची संख्या व किट्स द्वारे तपासणी केलेल्या खाजगी नमुन्यांची माहिती केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावर घेण्याची जबाबदारी संबंधित प्रयोगशाळांची राहिल. तपासणीच्या नोदी संकेतस्थळावर घेतल्या जातील याबाबत जिल्हा स्तरावर वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, विभागीय स्तरावर प्रादेशिक उपसंचालक व राज्य स्तरावर उपसंचालक (जल विज्ञान प्रकल्प), संचालनालय, पुणे यांनी सनियंत्रण करावे.

६) माहिती, शिक्षण व संवाद अभियान:

खाजगी तत्वावरील पाणी नमुने तपासणी बाबत सर्व ग्रामीण जनतेपर्यंत माहिती पोहोचविण्यासाठी त्याबाबत जनजागृती करणे अत्यंत महत्वाचे आहे. जिल्हा परिषद कार्यालयामध्ये असलेल्या पाणी गुणवत्ता कक्ष व माहिती, शिक्षण व संवाद सल्लागार यांनी समन्वयाने या विषयाबाबत जनजागृती करण्यात यावी. यामध्ये खालील मुद्द्यांचा अंतर्भाव करण्यात यावा.

१. पाणी गुणवत्ता प्रयोगशाळेबाबतची माहिती जिल्हा, तालुका व गावांतील महत्वाच्या ठिकाणी बोर्ड (Banner)/ जाहिरात फलक (flex) स्वरूपात दर्शविण्यात यावी. माहितीमध्ये प्रामुख्याने प्रयोगशाळेचे ठिकाण, संपर्क क्रमांक, प्रयोगशाळेत असलेल्या सुविधा व खाजगी तत्वावरील पाणी नमुने तपासण्यासाठी आकारण्यात येणारे दर याचा समवेश असावा.

२. खाजगी तत्वावरील पाणी नमुने तपासण्यासाठी आकारण्यात येणारे दर व प्रयोगशाळा याबाबत आकाशवाणी /इतर प्रसार माध्यमाद्वारे प्रसिद्धी करण्यात यावी.

३. पाणी गुणवत्ता विषयक करण्यात येणाऱ्या जनजागृती (IEC) चा खर्च जल जीवन मिशन अंतर्गत सहाय्य निधी अंतर्गत उपलब्ध तरतूदीतून भागविण्यात यावा.

४. सदर विषयाबाबत जनजागृती (IEC) परिणामस्वरूप खाजगी तत्वावरील पाणी नमुने तपासण्यामध्ये झालेली वाढ याचा त्रैमासिक अहवाल संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा यांनी शासनाकडे पाठविण्यात यावा.

७) एफ.टी.के. द्वारे खाजगी पाणी नमुने तपासण्यासाठी नागरिकांकडून प्राप्त होणारा प्रतिसाद, प्रत्यक्ष अंमलबजावणीची कार्यवाही याबाबत एक वर्षानंतर समग्र आढावा घेऊन त्याबाबतचा यथोचित प्रस्ताव भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेने शासनास सादर करावा.

८) निधी तरतूद व वितरण:

खाजगी तत्वावरील पाणी नमुने तपासणीसाठी आवश्यक असलेले फिल्ड टेस्ट किट्स खरेदीसाठी आवश्यक निधी जल जीवन मिशन अंतर्गत पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमाच्या २% निधीमधून खर्च करण्यात यावा.

सदरील प्रयोजनासाठीचा निधी मागणी क्र.वाय-२, लेखाशीर्ष २२१५ पाणी पुरवठा व स्वच्छता, १०२ ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रम, ०२ जिल्हा परिषदाना योजनांतर्गत अनुदाने, (०२) (२९) राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम सहाय्यीकृत बाबी व पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षणासाठी अर्थसहाय (राज्य हिस्सा) (४० टक्के) यासाठी अनुदाने, ३१ सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर) (२२१५ ९९७१) आणि मागणी क्र.वाय-२, लेखाशीर्ष २२१५ पाणी पुरवठा व स्वच्छता, १०२ ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रम, ०२ जिल्हा परिषदाना योजनांतर्गत अनुदाने, (०२) (३०) राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम सहाय्यीकृत बाबी व पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षणासाठी अर्थसहाय (केंद्र हिस्सा) (६० टक्के) यासाठी अनुदाने, ३१ सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर) (२२१५ ९९८९) या लेखाशीर्षाखाली जल जीवन मिशन अंतर्गत पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण या घटकासाठी उपलब्ध तरतुदीतून भागविण्यात यावा.

सदरचा निधी पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाकडून राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन कार्यालयास PFMS प्रणाली द्वारे वितरीत करण्यात येणा-या निधीतून आवश्यक निधी भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेस प्रदान करण्यात यावा .

९) तपासणी शुल्कापोटी निधी शासन जमा करणे:

खाजगी पाणी नमुने तपासणी शुल्काच्या माध्यमातून प्राप्त होणारा निधी मागणी क्रमांक वाय-८, ४४०२ मृदा व जल संधारण यावरील भांडवली खर्च ९०९, भांडवली लेखा व वजा वसूली (४४०२ ११९३) या लेखा शिर्षाखाली जमा करण्यात यावा.

१०) या आदेशामधील नमुद केलेले सुधारित दर दिनांक १ फेब्रुवारी, २०२१ पासून लागू राहतील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक <संकेतांक क्रमांक लिहा> असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

रा.म.गोंगजे

पृष्ठ १० पैकी ५

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपाल महोदयांचे सचिव, राजभवन, मुंबई
२. मा.मुख्यमंत्री महोदयांचे सचिव, मुख्यमंत्री सचिवालय, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा.राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. प्रधान सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
६. प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
७. संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे
८. अभियान संचालक, राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन, बेलापूर, नवी मुंबई.
९. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१०. उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
११. जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१२. कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
१३. जिल्हा कोषागार अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१४. उपसचिव (कार्या.पापु-१२)यांचे स्वीय सहायक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१५. अवर सचिव (व्यय-३) वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१६. निवड नस्ती कार्या.पापु-१२

पृष्ठ १० पैकी ६

प्रपत्र - अ

खाजगी तत्त्वावरील पाणी नमुने प्रयोगशाळेत तपासणीचे आकारावयाचे दर

(केंद्र शासनाचे पत्र क्र. WQ-११०२१/१/२०२०-WQ-Part (१) / २२०, दि. १९/११/२०२०)

Sr. No.	Parameter	Individual Rate	Package Rate (In Rupees)
१	Odour	१	५०
२	Colour	१	
३	pH	१	
४	Total Dissolved Solids	१	
५	Turbidity	५	
६	Total Alkalinity	२०	
७	Total Hardness	२०	
८	Residual Chlorine	१	
९	Chloride	५०	५०
१०	Sulphate	५०	५०
११	Iron	५०	५०
१२	Total Arsenic	१००	१००
१३	Fluoride	५०	५०
१४	Nitrate	५०	५०
१५	Total Coliform bacteria	१००	१००
१६	E.Coli or thermo tolerant coliform bacteria	१००	१००

पृष्ठ १० पैकी ७

Total	६००	६००
-------	-----	-----

प्रपत्र - ब

खाजगी तत्वावरील पाणी नमुने तपासणीचा अर्जाचा नमुना

नाव :

पत्ता :

संपर्क क्र. :

इमेल:

तपासणी करावयाचा हेतू :

पाण्याचा स्रोत प्रकार:

स्रोताचे ठिकाण:

स्रोतांचा वापर:

तपासणी करावयाचे घटक:

स्रोतांचा नमुना गोळा केल्याची तारीख व वेळ:

पृष्ठ १० पैकी ८

अर्जदाराची नाव व सही (दिनांकासह)

प्रपत्र - क

खाजगी तत्वावरील पाणी नमुने तपासणी अहवाल

प्रति,

शासकीय / सहकारी/ खाजगी संस्था/ शैक्षणिक संस्था/ शाळा/महाविद्यालये, संशोधन विद्यार्थी व ग्रामीण भागातील व्यक्ती इ.

विषय : खाजगी तत्वावरील पाणी नमुने तपासणी अहवाल

संदर्भ :

वरील संदर्भीय आपल्या अर्जानुसार, पाणी नमुने तपासणी अहवाल खालीलप्रमाणे आहे.
रासायनिक फिल्ट्र टेस्ट किट्स द्वारे करण्यात आलेली तपासणी -

अ.क्र.	Parameter	घटक	परिणाम योग्य / अयोग्य
१	pH	सामू	
२	Conductivity/ Total Dissolved Solids (TDS)	कंडक्टिव्हिटी/ एकूण विरघळलेले क्षार	
३	Fluoride (F)	फ्लोराईड	
४	Nitrate (NO ₃)	नायट्रेट	
५	Iron (Fe)	लोह	

जैविक फिल्ट्र टेस्ट किट्स द्वारे करण्यात आलेली तपासणी : जैविक दृष्ट्या पाणी पिण्यास योग्य / अयोग्य

नाव व सही (वरिष्ठ भूवैज्ञानिक)

टीप :

पृष्ठ १० पैकी ९

जलशुद्धीकरण यंत्रणेच्या कार्यान्वयनात
होणारा विलंब टाळण्याबाबत.....

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक: डब्ल्युक्युएम -२०१९/प्र.क्र.५०/पापु-१२,

गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय इमारत संकुल, ७ वा मजला, लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई-४००००१

तारीख: १७ फेब्रुवारी, २०२१

प्रस्तावना:

राज्यात काही ठिकाणी फ्लोराईड रिमुव्हल युनिट (DFU) काही कालावधीकरिता वापरात नसल्याचे महालेखाकार यांच्याकडून आक्षेप नोंदविण्यात आले होते. डिफ्लोरिडेशन युनिट वेळेवर न बसविल्यामुळे फ्लोराईड बाधित गावांना शुध्द पाणी पुरवठा वेळेत मिळण्यास विलंब झाल्याची बाब देखील समोर आली. डिफ्लोरिडेशन युनिट/ पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविणे व कार्यान्वित करणे यांचे उचित संनियंत्रण होणे आवश्यक असल्याबाबत लोकलेखा समितीने शिफारस केली आहे. त्यानुषंगाने कार्यवाहीच्या सूचना देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन परिपत्रक :

जलजीवन मिशन/ राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल योजना/जलस्वराज्य व अन्य तत्सम योजनांच्या माध्यमातून आर.ओ. युनिट किंवा डिफ्लोरिडेशन युनिट बसविण्यात येत असते, सदरील यंत्रणा उभारण्यापूर्वी संबंधित ठिकाणी सुयोग्य जागा उपलब्धतेची खातरजमा करून विद्युत सुविधा व अन्य तत्सम सुविधांची खातरजमा करणे अभिप्रेत आहे. तथापि नियोजनामधील त्रुटीमुळे जल शुध्दीकरण यंत्रणा खरेदी केल्यानंतर त्याच्या कार्यान्वयनास अनावश्यक विलंब होतो. पर्यायाने संबंधित ठिकाणचे नागरिक अशा मूलभूत सुविधासून वंचित राहतात, या बाबी टाळण्यासाठी खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.

- १) पाणी शुध्दीकरण यंत्रणांसाठी आवश्यक जागा, विद्युत पुरवठा इ. प्राथमिक सुविधांची प्रथमतः खातरजमा करून त्यासंबंधीचा स्थानिक स्वराज्य संस्थेकडून नियमित स्वरूपात प्रस्ताव / मागणी करावी.
- २) संबंधित कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद यांनी यंत्रणा त्वरीत कार्यान्वित होण्याच्या दृष्टीने निविदेतील अटी व शर्तीच्या अनुषंगाने आवश्यक ती कार्यवाही करावी व केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल अभियान संचालक, राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन यांच्याकडे दरमहा ८ तारखेपर्यंत सादर करावा.

- ३) अभियान संचालक, राज्य पाणी स्वच्छता मिशन यांनी निविदेतील अटी व शर्तीनुसार विहित वेळेत जलशुध्दीकरण यंत्रणा कार्यान्वित होण्यासाठी आवश्यक संनियंत्रण करावे. स्थानिक स्तरावर निर्माण होणा-या अडचणीचे निराकारण करण्याच्या दृष्टीने संबंधित मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांना वेळोवेळी सुचना द्याव्यात.
- ४) उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पाणी व स्वच्छता) व कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद यांनी जिल्हा परिषद स्तरावरून उपअभियंता यांच्या मार्फत वर्षातून किमान दोन वेळा जिल्हयातील पाणी शुध्दीकरण यंत्रणांची पाहणी करून यंत्रणा सुव्यवस्थित असल्याची खातरजमा करावी.
- ५) पाणी शुध्दीकरण यंत्रणांच्या सद्यस्थितीबाबतचा आढावा संबंधित पंचायत समितीच्या गट विकास अधिकारी यांचे मार्फत मासिक आढावा बैठकीत घेण्यात यावा व त्यांनी तालुक्याचा मासिक अहवाल संबंधित जिल्हयाच्या कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद यांच्याकडे सादर करावा.

सादर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०२०९१४३०५७०२२८ असा आहे. हे परिपत्रक डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

राजेंद्र गेंगजे

उपसचिव

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग.

प्रत,

१. मा.राज्यपाल महोदयांचे सचिव, राजभवन, मुंबई
२. मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा.राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे

पृष्ठ ३ पैकी २

५. अभियान संचालक, राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन, देलापूर, नवी मुंबई.
६. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
७. उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी(पाणी व स्वच्छता), जिल्हा परिषद (सर्व)
८. कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
९. सह/उपसचिव/ विशेष कार्यकारी अधिकारी (सर्व), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१०. निवड नस्ती कार्या.पापु-१२, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

ग्रामपंचायत स्तरावर पाणी गुणवत्ता तपासणीकरिता जैविक FTK - H2S vials चा वापर, खरेदी व वितरणाबाबतचे धोरण निश्चित करणेबाबत..

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्युक्युएम-२०१९/प्र.क्र.८५/पापु-१२

गोकुळदास तेजपाल रूग्णालय इमारत संकुल, ७ वा मजला, लोकमान्य टिळक मार्ग, मंत्रालय,
मुंबई-४००००९

दिनांक : १२ जुलै, २०२१

वाचा :

- १) केंद्र शासनाच्या जल जीवन मिशन कार्यक्रम मार्गदर्शक सुचना , दि. २५ डिसेंबर, २०१९
- २) संचालक, (पाणी गुणवत्ता), पेयजल व स्वच्छता विभाग, जलशक्ती मंत्रालय, भारत सरकार, यांचे पत्र क्र. WQ-११०३४/२/२०२०-WQ-DDWS, दि. १४ फेब्रुवारी, २०२०.
- ३) संचालक, (पाणी गुणवत्ता) पेयजल व स्वच्छता विभाग, जलशक्ती मंत्रालय, भारत सरकार, यांचे पत्र क्र. WQ -११०२१/१/२०२०-WQ-DDWS, दि. १ ऑक्टोबर, २०२०.
- ४) संचालक, पाणी गुणवत्ता पेयजल व स्वच्छता विभाग, जलशक्ती मंत्रालय, भारत सरकार, यांचे पत्र क्र. WQ -११०२१/१/२०२०-WQ-DDWS-१७, दि. ०५ मार्च , २०२१.

प्रस्तावना :

केंद्र सरकारच्या जल जीवन मिशन या महत्वाकांक्षी प्रकल्पांतर्गत पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांमध्ये ग्रामीण भागातील जनतेला विहित निकषानुसार शुद्ध व सुरक्षित पिण्याचे पाणी उपलब्ध करून देणे हे शासनाचे प्रमुख उद्दिष्ट आहे. यासाठी पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण उपक्रमांतर्गत राज्यातील सर्व पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची तपासणी व सर्वेक्षण करणे, त्याकरीता पाणी गुणवत्ता तपासणी प्रयोगशाळा स्थापन करणे, प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करणे, प्रयोगशाळांचे राष्ट्रीय अधिस्वीकृतीकरण करणे, ग्रामपंचायत स्तरावर पाणी गुणवत्तेबाबत जनजागृती व शैक्षणिक कार्यक्रम आयोजित करणे, स्वच्छता सर्वेक्षणाच्या उपक्रमात लोकांचा सहभाग वाढविणे, समुदायाला क्षेत्रीय तपासणी संचांच्या (FTK) माध्यमातून पाण्याच्या गुणवत्तेची चाचणी घेण्यासाठी सक्षम करणे, विशेषतः स्थानिक समुदायातील महिलांना त्याकरीता प्रशिक्षित करणे या बाबींचा समावेश आहे.

ग्रामपातळीवर स्वच्छ व शुद्ध पाण्याचा पुरवठा सुनिश्चित करण्याकरीता पाणी गुणवत्तेबाबत जनजागृती करणे व समुदायाला विशेषतः स्थानिक महिलांना ग्रामपंचायतीमधील पाण्याच्या स्रोतांमधील पाण्याच्या गुणवत्तेची क्षेत्रीय तपासणी साधनाच्या (FTK) माध्यमातून चाचणी घेण्यासाठी सक्षम बनविणे, त्याकरीता त्यांना प्रशिक्षित करणे तसेच ग्रामीण भागात साथरोग प्रतिबंध आणि निवारणाच्या दृष्टीकोनातून पाणी नमुन्यांच्या तपासणीवर भर देऊन ग्रामपंचायती अंतर्गत घेणा-या

पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची तपासणी करण्याकरिता जैविक FTK- H2S vials (जैविक क्षेत्रीय तपासणी संघ) चा वापर, त्यांची खरेदी व वितरण याबाबतचे धोरण निश्चित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती, सद्यस्थितीत प्राथमिक स्वरूपात प्रायोगिक तत्वावर सदरचे धोरण निश्चित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:

ग्रामपंचायती अंतर्गत येणा-या पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोताची प्रायोगिक तत्वावर जैविक FTK- H2S vials द्वारे तपासणी करिता जैविक FTK-H2S vials चा वापर, त्यांची खरेदी व वितरणाबाबत पुढीलप्रमाणे धोरण ठरविण्यात येत आहे.

१) पाणी गुणवत्ता तपासणीकरिता ग्रामपातळीवर स्थानिक महिलांना सक्षम करणे व तपासणीकरिता जैविक FTK-H2S vials चा वापर :-

अ) योजनेच्या प्राथमिक स्वरूपात प्रत्येक ग्रामपंचायतीमधील पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची प्रायोगिक तत्वावर जैविक FTK- H2S vials द्वारे पाणी गुणवत्ता तपासणी करणे व पाणी नमुना पिण्यायोग्य आहे अथवा नाही याची पडताळणी करणे प्रस्तावित आहे. याकरिता, जैविक FTK- H2S vials द्वारे तपासणीकरिता प्रत्येक ग्रामपंचायतीमधील एका स्रोताची निवड करण्यात यावी. व निवड करण्यात आलेल्या स्रोताची वर्षातून एकदा जैविक FTK- H2S vials द्वारे पाणी गुणवत्ता तपासणी करण्यात यावी.

ब) ग्रामपंचायतीमार्फत ग्राम पाणी व स्वच्छता समिती तसेच पाणी वापर गट यांच्या माध्यमातून प्रत्येक ग्रामपंचायती अंतर्गत स्थानिक समुदायातील पाच महिलांची निवड करण्यात यावी. त्यांना भुजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे यांच्या सहकार्याने FTK द्वारे पाणी गुणवत्ता तपासणी करणे तसेच पाणी गुणवत्ता या घटकाच्या दृष्टीने जनजागृती करणे यासाठी प्रशिक्षण देण्यात यावे.

क) निवड करण्यात आलेल्या एका पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोताची गावातील प्रशिक्षित महिला स्वयंसेवकांमार्फत वर्षातून एकदा जैविक FTK - H2S vials द्वारे खालील घटकांकरिता पाणी गुणवत्ता तपासणी करण्यात यावी.

अ.क्र.	Parameter	घटक
१.	Bacteriological Fit/ Unfit for consumption	जैविक (जीवाणू) दृष्ट्या पाणी पिण्यास योग्य/ अयोग्य

पृष्ठ ६ पैकी २

ड) ग्रामपंचायतीमधील जैविक FTK- H₂S vials द्वारे तपासणी करण्यात आलेल्या पाणी स्रोताचा पाणी गुणवत्ता तपासणी अहवाल नमुना १ मध्ये दिल्या प्रमाणे प्रशिक्षित महिला स्वयंसेवकांनी जलसुरक्षक व ग्रामसेवकाच्या मदतीने तयार करून ग्रामसेवकाच्या सहीने सोबत जोडलेल्या विहित नमुन्यात (नमुना १) संबंधित गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती यांना सादर करावा.

इ) पंचायत समितीने तालुक्यातील सर्व ग्रामपंचायतींच्या अहवालांचे एकत्रिकरण करून सदर अहवाल मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांना सादर करावा.

ई) जैविक FTK - H₂S vials द्वारे तपासणीदरम्यान पिण्याच्या पाण्याचा नमुना अयोग्य आल्यास समस्या निवारण्याच्या दृष्टीने संबंधित ग्रामपंचायतीमार्फत तात्काळ कार्यवाही करण्यात यावी.

फ) जैविकदृष्ट्या पिण्यास अयोग्य आढळून आलेल्या स्रोतांतील पाण्याचा नमुना पाणी शुद्धिकरणानंतर पुन्हा तपासण्यात यावा व पुनर्तपासणीनंतरही पाण्याचा नमुना पिण्यास अयोग्य आढळून आल्यास तपासणीसाठी नजीकच्या भुजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या प्रयोगशाळेत पाठविण्यात यावा व त्याच्या निष्कर्षानुसार स्रोत शुद्धिकरणाच्या दृष्टीने ग्रामपंचायतीमार्फत तात्काळ उपाययोजना करण्यात याव्या.

२) संकेतस्थळावर नोंद:-

जिल्हा परिषद स्तरावर सर्व अहवालांचे एकत्रित संकलन होऊन सदर तपासण्यांची नोंद, तसेच प्रशिक्षित महिला स्वयंसेवकांची नावे, प्राप्त जैविक FTK - H₂S vials संचांची संख्या, त्यांचे ग्रामपंचायत स्तरावर वितरण व जैविक H₂S vials संचांद्वारे तपासणी केलेल्या नमुन्यांची माहिती केंद्र शासनाच्या IMIS संकेतस्थळावर विहित नमुन्यांमध्ये घेण्याची जबाबदारी संबंधित जिल्हा परिषदेची राहिल.

३) पाणी गुणवत्ता तपासणीकरिता आवश्यक जैविक FTK - H₂S vials ची खरेदी :

राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन यांनी केंद्रीभूत स्वरूपात आवश्यक जैविक FTK-H₂S vials ची खरेदी त्यांना विहित विधीय प्राधिकारात करावी. तसेच विहित कार्यपद्धतीचा अवलंब करून उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभागाचा शासन निर्णय दि. २४ ऑगस्ट, २०१७ नुसार केंद्र शासनाने विकसित केलेल्या Government E-market place (GeM) पोर्टलवरून सदरची खरेदी करण्यात यावी.

५) जैविक FTK - H2S vials चे वितरण :-

राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनद्वारे खरेदी करण्यात आलेल्या जैविक FTK - H2S vials संचाचे प्रत्येक जिल्हापरिषदेच्या अंतर्गत येणाऱ्या ग्रामपंचायत संख्येच्या प्रमाणात गरजेनुसार वितरण करण्याची जबाबदारी राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनची राहिल. जैविक H2S vials च्या पुरवठादारास प्रत्येक जिल्हापरिषदेच्या गरजेनुसार, आवश्यक त्या संख्येत जिल्हा परिषद स्तरावर सदर संचांचा पुरवठा करण्याचे निर्देश राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनमार्फत देण्यात यावेत. जिल्हास्तरावर प्राप्त जैविक H2S vials संच तालुकास्तरावर व तिथून प्रत्येक ग्रामपंचायत स्तरावर वितरित करण्याची जबाबदारी संबंधित जिल्हा परिषदेची राहिल.

६) निधी तरतुद व वितरण:-

ग्रामपंचायत स्तरावरील पाणी नमुने तपासणीसाठी आवश्यक असलेले जैविक FTK-H2S vials खरेदीसाठी आवश्यक खर्च जल जीवन मिशन अंतर्गत पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमाच्या २% निधीमधून करण्यात यावा. तसेच, प्रशिक्षणासाठी आवश्यक खर्च जल जीवन मिशन अंतर्गत सहाय्यीकृत बाबी घटकासाठीच्या प्राप्त ५% निधीमधून करण्यात यावा.

सदरील प्रयोजनासाठीचा खर्च केंद्र हिस्सा लेखाशीर्ष (२२१५ ९९८९) - मागणी क्र.वाय-२, लेखाशीर्ष २२१५ पाणी पुरवठा व स्वच्छता, १०२ ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रम, ०२ जिल्हा परिषदांना योजनांतर्गत अनुदाने, (०२) (३०) राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम सहाय्यीकृत बाबी व पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षणासाठी अर्थसहाय (केंद्र हिस्सा) (६० टक्के) यासाठी अनुदाने, ३१ सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर) (२२१५ ९९८९)

आणि राज्य हिस्सा लेखाशीर्ष (२२१५ ९९७९) - मागणी क्र.वाय-२, लेखाशीर्ष २२१५ पाणी पुरवठा व स्वच्छता, १०२ ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रम, ०२ जिल्हा परिषदांना योजनांतर्गत अनुदाने, (०२) (२९) राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम सहाय्यीकृत बाबी व पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षणासाठी अर्थसहाय (राज्य हिस्सा) (४० टक्के) यासाठी अनुदाने, ३१ सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर) (२२१५ ९९७९) या लेखाशीर्षखाली जल जीवन मिशन अंतर्गत पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण या घटकासाठी उपलब्ध तरतुदीतून भागविण्यात यावा.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक 202107121232495028 असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

याचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

**ANUSHKA
ANIRUDH
DALVI**

Digitally signed by ANUSHKA ANIRUDH DALVI
DN: c=IN, o=ANUSHKA ANIRUDH DALVI, ou=ANUSHKA ANIRUDH DALVI, email=ANUSHKA.ANIRUDH.DALVI@GOV.IN, cn=ANUSHKA ANIRUDH DALVI
Date: 2021.07.12 12:32:49 +05'30'

अनुष्का दळवी

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपाल महोदयांचे सचिव, राजभवन, मुंबई
२. मा.मुख्यमंत्री महोदयांचे सचिव, मुख्यमंत्री सचिवालय, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा.राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. प्रधान सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
६. प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
७. संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे
८. अभियान संचालक, राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन, बेलापूर, नवी मुंबई.
९. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१०. उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
११. जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१२. कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
१३. जिल्हा कोषागार अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१४. उपसचिव (कार्या.पापु-१२) यांचे स्वीय सहायक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१५. अवर सचिव (व्यय-३) वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१६. निवड नस्ती कार्या.पापु-१२

पृष्ठ ६ पैकी ५

(निवड करण्यात आलेल्या एका स्रोताचा जैविक FTK- H2S vials द्वारे पाणी गुणवत्ता तपासणी अहवाल खालील नमुन्यात सादर करण्यात यावा.)

नमुना - १									
जैविक FTK - H2S VIALS द्वारे गावातील पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे पाणी नमुने तपासणी केल्याचा गोपवारा - जैविक तपासणी									
ग्रा.पं.चे नाव		तालुका		जिल्हा		महिना			
अ. क्र.	वाडी/घस्तीचे नाव	स्रोताचे स्थळ	स्रोताचा प्रकार	स्रोताचा सांकेतांक	स्रोत - हंगामी /बारनाही	पाणी नमुना तपासणी केल्याचा दिनांक	नमुना योग्य / अयोग्य	केलेली कार्यवाही	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१									
२									
सही - ग्रामसेवक									

ग्रामपंचायत स्तरावर पाणी गुणवत्ता तपासणीकरिता जैविक FTK - HRS vials चा वापर, खरेदी व वितरणाबाबतची कार्यपद्धती निश्चित करणेबाबत..

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्युक्युएम-२०१९/प्र.क्र.८५/पापु-१२

गोकुळदास तेजपाल रूग्णालय इमारत संकुल, ७ वा मजला, लोकमान्य टिळक मार्ग, मंत्रालय,
मुंबई-४००००९

दिनांक : ०२ फेब्रुवारी, २०२२

वाचा :

- १) केंद्र शासनाच्या जल जीवन मिशन कार्यक्रम मार्गदर्शक सुचना , दि. २५ डिसेंबर, २०१९
- २) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, शासन निर्णय क्रमांक : डब्ल्युक्युएम-२०१९ /प्र.क्र.८५ / पापु-१२, दिनांक : १२ जुलै, २०२१
- ३) राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन यांचे पत्र क्र.जजमि/रा.पा.स्व.मि/ पागुशा ०७१९/प्र. क्र. १०/२०२०, दि. ०१/११/२०२१
- ४) अप्पर सचिव तथा मिशन संचालक, राष्ट्रीय जल जीवन मिशन, जलशक्ती मंत्रालय, भारत सरकार यांचे अ. शा. पत्र क्र. DO No. WQ-11021/1/2020-WQ-DDWS Part (1) दि. ३०/१२/२०२१

प्रस्तावना :

केंद्र सरकारच्या जल जीवन मिशन या महत्वाकांक्षी प्रकल्पांतर्गत पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांमध्ये ग्रामीण भागातील जनतेला विहित निकषानुसार शुध्द व सुरक्षित पिण्याचे पाणी उपलब्ध करून देणे हे शासनाचे प्रमुख उद्दिष्ट आहे. यासाठी पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण उपक्रमांतर्गत राज्यातील सर्व पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची तपासणी व सर्वेक्षण करणे, त्याकरीता पाणी गुणवत्ता तपासणी प्रयोगशाळा स्थापन करणे, प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करणे, प्रयोगशाळांचे राष्ट्रीय अधिस्वीकृतीकरण करणे, ग्रामपंचायत स्तरावर पाणी गुणवत्तेबाबत जनजागृती व शैक्षणिक कार्यक्रम आयोजित करणे, स्वच्छता सर्वेक्षणाच्या उपक्रमात लोकांचा सहभाग वाढविणे, समुदायाला क्षेत्रीय तपासणी संचांच्या (FTK) माध्यमातून पाण्याच्या गुणवत्तेची चाचणी घेण्यासाठी सक्षम करणे, विशेषतः स्थानिक समुदायातील महिलांना त्याकरीता प्रशिक्षित करणे या बाबींचा समावेश आहे.

ग्रामपातळीवर स्वच्छ व शुध्द पाण्याचा पुरवठा सुनिश्चित करण्याकरीता पाणी गुणवत्तेबाबत जनजागृती करणे व समुदायाला विशेषतः स्थानिक महिलांना ग्रामपंचायतीमधील पाण्याच्या

स्रोतांमधील पाण्याच्या गुणवत्तेची क्षेत्रीय तपासणी साधनाच्या (FTK) माध्यमातून चाचणी घेण्यासाठी सक्षम बनविणे, त्याकरीता त्यांना प्रशिक्षित करणे तसेच ग्रामीण भागात साथरोग प्रतिबंध आणि निवारणाच्या दृष्टीकोनातून पाणी नमुन्यांच्या तपासणीवर भर देऊन ग्रामपंचायती अंतर्गत येणा-या पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची तपासणी करण्याकरिता जैविक FTK- H₂S vials (जैविक क्षेत्रीय तपासणी संघ) चा वापर, त्यांची खरेदी व वितरण याबाबतचे धोरण शासनाच्या संदर्भाधीन क्र. २ च्या शासन निर्णयान्वये निश्चित करण्यात आले आहे.

तथापि, जल जीवन मिशन कार्यक्रमांतर्गत पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची FTK व्दारे गुणवत्ता तपासणीची व्याप्ती वाढविणे व सदर कामात गतीशीलता आणणे आवश्यक आहे. तसेच, केंद्र शासनाच्या संदर्भाधीन क्र. (०४) वर नमुद पत्रान्वये ग्राम पंचायत/ ग्राम पाणी व स्वच्छता समिती / पाणी समिती यांनी पिण्याच्या पाण्याचे स्रोत (Sources)/ वितरण बिंदुचे पाणी नमुने (Samples at Delivery Points) यांची प्रत्येक महिन्यातून किमान एक वेळा अणुजैविकदृष्ट्या तपासणी करण्यात यावी व सदर तपासण्यांची नोंद WQMIS संकेतस्थळावर घेण्यात यावी अशा सुचना देण्यात आलेल्या आहेत. सबब, या सर्व बाबींच्या अनुषंगाने सदर कार्यक्रम प्रायोगिक तत्वावर न राबविता नोंदणीकृत सर्व पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे/ वितरण बिंदुचे पाणी नमुन्यांचे परिक्षण करणे व त्याकरीता आवश्यकतेनुसार फ्रिल्ड टेस्ट किट्स (FTK) खरेदीची कार्यवाही संबंधित जिल्हयामार्फत होणे आवश्यक आहे. त्यानुषंगाने दि. १२/०७/२०२१ रोजीच्या शासन निर्णय अधिक्रमित करून ग्रामपंचायत स्तरावर पाणी गुणवत्ता तपासणीकरिता जैविक FTK - H₂S vials चा वापर, खरेदी व वितरणाबाबत सुधारीत कार्यपद्धती निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:

या शासन निर्णयान्वये विभागाचा संदर्भाधीन क्र. (०२) येथील दि. १२ जुलै, २०२१ चा शासन निर्णय अधिक्रमित करण्यात येत असून ग्रामपंचायत अंतर्गत येणा-या सर्व नोंदणीकृत पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची / वितरण बिंदुच्या पाणी नमुन्यांची जैविक FTK- H₂S vials व्दारे तपासणी करिता जैविक FTK-H₂S vials चा वापर, त्यांची खरेदी व वितरणाबाबत पुढीलप्रमाणे कार्यपद्धती ठरविण्यात येत आहे.

१) पाणी गुणवत्ता तपासणीकरिता ग्रामपातळीवर स्थानिक महिलांना सक्षम करणे व तपासणीकरिता जैविक FTK-H₂S vials चा वापर :-

अ) पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत ग्रामपंचायतीमधील पिण्याच्या पाण्याच्या सर्व नोंदणीकृत स्रोतांची / वितरण बिंदुच्या पाणी नमुन्यांची जैविक FTK- H₂S vials व्दारे पाणी

गुणवत्ता तपासणी करणे व पाणी नमुना पिण्यायोग्य आहे अथवा नाही याची पडताळणी करणे अपेक्षित आहे. याकरिता, जैविक FTK-H2S vials द्वारे पाणी गुणवत्ता तपासणीकरिता प्रत्येक ग्रामपंचायतीमधील वापरात असणा-या व GIS Asset Mapping या प्रकल्पानुसार नोंदणीकृत (Geofenced) असणा-या सर्व स्रोतांची / वितरण बिंदुची निवड करण्यात यावी.

ब) ग्रामपंचायत व तिच्या उपसमित्या, पाणी वापर गट यांच्या माध्यमातून प्रत्येक ग्रामपंचायती अंतर्गत स्थानिक समुदायातील पाच महिलांची निवड करण्यात यावी. त्यांना भुजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे यांच्या सहकार्याने फ़िल्ड टेस्ट किट्स (FTK) द्वारे पाणी गुणवत्ता तपासणी करणे तसेच पाणी गुणवत्ता या घटकाच्या दृष्टीने जनजागृती करणे यासाठी संबंधित जिल्हा परिषदेमार्फत प्रशिक्षण देण्यात यावे.

क) निवड करण्यात आलेल्या सर्व नोंदणीकृत पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोताची / वितरण बिंदुच्या पाणी नमुन्यांची गावातील प्रशिक्षित महिला स्वयंसेवकांमार्फत प्रत्येक महिन्यात एकदा जैविक FTK - H2S vials द्वारे खालील घटकांकरिता पाणी गुणवत्ता तपासणी करण्यात यावी.

अ.क्र.	Parameter	घटक
१.	Bacteriological Fit/ Unfit for consumption	जैविक (जीवाणू) दृष्ट्या पाणी पिण्यास योग्य/ अयोग्य

ड) ग्रामपंचायतीमधील जैविक FTK- H2S vials द्वारे तपासणी करण्यात आलेल्या नोंदणीकृत पाणी स्रोताचा / वितरण बिंदुचा पाणी गुणवत्ता तपासणी अहवाल नमुना १ मध्ये दिल्या प्रमाणे प्रशिक्षित महिला स्वयंसेवकांनी जलसुरक्षक व ग्रामसेवकाच्या मदतीने तयार करून ग्रामसेवकाच्या सहीने सोबत जोडलेल्या विहित नमुन्यात (नमुना १) संबंधित गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती यांना सादर करावा.

इ) पंचायत समितीने तालुक्यातील सर्व ग्रामपंचायतींचा एकत्रित अहवाल मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांना सादर करावा. जिल्हा परिषद स्तरावर सर्व अहवालांचे एकत्रित संकलन होऊन सदर तपासण्यांची नोंद पाणी गुणवत्ता सल्लागार व जिल्हा पाणी गुणवत्ता निरीक्षक, जिल्हा परिषद यांचेमार्फत त्वरीत केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावर घेण्यात यावी.

ई) जैविक FTK - H₂S vials द्वारे तपासणीदरम्यान पिण्याच्या पाण्याचा नमुना अयोग्य आल्यास समस्या निवारण्याच्या दृष्टीने संबंधित ग्रामपंचायतीमार्फत तात्काळ कार्यवाही करण्यात यावी.

फ) जैविकदृष्ट्या पिण्यास अयोग्य आढळून आलेल्या स्रोतांतील पाण्याचा नमुना पाणी शुद्धिकरणानंतर पुन्हा तपासण्यात यावा व पुनर्तपासणीनंतरही पाण्याचा नमुना पिण्यास अयोग्य आढळून आल्यास तपासणीसाठी नजीकच्या भुजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या प्रयोगशाळेत पाठविण्यात यावा व त्याच्या निष्कर्षानुसार स्रोत शुद्धिकरणाच्या दृष्टीने ग्रामपंचायतीमार्फत तात्काळ उपाययोजना करण्यात याव्या.

२) पाणी गुणवत्ता तपासणीकरिता आवश्यक जैविक FTK - H₂S vials ची खरेदी :-

संबंधित मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी जिल्ह्यातील पिण्याच्या पाण्याच्या वापरात असणा-या व GIS Asset Mapping या प्रकल्पानुसार नोंदणीकृत (Geofenced) स्रोतांच्या / निवड करण्यात आलेल्या वितरण बिंदुच्या संख्येनुरूप जैविक FTK-H₂S vials ची खरेदी जिल्हास्तरावरून त्यांना असलेल्या विहित वित्तीय प्राधिकारात करावी. तसेच विहित कार्यपद्धतीचा अवलंब करून उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभागाचा शासन निर्णय दि. २४ ऑगस्ट, २०१७ नुसार केंद्र शासनाने विकसित केलेल्या Government E-market place (GeM) पोर्टलवरून सदरची खरेदी करण्यात यावी.

३) जैविक FTK - H₂S vials चे वितरण :-

खरेदी करण्यात आलेल्या जैविक FTK-H₂S vials संचांचे प्रत्येक जिल्हापरिषदेच्या अंतर्गत येणाऱ्या ग्रामपंचायत क्षेत्रातील नोंदणीकृत (Geofenced) स्रोतांच्या / वितरण बिंदुच्या संख्येच्या प्रमाणात खरेदीनंतर ७ दिवसांच्या आत प्रत्येक ग्रामपंचायतीस वितरण करण्याची जबाबदारी संबंधित उप-मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पाणी व स्वच्छता) यांची राहिल.

४) संकेतस्थळावर नोंद :-

प्राप्त जैविक FTK - H₂S vials संचांची संख्या, त्यांचे ग्रामपंचायत स्तरावर वितरण व जैविक H₂S vials संचांद्वारे तपासणी केलेल्या नमुन्यांची माहिती, तसेच प्रशिक्षित महिला स्वयंसेवकांची नावे इत्यादी सर्व नोंदी केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावर विहित नमुन्यांमध्ये घेण्याची जबाबदारी संबंधित जिल्हा परिषदेमधील पाणी गुणवत्ता सल्लागार व जिल्हा पाणी गुणवत्ता निरीक्षक, जिल्हा परिषद यांची राहिल.

२. मा.मुख्यमंत्री महोदयांचे सचिव, मुख्यमंत्री सचिवालय, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा.राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. प्रधान सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
६. प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
७. संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे
८. अभियान संचालक, राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन, बेलापूर, नवी मुंबई.
९. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१०. उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
११. जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१२. कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
१३. जिल्हा कोषागार अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१४. उपसचिव (कार्या.पापु-१२) यांचे स्वीय सहायक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१५. अवर सचिव (व्यय-३) वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१६. निवड नस्ती कार्या.पापु-१२

(नियुक्त करण्यात आलेल्या स्रोतांचा व वितरण बिंदुंचा जैविक FTK- HRS vials द्वारे पाणी गुणवत्ता तपासणी अहवाल खालील नमुन्यात सादर करण्यात यावा.)

नमुना - १									
जैविक FTK - HRS VIALS द्वारे गावातील पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे / वितरण बिंदुंचे पाणी नमुने तपासणी केल्याचा गोष्टवारा - जैविक तपासणी									
ग्रा.पं.चे नाव		तालुका			जिल्हा		महिना		
अ. क्र.	वाडी/वस्तीचे नाव	स्रोताचे स्थळ	स्रोताचा प्रकार	स्रोताचा सांकेतांक	स्रोत - हंगामी /बारमाही	पाणी नमुना तपासणी केल्याचा दिनांक	नमुना योग्य / अयोग्य	केलेली कार्यवाही	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१									
२									
सही - ग्रामसेवक									

जल जीवन मिशन अंतर्गत पाणी गुणवत्ता
सनियंत्रण आणि सर्वेक्षण कार्यक्रमाच्या
प्रभावी अंमलबजावणीबाबत मार्गदर्शक
सुचना

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम २०१८/प्र क्र.६२/पापु-१२

गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय इमारत संकुल, ७ वा मजला, लोकमान्य टिळक मार्ग,

मंत्रालय, मुंबई-४००००९

तारीख: २० जुलै, २०२२

वाचा -

- १) जल जीवन मिशन कार्यक्रमाच्या अनुषंगाने केंद्र शासनाच्या पेयजल व स्वच्छता मंत्रालय यांनी निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सुचना (डिसेंबर, २०१९).
- २) Drinking Water Quality Monitoring & Surveillance Framework, Department of Drinking Water and Sanitation, Ministry of Jalshakti, Government of India, October २०२१
- ३) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, शासन परिपत्रक क्र.डब्ल्यूक्यूएम २०१०/प्र.क्र.१६९/पा.पु.१२, दि. ३० मार्च, २०११.
- ४) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, शासन परिपत्रक क्र.डब्ल्यूक्यूएम २०१५/प्र.क्र.१२/पा.पु.१२, दि. ०५ ऑक्टोबर, २०१५.
- ५) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, शासन निर्णय क्र.जजमि २०१९/प्र.क्र.१३८/पापु १० (०७) दि., दि. ०४ सप्टेंबर, २०२०.

प्रस्तावना -

केंद्र शासनाच्या पेयजल व स्वच्छता विभाग, जल शक्ती मंत्रालय, भारत सरकार यांनी निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सूचनानुसार, जल जीवन मिशन अंतर्गत (पूर्वीचे राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम) ग्रामीण भागातील जनतेला (Household and Public Institution viz. GP building, School, Anganwadi centre, Health centre, wellness centres, etc) सातत्यपूर्वक गुणवत्तापूर्ण (शुद्ध) पिण्याचे पाणी उपलब्ध करून देणे हे महत्वपूर्ण उद्दिष्ट आहे. त्यानुसार जल जीवन मिशन कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीची कार्यवाही राज्यात सुरु झाली आहे. या कार्यक्रमांतर्गत ग्रामीण जनतेला गुणवत्तापूर्ण पिण्याचे पाणी उपलब्ध करून देण्यासाठी पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रम (Water Quality Monitoring & Surveillance Programme) राज्यात राबविण्यात येत आहे.

पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण (Water Quality Monitoring & Surveillance)
कार्यक्रमामध्ये खालील बाबींची अंमलबजावणी करणे अपेक्षित आहे.

- **पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण (Water Quality Monitoring)** करण्यामध्ये सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे व घरगुती नळ जोडणीच्या पाणी नमुन्यांची क्षेत्रीय (Field Testing) व प्रयोगशाळेमध्ये तपासणी (Laboratory Testing) करणे, पाणी गुणवत्ता तपासणी प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करणे, प्रयोगशाळा NABL अधिस्वीकृतीकरण करणे, प्रयोगशाळांचे मुल्यांकन व क्रमवारी करणे, तपासणीच्या नोंदी संकेतस्थळावर घेणे, बाधित स्रोतांची माहिती ग्रामपंचायत यांना कळविणे, ग्रामीण जनतेला माफक दरात पाणी तपासणी सुविधा उपलब्ध करणे, पाणी गुणवत्ता विषयक माहिती जनतेला उपलब्ध करून देणे, महिलांना प्रशिक्षित करणे, पाणी गुणवत्ता विषयक जनजागृती करणे.
- **पाणी गुणवत्ता सर्वेक्षण (Water Quality Surveillance)** करण्यामध्ये विशिष्ट कालांतराने ग्रामपंचायतीमधील समुदायाच्या मदतीने सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची क्षेत्रीय तपासणी संचाच्या (Field Test Kits) मदतीने तपासणी करणे, क्षेत्रीय तपासणी संचाच्या (Field Test Kits) तपासणीमध्ये बाधित आढळलेल्या पाणी नमुन्यांची पुढील तपासणी प्रयोगशाळेमध्ये करणे, स्वच्छता सर्वेक्षण करणे, बाधित वाड्या-वस्त्यांमध्ये जलजन्य रोगांच्या प्रादुर्भावावर नियंत्रण ठेवणेसाठी आरोग्य विभागाने सुचविलेल्या उपाय योजना करणे, ग्रामीण जनतेमध्ये पाणी गुणवत्तेबाबत तसेच अशुद्ध पाणी पिण्यामुळे आरोग्यावर होणाऱ्या दुष्परिणामाबाबत जनजागृती निर्माण करणे, पिण्याच्या पाण्याच्या सर्व उद्भवांची पाणी गुणवत्ता देखरेख व निरीक्षण करण्याची जबाबदारी घेण्यास ग्रामपंचायतींना उद्युक्त करणे इत्यादी बाबींचा समावेश आहे.

पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण आणि सर्वेक्षणाच्या प्रभावी अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने संदर्भाधीन क्रमांक ३ व ४ येथील दिनांक ३०/०३/२०११ व दिनांक ०५/१०/२०१५ च्या शासन परिपत्रकान्वये यापुर्वी विस्तृत सूचना निर्गमित करण्यात आल्या आहेत. तथापि, संदर्भ क्रमांक १ नुसार केंद्र शासनाने दिलेल्या जल जीवन मिशनच्या सूचना तसेच, संदर्भ क्रमांक २ येथील पिण्याचे पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण आणि सर्वेक्षण आराखडा (Drinking Water Quality Monitoring & Surveillance Framework), ऑक्टोबर, २०२१ च्या मार्गदर्शक सुचनांनुसार पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी नव्याने सर्वसमावेशक सुधारीत मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय

राज्यातील ग्रामीण भागांमध्ये नियमित शुद्ध पाण्याचा पुरवठा करणे व साथीच्या रोगांना आळा बसावा याकरीता पाण्याच्या गुणवत्तेचे सनियंत्रण व सर्वेक्षण करणे अंत्यत आवश्यक आहे. जल जीवन मिशन कार्यक्रमांतर्गत पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमाचे काम प्रभावीपणे होण्याकरिता पुढीलप्रमाणे मार्गदर्शक सूचना देण्यात येत आहेत.

१. पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण आणि सर्वेक्षणाची प्रभावी अंमलबजावणी.

ग्रामीण भागांमध्ये शुद्ध पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करण्यासाठी पाण्याच्या गुणवत्तेचे सनियंत्रण व सर्वेक्षण करणे गरजेचे आहे. जनतेस शुद्ध पाणी पुरवठा करण्यासाठी करावयाच्या उपाययोजनेचे खालील तीन प्रमुख भाग आहेत.

अ) पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण

ब) पाणी गुणवत्ता सर्वेक्षण व

क) माहिती व्यवस्थापन पद्धती

अ) पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण :-

पाणी गुणवत्ता सनियंत्रणाची जबाबदारी पाणी पुरवठा करणाऱ्या संस्थेची म्हणजेच ग्रामपंचायत, पंचायत समिती व जिल्हा परिषदेची राहिल. याकरिता ग्रामपंचायत स्तरावर ग्रामसेवक, तालुका स्तरावर त्या त्या पंचायत समितीचे गट विकास अधिकारी व जिल्हा स्तरावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद जबाबदार राहतील. तसेच, यासोबतच पाणी गुणवत्ता सनियंत्रणाची जबाबदारी भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेतर्गत जिल्हास्तरावर वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, विभागीय स्तरावर उपसंचालक व राज्य स्तरावर आयुक्त, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा यांची राहिल.

ब) पाणी गुणवत्ता सर्वेक्षण :-

पाणी गुणवत्ता सर्वेक्षणाची जबाबदारी मुख्यत्वे पाणी वापरकर्त्या गटाची म्हणजेच, ग्रामपंचायत, ग्राम पाणी व स्वच्छता समिती व इतर उपसमित्या आणि स्थानिक समुदायाची राहिल. तसेच, रासायनिक तपासणी नंतर बाधित स्रोत असलेल्या वाड्या/वस्त्यांवर पाणी गुणवत्तेबाबत तात्काळ उपाययोजना करण्याची जबाबदारी त्या त्या जिल्हा परिषदेच्या कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा यांची राहिल. त्याकरीता, तालुका स्तरावर त्या त्या पंचायत समितीचे शाखा अभियंता, उपविभाग स्तरावर उपअभियंता व जिल्हा स्तरावर जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन

जबाबदार राहतील. पाणी गुणवत्ता सर्वेक्षणासाठी स्वतंत्रपणे पाणी नमुने घेणे, तसेच सनियंत्रण व सर्वेक्षण या अंतर्गत घेण्यात आलेले पाणी नमुने जैविक तपासणीअंती दुषित आढळल्यास पाणी गुणवत्तेबाबत उपाययोजना सुचविण्याची जबाबदारी सार्वजनिक आरोग्य विभागाची राहिल. याकरिता प्राथमिक आरोग्य केंद्र स्तरावर वैद्यकीय अधिकारी, तालुका स्तरावर त्या-त्या पंचायत समितीचे तालुका आरोग्य अधिकारी व जिल्हा स्तरावर जिल्हा आरोग्य अधिकारी जबाबदार राहतील. आरोग्य विभागाने सुचविलेल्या उपाययोजना अंमलात आणण्याची जबाबदारी संबंधित ग्रामपंचायत, पंचायत समिती व जिल्हा परिषदेची राहिल.

क) माहिती व्यवस्थापन पद्धती :-

पाणी गुणवत्ता सनियंत्रणांतर्गत प्रत्येक पातळीवरून आवश्यक माहिती/अहवाल विहित नमुन्यात व ठराविक कालावधीमध्ये संबंधित अधिकारी/कर्मचारी यांच्याकडे पाठविणे आवश्यक आहे. अहवाल सादर करण्यास विलंब झाल्यास निर्णय घेण्यास वेळ लागू शकतो, त्यामुळे साथरोग उद्भवू शकतात. याबाबी विचारात घेता, पाणी गुणवत्ता सनियंत्रणांतर्गत अचूक माहिती/अहवाल विहित कालावधीमध्ये संबंधित अधिकारी/कर्मचारी यांच्याकडे पाठविला जाईल, यासंदर्भातील योग्य ती दक्षता संबंधितांनी घेणे आवश्यक आहे.

२. पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षणाच्या अनुषंगाने प्रत्येक स्तरावरील संस्थेची कर्तव्य व जबाबदाऱ्या: -

अ) ग्राम पंचायत स्तर :- खाली नमूद करण्यात आलेली कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या पार पाडण्याकरिता ग्रामपंचायत स्तरावर महिन्यातून दोन वेळा आढावा बैठक घेण्यात याव्यात.

ग्राम पंचायत, ग्राम आरोग्य, पोषण, पाणी व स्वच्छता समिती

- गावातील सर्व कुटुंबाना शुद्ध पाणी पुरवठा करणे .
- सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची दुरुस्ती करणे व परिसर स्वच्छ ठेवण्याच्या अनुषंगाने जनजागृती करणे, पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांच्या ठिकाणी कपडे धुणे, भांडी घासणे, अंघोळ करणे, जनावरे धुणे, मलमुत्र विसर्जन अशा बाबींना प्रतिबंध करणे व दंडात्मक कार्यवाही करणे.
- हातपंपाची योग्य निगा राखणे, नळाच्या परिसरामध्ये पाणी साचू न देणे.
- सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याचे स्रोत व पिण्याच्या पाण्याच्या पाईपलाईन पासून १०० फुटांच्या आत खतांचे खड्डे / खाजगी शौचालये / सार्वजनिक शौचालये घेण्यास / बांधकाम करण्यास प्रतिबंध करणे.

- पाणी पुरवठा साठवणटाक्या ३ महिन्यातून एकदा स्वच्छ करणे व त्याची नोंद वही ठेवणे .
- गावातील सर्व सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे वेळेत शुद्धीकरण करण्यात यावे व पाणी अशुद्ध होऊ नये याची काळजी घ्यावी.
- जलजन्य साथीचा उद्रेक झाल्यास त्वरीत प्राथमिक आरोग्य केंद्रास कळविणे. तसेच प्राथमिक आरोग्य केंद्राच्या मार्गदर्शनाखाली आवश्यक उपाययोजना करणे .
- जल सुरक्षक यांना मास्क, हातमोजे इ. सुरक्षेच्या अनुषंगाने वस्तु उपलब्ध करून देणे.
- गावातील सर्व पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची (Source) व घरगुती नळ कनेक्शनद्वारे पुरवठा करण्यात येणा-या (FHTC) पाण्याची (किमान २ नमुने) रासायनिक तपासणी वर्षातून एकदा व जैविक तपासणी वर्षातून दोनदा करून घेणे व त्याची विहित नमुन्यात नोंदवहीत नोंद घेणे.
- पाणी गुणवत्ता सर्वेक्षण करणेसाठी गावांतील पाच महिलांची निवड करणे, निवड केलेल्या महिलांना प्रशिक्षणास उपस्थित राहण्यासाठी प्रोत्साहित करणे.
- गावातील समुदायातून निवड केलेल्या महिलांच्या सहकार्याने फिल्ड टेस्ट किट्सच्या (FTK) मदतीने पाणी गुणवत्ता सर्वेक्षण करून घेणे.
- फिल्ड टेस्ट किट्सच्या तपासणीत बाधित आलेले पाणी नमुने नजीकच्या प्रयोगशाळेत पुढील तपासणीसाठी पाठविणे. तपासणी अहवालावर चर्चा करणे व आवश्यक असलेल्या उपाययोजना करणे.
- सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे स्वच्छता सर्वेक्षण करून घेणे व स्वच्छता सर्वेक्षणामधील माहितीच्या आधारे जोखिमग्रस्त पाणी स्रोतांची जोखिम कमी करण्याच्या दृष्टीने उपाययोजना करणे.
- पाणी गुणवत्ता, अशुद्ध पाण्यामुळे आरोग्यावर होणारा परिणाम याबाबत ग्रामस्थांना माहिती देणे व जनजागृती करणे.
- प्रत्येक गाव/वाडी/वस्ती वरील १०० टक्के पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांच्या नमुन्यांची तपासणी होईल याची काळजी घेणे.
- पाणी गुणवत्ता अहवालावर ग्रामपंचायतीच्या मासिक/ग्रामसभेत चर्चा करणे.

जलसुरक्षक

- ग्रामपंचायत क्षेत्रातील सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची यादी दरवर्षी मोबाईल ॲपचा वापर करून अद्ययावत ठेवणे.
- सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे वर्षातून दोन वेळा (एप्रिल व ऑक्टोबर) प्राथमिक आरोग्य केंद्राच्या आणि गावातील समुदायाच्या (प्राधान्याने महिलांच्या) मदतीने स्वच्छता सर्वेक्षण करणे.

- पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचा परिसर नियमित स्वच्छ ठेवणे.
- पिण्याच्या पाण्याचे दैनंदिन व नियमित शुद्धीकरण करणे.
- कार्यक्षेत्रील प्राथमिक आरोग्य केंद्रात प्रशिक्षणासाठी उपस्थित राहणे.
- दररोज ऑर्थोटोल्युडीन चाचणी (Ortho-Toluidine Test) गावात वेगवेगळ्या ठिकाणी घेऊन त्याची नोंद ठेवणे (सोबतच्या नमुना क्रमांक १ प्रमाणे)
- मार्गदर्शक सुचनेनुसार क्षेत्रिय परीक्षण संचाच्या (फिल्ड टेस्ट किट्स) सहाय्याने गावातील ५ प्रशिक्षित महिलांनी केलेल्या पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे (Source) व घरगुती नळ कनेक्शनद्वारे पुरवठा करण्यात येणा-या (FHTC) पिण्याच्या पाण्याच्या परीक्षणाची नोंद नोंदवहीत घेणे. (सोबतच्या नमुना क्रमांक १ प्रमाणे)
- क्षेत्रिय परीक्षण संचाच्या (फिल्ड टेस्ट किट्स) सहाय्याने पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे (Source) व घरगुती नळ कनेक्शनद्वारे पुरवठा करण्यात येणा-या (FHTC) पिण्याच्या पाण्याच्या परीक्षणामध्ये बाधित आलेले पाणी नमुने पुनर्तपासणीसाठी जवळच्या कार्यक्षेत्रील प्राथमिक आरोग्य केंद्रात जमा करणे.
- गावातील सर्व सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची (Source) रासायनिक तपासणी वर्षातून एकदा (दि. १ ऑक्टोबर ते ३१ मार्च या कालावधीत) व पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची (Source) व घरगुती नळ कनेक्शनद्वारे पुरवठा करण्यात येणा-या (FHTC) पाण्याची जैविक तपासणी वर्षातून दोनदा (दि. १ जून ते ३१ ऑक्टोबर व १ नोव्हेंबर ते ३१ मे या कालावधीत) करण्यासाठी पाण्याचे नमुने गोळा करून विहित मुदतीत जवळच्या कार्यक्षेत्रील प्राथमिक आरोग्य केंद्रात जमा करणे. (सोबतच्या नमुना क्रमांक ३ प्रमाणे)
- प्रत्येक गाव/वाडी/वस्ती वरील १०० टक्के पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांच्या नमुन्यांची तपासणी होईल याची काळजी घेणे.
- रासायनिक तपासणीसाठी पाणी नमुने घेताना मुख्यत्वे पिण्याच्या पाण्याच्या योजनेच्या स्रोतातून व योजना नसल्यास पिण्याच्या पाण्याच्या वापरात असलेल्या स्रोतातून घ्यावेत.
- जैविक तपासणीसाठी पाणी पुरवठा योजनांचे पाणी नमुने घेताना पाण्याच्या टाकीचे बाह्यद्वार (ESR Outlet) व घरातील नळ जोडणीचे पाणी (FHTC) घ्यावे. ज्या गावात पाणी पुरवठा योजना कार्यान्वित नाही, अशा ठिकाणी जैविक तपासणीसाठी सार्वजनिक व वापरात असलेल्या स्रोतातून नमुने घेण्यात यावेत.
- ज्या स्रोताचे पाणी नमुने जैविक तपासणीत दूषित आढळून येतील अशा स्रोताचे पाणी शुद्ध करण्यासंदर्भात आरोग्य विभागाच्या सल्ल्याने प्रतिबंधात्मक कार्यवाही करून त्यानंतर अशा स्रोतांचे पाणी नमुने पुन्हा गोळा करून नजीकच्या भुजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या

उपविभागीय प्रयोगशाळेत तपासणीकरीता पाठविणे.

- पाणी नमुने प्रयोगशाळेत तपासणी करिता पाठविताना कॅन (रासायनिक तपासणी करिता) अथवा काचेची बाटली (अणुजैविक तपासणी करिता) वर लेबलिंग करून संबंधित माहिती स्पष्ट नमुद असणे आवश्यक आहे.
- पाणी नमुने प्रयोगशाळेत पाठवितांना कॅन किंवा बाटलीवर नमुद स्रोताचे स्थळ केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावरील नमुद माहितीनुसार असल्याची खात्री करणे.
- ऑर्थोटोल्युडीन द्रावण (Ortho-Toluidine Solution) नजीकच्या भुजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या प्रयोगशाळेमार्फत उपलब्ध करून घेणे.
- वरिष्ठ अधिकाऱ्यांच्या आदेशानुसार वेळोवेळी पाणी नमुने गोळा करणे.
- पाणी गुणवत्तेबाबत केलेल्या कार्यवाहीची नोंदवहीत नियमित नोंद घेणे.
- ग्रामपंचायत ज्या ज्या वेळी ब्लिचींग पावडर (टी.सी.एल. पावडर) खरेदी करेल त्या त्या वेळी त्याचा नमुना कार्यक्षेत्रातील प्राथमिक आरोग्य केंद्रात जमा करणे.
- ब्लिचींग पावडरच्या (टी.सी.एल.पावडर) साठ्याची साठवणूक व्यवस्थित करणे, दैनंदिन वापर करणे व त्याची नोंद ठेवणे.
- ग्रामपंचायतीच्या देखरेखीखाली व ग्रामसेवकांनी दिलेल्या सुचनेनुसार काम करणे.
- पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांच्या केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावरील (IMIS/WQMIS संकेतस्थळावरील) तपासणीच्या नोंदी विचारात घेऊन त्या संख्येनुसारच जलसुरक्षकांना प्रोत्साहनपर मानधन वितरित करण्यात येईल.

ग्रामसेवक / ग्राम विकास अधिकारी

- ग्रामपंचायत क्षेत्रातील सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची यादी दरवर्षी मोबाईल ॲपचा वापर करून अद्ययावत ठेवणे. सदर यादी प्राथमिक आरोग्य केंद्र, पंचायत समिती, विस्तार अधिकारी (आरोग्य), उप विभागीय प्रयोगशाळा (भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा), तालुका स्तरीय समिती यांना सादर करणे.
- तीन महिन्यांच्या कालावधीसाठी आवश्यक असणारी चांगल्या दर्जाची ब्लिचींग पावडर (३३ टक्के क्लोरीन असलेली) उपलब्ध ठेवणे. ग्रामपंचायत ज्या ज्या वेळी ब्लिचींग पावडर (टी.सी.एल. पावडर) खरेदी करेल त्या त्या वेळी त्याचा नमुना कार्यक्षेत्रातील प्राथमिक आरोग्य केंद्रात पोहचल्याची शहानिशा करणे. नमुन्याची गुणवत्ता समाधानकारक नसल्यास आरोग्य अधिकारी व रासायनी यांच्या सल्ल्याने प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे.
- गावातील सर्व सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांच्या/योजनांच्या रासायनिक आणि जैविक गुणवत्ता तपासणीसाठी पाणी नमुने गोळा करण्याचा वार्षिक कृती आराखडा तयार करणे व

- त्यानुषंगाने जलसुरक्षकाकडून पाणी नमुने गोळा करून विहित नमुन्यात व विहित मुदतीत प्रयोगशाळेत (भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा) पोहोचतील याची खात्री करणे व तदनंतर प्राप्त पाणी नमुना तपासणी अहवालावर तात्काळ कार्यवाही करणे.
- गावातील विविध योजनेअंतर्गत नव्याने कार्यान्वित सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची व कायमस्वरूपी बंद स्रोतांची माहिती अद्ययावत करून पंचायत समितीला पाठविणे.
 - ऑर्थोटोल्युडीन परीक्षण (Ortho-Toluidine Test), क्षेत्रिय परीक्षण संच (फिल्ड टेस्ट किट्स) एकत्रित अहवाल प्रत्येक महिन्याच्या ५ तारखेपर्यंत तालुका स्तरीय समितीस पाठवणे. (सोबतच्या नमुना क्रमांक १ प्रमाणे)
 - जैविकदृष्ट्या दुषित आढळून आलेल्या पिण्याच्या पाणी नमुन्यांच्या प्राप्त अहवालाच्या अनुषंगाने तात्काळ उपाययोजना करणे व केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल तालुकास्तरीय समितीला सादर करणे. (सोबतच्या नमुना क्रमांक २ प्रमाणे)
 - ज्या स्रोतांचे पाणी नमुने जैविकदृष्ट्या दुषित आढळून येतील अशा स्रोतांचे पाणी शुद्ध करण्यासंदर्भात प्रतिबंधात्मक कार्यवाही करून त्यानंतर अशा स्रोतांचे पाणी नमुने पुन्हा जलसुरक्षकामार्फत गोळा करून नजीकच्या भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या जिल्हा प्रयोगशाळेतून तपासून घेणे.
 - सलग दोन वेळा रासायनिक तपासणीत दुषित आढळून आलेल्या पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोताभोवती “पाणी पिण्यास अयोग्य” असल्याबाबत फलक लावणे. अशा दुषित स्रोतांचे पाणी पिण्यास योग्य होण्याच्या दृष्टीने उपाययोजना केल्याशिवाय पुन्हा पाणी नमुने प्रयोगशाळेत तपासणीसाठी पाठविण्यात येऊ नयेत.
 - रासायनिक व जैविक तपासणीसाठी पाणी नमुने गोळा करताना जलसुरक्षकामार्फत फक्त सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याचे नमुने घेतले जातील याची दक्षता घ्यावी.
 - ज्या सार्वजनिक स्रोतांचे पाणी पिण्यासाठी वापरले जात नाही, अशा स्रोतांचे पाणी नमुने प्रयोगशाळेत तपासणीसाठी पाठविण्यात येऊ नयेत. अशा पिण्यासाठी वापरात नसलेल्या स्रोतांची स्वतंत्र यादी तयार करून सदर यादी प्राथमिक आरोग्य केंद्र, उप विभागीय प्रयोगशाळा (भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा), तालुका स्तरीय समिती यांना सादर करणे.
 - स्रोताचा परिसर व जलकुंभ नियमित स्वच्छ ठेवण्याच्या दृष्टीने उपाययोजना करणे.
 - पाणी गुणवत्तेबाबत केलेल्या कार्यवाहीची नोंद जलसुरक्षकामार्फत नियमित ठेवली जात आहे किंवा कसे याची दक्षता घेणे तसेच जलसुरक्षकांच्या कामावर नियंत्रण ठेवणे.
 - पाणी गुणवत्ता सर्वेक्षण करणेसाठी गावांतील पाच महिलांची निवड करणे, निवड केलेल्या महिलांना प्रशिक्षणास उपस्थित राहण्यासाठी प्रोत्साहित करणे.

- पाणी तपासणीबाबतची माहिती सार्वजनिक ठिकाणी दर्शविणे.
- कार्यक्षेत्रील प्राथमिक आरोग्य केंद्रात प्रशिक्षणासाठी उपस्थित राहणे.
- जलजन्य साथीचा उद्रेक झाल्यास त्वरीत प्राथमिक आरोग्य केंद्रास कळविणे.
- जलसुरक्षकांच्या कामाचे मूल्यांकन करून त्याबाबतचा वार्षिक अहवाल गट विकास अधिकाऱ्यांना सादर करणे.

ब) प्राथमिक आरोग्य केंद्र स्तर:-

आरोग्य कर्मचारी , आरोग्य सेवक, आरोग्य पर्यवेक्षक, वैद्यकीय अधिकारी

- आकस्मित ऑर्थोटोल्युडीन परीक्षण (Ortho-Toluidine Test) करणे.
- ग्रामपंचायती मधील पाणी नमुने विहित वेळेत प्राप्त करून घेण्यासाठी वार्षिक कृती आराखडा तयार करणे व त्याची अंमलबजावणी करणे.
- गावातील प्रत्येक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोताचे फिल्ड टेस्ट किटस व स्वच्छता सर्वेक्षणाच्या मदतीने पाणी गुणवत्ता सर्वेक्षण झाल्याचे खात्री करणे. जागतिक आरोग्य संघटनेच्या पाणी सर्वेक्षण मानकांनुसार पाणी नमुने घेऊन आरोग्य विभागाच्या प्रयोगशाळांमध्ये तपासणीकरिता पाठविणे.
- रासायनिक व जैविक तपासणीसाठी जलसुरक्षकामार्फत प्राथमिक आरोग्य केंद्रामध्ये प्राप्त झालेले गावातील स्रोतांचे (Source) व घरगुती नळ जोडणीद्वारे पुरवठा करण्यात येणा-या (FHTC) पाण्याचे नमुने आरोग्य कर्मचारी/ आरोग्य सहाय्यक/आरोग्य पर्यवेक्षक यांच्या मार्फत विहित मुदतीत जवळच्या भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या उपविभागीय प्रयोगशाळेत पोहोचवणे. (सोबतच्या नमुना क्रमांक ३ प्रमाणे).
- भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या सनियंत्रणाखालील उपविभागीय प्रयोगशाळेच्या रासायनिक व जैविक तपासणीमध्ये दुषित आढळलेल्या स्रोतांचे पाणी नमुने जलसुरक्षकाने पुन्हा गोळा केल्यानंतर भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या जिल्हा पाणी तपासणी प्रयोगशाळेकडे विहित मुदतीत फेरतपासणीसाठी पाठविणे. (सोबतच्या नमुना क्रमांक ३ प्रमाणे)
- जलसुरक्षकाकडून प्राथमिक आरोग्य केंद्राकडे प्राप्त झालेला ब्लिचिंग पावडर नमुना आरोग्य कर्मचारी/ आरोग्य सहाय्यक/आरोग्य पर्यवेक्षक यांच्यामार्फत जवळच्या भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या उपविभागीय प्रयोगशाळेत पोहोचवणे.
- ग्रामपंचायतीच्या मागणीनुसार, ग्राम पाणी व स्वच्छता समिती यांचेमार्फत ऑर्थोटोल्युडीन द्रावण (Ortho-Toluidine Solution) उपलब्ध करून घेणे.
- सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे वर्षातून दोन वेळा (एप्रिल व ऑक्टोबर) गावातील समुदयाच्या (प्राधान्याने महिलांच्या) मदतीने स्वच्छता सर्वेक्षण करणे. स्वच्छता सर्वेक्षणामधील माहितीच्या आधारे जोखिमग्रस्त स्रोतांची जोखिम कमी करण्याच्या दृष्टीने उपाययोजना करणे.
- पाणी गुणवत्ता, दुषित पाण्याचा आरोग्यावर होणारा परिणाम इत्यादीबाबत ग्रामस्थांना माहिती

देणे व जनजागृती करणे.

- जलजन्य साथीचा उद्रेक झाल्यास त्वरीत प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे तसेच याबाबत ग्रामसेवक/ ग्रामविकास अधिका-यास मार्गदर्शन करणे.
- पाणी नमुने/ ब्लिचींग पावडर नमुने तपासणीच्या निष्कर्षानुसार ग्रामपंचायतींना उपाययोजना सुचविणे.

क) पंचायत समिती स्तर/ तालुका स्तर:-

पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण करण्याकरिता तालुका स्तरावर गट विकास अधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती गठीत करण्यात यावी. या समितीमध्ये सदस्य म्हणून उप अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा), तालुका आरोग्य अधिकारी, कनिष्ठ भुवैज्ञानिक / सहाय्यक भुवैज्ञानिक, रसायनी (उपविभागीय प्रयोगशाळा, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा), विस्तार अधिकारी (आरोग्य) व सदस्य सचिव म्हणून विस्तार अधिकारी (पंचायत) यांचा समावेश करण्यात यावा. या समितीची सोबतच्या प्रपत्र-अ मधील विषयसूचीनुसार महिन्यातून एकदा आढावा बैठक घेण्यात यावी. सदर बैठकीचा अहवाल मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांना सादर करावा.

गट विकास अधिकारी

- तालुक्यातील सर्व सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची/योजनांची अद्ययावत यादी उप-अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग) यांच्याकडून प्राप्त करून घेणे.
- गावातील विविध योजनेअंतर्गत नव्याने कार्यान्वित सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याचे स्रोतांची व कायमस्वरूपी बंद स्रोतांची अद्ययावत माहिती ग्रामपंचायत कडून प्राप्त करून घेऊन ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद यांना पाठविणे.
- पंचायत समिती स्तरावर ग्रामपंचायत निहाय पाणी नमुने तपासणी करिता उपविभागीय प्रयोगशाळेतील रसायनी / अणुजैविक तज्ञ यांच्या सहकार्याने वेळापत्रक तयार करून जिल्हा स्तरावर पाठविणे व वेळापत्रकानुसार पाणी नमुने तपासणीकरिता उपविभागीय प्रयोगशाळेत पाठविणे. मान्सुनपुर्व व मान्सुनपश्चात पाणी नमुने तपासणी वेळापत्रक/आराखड्यामध्ये कोणतेही गाव अथवा वाडी-वस्ती वगळली जाणार नाही याची दक्षता घेणे.
- तालुक्यातील रासायनिक व जैविक तपासणीसाठी पाणी नमुने भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या प्रयोगशाळेत पोहचतील याची खात्री करणे.
- तालुक्यातील सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे स्वच्छता सर्वेक्षण कार्यक्रमाचे सनियंत्रण करणे.

- तालुक्यातील पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे दैनंदिन व नियमित शुध्दीकरण करण्याबाबत संबंधितांना सुचना देणे.
- खाजगी स्रोतांच्या पाणी नमुन्यांची अनुषंगिक शासन निर्णयानुसार शुल्क आकारून गुणवत्ता तपासणी करण्याबाबत जनजागृती करणे.
- तालुक्यातील क्षेत्रिय परीक्षण संचाद्वारे (फिल्ड टेस्ट किट्स) पाणी नमुने तपासणीचे सनियंत्रण करणे.
- जलसुरक्षकांच्या कामासंदर्भात ग्रामसेवकांकडून प्राप्त होणारे वार्षिक अहवाल मुल्यांकन व शिफारशीसह उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, पाणी व स्वच्छता, जिल्हा परिषद यांच्याकडे सादर करणे.
- जिल्हा परिषदेकडून प्राप्त झालेले जलसुरक्षकांचे मानधन त्यांच्या बचत खात्यामध्ये नियमित जमा होत असल्याची खात्री करणे व झालेल्या खर्चाचे उपयोगिता प्रमाणपत्र जिल्हा परिषदेला सादर करणे.
- पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण तसेच उपाययोजनांचा महिन्यातून एकदा आढावा घेणे.
- तालुक्यातील किती ग्रामपंचायतीमधून पाणी नमुने परिक्षणासाठी पाठविण्यात आले नाहीत याची यादी व त्यासंबंधीची कारणे, तसेच कोणकोणत्या ग्रामपंचायतीतील पाणी नमुने प्रयोगशाळेतील निष्कर्षातून वारंवार गुणवत्ताबाधित असल्याचे दिसते याची माहिती घेऊन त्याअनुषंगाने उपाययोजना करणे.
- ग्रामसेवकांकडून प्राप्त झालेला नमुना क्रमांक २ अहवाल जिल्हा परिषदेला पाठविणे.

विस्तार अधिकारी (पंचायत) गटविकास अधिका-यास खालीलप्रमाणे सहाय्य करतील

- तालुक्यातील सर्व सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे नमुने प्राथमिक आरोग्य केंद्र, तालुका स्तरीय समिती, उप विभागीय प्रयोगशाळा (भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा) यांना प्राप्त झाले आहेत किंवा कसे याचा आढावा घेऊन प्राप्त झाले नसल्यास त्याबाबत उचित कार्यवाही करावी.
- पंचायत समिती स्तरावर ग्रामपंचायतनिहाय मान्सुनपुर्व व मान्सुनपश्चात पाणी नमुने तपासणी करिता उपविभागीय प्रयोगशाळेतील रसायनी/अणुजैविक तज्ञ यांच्या सहकार्याने वेळापत्रक तयार करणे.
- जलसुरक्षकांनी केलेल्या कामाची तपासणी ग्रामपंचायतीच्या भेटी दरम्यान करणे व तशी नोंद ग्रामपंचायतीच्या पुस्तिकेत करणे.
- तालुक्यातील पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण करणे.
- पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व उपाययोजनांचा आढावा महिन्यातून एक वेळा घेणे.

- तालुक्यातील सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे स्वच्छता सर्वेक्षण कार्यक्रमाचे सनियंत्रण करणे.
- क्षेत्रिय परीक्षण संचाद्वारे (फिल्ड टेस्ट किट्स) तालुक्यातील होणा-या पाणी नमुने तपासणीचे सनियंत्रण करणे.
- पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षणाबाबत ग्रामसेवक व जल सुरक्षक यांच्या कामांचा आढावा घेणे.
- तालुक्यातील रासायनिक व जैविक तपासणीसाठीचे पाणी नमुने, ब्लिचिंग पावडर नमुने इत्यादी भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या जिल्हा/उपविभागीय प्रयोगशाळेत पोहोचतील याची खात्री करणे.
- तालुक्यातील दुषित पाणी नमुने फेर तपासणीसाठी (रासायनिक व जैविक) भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या जिल्हा प्रयोगशाळेत पोहोचतील याची खात्री करणे.

उपविभागीय प्रयोगशाळा स्तर

- गावातील प्रत्येक सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची (Source) रासायनिक तपासणी तपासणी Drinking Water Standard BIS : १०५०० (२०१२) नुसार (pH value, Total dissolved solids, Turbidity, Chloride, Total alkalinity, Total hardness, Sulphate, Iron, Total arsenic, Fluoride, Nitrate, Colour, Odour, Residual Chlorine या घटकांसाठी) वर्षातून १ वेळा (१ ऑक्टोबर ते ३१ मार्च या कालावधीत) करणे.
- तसेच, गावातील प्रत्येक सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याचे स्रोतांची (Source) व घरगुती नळ जोडणीद्वारे पुरवठा करण्यात येणा-या (FHTC) पाण्याची अणुजैविक तपासणी Drinking Water Standard BIS : १०५०० (२०१२) नुसार (Total Coliform Bacteria, E.coli or Thermotolerant Coliform Bacteria या घटकांसाठी) वर्षातून २ वेळा (१ जून ते ३१ ऑक्टोबर व १ नोव्हेंबर ते ३१ मे या कालावधीत) करणे.
- जलसुरक्षकामार्फत प्रयोगशाळेत तपासणी करिता आलेल्या पाणी नमुन्यांच्या कॅन व काचेच्या बाटली वर लेबलिंग करून त्यावर आवश्यक माहिती स्पष्ट नमुद असल्याची खात्री करणे.
- कॅन व काचेच्या बाटली वर नमुद स्थळ केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळाशी जुळत असल्याची खात्री करणे.
- अणुजैविक तपासणीत दुषित आढळलेल्या पाणी नमुन्यांची माहिती तपासणीच्या दुसऱ्या दिवशी (२४ तासांच्या आत) अहवाल स्वरूपात फोन/ई-मेल द्वारे संबंधित ग्रामपंचायतीला उपविभागीय प्रयोगशाळा स्तरावरून व कार्यक्षेत्रातील प्राथमिक आरोग्य केंद्र व तालुका स्तरीय समिती यांना दोन दिवसांच्या आत लेखी स्वरूपात वरिष्ठ भुवैज्ञानिक यांच्या मार्फत कळविणे.
- रासायनिक तपासणीत दुषित आढळलेल्या पाणी नमुन्यांची माहिती तपासणीनंतर एक

आठवड्यात अहवाल स्वरूपात ग्रामपंचायतीला व कार्यक्षेत्रील प्राथमिक आरोग्य केंद्र व तालुका स्तरीय समिती यांना वरिष्ठ भुवैज्ञानिक यांच्या मार्फत कळविणे.

- प्रयोगशाळेत तपासलेल्या सर्व पाणी नमुन्यांचा संकलित अहवाल प्रत्येक महिन्यांच्या एक तारखेला वरिष्ठ भुवैज्ञानिक व तालुका स्तरीय समितीस सादर करणे.
- तपासलेल्या सर्व पाणी नमुन्यांची नोंद नोंदवहीत, संगणकावर व केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावर प्रत्येक महिन्याच्या एक तारखेपर्यंत पूर्ण करणे.
- अनुषंगिक शासन निर्णयानुसार खाजगी तत्वावरील पाणी नमुने तपासणी विहित फी आकारून करणे.
- वरिष्ठ अधिकाऱ्यांच्या आदेशानुसार वेळोवेळी पाणी नमुने गोळा करणे.
- प्रयोगशाळेत होणाऱ्या सर्व कामाचे सनियंत्रण करणे.

तालुका आरोग्य अधिकारी

- तालुक्यांतर्गत असलेल्या सर्व प्राथमिक आरोग्य केंद्रामध्ये जलसुरक्षकामार्फत रासायनिक व जैविक तपासणीसाठी प्राप्त झालेले पाणी नमुने जवळच्या भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या प्रयोगशाळेत पोहचल्याची शहानिशा करणे व त्यानुसार जिल्हा परिषदेस अहवाल सादर करणे.
- तालुका अंतर्गत असलेल्या सर्व प्राथमिक आरोग्य केंद्रामध्ये जलसुरक्षकामार्फत ब्लीचिंग पावडर नमुने सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या प्रयोगशाळेत पोहचल्याची शहानिशा करणे व त्यानुसार जिल्हा परिषदेस अहवाल सादर करणे.
- आरोग्य विभागाने पाणी सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत घेतलेल्या नमुन्यांचा अहवाल व त्यावरील उपाययोजना जिल्हा परिषदेस सादर करणे.
- भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या सनियंत्रणाखालील उपविभागीय प्रयोगशाळेतील तपासणीत दुषित आढळलेल्या स्रोतांचे नमुने भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या जिल्हा प्रयोगशाळेत फेर तपासणी करिता पाठविणे व पोहोचल्याची खात्री करणे व तसा अहवाल जिल्हा परिषदेस सादर करणे.
- दूषित आढळलेल्या पाणी नमुन्यांबाबत तात्काळ प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करून त्याचा अहवाल जिल्हा परिषदेस सादर करणे.
- तालुकांतर्गत असलेल्या सर्व प्राथमिक आरोग्य केंद्रामार्फत सर्व सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे परिसर स्वच्छता सर्वेक्षण वर्षातून २ वेळा (एप्रिल व ऑक्टोबर) करण्यात येत असल्याची खात्री करणे व तसा अहवाल जिल्हा परिषदेस सादर करणे.
- तालुक्यातील पाणी गुणवत्ता सर्वेक्षण या बाबीचा आढावा घेऊन प्रतिबंधात्मक कार्यवाही करण्याबाबत सूचना निर्गमित करणे.

ड) जिल्हा स्तर:-

जिल्हा स्तरावरील पाणी गुणवत्ता व सनियंत्रण करण्याकरिता जिल्हा स्तरावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती गठीत करण्यात यावी. या समितीमध्ये सदस्य म्हणून कार्यकारी अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा), जिल्हा आरोग्य आधिकारी, वरिष्ठ भूवैज्ञानिक (भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा), जिल्हा आरोग्य प्रयोगशाळा प्रमुख, उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत), उप अभियंता (यांत्रिकी), उप अभियंता (देखभाल दुरुस्ती) व सदस्य सचिव म्हणून उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पाणी व स्वच्छता) यांचा समावेश करण्यात यावा. या समितीची सोबतच्या प्रपत्र-अ मधील विषयसूचीनुसार महिन्यातून एकदा आढावा बैठक घेण्यात यावी. त्याचा अहवाल राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन कार्यालयास पाठविण्यात यावा.

कार्यकारी अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग)

- पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागामार्फत Geo-tagging करण्यात आलेल्या सार्वजनिक पाणी पुरवठा योजना व उपांगे तसेच, सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याचे स्रोत यांची तालुकानिहाय संख्यात्मक माहिती केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावर (IMIS) अद्ययावत करणे.
- गावातील विविध योजनेअंतर्गत नव्याने कार्यान्वित सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची व कायमस्वरूपी बंद स्रोतांची पंचायत समिती स्तरावरून प्राप्त माहिती केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावर (IMIS) अद्ययावत करणे.
- सर्व सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याचे स्रोत व पाणीपुरवठा योजनांची उपांगे Geo-tagging करणे व त्याची माहिती केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावर (IMIS) अद्ययावत करणे.
- पाणी गुणवत्ता तपासणीत रासायनिकदृष्ट्या दूषित आलेल्या पाणी नमुन्यांबाबत उपाययोजना करणे व त्याचा मासिक अहवाल जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन सादर करणे.
- केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावर (IMIS/WQMIS) नोंदीनुसार पाणी गुणवत्ताबाधित क्षेत्रात उपाययोजना करणे. RO/DFU कार्यान्वित करण्याबाबत आवश्यक कार्यवाही करणे.

भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा जिल्हा प्रयोगशाळा प्रमुख - वरिष्ठ भूवैज्ञानिक

- जिल्ह्यातील सर्व सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांतून (Source) प्राप्त पाणी नमुन्यांची वर्षातून एकदा रासायनिक तपासणी Drinking Water Standard BIS : १०५०० (२०१२) नुसार (pH value, Total dissolved solids, Turbidity, Chloride, Total alkalinity, Total hardness, Sulphate, Iron, Total arsenic, Fluoride, Nitrate, Colour, Odour, Residual Chlorine या घटकांसाठी) व बाधित स्रोतांची फेर तपासणी करण्यात आल्याबाबत खात्री करणे. (सोबतच्या नमुना क्रमांक ६ प्रमाणे)

- तसेच, गावातील प्रत्येक सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याचे स्रोतांची (Source) व घरगुती नळ जोडणीद्वारे पुरवठा करण्यात येणा-या (FHTC) पाण्याची अणुजैविक तपासणी Drinking Water Standard BIS : १०५०० (२०१२) नुसार (Total Coliform Bacteria, E.coli or Thermotolerant Coliform Bacteria या घटकांसाठी) वर्षातून दोन वेळा करण्यात आल्याबाबत खात्री करणे. (सोबतच्या नमुना क्रमांक ६ प्रमाणे)
- रासायनिक व जैविक रासायनिक तपासणीकरिता जलसुरक्षकांनी ऑप्लिकेशनद्वारे गोळा केलेले नमुने व उपलब्ध जलस्रोतांबाबतची माहिती यांची सांगड घालून खात्री करणे.
- जैविक तपासणीत योग्य व दुषित आढळलेल्या पाणी नमुन्याची माहिती ई-मेल, व्हाटसअप, एसएमएस द्वारे तात्काळ ग्रामपंचायतीस उपविभागीय प्रयोगशाळा मार्फत व कार्यक्षेत्रील प्राथमिक आरोग्य केंद्र, तालुका आरोग्य अधिकारी व तालुकास्तरीय समिती यांना देणे. तसेच सदर अहवाल संबंधित संस्थांना यथावकाश लेखी स्वरूपात वरिष्ठ भूवैज्ञानिक यांच्यामार्फत कळविणे. (सोबतच्या नमुना क्रमांक ४ व ५ प्रमाणे)
- रासायनिक तपासणीत योग्य व दुषित आलेल्या पाणी नमुन्यांची माहिती तपासणीनंतर उपविभागीय प्रयोगशाळा मार्फत एक आठवड्यात लेखी स्वरूपात इमेलद्वारे ग्रामपंचायतीस व कार्यक्षेत्रील प्राथमिक आरोग्य केंद्र, तालुका आरोग्य अधिकारी व तालुका स्तरीय समिती यांना कळविणे. (सोबतच्या नमुना क्रमांक ४ व ५ प्रमाणे)
- जिल्ह्यातील जिल्हा व सर्व उपविभागीय प्रयोगशाळा यांच्याकडून तपासलेल्या सर्व पाणी नमुन्यांचा, एकत्रित मासिक अहवाल पुढील महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत विभागीय सनियंत्रण कक्ष (भू.स.वि.यं.), जिल्हा आरोग्य अधिकारी व जिल्हा स्तरीय समितीस सादर करणे. (सोबतच्या नमुना क्रमांक ७ प्रमाणे)
- जिल्हा प्रयोगशाळेत तपासलेल्या सर्व पाणी नमुना तपासणीच्या परिणामांची नोंद नोंदवहीत, संगणकावर, केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावर (IMIS/WQMIS) पुढील महिन्याच्या २५ तारखेपर्यंत करणे.
- उपविभागीय प्रयोगशाळेतून फेर तपासणीसाठी प्राप्त नमुने तसेच, जिल्ह्यातील विविध स्रोतातून घेण्यात आलेले नमुने अशा प्रकारे जिल्हा प्रयोगशाळेत किमान २५० पाणी नमुने प्रती महिना म्हणजेच ३००० पाणी नमुने एक वर्षामध्ये तपासण्याचे उद्दिष्ट पूर्तीबाबत कार्यवाही करणे.
- जिल्ह्यातील सर्व उपविभागीय प्रयोगशाळा यांच्याकडून तपासलेल्या पाणी नमुना तपासणीच्या परिणामांची नोंद नोंदवहीत, संगणकावर व केंद्र शासनाच्या संकेत स्थळावर (IMIS/WQMIS) संबंधित जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळेकडून विहित कालावधीत होते किंवा कसे याबाबत

सनियंत्रण करणे. त्याचा अहवाल प्रादेशिक उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा यांना सादर करणे.

- जिल्ह्यातील सर्व जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळा NABL मानांकन प्राप्त करणेबाबत कार्यवाही करणे.
- जिल्ह्यातील जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळांचे मुल्यांकन व सुधारणा आराखडा (Laboratory Assessment & Improvement Plan) याबाबत सनियंत्रण करणे. त्यामध्ये आढळलेल्या त्रुटींची पूर्तता करणे.
- जिल्ह्यातील जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळांचे क्रमवारी (Ranking of Laboratory) याबाबत सनियंत्रण करणे व त्यामध्ये आढळलेल्या त्रुटींची पूर्तता करणे.
- खाजगी स्रोतांच्या पाणी नमुन्यांची अनुषंगिक शासन निर्णयानुसार शुल्क आकारून तपासणी करणे व तसेच याबाबत व्यापक स्तरावर जनजागृती करणे.
- जिल्ह्यातील जिल्हा व सर्व उपविभागीय प्रयोगशाळेत होणाऱ्या कामाचे सनियंत्रण करणे.
- जिल्ह्यातील सर्व प्रयोगशाळांमध्ये रसायने, काचेचे साहित्य, उपकरणे, संगणक, इंटरनेट व मनुष्यबळ अद्ययावत राहिल याची खात्री करणे.

जिल्हा आरोग्य अधिकारी

- जिल्ह्यातील सर्व पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे परिसर स्वच्छता सर्वेक्षण वर्षातून २ वेळा झाल्याची शहानिशा करणे व मार्गदर्शक सुचनांनुसार जिल्ह्यातील सर्व ग्रामपंचायतीस लाल/पिवळे /हिरवे /चंदेरी कार्ड वितरीत करणे.
- भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळेत जैविक तपासणी तसेच, फेरतपासणीत आढळलेल्या बाधित पाणी नमुन्यांच्या अहवालाच्या अनुषंगाने संबंधित वाडयावस्त्या मध्ये शुध्द पाणी पुरवठा होण्याच्या अनुषंगाने उपाययोजनांची खात्री करणे.
- पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षणांतर्गत घेण्यात आलेल्या पाणी नमुन्यांच्या अहवालामध्ये तफावत असल्यास यासंबंधीचा अहवाल व उपाययोजनांबाबत अहवाल मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांना सादर करणे.
- जिल्ह्यामध्ये आरोग्य प्रयोगशाळेत तपासणी करण्यात आलेल्या ब्लिचिंग पावडरच्या अहवालानुसार उपाययोजना करणे.
- जिल्ह्यातील प्राथमिक आरोग्य केंद्रामध्ये जलसुरक्षकांमार्फत रासायनिक व अणुजैविक तपासणी तसेच फेरतपासणीसाठी प्राप्त झालेले पाणी नमुने आरोग्य कर्मचारी/आरोग्य सहाय्यक/आरोग्य पर्यवेक्षक यांच्यामार्फत जवळच्या भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या प्रयोगशाळेत पोहचल्याची शहानिशा करणे.

- फेर तपासणी साठी नमुने पाठविण्याची पद्धत : उपविभागीय प्रयोगशाळेतील बाधित आलेले नमुने जिल्हा प्रयोगशाळा व जिल्हा प्रयोगशाळेतील बाधित आलेल्या नमुन्यांची विभागीय प्रयोगशाळेत तपासणी करण्यात यावी.
- जिल्ह्यातील पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण या बाबीचा आढावा घेऊन प्रतिबंधात्मक कार्यवाही / उपाय योजना करण्याबाबत सूचना निर्गमित करणे.
- ब्लिचिंग पावडर तपासणीचा अहवाल आरोग्य प्रयोगशाळेमार्फत ग्रामपंचायत व जिल्हापरिषद यांना सादर करण्यात येईल. एकत्रित मासिक अहवाल पुढील महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत जिल्हा आरोग्य अधिकारी व जिल्हा स्तरीय समितीस सादर करणे.

उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पाणी व स्वच्छता) जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन, जिल्हा परिषद

- जिल्ह्यातील सर्व सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची अद्ययावत यादी कार्यकारी अभियंता, (ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग) यांच्याकडून प्राप्त करून घेणे व सदर माहिती शासनास सादर करणे.
- ग्रामपंचायतनिहाय मान्सुन व मान्सुनपश्चात पाणी नमुने तपासणी करिता उपविभागीय प्रयोगशाळेतील रसायनी/अणुजैविक तज्ञ (भू.स.वि.यं.) यांच्या सहकार्याने पंचायत समिती स्तरावर तयार करण्यात आलेले वेळापत्रक संकलित करून जिल्हयाचे एकत्रित वेळापत्रक तयार करणे व त्यानुसार अंमलबजावणी करणे.
- पाणी गुणवत्ता विषयक वार्षिक कृती आराखडा तयार करणे, शासनास वेळेत पाठविणे व त्याची नोंद केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावर (IMIS/WQMIS) करणे.
- रासायनिक व जैविक तपासणीसाठीचा वार्षिक आरखडा तयार करणे, त्यानुसार जिल्ह्यातील सर्व वाड्या वस्त्यामधील सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याचे पाणी नमुने तपासणीसाठी व फेर तपासणीसाठी भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या जिल्हा व उप विभागीय प्रयोगशाळेत पोहचतील याची खात्री करणे.
- प्रत्येक गाव/वाडी/वस्ती वरील सार्वजनिक व वापरात असणा-या १०० टक्के स्रोतांच्या नमुन्यांची तपासणी होईल याची काळजी घेणे.
- रासायनिक व जैविक तपासणीमध्ये दूषित आढळलेल्या नमुन्यांबाबतची माहिती भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेकडून प्राप्त करून जिल्हा आरोग्य अधिकारी व कार्यकारी अभियंता (ग्रा.पा. पु.) यांना प्रतिबंधात्मक कार्यवाही करण्यासाठी कळविण्याबाबत सर्व जबाबदारी उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांची राहिल.
- सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांच्या परिसर स्वच्छता सर्वेक्षण कार्यक्रमाचे सनियंत्रण करणे. स्वच्छता सर्वेक्षण कार्यक्रम वर्षातून दोन वेळा राबवून अहवाल एकत्रित करणे, त्याची

- केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावर (IMIS/WQMIS) नोंद घेणे व त्यानुसार शासनास अहवाल सादर करणे.
- खाजगी स्रोतांच्या पाणी नमुन्यांची अनुषंगिक शासन निर्णयानुसार शुल्क आकारून तपासणी करण्याबाबत व्यापक स्तरावर जनजागृती करणे.
 - जिल्ह्यातील ब्लिचिंग पावडरच्या उपलब्धतेचा व त्यातील क्लोरिन गुणवत्तेच्या तपासणीचा आढावा घेणे.
 - रासायनिक तपासणीमध्ये Drinking Water Standard BIS : १०५०० (२०१२) नुसार कमाल मर्यादेच्या सीमा रेषेवर आढळलेल्या सार्वजनिक स्रोतांच्या पाणी नमुन्यांबाबत सनियंत्रण करणे व त्यानुसार राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन - पाणी गुणवत्ता कक्ष यांना कळविणे.
 - पिण्याच्या पाण्याचे दैनंदिन व नियमित शुध्दीकरण करण्याबाबत संबंधितांना सूचना देणे व मार्गदर्शन करणे.
 - क्षेत्रिय परीक्षण संचाचे (फिल्ड टेस्ट किट्स) खरेदी, वितरण व त्याद्वारे होणा-या तपासणीचे सनियंत्रण करणे व सदर तपासण्यांचा अहवाल एकत्रित करून विहित वेळेत शासनास सादर करणे.
 - पाणी गुणवत्ता विषयक प्रशिक्षण, गावातील पाणी गुणवत्ता तपासणी करण-या स्वयंसेवी महिलांची नोंद, स्वच्छता सर्वेक्षण, फिल्ड टेस्ट किट्स इ. नोंदी केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावर (IMIS/WQMIS) तसेच, वेळोवेळी देण्यात आलेल्या निर्देशांनुसार MRSAC च्या संकेतस्थळावर योजना/स्रोत याबाबत अद्ययावत माहितीची नोंद जिल्ह्यातील संबंधित कार्यालयाकडून होईल याची खात्री करणे.
 - जिल्ह्यातील सर्व वाड्या वस्त्यामधील सर्व सार्वजनिक व वापरात असणा-या पिण्याच्या पाण्याचे स्रोतांचे पाणी नमुने प्रयोगशाळेत पोहोचतील याबाबत प्रत्येक महिन्याला आढावा घेणे व त्यानुसार कार्यवाही करणे.
 - जलसुरक्षकांच्या मानधनाचा प्रस्ताव विहित वेळेत राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनला सादर करणे व जलसुरक्षकांचे मानधन वेळेत त्यांच्या खात्यात जमा होईल याची खात्री करणे.
 - माहिती, शिक्षण व संवाद सल्लागार यांच्या मदतीने पाणी गुणवत्ता विषयक जन जागृती करणे.
 - मनुष्यबळ विकास सल्लागार यांच्या मदतीने पाणी गुणवत्ता विषयक प्रशिक्षण आयोजित करणे.
 - जिल्ह्यातील भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा व आरोग्य विभाग यांच्याशी समन्वय साधणे.
 - पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रम व त्याअंतर्गत घेण्यात येणा-या उपाययोजनांचा आढावा महिन्यातून एकदा घेणे.
 - जलसुरक्षकांची वर्षात दोनदा करावयाची प्रशिक्षणे उत्तमरित्या होतील याची दक्षता घेणे व जिल्ह्यातील जलसुरक्षकांच्या कामावर सनियंत्रण ठेवणे.

लेखाधिकारी, जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन, जिल्हा परिषद

- पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमासाठी प्राप्त झालेल्या निधीचे उपयोगिता प्रमाणपत्र तयार करून विहित वेळेत मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांना सादर करणे.
- पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमासाठी प्राप्त झालेला जलसुरक्षक निधी जलसुरक्षक यांच्या खात्यावर जमा करणेबाबत कार्यवाही करणे.
- पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमासाठी प्राप्त झालेला निधी, प्राप्त झालेल्या उद्देशासाठी खर्च होत आहे याबाबत खात्री करणे.
- पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमासाठी प्राप्त झालेला निधीचे सनियंत्रण करणे.

मुख्य कार्यकारी अधिकारी

- पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रम व त्याअंतर्गत घेण्यात येणा-या उपाययोजनांबाबत गट विकास अधिकारी यांचा आढावा घेणे.
- जैविक व रासायनिक तपासणी यामध्ये दुषित आढळलेल्या पाणी नमुन्याबाबत केलेल्या प्रतिबंधात्मक कार्यवाहीचा अहवाल विभागीय आयुक्त यांना प्रत्येक महिन्याच्या ८ तारखेपर्यंत पाठविणे.
- पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण या दोन्ही बाबतीत नियमितपणे आढावा घेऊन संबंधितांना सुचना निर्गमित करणे.
- जलसुरक्षकांच्या मानधनाचा प्रस्ताव उपयोगिता प्रमाणपत्रासह राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन यांना विहित वेळेत पाठविणे.
- पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमासाठी प्राप्त झालेल्या निधीचे उपयोगिता प्रमाणपत्र विहित वेळेत शासनास सादर करणे.

इ) विभागस्तर

प्रादेशिक उपसंचालक, विभागीय प्रयोगशाळा, विभागीय सनियंत्रण कक्ष, (भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा)

- भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या सनियंत्रणाखालील उप विभागीय प्रयोगशाळेत तपासणीत दुषित आढळून आलेल्या स्रोतांच्या नमुन्यांची भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या जिल्हा प्रयोगशाळेमध्ये फेरतपासणी झाल्याची खात्री करणे.
- विभागातील सर्व प्रयोगशाळा रसायने, काचेचे साहित्य, उपकरणे, संगणक, इंटरनेट व मनुष्यबळ यांनी अद्ययावत राहिल याची खात्री करणे.
- विभागातील जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळांना गरजेनुसार भेटी देणे.
- रसायने, काच सामान, उपकरणे व अहवाल याबाबत तांत्रिक मार्गदर्शन करणे.
- विभागातील जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळा NABL गुणांकन करणेबाबत तांत्रिक मार्गदर्शन

करणे.

- विभागातील जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळांचे मुल्यांकन व सुधारणा आराखडा (Laboratory Assessment & Improvement Plan) याबाबत सनियंत्रण करणे व त्यामध्ये आढळलेल्या त्रुटींची पूर्तता करणे.
- विभागातील जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळांचे क्रमवारी (Ranking of Laboratory) याबाबत सनियंत्रण करणे व त्यामध्ये आढळलेल्या त्रुटींची पूर्तता करणे.
- विभागातील सर्व प्रयोगशाळांकडून तपासलेल्या पाणी नमुना तपासणीच्या परिणामांची नोंद नोंदवहीत, संगणकावर व केंद्र शासनाच्या संकेत स्थळावर (IMIS/WQMIS) संबंधीत प्रयोगशाळांकडून विहित कालावधीत होते किंवा कसे याबाबत सनियंत्रण करणे. त्याचा मासिक अहवाल प्रत्येक महिन्याच्या १५ तारखेपर्यंत आयुक्त, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे यांना सादर करणे.
- विभागातील सर्व जिल्हा परिषदांशी समन्वय साधणे व विभागातील पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण करणे.

विभागीय आयुक्त कार्यालय - उप आयुक्त (विकास)

- प्रशासकीय विभागातील सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांची सोबतच्या प्रपत्र-अ मधील विषयसूचीनुसार तीन महिन्यातून एकदा आढावा बैठक घेणे व त्याचा अहवाल राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन कार्यालयास विहित वेळेत पाठविणे.
- ब्लिचिंग पावडर तपासणी, रासायनिक व जैविक तपासणी यांमध्ये दुषित आढळलेल्या नमुन्यांबाबत प्रतिबंधात्मक कार्यवाही करण्याबाबत संबंधितांना सूचना देणे.

ई) राज्य स्तर:-

सहसंचालक, वरिष्ठ रसायनी व राज्य सनियंत्रण कक्ष (भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा)

- राज्यातील पाणी गुणवत्ता तपासणी व सनियंत्रण कार्यक्रमांतर्गत कार्यरत राज्य, विभागीय, जिल्हा व उप विभागीय पाणी तपासणी प्रयोगशाळांचे सनियंत्रण करणे.
- राज्यातील सर्व प्रयोगशाळा रसायने, काचेचे साहित्य, उपकरणे, संगणक, इंटरनेट व मनुष्यबळ यांनी अद्ययावत राहतील याची खात्री करणे.
- राज्यातील सर्व प्रयोगशाळांकडून तपासलेल्या पाणी नमुना तपासणीच्या परिणामांची नोंद नोंदवहीत, संगणकावर व केंद्र शासनाच्या संकेत स्थळावर (IMIS/WQMIS) संबंधीत प्रयोगशाळांकडून विहित कालावधीत होते किंवा कसे याबाबत सनियंत्रण करणे. त्याचा जिल्हानिहाय मासिक अहवाल राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन व शासनास सादर करणे.

- राज्य प्रयोगशाळेमार्फत राज्यातील सर्व सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांच्या ५ टक्के पाणी नमुने तपासणीबाबत (जिल्हा प्रयोगशाळेत बाधित आलेल्या पाणी नमुन्यांच्या फ़ेरतपासणीसह) कार्यवाही करणे.
- राज्यातील राज्य, जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळा NABL गुणांकन करणेबाबत कार्यवाही करणे.
- राज्यातील राज्य, जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळांचे मुल्यांकन व सुधारणा आराखडा (Laboratory Assessment & Improvement Plan) याबाबत संनियंत्रण करणे. त्यामध्ये आढळलेल्या त्रुटींची पूर्तता करणे.
- राज्यातील राज्य, जिल्हा व उपविभागीय प्रयोगशाळांचे क्रमवारी (Ranking of Laboratory) याबाबत संनियंत्रण करणे व त्यामध्ये आढळलेल्या त्रुटींची पूर्तता करणे.
- राज्यातील तपासलेल्या सर्व पाणी नमुन्यांचा संकलित तपासणी अहवाल प्रत्येक महिन्याच्या १५ तारखेला पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग व राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन कार्यालयास सादर करणे.
- पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग व सार्वजनिक आरोग्य विभाग यांच्याशी समन्वय साधणे .

उ) शासन स्तर

शासनस्तरावर पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रमाचा आढावा घेण्याकरिता मा. अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांच्या अध्यक्षतेखाली व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव (सार्वजनिक आरोग्य विभाग), अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव (ग्राम विकास विभाग), आयुक्त, (भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा), उपायुक्त (विकास) महसूली विभाग (सर्व), अभियान संचालक, राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व) यांच्या उपस्थितीमध्ये सहा महिन्यातुन एकदा आढावा बैठक घेण्यात येईल.

३. जबाबदारी निश्चिती :-

ग्रामपंचायत, पंचायत समिती व जिल्हा परिषदामधील संबधित अधिकारी/कर्मचारी यांच्यावर सोपविण्यात आलेल्या पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण आणि सर्वेक्षणाच्या प्रभावी अंमलबजावणीच्या जबाबदारीमध्ये कोणत्याही प्रकारची कसूर केल्यास, संबधित अधिकारी/कर्मचारी यांचेविरुद्ध मुंबई ग्रामपंचायत अधिनियम १९५८, महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम १९६१ वा त्यांना लागू असलेल्या सेवा विषयक नियमातील तरतुदीनुसार शिस्तभंगविषयक कारवाई करण्यात येईल.

सदर शासन निर्णय सार्वजनिक आरोग्य विभाग व ग्राम विकास विभाग यांच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२२०७२०१०३३०९४३२८ असा आहे.हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे .

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

**ANUSHKA
ANIRUDH
DALVI**

Digitally signed by ANUSHKA ANIRUDH DALVI
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF
MAHARASHTRA, ou=WATER SUPPLY AND
SANITATION DEPARTMENT,
postalCode=400032, st=Maharashtra,
2.5.4.20=5ed45c6e1357aedc8533741733e53
bda:703b68fe52733dbcf6e2914e0ac003,
pseudonym=788f419268a617fc3320dc895
2a519d487c674cd,
serialNumber=73f1f89d6c3d3dafbad56fb
8ad850ede51730924e3cf0c7cd07f0dacc6
5316cs, cn=ANUSHKA ANIRUDH DALVI
Date: 2022.07.20 16:52:39 +05'30'

श्रीमती अनुष्का दळवी
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे खाजगी सचिव
२. मा. राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे खाजगी सचिव
३. अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
४. अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव, ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
५. अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
६. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट मुंबई.
७. अभियान संचालक, राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन, बेलापूर, नवी मुंबई.
८. आयुक्त, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
९. विभागीय आयुक्त (सर्व)
१०. जिल्हाधिकारी (सर्व)
११. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
१२. अधिक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
१३. कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
१४. सहसंचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे.

१५. प्रादेशिक उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा (सर्व प्रादेशिक विभाग)
१६. उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
१७. कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
१८. जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१९. उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पाणी व स्वच्छता), जिल्हा परिषद (सर्व).
२०. उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रा.पं.), जिल्हा परिषद (सर्व).
२१. गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती सर्व.
२२. निवड नस्ती, कार्यासन पा.पु. - १२

(शासन निर्णय क्रमांक -डब्ल्यूक्यूएम २०१८/प्र क्र.६२/पापु-१२ मंत्रालय मुंबई-३२, दिनांक २० जुलै, २०२२ चे सहपत्र)

पाणी गुणवत्ता सनियंत्रण आणि सर्वेक्षणाची प्रभावी अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने सहपत्र :-

नमुना-१						
ग्रामपंचायत स्तरावरील तपासणीचा निष्कर्ष						
ग्रामपंचायतीच्या हद्दीतील सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची संख्या -						
तपासणीचा दिनांक						
ग्रा. पं. चे. नाव	तालुका	जिल्हा	वर्ष /महिना			
अ.क्र.	स्रोताचे ठिकाण	रासायनिक फिल्ट्र टेस्ट किट्स			जैविक फिल्ट्र टेस्ट किट्स तपासणी	
		योग्य	अयोग्य	शेरा (कोणत्या घटकासाठी अयोग्य)	योग्य	अयोग्य
१	२	३	४	५	६	७
१						
२						
३						

ऑर्थोटोल्युडीन परीक्षण (Ortho-Toluidine Test)		तपासणीचा दिनांक -
योग्य	अयोग्य	शेरा
८	९	१०

ग्रामसेवकाची स्वाक्षरी

नमुना-२									
ग्रामपंचायत स्तरावर अयोग्य पाणी नमुने व TCL पावडर अहवालावर केलेली कार्यवाही									
ग्रा. पं. चे. नाव	तालुका	जिल्हा			वर्ष /महिना				
अ.क्र.	तपशील	स्रोताचा प्रकार (हातपंप, विहीर इ)	स्रोताचे स्थळवर्णन	स्रोताचा सांकेतांक	अवलंबून असलेली लोकसंख्या अंदाजे	स्रोताची स्वच्छता सर्वेक्षण-जोखीम	केलेल्या कार्यवाहीचा दिनांक	केलेली कार्यवाही	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१	रासायनिक/जैविक फिल्ड टेस्ट किट्स च्या तपासणीचे निष्कर्ष अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक								
२	प्रयोगशाळेतील जैविक तपासणीचे निष्कर्ष अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक								
३	प्रयोगशाळेतील रासायनिक तपासणीचे निष्कर्ष अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक								
४	ओ. टी. टेस्ट अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक								
५	टी.सी.एल. पावडर वापरण्यास अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक								

सही- ग्रामसेवक

नमुना-३									
Geofencing मोबाईल ॲप व्दारे गावातील पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे पाणी नमुने गोळा केल्याचा गोषवारा - रासायनिक/जैविक									
ग्रा. पं. चे. नाव		तालुका			जिल्हा		वर्ष/महिना		
प्रयोगशाळेचे नाव									
अ.क्र.	वाडी/वस्तीचे नाव	स्रोतांचे स्थळ	स्रोताचा प्रकार	स्रोताचा सांकेतांक	स्रोत हंगामी/बारमाही	अवलंबून असलेली लोकसंख्या	पाणी नमुना गोळा केल्याचा दिनांक	पाणी नमुन गोळा करणाऱ्याचे नाव	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१									
२									
३									
४									
५									
६									
७									
८									
९									
१०									
टीप : प्राप्त पाणी नमुन्याची माहिती संगणकावर प्रयोगशाळेतील रसायनी /अनुजैविक तज्ञ यांनी तयार करावी.									
सही - जलसुरक्षक					सही- ग्रामसेवक				

नमुना-४											
जिल्हा/ उपविभागीय प्रयोगशाळा- ग्रामपंचायत निहाय जैविक तपासणी अहवाल											
ग्रा. पं. चे. नाव		तालुका					जिल्हा			वर्ष	
अ. क्र.	ग्रा.पं. चे नाव	वाडी/वस्ती -चे नाव	स्रोता-चे स्थळ	स्रोता-चा प्रकार	स्रोताचा सांकेतांक	स्रोत हंगामी/ बारमाही	अवलंबून असलेली लोकसंख्या	पाणी नमुने गोळा केल्याचा दिनांक व वेळ	पाणी नमुने तपासल्याचा दिनांक	पिण्यास योग्य/ अयोग्य	शे रा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१											
२											
३											
४											
५											

टीप : तपासलेल्या पाणी नमुन्याची माहिती संगणकावर व केंद्राच्या संकेतस्थळावर प्रयोगशाळेतील रसायनी/अनुजैविक तज्ञ यांनी करावी.

सही- रसायनी सही- अनुजैविक तज्ञ सही -सहाय्यक/कनिष्ठ भूवैज्ञानिक

प्रयोगशाळेत तपासलेल्या पाणी नमुन्याची माहिती संगणकावर व केंद्राच्या संकेतस्थळावर घेण्याबाबत खात्री करण्यात आलेली आहे.

वरिष्ठ भूवैज्ञानिक

नमुना-५												
जिल्हा/उपविभागीय प्रयोगशाळा - ग्रामपंचायत निहाय पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोताचा रासायनिक तपासणीचा अहवाल												
तालुका			जिल्हा						वर्ष			
प्रयोगशाळेचे नाव												
अ. क्र.	ग्रा.पं. चे नाव	वाडी/वस्तीचे नाव	स्रोताचे नाव	स्रोताचा प्रकार	स्रोताचा संकेतांक	पाणी नमुने गोळा केल्याचा दिनांक	स्रोत हंगामी/बारमाही	पाणी नमुने तपासल्याचा दिनांक	पाणी पिण्यास योग्य/अयोग्य	पाणी पिण्यास अयोग्य असल्यास कोणत्या रासायनिक घटकाने बाधित आहे.	बाधित घटकाची मात्रा	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१												
२												
३												
<p>एखादा स्रोत एकापेक्षा जास्त रासायनिक घटकांसाठी बाधित असेल तर त्याखाली नमूद करावे.</p> <p>टीप : तपासलेल्या पाणी नमुन्याची माहिती संगणकावर व केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावर प्रयोगशाळेतिल रसायनी/अनुजैविक तज्ञ यांनी करावी.</p> <p>सही- रसायनी सही- अनुजैविक तज्ञ सही -सहाय्यक/कनिष्ठ भूवैज्ञानिक</p> <p>प्रयोगशाळेत तपासलेल्या पाणी नमुन्याची माहिती संगणकावर व केंद्राच्या संकेतस्थळावर घेण्याबाबत खात्री करण्यात आलेली आहे</p> <p style="text-align: right;">वरिष्ठ भूवैज्ञानिक</p>												

नमुना - ६														
District / Sub division lab- Chemical/Bacteriological Testing Report Format														
Sr No	District	Taluka	Name of Panchayat	Name of Village	Name of Habitation	Location	Type of Source	Sample Received Date	Sample Testing Date	Lab Ref	Ph	TDS (mg/L)	Turb. (NTU)	Chloride (mg/L)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1														
2														
3														

Total Alkalinity (mg/L)	Total Hardness (mg/L)	Sulphate (mg/L)	Iron (mg/L)	Total Arsenic (mg/L)	Fluoride (mg/L)	Nitrate (mg/L)	T.Coli. (MPN/100 ml)	E.Coli. (MPN/100 ml)	Free Residual Chlorine (mg/L)	Colour (hazen units)	Odour	Remarks
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28

टीप : तपासलेल्या पाणी नमुन्यांची माहिती संगणकावर व केंद्राच्या संकेतस्थळावर प्रयोगशाळेतील रसायनी/ अनुजैविक तज्ञ यांनी करावी.

सही- रसायनी

सही-अनुजैविक तज्ञ

सही-सहाय्यक/कनिष्ठ भूवैज्ञानिक

प्रयोगशाळेत तपासलेल्या पाणी नमुन्याची माहिती संगणकावर व केंद्राच्या संकेतस्थळावर घेण्याबाबत खात्री करण्यात आलेली आहे

वरिष्ठ भूवैज्ञानिक

प्रपत्र - अ

तालुका/जिल्हा/विभागीय स्तरावरील आढावा बैठक विषयसूची

- सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांची माहिती अद्ययावत करणे.
- ज्या सार्वजनिक स्रोतांचे पाणी पिण्यासाठी वापरले जात नाही, अशा स्रोतांची स्वतंत्र यादी तयार करणे.
- सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे स्वच्छता सर्वेक्षण करणे.
- सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याचे दैनंदिन व नियमित शुद्धीकरण करणे.
- सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे रासायनिक व जैविक तपासणी करणे.
- पाणी तपासणीसाठी हाताळलेल्या वाड्या वस्त्या/स्रोतांची माहिती
- रासायनिक व जैविक तपासणीमध्ये दुषित आढळलेल्या नमुन्यांबाबत केलेली कार्यवाही.
- क्षेत्रिय परीक्षण संच (फिल्ड टेस्ट किट्स) वितरण व वापर करणे.
- ऑर्थोटोल्युडीन परीक्षण (Ortho-Toluidine Test) व जैविक तपासणी परस्पर संबंध
- ब्लिचिंग पावडरची उपलब्धता, वापर व गुणवत्ता सविस्तर माहिती.
- पाणी गुणवत्तेबाबत केलेल्या प्रतिबंधात्मक कार्यवाही.
- पाणी गुणवत्ता विषयक प्रशिक्षण व जनजागृती.
- पाणी गुणवत्ता विषयक केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावरील (IMIS) नोंदी.
- जलसुरक्षक नेमणूक व प्रोत्साहन भत्ता निधी वितरण.

**थेंब थेंब वाचवा पाण्याचा,
हाच मार्ग आहे सुखी भविष्याचा.**

